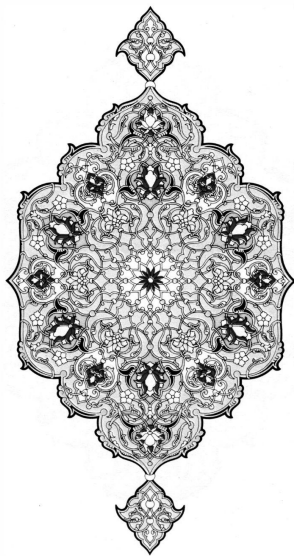

الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ اَنْزَلَ الْفُرْقَانَ

Sübhəsiz ki, Zikri Biz nazil etdik,
albatta, Biz də onu qoruyacağıq.

Hədiyyədir
Pulsuz paylanır

QURANİ KƏRİMİN

**Azərbaycan dilinə
mənaça tərcüməsi**

Yeddinci nəşr

Ərəb dilindən tərcümə edən
Əlixan Musayev

Redaksiya heyəti

Ə. Z. Musayev
M. N. Qarayev

Korrektorlar

A. Salehli
F. N. Allahverdiyev
S. Z. Səfərbəyov
M. Ə. Əliyeva

Kompüter tərtibatı

M. N. Qarayev
E. Q. Rüstəmov

Şübhəsiz ki, bu tərcümə insan əməyinin bəhrəsidir. Demək, burada xətlərin olması da labüddür. Odur ki, öz düzəlişlərini, qeyd və mülahizələrini aşağıdakı elektron ünvanə göndərəcəklər oxuculərə əvvəlcədən təşəkkürümüzü bildiririk. Sizin dəyərlə məsləhətləriniz bu kitabın gələcək nəşrlərində mütləq nəzərə alınacaqdır.

burhan.az.2005@gmail.com

Müqəddimə

Qurani-Kərim, aləmlərin Rəbbi və Xaliqi olan Allahın kəlamıdır. Allah onu peyğməbərlərin və elçilərin sonuncusu olmuş Muhəmmədə ﷺ nazil etmişdir ki, o, insanlara və cinlərə yaradılışlarının qayəsini bəyan etsin, dünyada və axirətdə səadətə qovuşmaları, dünyadan köçdükdən sonra da əbədi həyatda bədbəxt olmamaları üçün onlara doğru yol göstərsin. Qurani-Kərim Allahın nazil etdiyi səmavi kitabların sonuncusu, o kitabları təsdiqləyən və onlardakı şəriət qayda-qanunlarını nəsx edən bir Kitabdır.

Qurani-Kərim əbədi qalan və Muhəmmədin ﷺ peyğəmbər olduğunu isbat edən dəlildir. Uca Allah insanlara və cinlərə buna bənzər bir kitab, hətta bu kitabda olan surələrdən birinə bənzər bir surə gətirmələrini buyurmuş, lakin onlar bunu etməyə aciz qalmışlar.

On dörd əsr ərzində heç kəsin onu təhrif etməyə və dəyişdirməyə qüdrəti çatmamış, bundan sonra da nazil olduğu kimi ərəb dilində dəyişilməz olaraq qorunub saxlanılacaq. Çünki Allah subhanəhu və təalə onu Qiyamətədək qoruyacağını Öz öhdəsinə götürmüşdür.

Qurani-Kərim İslam dininin istinad etdiyi əsas mənbə, bəşəriyyətin həyat tərzini nizamlayan, üstəlik, hər zaman və hər məkanda onlara hökm verən qanundur. Qurani-Kərim insanları və cinsləri onları Yaradan tək İlahə ibadət etməyə dəvət edir, onlara Rəbbini və dinini tanımağın yolunu göstərir, kainatın ilkin yaradılışı və insanın ana bətnində mərhələlərlə yaranması, habelə keçmişdə olanlar və gələcəkdə baş verəcək hadisələr, üstəlik, əvvəlki peyğəmbərlərin – aleyhimussəlam – başlarına gələn hadisələr və Allahın onlara kömək etməsi, düşmənlərini də məhv etməsi barədə xəbər verir.

Hörmətli oxucu! Allahın ərəb dilində nazil etdiyi və bəşəriyyətə təbliğ edilməsini vacib buyurduğu bu əzəmətli Kitabın nə dərəcədə əhəmiyyətli olduğunu göstərmək üçün, Quranın Azərbaycan dilində olan mənacə tərcüməsini sənə təqdim edirik ki, onu oxuyub başa düşsən və başqalarına təbliğ edəsən. Bununla yanaşı yəqin bilməlisən ki, Qurani-Kərimin dəqiq tərcümə edilməsi üçün nə qədər cəhd edilsə də, onun dərin mənalərini ərəbcə olduğu kimi tam şəkildə ifadə etmək mümkün deyil. Qurani-Kərimin xəbər verdiyi həqiqətləri daha dəqiq başa düşmək istəyən hər kəsə ərəb dilini öyrənməyi nəsihət edirik.

1 - əl-Fatihə
«Kitabı açan» surəsi

1. Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!
2. Həmd, aləmlərin Rəbbi Allaha məxsusdur –
3. Mərhəmətli və Rəhmliyə,
4. Din gününün Hökmdarına!
5. Biz yalnız Sənə ibadət edir və yalnız Səndən kömək diləyirik.
6. Bizi düz yola yönəlt –
7. nemət bəxş etdiyin şəxslərin yoluna, qəzəbə uğramışların və azmışların *yoluna* yox!

2 - əl-Bəqərə
«İnək» surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Əlif. Ləm. Mim.
2. Bu, içində heç bir şübhə olmayan, müttəqilərə doğru yol göstərən bir Kitabdır.
3. O kəslər ki, qeybə iman gətirir, namaz qılır və Bizim onlara verdiyimiz ruzidən *Allah yolunda* xərcləyirlər;
4. O kəslər ki, sənə nazil olana və səndən əvvəl nazil olanlara iman gətirir, axirətə də yəqinliklə inanırlar.

5. Onlar öz Rəbbindən *gələn* doğru yol üzərindədirlər. Məhz onlar nicat tapanlardır.
6. Həqiqətən, kafirləri qorxutsan da, qorxutmasan da, onlar üçün fərqi yoxdur, iman gətirməzlər.
7. Allah onların qəblərini və qulaqlarını möhürləmişdir. Gözlərində də pərdə vardır. *Üstəlik*, onları böyük bir əzab gözləyir.
8. İnsanlardan elələri də vardır ki, mömin olmadıqları halda: "Allaha və Axirət gününə inanırıq" – deyirlər.
9. Onlar Allahı və iman gətirənləri aldatmağa çalışırlar. *Halbuki*, yalnız özlərini aldadır və *bunu* hiss etmirlər.
10. Onların qəblərində xəstəlik vardır, *üstəlik*, Allah onların xəstəliyini artırır. Yalan danışdıqlarına görə onlar üçün ağırılı-acılı bir əzab vardır.
11. Onlara: "Yer üzündə fəsad törətməyin!" – deyildiyi zaman: "Biz ki, ancaq islah edənlərik!" – deyirlər.
12. Əslində, elə onların özləri fəsad törədənlərdir, lakin *bunu* hiss etmirlər.
13. Onlara: "İnsanlar iman gətirdiyi kimi siz də iman gətirin!" – deyildiyi zaman: "Biz də səfəhlərin iman gətirdikləri kimi iman gətirək?" – deyirlər. Əslində, səfeh elə onların özləridir, lakin *bunu* bilmirlər.
14. Onlar möminlərlə rastlaşdıqda: "Biz iman gətirdik!" – deyirlər, öz şeytanları ilə xəlvətə çəkildik-

də isə: “Şübhəsiz ki, biz sizinləyik. Biz *möminlərə* ancaq istehza edirik!” – deyirlər.

15. Allah da, onlara istehza edər və azğınlıqlarını *o qədər* artırır ki, sərgərdan gəzərlər.
16. Onlar doğru yolu verib azğınlığı satın almış kimsələrdir. Onların ticarəti qazanc gətirmədi, *özləri də* doğru yola yönəlmədilər.
17. Onların misalı *zülmət gecədə* od qalayan kimsənin misalına bənzər. Alov onun ətrafındakıları işıqlandırdığı zaman Allah onların nurunu aparar, *özlərini də heç bir şey* görə bilməyəcəkləri zülmətlər içərisində buraxar.
18. *Onlar* kar, lal və kordurlar. Odur ki, *doğru yola* qayıtmazlar.
19. Yaxud onların *misalı* zülmətlər içində göy gurultusu və şimşəklə göydən yağan leysana *düşənlərin misalına* bənzəyir ki, ildırımından ölmək qorxusu ilə barmaqlarını qulaqlarına tıxayırlar. Allah kafirləri *hər tərəfdən* əhatəyə almışdır.
20. Şimşək az qalır ki, onların gözlərini çıxartsın. *Şimşək hər dəfə* onların *yolunu* işıqlandırdıqda onun *işığında* gedirlər, zülmət onları bürüdükdə isə dayanıb dururlar. Əgər Allah istəsəydi, onları eşitməkdən və görməkdən məhrum edərdi. Şübhəsiz ki, Allah hər şeyə qadirdir.
21. Ey insanlar! Sizi və sizdən əvvəlkiləri yaratmış Rəbbinizə ibadət edin ki, bəlkə *Ondan* qorxasınız.

22. O *Rəbbinizə* ki, sizin üçün yer üzünü döşəmə, göyü isə tavan etdi. Göydən su endirib onunla sizin üçün *növbənöv* məhsullardan ruzi yetişdirdi. Siz də *bunu* bildiyiniz halda *heç kəsi* Allaha tay tutmayın.
23. Əgər qulumuza nazil etdiyimizə şübhə edirsinizsə, onda ona bənzər bir surə gətirin və əgər doğru deyirsinizsə, Allahdan savayı *bütün* şahidlərinizi *köməyə* çağırın!
24. Əgər siz bunu edə bilmirsinizsə, – heç edə də bilməzsiniz – onda yanacağı insanlardan və daşlardan olan, kafirlər üçün hazırlanmış oddan çəkinin!
25. İman gətirib saleh əməllər edənlərə müjdə ver ki, onlar üçün *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan cənnətlər vardır. Hər dəfə onun meyvələrindən onlara ruzi verildikdə: “Bu ki, əvvəllər bizə verilən ruzilərdəndir!” – deyəcəklər. Halbuki onlara onun oxşarı veriləcəkdir. Onlar üçün orada pak zövcələr vardır və onlar orada əbədi qalacaqlar.
26. Şübhəsiz ki, Allah ağcaqanadı və *istər böyüklükdə, istərsə də kiçiklikdə* ondan üstün olanı məsəl çəkməkdən utanmaz. İman gətirənlərə gəlincə, onlar bilirlər ki, bu, onların Rəbbindən *gələn* haqdır. Küfr edənlər isə deyirlər: “Bu məsələ Allah nə *demək* istəyir?” Halbuki *Allah* bununla bir çoxlarını sapdırır, bir çoxlarını da haqq yoluna yönəldir. O, bununla yalnız fasiqləri sapdırır.

27. O kəsləri ki, Allahla əhd-peyman bağladıqdan sonra onu pozur, Allahın birləşdirilməsini əmr etdiyini kəsir və yer üzündə fitnə-fəsad törədirlər. Məhz onlar ziyana uğrayanlardır!
28. Allaha necə küfr edirsiniz ki, siz ölü idiniz, O sizi dirilti?! Sonra O, sizi öldürəcək, sonra dirildəcək, sonra da siz Ona qaytarılacaqsınız.
29. Yer üzündə olanların hamısını sizin üçün xəlq edən, sonra göyə uçalıb onu yeddi qat göy edən Odur. O, hər şeyi bilir.
30. Bir zaman Rəbbin mələklərə: "Mən yer üzündə bir xəlifə bərqərar edəcəyəm!" – dedikdə, onlar: "Biz Səni həmd-səna ilə təriflədiyimiz və Səni müqəddəs tutduğumuz halda, Sən orada, fəsad törədib qan tökəcək kəsmi bərqərar edəcəksən?" – demişdilər. O, buyurdu: "Şübhəsiz ki, Mən sizin bilmədiklərinizi bilirəm!"
31. *Allah* Adəmə bütün *şeylərin* adlarını öyrətdi. Sonra onları mələklərə göstərib dedi: "Doğru deyirsinizsə, bunların adlarını Mənə bildirin!"
32. Onlar dedilər: "Sən pak və müqəddəssən! Sənin bizə öyrətdiklərindən başqa bizdə heç bir bilik yoxdur! Həqiqətən, Sən Bilənsən, Hikmət sahibi-sən!"
33. *Allah* buyurdu: "Ey Adəm, bunların adlarını onlara bildir!" O, bunların adlarını onlara bildirdikdə *Allah* buyurdu: "Mən sizə demədimmi ki, göylər-

də və yerdə olan qeybi, aşkara çıxartdığınızı və gizli saxladığınızı bilirəm?!”

34. Bir zaman Biz mələklərə: “Adəmə *hörmət əlaməti olaraq* səcdə edin!” – dedikdə, İblisdən başqa *hamısı* səcdə etdi. O imtina edib təkəbbür göstərdi və kafirlərdən oldu.
35. Biz dedik: “Ey Adəm! Sən zövcənlə birlikdə Cənnətdə sakin ol və orada rahatlıqla nemətlərimizdən istədiyiniz yerdə yeyin *için*, təkcə bu ağaca yaxınlaşmayın! Yoxsa zalımlardan olarsınız.”
36. Şeytan isə o ağacla onları çaşdırıb olduqları yerdən çıxartdı. Biz dedik: “Bir-birinizə düşmən olaraq aşağı enin! Yerdə sizin üçün müəyyən *olunmuş* vaxtadək məskən və gün-güzəran vardır.”
37. Adəm *tövbə etmək üçün* Rəbbindən kəlmələr öyrəndi, O da onun tövbəsini qəbul etdi. Həqiqətən də, O, tövbələri qəbul edəndir, Rəhmlidir.
38. Biz dedik: “Hamınız oradan *yərə* enin! Mənim tərəfimdən sizə doğru yol göstəricisi gəldikdə, Mənim yol göstəricimin ardınca gedənlərə heç bir qorxu yoxdur və onlar kədərlənməyəcəklər.”
39. Kafir olub ayələrimizi yalan sayanlara gəlincə, onlar Od sakinləridirlər. Onlar orada əbədi qalacaqlar!
40. Ey İsrail oğulları! Sizə bəxş etdiyim nemətimi xatırlayın və Mənə verdiyiniz əhdi yerinə yetirin ki, Mən də sizə verdiyim əhdi yerinə yetirim. Və yalnız Məndən qorxun!

41. Sizdə olanı təsdiqləyici kimi nazil etdiyim *Qurana* iman gətirin və ona küfr edənlərin birincisi olmayın! Mənim ayələrimi ucuz qiymətə satmayın və yalnız Məndən qorxun.
42. Özünüz də bilə-bilə haqqa batil donu geyindirməyin və haqqı gizlətməyin.
43. Namaz qılın, zəkat verin və rüku edənlərlə birlikdə rüku edin!
44. Siz Kitab oxuduğunuz halda, insanlara yaxşı işlər görməyi əmr edir, özünüzü isə unudursunuz?! Məgər anlamırsınız?!
45. Səbir etmək və namaz qılmaqla *Allahdan* kömək diləyin! Həqiqətən, bu, *Allaha* müti olanlardan başqa *hamıya* ağır gəlir.
46. O *müti* kəslər ki, öz Rəbbi ilə qarşılaşacaqlarını və Ona qayıdacaqlarını yaqın bilirlər.
47. Ey İsrail oğulları! Sizə bəxş etdiyim nemətimi və sizi aləmlərdən üstün etdiyimi xatırlayın.
48. Qorxun o gündən ki, *o vaxt* heç kəs heç kəsə fayda verə bilməyəcək, heç kəsdən şəfaət qəbul olunmayacaq, heç kəsdən bir fidyə alınmayacaq və onlara kömək göstərilməyəcək.
49. Bir zaman Biz sizi Fironun tərəfdarlarından xilas etdik. *O vaxt* onlar sizə ağır əzablar verir, oğlan uşaqlarınızı öldürür, qadınlarınızı isə sağ buraxırdılar. Bunda Rəbbiniz tərəfindən sizin üçün böyük bir sınaq var idi.

50. O zaman Biz sizin üçün dənizi yardıq, sizi xilas etdik və Fironun tərəfdarlarını gözüünüzün qabağında *dənizdə* batırdıq.
51. O zaman Biz Musa ilə qırx gecəlik *görüşməyə* və *dələşdik*. Sonra siz onun ardından nəfsinizə zülm edərək buzovu özünüə *məbud* qəbul etdiniz.
52. Sonra bunun ardınca Biz sizi əvf etdik ki, bəlkə şükür edəsiniz.
53. O zaman Biz Musaya Kitab və *haqqı batildən ayıran* Furqan verdik ki, bəlkə doğru yolla gedəsiniz.
54. O zaman Musa öz qövmünə dedi: "Ey qövmüm! Siz buzova ibadət etməklə özünüə zülm etdiniz. Odur ki, Yaradanınıza tövbə edin və özünüə öldürün. Bu, Yaradanınızın yanında sizin üçün xeyirlidir." O, sizin tövbənizi qəbul etdi. Həqiqətən də, O, tövbələri qəbul edəndir, Rəhmlidir.
55. O zaman siz: "Ey Musa! Biz Allahı açıq-aşkar görməyincə sənə iman gətirməyəcəyik!" – dediniz və gözüünüz görə-görə sizi ildırım vurdu.
56. Sonra ölümünüə ardından Biz sizi diriltdik ki, bəlkə şükür edəsiniz.
57. Biz sizin üstünüə buludla kölgə saldıq, sizə manna və bildirçin endirdik *və*: "Sizə ruzi olaraq verdiyimiz pak şeylərdən yeyin!" – *dedik*. Onlar Bizə yox, ancaq özlərinə zülm etdilər.
58. O zaman Biz dedik: "Bu kəndə daxil olun və orada istədiyiniz yerlərdə, rahatlıqla yeyin *için*. Qa-

pıdan səcdə edərək daxil olun və: "Bizi bağışla!" – deyin ki, sizin günahlarınızı bağışlayaq." Biz yaxşı işlər görənlərə *mükafatlarını* artırırıq.

59. Zülm edənlər özlərinə deyilən sözü başqası ilə dəyişdilər. Biz də zülm edənlərə, etdikləri günaha görə göydən əzab göndərdik.
60. O zaman Musa öz qövmü üçün su istədikdə, Biz: "Əsanı daşa vur!" – dedik. Daşdan on iki çeşmə qaynayıb çıxdı. Hər qəbilə su içəcəyi yeri tanıdı. *Onlara dedik:* "Allahın sizə verdiyi ruzidən yeyin-için və yer üzündə fəsad yaymağa səy göstərməyin!"
61. Onda siz dediniz: "Ey Musa! Biz eyni cür yeməklərə dözməyəcəyik. Elə buna görə də, bizim üçün Rəbbinə dua et ki, bizə yerin bitirdiklərindən – tərəvəzindən, xiyarından, sarımsağından, mərciməyindən və soğanından çıxartsın!" *Musa dedi:* "Siz xeyirli olan şeylərin daha dəyərsiz şeylərlə əvəz olunmasını istəyirsiniz?! Şəhərə enin! Şübhəsiz ki, *orada* sizin üçün istədikləriniz vardır!" Onlara zəlillik və miskinlik üz verdi, *üstəlik*, onlar Allahın qəzəbinə düşər oldular. Bu *cəza* ona görə idi ki, onlar Allahın ayələrinə küfr edirdilər və peyğəmbərləri haqsız yerə öldürürdülər. Bu *həm də* onların asi olduqlarına və həddi aşdıqlarına görə idi.
62. Şübhəsiz ki, möminlərin, *habelə*, yəhudi, nəsrani və sabiilərdən Allaha və Axirət gününə iman gə-

tirənlərin və yaxşı iş görənlərin mükafatı öz Rəbbi yanında. Onlara heç bir qorxu yoxdur və onlar kədərlənməyəcəklər.

63. Bir zaman sizdən əhd-peyman aldıq, Tur dağını başınız üstünə qaldırdıq və *buyurduq*: “Sizə verdiyimizdən möhkəm yapışın və onun içindəkiləri yada salın ki, bəlkə *Allahdan* qorxasınız!”
64. Sonra bunun ardınca siz *yənə* üz döndərdiniz. Əgər sizə Allahın lütfü və rəhmi olmasaydı, əlbəttə, ziyanə uğrayanlardan olardınız.
65. Siz artıq içərinizdən şənbə günü həddi aşanları tanıyırsınız. Biz də onlara: “Rəzil meymunlar olun!” – dedik.
66. Biz bunu onlarla *bir dövrdə* olanlar və onlardan sonra gələnlər üçün ibrət, müttəqilər üçün isə öyüd-nəsihət etdik.
67. Bir zaman Musa öz qövmünə dedi: “Allah sizə bir inək kəsmənizi əmr edir!” Onlar: “Sən bizi ələ salırsan?!” – dedilər. *Musa*: “Cahillərdən olmaqdan Allaha sığınırım!” – dedi.
68. Onlar dedilər: “Bizim üçün Rəbbinə dua et ki, onun nə cür *inək* olduğunu bizə bildirsin!” *Musa* dedi: “*Allah* buyurur ki, o, nə çox qoca, nə də çox cavan, bunların ikisinin arasında olan orta yaşlı bir inəkdir. Sizə əmr ediləni yerinə yetirin!”
69. Onlar dedilər: “Bizim üçün Rəbbinə dua et ki, onun rəngini də bizə bildirsin!” *Musa* dedi: “*Allah*

buyurur ki, o, sarı rəngli parlaq, həm də baxanların xoşuna gələn bir inəkdir.”

70. Onlar dedilər: “Bizim üçün Rəbbinə dua et ki, onun nə cür *inək* olduğunu bizə bildirsin! Çünki *bu* inəklər bizə bənzər görünür. Əgər Allah istəsə, əlbəttə ki, biz düz yola yönələrik.”
71. *Musa* dedi: “*Allah* buyurur ki, o, nə yer şumlamağa, nə də əkin suvarmağa ram edilmiş, *üstəlik*, sağlam və *heç bir* ləkə-qüsuru olmayan bir inəkdir.” Onlar: “İndi sən əsl həqiqəti bildirdin!” – dedilər və onu kəsdilər. Halbuki az qala *bunu* yerinə yetirməyəcəkdilər.
72. O zaman siz bir nəfəri öldürmüşdünüz və onun *qatili* barəsində mübahisə edirdiniz. Halbuki Allah gizlətdiklərinizi aşkara çıxarandır.
73. Biz dedik: “*İnəyin* bir parçasını *ölüyə* vurun!” Allah ölüləri bu cür dirildir və Öz ayələrini sizə göstərir ki, bəlkə anlayasınız.
74. Sonra bunun ardınca qəlbləriniz sərtləşib daş kimi, hətta ondan da sərt oldu. Həqiqətən, daşlardan eləsi var ki, içərisindən çaylar qaynayıb çıxar. Onlardan eləsi də var ki, yarılar, içərisindən su çıxar. Eləsi də var ki, Allahın qorxusundan *yuvarlənib yerə* düşər. Allah sizin etdiklərinizdən qafil deyildir.
75. Siz *yəhudilərin* sizə inanacaqlarınamı ümid edirsiniz? Halbuki onlardan elə bir zümrə var idi ki,

Allahın Sözüünü eşidib anladıqdan sonra, bilə-bilə onu təhrif edirdilər.

76. Onlar möminlərlə rastlaşanda: “Biz iman gətirdik!” – deyir, bir-birləri ilə xəlvətdə qalanda isə: “Allahın sizə bildirdiyini onlara danışırınsınız ki, Rəbbinizin yanında bunu sizə *qarşı* dəlil gətirsinlər?! Məgər başa düşmürsünüz?!” – deyirlər.
77. Məgər onlar bilmirlər ki, Allah onların gizli saxladıklarını və aşkara çıxartdıqlarını bilir?
78. Onların arasında Kitabı bilməyən elə savadsızlar vardır ki, onlar ancaq xülyalara *dalar* və ancaq zənnə uyarlar.
79. Vay o şəxslərin halına ki, onlar öz əlləri ilə kitab yazır, sonra da: “Bu, Allah tərəfindəndir!” – deyirlər ki, bunun sayəsində bir az pul əldə etsinlər. Öz əlləri ilə yazdıqlarına görə vay onların halına! Qazandıqları şeyə görə də vay onların halına!
80. Onlar dedilər: “Od bizə ancaq bir neçə gün toxunacaq!” De: “Məgər siz Allahdan əhd almısınız? *Bilin ki*, Allah verdiyi əhdə əsla xilaf çıxmaz! Yoxsa Allaha qarşı bilmədiyinizi danışırınsınız?!”
81. Xeyr! Günah qazanan və xətalara özlərini bürüyən kimsələr – məhz onlar Od sakinləridirlər. Onlar orada əbədi qalacaqlar!
82. İman gətirib saleh əməllər edənlərə gəlincə, onlar Cənnət sakinləridirlər. Onlar orada əbədi qalacaqlar!

83. Bir zaman Biz İsrail oğulları ilə: “Yalnız Allaha ibadət edəcək, valideynlərə, qohum-əqrəbaya, yetimelərə və kasıblara xeyirxahlıq edəcək, insanlara xoş söz deyəcək, namaz qılacaq və zəkat verəcəksiniz!” – *deyə* əhd bağladıq. Sonra az bir qisminiz istisna olmaqla, üz çevirib döndünüz.
84. O zaman Biz sizinlə: “Bir-birinizin qanını tökməyəcəksiniz, bir-birinizi yurdlarınızdan çıxarmayacaqsınız!” – *deyə* əhd bağladıq. Sonra da siz *özünüz* şahidlik edərək *bu əhdi* təsdiqlədiniz.
85. *Siz yəhudilər o kəslərsiniz ki, bu əhddən sonra yenə də bir-birinizi öldürür, özünüzdən olan bir dəstəni öz yurdundan çıxarır, onlara qarşı pislik və düşmənçilik etməkdə bir-birinizə kömək edirsiniz. Onlar əsir tutulub yanınıza gətiriləndə, fidyə verib onları azad edirsiniz. Halbuki onları yurdlarından çıxartmaq sizə haram edilmişdi. Yoxsa siz Kitabın bir qisminə inanıb, digər qisminə küfr edirsiniz?! Sizlərdən bunu edənin cəzası dünya həyatında ancaq rüsvay olmaq, Qiyamət günü isə ən şiddətli əzaba düçar olmaqdır. Allah sizin etdiklərinizdən qafil deyildir.*
86. Onlar axirət qarşılığında dünya həyatını satın alan kimsələrdir. Ona görə də onların nə əzabı yüngülləşdiriləcək, nə də onlara kömək göstəriləcəkdir.
87. Biz Musaya Kitab verdik və ondan sonra bir-birinin ardınca elçilər göndərdik. Biz Məryəm oğlu

İsaya da açıq-aydın dəlillər verdik və onu müqəddəs ruhla qüvvətləndirdik. Hər dəfə sizə *göndərilən* elçi ürəyinizə yatmayan bir şey gətirəndə, siz təkəbbür göstərüb, *onların* bir qismini yalançı hesab etdiniz, bir qismini isə öldürdünüz.

88. Onlar dedilər: "Qəlblərimiz qapalıdır!" Xeyr, Allah onları küfrlərinə görə lənətləmişdir. Odur ki, onlar olduqca az inanırlar.
89. Onlara Allah tərəfindən özlərində olanı təsdiqləyən bir Kitab gəldikdə *onu inkar etdilər*. Halbuki əvvəllər kafirlər üzərində qələbə diləyirdilər. Onlara tanıdıqları *peyğəmbər* gəldikdə isə onu inkar etdilər. Allahın lənəti olsun kafirlərə!
90. Allahın Öz qullarından istədiyi kimsəyə Öz lütfündən bəxş etməsinə həsəd apararaq Onun nazil etdiyini inkar etməklə nəfslərini satıb əvəzində aldıkları şey necə də pisdir! Beləcə, onlar qəzəb üstündən qəzəbə uğradılar. Kafirlər üçün alçaldıcı bir əzab vardır.
91. Onlara: "Allahın nazil etdiyinə iman gətirin!" – deyildikdə, onlar: "Biz *sadəcə* özümüzə nazil edilənə inanırıq!" – deyib ondan başqasını inkar edirlər. Halbuki *bu Quran* onların özlərində olanı təsdiqləyən haqdır. De: "Əgər siz inanan idinizsə, bəs nə üçün əvvəllər Allahın peyğəmbərlərini öldürürdünüz?"

92. Musa sizə açıq-aydın dəlillər gətirmişdi. Sonra siz onun ardından nəfsinizə zülm edərək buzovu özünüzdə *məbud* qəbul etdiniz.
93. Bir zaman sizdən əhd-peyman aldığ, Tur dağını başınız üstünə qaldırdıq və *buyurduq*: “Sizə verdiyimizdən möhkəm yapışın və eşidin!” Küfrlərinə görə buzova olan *məhəbbət* onların qəlblərinə yeridilmişdi deyə, onlar: “Eşitdik və asi olduq!” – dedilər. De: “Əgər siz möminsinizsə, imanınızın sizə əmr etdiyi şey necə də pisdir!”
94. De: “Əgər Allah yanında Axirət yurdu digər insanlara deyil, yalnız sizin üçün hazırlanıbsa və *iddianızda* doğrusunuzsa, onda *özünüzdə* ölüm diləyin!”
95. Onlar öz əlləri ilə etdikləri əməllərə görə heç vaxt ölüm diləməyəcəklər. Allah zalımları tanıyır.
96. Onları insanlar arasında dünya həyatına, hətta müşriklərdən də daha çox həris olduqlarını görərsən. Onlardan hər biri min il yaşamağını istər. Halbuki uzun ömür belə onu əzabdan uzaqlaşdırmaz. Allah onların nə etdiklərini görür.
97. De: “Cəbrailə düşmən olan kəs *bilsin ki*, Allahın izni ilə *Quranı* özündən əvvəlkiləri təsdiqləyən, möminlərə doğru yol göstərən və müjdə verən *bir kitab* olaraq sənin qəlbinə o nazil etmişdir.”
98. Kim Allaha, Onun mələklərinə və elçilərinə, Cəbrailə və Mikailə düşməndirsə, şübhəsiz ki, Allah da kafirlərə düşməndir.

99. Biz sənə açıq-aydın ayələr nazil etdik, onları yalnız fasiqlər inkar edərlər.
100. Onlar hər dəfə əhd bağladıda, içərilərindən bir dəstə onu pozmadımı? Doğrusu, onların çoxu *buna* iman gətirməz.
101. Onlara Allah tərəfindən özlərində olanı təsdiqləyən bir elçi gəldikdə, Kitab verilənlərdən bir dəstə guya *həqiqəti* bilmirmiş kimi Allahın Kitabına arxa çevirdi.
102. Onlar Süleymanın səltənəti barədə şeytanların oxuduqlarına uydular. *Halbuki* Süleyman kafir olmadı. Lakin şeytanlar sehri və Babildə Harut və Marut adlı iki mələyə nazil olanı insanlara öyrədərək kafir oldular. *O iki mələk*: “Biz ancaq bir sınağıq, sən gəl kafir olma!” – deməmiş, *onu* heç kəsə öyrətmirdilər. *Yəhudilər* ərlə arvadı bir-birindən ayıracaq işləri onlardan öyrənirdilər. Lakin onlar Allahın izni olmadan heç kəsə zərər verə bilməzlər. Onlar özlərinə zərər verən və faydası olmayan şeyi öyrənirdilər. Onlar bilirdilər ki, bunu satın alan kimsələrin axirətdə heç bir payı yoxdur. Qarşılığında özlərini satdıqları şey necə də pisdir! Kaş *bunu* biləydilər!
103. Onlar iman gətirib *Allahdan* qorxsaydılar, Allahın verdiyi mükafat *onlar üçün* daha xeyirli olardı. Kaş *bunu* biləydilər!
104. Ey iman gətirənlər! *Peyğəmbərə*: “Raina (bizə qayğı göstər!)” – deməyin; “Unzurna (bizə nəzər ye-

tir)!” – deyin və *Allahın əmrini* eşidin! Kafirlər üçün ağrılı-acılı bir əzab vardır.

105. Nə Kitab əhlinin kafir olanları, nə də müşriklər sizə Rəbbinizdən bir xeyir nazil olmasını istə-mirlər. Allah isə Öz mərhəmətini istədiyi şəxsə məxsus edər. Allah böyük lütf sahibidir.
106. Biz *hər hansı* bir ayəni nəsx edir və ya onu unut-dururuqsa, ondan daha yaxşısını, yaxud ona bənzərini gətiririk. Məgər bilmirsən ki, Allah hər şeyə qadirdir?!
107. Məgər bilmirsən ki, göylərin və yerin mülkü tək-cə Allaha məxsusdur?! Sizin Allahdan başqa nə bir dostunuz, nə də bir yardımçınız vardır.
108. Yoxsa daha öncə Musadan tələb edildi ki kimi siz də Peyğəmbərinizdən tələb etmək istəyirsiniz?! İmanı küfrə dəyişən kəs, əlbəttə, doğru yoldan azmışdır.
109. Kitab əhlindən bir çoxu həqiqət özlərinə bəlli ol-duqdan sonra, içlərindəki həsəd üzündən sizi, imanınızdan sonra küfrə qaytarmaq istərlər. Allah Öz əmrini verincəyə qədər *onları* əfv edib bağışlayın! Həqiqətən, Allah hər şeyə qadirdir.
110. Namaz qılın, zəkat verin! Qabaqcadan özünüz üçün nə xeyir hazırlasanız, onun *şəxsinə* Allah yanında tapacaqsınız. Şübhəsiz ki, Allah nə et-diklərinizi görür.
111. Onlar dedilər: “Yəhudilərdən və ya nəsrənilər-dən başqa heç kəs Cənnətə daxil olmayacaq!” Bu

- onların xam xəyallarındır. De: “Əgər doğru deyirsinizsə, dəlilinizi gətirin!”
112. Xeyr! Kim yaxşı əməl sahibi olduğu halda özünü Allaha təslim edərsə, Rəbbi yanında onun mükafatı olar. Onlara heç bir qorxu yoxdur və onlar kədərlənməyəcəklər.
113. Yəhudilər dedilər: “Nəsrənilər doğru *yolda* deyillər!” Nəsrənilər də dedilər: “Yəhudilər doğru *yolda* deyillər!” Halbuki onlar Kitab oxuyurlar. *Kitabı* bilməyənlər də onlar kimi danışirlar. Allah ixtilafa düşdükləri şey barəsində Qiyamət günü onların arasında hökm verəcəkdir.
114. Allahın məscidlərində Onun adının zikr edilməsinə maneçilik törədənlərdən və onların viranə qalmasına çalışanlardan daha zalım kim ola bilərlər?! Əslində, onlar oraya qorxa-qorxa daxil olmalı idilər. Onlar üçün dünyada rüsvayçılıq, axirətdə isə böyük bir əzab vardır.
115. Məşriq də, məğrib də Allahındır! Hansı səmtə yönəlsəniz, Allahın Üzü oradadır. Həqiqətən, Allahın *lütfü* genişdir, *O, hər şeyi* biləndir.
116. Onlar dedilər: “Allah *Özünə* övlad götürmüşdür!” Halbuki *O*, pakdır, müqəddəsdür! Həqiqətən, göylərdə və yerdə nə varsa, *Ona* məxsusdur. Hər şey *Ona* baş əyir.
117. Göyləri və yeri misilsiz xəlq edən Odur. *O*, bir işə hökm verdikdə ona ancaq: “*Ol!*” – deyər, o da olar.

118. *Kitabı* bilməyənlər dedilər: “Məgər Allah bizimlə danışmalı, yaxud bizə bir ayə gəlməli deyildimi?!” Onlardan əvvəlkilər də, onların sözünün bənzərini söyləmişdilər. Onların qəlbləri bir-birinə bənzəyir. Biz yəqinliklə inanan bir qövme dəlilləri bəyan etdik.
119. Biz səni haqq ilə, müjdələyən və xəbərdarlıq edən *bir peyğəmbər* göndərdik. Cəhənnəm sakinləri barəsində isə sən sorğu-sual olunmayacaqsan.
120. Sən yəhudilərin və nəsrənilərin dinlərinə tabe olmayınca, onlar səndən əsla razı qalmayacaqlar. De: “Yalnız Allahın haqq yolu doğru yoldur!” Əgər sənə gələn elmdən sonra onların istəklərinə tabe olsan, səni Allahdan qoruyacaq nə bir dost, nə də bir yardımçı olar.
121. Kitab verdiyimiz kəslər onu layiqincə oxuyurlar. Onlar ona iman gətirirlər. Onu inkar edənlər – məhz onlar ziyana uğrayanlardır.
122. Ey İsrail oğulları! Sizə bəxş etdiyim nemətimi və sizi aləmlərdən üstün etdiyimi xatırlayın.
123. Heç kəsin heç kəsə yardım edə bilməyəcəyi, heç kəsdən bir fidyə qəbul edilməyəcəyi, heç kəsə şəfaətin fayda verməyəcəyi və onlara kömək göstərilməyəcəyi gündən qorxun.
124. Rəbbi İbrahimi *bəzi* kəlmələrlə sınağa çəkdiyi zaman o, bunları tamamilə yerinə yetirdi. *Allah* buyurdu: “Mən səni insanlara imam edəcəyəm!” *İb-*

rahim dedi: "Nəslimdən də, *imam et!*" *Allah* buyurdu: "Mənim əhdim zalımlara yetişməz!"

125. Bir zaman Biz *müqəddəs* Evi insanlar üçün ziya-rətqah və əmin-aman bir yer etdik. "İbrahimin durduğu yeri namazqah edin!" Biz İbrahimə və İsmailə buyurduq: "Evimi təvaf edənlər, etikafa girənlər, rüku və səcdə edənlər üçün təmizləyin!"
126. Bir zaman İbrahim demişdi: "Ey Rəbbim! Buranı təhlükəsiz bir şəhər et, onun əhalisinə, – onlardan Allaha və Axirət gününə iman gətirənlərə – *hər növ* məhsullardan ruzi ver!" *Allah* buyurdu: "Mən kafir olan kimsəyə bir qədər zövq almağa izin verər, sonra isə onu Cəhənnəm əzabına girtar edəram. Ora necə də pis dönüş yeridir!"
127. Bir zaman İbrahim və İsmail *müqəddəs* Evin bünövrəsini qaldırarkən *belə dua etmişdi*: "Ey Rəbbimiz! *Bu əməli* bizdən qəbul et! Həqiqətən, Sən Eşidənsən, Bilənsən!"
128. Ey Rəbbimiz! İkimizi də Sənə təslim olan, nəslimizdən də Sənə təslim olacaq bir ümmət et. Bizə ibadət qaydalarını göstər və tövbəmizi qəbul et! Həqiqətən, Sən tövbələri qəbul edənsən, Rəhmli-sən!
129. Ey Rəbbimiz! Onların içərisindən özlərinə elə bir elçi göndər ki, Sənin ayələrini onlara oxusun, Kitabı və hikməti onlara öyrətsin və onları *günahlardan* təmizləsin! Həqiqətən, Sən Qüdrətlisən, Hikmət sahibisən!"

130. Səfehlik edən kəsdən başqa kim İbrahimin dinindən üz çevirər?! Biz onu dünyada *elçi* seçdik. Şübhəsiz ki, o, axirətdə də, əməlisalehlərdən olacaq.
131. Bir zaman Rəbbi ona: “Müsəlman ol!” – dedikdə, o: “Aləmlərin Rəbbinə təslim oldum!” – demişdi.
132. İbrahim də, Yəqub da, bunu oğullarına vəsiyyət etdilər: “Oğullarım! Həqiqətən, Allah bu dini sizin üçün seçmişdir. Siz də ancaq müsəlman olaraq ölməlisiniz!”
133. Yoxsa siz Yəquba ölüm gəldiyi zaman *onun* yanında idiniz? O zaman o, öz oğullarına demişdi: “Məndən sonra nəyə ibadət edəcəksiniz?” Onlar dedilər: “Sənin İlahına, ataların – İbrahimin, İsmailin və İshaqın İlahı olan Tək İlahı ibadət edəcəyik. Biz yalnız Ona təslim olanlarıq!”
134. Onlar bir ümmət idi ki, gəlib getdilər. Onların qazandıqları özlərinə, sizin qazandığınız isə sizə aiddir. Siz onların etdikləri əməllər barədə sorğu-sual olunmayacaqsınız.
135. *Yəhudilər və nəsrənilər müsəlmanlara* dedilər: “Yəhudi və ya nəsrəni olun ki, doğru yola yönələsiniz!” De: “Əksinə, *biz* hənif İbrahimin dininə *təbəyik*. O, müşriklərdən deyildi.”
136. Deyin: “Biz Allaha, bizə nazil olana, İbrahimə, İsmailə, İshaqa, Yəquba və onun nəslinə nazil olanlara, Musa və İsayə verilənlərə, özlərinin Rəbbi tərəfindən peyğəmbərlərə verilənlərə iman gətir-

- dik. Biz onların heç birini digərindən fərqləndirmirik. Biz yalnız Ona təslim olanlarıq!"
137. Əgər onlar da, siz iman gətirdiyiniz kimi iman gətirsələr, doğru yola yönəlmiş olarlar. Yox, əgər üz döndərsələr, mütləq ixtilafa düşmüş olarlar. Onlardan *qorunmaq üçün* Allah sənə yetər. O, Eşidəndir, Biləndir!
138. *De*: "Budur Allahın boyası (dini)! Kimin dini Allahın dinindən daha gözəl ola bilər? Biz yalnız Ona ibadət edənlərik!"
139. *De*: "Allah barəsində bizimlə mübahisəmi edirsiniz? Halbuki, O, bizim də Rəbbimiz, sizin də Rəbbinizdir! Bizim əməllərimiz bizə, sizin əməlləriniz isə sizə aiddir. Biz Ona sadıq olanlarıq!"
140. Yoxsa siz İbrahimin, İsmailin, İshaqın, Yəqubun və onun nəslinin yəhudi, yaxud nəsrani olduğunu deyirsiniz?! *De*: "Siz daha yaxşı bilirsiniz, yoxsa Allah?" Allahdan özlərinə *nazil edilmiş* şəhadəti gizlədən kimsələrdən daha zalım kim ola bilər?! Allah sizin etdiklərinizdən qafil deyildir.
141. Onlar bir ümmət idi ki, gəlib getdilər. Onların qazandıqları özlərinə, sizin qazandığınız isə sizə aiddir. Siz onların etdikləri əməllər barədə sorğu-sual olunmayacaqsınız.
142. Səfeh kimsələr deyəcəklər: "*Müsəlmanları* üz tutduqları qiblədən döndərən nədir?" *De*: "Məşriq də, məğrib də Allahındır. O, istədiyi kəsi düz yola yönəldir!"

143. Beləliklə, siz insanlara şahid olasınız, peyğəmbər də, sizə şahid olsun deyə Biz sizi orta bir ümmət etdik. Biz, *sənin* əvvəl üz tutduğun qibləni ancaq ona görə təyin etdik ki, *Allah* rəsulunun ardınca gedənləri üz döndərənlərdən fərqləndirə bilək. Bu, Allahın doğru yola yönəltdiyi kimsələrdən başqa *hamıya* ağır gəldi. Allah sizin imanınızı puç etməz. Həqiqətən də, Allah insanlara qarşı çox şəfqətlidir, rəhmlidir.
144. Biz sənin üzünün göyə tərəf çevrildiyini görürük. Odur ki, səni razı qalacağın qibləyə tərəf yönəldəcəyik. Artıq üzünü Məscidulharama tərəf çevir! Harada olursunuzsa, olun, üzünüzü ona tərəf çevirin! Şübhəsiz ki, Kitab verilənlər bunun özlərinin Rəbbi tərəfindən gerçək olduğunu bilirlər. Allah onların etdiklərindən qafil deyildir.
145. Kitab verilənlərə hər cür dəlil gətirsən də, onlar sənin qiblənə üz tutmazlar. Sən də, onların qibləsinə üz tutan deyilsən. Onların özləri də bir-birlərinin qibləsinə üz tutan deyillər. Əgər sənə gələn elmdən sonra onların istəklərinə tabe olsan, onda sən də, heç şübhəsiz ki, zalımlardan olarsan.
146. Kitab verdiyimiz kəslər *Peyğəmbəri* öz oğullarını tanıdıqları kimi tanıyırlar. Buna rəğmənlər onlardan bir dəstə bilə-bilə haqqı gizlədir.
147. Haqq sənin Rəbbindəndir! Odur ki, şübhə edənlərdən olma!

148. Hər kəsin üz tutduğu bir qibləsi vardır. Yaxşı işlər görməkdə bir-birinizlə yarışın. Harada olursunuzsa olun, Allah sizin hamınızı *bir yerə* toplayacaqdır. Şübhəsiz ki, Allah hər şeyə qadirdir.
149. Hara *səfərə* çıxsan, *namaz qıldıqda* üzünü Məscidulharama tərəf çevir! Həqiqətən, bu, sənin Rəbbindən *gələn* haqdır! Allah sizin etdiklərinizdən qafil deyildir.
150. Hara *səfərə* çıxsan, *namaz qıldıqda* üzünü Məscidulharama tərəf çevir! Harada olursunuzsa olun, üzünüzü ona tərəf çevirin ki, insanlar arasındakı zalımlardan başqa heç kəsin sizə qarşı bir dəlili olmasın. Onlardan qorxmayın, Məndən qorxun ki, Mən də, sizə olan nemətimi tamamlayım və bəlkə, siz doğru yola yönələsiniz.
151. Həmçinin, öz içərinizdən ayələrimizi sizə oxuyan, sizi *günahlardan* təmizləyən, Kitabı və hikməti sizə öyrədən, habelə, bilmədiklərinizi sizə öyrədən bir rəsul göndərdik.
152. Elə isə siz Məni yad edin ki, Mən də sizi yad edirəm! Mənə şükür edin, Mənə küfr etməyin!
153. Ey iman gətirənlər! Səbir etmək və namaz qılmaqla *Allahdan* kömək diləyin. Həqiqətən, Allah səbir edənlərlədir!
154. Allah yolunda öldürülənlərə: "Ölüdürlər!" deməyin. Əksinə, *onlar* diridirlər, lakin siz *bunu* hiss etmirsiniz.

155. Biz sizi bir az qorxu, *bir az* aclıq, *bir az* da maldövlət, insan və məhsul itkisi ilə sınayırıq. Səbir edənləri müjdələ.
156. O kəslər ki, onlara bir müsibət üz verdikdə: "Biz, Allaha məxsusuq və biz yalnız Ona qayıdacağımız!" – deyirlər.
157. Onlara öz Rəbbi tərəfindən məğfirət və rəhmət vardır. Məhz onlar doğru yolda olanlardır.
158. Həqiqətən, Səfa və Mərvə Allahın nişanələrindəndir. Kim *müqəddəs* Evi həcc və ya ümrə *məqsədi ilə* ziyarət edərsə, bu iki *dağ arasında* səy etməsində ona heç bir günah yoxdur. Kim könüllü olaraq yaxşı bir iş görərsə, *bilsin ki*, Allah şükrün əvəzini verəndir, *hər şeyi* biləndir.
159. Kitabda insanlara bəyan etdikdən sonra, nazil etdiyimiz açıq-aydın dəlilləri və doğru yol göstərən ayələri gizlədən kəslərə həm Allah lənət edər, həm də, lənət edə bilənlər lənət oxuyarlar!
160. Yalnız tövbə edənlər, *əməllərini* islah edənlər və *haqqı* bəyan edənlər istisnadır. Mən onların tövbəsini qəbul edəram. Mən tövbələri qəbul edənəm, Rəhmliyəm!
161. Küfr edib kafir olaraq ölən kəslərə Allahın, mələklərin və bütün insanların lənəti olsun!
162. Onlar bu *lənətin* içərisində həmişəlik qalarlar. Onların əzabı yüngülləşdirilməz və onlara möhlət də verilməz.

163. Sizin məbudunuz Tək olan İlahdır. Ondan başqa *ibadətə layiq olan* məbud yoxdur, Mərhəmətlidir, Rəhmlidir.
164. Həqiqətən də, göylərin və yerin yaradılmasında, gecə ilə gündüzün bir-birilə əvəz olunmasında, insanlara fayda verən şeylərlə *yüklənmiş halda* dənizdə üzən gəmilərdə, Allahın göydən endirdiyi, onunla da ölmüş torpağı diriltirdiyi suda, *Onun* növbənöv heyvanları *yer üzünə* yaymasında, küləklərin dəyişdirilməsində və göylə yer arasında ram edilmiş buludlarda, başa düşən insanlar üçün dəlillər vardır.
165. İnsanlardan elələri də var ki, Allahdan qeyrilərini *Ona* tay tutur, onları da, Allahı sevdikləri kimi sevirlər. İman gətirənlərin isə Allaha olan sevgisi daha güclüdür. Kaş zülm edənlər əzabı görəcəkləri zaman bütün qüdrət və qüvvətin Allaha məxsus olduğunu və Allahın şiddətli əzab verdiyini biləydilər.
166. Tabe olunmuş *başçılar* tabe olanlardan uzaqlaşacaqqları zaman, *hamısı* əzabı görəcək və aralarındakı əlaqələr kəsiləcəkdir.
167. Tabe olanlar deyəcəklər: “Kaş, bizim üçün *dünyaya* dönüş olaydı, *indi* onlar bizdən uzaqlaşdıqları kimi, biz də onlardan uzaqlaşardıq!” Beləcə, peşman olsunlar deyə, Allah onlara özlərinin əməllərini göstərəcək və onlar *heç vaxt Cəhənnəm* odundan çıxma bilməyəcəklər.

168. Ey insanlar! Yer üzündə olan halal və təmiz ruzilərdən yeyin, şeytanın addım izləri ilə getməyin! Şübhəsiz ki, o, sizin açıq-aşkar düşməninizdir.
169. O sizə yalnız pis və iyrənc işlər *görməyi* və Allaha qarşı bilmədiyiniz şeyləri söyləməyinizi əmr edir.
170. Onlara: "Allahın nazil etdiyinə tabe olun!" – deyildikdə, onlar: "Xeyr, biz atalarımızın tutduğu yolla gedəcəyik!" – deyirlər. Bəs ataları heç bir şey anlamamış və doğru yolda olmamışlarsa, onda necə?!
171. Kafirlərin *və onları haqqa çağırان kimsənin* misalı, çıxırtı və bağırıqdan başqa bir şey anlamayan *heyvanlarla onları haylayan çobanın* misalına bənzəyir. *Onlar* kar, lal və kordurlar. Odur ki, *haqqı* anlamazlar.
172. Ey iman gətirənlər! Sizə verdiyimiz ruzilərin təmiz olanından yeyin və əgər yalnız Allaha ibadət edirsinizsə, Ona şükür edin!
173. O sizə yalnız leşi, qanı, donuz ətinə və Allahdan başqasının adı ilə kəsilmiş *heyvanı* haram etmişdir. Hər kim təcavüz etmədən və həddi aşmadan *bunlardan yeməyə* məcbur olarsa, bu ona günah sayılmaz. Həqiqətən, Allah çox bağışlayandır, rəhmlidir.
174. Şübhəsiz ki, Allahın nazil etdiyi kitabdan *bir şey* gizlədib onun müqabilində cüzi miqdarda *pul* əldə edənlər öz qarınlılarına oddan başqa bir şey

- doldurmurlar. Qiyamət günü Allah onları danışdırmayacaq və onları təmizə çıxarmayacaqdır. Onlar üçün ağırılı-acılı bir əzab vardır.
175. Onlar doğru yol qarşılığında azğınlığı, bağışlanma qarşılığında da əzabı satın alan kimsələrdir. Onlar *Cəhənnəm* oduna necə də səbirlidirlər!
176. Bu ona görədir ki, Allah kitabı haqq olaraq nazil etmişdir. Kitab barəsində ixtilaf edənlər isə, əlbəttə, *haqdan* uzaq bir ziddiyyət içindədirlər.
177. Yaxşı əməl üzünüzdü məşriqə və məğribə tərəf çevirməyiniz deyildir. Lakin yaxşı əməl *sahibləri* Allaha, Axirət gününə, mələklərə, *hər bir səmavi* kitaba və peyğəmbərlərə iman gətirən, sevdiyi malı qohum-əqrəbaya, yetimlərə, yoxsullara, müsafirlərə, dilənənlərə və kölələrin azad edilməsinə xərcləyən, namaz qılıb zəkat verən, əhd bağladıda əhdlərini yerinə yetirən, sıxıntı və xəstəlik üz verdikdə, habelə, döyüş zamanı səbir edən şəxslərdir. Onlar *imanlarında* doğru olanlardır. Müttəqi olanlar da, məhz onlardır.
178. Ey iman gətirənlər! Öldürülən şəxsə görə qisas almaq sizə vacib edildi. *Odur ki*, azad kəsə görə azad olandan, köləyə görə kölədən, qadına görə qadından *qisas alın!* Əgər *qatil öldürdüyü* qardaşının *varisləri* tərəfindən *qanbahası müqabilində* bir şeylə əfv edilsə, onda *varislər onunla* insafla davranmalı, *qatil də, qanbahasını* gözəl tərzdə

ödəməlidir. Bu, Rəbbiniz tərəfindən bir yüngüllük və mərhəmətdir. Bundan sonra kim həddi aşsa, onun üçün ağırılı-acılı bir əzab vardır.

179. Qisasda sizin üçün həyat vardır. Ey ağıl sahibləri! Bəlkə *bunun sayəsində Allahdan* qorxasınız.
180. Sizlərdən birinə ölüm gəldiyi zaman qoyub gedəcəyi varidatdan müvafiq qaydada valideynlərə və yaxın qohumlara vəsiyyəət etməsi ona vacib edilmişdir. *Bu*, müttəqilər üçün bir borcdur.
181. Kim *ölənin vəsiyyətini* eşitdikdən sonra onu dəyişdirsə, günahı ancaq onu dəyişdirənlərin üzərinə düşər. Şübhəsiz ki, Allah *hər şeyi* eşidəndir, *hər şeyi* biləndir!
182. Kim də vəsiyyəət edənin haqsızlıq etməsindən və ya günah işlətməsindən ehtiyat edib *tərəflərin* arasını düzəldərsə, ona heç bir günah olmaz. Şübhəsiz ki, Allah bağışlayandır, rəhmlidir!
183. Ey iman gətirənlər! Oruc tutmaq sizdən əvvəlkilərə vacib edildiyi kimi, sizə də vacib edildi ki, bəlkə *Allahdan* qorxasınız.
184. *Oruc*, müəyyən sayda olan günlərdir. Sizlərdən xəstə və ya səfərdə olanlar başqa günlərdə eyni sayda *oruc tutmalıdırlar*. Buna taqəti olanlar isə *buraxdığı hər gününün əvəzinə* bir kasıbı yedirtməklə fidyə verməlidirlər. Kim könüllü olaraq yaxşılıq etsə, bu onun üçün daha xeyirli olar. Bilsəniz oruc tutmaq sizin üçün nə qədər xeyirlidir.

185. İnsanlara doğru yolu göstərən, bu yolun və *haqqı batıldən* ayırd edənin açıq-aydın dəlilləri olan Quran ramazan ayında nazil edilmişdir. Qoy sizlərdən bu aya yetişən kəslər *həmin ayı* oruc tutsun. Xəstə və ya səfərdə olanlar isə başqa günlərdə eyni sayda *oruc tutmalıdırlar*. Allah sizin üçün çətinlik istəmir, *əksinə*, sizin üçün asanlıq istəyir. Allah *istəyir ki*, siz müddəti (buraxdığınız günlərin orucunu) tamamlayasınız və sizi doğru yola yönəltdiyinə görə Onu uca tutasınız. Bəlkə şükür edəsiniz.
186. Qullarım səndən Mənim barəmdə soruşsalar, sözsüz ki, Mən *onlara* yaxınam, Mənə dua edənin duasını dua etdiyi vaxt qəbul edəram. Gərək onlar da, Mənim çağırışımı qəbul etsinlər və Mənə iman gətirsinlər ki, doğru yola yönəlsinlər.
187. Oruc gecəsi qadınlarınızla yaxınlıq etmək sizə halal edildi. Onlar sizin üçün bir libas, siz də, onlar üçün bir libassınız. Allah sizin *oruc gecələrində qadınlarınızla yaxınlıq etməklə* özünüxə xəyanət etdiyinizi bildi və tövbənizi qəbul edib sizi bağışladı. Artıq onlara yaxınlaşın və Allahın sizin üçün *əzəldən* təqdir etdiyini istəyin. Dan yeri söküləndə, ağ sapın qara sapdan seçildiyi sizə aydın olanadək yeyin-için. Sonra gecəyədək orucunuzu tamamlayın. Məscidlərdə etikafda olduğunuz zaman onlarla yaxınlıq etməyin. Bunlar

Allahın hüdudlarıdır, onlara yaxınlaşmayın! Allah Öz ayələrini insanlara belə bəyan edir ki, bəlkə *Ondan* qorxalar.

188. Mallarınızı öz aranızda haqsızlıqla yeməyin və camaatın malının bir qismini bilə-bilə günah yolu ilə yeyəsiniz deyə, hakimləri ələ almağa çalışmayın.
189. Səndən yeni doğan aylar barəsində soruşurlar. De: "Bunlar insanlar və həcc üçün vaxt ölçüləridir." Evlərə arxa tərəfindən daxil olmağınız yaxşı əməl deyildir. Lakin yaxşı əməl *sahibi Allahdan* qorxan kəsdir. Evlərə qapılarından daxil olun! Allahdan qorxun ki, bəlkə nicat tapasınız.
190. Sizinlə vuruşanlara qarşı Allah yolunda siz də vuruşun və həddi aşmayın! Həqiqətən, Allah həddi aşanları sevməz.
191. *Müşrikləri* harada yaxalasanız öldürün və sizi çıxartdıqları yerdən siz də onları çıxardın! Fitnə qətdən daha pisdir. Onlar sizə qarşı Məscidul-haramın yanında vuruşmayınca, siz də onlara qarşı orada vuruşmayın. Əgər sizinlə vuruşsalar, *onda* siz də onları öldürün. Kafirlərin cəzası belədir.
192. Əgər onlar *bu savaşa* son qoysalar, əlbəttə ki, Allah bağışlayandır, rəhmlidir!
193. Fitnə aradan qalxana qədər və din ancaq Allaha həsr edilənədək onlara qarşı vuruşun! Əgər *onlar*

savaşa son qoysalar, bilin ki, düşmənçilik ancaq zalımlara qarşı olur.

194. Haram ay, haram ay qarşılığındadır. Toxunulmazlığı *pozmağın cəzası* qisas almaqdır. Kim sizə qarşı təcavüz etsə, siz də ona qarşı onun təcavüz etdiyi qədər təcavüz edin. Allahdan qorxun və bilin ki, Allah müttəqilərlədir.
195. *Malınızdan* Allah yolunda xərcləyin və öz əllərinizlə özünüzü təhlükəyə atmayın. Yaxşılıq edin! Həqiqətən, Allah yaxşılıq edənləri sevər.
196. Allah üçün həcc və ümrəni tam yerinə yetirin. Əgər sizə *ziyarət etməyə* maneçilik törətsələr, müyəssər olan bir qurban *kəsin*. Qurbanlıq heyvan öz yerinə çatana qədər başınızı qırxmayın. Sizlərdən kim xəstə olarsa və ya başında ona əziyyət verən bir şey varsa, fidyə olaraq, ya oruc tutmalı, ya sədəqə verməli, ya da qurban kəsməlidir. Əminlik içində olduğunuz təqdirdə isə həcc vaxtına qədər ümrədən faydalanan kəs müyəssər olan bir qurban kəsməlidir. *Qurbanlıq heyvan* tapmayanlar isə həcc əsnasında üç gün, *vətəninə* qayıtdıqda isə yeddi gün oruc tutmalıdırlar. Bu da, tam on gün edir. Bu, ailəsi Məscidulharamda yaşamayanlara aiddir. Allahdan qorxun və bilin ki, Allah şiddətli cəza verəndir.
197. Həcc *ziyarəti* məlum olan aylardadır. Bu aylarda həcci yerinə yetirməyi niyyət edən kəs həcc *ziya-*

rəti əsnasında *qadınıyla* yaxınlıq etməməli, günah işlər görməməli və mübahisələrə qoşulmamalıdır. Sizin etdiyiniz yaxşılıqları Allah bilir. *Özünüzlə* azuqə götürün! Həqiqətən də, ən xeyirli azuqə təqvadır. Məndən qorxun, ey ağıl sahibləri!

198. *Həcc vaxtı* Rəbbinizdən lütf diləmək (ticarət etmək) sizə günah deyildir. Ərəfatdan qayıdarkən, Məşərulharamda Allahı zikr edin! Sizi doğru yola yönəltdiyinə görə Onu yad edin. Sözsüz ki, bundan əvvəl siz azmışlardan idiniz.
199. Sonra insanların axışb gəldiyi yerdən siz də gəlin. Allahdan bağışlanma diləyin! Şübhəsiz ki, Allah çox bağışlayandır, rəhmlidir.
200. *Həcc* ibadətlərinizi bitirdikdə, *vaxtilə* atalarınızı yad etdiyiniz kimi, hətta ondan da qüvvətli şəkildə Allahı yad edin! İnsanlar arasında: "Ey Rəbbimiz! Bizə *verəcəyini* elə bu dünyada ver!" – deyənlər vardır. Belə şəxslərin axirətdə heç bir payı yoxdur.
201. Onlardan: "Ey Rəbbimiz! Bizə həm *bu* dünyada, həm də axirətdə gözəl nemətlər ver və bizi *Cəhənnəm* odunun əzabından qoru!" – deyənlər də vardır.
202. Məhz onlar üçün qazandıqları *əməllərə* görə mü kafat vardır. Allah tez haqq-hesab çəkəndir.
203. Sayı müəyyən olan günlərdə Allahı yad edin. Kim iki gün ərzində *ayinləri yerinə yetirib Mina-*

dan tez çıxarsa, ona heç bir günah olmaz. Kim yubanarsa, ona da heç bir günah olmaz. *Bu, Allahdan* qorxanlara aiddir. Allahdan qorxun və bilin ki, Onun hüsuruna toplanacaqsınız.

204. İnsanlardan eləsi də var ki, onun bu dünya həyatında danışdığı sözlər səni heyran edər. O, qəlbində olana Allahı şahid göstərər. Halbuki, o, ən qatı mübahisəçidir.
205. O, dönüb getdikdə, yer üzündə fitnə-fəsad törətməyə, əkinləri və nəsilləri məhv etməyə çalışar. Allah isə fitnə-fəsadı sevməz.
206. Ona: "Allahdan qorx!" – deyildikdə, lovğalıq onu *daha da* günaha sürükləyər. Ona Cəhənnəm kifayət edər. Ora nə pis məkandır!
207. İnsanlardan eləsi də var ki, Allahın razılığını qazanmaq üçün canını da verər. Allah Öz qullarına qarşı çox şəfqətlidir.
208. Ey iman gətirənlər! İslamı bütövlüklə qəbul edin və şeytanın addım izləri ilə getməyin. Şübhəsiz ki, o sizə açıq-aydın düşməndir.
209. Sizə açıq-aydın dəlillər gəldikdən sonra *haqq yoldan* çıxsanız, bilin ki, Allah qüdrətlidir, hikmət sahibidir.
210. Yoxsa onlar Allahın bulud kölgələri içində, üstəlik, mələklərin də gəlməsini və işin bitmiş olmasını gözləyirlər?! *Bütün* işlər Allaha qaytarılacaqdır.

211. İsrail oğullarından soruş ki, Biz onlara nə qədər açıq-aydın dəlillər göndərdik. Kim özünə Allahın neməti gəldikdən sonra onu dəyişdirərsə, *bilsin ki*, Allah şiddətli cəza verəndir.
212. Dünya həyatı kafirlər üçün gözəlləşdirildi. Onlar iman gətirənləri məsxərəyə qoyurlar. Halbuki müttəqilər Qiyamət günü onlardan üstün olacaqlar. Allah istədiyi kəsə hesabsız ruzi verər.
213. İnsanlar tək bir ümmət idi. Allah *onlara* müjdə verən və qorxudan peyğəmbərlər göndərdi, onlarla birlikdə haqq olan kitab nazil etdi ki, insanların ixtilafa düşdükləri şeylərə dair onların arasında hökm versin. Halbuki *kitab* verilmiş şəxslər özlərinə açıq-aydın dəlillər gəldikdən sonra aralarındakı ədavət üzündən onun barəsində ixtilafa düşdülər. Allah isə Öz izni ilə iman gətirənləri ixtilafda olduqları *məsələlərdə* haqqa yönəltdi. Allah istədiyini düz yola yönəldər.
214. Yoxsa siz, əvvəlkilərin başına gələnlər sizin başınıza gəlmədən Cənnətə daxil olacaqsınızı güman edirdiniz? Onlara elə kasıblıq və xəstəlik üz vermiş, elə sarsılmışdılar ki, hətta, Peyğəmbər və onunla birlikdə olan möminlər: “Allahın köməyi nə vaxt *gələcək*?” – dedilər. Bilin ki, Allahın köməyi yaxındır.
215. Səndən *Allah yolunda* nə xərcləyəcəklərini soruşurlar. De: “Xərcləyəcəyiniz hər bir xeyir vali-

deynlərə, qohum-əqrəbaya, yetimlərə, kasıblara və müsafirlərə aiddir. Siz nə yaxşılıq edirsinizsə, şübhəsiz ki, Allah onu bilir.”

216. Döyüş xoşunuza gəlməsə də, o, sizə vacib edildi. Ola bilsin ki, sevmədiyiniz bir şey sizin üçün xeyirli, sevdiyiniz bir şey isə sizin üçün zərərli olsun. Allah bilir, siz isə bilmirsiniz.
217. Səndən haram ayında vuruşmaq barəsində soruşurlar. De: “Bu ayda vuruşmaq böyük günahdır. Lakin *insanları* Allah yolundan sapdırmaq, Ona küfr etmək, *müsəlmanları* Məscidulharama buraxmamaq və onun sakinlərini oradan çıxartmaq Allah yanında daha böyük günahdır. Fitnə isə qətdən də böyük günahdır.” *Kafirlər* bacarsalar, sizi dininizdən döndərənə qədər sizinlə vuruşmaqdan əl çəkməyəcəklər. Sizlərdən hər kim dinindən dönüb kafir olaraq ölərsə, onların əməlləri dünyada və axirətdə puça çıxar. Onlar Od sakinləridirlər və onlar orada əbədi qalacaqlar.
218. Həqiqətən də, iman gətirənlər, hicrət edənlər və Allah yolunda cihad edənlər, Allahın mərhəmətinə ümid edirlər. Allah bağışlayandır, rəhmlidir.
219. Səndən sərxoşedici *ıçki* və qumar barəsində soruşurlar. De: “İkisində də, həm böyük günah, həm də insanlar üçün mənfəət vardır. Amma günahları mənfəətlərindən daha böyükdür.” Səndən *Allah yolunda* nə xərcləyəcəklərini soruşurlar. De:

“Ehtiyacınızdan artıq qalanını!” Allah ayələri sizə belə bəyan edir ki, bəlkə fikirləşəsiniz –

220. dünya və axirət barəsində. Səndən yetimlər haqqında soruşurlar. De: *“Onlara yaxşılıq etmək daha xeyirlidir. Əgər onları öz işinizə qatırsınızsa, bilin ki, onlar sizin qardaşlarınızdır.”* Allah fəsad törədəni yaxşılıq edəndən *ayırd edə* bilir. Əgər Allah istəsəydi, əlbəttə, sizi çətin vəziyyətə salardı. Şübhəsiz ki, Allah qüdrətlidir, hikmət sahibidir.
221. Müşrik qadınlar iman gətirməyincə onlarla evlənməyin. Əlbəttə, iman gətirmiş bir kənis, sizi heyran edən müşrik bir qadından daha xeyirlidir. Müşrik kişilər iman gətirməyincə *mömin qadınları* onlara ərə verməyin. Əlbəttə, iman gətirmiş bir kölə, sizi heyran edən müşrik bir kişidən daha xeyirlidir. Onlar Oda çağırırlar. Allah isə Öz izni ilə Cənnətə və bağışlanmağa çağırır. O, Öz ayələrini insanlara bəyan edir ki, bəlkə, düşünüb ibrət alsınlar.
222. Səndən heyz barəsində soruşurlar. De: *“Bu, əziyyətverici bir haldır. Heyz vaxtı qadınlarla cinsi əlaqəyə girməkdən çəkinin və heyzdən təmizlənməyincə onlarla yaxınlıq etməyin. Təmizləndikdən sonra isə Allahın sizə buyurduğu yerdən onlara yaxınlaşın!”* Şübhəsiz ki, Allah tövbə edənləri də sevir, pak olanları da.

223. Qadınlarınız sizin tarlanızdır. Tarlanıza nə təhər istəyirsinizsə, yaxınlaşın. Özünüz üçün qabaqcadan *yaxşı işlər* hazırlayın. Allahdan qorxun və bilin ki, siz Onunla qarşılaşacaqsınız. Möminləri müjdələ.
224. Andlarınızdan dolayı Allahın *adını*, yaxşılıq etmənizə, pis işdən çəkinmənizə və insanlar arasında sülh yaratmanıza dair bir maneəyə çevirməyin. Allah *hər şeyi* eşidəndir, *hər şeyi* biləndir!
225. Allah sizi qərəzsiz içdiyiniz andlara görə cəzalandırmaz, lakin O, sizi qəlbinizin qərəzinə – *qəsdən içdiyiniz andlara* görə cəzalandıracaqdır. Allah çox bağışlayandır, həlimdir.
226. Qadınları ilə yaxınlıq etməməyi and içənlər üçün gözləmə müddəti dörd aydır. Əgər *bu müddət içində anlarından* dönsələr, şübhəsiz ki, Allah çox bağışlayandır, rəhmlidir.
227. Əgər onlar boşanmağa qərar versələr, şübhəsiz ki, Allah *hər şeyi* eşidəndir, *hər şeyi* biləndir!
228. Boşanmış qadınlar üç heyz görüncəyə *və ya üç kərə təmizlənincəyə qədər* gözləməlidirlər. Əgər Allaha və Axirət gününə iman gətirmişlərsə, Allahın onların bətnində yaratdığını gizlətmək onlara halal olmaz. Əgər *bu müddət ərzində* onların ərləri barışmaq istəsələr, onları qaytarmağa daha çox haqlıdirlər. *Kişilərin* qadınlar üzərində *şəriətə* müvafiq haqları olduğu kimi, onların da

kişilər üzərində haqları vardır. Kişilərin onlar üzərində olan haqları isə bir dərəcə üstündür. Allah qüdrətlidir, hikmət sahibidir.

229. Boşama iki dəfədir. Bundan sonra *qadını şəriətə* müvafiq qayda üzrə saxlamaq, yaxud xoşluqla buraxmaq gərəkdir. Onlara verdiklərinizdən bir şey götürmək sizə halal olmaz. Yalnız hər ikisinin Allahın hüduqlarını yerinə yetirməyəcəklərindən qorxması istisnadır. Əgər siz onların Allahın hüduqlarını yerinə yetirməyəcəklərindən qorxsanız, qadının *boşanmaq üçün* bir şey əvəz verməsində ikisinə də heç bir günah yoxdur. Bunlar Allahın hüduqlarıdır, onları aşmayın! Allahın hüduqlarını aşanlar – məhz onlar zalımlardır.
230. Əgər onu *üçüncü dəfə* boşayarsa, bundan sonra o *qadın* başqa bir kişiylə ərə getməyincə *əvvəlki ərinə* halal olmaz. Əgər *sonrakı əri* onu boşasa, Allahın hüduqlarını yerinə yetirəcəklərini güman etdikləri təqdirdə, *qadının birinci əri ilə yenidən* nikaha girməsində, ikisinə də heç bir günah yoxdur. Bunlar Allahın hüduqlarıdır, onları anlayan adamlara bəyan edir.
231. Qadınlarınızı boşadığınız və onların gözləmə müddəti sona yetişdiyi zaman onları ya *şəriətə* müvafiq qayda üzrə saxlayın, ya da müvafiq qayda üzrə buraxın. Zərər vermək üçün haqsızlıq edib onları saxlamayın. Kim bunu etsə, ancaq

özünə zülm etmiş olar. Allahın ayələrini məsxərəyə qoymayın. Allahın sizə olan nemətlərini, öyüd-nəsihət vermək üçün nazil etdiyi Kitab və hikməti yadınıza salın. Allahdan qorxun və bilin ki, Allah hər şeyi bilir.

232. Qadınlarınızı boşadığınız və onların gözləmə müddəti başa çatdığı zaman *keçmiş ərləri ilə* öz aralarında xoşluqla razılığa gəldikləri təqdirdə, o qadınlara yenidən *əvvəlki* ərlərinə ərə getməyə mane olmayın. Bu, sizlərdən Allaha və Axirət gününə iman gətirənlərə verilən bir öyüd-nəsihətdir. Bu, sizin üçün daha yaxşı və daha pakdır. Allah bilir, siz isə bilmirsiniz.
233. Analar öz övladlarını tam iki il əmizdirsinslər. *Bu*, əmizdirməni tamamlamaq istəyənlər üçündür. Anaların yeməyi və geyimi *şəriətə* müvafiq qaydada uşağın atasının üzərinə düşür. Heç kəs qüvvəsi çatdığından artıq yüklənməz. Nə bir ana, nə də bir ata öz övladına görə zərər çəkməməlidir. *Atanın üzərinə düşən bu vəzifə* eynilə varisin üzərinə düşür. Əgər *ata və ana* özlərinin razılığı və məsləhəti ilə *uşağı* süddən kəsmək istəsələr, ikisinə də heç bir günah olmaz. Əgər siz uşaqlarınızı *südə anasına* əmizdirmək istəyirsinizsə və verəcəyiniz *südə haqqını* müvafiq qayda üzrə ödəsəniz, sizə heç bir günah olmaz. Allahdan qorxun və bilin ki, Allah sizin nə etdiklərinizi görür.

234. Sizlərdən ölənlərin qoyub getdiyi zövcələr dörd ay on gün gözləməlidirlər. Onların gözləmə müddəti bitdikdə özləri barədə *şəriətə* müvafiq qayda üzrə etdikləri işə görə sizə günah olmaz. Allah nə etdiklərinizdən xəbərdardır.
235. *Belə* qadınlara elçi göndərmək istəyinizi üstüörtülü bildirməkdə və ya ürəyinizdə gizlətməkdə sizə heç bir günah yoxdur. Allah bilir ki, siz onları xatırlayacaqsınız. Lakin onlarla gizlicə sözləşməyin, onlara yalnız *şəriətə* müvafiq qayda üzrə söz deyin. Gözləmə vaxtı başa çatanaqədər nikah bağlamayın. Bilin ki, Allah sizin könlünüzdəkiləri bilir. Elə isə Ondan qorxun! Bilin ki, Allah çox bağışlayandır, rəhmlidir!
236. Yaxınlıq etmədiyiniz və mehrini təyin etmədiyiniz qadınları boşasanız, sizə heç bir günah gəlməz. *Belə olduğu təqdirdə* onlara pay verin – varlı öz imkanına görə, kasıb da öz imkanına görə, *şəriətə* müvafiq qayda üzrə *pay versin*. *Bu*, yaxşılıq edənlər üçün bir borcdur.
237. Qadınlar üçün mehr təyin etdikdən sonra, yaxınlıq etməzdən əvvəl onları boşasanız, təyin etdiyinizin yarısını *onlara* verməlisiniz. Qadınların *bunu ərlərinə* bağışlaması və ya əlində nikah müqaviləsi olanın bunu *qadına* bağışlaması isə istisnadır. Sizin bağışlamanız təqvaya daha yaxındır.

Bir-birinizə güzəşt etməyi unutmayın. Allah sizin nə etdiklərinizi görür.

238. Namazları, *xüsisilə* orta namazı qoruyun və Allah üçün mütiliklə *namaza* durun.

239. Əgər *nədənsə* qorxsanız, *namazınızı* ayaq üstə və ya minik üzərində *qılın*. Təhlükə sovuşduqda isə Allahı, sizə bilmədiklərinizi necə öyrədibsə, o cür yad edin!

240. Sizlərdən ölüb *özündən sonra* zövcələr qoyub gədən kəslər *sağlığında ikən*, zövcələrinə bir ilin tamamınadək *evlərindən* çıxarılmamaq şərtilə baxılmasını vəsiyyəət etməlidirlər. Əgər o qadınlar *öz istəkləri ilə* çıxıb getsələr, özləri barədə *şəriətə* müvafiq qayda üzrə etdikləri işə görə sizə günah olmaz. Allah qüdrətlidir, hikmət sahibidir.

241. Boşanmış qadınlara *şəriətə* müvafiq qayda üzrə pay verilsin. *Bu*, müttəqilər üçün bir borcdur.

242. Allah Öz ayələrini sizə belə bəyan edir ki, bəlkə anlayasınız.

243. *Sayları* minlərlə olduğu halda ölüm qorxusundan dolayı yurdlarından çıxanları görmədinmi? Allah onlara: "Ölün!" – dedi. Sonra isə onları dirilti. Doğrudan da, Allah insanlara qarşı lütfkardır, lakin insanların çoxu *buna* şükür etmir.

244. Allah yolunda vuruşun və bilin ki, Allah *hər şeyi* eşidəndir, *hər şeyi* biləndir!

245. Kim Allaha gözəl bir borc versə (malından Allah yolunda xərcləsə), *Allah* onun üçün bunu qat-qat artırar. Allah *kimisinin ruzisini azaldar, kimisinin ruzisini də artırar*. Siz Ona qaytarılacaqsınız.
246. Musadan sonra İsrail oğullarından olan əyanların *başına gələnləri* bilmirsənmi? O zaman onlar özlərinə *göndərilmiş* peyğəmbərə dedilər: “Bizə bir hökmdar təyin et ki, Allah yolunda döyüşək!” O dedi: “Sizə döyüş vacib edildikdə, bəlkə heç döyüşmədiniz?” Onlar dedilər: “Niyə Allah yolunda döyüşməyək ki, biz yurdumuzdan çıxarıldıq, övladlarımızdan ayrıldıq?!” Döyüşmək onlara vacib edildikdə isə onlardan az bir qismi istisna olmaqla *hamısı döyüşdən* üz çevirdi. Allah zalımları *yaxşı* tanıyır.
247. Peyğəmbərləri onlara dedi: “Allah Talutu sizə hökmdar göndərdi!” Onlar dedilər: “O, necə bizə hökmdar ola bilər ki, biz hökmdarlığa ondan daha layiqik və ona çoxlu sərvət verilməmişdir?” O dedi: “Allah onu sizə *hökmdar* seçdi, elm və bədəncə ona üstünlük verdi. Allah Öz mülkünü istədiyi kəsə verir. Allahın *lütfü* genişdir, *O hər şeyi biləndir*.”
248. Peyğəmbərləri onlara dedi: “Onun hökmdarlığının əlaməti sizə bir sandığın gəlməsidir. Onun içində, Rəbbinizdən bir təskinlik, Musa və Harun ailəsindən qalan *bəzi* şeylər vardır. Onu mələk-

lər gətirəcək. Əgər möminsinizsə, şübhəsiz ki, bunda sizin üçün bir dəlil vardır.”

249. Talut əsgərlərlə birlikdə *döyüşə* yola düşdükdə *onlara* dedi: “Allah sizi bir çayla sınağa çəkəcək. Kim ondan içsə, o məndən deyildir. Kim ondan dadmasa, dadsa da əli ilə bir ovuc götürüb içsə o məndəndir.” Onların az bir qismi istisna olmaqla *hamısı* ondan su içdi. *Talut* və onunla birlikdə olan möminlər *çayı* keçdikdən sonra *bəziləri* dedilər: “Bu gün bizim Caluta və onun əsgərlərinə qarşı vuruşmağa gücümüz yoxdur.” Allahla qarşılaşacaqlarını yəqin bilənlər isə dedilər: “Neçə-neçə az saylı dəstə olub ki, Allahın izni ilə çox saylı dəstəyə qalib gəlib!” Allah səbir edənlərlədir.
250. Onlar Calutun və onun qoşununun qarşısına çıxdıqda, dedilər: “Ey Rəbbimiz! Bizə bollu səbir ver, qədəmlərimizi möhkəmlət və kafir qövmə *qələbə çalmaqda* bizə yardım et!”
251. *Möminlər* Allahın izni ilə onları məğlub etdilər. Davud da Calutu öldürdü. Allah ona hökmranlıq və hikmət verdi, ona istədiyini öyrətdi. Əgər Allah insanların bəzilərini digərləri ilə dəf etməsəydi, yer üzü fəsada uğrayardı. Lakin Allah aləmlərə qarşı lütfkardır.
252. Bunlar Allahın ayələridir. Biz onları sənə haqq olaraq oxuyuruq. Şübhəsiz ki, sən göndərilən elçilərdənsən.

253. Biz o elçilərin bəzisini digərlərindən üstün etdik. Allah onlardan bəzisi ilə danışmış, bəzisini isə dərəcələrlə yüksəltmişdir. Biz Məryəm oğlu İsa-ya açıq-aydın dəlillər verdik və onu müqəddəs Ruh *Cəbrail* ilə qüvvətləndirdik. Əgər Allah istəsəydi, onlardan sonra gələnlər özlərinə açıq-aydın dəlillər gəldikdən sonra bir-biriləri ilə vuruşmazdılar. Lakin onlar ixtilaf etdilər. Onlardan kimisi iman gətirdi, kimisi də, kafir oldu. Əgər Allah istəsəydi, onlar bir-biriləri ilə vuruşmazdılar. Lakin Allah istədiyini edər.
254. Ey iman gətirənlər! Alış-verişin, dostluğun və şəfaətin olmayacağı gün gəlməmişdən öncə, sizə verdiyimiz ruzidən *Allah yolunda* xərcləyin! Kafirilər, əlbəttə ki, zalımdırlar.
255. Allah Özündən başqa *haqq* məbud olmayandır, *əbədi* Yaşayandır, *bütün yaratdıqlarının* Qəyyumudur. Onu nə mürgü, nə də yuxu tutar. Göylərdə və yerdə nə varsa, Ona məxsusdur. *Allahın* izni olmadan Onun yanında kim şəfaət edə bilər? O, *qullarının* gələcəyini və keçmişini bilir. Onlar *Allahın* elmindən Onun istədiyindən başqa heç bir şey qavraya bilməzlər. Onun Kürsüsü göyləri və yeri əhatə edir. Bunları qoruyub saxlamaq Ona ağır gəlmir. O, Ucadır, Əzəmətlidir.
256. Dində məcburiyyət yoxdur. Artıq doğru yol azğınlıqdan aydın fərqlənir. Hər kim tağutu inkar edib Allaha iman gətirərsə, heç vaxt qırılmayan

ən möhkəm dəstəkdən yapışmış olar. Allah *hər şeyi* eşidəndir, *hər şeyi* biləndir.

257. Allah iman gətirənlərin dostudur, onları zülmətlərdən nura çıxarar. Kafirlərin dostları isə tağutdur, onları nurdan zülmətlərə çıxarar. Onlar Od sakinləridirlər və onlar orada əbədi qalacaqlar.
258. Allahın verdiyi hakimiyyətə görə, İbrahim ilə Rəbbi barəsində höcətləşən kəsi görmədinmi? İbrahim: "Mənim Rəbbim həm dirildir, həm də öldürür!" – dedikdə, Nəmrud: "Mən də, həm dirildir, həm də öldürürəm!" – demişdi. İbrahim: "Allah günəşi məşriqdən gətirir. Sən də, onu məğribdən gətir!" – dedikdə, o kafir çaşıb qalmışdı. Allah zalım qövmü doğru yola yönəltməz.
259. Və ya *damları* uçulub xarabalığa çevrilmiş bir kəndin yanından keçən kimsəni görmədinmi? O demişdi: "Görəsən, Allah bu kəndi ölümündən sonra necə dirildəcək?" Allah onu öldürüb yüz il saxladı, sonra dirildib: "Nə qədər qaldın?" – deyə buyurdu. O dedi: "Bir gün və ya bir gündən də az!" Allah buyurdu: "Xeyr, sən yüz il qaldın. Yediyinə və içdiyinə bax, hələ də xarab olmayıb. Uzunqulağına da bax! Səni belə etdik ki, insanlar üçün bir dəlil olasan. Sümüklərə bax, gör Biz onları necə bir-birinə birləşdirir, sonra da, onların üstünü ətlə örtürük." Ona *həqiqət* bəlli olduqda: "Mən artıq bilirəm ki, Allah hər şeyə qadirdir!" – dedi.

260. Bir zaman İbrahim: "Ey Rəbbim, ölüləri necə diriltdiyini mənə göstər!" – demişdi. *Rəbbi ona: "Məgər sən inanmırsan?"* – deyə buyurdu. *İbrahim* dedi: "Əlbəttə, *inanıram!* Lakin *istəyirəm ki, qəlbim rahat olsun.*" *Allah* buyurdu: "Quşlardan dördünü tut və onları götür tikə-tikə et, sonra hər dağın başına onlardan bir parça qoy, sonra da onları çağır, tez sənin yanına gələcəklər. Bil ki, Allah qüdrətlidir, hikmət sahibidir!"
261. Mallarını Allah yolunda xərcləyənlərin misalı yeddi sünbül verən bir toxumun misalına bənzəyir ki, sünbüllərin hər birində yüz ədəd dən vardır. Allah istədiyi kimsənin *mükafatını* artırar. Allahın *lütfü* genişdir, *O hər şeyi biləndir.*
262. Mallarını Allah yolunda xərcləyənlərin və xərclədiklərinin ardından minnət qoymayan və əziyyət verməyənlərin Rəbbi yanında mükafatları vardır. Onlara heç bir qorxu yoxdur və onlar kədərlənməyəcəklər.
263. Xoş söz *demək və xətaları* bağışlamaq, ardından əziyyət gələn sədəqədən daha yaxşıdır. Allah zəngindir, həlimdir.
264. Ey iman gətirənlər! Malını özünü camaata göstərmək məqsədilə xərcləyən, Allaha və Axirət gününə inanmayan şəxs kimi, sədəqələrinizi minnət qoymaqla və əziyyət verməklə puç etməyin. Beləsinin misalı, üzərində torpaq olan hamar qayanın misalına bənzəyir ki, üzərinə bol

yağış düşüb onu çılpaq hala salmışdır. Onlar qazandıqlarından heç bir şey əldə etməzlər. Allah kafir qövmü doğru yola yönəltməz.

265. Mallarını Allahın razılığını qazanmaq və nəfslərini möhkəmləndirmək üçün xərcləyənlərin misalı təpə üzərindəki bağın misalına bənzəyir ki, ona bol yağış düşdükdən sonra o öz bəhrəsini iki qat verir. Yox, əgər ona şiddətli yağış düşməzsə, narın yağış da *bəs edər*. Allah sizin nə etdiklərinizi görür.
266. Məgər sizlərdən biri istəyərmidi ki, onun xurma ağaclarından və üzümlüklərdən ibarət, *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan və içində onun üçün hər cür meyvələr olan bir bağı olsun, *sonra* ona qocalıq üz verdiyi zaman, özünün də, *o bağa* möhtac olan uşaqları olduğu halda, *bu bağa* odlu bir qasırğa düşüb *onu* yandırsın? Allah ayələri sizə belə bəyan edir ki, bəlkə fikirləşəsiniz.
267. Ey iman gətirənlər! Qazandığınız və sizin üçün torpaqdan çıxartdığımız şeylərin yaxşısından *Allah yolunda* xərcləyin. Özünüzə verildikdə, ancaq göz yumub aldığınız pis şeylərdən xərcləməyə çalışmayın. Bilin ki, Allah zəngindir, tərifləyiqdir.
268. Şeytan sizi yoxsulluqla qorxudur və sizə yaramaz işlər görməyi əmr edir. Allah isə sizə Öz tərəfindən bağışlanma və lütf vəd edir. Allahın *lütfü* genişdir, *O hər şeyi* biləndir.

269. *Allah* hikməti istədiyi kəsə bəxş edir. Kimə hikmət verilərsə, ona çoxlu xeyir verilmiş olar. *Bundan* yalnız ağıl sahibləri düşünüb ibrət alarlar.
270. Xərclədiyiniz hər bir sədəqəni və verdiyiniz hər bir nəziri şübhəsiz ki, *Allah* bilir. Zalımların isə köməkçiləri olmaz.
271. Sədəqələri aşkarda versəniz, bu çox gözəl olar. Əgər onu yoxsullara gizləndə versəniz, bu sizin üçün daha xeyirli olar. *Allah* sizin bəzi günahlarınızdan keçər. *Allah* nə etdiklərinizdən xəbərdardır.
272. Onların hidayətə gəlməsi sənə aid deyildir. *Allah* isə istədiyi şəxsi hidayətə qovuşdurur. Xeyirli *şeylərdən* xərclədikləriniz sizin özünüz üçündür. Siz *möminlər* onu ancaq *Allahın* Üzünü dilədiyinizə görə sərf edirsiniz. Xeyirli *şeylərdən* xərclədiklərinizin əvəzi sizə tam verilər və sizə zülm edilməz.
273. *Verəcəyiniz sədəqələr* *Allah* yolunda cihad edib yer üzündə *qazanc* dalınca səfərə çıxma bilməyən yoxsullar üçündür. *Bu adamlar* həyələrindən dolayı *dilənmədiklərinə* görə, tanımayan adam onları varlı hesab edir. Sən isə onları simalarından tanıyırsan. Onlar üzə salıb insanlardan *bir şey* istəməzlər. Xeyirli *şeylərdən* nə xərcləsəniz, şübhəsiz ki, *Allah* onu bilir.

274. Mallarını gecə və gündüz, gizli və aşkar xərcləyənlərin öz Rəbbi yanında mükafatı vardır. Onlara heç bir qorxu yoxdur və onlar kədərlənməyəcəklər.
275. Sələm yeyənlər *qəbirlərindən*, şeytan vurmuş dəlinin qalxdığı kimi qalxarlar. Bu onların: "Alış-veriş də sələmçilik kimidir!" – demələrinə görədir. Halbuki, Allah alış-verişi halal, sələmçiliyi isə haram etmişdir. Hər kim özünə Rəbbindən xəbərdarlıq gəldikdən sonra *sələmçiliyə* son qoyarsa, keçmişdə aldığı *sələmlər* onundur. Onun işi Allaha qalar. Kim *yənə sələmçiliyə* qayıdarsa, məhz onlar cəhənnəmlik olar və orada sürəkli qalarlar.
276. Allah sələmi puç edər, sədəqələri isə artırar. Allah küfr və günah işlərdə israr edən kimsələri sevməz.
277. Həqiqətən, iman gətirib saleh əməllər edən, namaz qılan və zəkat verənlərin Rəbbi yanında mükafatları vardır. Onlara heç bir qorxu yoxdur və onlar kədərlənməyəcəklər.
278. Ey iman gətirənlər! Allahdan qorxun və əgər möminsinizsə, sələmdən qalan məbləğdən vaz keçin.
279. Belə etməsəniz, Allahın və Onun rəsulunun sizə müharibə elan etdiyini bilin. Yox, əgər tövbə etsəniz, sərmayəniz sizindir. Nə siz zülm edərsiniz, nə də sizə zülm olunar.

280. Əgər *borclu olan kəs borcu qaytarmağa* qadir deyilsə, vəziyyəti düzəlməyə qədər *ona* möhlət verin. Bilsəniz *borcu* sədəqə olaraq *ona* bağışlamağınız sizin üçün nə qədər xeyirlidir!
281. Allahın hüzuruna qaytarılacağınız gündən qorxun! Sonra hər kəsə qazandığının əvəzi veriləcək və onlara zülm edilməyəcəkdir.
282. Ey iman gətirənlər! Müəyyən bir müddətədək bir-birinizə borc verdikdə, onu yazın. Qoy bunu aranızda bir katib ədalətlə yazsın. Katib Allahın onu öyrətdiyi kimi yazmaqdan boyun qaçırmasın. Qoy o yazsın, boynunda borc olan adam da *götürdüyü borcun miqdarını* yazdırsın, Rəbbi olan Allahdan qorxsun və borcdan heç bir şey əskiltməsin. Əgər boynunda borc olan adam səfehdirsə, yaxud *ağıldan zəifdirsə* və ya özü yazdırmağa qadir deyilsə, qoy onun himayədarı *borcu* ədalətlə yazdırsın. Aranızdakı kişilərdən də iki nəfəri şahid tutun. Əgər iki kişi tapılmazsa, razı olduğunuz şahidlərdən bir kişi və iki qadını *şahid tutun* ki, *qadınlardan* biri unutduqda, o birisi onun yadına salsın. Şahidlər *şahidlik etməyə* çağırıldıqda, boyun qaçırmasınlar. Az da olsa, çox da olsa, onu *qaytarılma* vaxtı ilə *bərabər* yazmaqdan usanmayın. Belə etməyiniz, Allah yanında daha ədalətli, şahidlik üçün daha düzgün və şübhəyə düşməməyiniz üçün daha münasibdir. Yalnız aranızda gedən nağd ticarət istisnadır.

Bunu yazmamağınız isə sizin üçün günah deyildir. Alış-veriş etdikdə şahid tutun. Lakin katibə və şahidə zərər verilməsin. Əgər *zərər* versəniz, şübhəsiz ki, bu, sizin üçün bir fasiqlikdir. Allahdan qorxun! Allah sizi öyrədir. Allah hər şeyi biləndir.

283. Əgər səfərdə olduqda katib tapmasanız, *borc yığəsi yanında* girov saxlanılmalıdır. Əgər sizlərdən biri digərinə etibar edirsə, qoy etibar olunmuş kəs *ona verilmiş* əmanəti qaytarsın və Rəbbi olan Allahdan qorxsun. Şahidliyi gizlətməyin! Kim onu gizlədirsə, şübhəsiz ki, onun qəlbi günahkardır. Allah nə etdiklərinizi bilir.
284. Göylərdə və yerdə nə varsa, Allaha məxsusdur. Siz içində olanı üzə çıxarsanız da, gizlətsəniz də, Allah buna görə sizi hesaba çəkəcək. O, istədiyini bağışlayar, istədiyinə də, əzab verir. Allah hər şeyə qadirdir.
285. *Allahın* rəsulu öz Rəbbindən ona nazil edilənə iman gətirdi, möminlər də, *iman gətirdilər*. Hamısı Allaha, Onun mələklərinə, kitablarına və elçilərinə iman gətirdilər. *Onlar dedilər: "Biz Onun elçiləri arasında fərq qoymuruq!" Həmçinin, dedilər: "Eşitdik və itaət etdik! Ey Rəbbimiz, Səndən bağışlanma diləyirik, dönüş də, yalnız Sənədir!"*

286. Allah hər kəsi yalnız onun qüvvəsi çatdığı qədər mükəlləf edir. Hər kəsin qazandığı *xeyir yalnız* onun özünə, qazandığı *şər də, yalnız* öz əleyhinədir. "Ey Rəbbimiz, unutsaq və ya xəta etsək bizi cəzalandırma! Ey Rəbbimiz, bizdən əvvəlkiləri yüklədiyin kimi, bizi ağır yüklə yükləmə! Ey Rəbbimiz, gücümüz çatmayan şeyi bizə daşıdırma! Bizi əfv et, bizi bağışla, bizə rəhm et! Sən bizim Himayədarımızsan! Kafir qövmə *qalib gəlməkdə* bizə yardım et!"

Mərhmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Əlif. Ləm. Mim.
2. Allah Özündən başqa *haqq* məbud olmayandır, *əbədi* Yaşayandır, *bütün yaradılanların* Qəyyumudur.
3. O *bu* Kitabı sənə özündən əvvəlkiləri təsdiqləyən, həm də, haqq olaraq nazil etdi. Tövrati və İncili də, O nazil etdi –
4. daha əvvəllər insanlara doğru yolu göstərən *rəhbər* olmaq üçün. Furqanı da, O nazil etdi. Şübhəsiz ki, Allahın ayələrinə küfr edənlər üçün şiddətli bir əzab vardır. Allah qüdrətlidir, intiqam almağa qadirdir.

5. Sözsüz ki, nə yerdə, nə də göydə, heç bir şey Allah-dan gizli qalmaz.
6. Bətlərdə sizə istədiyi surəti verən Odur. Ondan başqa *ibadətə layiq olan* məbud yoxdur, Qüdrətlidir, Hikmət sahibidir.
7. Kitabı sənə nazil edən Odur. O Kitabın bir qismi muhkəm (hər kəsin başa düşdüyü) ayələrdir ki, bunlar, Kitabın anasıdır. Digərləri isə mutəşabih (müstəsna insanların başa düşdüyü) *ayələrdir*. Qəlblərində əyrilik olanlar fitnə-fəsad törətmək və istədikləri kimi yozmaq məqsədilə, mutəşabih ayələrin ardınca gedərlər. Halbuki onun yozumunu Allahdan başqa heç kəs bilməz. Dərin biliyə malik olanlar isə deyərlər: "Biz ona iman gətirdik, hamısı Rəbbimiz tərəfindəndir." Ağıl sahiblərindən başqa heç kəs *bunu* dərk edə bilməz.
8. Ey Rəbbimiz! Bizi hidayət yoluna yönəltdikdən sonra qəlbimizi sapdırma. Bizə Öz tərəfindən bir mərhəmət bəxş et. Həqiqətən, Sən Bəxş edənsən.
9. Ey Rəbbimiz! Həqiqətən, *gerçəkləşəcəyinə* şübhə edilməyən bir gündə, insanları *bir yerə* cəm edən Sən-sən. Həqiqətən, Allah vədinə əsla xilaf çıxmaz!
10. Şübhəsiz ki, kafir olanların nə malları, nə də övladları onlara Allahın hüzurunda heç bir şeylə fayda verə bilməz. Onlar Cəhənnəmin yanacağıdırlar.

11. *Onların əməli* Firon nəslinin və onlardan əvvəlkilərin əməlinə bənzəyir. Onlar Bizim ayələrimizi yalan hesab etdilər, Allah da, onları günahlarına görə yaxaladı. Allah şiddətli cəza verəndir.
12. Kafirlərə de: “Siz məğlub olacaq və Cəhənnəmə toplanacaqsınız! Ora nə pis yataqdır!”
13. Qarşı-qarşıya gələn iki dəstədə, sizin üçün bir ibrət var idi. Dəstələrdən biri Allah yolunda vuruşurdu, digəri isə kafirlər idi. *Möminlər kafirlərin* sayca onlardan iki qat artıq olduqlarını öz gözləri ilə görürdülər. Allah istədiyi kəsi Öz köməyi ilə qüvvətləndirir. Həqiqətən, bunda bəsirət sahibləri üçün bir ibrət vardır.
14. Qadınların, uşaqların, yığın-yığın qızıl-gümüşün, yaxşı cins atların, mal-qaranın və əkin yerlərinin verdiyi zövqlərə olan istək insanlara gözəl göstərilmişdir. Bunlar, dünya həyatının keçici zövqüdür. Halbuki gözəl qayıdış yeri Allah yanındadır.
15. De: “Sizə bunlardan daha xeyirlisini xəbər verimmi? *Allahdan* qorxanlar üçün Rəbbi yanında, *ağac-ları və qəsrləri* altından çaylar axan, içində əbədi qalacaqları cənnətlər, pak zövcələr və Allahın rızası vardır.” Allah qullarını görəndir.
16. O kəslər ki, deyirlər: “Ey Rəbbimiz! Həqiqətən, biz iman gətirdik, bizim günahlarımızı bağışla və bizi Od əzabından qoru!”

17. *Onlar səbir edən, dürüst olan, müti olan, malından Allah yolunda xərcləyən və sübh çağına yaxın Allahdan bağışlanma diləyən kimsələrdir.*
18. Allah ədalətli olaraq şahidlik etmişdir ki, Özündən başqa *ibadətə layiq olan* məbud yoxdur. Mələklər və elm sahibləri də, *buna şahidlik etmişlər.* Ondan başqa *ibadətə layiq olan* məbud yoxdur, Qüdrətlidir, Hikmət sahibidir.
19. Həqiqətən, Allah yanında *haqq* din, İslamdır! Kitab verilənlər ancaq özlərinə elm gəldikdən sonra aralarındakı ədavət üzündən ixtilafa düşdülər. Kim Allahın ayələrinə küfr edərsə, *bilsin ki*, Allah tez haqq-hesab çəkəndir.
20. Əgər onlar səninlə mübahisə etsələr, de: "Mən özümü Allaha təslim etdim. Mənə tabe olanlar da, *həmçinin.*" Kitab verilənlərə və savadsızlara de: "Siz də, təslim oldunuzmu?" Əgər təslim olsalar, doğru yola yönəlmiş olarlar. Yox əgər üz döndərsələr, *bil ki*, sənin öhdənə düşən ancaq *haqqı* təbliğ etməkdir. Allah qullarını görəndir.
21. Allahın ayələrinə küfr edənləri, peyğəmbərləri haqsız yerə öldürənləri və ədalətə çağıran insanları qətlə yetirənləri ağırılı-acılı bir əzabla müjdələ!
22. Onlar dünyada da, axirətdə də, əməlləri puç olan kimsələrdir. Onların yardımçıları da olmaz.
23. Kitabdan özlərinə bir pay verilmiş kəsləri görmədinizmi? Onlar, aralarında hökm etməsi üçün Allahın

Kitabına dəvət olunurlar. Sonra onlardan bir dəs-tə üz çevirib *geri* dönür.

24. Bu, onların: "Od bizə ancaq bir neçə gün toxunar!" – demələrinə görədir. Onları uydurduqları şeylər öz dinlərində aldadıb yoldan çıxartmışdır.
25. *Baş verəcəyinə* şübhə edilməyən bir gündə onları topladığımız və hər kəsə qazandığının əvəzi ödəniləcəyi, özlərinə də, heç bir haqsızlıq edilməyəcəyi zaman *onların halı* necə olacaq?
26. De: "Ey mülkün sahibi olan Allahım! Sən mülkü istədiyin kəsə verir, istədiyindən də, onu geri alırsan; istədiyin kimsəni ucaldır, istədiyini də, alçaldırsan. Xeyir *yalnız* Sənin Əlindədir. Həqiqətən, Sən hər şeyə qadirsən.
27. Sən gecəni gündüzə qatır, gündüzü də gecəyə qatırsan. Ölüdən diri çıxarır, diridən də ölü çıxarırsan. Sən istədiyin kəsə hesabsız ruzi verirsən."
28. Möminlər möminləri qoyub kafirləri dost tutmasınlar! Bunu edən kəs *bilsin ki*, Allah ilə *onun* heç bir əlaqəsi yoxdur. Ancaq kafirlərdən *gələ biləcək* təhlükədən çəkinməyiniz istisnadır. Allah sizi Özündən çəkindirir (Öz əzabı ilə qorxudur). Dönüş də *ancaq* Allahadır.
29. De: "Kökslərinizdə olanı gizlətsəniz də, üzə çıxarsanız da, Allah onu bilir. O, göylərdə və yerdə olanları da bilir. Allah hər şeyə qadirdir."

30. Hər kəs etdiyi yaxşı və pis əməllərini qarşısında hazır görəcəyi gün, özü ilə pis əməllərinin arasında çox böyük məsafə olmasını arzulayacaqdır. Allah sizi Özündən çəkindirir (Öz əzabı ilə qorxudur). Allah qullarına qarşı çox şəfqətlidir.
31. De: “Əgər siz Allahı sevirsinizsə, mənim ardımca gəlin ki, Allah da, sizi sevsin və günahlarınızı bağışlasın. Allah çox bağışlayandır, rəhmlidir.”
32. De: “Allaha və *Onun göndərdiyi Rəsula* itaət edin!” Əgər üz döndərsələr, *bilsinlər ki*, Allah, həqiqətən də, kafirləri sevməz.
33. Doğrusu, Allah Adəmi, Nuhu, İbrahim nəslini və İmran ailəsini seçib aləmlərdən üstün etdi.
34. Onlar biri digərindən olan *hənif* bir nəsil idilər. Allah *hər şeyi* eşidəndir, *hər şeyi* biləndir.
35. Bir zaman İmranın zövcəsi demişdi: “Ey Rəbbim! Mən bətnimdəkini Sənə *xidmətçi* bir qul olmaq üçün nəzir etdim. *Bu nəziri* məndən qəbul et! Həqiqətən, Sən Eşidənsən, Bilənsən.”
36. *Nəhayət*, bari-həmlini yerə qoyduğu zaman dedi: “Ey Rəbbim! Mən qız doğdum” – *halbuki*, Allah onun nə doğduğunu yaxşı bilirdi, – “axı oğlan qız kimi deyildir. Mən onun adını Məryəm qoydum, onu və onun nəslini lənətlənmiş şeytandan *qorumağı* Sənə həvalə edirəm.”
37. Rəbbi *Məryəmi* gözəl tərzdə qəbul etdi, onu gözəl bir bitki kimi yetişdirdi və ona baxmağı Zəkəriy-

yaya tapşırırdı. Zəkəriyyə hər dəfə *Məryəmin* yanına mehraba daxil olduqda, onun yanında ruzi olduğunu görərdi. *Nəhayət*, o: “Ey Məryəm! Bu, sənin üçün haradandır?” – deyə soruşduqda, *Məryəm* dedi: “Bu, Allah tərəfindəndir! Şübhəsiz ki, Allah istədiyi kimsəyə hesabsız ruzi verir.”

38. Zəkəriyyə orada Rəbbinə dua edib dedi: “Ey Rəbbim! Öz tərəfindən mənə pak bir zürriyyə bəxş et! Şübhəsiz ki, Sən duaları eşidənsən.”
39. *Zəkəriyyə* mehrabda durub namaz qılarkən mələklər ona belə xitab etdilər: “Allah səni, Allah tərəfindən olan Kəlməni təsdiq edən, *qövminün* ağası, nəfsinə hakim və əməlisalehlərdən bir peyğəmbər olacaq Yəhya ilə müjdələyir.”
40. O dedi: “Ey Rəbbim! Qocalıq məni haqladığı vaxt, zövcəm də, sonsuz ikən mənim necə oğlum ola bilərlər?” *Allah* buyurdu: “Elədir, *lakin* Allah istədiyini edir.”
41. O dedi: “Ey Rəbbim! Mənim üçün bir əlamət təyin et.” *Allah* buyurdu: “Sənin əlamətin, üç gün, – işarə ilə danışmaq istisna olmaqla, – insanlarla danışmamağındır. *Həmin vaxt* Rəbbini çox yad et və səhər-axşam *Onun şəninə* təriflər de!”
42. Bir zaman mələklər demişdilər: “Ey Məryəm, həqiqətən, Allah səni seçdi, tərtəmisiz etdi və aləmlərin qadınlarından üstün tutdu.
43. Ey Məryəm, Rəbbinə itaət et, səcdə qıl və rüku edənlərlə birlikdə rüku et!”

44. Bunlar sənə vəhy etdiyimiz qeyb xəbərlərindən-
dir. *İsrail oğullarından* hansı birinin Məryəmi himayə
edəcəyi barədə qələmlərini *püşk* atdıqları zaman
sən onların yanında deyildin. Bir-birilərlə müba-
hisə etdikdə də, sən onların yanında deyildin.
45. O zaman mələklər demişdilər: "Ey Məryəm, həqi-
qətən, Allah Öz tərəfindən bir kəlmə ilə səni müj-
dələyir. Onun adı Məryəm oğlu İsa Məsihdir. O,
həm bu dünyada, həm də axirətdə şan-şöhrətli və
Allaha yaxın olanlardandır.
46. O, həm beşikdə ikən, *həm də* yetkin çağında insan-
larla danışacaq və salehlərdən olacaqdır."
47. *Məryəm* dedi: "Ey Rəbbim! Mənə bir insan toxun-
madığı halda necə övladım ola bilər?" *Allah* bu-
yurdu: "Elədir, Allah istədiyini yaradır. O, bir
işin olmasını istədikdə, ona ancaq "Ol!" – deyər, o
da olar."
48. *Allah* ona yazmağı, hikməti, Tövrəti və İncili öyrə-
dəcək.
49. *Allah onu* İsrail oğullarına bir elçi *edəcəkdir*. O *deyə-
cəkdir*: "Mən sizə Rəbbinizdən bir dəlil gətirmişəm. Sizin üçün palçıqdan quşa bənzər bir şey
düzəldib ona üfürərəm, o da Allahın izni ilə quş
olar. Allahın izni ilə anadangəlmə koru, cüzam
xəstəliyinə tutulmuş sağaldar və ölümləri dirildə-
rəm. Evlərinizdə yediyiniz və yığib saxladığınız
şeyləri sizə xəbər verərəm. Əgər möminsinizsə,
bilin ki, bunda sizin üçün bir dəlil vardır.

50. Məndən əvvəl *nazil olmuş* Tövrəti təsdiqləyən olaraq və sizə haram edilmiş bəzi şeyləri halal etmək üçün *göndərildim*. Mən sizə Rəbbinizdən bir dəlil gətirdim. Elə isə Allahdan qorxun və mənə itaət edin.
51. Həqiqətən, Allah mənim də Rəbbim, sizin də Rəbbinizdir. Elə isə Ona ibadət edin! Düz yol da, budur!"
52. İsa onlardakı küfrü hiss etdikdə, dedi: "Allah yolunda kimlər mənə yardımçı olacaq?" Həvarilər dedilər: "Bizik Allahın *dininin* yardımçıları! Biz Allaha iman gətirdik. Sən də şahid ol ki, biz müsəlmanıq!"
53. Ey Rəbbimiz! Biz sənə nazil etdiyinə iman gətirdik və *göndərdiyin* elçinin ardınca getdik. Bizi də, şahidlərlə bir yerdə yaz!"
54. Onlar hiylə işlətdilər, Allah da hiylə işlətdi. Allah *qarşılıqlı olaraq* hiylə işlədənlərin ən xeyirlisidir.
55. O vaxt Allah buyurdu: "Ey İsa, həqiqətən, Mən sənə həyatına son qoyub Özümə tərəf qaldıracaq, səni kafirlərdən təmizləyəcək və sənə ardınca gedənləri Qiyamət gününə qədər kafirlərdən üstün edəcəyəm. Sonra sizin dönüşünüz Mənə olacaq. Mən də, ixtilafa düşdüyünüz şeylər barəsində sizin aranızda hökm verəcəyəm.
56. Kafirlərə gəlincə, onlara həm bu dünyada, həm də axirətdə şiddətli əzab verəcəyəm. Onların heç bir köməkçisi olmayacaqdır."

57. İman gətirib saleh əməllər edənlərə gəlincə, *Allah* onların mü kafatlarını tam verəcəkdir. Allah zalımları sevməz.
58. Bunlar sənə oxuduğumuz ayələrdən və hikmətli Zikrdəndir.
59. Həqiqətən, Allah yanında İsanın misalı Adəmin misalına bənzəyir. *Allah Adəmi* torpaqdan yaratdı, sonra ona "Ol!" – dedi, o da oldu.
60. Haqq sənin Rəbbindəndir. Elə isə şübhə edənlərdən olma!
61. Sənə elm gəldikdən sonra kim səninlə *İsa* barəsində mübahisə edərsə, de: "Gəlin oğullarımızı və oğullarınızı, qadınlarımızı və qadınlarınızı, özümüzü və özünüzü çağıraraq, sonra isə dua edib yalançılara Allahın lənət etməsini diləyək."
62. Həqiqətən bu *deyilənlər*, gerçək əhvalatlardır. Allahdan başqa *ibadətə layiq olan* məbud yoxdur. Şübhəsiz ki, Allah Qüdrətlidir, Hikmət sahibidir.
63. Əgər onlar üz çevirsələr, şübhəsiz ki, Allah fitnə-fəsad törədənləri tanıyır.
64. De: "Ey Kitab əhli! Bizimlə sizin aranızda olan eyni bir kəlməyə *tərəf* gəlin ki, Allahdan başqasına ibadət etməyək, Ona heç bir şeyi şəriq qoşmayaq və Allahı qoyub bir-birimizi ilahiləşdirməyək." Əgər onlar yenə üz çevirsələr, deyin: "Şahid olun ki, biz müsəlmanlarıq!"

65. Ey Kitab əhli! Nə üçün İbrahim barəsində höcətləşirsiniz? *Halbuki*, Tövrat və İncil ancaq ondan sonra nazil edilmişdir. Məgər anlamırsınız?
66. Bax, siz o kəslərsiniz ki, bildiyiniz şeylər barədə höcətləşirdiniz. Bəs nə üçün bilmədiyiniz şeylər barədə höcətləşirsiniz? Allah bilir, siz isə bilmirsiniz!
67. İbrahim nə yəhudi, nə də nəsrani idi. O, ancaq hənif (haqqa yönələn) bir müsəlman idi və müşriklərdən deyildi.
68. Həqiqətən, insanlardan İbrahimə ən yaxın olanı, onun ardınca gedənlər, bu Peyğəmbər və *ona* iman gətirənlərdir. Allah möminlərin dostudur.
69. Kitab əhlindən bir zümrə sizi azdırmaq istər. *Halbuki onlar* yalnız özlərini azdırır və *bunu* anlamırlar.
70. Ey Kitab əhli, *haqqa* şahid olduğunuz halda, nə üçün Allahın ayələrinə küfr edirsiniz?
71. Ey Kitab əhli, nə üçün siz bilə-bilə haqqa batil donu geyindirir və haqqı gizlədirsiniz?
72. Kitab əhlindən bir zümrə *bir-birinə* dedi: "Möminlərə nazil edilənə günün əvvəlində iman gətirin, günün sonunda isə *onu* inkar edin ki, bəlkə onlar öz *dinlərindən* dönələr.
73. Sizin dininizə tabe olanlardan başqa heç kəsə inanmayın!" De: "Şübhəsiz ki, doğru yol, Allahın yoludur!" Onlar yenə *bir-birilərinə* dedilər: "Sizə verilənin bənzərinin başqa bir kimsəyə verildiyi-

nə və ya Rəbbiniz yanında *müsləmanların* sizə dəlil gətirəcəyinə *inanmayın*." De: "Şübhəsiz ki, lütf Allahın əlindədir və onu istədiyinə verir! Allahın *lütfü* genişdir, *O hər şeyi* biləndir."

74. *Allah* Öz mərhəmətini istədiyi kəsə məxsus edər. Allah böyük lütf sahibidir.
75. Kitab əhlindən eləsi var ki, ona bir yığın *mal* əmanət etsən, onu sənə *tam* qaytarar. Onlardan eləsi də var ki, ona bir dinar versən belə, başının üstündə durub tələb etməyincə onu sənə qaytarmaz. Bu, ona görədir ki, onlar: "Ümmilərdən (cahil ərəblərdən) ötrü bizə günah olmaz!" – deyirlər və bilə-bilə Allaha qarşı yalan söyləyirlər.
76. Xeyr! Kim əhdini yerinə yetirsə və *Allahdan* qorxsa, şübhəsiz ki, Allah müttəqiləri sevir.
77. Allah ilə olan əhdlərini və andlarını ucuz qiymətə satan kimsələrə gəlincə, onlara axirətdə heç bir pay yoxdur. Allah onları danışdırmayacaq, Qiymət günü onların üzünə baxmayacaq və onları təmizə çıxarmayacaqdır. Onlar üçün ağırılı-acılı bir əzab vardır.
78. Onlardan elə bir dəstə də vardır ki, oxuduqlarını Kitabdan hesab edəsiniz deyə, Kitabı oxuyarkən dillərini əyib bükürlər. Halbuki, bu, Kitabdan deyildir. Onlar: "Bu, Allah tərəfindəndir!" – deyirlər. Halbuki bu, Allah tərəfindən də deyildir. Onlar bilə-bilə Allaha qarşı yalan söyləyirlər.

79. Heç bir kəsin, Allah ona Kitab, hikmət və peyğəmbərlik verdikdən sonra insanlara: "Allaha yox, mənə qul olun!" – deməsi mümkün deyil. Əksinə, *o belə deyər*: "Öyrətdiyiniz Kitabın və *on-dan* öyrəndiyiniz şeyin sayəsində rəbbani olun!"
80. O, sizə mələkləri və peyğəmbərləri özünüə rəbb qəbul etməyi buyurmaz. Məgər o sizə, siz müsəlman olduqdan sonra küfr etməyi əmr edərmi?
81. Bir zaman Allah peyğəmbərlərdən: "Sizə Kitab və hikmət verdikdən sonra, özünüzdəkini təsdiqləyən bir elçi gəldikdə, ona mütləq iman gətirib yardım edəcəksiniz" – deyə əhd almış və *onlara*: "Təsdiq etdinizmi, *bu* əhdimi öhdənizə götürdünüz mü?" – demişdi. Onlar: "İqrar etdik!" – deyə cavab vermişdilər. *Allah da* belə buyurmuşdu: "Elə isə şahid olun, Mən də sizinlə bərabər şahid olanlardanam."
82. Kim bundan sonra üz döndərərsə, məhz onlar fasiqlərdir.
83. Yoxsa onlar Allahın dinindən başqasını axtarırlar? *Halbuki*, göylərdə və yerdə olanlar istər-istəməz Ona təslim olmuş və Onun hüzuruna qaytarılacaqlar.
84. De: "Biz Allaha, bizə nazil olana, İbrahimə, İsmailə, İshaqa, Yəquba və onun nəslinə nazil olanlara, Musaya, İsaya və peyğəmbərlərə öz Rəbbi tərəfindən verilənlərə iman gətirdik. Biz onların heç

birini digərindən fərqləndirmirik. Biz yalnız Ona təslim olanlarıq!”

85. Kim İslamdan başqa bir din arayarsa, *bilsin ki, o din* ondan əsla qəbul olunmaz və o, axirətdə ziyanə uğrayanlardan olar.
86. İman gətirdikdən, *Allahın göndərdiyi* Rəsulun haqq olduğuna şahidlik etdikdən və özlərinə aydın dəlillər gəldikdən sonra kafir olan kimsələri Allah necə doğru yola yönəldər? Allah zalım qövmü doğru yola yönəltməz.
87. Onların cəzası, Allahın, mələklərin və bütün insanların lənətinə uğramaqdır.
88. Onlar *bu lənətin içində* həmişəlik qalacaqlar. Onların əzabı yüngülləşdirilməz və onlara möhlət də verilməz.
89. Bundan sonra tövbə edib *əməllərini* islah edənlər isə istisnadır. Şübhəsiz ki, Allah bağışlayandır, rəhmlidir.
90. Sözsüz ki, iman gətirdikdən sonra kafir olan və küfrlərini daha da artıran kimsələrin tövbəsi əsla qəbul edilməyəcək. Məhz onlar *doğru yoldan* azanlardır.
91. Həqiqətən, kafir olub kafir kimi ölənlər dünya dolusu qızıl fidyə versələr belə, *bu onların* heç birindən qəbul edilməyəcək. Onlar üçün ağırılı-acılı bir əzab vardır. Onların heç köməkçiləri də yoxdur.

92. Sevdiniz şeylərdən *Allah yolunda* xərcləməyincə xeyrə nail olmazsınız. *Malınızdan* nə xərcləsəniz, əlbəttə ki, Allah onu bilir.
93. Tövrət nazil olmamışdan əvvəl İsrailin (Yəqubun) özünə haram etdiklərindən savayı bütün yeməklər İsrail oğullarına halal idi. De: "Əgər doğru danışanlarsınızsa, Tövrəti gətirin və onu oxuyun!"
94. Bundan sonra kim Allaha qarşı yalan uydurarsa, məhz onlar zalımlardır.
95. De: "Allah doğru söyləmişdir. Elə isə İbrahimin həlifəsinə tabe olun. Çünki o, müşriklərdən deyildi."
96. Həqiqətən, aləmlərə bərəkət və hidayət qaynağı olaraq insanlar üçün ilk bina edilən ev Bəkkədəki evdir.
97. Orada aydın nişanələr – İbrahimin məqamı vardır. Ora daxil olan kəs əmin-amanlıqda olar. Yoluna gücü çatən hər kəsin *müqəddəs* Evi ziyarət etməsi Allahın insanlar üzərindəki haqqıdır. Kim *bunu* inkar edərsə, *bilsin ki*, Allahın aləmlərə ehtiyacı yoxdur.
98. De: "Ey Kitab əhli! Allah sizin etdiklərinizə şahid olduğu halda, nə üçün siz Allahın ayələrini inkar edirsiniz?!"
99. De: "Ey Kitab əhli! Siz *haqqa* şahid olduğunuz halda, nə üçün *doğru yolu* əyri göstərməyə çalışaraq iman gətirənləri Allah yolundan azdırırsınız?!" *Halbuki*, Allah sizin etdiklərinizdən qafil deyildir.

100. Ey iman gətirənlər! Əgər Kitab verilənlərdən bir dəstəyə itaət etsəniz, onlar sizi iman gətirdikdən sonra döndərib kafir edərlər.
101. Sizə Allahın ayələri oxunduğu halda, Onun Rəsulu da aranızda ikən, siz necə küfr edə bilərsiniz?! Kim Allaha möhkəm bağlanarsa, həqiqətən, düz yola yönəlmiş olar.
102. Ey iman gətirənlər! Allahdan Ona layiq olan tərzdə qorxun və ancaq müsəlman olduğunuz halda ölün!
103. Hamınız Allahın ipindən möhkəm yapışın və parçalanmayın! Allahın sizə olan nemətini xatırlayın ki, siz *bir-birinizə* düşmən idiniz, O, sizin qəlblərinizi birləşdirdi və Onun neməti sayəsində *bir-birinizlə* qardaş oldunuz. Siz odlu bir uçurumun lap kənarında ikən O, sizi oradan xilas etdi. Allah Öz ayələrini sizə beləcə bəyan edir ki, bəlkə doğru yola yönələsiniz.
104. Qoy içinizdən xeyrə çağıran, yaxşı işləri əmr edib, pis əməlləri qadağan edən bir camaat olsun. Məhz onlar nicat tapanlardır.
105. Özlərinə aydın dəlillər gəldikdən sonra firqələrə ayrılıb ixtilaf edənlər kimi olmayın. Məhz onlar üçün böyük bir əzab vardır.
106. O gün *neçə-neçə* üzlər ağaracaq, *neçə-neçə* üzlər də, qaralacaqdır. Üzləri qaralan kəslərə: "İman

gətirdikdən sonra kafirmi oldunuz?! Elə isə, küfr etdiyinizə görə dadın əzabı!" – *deyiləcəkdir*.

107. Üzləri ağ olan kəslər isə Allahın mərhəməti içərisində olacaq və onlar orada əbədi qalacaqlar.
108. Bunlar Allahın ayələridir. Biz onları sənə haqq olaraq oxuyuruq. Allah aləmlərə zülm etmək istəməz.
109. Göylərdə və yerdə nə varsa, *hamısı* Allaha məxsusdur. *Bütün* işlər sonda Allaha qaytarılacaqdır.
110. Siz insanlar üçün üzə çıxarılmış ən xeyirli ümmətsiniz; *onlara* yaxşı işlər görməyi əmr edib, pis əməlləri qadağan edir və Allaha iman gətirirsiniz. Kitab əhli də iman gətirseydi, əlbəttə, onlar üçün yaxşı olardı. Onların arasında iman gətirənlər də vardır. Əksəriyyəti isə *haqq yolunu azmış* fasiqlərdir.
111. Onlar sizə əziyyətdən başqa bir zərər yetirə bilməzlər. Əgər sizinlə vuruşmalı olsalar, arxa çevirib qaçarlar. Sonra isə onlara kömək də edilməz.
112. Harada olursa olsunlar, onlara zillət *damğası* vurulmuşdur. Yalnız Allahın ipinə və *ya* insanların ipinə sarılan kimsələr müstəsnadır. Onlar Allahın qəzəbinə düçar olmuş və onlara yoxsulluq üz vermişdir. Bu *cəza* ona görədir ki, onlar Allahın ayələrinə küfr etmiş və *bəzi* peyğəmbərləri haqsız yerə öldürmüşlər. Bu *həm də* onların asilik etmələri və həddi aşdıqlarına görədir.

113. *Onların hamısı* eyni deyil. Kitab əhli içərisində *dinində* sabitqədəm bir toplum vardır ki, onlar gecələri səcdəyə qapanıb Allahın ayələrini oxuyurlar.
114. Onlar Allaha və Axirət gününə iman gətirir, yaxşı işlər görməyi buyurur, pis əməlləri qadağan edir və xeyirxah işlər görməyə tələsirlər. Məhz onlar əməlisaleh insanlardadırlar.
115. Onların etdiyi yaxşılıqların heç biri inkar edilməz. Allah müttəqiləri tanıyır.
116. Kafirlərin nə malları, nə də övladları, onlara Allah yanında heç bir fayda verməyəcəkdir. Onlar Od sakinləridirlər və onlar orada əbədi qalacaqlar.
117. Onların bu dünya həyatında xərclədiklərinin misalı, özlərinə zülm edən bir qövmün əkinlərinə ziyan vurub onu məhv edən çox soyuq bir küləyin misalına bənzəyir. Allah onlara zülm etmədi, lakin onlar özləri özlərinə zülm edirdirlər.
118. Ey iman gətirənlər! Sizdən olmayanları özünüzdə sirdaş tutmayın. *Çünki* onlar sizə qarşı fəsad törətməkdən əl çəkməzlər, sizin sıxıntıya düşməyinizi istəyərlər. Düşmənçilikləri onların ağızlarından *çıxan sözlərdən* bəllidir. Qəlblərində gizlətdikləri *düşmənçilik* isə daha böyükdür. Əgər anlayırsınızsa, Biz ayələri artıq sizə bəyan etdik.

119. Bax, siz o kəslərsiniz ki, onlar sizi sevmədiyi halda siz onları sevirsiniz. Siz *nazil olmuş* kitabların hamısına inanırsınız. Onlar sizinlə rastlaşanda: “Biz də, iman gətirdik!” – deyir, təkliddə qalanda isə sizə qarşı qəzəblərindən barmaqlarının uclarını gəmirirlər. De: “Qəzəbinizdən ölün!” Şübhəsiz ki, Allah qəlblərdə olanları bilir.
120. Sizə bir uğur nəsib olduqda, *bu* onları kədərləndirər, sizə bir fəlakət üz verdikdə isə, ona sevinərlər. Əgər səbir etsəniz və *Allahdan* qorxsanız, onların hiyləsi sizə heç bir zərər verməz. Sözsüz ki, Allah onların etdiklərini əhatəyə almışdır.
121. Bir zaman sən *Uhuddakı* döyüşdən ötrü möminləri mövqelərə yerləşdirmək üçün səhər tezdən ailəndən ayrılıb getmişdin. Allah, *hər şeyi* eşidəndir, *hər şeyi* biləndir!
122. O zaman sizlərdən iki dəstə *döyüşü tərk edib geri* qayıtmaq fikrinə düşmüşdü. Allah isə onların yardımçısı idi. Qoy möminlər yalnız Allaha təvəkkül etsinlər.
123. Siz zəif olduğunuz halda Allah, Bədrdə sizə yardım etdi. Elə isə Allahdan qorxun ki, bəlkə şükür edəsiniz.
124. O zaman sən möminlərə deyirdin: “Rəbbinizin üç min mələk endirərək köməyinizə çatması, sizə yetməzmi?”

125. Əlbəttə, əgər səbir edib *Allahdan* qorxsanız və onlar da elə indi sizin üstünüzə hücum etsələr, Rəbbiniz nişanlanmış beş min mələklə sizə yardım edər.
126. Allah bunu sizə sırf bir müjdə olsun və bunun sayəsində qəlbləriniz rahatlınsın deyə etdi. Zəfər yalnız Qüdrətli və Hikmət sahibi olan Allahdandır.
127. *Allah belə etdi ki, bununla kafirlərin bir qisminin kökünü* kəssin, yaxud onları alçaltsın və beləcə, məyus halda geri dönsünlər, –
128. Bu işin sənə aidiyyəti yoxdur, – *müsəlman olsalar, Allah onların tövbəsini qəbul edər, yaxud inkar etsələr, onlara əzab verər. Çünki onlar zalımdırlar.*
129. Göylərdə və yerdə nə varsa, Allaha məxsusdur. O, istədiyini bağışlayar, istədiyinə də əzab verər. Allah bağışlayandır, rəhmlidir.
130. Ey iman gətirənlər! Qat-qat artırılmış sələmi yeməyin! Allahdan qorxun ki, bəlkə, nicat tapasınız.
131. Kafirlər üçün hazırlanmış Oddan qorxun.
132. Allaha və *Onun göndərdiyi* Rəsula itaət edin ki, bəlkə, sizə rəhm olunsun.
133. Rəbbinizin məğfirətinə və müttəqilər üçün hazırlanmış, genişliyi göylər və yer qədər olan Cənnətə tələsin.

134. O kəslər ki, bolluqda da, qıtlıqda da, *mallarından Allah yolunda* xərcləyər, qəzəblərini boğar və insanları bağışlayarlar. Allah yaxşı iş görənləri sevər.
135. O kəslər ki, bir pis iş gördükdə, yaxud özlərinə zülm etdikdə, Allahı xatırlayıb günahlarının bağışlanmasını diləyərler. Axı günahları Allahdan başqa kim bağışlaya bilər? Bir də onlar gördükləri *pis işlərdə* bilə-bilə israr etməzlər.
136. Onların mükafatı, Rəbbindən bağışlanma və *ağac-ları və qəsrləri* altından çaylar axan cənnətlərdir ki, orada əbədi qalacaqlar. *Yaxşı* əməl sahiblərinin mükafatı necə də gözəldir!
137. Sizdən öncə də, *bir çox belə* hadisələr olub keçmişdir. Elə isə yer üzünü gəzib *haqqı* yalan sayanların aqibətinin necə olduğunu görün.
138. Bu *Quran* insanlar üçün bir açıqlama, müttəqilər üçün isə doğru yol göstəricisi və öyüd-nəsihətdir.
139. Zəiflik göstərməyin və kədərlənməyin. Əgər möminsinizsə, *bilin ki*, üstün olan kəslər sizsiniz.
140. Əgər siz *döyüşdə* yara almışsınızsa, *sizə düşmənlər* olan qövmlər də bu cür yara almışdı. Biz o günləri – *qalibiyyəti və məğlubiyyəti*, insanlar arasında növbə ilə dəyişdiririk ki, Allah iman gətirənləri üzə çıxarsın və aranızdan şəhidlər seçsin. Allah zalımları sevməz.

141. *Bunu həm də Allah möminləri təmizə çıxarsın və kafirləri məhv etsin deyə belə etdik.*
142. Yoxsa Allah içərinizdən cihad edənləri və səbir edənləri ayırd etmədən Cənnətə daxil olacağını zımı güman edirsiniz?!
143. Siz *düşmənlə* qarşılaşmadan öncə, *Allah yolunda* ölməyi arzulayırdınız. İndi isə siz onu gördüyünüz halda baxıb durursunuz.
144. Muhəmməd ancaq bir elçidir. Ondən əvvəl də, elçilər gəlib getmişlər. Məgər o ölərsə və ya öldürülərsə, siz *dininizdən* gerimi dönəcəksiniz?! Kim geri dönərsə, Allaha heç bir şeylə zərər yetirməz. Allah şükür edənləri mütləq mükafatlandırır.
145. Allahın izni olmadan heç kəs ölümü dadmaz. *Əcəl* əzəldən müəyyən edilmiş bir yazıdır. Kim dünya mükafatını istəsə, ona bundan verərik. Kim də axirət mükafatını istəsə, ona da ondan verərik. Biz şükür edənləri mükafatlandıracağıq.
146. Neçə-neçə peyğəmbər *olmuşdur ki*, onlarla birlikdə bir çox dindarlar da vuruşmuşlar. Onlar Allah yolunda başlarına gələn *müsibətlərə* görə nə zəifləmiş, nə acizlik göstərmiş, nə də *düşmənlə* boyun əymişlər. Allah səbir edənləri sevar.
147. Onların sözü ancaq: "Ey Rəbbimiz, günahlarımızı və əməllərimizdə həddi aşmağımızı bizə ba-

- ğışla, qədəmlərimizi sabit et və kafir qövmə qələbə çalmaqda bizə yardım et!" – olmuşdur.
148. Beləcə, Allah onlara həm dünya mükafatını, həm də axirət mükafatının ən gözəlini verdi. Allah yaxşılıq edənləri sevər.
149. Ey iman gətirənlər! Əgər kafirlərə itaət etsəniz, onlar sizi *dininizdən* geri döndərər və beləliklə də, siz ziyana uğramış halda geri dönərsiniz.
150. Halbuki, sizin himayəçiniz Allahdır. O, kömək edənlərin ən yaxşısıdır.
151. Haqqında heç bir dəlil nazil etmədiyi şeyi Allaha şərik qoşduqlarına görə kafirlərin qəlblərinə qorxu salacağıq. Onların gedəcəkləri yer Oddur. Zalımların məskunlaşacağı yer necə də pisdir!
152. Siz Allahın izni ilə *düşmənlərinizi* qırıb-çatdığınız zaman, Allah sizə verdiyi vədini yerinə yetirdi. Nəhayət, *Allah* sizə istədiyiniz *qələbəni* göstərdikdən sonra siz zəiflik göstərüb *Peyğəmbərin* əmrinə barəsində bir-birinizlə mübahisə etdiniz və asi oldunuz. İçərinizdən kimisi dünyanı, kimisi də axirəti istəyirdi. Sonra *Allah* sizi sınamaq üçün *üzünü* onlardan döndərdi. O, artıq sizi əfv etdi. Allah möminlərə qarşı lütfkardır.
153. O zaman Peyğəmbər arxanızdan – *düşməne yaxın olan sıralardan* sizi çağırdığı halda, siz heç kəsə məhəl qoymadan *düşməndən* qaçırdınız. *Allah* da qəminizin üstünə qəm qoymaqla sizi cəzalandır-

dı ki, əlinizdən çıxan şeylərə və başınıza gələn müsibətə görə kədərlənməyəsiniz. Allah etdiklərinizdən xəbərdardır.

154. Sonra bu qəm-qüssənin ardınca *Allah* sizə bir təskinlik – bir qisminizi bürüyən mürgü nazil etdi. Bir dəstə də, öz canlarının hayına qalaraq, Allah barəsində haqsız yerə, cahiliyyə *dövründəkinə bənzər* zənnə qapılıb: “Bu işdə bizim üçün bir xeyir varmı?” – deyirdi. De: “Sözsüz ki, bütün işlər Allaha aiddir!” Onlar sənə açıb demədiklərini öz içərilərində gizlədərək: “Əgər bu işdə bizim üçün bir xeyir olsaydı, elə buradaca öldürülməzdik” – deyirlər. De: “Əgər siz evlərinizdə olsaydınız belə, öldürülməsi əzəldən yazılmış kəslər, yenə çıxıb öləcəkləri yerlərə gedərdilər. Allah sizin kökslərinizdə olanları sınamaq və qəlblərinizdə olanları təmizləmək üçün *belə etdi*. Allah kökslərdə olanları bilir.”
155. *Uhudda* iki qoşun qarşılaşdığı gün içərinizdən geri dönənləri, məhz qazandıqları bəzi günahlar üzündən şeytan yoldan azdırdı. *Buna baxmayaraq* Allah onları bağışladı. Həqiqətən, Allah bağışlayandır, həlimdir.
156. Ey iman gətirənlər! Yer üzündə səfərə çıxmış və ya döyüşə getmiş qardaşları barəsində: “Əgər onlar bizim yanımızda olsaydılar, nə ölər, nə də öldürülərdilər” – deyən kafirlər kimi olmayın!

Allah bunu, onların qəlbində bir həsrət olsun deyə *belə* etdi. *Halbuki*, dirildən də, öldürən də, Allahdır. Allah nə etdiklərinizi görür.

157. Əgər siz Allah yolunda öldürülər və ya ölərsinizsə, *bilin ki*, Allahın məğfirəti və rəhməti onların topladıqları şeylərdən daha xeyirlidir.
158. Ölsəniz də, öldürülsəniz də, mütləq Allahın *hüzuruna* toplanacaqsınız.
159. Allahın mərhəməti sayəsində sən onlarla mülayim rəftar etdin. Əgər kobud və daş qəbli olsaydın, heç şübhəsiz, onlar sənin ətrafından dağılıb gedərdilər. Elə isə onları əfv et, onlar üçün *Allahdan* bağışlanma dilə və *görəcəyin* işlər barədə onlarla məsləhətləş, qəti qərara gəldikdə isə Allaha təvəkkül et! Həqiqətən, Allah təvəkkül edənləri sevir.
160. Əgər Allah sizə kömək edərsə, heç kəs sizə qalib gələ bilməz. Yox, əgər sizi zəlil edərsə, Ondan sonra başqa kim sizə yardım edə bilər?! Qoy möminlər Allaha təvəkkül etsinlər!
161. *Heç bir* peyğəmbərə əmanətə xəyanət etmək yaraşmaz. Əmanətə xəyanət edən kimsə Qiyamət günü xəyanət etdiyi şeylə gələr. Sonra isə hər kəsə əməllərinin əvəzi tam verilər və onlara zülm edilməz.
162. Allahın rızasını qazanmağa can atan kəslə, Allahın qəzəbinə gələn kəs eyni ola bilərmi?! Onun ge-

dəcəyi yer Cəhənnəmdir. Ora nə pis qayıdış yeridir!

163. Onlar Allah yanında *ayrı-ayrı* dərəcələrdə olacaqlar. Allah onların nə etdiklərini görür!
164. Allah möminlərə, onların öz içərisindən, özlərinə *Allahın* ayələrini oxuyan, onları *günahlardan* təmizləyən, onlara Kitabı və hikməti öyrədən bir Elçi göndərməklə lütf göstərdi. Halbuki, bundan öncə onlar açıq-aydın azğınlıq içərisində idilər.
165. Siz *Bədrdə onların başına* ikiqat müsibət gətirmiş olduğunuz halda, *Uhudda* başınıza bir müsibət gəldiyi zaman: “Bu, haradan gəldi?” – söylədiniz. De: “Bu, sizin özünüzdəndir!” Həqiqətən, Allah hər şeyə qadirdir.
166. *Uhudda* iki qoşunun üz-üzə gəldiyi gün sizə üz vermiş müsibət Allahın izni ilə oldu ki, möminləri aşkara çıxartsın
167. və münafıqları bəlli etsin. *Münafıqlərə*: “Gəlin, Allah yolunda döyüşün, yaxud *heç olmasa* müdafiədə durun!” – deyildi. Onlar: “Döyüş olacağını bilsəydik, sizin ardınızca gələrdik” – dedilər. Onlar o gün imandan çox küfrə *daha* yaxın idilər. Onlar qəlblərində olmayanı ağızları ilə deyirlər. Halbuki, Allah onların nəyi gizlətdiklərini çox yaxşı bilir.
168. *Evlərində* oturub öz qardaşları barəsində: “Əgər onlar bizə itaət etsəydilər, öldürülməzdilər” –

söyləyənlərə de: “Əgər doğru danışırınsınızsa, onda ölümü özünüzdən uzaqlaşdırın!”

169. Allah yolunda öldürülənləri əsla ölü sanma. Əksinə, *onlar* diridirlər; onlara Rəbbi yanında ruzi verilir.
170. Onlar Allahın Öz lütfündən onlara verdiyi nemətə fərhəhlənir, arxalarınca gəlib hələ onlara çatmamış kəslərin heç bir qorxu ilə qarşılaşmayacaqlarına və kədərlənməyəcəklərinə sevinirlər.
171. Onlar Allahın neməti və lütfünə görə, həm də Allahın möminlərin mükafatını heçə çıxarmayacağına sevinirlər.
172. Yara aldıqdan sonra belə, Allahın və *Onun* rəsulunun dəvətini qəbul edən kimsələr üçün, *ələlxüsus da* onlardan yaxşı işlər görənlər və *Allahdan* qorxanlar üçün böyük bir mükafat vardır.
173. O kəslər ki, *bəzi* adamlar onlara: “Camaat sizə qarşı *ordu* toplayıb, onlardan qorxun!” – dedikdə, *bu söz* onların imanını daha da artırdı və onlar: “Allah bizə yetər. O nə gözəl Vəkildir!” – dedilər.
174. Beləcə, özlərinə heç bir pislik toxunmadan, Allahın neməti və lütfü sayəsində geri döndülər və beləliklə də, Allahın rızasına tabe oldular. Allah böyük lütf sahibidir.
175. O şeytan sizi sadəcə öz dostları ilə qorxudur. Əgər möminsinizsə, onlardan qorxmayın, Məndən qorxun!

176. Küfrə can atanlar səni kədərləndirməsin. Çünki onlar Allaha heç bir zərər yetirə bilməzlər. Allah onlara *küfrlərinə görə* axirətdə heç bir pay nəsis etməsin. Onlar üçün böyük bir əzab vardır.
177. Həqiqətən də, imanı əldən verib küfrü alanlar Allaha heç bir zərər yetirə bilməzlər. Onlar üçün ağrılı-acılı bir əzab vardır.
178. Kafirlər, onlara verdiyimiz möhlətin özləri üçün xeyir olduğunu güman etməsinlər. Biz onlara ancaq günahlarını artırmaları üçün möhlət veririk. Onlar üçün alçaldıcı bir əzab vardır.
179. Allah pisi yaxşıdan ayırmayınca möminləri sizin *hazırda* olduğunuz vəziyyətdə tərk edən deyildir. Allah sizə qeybi də bildirən deyildir. Lakin, Allah Öz elçilərindən istədiyini seçər (ona qeybdən bəzi xəbərləri bildirər). Elə isə Allaha və Onun elçilərinə iman gətirin! Əgər iman gətirib *Allahdan* qorxsanız, sizin üçün böyük bir mükafat vardır.
180. Allahın Öz lütfündən bəxş etdiyini xərcləməyə xəsislik edən kimsələr, bunun onların xeyrinə olduğunu güman etməsinlər. Əksinə, bu, onların zərərinədir. Onların xəsislik etdikləri şey Qiyamət günü boyunlarına dolanacaqdır. Göylərin və yerin mirası Allaha məxsusdur. Allah nə etdiklərinizdən xəbərdardır.

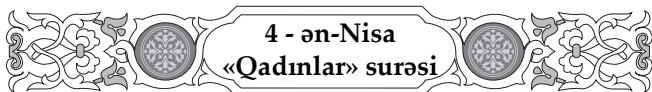
181. "Allah kasıbdır, biz isə varlıyıq!" – deyənlərin sö-zünü Allah, əlbət ki, eşitdi. Biz onların dedikləri-ni və haqsız olaraq peyğəmbərləri öldürdükleri-ni yazacaq və *onlara* deyəcəyik: "Dadın o yandı-rıb-yaxan əzabı!
182. Bu, öz əllərinizlə etdiyiniz əməllərə görədir." Yoxsa Allah qullarına zülm edən deyildir.
183. "*Doğrusu*, Allah bizdən əhd almışdı ki, odun yandıracağı bir qurban gətirməyincə heç bir elçi-yə inanmayaq" – deyənlərə *belə* de: "Məndən əv-vəl də sizə elçilər açıq-aydın dəlillərlə və dedi-yi-niz *qurbanla* gəlmişdilər. Əgər doğru danışır-sınızsa, onda nə üçün onları öldürdünüz?"
184. Əgər onlar səni yalançı hesab etsələr, *bil ki*, sən-dən əvvəl açıq-aydın dəlillər, səhifələr və nur sa-çan kitab gətirmiş elçiləri də yalançı hesab etmiş-dilər.
185. Hər kəs ölümü dadacaqdır. Sözsüz ki, Qiyamət günü mükafatlarınız sizə tam veriləcəkdir. Kim Oddan uzaqlaşdırılıb, Cənnətə daxil edilərsə, o, əlbəttə, uğur qazanmış olar. Dünya həyatı isə al-dadıcı ləzzətdən başqa bir şey deyildir.
186. Siz mütləq malınız və canınızla sınaqdan keçiri-ləcəksiniz. Sizdən əvvəl kitab verilənlərdən və *Allaha* şərikin qoşanlardan bir çox əziyyətverici sözlər eşidəcəksiniz. Əgər səbir edib *Allahdan* qorxsanız, əlbəttə ki, bu, əzmkarlıq tələb edən əməllərdəndir.

187. Bir zaman Allah Kitab verilənlərdən: “Siz o *kitabı* mütləq insanlara açıqlayacaqsınız və onu gizlətməyəcəksiniz!” – deyə əhd almışdı. Onlar isə bu əhdi qulaqardına vurub onu ucuz qiymətə satdılar. Onların bu alış-verişi necə də pisdir!
188. Etdikləri əməllərə görə fərəhlənən və etmədikləri işlərə görə tərif olunmağı xoşlayan kimsələrin əzabdan qurtulacaqlarını əsla güman etmə. Onlar üçün ağırılı-acılı bir əzab vardır.
189. Göylərin və yerin mülkü Allaha məxsusdur. Allah hər şeyə qadirdir.
190. Həqiqətən, göylərin və yerin yaradılışında, gecə ilə gündüzün bir-birini əvəz etməsində ağıl sahibləri üçün dəlillər vardır.
191. O kəslər ki, ayaq üstə olanda da, oturanda da, uzananda da Allahı yad edər, göylərin və yerin yaradılışı haqqında düşünər *və deyərlər*: “Ey Rəbbimiz! Sən bunları əbəs yerə yaratmamısan. Sən pak və müqəddəssən. Bizi Cəhənnəm əzabından qoru!
192. Ey Rəbbimiz! Sən Oda saldığın kəsi, əlbəttə, rəzil etmiş olarsan. Zalımların heç bir köməkçisi olmaz.
193. Ey Rəbbimiz! Həqiqətən, biz: “Rəbbinizə iman gətirin!” – deyə imana çağıran bir çağırışcını eşidib iman gətirdik. Ey Rəbbimiz! Günahlarımızı bizə bağışla, təqsirlərimizdən keç və canımızı yaxşılarla birgə al!

194. Ey Rəbbimiz! Öz elçilərinin vasitəsi ilə vəd etdiklərini bizə ver və Qiyamət günü bizi rəzil etmə! Şübhəsiz ki, Sən vədinə xilaf çıxmazsan!”
195. Rəbbi də onlara *belə* cavab verdi: “Mən, sizlərdən *yaxşı* işlər görən – istər kişi, istərsə də qadın olsun, – heç bir kəsin əməyini puç etmərəm. Siz bir-birinizdənsiniz. Hicrət edənlərin, öz yurdlarından çıxarılanların, Mənim yolumda əziyyətə düşər olanların, vuruşanların və öldürülənlərin, əlbəttə, təqsirlərindən keçəcək və onları *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan cənnətlərə daxil edəcəyəm. *Bu*, Allah tərəfindən bir mükafatdır. Gözəl mükafat məhz Allah yanındadır.”
196. Qoy kafirlərin *rifah* *içində* diyərbədiyar gəzib doluşması səni aldatmasın!
197. Bu, az bir mənfəətdir. Sonra isə onların gedəcəkləri yer Cəhənnəmdir. Ora nə pis yataqdır!
198. Fəqət öz Rəbbindən qorxanlar üçün, Allahdan bir ziyafət olaraq, *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan, *içində* əbədi qalacaqları cənnətlər vardır. Allah yanında olan *nemətlər* yaxşı əməl sahibləri üçün daha xeyirlidir.
199. Həqiqətən, Kitab əhlindən elələri də vardır ki, Allaha müti olaraq həm Allaha, həm sizə nazil edilənə, həm də özlərinə nazil edilənə iman gətirər, Allahın ayələrini ucuz qiymətə satmazlar.

Məhz onların öz Rəbbi yanında mükafatları vardır. Şübhəsiz ki, Allah tez haqq-hesab çəkəndir.

200. Ey iman gətirənlər! Səbir edin, *düşmən qarşısında* dözümlü olun, daim keşikdə durun və Allahdan qorxun ki, bəlkə nicat tapasınız!

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Ey insanlar! Sizi tək bir candan xəlq edən, ondan zövcəsini yaradan və o ikisindən də bir çox kişi və qadın *törədib yer üzünə* yayan Rəbbinizdən qorxun! Adı ilə bir-birinizdən *cürbəcür şeylər* istədiyiniz Allahdan və qohumluq əlaqələrini kəsməkdən çəkinin! Həqiqətən, Allah sizə nəzarət edir.
2. Yetimlərin mallarını *yetkinlik yaşına çatdıqda* özlərinə verin və yaxşını pis ilə dəyişməyin. Onların mallarını öz mallarınıza qatıb yeməyin. Şübhəsiz ki, bu, Allah yanında böyük günahdır.
3. Əgər *himayənizdə olan* yetim qızlarla *evlənəyəcəyiniz təqdirdə* ədalətlə davranmayacağınızdan qorxsanız, onda xoşunuza gələn *sizə halal olan başqa* qadınlardan ikisi, üçü və dördü ilə evlənin. Əgər *o qadınlarla* ədalətlə dolanmayacağınızdan qorxarsınızsa, onda *onlardan* biri ilə evlənin və ya sahib olduğunuz

cariyələrlə *kifayətlənin*. Bu, haqsızlıq etməməyiniz üçün ən uyğun olanıdır.

4. Qadınlara mehlərini könül xoşluğu ilə verin! Əgər onlar öz istəkləri ilə onun bir qismini sizə bağışlasalar, onu nuşcanlıqla və halallıqla yeyin!
5. Allahın sizin üçün dolanışiq vasitəsi etdiyi mallarınızı səfəhlərə verməyin. Onları o maldan yedirdib, geyindirin və onlara xoş söz söyləyin.
6. Yetimləri həddi-bülüğa çatanadək sınayın. Əgər onların ağla dolduqlarını görsəniz, mallarını özlərinə qaytarın. Böyüyüb *mallarını geri alacaqlar* deyə, o malları israfçılıqla, tələm-tələsik yeməyin. Varlı olan *qəyyum* nəfsini saxlasın, yoxsul isə o *maldan* ehtiyacı olduğu qədər yesin. *Yetimlərin* mallarını özlərinə qaytardığınız zaman yanlarında şahid tutun. Haqq-hesab çəkməyə Allah yetər.
7. Valideynlərin və yaxın qohumların qoyub getdikləri *maldan* kişilərə pay vardır; valideynlərin və yaxın qohumların qoyub getdikləri *maldan* qadınlara da pay vardır. Bu *mal* istər az, istərsə də çox olsun, *onlar üçün* müəyyən edilmiş bir paydır.
8. Əgər bölgü vaxtı orada, *mirasdan payı olmayan* qohumlar, yetimlər və kasıblar iştirak edərlərsə, onlara da o *maldan* bir şey verin, özlərinə də xoş söz söyləyin.
9. Özlərindən sonra zəif övladlar qoyub gedəcəkləri təqdirdə onlardan ötrü qorxan kəslər, qoy *yetimlərə*

haqsızlıq etməkdən qorxsunlar, Allahdan çəkinsinlər və doğru söz söyləsinlər.

10. Şübhəsiz ki, yetimlərin mallarını haqsızlıqla yeyənlər öz qarınlarına ancaq od doldururlar və *beləcə*, onlar yandırıb-yaxan atəşə girəcəklər.
11. Allah sizə övladlarınız haqqında, kişiyyə iki qadının payı qədər *pay verilməsini* buyurur. Əgər onlar ikidən artıq sayda qadındırsa, *vəfat edənin* qoyub getdiyi *malın* üçdə iki hissəsi onlara çatır. Əgər təkcə bir qadındırsa, *mirasın* yarısı ona çatır. *Ölənin* övladı olduğu təqdirdə, onun valideynlərindən hər birinə, qoyub getdiyi *malın* altıda bir hissəsi çatır. Əgər onun övladı yoxdursa, varisi də *ancaq* valideynlərdirsə, onun anasına *mirasının* üçdə bir hissəsi düşür. Əgər *ölənin* qardaşları və ya bacıları varsa, onun anasına *mirasın* altıda bir hissəsi düşür. *Bu bölgü* ölənin vəsiyyəti yerinə yetirildikdən və borcu ödənildikdən sonra *aparılır*. Valideynlərinizdən və övladlarınızdan hansının fayda baxımından sizə daha yaxın olduğunu siz bilməzsiniz. *Bunlar* Allah tərəfindən fərz buyrulmuş *paylardır*. Həqiqətən, Allah *hər şeyi* biləndir, hikmət sahibidir.
12. Əgər *vəfat etmiş* zövcələrinizin övladı yoxdursa, onların vəsiyyəti yerinə yetirildikdən və borcu ödənildikdən sonra, qoyub getdikləri *malın* yarısı sizindir. Onların övladı olduğu təqdirdə isə qo-

yub getdiklərinin dördə bir hissəsi sizə çatır. Əgər sizin övladınız yoxdursa, vəsiyyətiniz yerinə yetirildikdən və borcunuz ödənildikdən sonra, qoyub getdiyiniz *malın* dördə bir hissəsi zövcələrinizindir. Övladınız olduğu təqdirdə isə qoyub getdiyiniz *malın* səkkizdə bir hissəsi zövcələrinizə çatır. *Vəfat etmiş* kişinin və ya qadının atası və övladı olmadığı halda malı varislərə qalarsa *və eyni anadan* bir qardaşı yaxud bir bacısı varsa, onda onların hər birinə *mirasın* altıda bir hissəsi düşür. Əgər onlar *sayca* bundan artıq olsalar, *mirasın* üçdə birinə *şərikdirlər*. *Bu bölgü, varislərə zərər yetirməmək şərti ilə, vəsiyyətin yerinə yetirilməsindən və borcun ödənilməsindən sonra aparılır. Bunlar Allah tərəfindən bir buyruqdur. Allah hər şeyi biləndir, həlimdir.*

13. Bunlar Allahın *qoyduğu* hüduqlardır. Kim Allaha və Onun rəsuluna itaət edərsə, *Allah* onu *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan, içində əbədi qalacağı cənnətlərə daxil edir. Bu, böyük uğurdur.
14. Kim Allaha və Onun rəsuluna asi olub Onun hüduqlarını aşarsa, *Allah* onu içində əbədi qalacağı Cəhənnəmə vasil edir. Onun üçün alçaldıcı bir əzab vardır.
15. Qadınlarınızdan zina edənlərə qarşı aranızdan dörd şahid gətirin! Əgər onlar şahidlik etsələr, o qadınları, ölüm onların həyatına son qoyanadək,

yaxud Allah onlar üçün bir yol açanadək evlərdə həbs edin!

16. Aranızda belə *yaramaz* iş tutanların hər ikisinə əziyyət verin. Əgər tövbə edib *əməllərini* islah etsələr, onlara *əziyyət verməkdən* vaz keçin. Həqiqətən, Allah tövbələri qəbul edəndir, rəhmlidir.
17. Allah ancaq o kəslərin tövbəsini qəbul edər ki, onlar cahillik üzündən pis iş gördükdən sonra dərhal tövbə edərlər. Allah belələrinin tövbəsini qəbul edər. Həqiqətən, Allah *hər şeyi* biləndir, hikmət sahibidir.
18. Günah işlər görməkdə davam edənlərdən birinə ölüm gəldiyi zaman: "Mən indi tövbə etdim!" – deyənlərlə, kafir kimi ölənlərin tövbəsi qəbul deyildir. Biz belələri üçün ağırılı-acılı bir əzab hazırlamışıq.
19. Ey iman gətirənlər! Qadınlara zorla varis çıxmaq sizə halal deyildir. *Qadınlar* açıq-aşkar yaramaz bir iş görməyincə, onlara verdiyiniz *məhrin* bir hissəsini geri almaq üçün onları sıxışdırmayın. Onlarla xoş rəftar edin. Əgər onlar xoşunuza gəlmirsə, ola bilsin ki, xoşlamadığınız bir şeydə Allah sizə çoxlu xeyir nəsib etmiş olsun.
20. Əgər bir arvadın yerinə başqa bir arvad almaq istəsəniz, onlardan birinə yığın-yığın mal vermiş olsanız belə, bundan heç bir şey geri almayın!

Məgər *verdiyinizi* böhtan atmaq və açıq-aşkar günah işlətməklə geri alacaqsınız?

21. Onu necə geri ala bilərsiniz ki, siz bir-birinizlə yaxınlıq etmişdiniz və onlar sizdən möhkəm əhd-peyman almışdılar.
22. Olub-keçənlər istisna olmaqla *bundan sonra* atalarınızın evləndiyi qadınlarla evlənməyin. Çünki bu, iyrənc və qəzəb doğuran bir əməl, həm də pis bir yoldur.
23. Sizə analarınız, qızlarınız, bacılarınız, bibiləriniz, xalalarınız, qardaş qızları, bacı qızları, sizi əmizdirən süd analarınız, süd bacılarınız, arvadlarınızın anaları, yaxınlıq etdiyiniz qadınlarınızdan olan himayənizdəki ögey qızlarınız, – yox əgər o qadınlarla yaxınlıq etməmişsinizsə, o halda *onların qızları ilə evlənməyiniz* sizə günah deyildir – öz belinizdən gələn oğullarınızın arvadları *ilə evlənmək* və iki bacını birlikdə almaq haram edildi. Olub-keçənlər isə müstəsnaadır. Həqiqətən, Allah bağışlayandır, rəhmlidir.
24. Sahib olduğunuz cariyələr istisna olmaqla, evli qadınları almaq da *sizə haram edildi*. Allahın sizə buyurduğu hökmü belədir. Bunlardan başqası ilə, nikah bağlamaqla, zinakarlığa yol vermədən, mallarınızı sərf edərək (mehrlərini verərək) evlənməyiniz sizə halal edildi. *Evləndiyiniz* qadınlardan zövq aldığınıza görə, onlara, vacib buyu-

rulmuş mehlərini verin. Bu mehr müəyyən edildikdən sonra öz aranızda razılaştığınız şeyə görə sizə heç bir günah olmaz. Həqiqətən, Allah *hər şeyi* biləndir, hikmət sahibidir.

25. Sizlərdən azad mömin qadınlarla evlənməyə imkanı olmayan kimsə əllərinizin altında olan mömin cariyələrlə evlənsin. Allah sizin imanınıza daha yaxşı bələddir. Siz bir-birinizdənsiz (eyni kökdənsiniz). Elə isə namusunu qoruyan, zina karlıq etməyən və aşna saxlamayan *cariyələrlə* sahiblərinin icazəsi ilə evlənin və mehlərini *şəriətə* müvafiq qaydada verin. Əgər ərə getdikdən sonra zina etsələr, onlara, azad qadınlara verilən cəzanın yarısı tətbiq edilir. *Bu, cariyələrlə evlənmək izni*, günaha batmaqdan qorxanlarınız üçündür. Əgər səbir etsəniz, bu sizin üçün daha xeyirli olar. Allah bağışlayandır, rəhmlidir.
26. Allah sizə *şəriət hökmlərini* bəyan etmək, sizi özünüzdən əvvəlkilərin yollarına yönəltmək və tövbələrinizi qəbul etmək istəyir. Allah *hər şeyi* biləndir, hikmət sahibidir.
27. Allah sizin tövbələrinizi qəbul etmək istəyir. Şəhvətlərinə uyanlar isə sizin *haqq* yoldan büsbütün çıxmanızı istəyirlər.
28. Allah sizin üçün *şəriət hökmlərini* yüngülləşdirmək istəyir, çünki insan zəif yaradılmışdır.

29. Ey iman gətirənlər! Qarşılıqlı razılıqla aparılan ticarət istisna olmaqla, mallarınızı öz aranızda haqsız yerə yeməyin və özünüzü öldürməyin. Həqiqətən, Allah sizə qarşı rəhmlidir.
30. Kim düşmənçilik və zülm edərək bu işləri görərsə, Biz onu *Cəhənnəm* oduna daxil edərik. Bu, Allah üçün asandır.
31. Sizə qadağan olunmuş böyük günahlardan çəkin-səniz, Biz sizin *kiçik* günahlarınızı əfv edər və sizi şərəfli bir yerə – *Cənnətə* daxil edərik.
32. Allahın birinizi digərinizdən üstün etdiyi şeylərə tamah salmayın. Kişilərin qazandıqlarından öz nəsibi, qadınların da qazandıqlarından öz nəsibi vardır. Allahdan, Onun lütfündən diləyin. Həqiqətən, Allah hər şeyi biləndir.
33. Hər kəs üçün valideynlərin və yaxın qohumların qoyub getdikləri maldan öz *paylarını alacaq* varislər təyin etdik. And içib əhd bağladığınız kəslərə də öz paylarını verin. Həqiqətən, Allah hər şeyə şahiddir.
34. Kişilər qadınlar üzərində ixtiyar sahibidirlər. Bu, Allahın *insanlardan* bəzisini digərindən üstün etdiyinə və öz mallarından xərclədiklərinə görədir. Əməlisaleh qadınlar itaətkar olub, Allahın himayəsi sayəsində *ərlərinin namusunu və malını* gizlində də qoruyanlardır. Özbaşınalıq etmələrindən qorxduğunuz qadınlara nəsihət edin, *bunun faydası olmadığı təqdirdə, yataqda onları tərk edin, bu*

da fayda verməzsə, onları vurun! Əgər sizə itaət et-sələr, onlara əziyyət vermək üçün başqa yol axtar-mayın. Həqiqətən, Allah ucadır, böyükdür.

35. Əgər ər-arvad arasında ixtilaf olacağından qorxsanız, onda kişinin ailəsindən bir hakim və qadının ailəsindən bir hakim göndərin. Əgər bunlar islah etmək istəsələr, Allah da onları barışdırar. Həqiqətən, Allah *hər şeyi* biləndir, *hər şeydən* xəbərdardır.
36. Allaha ibadət edin və heç bir şeyi Ona şərikin qoşmayın! Valideynlərə, qohum-əqrəbaya, yetimlərə, miskinlərə, yaxın və uzaq qonum-qonşuya, yol yoldaşına, müsafirə və sahib olduğunuz *kölə və kənizlərə* yaxşılıq edin! Həqiqətən, Allah lovğalıq edənləri və özünü öyənləri sevmir.
37. O kəslər ki, xəsislik edir və insanları da xəsisliyə sövq etdirir, Allahın Öz lütfündən onlara verdiyini gizlədirlər. Biz kafirlər üçün alçaldıcı bir əzab hazırlamışıq.
38. Onlar öz mallarını insanlara göstərmək məqsədilə xərcləyir, Allaha və Axirət gününə inanmırlar. Şeytan kimin dostudursa, necə də pis dostdur o!
39. Onlar Allaha və Axirət gününə iman gətirib, Allahın onlara verdiyi ruzidən *Onun yolunda* xərcləsəydilər, nə onlardı? Allah onların *hər bir işini* bilir.
40. Şübhəsiz ki, Allah zərrə qədər haqsızlıq etməz. Əgər *qulun gördüyü iş* yaxşı əməl olarsa, *Allah onun sa-*

vabını qat-qat artırır və *bu əməl sahibinə* Öz tərəfindən böyük mükafat bəxş edir.

41. Hər ümmətdən bir şahid gətirəcəyimiz və səni də onlara şahid gətirəcəyimiz zaman *onların halı* necə olacaq?
42. Küfr edib Peyğəmbərə asi olanlar o gün yerlə bir olmalarını təmənna edir və heç bir sözü Allahdan gizlədə bilməzlər.
43. Ey iman gətirənlər! Sərxoş ikən nə dediyinizi anlayana qədər, eləcə də, cunub olduğunuz halda, – yolda olan *müsafirlər* istisna olmaqla – qüsl edənə-dək namaza yaxınlaşmayın. Əgər xəstə və ya səfərdə olsanız, yaxud sizlərdən biri ayaq yolundan gəlibsə və ya qadınlarla yaxınlıq etmişsinizsə, su tapmasanız, təmiz torpaqla təyəmmüm edin, üzünü və əllərinizi sürtün! Həqiqətən, Allah əfv edəndir, bağışlayandır.
44. Kitabdan özlərinə pay verilmiş kəslərin azgınlığı satın aldıklarını və sizi *doğru* yoldan azdırmaq istədiklərini görmürsənmi?
45. Allah sizin düşmənlərinizi daha yaxşı tanıyır. Dost olaraq Allah kifayət edir! Yardımçı olaraq Allah yetər!
46. Yəhudilərdən bəziləri kəlmələrin yerini dəyişib, dillərini əyərək və dinə tənə vuraraq: “Eşitdik və asi olduq”, “eşit, eşitməz olasan” və “raina (bizə qayğı göstər)” – deyirlər. Əgər onlar: “Eşitdik və

itaət etdik", "eşit" və "bizə nəzər yetir!" – desəydilər, əlbəttə, onlar üçün daha xeyirli və daha doğru olardı. Lakin Allah onları küfrlərinə görə lənətlədi. Onların yalnız az bir qismi iman gətirər.

47. Ey Kitab verilmişlər! Üzləri sıyırıb *dümdüz edərək* arxalarına çevirməmişdən, yaxud şənbə əhlini lənətlədiyimiz kimi onları da lənətləməmişdən öncə, sizə göndərilənləri təsdiqləyici olaraq nazil etdiyimiz *Qurana* iman gətirin! Allahın əmri mütləq yerinə yetəcəkdir.
48. Şübhəsiz ki, Allah Özünə şərikin qoşulmasını bağışlamaz, *lakin* bundan başqa olan *günahları* isə istədiyi kəsə bağışlayar. Allaha şərikin qoşan kəs böyük bir günah edərək iftira atmış olur.
49. Özlərini təmizə çıxaranları görmürsənmi? Xeyr, Allah istədiyini təmizə çıxardar və onlara xurma çəyirdəyindəki lif qədər haqsızlıq edilməz.
50. Bax, necə də Allaha qarşı yalan uydururlar. Bu, açıq-aşkar günah olaraq *onlara* kifayət edər!
51. Kitabdan pay verilmişləri görmürsənmi? Özləri bütə (yaxud sehrə) və tağuta (Allahdan başqa ibadət olunanlara) inanmaqla yanaşı, *hələ bir* kafirlər üçün də: "Bunlar möminlərdən daha doğru yoldadırlar" – deyirlər.
52. Onlar Allahın lənətlədiyi kimsələrdir. Allah kimi lənətləyərsə, ona heç bir yardımçı tapa bilməzsən.

53. Yoxsa onların mülkdən bir payı vardır? Elə olsaydı, onlar insanlara xurma çəyirdəyindəki oyuq qə-dər *bir şey* verməzdilər.
54. Yoxsa onlar Allahın Öz lütfündən insanlara verdi-yi şeyə görə onlara həsəd aparırlar?! Biz İbrahim nəslinə Kitab və hikmət bəxş etmiş və onlara bö-yük bir mülk vermişdik.
55. Onlardan kimisi *Muhəmmədə* iman gətirdi, kimisi də ondan üz çevirdi. Yandırır-b-yaxan od olaraq Cəhənnəm onlara yetər.
56. Şübhəsiz ki, ayələrimizi inkar edənləri oda ataca-ğınq. Hər dəfə onların dəriləri yandıqca, əzabı *daim* dadsınlar deyər, Biz o *dəriləri* başqa dərilərlə əvəz edəcəyik. Həqiqətən, Allah qüdrətlidir, hikmət sahibidir.
57. İman gətirib saleh əməllər edənləri isə *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan, içində əbədi qalacaq-ları cənnətlərə daxil edəcəyik. Orada onlar üçün pak zövcələr vardır. Biz onları sıx kölgəlikdə yer-ləşdirəcəyik.
58. Həqiqətən, Allah sizə əmanətləri sahiblərinə qay-tarmanızı və insanlar arasında hökm verərkən ədalətlə hökm vermənizi əmr edir. Allahın sizə verdiyi bu öyüd-nəsihət necə də gözəldir! Şübhə-siz ki, Allah eşidəndir, görəndir.
59. Ey iman gətirənlər! Allaha, Peyğəmbərə və özü-nüzdən olan əmr sahiblərinə itaət edin. Əgər bir

şey haqqında mübahisə etsəniz, Allaha və Axirət gününə iman gətirmisinizsə, Allaha və Peyğəmbərə müraciət edin. Bu, *sizin üçün* daha xeyirli və nəticə etibarilə daha yaxşıdır.

60. Sənə nazil edilənə və səndən əvvəl nazil edilənlərə iman gətirdiklərini iddia edənləri görmədinmi? Onlar mühakimə olunmaları üçün tağuta müraciət etmək istəyirlər. Halbuki onlara tağuta inanmamaları əmr olunmuşdur. Şeytan isə onları uzaq bir azğınlığa salmaq istəyir.
61. Onlara: “Allahın nazil etdiyinə və Rəsuluna tərəf gəlin!” – deyildikdə, münafıqlərin səndən tamamilə üz çevirdiklərini görərsən.
62. Öz əlləri ilə törətdikləri əməllərə görə onlara müsibət üz verdikdən sonra sənın yanına gəlib: “Biz ancaq yaxşılıq etmək və *mübahisə edənləri* barışdırmaq istədik!” – *deyə* Allaha and içdikdə, *onların halı* necə olacaq?
63. Onlar o kəslərdir ki, Allah onların qəlblərində olanı bilir. Elə isə onlardan üz döndər, onlara öyüd-nəsihət ver və onlara özləri barəsində təsirli söz söylə.
64. Biz hər bir elçini, – Allahın izni ilə, – məhz itaət edilsin *deyə* göndərdik. Əgər *günahkarlar* özlərinə zülm etdikləri zaman sənın yanına gəlib Allahdan bağışlanma diləsəydilər və Peyğəmbər də onlar üçün bağışlanma diləsəydi, əlbəttə ki, Allahın

tövbələri qəbul edən və rəhmli olduğunu görərdilər.

65. Xeyr, sənin Rəbbinə and olsun ki, onlar öz aralarında baş verən ixtilaflarda səni hakim təyin etməyincə, sonra da verdiyin hökmlərə görə özlərində bir sıxıntı duymadan sənə tam şəkildə təslim olmayınca iman gətirmiş olmazlar.
66. Əgər onlara: "Özünüzü öldürün, yaxud yurdlarınızdan çıxın!" – *deyə* əmr etsəydik, içərilərindən az bir qismi istisna olmaqla, bunu yerinə yetirməzdilər. Əgər onlar özlərinə verilən öyüd-nəsihətlərə əməl etsəydilər, əlbəttə, bu, onlar üçün daha xeyirli və sabitlik baxımından daha güclü olardı.
67. Onda Biz də onlara Öz tərəfimizdən böyük bir mükafat verər
68. və onları düz yola yönəldərdik.
69. Allaha və Peyğəmbərə itaət edənlər – məhz onlar Allahın nemət bəxş etdiyi peyğəmbərlər, siddiqlər, şəhidlər və əməlisalehlərlə birlikdə olarlar. Onlar necə də gözəl dostlardır!
70. Bu lütf Allahdandır. *Hər şeyi* bilən olaraq Allah yetər.
71. Ey iman gətirənlər! Ehtiyatınızı əldən verməyin və *düşməna qarşı* ya bölük-bölük, ya da hamınız birgə çıxın!
72. Həqiqətən, içərinizdə elələri də var ki, *cihada çıxdıqda* ləng tərpənər və sizə bir müsibət üz verdik-

də: "Allah mənə lütf etdi ki, mən onlarla birlikdə *bəlaya düçar* olmadım" – deyər.

73. Əgər Allahdan sizə bir lütf yetişərsə, sanki sizinlə onun arasında heç bir dostluq yoxmuş kimi: "Kaş mən də onlarla birlikdə olub böyük bir uğur qazanaydım!" – deyər.
74. Qoy dünya həyatı qarşılığında axirəti satın alanlar Allah yolunda vuruşsunlar. Kim Allah yolunda vuruşub öldürülərsə və ya qalib gələrsə, Biz ona böyük bir mükafat verərik.
75. Sizə nə olub ki, Allah yolunda və: "Ey Rəbbimiz! Bizi əhalisi zalım olan bu şəhərdən çıxar, bizə Öz tərəfindən bir himayəçi yolla, bizə Öz tərəfindən bir yardımçı göndər!" – deyən zəif kişilər, qadınlar və uşaqlar uğrunda vuruşmursunuz?!
76. İman gətirənlər Allah yolunda, kafir olanlar isə tağut yolunda vuruşurlar. Elə isə şeytanın dostları ilə vuruşun! Şübhəsiz ki, şeytanın hiyləsi zəifdir.
77. Məgər sən, özlərinə: "*Müharibədən* əl çəkin, namaz qılın və zəkat verin!" – deyilən kəsləri görmədinizmi? Onlara vuruşmaq fərz buyrulduqda, içərilərindən bir dəstəsi Allahdan qorxdular ki, hətta daha artıq qorxu ilə insanlardan qorxdular və: "Ey Rəbbimiz! Nə üçün vuruşmağı bizə fərz buyurdun? Nə olardı ki, bizə yaxın vaxtadək möhlət verəydin!" – dedilər. De: "Dünyanın ləzzəti azdır. Müttəqilər üçün isə axirət daha xeyirli-

dir. Sizə xurma çəyirdəyindəki lif qədər belə haqsızlıq edilməz.”

78. Harada olursunuzsa olun, hətta əlçatmaz qalalarda olsanız belə, ölüm sizi haqlayacaq. Onlara bir yaxşılıq üz verdikdə: “Bu, Allahdandır!” – deyər, bir pislik üz verdikdə isə: “Bu, səndəndir!” – deyirlər. De: “Hamısı Allahdandır!” Bu adamlara nə olub ki, az qala söz də anlamırlar?
79. Sənə gələn yaxşılıq Allahdandır, sənə üz vermiş bəla isə sənin özündəndir. Biz səni insanlara elçi göndərdik. Şahid olaraq Allah yetər.
80. Kim Peyğəmbərə itaət edərsə, Allaha itaət etmiş olar, kim üz çevirərsə, *bil ki*, Biz səni onlara gözetçi göndərməmişik.
81. Onlar: “İtaət edirik!” – deyirlər. Sənin yanından çıxıb getdikdə isə, onların bir qismi gecələr sənin dediyinin əksinə tədbir görər. Allah onların gecələr nə tədbir gördüklərini yazır. Onlardan üz döndər və Allaha təvəkkül et! Qoruyan olaraq Allah yetər.
82. Onlar Quran barəsində düşünməzlərmi?! Əgər o, Allahdan başqası tərəfindən olsaydı, əlbəttə, onda çoxlu ixtilaf tapardılar.
83. Onlara əmin-amanlıq və ya qorxu xəbəri gəldikdə, dərhal onu yayarlar. Halbuki bunu Peyğəmbərə və özlərindən olan əmr sahiblərinə çatdırsaydılar, içərilərindən *o xəbərin* mahiyyətinə va-

ran kəslər onu bilərdilər. Əgər sizə Allahın lütfü və rəhmi olmasaydı, əlbəttə, az bir qisminiz istisna olmaqla, şeytana uyardınız.

84. Sən Allah yolunda vuruş! Sən ancaq özünə cavabdehsən. Möminləri də *döyüşə* təşviq et! Ola bilsin ki, Allah kafirlərin qüvvəsinin qarşısını alsın. Allahın qüdrəti daha çox, cəzası daha şiddətlidir.
85. Kim yaxşı bir işə vasitəçilik edərsə, ona onun *savabından* bir pay düşər, kim də pis bir işə vasitəçilik edərsə, ona da onun *günahından* bir pay düşər. Allah hər şeyin qarşılığını verəndir.
86. Sizə salam verildiyi zaman onu daha gözəl şəkil-də alın və ya *verilən salamu olduğu kimi* qaytarın! Həqiqətən, Allah hər şeyin hesabını çəkəndir.
87. Özündən başqa məbud olmayan Allah, *baş verəcəyinə* şübhə edilməyən Qiyamət günü sizi mütləq *bir yerə* toplayacaqdır. Allahdan daha doğru kim danışa bilər?
88. Sizə nə oldu ki, münafiqlər barəsində iki dəstəyə *ayrıldınız*? Halbuki Allah onları etdikləri əməllərə görə *küfrə* qaytarmışdır. Allahın sapdırdığı kimsəni doğru yola gətirməkmi istəyirsiniz? Allahın sapdırdığı kimsə üçün əsla *doğru* yol tapa bilməzsən.
89. Onlar özləri küfr etdikləri kimi, sizin də küfr edib *onlarla* eyni olmanızı istəyərlər. Onlar Allah yolunda hicrət etməyincə, onlardan *heç birini* özü-

nüzə dost tutmayın. Əgər üz çevirsələr, onları harada görsəniz, tutub öldürün. Onlardan nə bir dost, nə də bir köməkçi tutun.

90. Ancaq sizinlə aralarında müqavilə olan bir camaata sığınanlar, yaxud sizinlə və ya öz camaatı ilə vuruşmaqdan köksləri sıxıldığı üçün sizin yanınıza gələn kimsələr istisnadır. Əgər Allah istəsəydi, onları sizə qarşı qaldırardı və onlar da sizinlə vuruşardılar. Əgər onlar sizdən aralanıb geri çəkilsələr, sizinlə vuruşmasalar və sizə sülh təklif etsələr, Allah sizin onlara qarşı *vuruşmanıza* yol verməz.
91. Siz bir başqalarına da rast gələcəksiniz ki, onlar həm sizdən, həm də öz camaatından arxayın olmaq istəyərlər. Onlar hər dəfə fitnəyə qaytarıldıqda, ona atırlar. Əgər onlar sizdən aralanıb geri çəkilməsələr, sizə sülh təklif etməsələr və sizdən əl çəkməsələr, onlara harada rast gəlsəniz, tutub öldürün. Biz onlara qarşı çıxmaq üçün sizə açıq-aydın dəlil verdik.
92. Heç bir möminin *başqa* bir mömini öldürməyə haqqı yoxdur. Bunun səhvən baş verməsi isə müstəsnadır. Kim səhvən bir mömini öldürərsə, onda mömin bir kölə azad etməli və ölən ailəsinə qanbahası verməlidir. Ölən ailəsinin *qanbahasını* bağışlaması isə müstəsnadır. Əgər *ölən adam* mömin olduğu halda, sizə düşmən olan bir qövmdəndirsə, onda *qatil* mömin bir kölə azad etməlidir.

Əgər *ölən adam* sizinlə aralarında müqavilə olan bir qövmdəndirsə, onda *qatil* onun ailəsinə qan-bahası verməli və mömin bir kölə azad etməlidir. *Bunları etməyə imkan* tapa bilməyən kəs Allah tərəfindən tövbəsinin qəbul olması üçün iki ay ardıcıl oruc tutmalıdır. Allah *hər şeyi* biləndir, hikmət sahibidir.

93. Kim bir mömini qəsdən öldürərsə, onun cəzası içərisində əbədi qalacağı Cəhənnəm *olar*. Allah ona qəzəblənər, onu lənətləyər və onun üçün böyük bir əzab hazırlayar.
94. Ey iman gətirənlər! Allah yolunda *cihada* çıxdığınız zaman *kimə qarşı vuruşacağınızı* müəyyən edin və sizə salam verən şəxsə, dünya həyatının fani mənfəətinə can ataraq: "Sən mömin deyilsən!" – deməyin. Allah yanında çox qənimətlər vardır. Əvvəllər siz də belə idiniz, Allah sizə lütf etdi. Elə isə *kimə qarşı vuruşacağınızı* müəyyən edin! Şübhəsiz ki, Allah nə etdiklərinizdən xəbərdardır.
95. Möminlərdən, – üzrlü olanlar müstəsna olmaqla, – *evdə* oturanlarla Allah yolunda öz malları və canları ilə cihad edənlər eyni olmazlar. Allah, öz malları və canları ilə cihad edənləri, *evdə* oturanlardan dərəcə etibarilə üstün etmişdir. Allah *onların* hamısına ən gözəl olanı (Cənnəti) vəd etmişdir. Allah mücahidləri *evdə* oturanlardan böyük bir mükafatla üstün etmişdir.

96. *Bu*, Onun tərəfindən *möminlərə nəsib olan* dərəcələr, bağışlanma və mərhəmətdir. Allah bağışlayandır, rəhmlidir.
97. Mələklər özlərinə zülm edənlərin canlarını alarkən *onlara*: “Siz nə halda idiniz?” – deyəcəklər. Onlar: “Biz yer üzündə zəif insanlar idik!” – deyə cavab verəcəklər. *Mələklər də onlara*: “Məgər Allahın yeri o qədər geniş deyildimi ki, siz də orada hicrət edəydiniz?” – deyəcəklər. Onların gedəcəkləri yer Cəhənnəmdir. Ora nə pis dönüş yeridir.
98. Yalnız *zülmə qarşı* çarə qılmağa qadir olmayan və yol tapa bilməyən zəif kişilər, qadınlar və uşaqlar istisnadır.
99. Umulur ki, Allah onları əfv etsin. Həqiqətən, Allah əfv edəndir, bağışlayandır.
100. Allah yolunda hicrət edən kəs yer üzündə çoxlu gözəl yer və bolluq tapar. Kim Allaha və Onun rəsuluna tərəf hicrət edərək evindən çıxdıqdan sonra ölüm onu haqlayarsa, onun mükafatını Allah verir. Allah bağışlayandır, rəhmlidir.
101. Yer üzündə səfərə çıxdığınız zaman kafirlərin sizə zərər yetirəcəklərindən qorxarsınızsa, namazı qısaltmanızda sizə günah yoxdur. Şübhəsiz ki, kafirlər sizin açıq-aydın düşməninizdir.
102. Sən *səhabələrinin* arasında olub onlara namaz qıldırдыңın zaman onların bir dəstəsi səninlə birlikdə namaza dursun, silahlarını da *özləri ilə* götür-

sünlər. Bunlar səcdə etdikləri zaman *birinci rükəti tamamlayanadək o biri dəstə* arxanızda olsun. *Sonra* namazını qılmamış digər dəstə gəlib səninlə birlikdə namaz qılsın, ehtiyatlarını *tutsunlar* və silahlarını da *özləri ilə* götürsünlər. Kafirlər istərlər ki, siz silahlarınızdan və əşyalarınızdan xəbərsiz olasınız və onlar da sizin üzərinizə bir-cə dəfə hücum etsinlər – *bir həmlədə sizi məğlub etsinlər*. Əgər siz yağışdan əziyyət çəksəniz və ya xəstə olsanız, silahlarınızı yerə qoymaqda sizə günah yoxdur, lakin ehtiyatınızı əldən verməyin. Şübhəsiz ki, Allah kafirlər üçün alçaldıcı bir əzab hazırlamışdır.

103. Namazı bitirdikdən sonra ayaq üstə olanda da, oturanda da, uzananda da Allahı zikr edin. *Düşmənin hücum etməyəcəyindən* arxayın olduqda isə, namazı *lazımi qaydada* qılın. Çünki namaz möminlərə vaxtları müəyyən edilmiş bir fərzdır.
104. *Kafir* qövmü təqib etməkdə zəiflik göstərməyin. Əgər siz *döyüşdə* ağrı-acı çəkirsinizsə, onlar da sizin kimi ağrı-acı çəkirlər. *Fəqət* siz onların ummadıqlarını Allahdan umursunuz. Allah *hər şeyi* biləndir, hikmət sahibidir.
105. Doğrusu, Allahın sənə göstərdiyi kimi insanlar arasında hökm verəsən deyə, Biz sənə Kitabı haqq olaraq nazil etdik. Odur ki, xainlərin tərəfini tutma.

106. Allahdan bağışlanma dilə! Şübhəsiz ki, Allah bağışlayandır, rəhmlidir.
107. Özlərinə xəyanət edənləri müdafiə etmə. Şübhəsiz ki, Allah xain günahkarı sevməz.
108. Onlar *Allahın* razı qalmadığı sözləri gecələr xəlvətdə söyləyərkən, *onu* insanlardan gizlədir, öz yanlarında olan Allahdan isə gizlətmirlər. Allah onların nə etdiklərini əhatə edir.
109. Bax, siz o kəslərsiniz ki, dünya həyatında onlardan ötrü mübahisə etdiniz, bəs Qiyamət günü onlardan ötrü Allahla kim mübahisə edəcək, yaxud onlara kim vəkil olacaq?
110. Kim pis bir iş görər və ya özü özünə zülm edər, sonra da Allahdan bağışlanma diləyərsə, Allahın bağışlayan, rəhmli olduğunu görər.
111. Kim günah qazanarsa, onu ancaq öz əleyhinə qazanmış olar. Allah *hər şeyi* biləndir, hikmət sahibidir.
112. Kim xəta edər və ya günah qazanar, sonra da onu təqsiri olmayanın boynuna atarsa, artıq özünü böhtanla və açıq aydın günahla yükləmiş olar.
113. Əgər sənə Allahın lütfü və rəhmi olmasaydı, əlbəttə, onların bir qismi səni *doğru yoldan* azdırmaq istəyəcəkdi. Halbuki onlar özlərindən başqasını azdırma bilməz və sənə də heç bir zərər vermə bilməzlər. Allah sənə Kitabı və hikməti nazil

etdi və sənə bilmədiklərini öyrətdi. Allahın sənə olan lütfü böyükdür.

114. Onların pıçıdaşmalarının çoxunda xeyir yoxdur. Sədaqə verməyi, yaxud yaxşılıq etməyi və ya insanların arasını düzəltməyi əmr edən şəxsin *pıçıldaması* isə istisnadır. Kim bunu Allahın razılığını qazanmaq üçün edərsə, Biz ona böyük mü kafat verərik.
115. Hər kəs özünə doğru yol bəlli olduqdan sonra Peyğəmbərə qarşı çıxıb möminlərin yolundan ayrı bir yolla gedərsə, onu üz tutduğu yola yönəldər və Cəhənnəmə giriftar edərik. Ora nə pis dönüş yeridir.
116. Allah Özünə şərik qoşulmasını əsla bağışlamaz. Bundan başqa *günahları* isə istədiyi kimsəyə bağışlar. Allaha şərik qoşan kəs, əlbəttə ki, uzaq bir azğınlığa düşmüşdür.
117. Onlar *Allahı* qoyub, yalnız qadın *adlarını daşıyan* bütələrə dua edir və yalnız üsyankar şeytana sitayiş edirlər.
118. Allah *şeytanı* lənətlədi. O isə dedi: “Mən Sənin qullarından müəyyən bir qismini hökmən ələ alacağam.
119. Onları mütləq *doğru yoldan* azdıracaq və xülyalara salacağam, onlara heyvanların qulaqlarını kəsməyi buyuracaq və Allahın yaratdıqlarına dəyişiklik etməyi əmr edəcəyəm.” Allahı qoyub

şeytanı özünə dost tutan kəs açıq-aşkar ziyana uğramışdır.

120. Şeytan onlara vədlər verir və onları xülyalara salır. Halbuki şeytanın onlara verdiyi vədlər aldatmaqdan başqa bir şey deyildir.
121. Onların gedəcəkləri yer Cəhənnəmdir. Onlar oradan xilas olmağa bir yol tapa bilməzlər.
122. İman gətirib saleh əməllər edənləri isə *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan, içində əbədi qalacaqları cənnətlərə daxil edəcəyik. *Bu*, Allahın gerçək vədi sayəsində olacaqdır. Sözündə Allahdan daha doğruçu kim ola bilər?
123. *Bu nemətə nail olmaq* nə sizin arzunuzla, nə də Kitab əhlinin arzusu ilədir. Pislik edən kəs, onun cəzasını alacaq və o, Allahdan başqa özünə nə bir dost, nə də bir yardımçı tapacaqdır.
124. Həm kişilərdən, həm də qadınlardan mömin olaraq yaxşı işlər görənlər Cənnətə girərlər və onlara xurma çəyirdəyindəki oyuq qədər haqsızlıq edilməz.
125. Yaxşı əməl sahibi olduğu halda özünü Allaha təslim edən və hənif İbrahimin dininə tabe olan şəxsdən din baxımından daha gözəl kim ola bilər? Allah İbrahimi *Özünə yaxın* dost tutmuşdur.
126. Göylərdə və yerdə nə varsa, Allaha məxsusdur. Allah hər şeyi əhatə edir.
127. Səndən qadınlar haqqında fitva istəyirlər. De: "Onlar haqqında fitvanı sizə Allah verir: "Kitab-

da sizə oxunan *ayələrdə* özlərinə müəyyən edilmiş *mirası* verməyərək evlənmək istədiyiniz yetim qızlarla, zəif uşaqlarla və yetimlərlə ədalətlə rəftar edin." Siz nə yaxşılıq edirsinizsə, şübhəsiz ki, Allah onu bilir.

128. Əgər bir qadın öz ərinin onu yola verməməsindən, yaxud *ondan* üz döndərməsindən qorxarsa, *ər-arvadın* öz aralarında anlaşmasında onlara günah gəlməz. *Aranı* düzəltmək daha xeyirlidir. Doğrusu, nəflər xəsisliyə meyillidir. Əgər *qadınlarla* yaxşı davranıb *Allahdan* qorxsanız, şübhəsiz ki, Allah nə etdiklərinizdən xəbərdardır.
129. Siz nə qədər çalışsanız da, qadınlar arasında ədalətlə davranma bilməzsınız. Elə isə *birinə* tamamilə meyil edib, digərini asılı vəziyyətdə qalmış kimi buraxmayın. Əgər *özünü* düzəldib *Allahdan* qorxsanız, şübhəsiz ki, Allah bağışlayandır, rəhmlidir.
130. Əgər *ər-arvad* ayrılısalar, Allah hər birini Öz lütfü ilə zəngin edər. Allah geniş lütf və hikmət sahibidir.
131. Göylərdə və yerdə nə varsa, Allaha məxsusdur. Biz sizdən əvvəl Kitab verilənlərə də, sizə də: "Allahdan qorxun!" – deyərək buyurduq. Əgər küfr etsəniz, *bilin ki*, göylərdə və yerdə nə varsa, Allaha məxsusdur. Allah zəngindir, tərifləyiqdir.
132. Göylərdə və yerdə nə varsa, Allaha məxsusdur. Vəkil olaraq Allah yetər.

133. Ey insanlar! Əgər *Allah* istəsə, sizi yox edib *yerinizə* başqalarını gətirər. Allah buna qadirdir.
134. Kim dünya mükafatını istərsə, *bilsin ki*, dünyanın da, axirətin də mükafatı Allah yanındadır. Allah eşidəndir, görəndir.
135. Ey iman gətirənlər! *Şahidliyyiniz* özünüzdün, valideynlərinizin, yaxın qohumlarınızın əleyhinə ol-
sa belə, Allah üçün ədaləti qoruyan şahidlər olun. *Əleyhinə şahidlik edəcəyiniz kəslər* istər varlı, istər kasıb olsun, Allah onların hər ikisinə *sizdən* daha yaxındır. Nəfsinizin istəyinə uyub ədalətdən sapmayın! Əgər dilinizi əysəniz, yaxud *həqiqəti deməkdən* boyun qaçırsanız, bilin ki, Allah nə etdiklərinizdən xəbərdardır.
136. Ey iman gətirənlər! Allaha, Onun elçisinə, elçisinə nazil etdiyi Kitaba və ondan əvvəl nazil etdiyi kitablara iman gətirin! Allahı, Onun mələklərini, kitablarını, elçilərini və Axirət gününü inkar edən kəs, şübhəsiz ki, uzaq bir azğınlığa düşmüşdür.
137. Doğrusu, iman gətirib sonra kafir olan, yenə iman gətirib sonra kafir olan, sonra da küfrlərini artıranları Allah bağışlamayacaq və *doğru* yola yönəltməyəcəkdir.
138. Münafıqlərə müjdə ver ki, onlar üçün ağırlı-acılı bir əzab vardır.
139. O kəslər ki, möminləri qoyub kafirləri *özlərinə* dost tuturlar. Onlar *kafirlərin* yanında izzətmi ax-

tarırlar? Halbuki izzət bütünlüklə Allaha məxsusdur.

140. *Allah* Kitabda sizə nazil etmişdir ki, Allahın ayələrinin inkar edildiyini, yaxud onlara istehza olunduğunu eşitdiyiniz zaman, *kafirlər* başqa bir söhbətə keçməyincə, onlarla bir yerdə oturmayın. Yoxsa siz də onların tayı olarsınız. Şübhəsiz ki, Allah münafiqlərin və kafirlərin hamısını Cəhənnəmdə toplayacaqdır.
141. Sizə göz qoyan *münafiqlər*, Allahdan sizə bir zəfər gəldikdə: “Məgər biz sizinlə deyildikmi?” – deyər, kafirlərin *qələbədən* bir nəsibi olduqda isə *onlara*: “Məgər biz *möminlərlə birlikdə* sizə qalib gələ biləcəyimiz halda, sizi möminlərdən qorunmadıqmi?” – söyləyər. Qiyamət günü Allah sizin aranızda hökm verəcəkdir. Allah kafirlərə möminlərin əleyhinə əsla bir yol verməyəcəkdir.
142. Doğrusu, münafiqlər Allahı aldatmağa çalışırlar. Halbuki *Allah* onları aldadır. Onlar namaza durarkən könülsüz qalxar, özlərini camaata göstərər və Allahı olduqca az yad edər.
143. Onlar *möminlərlə kafirlər* arasında tərəddüd edir; nə bunlara, nə də onlara tərəf olurlar. Allahın azdırdığı kəs üçün heç bir yol tapa bilməzsən.
144. Ey iman gətirənlər! Möminləri qoyub kafirləri *özünü*zə dost tutmayın. Allaha, öz əleyhinizə açıq-aydın bir dəlili vermək istəyirsiniz?!

145. Şübhəsiz ki, münafıqlar Cəhənnəmin ən alt təbəqəsində olacaqlar. Sən onlar üçün heç bir yardımçı tapa bilməzsən.
146. Tövbə edənlər, *özlərini* islah edənlər, Allahdan möhkəm yapışanlar və öz dinlərini Allaha məxsus edənlər istisnadır. Bunlar möminlərlə bərabərdirlər. Allah möminlərə *tezliklə* böyük mükafat verəcəkdir.
147. Şükür etsəniz və iman gətirsəniz, Allah sizə nə üçün əzab versin! Allah şükrün əvəzini verəndir, *hər şeyi* biləndir.
148. Allah pis sözün açıq deyilməsini sevməz. Yalnız zülmə məruz qalmış kimsələr müstəsna. Allah *hər şeyi* eşidəndir, biləndir.
149. Əgər bir xeyri aşkara çıxarsanız və ya onu gizlətsəniz, yaxud bir pisliyi bağışlasanız, *bilin ki*, Allah əfv edəndir, *hər şeyə* qadirdir.
150. Allaha və Onun elçilərinə küfr edənlər, Allahla elçilərini bir-birindən ayırmaq istəyib: "Biz o elçilərin bəzisinə inanır, bəzilərinə isə inanmırıq!" – deyənlər və bunun arasında bir yol tutmaq istəyənlər –
151. məhz onlar əsl kafirlərdir. Biz kafirlər üçün alçalıcı bir əzab hazırlamışıq.
152. Allaha və Onun elçilərinə iman gətirən və onlardan heç birini digərindən ayırmayanlara *gəlinə*,

Allah onlara öz mükafatlarını verəcəkdir. Allah bağışlayandır, rəhmlidir.

153. Kitab əhli səndən onlara göydən bir kitab endirməyini istəyirlər. Onlar Musadan, bundan daha böyüyünü istəyərək: "Allahı bizə açıq-aşkar göstər!" – demişdilər. Haqsızlıqlarına görə onları ildırım vurmuşdu. Sonra onlara gələn açıq-aydın dəlillərin ardından buzovu məbud qəbul etdilər. Biz bunu da əfv etdik və Musaya açıq-aşkar dəlil verdik.
154. Biz *onlardan aldığımız* əhdə görə, Tur dağına *başları* üzərinə qaldırdıq və onlara: "Qapıdan səcdə edərək daxil olun!" – dedik. Biz onlara: "Şənbə günü *üçün qoyulmuş qadağanı* pozmayın!" – dedik. Biz onlardan möhkəm bir əhd aldık.
155. Onlar əhdlərini pozduqlarına, Allahın ayələrinə küfr etdiklərinə, peyğəmbərləri haqsız yerə öldürdükələrinə və: "Qəlblərimiz qapalıdır!" – demələrinə görə *lənətə düçar edildilər*. Xeyr, küfrləri üzündən Allah onların qəlblərini möhürləmişdir. Onların yalnız az bir qismi iman gətirər.
156. Onlar *həm də* küfr etdiklərinə və Məryəmə qarşı böyük bir böhtan dediklərinə görə,
157. bir də: "Biz Allahın elçisi Məryəm oğlu İsa Məsihi öldürdük!" – dediklərinə görə *lənətə düçar edildilər*. Halbuki onu nə öldürdülər, nə də çarmıxa çəktilər. Onlara ancaq *İsanın* bənzəri göstərildi. Şübhəsiz ki, bunda ixtilaf edənlər onun barəsində

- də şəkk-şübhə içindədirlər. Bu haqda onların, zənnə uymaqdan başqa heç bir bilgisi yoxdur. Həqiqətdə isə onu öldürməmişdilər.
158. Əksinə, Allah onu Özüne tərəf qaldırmışdı. Allah qüdrətlidir, hikmət sahibidir.
159. Kitab əhlindən hər kəs öz ölümündən, yaxud İsanın ölümündən əvvəl ona iman gətirəcək. Qiyamət günü isə *İsa* onların əleyhinə şahid olacaqdır.
160. Yəhudilər zülm etdiklərinə və bir çoxlarını Allah yolundan döndərdiklərinə görə onlara halal edilmiş gözəl nemətləri haram etdik.
161. *Həm də* qadağan olunmasına baxmayaraq sələm aldıqlarına və haqsız yerə insanların mallarını yediklərinə görə *belə etdik*. Biz onlardan olan kafirlər üçün ağırılı-acılı bir əzab hazırlamışıq.
162. Lakin onların elmdə qüvvətli olanları və möminləri sənə nazil edilənə və səndən öncə nazil edilənlərə iman gətirir, namaz qılır, zəkat verir, Allaha və Axirət gününə iman gətirirlər. Biz onlara böyük mükafat verəcəyik.
163. Biz Nuha və ondan sonrakı peyğəmbərlərə vəhy etdiyimiz kimi, sənə də vəhy etdik. Biz İbrahimi, İsmaili, İshaqa, Yəquba və onun nəslinə, İsaya, Əyyuba, Yunusa, Haruna və Süleymana da vəhy etdik. Davuda da Zəburu verdik.
164. Elçilərin *bir qisimi* barəsində daha öncə sənə xəbər verdik, digərləri barəsində isə sənə *heç nə*

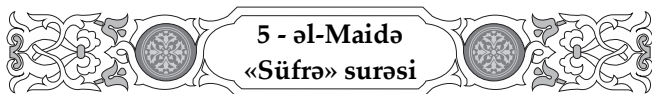
söyləmədik. Və Allah Musa ilə sözlə (vasitəsiz) danışdı.

165. *Biz müjdə verən və qorxudan elçilər göndərdik* ki, insanların elçilərdən sonra Allaha qarşı bir bəhanəsi olmasın. Allah qüdrətlidir, hikmət sahibidir.
166. Fəqət Allah sənə nazil etdiyinə şahidlik edər. O, bu *Qurani* Öz elmi ilə nazil etdi. Mələklər də *bu-na* şahidlik edərlər. Şahid olaraq Allah yetər.
167. Küfr edən və *insanları* Allah yolundan sapdıran kimsələr, şübhəsiz ki, uzaq bir azğınlığa düşmüşlər.
168. Kafirləri və zalımları Allah əsla bağışlamaz və *doğru* yola yönəltməz.
169. İçərisində əbədi qalacaqları Cəhənnəm yolundan başqa. Bu isə Allah üçün çox asandır.
170. Ey insanlar! Peyğəmbər sizə Rəbbinizdən haqqı gətirdi. Elə isə *ona* iman gətirin! *Bu* sizin üçün xeyirli olar. Əgər küfr etsəniz, şübhəsiz ki, göylərdə və yerdə nə varsa, Allaha məxsusdur. Allah *hər şeyi* biləndir, hikmət sahibidir.
171. Ey Kitab əhli! Dininizdə ifrata varmayın və Allah barəsində həqiqətdən başqa bir şey söyləməyin. Məryəm oğlu İsa Məsih ancaq Allahın elçisi, Onun Məryəmə göndərdiyi "*Ol!*" kəlməsi və Onun tərəfindən *göndərilən* bir ruhdur. Allaha və Onun elçilərinə iman gətirin və: "*Tanrı üçdür!*" deməyin. *Batıl əqidənizə* son qoyun! *Bu* sizin üçün

xeyirli olar. Həqiqətən, Allah Tək İlahdır! O, pakdır, müqəddəsdir, övladı olmaqdan uzaqdır. Göylərdə və yerdə nə varsa, Ona məxsusdur. Vəkil olaraq Allah yetər.

172. Nə *İsa* Məsih Allahın qulu olmağı özünə ar bilər, nə də *Allaha* yaxın olan mələklər. *Allah*, Ona ibadət etməyi özlərinə ar bilənlərin və təkəbbürlük göstərənlərin hamısını Öz hüzuruna toplayacaqdır.
173. İman gətirib xeyirxah işlər görənlərə gəlincə, *Allah* onların mükafatlarını tam olaraq verəcək və Öz lütfündən onlar üçün *istədiyi qədər* artıracaqdır. *Allaha ibadət etməyi* özlərinə ar bilənlərə və təkəbbürlük göstərənlərə gəlincə, *Allah* onları ağırılı-acılı bir əzaba düşürəcəkdir. Onlar özlərinə Allahdan başqa nə bir dost, nə də bir yardımçı tapa bilirlər.
174. Ey insanlar! Rəbbinizdən sizə bir dəlil gəldi və Biz sizə aydın bir nur (Quran) nazil etdik.
175. *Allaha* iman gətirən və Ondən möhkəm yapışan şəxslərə gəlincə, *Allah* onları Öz rəhmətinə və lütfünə qovuşduracaq və onları Özünə tərəf gədən düz yola yönəldəcəkdir.
176. Səndən fitva istəyirlər. De: "Valideyni və övladı olmayan kəsin *mirası* barəsində fitvanı sizə Allah verir: "Övladı olmayan şəxs öldükdə onun bacısı varsa, qoyub getdiyinin yarısı bacıya çatır. Əgər

ölmüş bacının övladı yoxdursa, qardaşı ona varis olur. *Əgər varislər* iki bacıdırsa, *ölən qardaşın* qoyub getdiyinin üçdə iki hissəsi onlara çatır. *Əgər varislər* qardaş və bacılardırsa, kişiyyə iki qadının payı qədər *pay* düşür." Allah bunu sizə bəyan edir ki, *haqq* yoldan sapmayasınız. Allah hər şeyi bilir.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Ey iman gətirənlər! Əhdlərinizi yerinə yetirin. İhramda ikən ov ovlamaq qadağan edilməklə yanaşı, *adları* sizə bildiriləcək heyvanlar da istisna olmaqla, digər heyvanlar sizə halal edildi. Həqiqətən, Allah istədiyi hökmü verir.
2. Ey iman gətirənlər! Allahın nişanələrinə, haram aya, qurbanlıq heyvana, boynuna nişan taxılmış qurbanlıq heyvanlara, Rəbbinin lütfünü və razılığını diləyərək Beytulharama gələnlərə qarşı hörmətsizlik etməyin. İhramdan çıxdığınız zaman ov edə bilərsiniz. Sizi Məscidulharama daxil olmağa qoymayan camaata qarşı olan kin-küdurət sizi təcavüz etməyə sövq etməsin. Yaxşılıq etməkdə və *Allahdan qorxub pis əməllərdən* çəkinməkdə bir-birinizə yardım edin. Günah işlər görməkdə və düşmən-

çilik etməkdə bir-birinizə yardım etməyin. Allahdan qorxun. Həqiqətən, Allah cəzası şiddətlidir.

3. Leş, qan, donuz əti, Allahdan başqasının adı ilə kəsilmiş, boğulmuş, *ağac, daş və s. bu kimi şeylərlə* vurulub öldürülmüş, *hündür bir yerdən* yığılıb gəbərmiş, buynuzlanıb ölmüş, yırtıcı heyvan tərəfindən parçalanıb yeyilmiş – ölməmiş kəsdikləriniz istisnadır – dik qoyulmuş daşlar (bütələr) üzərində kəsilmiş heyvanlar və fal oxları ilə qismət axtarmanız sizə haram edildi. Bunlar günahdır. Bu gün kafirlər dininizdən (onu yox etməkdən) ümidlərini kəsdilər. Elə isə onlardan qorxmayın, Məndən qorxun. Bu gün dininizi sizin üçün kamil etdim, sizə olan nemətimi tamamladım və sizin üçün din olaraq İslamı bəyəndim. Kim aclıq üzündən çarəsiz qalarsa, günaha meyil etmədən, *haram edilmiş ətlərdən yeyə bilər*. Çünki Allah bağışlayandır, rəhmlidir.
4. Səndən özlərinə nəyin halal edildiyini soruşurlar. De: "Təmiz nemətlər və Allahın sizə öyrətdiyindən təlim edib əhliləşdirdiyiniz yırtıcı heyvanların ovladıqları sizə halal edildi. Onların sizin üçün tutub gətirdiklərindən yeyin və *ova göndərərkən* onların üzərinə Allahın adını çəkin. Allahdan qorxun! Şübhəsiz ki, Allah tez haqq-hesab çəkəndir."
5. Bu gün pak nemətlər sizə halal edildi. Kitab verilənlərin yeməkləri sizə halal, sizin yeməkləriniz də onlara halaldır. Mömin qadınlardan ismətli olanlar və sizdən öncə Kitab verilənlərdən ismətli qadın-

lar, mehlərini verdiyiniz təqdirdə, namuslu olub zinakarlıq etməmək və aşna saxlamamaq şərti ilə sizə halaldır. İmanı inkar edənin əməlləri boşa çıxar və o, axirətdə ziyana uğrayanlardan olar.

6. Ey iman gətirənlər! Namaza qalxdığınız zaman üzünüzü və dirsəklərə qədər əllerinizi yuyun, başınıza məsh çəkin və topuqlara qədər ayaqlarınızı *yuyun*. Əgər cunub olmusunuzsa, təmizlənin. Əgər xəstə və ya səfərdə olsanız, yaxud sizlərdən biri ayaqyolundan gəlibsə və ya qadınlarla yaxınlıq etmisinizsə, su tapmasanız, təmiz torpaqla təyəmmüm edin və ondan üzünüzdə və əllərinizə sürtün. Allah sizi çətinliyə salmaq istəməz, fəqət O sizi pak etmək və sizə olan nemətini tamamlamaq istər ki, bəlkə şükür edəsiniz.
7. Allahın sizə olan nemətini və: “Eşitdik və itaət etdik!” – dediyiniz zaman sizinlə bağladığı əhdi xatırlayın. Allahdan qorxun! Şübhəsiz ki, O, kökslərdə olanları bilir.
8. Ey iman gətirənlər! Allah üçün *haqqı* qoruyan, ədalətlə şahidlik edən kimsələr olun. Bir qövmə qarşı olan kin-küdurət sizi ədalətsizliyə sövq etməsin. Ədalətli olun! Bu, təqvaya daha yaxındır. Allahdan qorxun! Şübhəsiz ki, Allah nə etdiklərinizdən xəbərdardır.
9. Allah iman gətirib saleh əməllər edənlərə vəd etmişdir ki, onlar üçün bağışlanma və böyük mükafat vardır.

10. Kafir olanlara və ayələrimizi yalan sayanlara gəlincə, onlar Cəhənnəm sakinləridirlər.
11. Ey iman gətirənlər! Allahın sizə olan nemətini xatırlayın. Bir zaman bir toplum sizə əl qaldırmaq fikrinə düşmüşdü, *Allah* isə onların əllərini sizdən çəkmişdi. Allahdan qorxun! Qoy möminlər Allaha təvəkkül etsinlər!
12. Allah İsrail oğullarından əhd almışdı. Biz onlardan on iki başçı təyin etmişdik. Allah *onlara* demişdi: "Mən sizinləyəm. Əgər namazı doğru-düzgün qılsanız, zəkat versəniz, peyğəmbərlərimə iman gətirib onları dəstəkləsəniz və *sədəqə verməklə* Allaha gözəl bir borc versəniz, əlbəttə, təqsirlərinizdən keçər və sizi *ağacları və qəsləri* altından çaylar axan cənnətlərə daxil edərəm. Bundan sonra sizlərdən kim küfr edərsə, artıq doğru yoldan azmış olar."
13. *İsrail oğulları* verdikləri əhdi pozduqlarına görə, Biz onları lənətlədik və qəlblərini sərtləşdirdik. Onlar *kitabda olan* kəlmələrin yerlərini dəyişdirirlər. Onlar *özlərinə* öyrədilmiş şeylərin bir hissəsini unutdular. İçərilərindən az bir qismi istisna olmaqla, sən onlardan daim xəyanət görəcəksən. Onları əfv et və *təqsirlərindən* keç. Şübhəsiz ki, Allah yaxşılıq edənləri sevir.
14. "Biz nəsraniyik!" – deyənlərdən də əhd almışdıq. Onlar da *özlərinə* öyrədilmiş şeylərin bir hissəsini unutdular. Buna görə də onların arasına Qiyamət

gününə qədər ədavət və kin saldıq. Allah onlara nə etdikləri barədə xəbər verəcəkdir.

15. Ey Kitab əhli! Sizə kitabdan gizlətdiyiniz şeylərin bir çoxunu bəyan edən və bir çoxunun da üstündən keçən rəsulumuz gəldi. Artıq sizə Allahdan bir nur və açıq-aydın bir kitab gəldi.
16. Allah, Onun rizasını arayan kəsləri *bu kitabla* əmin-amanlıq yollarına yönəldər, onları Öz izni ilə zülmətlərdən nura çıxarar və düz yola yönəldər.
17. “Şübhəsiz ki, Allah Məryəm oğlu Məsihdır!” – deyənlər artıq kafir oldular. De: “Əgər Allah Məryəm oğlu Məsihi, onun anasını və yer üzündə olanların hamısını məhv etmək istəsə, kim Ona bir şeylə mane ola bilər?” Göylərin, yerin və onların arasında olanların mülkü Allaha məxsusdur. *Allah* istədiyini yaradır. Allah hər şeyə qadirdir.
18. Yəhudilər və nəsrənilər: “Biz Allahın oğulları və sevimliləriyik” – dedilər. De: “Onda nə üçün *Allah* sizə günahlarınıza görə əzab verir? Əksinə, siz Onun yaratdığı bir bəşərsiniz.” O, istədiyini bağışlar, istəyinə də əzab verir. Göylərin, yerin və onların arasında olanların mülkü Allaha məxsusdur. Dönüş də ancaq Onadır.
19. Ey Kitab əhli! Peyğəmbərlərin ardı-arası kəsildiyi bir dövrdə: “Bizə müjdələyən və qorxudan kimsə gəlmədi” – deməyəsiniz deyə, sizə *haqqı* bəyan edən rəsulumuz gəldi. Artıq sizə müjdələyən və

qorxudan *bir peyğəmbər* gəldi. Allah hər şeyə qadirdir.

20. Bir zaman Musa öz qövmünə demişdi: “Ey qövmüm! Allahın sizə olan nemətini xatırlayın. O, sizin aranızdan peyğəmbərlər seçdi, sizi hökmdarlar təyin etdi və aləmlərdən heç kəsə vermədiyini sizə verdi.
21. Ey qövmüm! Allahın sizin üçün müəyyən etdiyi müqəddəs torpağa daxil olun və geri dönməyin, yoxsa ziyana uğrayaraq geri dönərsiniz.”
22. Onlar dedilər: “Ey Musa! Orada çox qüvvətli adamlar vardır. Onlar oradan çıxmayınca, biz əsla oraya daxil olmayacağıq. Əgər onlar oradan çıxsalar, biz daxil olarıq.”
23. *Allahdan* qorxanlar arasından Allahın nemət verdiyi iki kişi dedi: “Onların üzərinə *şəhər* qapısından daxil olun. Əgər siz oradan daxil olsanız, mütləq qalib gələrsiniz. Əgər möminsinizsə, Allaha təvəkkül edin!”
24. Onlar dedilər: “Ey Musa! Onlar orada olduqları müddətcə biz əsla ora girməyəcəyik. Odur ki, sən get Rəbbinlə birlikdə *onlara qarşı* vuruş. Biz isə burada oturacağıq.”
25. O, dedi: “Ey Rəbbim! Mən yalnız özümə və qardaşıma hökm edə bilərəm. Odur ki, Sən bizi bu günahkar qövmdən ayır!”

26. *Allah* dedi: "Elə isə o yer onlara qırx il müddətinə haram edildi. Onlar yer üzündə sərgərdan gəzib dolaşacaqlar. Sən isə günahkar qövm üçün heyif-silənmə."
27. Onlara Adəmin iki oğlunun əhvalatını gerçək olaraq danış. O zaman ikisi də qurban vermiş, onların birindən qəbul edilmiş, digərindən isə qəbul edilməmişdi. *Qurbanı qəbul olmayan qardaş öz qardaşına* demişdi: "Səni hökmən öldürəcəyəm!" *Qardaşı da ona belə* demişdi: "Allah *saleh əməlləri* ancaq müttəqilərdən qəbul edər!
28. Sən məni öldürmək üçün mənə əl qaldırsan da, mən səni öldürmək üçün sənə əl qaldıran deyiləm. Çünki mən aləmlərin Rəbbi *olan* Allahdan qorxuram.
29. Mən istəyirəm ki, sən həm mənim günahımı, həm də öz günahını üzərinə götürəsən və Cəhənnəm əhlindən olasan. Zalımların cəzası budur."
30. Nəhayət, nəfsi onu qardaşını qətlə yetirməyə sövq etdi və o, onu öldürdü, beləliklə də, ziyana uğrayanlardan oldu.
31. Allah, qardaşının cəsədini necə basdırmağı ona göstərmək üçün yeri eşən bir qarğa göndərdi. O dedi: "Vay halıma! Yəni mən qardaşımın cəsədini basdırmaqda, bu qarğa qədər olmaqdan da acizəm?" Beləliklə o, peşmançılıq çəkənlərdən oldu.
32. Buna görə də İsrail oğullarına yazıb buyurduq ki, kim bir cana qəsd etməyən və ya yer üzündə fə-

sad törətməyən bir şəxsi öldürərsə, bütün insanları öldürmüş kimi olar. Kim də onu *ölümdən* xilas edərsə, sanki bütün insanları xilas etmiş kimi olar. Peyğəmbərlərimiz onlara aydın dəlillər gətirmişdilər. Amma bundan sonra da onların çoxu yer üzündə həddi aşdılar.

33. Allaha və Onun rəsuluna qarşı savaşıyanların və yer üzündə fitnə-fəsad törətməyə səy göstərənlərin cəzası ancaq öldürülmək və ya çarmıxa çəkilmək, yaxud əllərinin və ayaqlarının çarpazvari kəsilməsi, ya da yaşadıkları yerdən sürgün edilmələridir. Bu, onlar üçün dünyada bir rüsvayçılıqdır. Axirətdə isə onları böyük bir əzab gözləyir.
34. Sizin əlinizə keçməmişdən öncə tövbə edənləri müstəsnaadır. Bilin ki, Allah bağışlayandır, rəhmli və rəhmdir.
35. Ey iman gətirənlər! Allahdan qorxun, Ona *yaxınlaşmaq üçün* vasitə axtarın və Onun yolunda cihad edin ki, bəlkə nicat tapasınız.
36. Şübhəsiz ki, kafir olanlar, yer üzündə olan hər şeyə, üstəlik bir o qədərinə də sahib olsalar və bunu Qiyamət gününün əzabından qurtulmaq üçün fidyə versələr, onlardan əsla qəbul edilməz. Onlar üçün ağırılı-acılı bir əzab vardır.
37. *Kafirlər* Oddan çıxmaq istərlər, lakin onlar oradan çıxan deyillər. Onlar üçün davamlı bir əzab vardır.

38. Oğru kişinin və oğru qadının, etdikləri əməlin cəzası və Allahdan bir ibrət olaraq əllərini kəsin! Allah qüdrətlidir, hikmət sahibidir.
39. Kim etdiyi *bu* haqsızlıqdan sonra tövbə edib *özü-nü* düzəldərsə, şübhəsiz ki, Allah onun tövbəsini qəbul edir. Həqiqətən, Allah bağışlayandır, rəhmlidir.
40. Məgər bilmirsən ki, göylərin və yerin mülkü Allaha məxsusdur? O, istədiyinə əzab verər, istədiyini də bağışlayar. Allah hər şeyə qadirdir.
41. Ey Rəsul! Qəlbləri iman gətirmədiyi halda ağızları ilə: "İman gətirdik!" – deyən kimsələrdən və yəhudilərdən küfrə can atanların *halı* sənə kədərləndirməsin. Onlar yalanı həvəslə dinləyir, həm də sənənin yanına gəlməyən başqa bir camaata həvəslə qulaq asırlar. Bunlar *haqqı bildikdən* sonra kəlmələrin yerlərini dəyişdirib *onlara* deyirlər: "Əgər sizə bu *dəyişdirilən hökm* verilsə, onu götürün. Yox əgər o verilməsə, *ondan* çəkinin!" Allah kimi fitnəyə salmaq istərsə, sən ondan ötrü heç bir şeylə Allaha mane ola bilməzsən. Onlar o kəslərdir ki, Allah onların qəlblərini təmizləmək istəməmişdir. Onlar üçün dünyada rəzillik, axirətdə isə böyük bir əzab vardır.
42. Onlar yalana həvəslə qulaq asır və daima haram yeyirlər. Əgər onlar sənənin yanına gəlsələr, aralarında hökm ver, və ya onlardan üz çevir. Əgər onlardan üz çevirsən, sənə heç bir şeylə zərər ve-

rə bilməzlər. Əgər onların arasında hökm verməli olsan, ədalətlə hökm ver. Şübhəsiz ki, Allah ədalətli olanları sevir.

43. İçində Allahın hökmü olan Tövrət özlərində olduğu halda, onlar səni necə hakim təyin edirlər? Hələ bir bundan sonra da *verdiyin hökmdən* üz çevirirlər. Onlar iman gətirmiş kimsələr deyillər.
44. Şübhəsiz ki, Biz, içində hidayət və nur olan Tövrəti nazil etdik. Özlərini *Allaha* təslim edən peyğəmbərlər bununla yəhudilər arasında hökm edərdilər. Din xadimləri və elm adamları isə Allahın kitabından qorunub saxlanılanlarla *hökm verərdilər*. Onlar buna şahiddirlər. Elə isə insanlardan qorxmayın, Məndən qorxun! Ayələrimi ucuz qiymətə satmayın. Allahın nazil etdiyi ilə hökm verməyənlər – məhz onlar kafirdirlər.
45. Biz *Tövrətdə* onlara yazıb buyurduq ki, cana can, gözə göz, buruna burun, qulağa qulaq, dişə diş, yaralara *da misli ilə* qisas alınmalıdır. Kim bu *qisası* bağışlayarsa, bu onun üçün kəffarə olar. Allahın nazil etdiyi ilə hökm verməyənlər – məhz onlar zalımdırlar.
46. Onların ardınca Məryəm oğlu İsanı özündən əvvəlki Tövrəti təsdiqləyici olaraq göndərdik. Ona içərisində hidayət və nur olan, özündən əvvəlki Tövrəti təsdiqləyən, müttəqilər üçün doğru yol göstərən və öyüd-nəsihət olan İncili verdik.

47. Qoy İncil əhli Allahın *onda* nazil etdiyi *şəriət qanunları ilə* hökm versin. Allahın nazil etdiyi ilə hökm verməyənlər – məhz onlar fasiqdirilər.
48. Biz sənə, özündən əvvəlki kitabı təsdiqləyən və onu qoruyan Kitabı haqq olaraq nazil etdik. Sən onların arasında, Allahın nazil etdiyi ilə hökm ver. Sənə gələn haqqı buraxıb onların istəklərinə uyma. *Ey ümmətlər*, hər biriniz üçün bir şəriət və bir yol təyin etdik. Allah istəsəydi, sizi tək bir ümmət edərdi. Fəqət *bu fərqli şəriətlər və yollar*, sizə verdikləri ilə sizi imtahan etməsi üçündür. Elə isə yaxşı işlər görməkdə bir-birinizlə yarışın. Hamınızın dönüşü Allahadır. O, ixtilaf etdiyiniz şeylər barəsində sizə xəbər verəcəkdir.
49. Onların arasında Allahın nazil etdiyi ilə hökm ver və onların istəklərinə uyma. Onlardan ehtiyat et ki, Allahın sənə nazil etdiyi *hökmlərin* bəzisindən səni sapdırmasınlar. Əgər onlar üz döndərsələr, bil ki, Allah onları bəzi günahlarına görə müsibətə düşürmək istəyir. Həqiqətən, insanların çoxu fasiqlərdir.
50. Yoxsa onlar cahiliyyət *dövrünün* hökmünü istəyirlər? *Nəyin haqq olduğunu* yaqın bilən bir camaat üçün Allahdan daha yaxşı hökm verən kimdir?!
51. Ey iman gətirənlər! Yəhudi və nəsrəniləri *özünü*zə dost tutmayın! Onlar bir-birinin dostudurlar. Sizlərdən kim onları *özünə* dost tutarsa, şübhəsiz ki,

o da onlardandır. Həqiqətən, Allah zalım qövmü doğru yola yönəltməz.

52. Qəlblərində xəstəlik olanların: “Başımıza bir fəlakət gəlməsindən qorxuruq” – deyərək *kitab əhli* arasında olmağa can atdıqlarını görərsən. Umulur ki, Allah bir fəth *nəsib etsin* və ya Öz tərəfindən bir əmr versin və onlar ürəklərində gizlətdiklərindən dolayı peşman olsunlar.
53. İman gətirənlər isə deyəcəklər: “Sizinlə bir yerdə olacaqlarına dair Allahın adı ilə möhkəm and içənlər bunlardırmı?” Onların əməlləri puça çıxdı, özləri də ziyana uğrayanlardan oldular.
54. Ey iman gətirənlər! Sizlərdən kim dinindən dönərsə, *bilsin ki*, Allah *onun əvəzinə* Özünün sevdiyi və Onu sevən, möminlərə qarşı mülayim, kafirlərə qarşı isə sərt olan bir camaat gətirər. Onlar Allah yolunda cihad edər və tənə edənin tənəsindən qorxmazlar. Bu, Allahın lütfüdür, onu istədiyinə verər. Allahın *lütfü* genişdir, *O hər şeyi* biləndir.
55. Sizin dostunuz ancaq Allah, Onun rəsulu və iman gətirənlərdir. O kəslər ki, *Allaha* boyun əyərək namaz qılır və zəkat verirlər.
56. Kim Allahı, Onun rəsulunu və iman gətirənləri *özünə* dost tutarsa, *bilsin ki*, qələbə çalanlar məhz Allahın firqəsidir.
57. Ey iman gətirənlər! Sizdən əvvəl Kitab verilənlərdən dininizi ələ salıb oyun-oyuncaq hesab edən-

- ləri və kafirləri *özünü*zə dost tutmayın. Əgər möminsinizsə, Allahdan qorxun.
58. Siz namaza çağırduğınız zaman onlar onu məsxərəyə qoyub oyun-oyuncaq sayarlar. Bu, onların düşüncəsiz bir toplum olmalarına görədir.
59. De: "Ey Kitab əhli! Yalnız Allaha, bizə nazil edilənə və bizdən əvvəl nazil edilənlərə iman gətirdiyimizə və sizin əksəriyyətinizin fasiq olduğuna görəmi bizdən xoşunuz gəlmir?!"
60. De: "Allah yanında cəza etibarilə bundan daha pisini sizə xəbər verimmi? *Bu*, Allahın lənətlədiyi, qəzəbləndiyi, içərilərindən *bəzilərini* meymunlara, donuzlara və tağuta ibadət edənlərə çevirdiyi kəslərdir. Onlar, yeri daha pis olan və doğru yoldan daha çox azanlardır!"
61. Onlar sizin yanınıza gəldikdə: "Biz iman gətirdik!" – deyirlər. Halbuki *sizin yanınıza* küfrlə girmiş, küfrlə də çıxıb getmişlər. Allah onların gizlətdiklərini daha yaxşı bilir.
62. Onlardan bir çoxunu günaha, düşmənçiliyə və haram yeməyə tələsən görərsən. Onların törətdikləri əməllər necə də pisdir!
63. Məgər din xadimləri və elm adamları onlara günah sözlər danışmağı və haram yeməyi qadağan etməli deyildilərmimi?! Onların törətdikləri əməllər necə də pisdir!
64. Yəhudilər dedilər: "Allahın əli bağlıdır!" Dedikləri bu sözə görə onların öz əlləri bağlandı və lənə-

tə gəldilər. Əksinə, *Allahın* hər iki əli açıqdır, *Öz lütfündən* istədiyi kimi sərf edir. Rəbbindən sənə nazil edilən *kitab* onlardan çoxunun azğınlığını və küfrünü artırır. Biz onların arasına Qiyamət gününə qədər ədavət və kin saldıq. Onlar hər dəfə müharibə alovunu yandırdıqda, Allah onu söndürər. Onlar yer üzündə fitnə-fəsad törətməyə səy göstərirlər. Allah isə fitnəkarları sevməz!

65. Əgər Kitab əhli iman gətirib *Allahdan* qorxsaydı, əlbəttə, Biz, onların təqsirlərindən keçər və onları Nəim cənnətlərinə daxil edərdik.
66. Əgər onlar Tövrata, İncilə və Rəbbindən özlərinə nazil edilənə düzgün əməl etsəydilər, başları üstündə və ayaqları altında *olan nemətlərdən* yeyərdilər. Onların arasında orta yol tutan bir zümrə vardır. Fəqət onların çoxunun etdiyi əməllər necə də pisdir.
67. Ey Rəsul! Rəbbindən sənə nazil ediləni təbliğ et! Əgər *bunu* etməsən, Onun risalətini yerinə yetirmiş olmazsan. Allah səni insanlardan qoruyacaq. Şübhəsiz ki, Allah kafir toplumu doğru yola yönəltməz.
68. De: "Ey Kitab əhli! Tövrata, İncilə və Rəbbinizdən sizə nazil edilənə düzgün əməl etmədikcə, siz *doğru* bir şey (yol) üzərində deyilsiniz." Əlbəttə, Rəbbindən sənə nazil edilən *Quran* onlardan bir çoxunun azğınlığını və küfrünü artıracaqdır. Sən isə kafir toplum üçün heyifsilənmə.

69. Şübhəsiz ki, iman gətirənlərin, habelə, yəhudilərdən, səbiilərdən və nəsrənilərdən Allaha və Axi-rət gününə iman gətirib yaxşı iş görənlərin heç bir qorxusu yoxdur və onlar kədərlənməyəcəklər.
70. Biz İsrail oğullarından əhd-peyman aldığ və onlara elçilər göndərdik. Hər dəfə bir elçi onlara kö-nüllərinə yatmayan bir şey gətirdikdə, o *elçilərin* bir qismini yalançı hesab edər, bir qismini də öldürərdilər.
71. Onlar *başlarına* bir bəla gəlməyəcəyini güman etdilər, beləliklə də, kor və kar oldular. Sonra Allah onların tövbələrini qəbul etdi. Daha sonra isə onlardan bir çoxu yenə kor və kar oldu. Allah onların nə etdiklərini görür.
72. "Şübhəsiz ki, Allah Məryəm oğlu Məsihdir" – de-yənlər kafir oldular. Halbuki Məsih demişdi: "Ey İsrail oğulları! Rəbbim və Rəbbiniz olan Allaha ibadət edin! Kim Allaha şərik qoşarsa, heç şübhə-siz, Allah Cənnəti ona haram edər. Onun gedəcə-yi yer atəşdir. Zalımların heç bir yardımçısı yoxdur."
73. "Şübhəsiz ki, Allah üçlüyün üçüncüsüdür!" – de-yənlər də, kafir oldular. Halbuki Tək İlahdan baş-qa *ibadətə layiq olan* heç bir məbud yoxdur. Əgər onlar dediklərinə son qoymasalar, onlardan kafir olanlar ağırılı-acılı bir əzaba uğrayacaqlar.
74. Onlar Allaha tövbə edib Ondan bağışlanma dilə-məyəcəklərmi?! Allah bağışlayandır, rəhmlidir.

75. Məryəm oğlu Məsih ancaq bir elçidir, ondan əvvəl də elçilər gəlib getmişlər. Onun anası isə *Allaha* sidq ürəkdən inanan bir qadın idi. Hər ikisi də yemək yeyərdi. Bax gör ayələrimizi onlara necə bəyan edirik, sonra da, gör onlar *haqdan* necə üz çevirirlər.
76. De: "Allahı qoyub, sizə nə bir zərər, nə də bir fayda verə bilməyən şeylərəmi ibadət edirsiniz?" Allah Eşidəndir, Biləndir.
77. De: "Ey Kitab əhli! Dininizdə haqsız olaraq ifrata varmayın. Öncədən azmış, bir çoxlarını da azdırmış və doğru yoldan uzaqlaşmış bir toplumun istəklərinə uymayın."
78. İsrail oğullarından kafir olanlar, Davudun və Məryəm oğlu İsanın dili ilə lənətlənmişdi. Bu, onların asi olmalarına və *Allahın qoyduğu* hədləri aşmalarına görə idi.
79. Onlar etdikləri pis əməllərdən bir-birlərini çəkindirmirdilər. Onların etdikləri necə də pisdir!
80. Sən onların bir çoxunun kafirlərlə dostluq etdiyini görürsən. Nəflərinin onlar üçün hazırladığı şey necə də pisdir! *Buna görə də*, Allah onlara qəzəblənmişdir və onlar əzab içində əbədi qalacaqlar.
81. Əgər onlar Allaha, Peyğəmbərə və ona nazil olana iman gətirsəydilər, *kafirləri* özlərinə dost tutmazdılar. Lakin onların çoxu günahkardırlar.
82. Yəhudiləri və müşrikləri iman gətirənlərə qarşı düşmənçilik edən insanların ən pisi olduğunu gö-

rəcəksən. "Biz nəsraniyik!" – deyənləri isə dostluq baxımından iman gətirənlərə ən yaxın olduğunu görəcəksən. Çünki onların arasında keşişlər və rəhblər var və onlar təkəbbürlük göstərmirlər.

83. *Allahın* elçisinə nazil ediləni eşitdikləri zaman, haqqı bildiklərinə görə onların gözlərinin yaşla dolduğunu görərsən. Onlar deyərlər: "Ey Rəbbimiz! Biz iman gətirdik, bizi də şahidlərlə bir yerə yaz!"
84. Rəbbimizin bizi əməlisaleh insanlarla birlikdə *Cənnətə* daxil edəcəyinə ümid etdiyimiz halda, nə üçün biz Allaha və bizə gələn haqqa inanmayaq?!"
85. Belə dediklərinə görə, Allah onlara *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan, içində əbədi qalacaqları cənnətlər verdi. Yaxşı iş görənlərin mükafatı budur.
86. Kafir olub ayələrimizi yalan sayanlar isə cəhənnəmlikdirlər.
87. Ey iman gətirənlər! Allahın sizə halal buyurduğu təmiz şeyləri haram etməyin və həddi aşmayın. Həqiqətən, Allah həddi aşanları sevməz.
88. Allahın sizə halal və təmiz olaraq verdiyi ruzilərdən yeyin və iman gətirdiyiniz Allahdan qorxun!
89. Allah, qəsdiniz olmadan içdiyiniz andlara görə sizi cəzalandırmaz, lakin O, qəsdən içdiyiniz andlara görə sizi cəzalandıracaq. Bunun kəffarəsi ailənizə yedirtdiyinizin orta hesabı dəyərində on kəsib yedirtmək, yaxud onları geyindirmək, yaxud

da bir kölə azad etməkdir. *Bunları* tapmayan kəs üç gün *dalbadal* oruc tutmalıdır. And içib *sonra onu pozduğunuz təqdirdə*, andlarınızın kəffarəsi budur. Andlarınızı qoruyun! Allah Öz ayələrini sizə belə bəyan edir ki, bəlkə şükür edəsiniz.

90. Ey iman gətirənlər! Şübhəsiz ki, sərxoşedici içki də, qumar da, *tapınmaq məqsədilə* dik qoyulmuş daşlar da, fal oxları da şeytan əməlindən olan murdar şeylərdir. Bunlardan çəkinin ki, bəlkə nıcat tapasınız.
91. Həqiqətən, şeytan sərxoşedici içki və qumar vasitəsilə sizin aranızda ədavət və kin salmaq, sizi Allahı yad etməkdən və namazdan ayırmaq istər. Artıq *bunlara* son qoyacaqsınızmı?
92. Allaha itaət edin, *Onun* rəsuluna itaət edin və *pis əməllərdən* çəkinin! Əgər üz çevirsəniz, bilin ki, Rəsulumuzun öhdəsinə düşən ancaq açıq təbliğ etməkdir.
93. İman gətirib yaxşı işlər görənlərə, *Allahdan* qorxaraq iman gətirib saleh əməllər etdikləri, sonra *yenə Allahdan* qorxaraq iman gətirdikləri, sonra *yenə də Allahdan* qorxaraq yaxşı işlər gördükləri təqdirdə, *haram edilməmişdən əvvəl* daddıqları şeylərə görə heç bir günah gəlməz. Allah yaxşı iş görənləri sevdir.
94. Ey iman gətirənlər! Allah sizi əllərinizin və nizələrinizin çata biləcəyi bir ovla (onu qadağan etmək-

- lə) imtahan edər ki, kimin gizlində Ondan qorxduğunu üzə çıxarsın. Bundan sonra həddi aşan kimsə üçün isə ağrılı-acılı bir əzab hazırlanmışdır.
95. Ey iman gətirənlər! İhramda ikən ovu öldürməyin. Sizlərdən kim onu qəsdən öldürərsə, *kəffarəsi* öldürdüyünün mislində bir *qurbanlıq* heyvanı əvəz ödəməkdir. Buna sizlərdən iki ədalətli kişi qərar verməli, *sonra da həmin* qurbanlıq heyvan Kəbəyə çatdırılmalıdır. Yaxud kəffarə olaraq kasıbları yedirtməli, ya da buna bərabər oruc tutmalıdır ki, əməlinin cəzasını dadsın. Allah olub-keçənləri bağışlamışdır. Kim yenə *bu günaha* qayıtsa, Allah ondan intiqam alar. Allah qüdrətlidir, intiqam almağa qadirdir.
96. Həm sizin, həm də səfərdə olanların faydalanması üçün dəniz ovu və onu yemək sizə halal edildi. İhramda olduğunuz müddətcə quruda ov etmək isə sizə haram edildi. Hüzuruna toplanacağınız Allahdan qorxun!
97. Allah Kəbəni – Beytulharamı, haram ayı, *həcc* qurbanını və boynuna nişan taxılmış qurbanlıq heyvanları insanların işlərini yoluna qoymaq *üçün bir vasitə* etdi. Bu ona görədir ki, siz, Allahın göylərdə və yerdə olanları bildiyini və Allahın hər şeyi bilən olduğunu anlayasınız.
98. Bilin ki, Allah şiddətli cəza verəndir, həmçinin, Allah bağışlayandır, rəhmlidir.

99. *Allah* rəsulunun üzərinə düşən *vəzifə* ancaq təbliğ etməkdir. Allah sizin aşkara çıxardığınızı da, gizlində saxladığınızı da bilir.
100. De: "Murdar şeyin çox olması sənin xoşuna gəlsə belə, murdarla təmiz eyni ola bilməz." Ey ağıl sahibləri! Allahdan qorxun ki, bəlkə nicat tapasınız.
101. Ey iman gətirənlər! Sizə agah olunca xoşunuza gəlməyəcək şeylər barəsində soruşmayın. Əgər Quran nazil edildiyi zaman onlar haqqında soruşsanız, sizə agah olar. Allah *soruşduqlarınızı* əfv etmişdir. Allah bağışlayandır, həlimdir.
102. Sizdən əvvəl bir toplum onları soruşmuş, sonra da onları *inkar edib* kafir olmuşdu.
103. Bəhirə, saibə, vəsilə və ham *adlandırılıb bütllərə nəzir edilən heyvanlar* barəsində Allah heç nə buyurmamışdır. Lakin kafirlər Allaha qarşı yalan uydururlar. Onların çoxu isə *bunu* anlamırlar.
104. Onlara: "Allahın nazil etdiyinə və rəsula tərəf gəlin" – deyildikdə: "Atalarımızın tutduğu yol bizə bəs edər" – deyirlər. Bəs ataları bir şey bilməyib doğru yola yönəlməyiblərsə, *onda necə?*!
105. Ey iman gətirənlər! Öz qeydinizə qalın! Siz doğru yolda olsanız, *haqq yoldan* sapan kimsə sizə zərər yetirə bilməz. Hamınızın dönüşü Allahadır və O, etdiyiniz əməllər barədə sizə xəbər verəcəkdir.

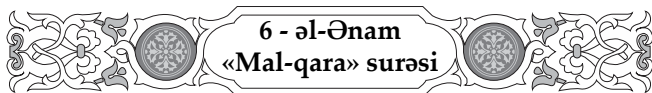
106. Ey iman gətirənlər! Sizlərdən birinə ölüm gəldiyi zaman, vəsiyyə təsnasında içinizdən iki ədalətli kişi aranızda şahidlik etsin. Səfərdə ikən başınıza ölüm müsibəti gəldikdə isə özünüzdən olmayan başqa iki kişini də *şahid tuta bilərsiniz*. Əgər *onlar barədə* şübhəyə düşsəniz, namazdan sonra hər ikisini saxlayın və qoy onlar: “Yaxın qohumların lehinə olsa belə, bu andı heç bir qiymətə satmırıq və Allahın şahidliyini gizlətmərik. Əks halda biz, şübhəsiz ki, günahkarlardan olarıq” – *deyə* and içsinlər.
107. Əgər bu ikisinin *yalandan şahidlik edərək* günah iş tutduğu aşkara çıxsın, o zaman onların yerini, haqsızlığa məruz qalmış *varislərdən ölüyə* daha yaxın olan iki kişi tutar və onlar: “And olsun ki, bizim şahidliyimiz o iki nəfərin şahidliyindən daha doğrudur və biz *heç kəsin haqqına* təcavüz etmədik. Əks halda biz, əlbəttə, zalımlardan olarıq” – *deyə* Allaha and içərlər.
108. Bu *üsul*, onların şəhadəti olduğu kimi vermələri, yaxud andlarından sonra *bu* andların *varislər tərəfindən* rədd edilməsindən qorxmaları üçün daha münasibdir. Allahdan qorxun və *Onu* eşidin! Allah günahkar toplumu doğru yola yönəltməz.
109. Allah peyğəmbərləri toplayacağı gün deyəcək: “Sizə nə cavab verildi?” Onlar isə: “Biz heç nə

bilmirik. Şübhəsiz ki, qeybləri bilən Sənsən!" – deyə cavab verəcəklər.

110. O zaman Allah buyuracaq: "Ey Məryəm oğlu İsa! Sənə və anana olan nemətimi xatırla! O zaman səni müqəddəs ruhla qüvvətləndirmişdim. Sən həm beşikdə ikən, həm də yetkin çağında insanlarla danışdın. Sənə yazmağı, hikməti, Tövratı və İncili öyrətmişdim. Sən Mənim iznimlə palçıqdan quşa bənzər bir şey düzəldib ona üfürürdün, o da Mənim iznimlə quş olurdu. Sən Mənim iznimlə anadangəlmə koru və cüzam xəstəliyinə tutulanı sağaldır və Mənim iznimlə ölürləri dirildirdin. Sən İsrail oğullarının yanına açıq-aydın dəlillərlə gəldiyin zaman, onlardan kafir olanları: "Bu, ancaq açıq-aydın bir sehrdir" – dedikdə *və səni öldürmək istədikdə*, Mən onları səndən dəf etmişdim.
111. Bir zaman Mən həvarilərə ilham yolu ilə belə buyurmuşdum: "Mənə və rəsuluma iman gətirin!" Onlar da: "İman gətirdik. Sən də şahid ol ki, biz müsəlmanıq!" – demişdilər.
112. Bir zaman həvarilər demişdilər: "Ey Məryəm oğlu İsa! Rəbbin bizə göydən *yeməklə dolu* bir süfrə endirə bilərmi?" O da *onlara*: "Əgər möminsinizsə, Allahdan qorxun!" – demişdi.
113. Onlar dedilər: "Biz istəyirik ki, ondan yeyək, qəlblərimiz rahat olsun, bizə doğru söylədiyini bilək və o *dəlilə* şahidlik edənlərdən olaq."

114. Məryəm oğlu İsa dedi: "Ey Allahım! Ey Rəbbimiz! Bizə göydən bir süfrə endir ki, bizim həm birincimiz, həm də axıncımız üçün bir bayram və Səndən bir dəlil olsun. Bizə ruzi ver, Sən ruzi verənlərin ən yaxşısısan!"
115. Allah buyurdu: "Mən onu sizə endirəcəyəm. Amma *bundan* sonra aranızdan kim küfr edərsə, ona aləmlərdən heç kəsə vermədiyim bir əzabı verəcəyəm."
116. Allah deyəcək: "Ey Məryəm oğlu İsa! Sənmi insanlara: "Allahı qoyub məni və anamı iki məbud qəbul edin!" – demişdin?" İsa deyəcək: "Sən pak və müqəddəssən! Haqqım olmayan bir şeyi demək mənə yaraşmaz. Əgər bunu demiş olsaydım, əlbəttə, Sən onu bilərdin. Sən mənim qəlbimdə olanları bilirsən, mən isə Sənin Özündə olanları bilmirəm. Şübhəsiz ki, qeybləri bilən Sənsən!"
117. Mən onlara ancaq Sənin mənə əmr etdiyini: "Mənim də Rəbbim, sizin də Rəbbiniz olan Allaha ibadət edin!" – demişəm. Nə qədər ki, onların arasında idim, mən onlara şahid idim. Sən məni *onların arasından* götürdükdən sonra isə onlara nəzarət edən Özün oldun. Sən hər şeyə şahidsən.
118. Əgər onlara əzab versən, sözsüz ki, onlar Sənin qullarıdır. Əgər onları bağışlasan, şübhəsiz ki, Sən Qüdrətlisən, Hikmət sahibisən!"

119. Allah buyuracaq: "Bu, doğru danışanlara doğru-luqlarının fayda verəcəyi gündür! Onlar üçün *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan və içində əbədi qalacaqları cənnətlər vardır." Allah onlar-dan razıdır, onlar da Ondan razıdırlar. Bu, bö-yük uğurdur.
120. Göylərin, yerin və onların arasında olanların mül-kü Allaha məxsusdur və O, hər şeyə qadirdir.

Mərhamətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Həmd, göyləri və yeri yaradan, zülmətləri və nuru var edən Allaha məxsusdur! *Bu dəlillərdən* sonra kafir olanlar hələ də *bütləri* öz Rəbbinə tay tuturlar.
2. Sizi palçıqdan yaradan, sonra da əcəlinizi təyin edən Odur. Onun yanında *Qiyamət günü üçün də* bəlli bir əcəl vardır. *Bunu bildikdən* sonra siz yenə də şübhə edirsiniz.
3. O, həm göylərdə, həm də yerdə *ibadət olunan Tək* Allahdır. O, gizləndə saxladığınızı da, aşkarda etdi-yinizi də bilir. O, sizin nə qazanacağınızı da bilir.
4. Onlara Rəbbinin ayələrindən gələn elə bir ayə yox-dur ki, ondan üz çevirməsinlər.

5. Onlara haqq gəldikdə onu yalan saydılar. İstehza etdikləri şeyin xəbərləri onlara tezliklə çatacaqdır.
6. Məgər onlar özlərindən əvvəl neçə-neçə nəsilləri məhv etdiyimizi görmədilərmidi? Biz onlara yer üzündə sizə vermədiyimiz imkanları vermişdik. Onların üzərinə *göydən* bol-bol yağış yağdırmış və *evlərinin* altından çaylar axıtmışdıq. Biz onları günahlarına görə həlak etdik və onlardan sonra başqa nəsillər yaratdıq.
7. Əgər sənə kağız üzərində bir yazı nazil etsəydik və onlar da əlləri ilə ona toxunsaydılar, kafir olanlar *yənə də*: “Bu, açıq-aydın sehdən başqa bir şey deyil!” – deyərdilər.
8. Onlar: “Nə üçün ona mələk endirilməyib?” – dedilər. Əgər biz mələk endirsəydik, əlbəttə, iş bitmiş olar və onlara bir an belə möhlət verilməzdi.
9. Əgər biz *peyğəmbəri* mələk etsəydik, əlbəttə, onu kişi surətində göndərər və onları bir daha düşdükləri şübhəyə salardıq.
10. Əlbəttə, səndən əvvəlki elçilərə də istehza edilmişdi. Lakin istehza edənləri, istehza etdikləri *əzab hər tərəfdən* bürüdü.
11. De: “Yer üzündə gəzib dolaşın və görün *haqqı* yalan sayanların aqibəti necə oldu.”
12. De: “Göylərdə və yerdə olanlar kimə məxsusdur?”
De: “Allaha məxsusdur!” *Allah yaratdıqlarına qarşı* rəhmli olmağı Özünə vacib etmişdir. *Gələcəyinə*

şübhə edilməyən Qiyamət günü, O sizi *bir yərə* toplayacaq. Özlərini ziyana uğradanlara gəldikdə isə, onlar iman gətirməzlər.

13. Gecədə və gündüzdə mövcud olanların hamısı Onundur. O, Eşidəndir, Biləndir.
14. De: "Göyləri və yeri yaradan, *hamını* yedirdiyi halda, Özü yedirilməyən Allahdan başqasını mı dost tutacağam?!" De: "Mənə müsəlman olanların ilki olmaq əmr edildi və əsla müşriklərdən olma (deyildi)."
15. De: "Əgər Rəbbimə asi olsam, əzəmətli günün əzabından qorxaram."
16. O gün kim əzabdan qurtularsa, həqiqətən, *Allah* ona rəhm etmişdir. Açıq-aydın qurtuluş da budur.
17. Əgər Allah sənə bir zərər toxundursa, bunun qarşısını Ondan başqa heç kəs ala bilməz. Və əgər sənə bir xeyir yetirsə, *heç kəs Ona mane ola bilməz*. O, hər şeyə qadirdir.
18. O, Öz qulları üzərində mütləq hakimiyyət sahibidir. O, Hikmət sahibidir, *hər şeydən* Xəbərdardır.
19. De: "Şahidlik baxımından hansı şey daha böyükdür?" De: "Allah mənimlə sizin aranızda Şahiddir. Bu Quran mənə vəhy olundu ki, onunla həm sizi, həm də onun yetişəcəyi hər kəsi xəbərdar edim. Yoxsa siz Allahla yanaşı başqa məbudlar olduğuna şahidlik edirsiniz?" De: "Mən *buna* şahidlik et-

- mərəm!" De: "O, ancaq tək bir İlahdır. Şübhəsiz ki, mən sizin şərik qoşduqlarınızdan uzağam."
20. Özlərinə Kitab verdiyimiz kəslər *Muhəmməd peyğəmbəri* öz oğullarını tanıdıqları kimi tanıyırlar. Özlərini ziyan uğradanlar, sözsüz ki, iman gətirməzlər.
21. Allaha qarşı yalan uyduran və ya Onun ayələrini yalan hesab edən kimsədən daha zalım kim ola bilər? Şübhəsiz ki, zalımlar nicat tapmazlar!
22. O gün onların hamısını *bir yerə* toplayacaq, sonra da *Allaha* şərik qoşanlara: "İddia etdiyiniz şərikləriniz haradadır?!" – deyəcəyik.
23. Sonra onların: "Rəbbimiz Allaha and olsun ki, biz müşrik olmamışıq!" – deməkdən başqa çarələri qalmayacaq.
24. Gör onlar özlərinə qarşı necə yalan söylədilər. Uydurduqları şeylər də onlardan qeyb olub getdi.
25. Onlardan səni (*oxuduğun Quranı*) dinləyənlər də vardır. Fəqət onu anlamasınlar deyər onların qəlb-lərinə pərdələr çəkdik, qulaqlarına da ağırlıq verdik. Onlar hər cür dəlil görsələr, yenə də ona inanmazlar. Hətta o kafirlər sənin yanına gəldikdə: "Bu, keçmişdəkilərin əfsanələrindən başqa bir şey deyildir" – deyərək səninlə höcətləşərlər.
26. Onlar həm *insanları haqdan* uzaqlaşdırır, həm də özləri ondan uzaqlaşırırlar. Halbuki onlar fərqi nə varmadan yalnız özlərini həlak edirlər.

27. Onların atəşin qarşısında dayandırıldıqları zaman: "Kaş ki, biz *dünyaya* qaytarılıb Rəbbimizin ayələ-rini yalan saymayaydıq və möminlərdən olay-dıq" – dediklərini görəydin!
28. Xeyr! Daha öncə gizlətdikləri *günahlar* onlara aşkar oldu. Əgər geri qaytarılısaydılar, yenə də özlərinə qadağan olunmuş şeylərə qayıdardılar. Şübhəsiz ki, onlar yalançıdırlar.
29. Onlar dedilər: "Həyat ancaq bu dünya həyatımız-dan ibarətdir. Biz bir daha diriləcək deyilik!"
30. Sən onları Rəbbinin hüsurunda dayandırıldıqları za-man bir görəydin! *Allah onlara*: "Məgər bu *dirilmə* haqq deyilmi?!" – deyəcək. Onlar: "Əlbəttə, Rəbbimi-zə and olsun *ki, bu haqdır!*" – deyəcəklər. *Allah da*: "Elə isə inkar etdiyinizə görə dadın əzabı!" – deyəcək.
31. Allahın hüsuruna çıxmağı yalan sayanlar, həqiqə-tən, ziyana uğramışlar. Nəhayət, o saat (Qiyamət) onları qəflətən haqladıqda, onlar öz günahlarını bellərində daşıyaraq deyəcəklər: "Dünyada *yaxşı* əməlləri buraxdığımızdan dolayı vay halımıza!" Onların daşdıqları *şey* necə də pisdir!
32. Dünya həyatı oyun və əyləncədən başqa bir şey deyil. Müttəqilər üçün isə axirət yurdu daha xeyirlidir. Məgər anlamırsınız?
33. Biz bilirik ki, onların dedikləri səni kədərləndirir. Əslində onlar səni yalançı hesab etmirlər. Lakin zalımlar Allahın ayələrini inadla inkar edirlər.

34. Səndən əvvəlki elçilər də yalançı sayılmışdı. Lakin Bizim köməyimiz onlara gələndək yalançı sayılmalarına və onlara əziyyət verilməsinə səbir etdilər. Allahın kəlmələrini dəyişdirə biləcək kimsə yoxdur. Artıq peyğəmbərlərə aid bəzi xəbərlər sənə gəlib çatdı.
35. Əgər onların *haqdan* üz döndərməsi sənə ağır gəlsə, onda bacarırsansa yerin altına *ata biləcəyin* bir lağım və göyə *çıxa biləcəyin* bir nərdivan tap ki, onlara bir dəlil gətirəsən. Əgər Allah istəsəydi onları toplayıb doğru yola yönəldərdi. Elə isə cahillərdən olma!
36. *Sənin çağırışını* ancaq *səmimi qəlbdən* dinləyənlər qəbul edir. Ölülərə gəldikdə isə, Allah onları dirildəcək, sonra da onlar Onun hüzuruna qaytarılacaqlar.
37. *Kafirlər* dedilər: "Niyə ona Rəbbindən bir dəlil endirilməyib?" De: "Şübhəsiz ki, Allah dəlil endirməyə qadirdir. Lakin onların çoxu *bunu* bilmir."
38. Yer üzündə gəzən heyvanların və *göydə* iki qanadlı uçuş quşların hamısı sizin kimi ümmətlərdir. Biz Kitabda heç bir şeyi nəzərdən qaçırmadıq. Sonra onlar Rəbbinin hüzuruna toplanacaqlar.
39. Ayələrimizi yalan sayanlar qaranlıqlar içində *qalmış* karlar və lallardır. Allah istədiyini azdırar, istədiyini isə düz yola yönəldər.

40. De: "Doğru danışanlarsınızsa, deyin görüm, əgər sizə Allahın əzabı gəlsə və ya o saat (Qiyamət) sizi haqlasa, Allahdan başqasınıma dua edəcəksiniz?!"
41. Xeyr! Siz yalnız Onu dua edəcəksiniz. Əgər *Allah* istəsə, Ona dua edib *dəf edilməsini* istədiyiniz *bələni* aradan qaldırar və şərik qoşduqlarınızı unudarsınız.
42. Səndən əvvəl də ümmətlərə *elçilər* göndərmişdik. Biz o ümmətləri sıxıntıya və xəstəliyə düşər etdik ki, bəlkə boyun əyələr.
43. Heç olmasa əzabımız onlara gəldiyi zaman boyun əyərdilər. Lakin onların qəlbləri sərtləşdi, şeytan da onlara etdikləri əməlləri gözəl göstərdi.
44. Onlar özlərinə edilmiş xəbərdarlığı unutduqları zaman hər şeyin qapılarını onların üzünə açdıq. Özlərinə verilən şeylərə sevindikləri vaxt isə onları qəflətən yaxaladıq və onlar naümid qaldılar.
45. *Beləliklə* də zalım qövmin kökü kəsildi. Həmd, aləmlərin Rəbbi Allaha məxsudur!
46. De: "Bir deyin görək, əgər Allah sizin eşitmə və görmə qabiliyyətinizi əlinizdən alsa, qəlblərinizə də möhür vursa, Allahdan başqa hansı məbud onları sizə qaytara bilər?" Bax gör, Biz ayələri necə izah edirik, sonra onlar *yənə* üz çevirirlər.
47. De: "Bir deyin görək, əgər Allahın əzabı sizə qəflətən və ya açıq-açığına gəlsə, zalım qövmdən başqası həlak edilərmidi?"

48. Biz elçiləri yalnız müjdə verən və xəbərdarlıq edənlər kimi göndəririk. İman gətirib *əməllərini* islah edənlərin heç bir qorxusu yoxdur və onlar kədərlənməyəcəklər.
49. Ayələrimizi yalan sayanlara isə günah işlətdiklərinə görə əzab toxunacaqdır.
50. De: "Mən sizə demirəm ki, Allahın xəzinələri mənim yanımdadır. Mən qeybi də bilmirəm. Sizə demirəm ki, mən mələyəm. Mən yalnız mənə vəhy olunana tabe oluram." De: "Məgər korla görən eyni ola bilərmi? Məgər düşünmürsünüz?"
51. Rəbbinin hüzuruna toplanacaqlarından qorxanları xəbərdar et ki, Allahdan başqa onların nə bir hamisi, nə də bir havadarı vardır. Bəlkə *pis əməllərdən* çəkinələr.
52. Rəbbinin Üzünü diləyərək səhər və axşam çağır. Ona dua edənləri *yanından* qovma. Nə sən onların haqq-hesabına görə azacıq da olsa cavabdehsən, nə də onlar sənə haqq-hesabına görə azacıq da olsa cavabdehdirlər. Onları qovsan, zalımlardan olarsan.
53. Beləliklə, Biz onların bir qismini digəri ilə sınıdıq ki, onlar desinlər: "Məgər Allah bizim aramızdan ancaq bunlara lütf göstərmişdir?" Allah şükür edənləri daha yaxşı tanıyan deyilmi?
54. Ayələrimizə iman gətirənlər sənə yanına gəldikdə *onlara* de: "Sizə salam olsun! Rəbbiniz Özünə

rəhmli olmağı *əzəldən* yazmışdır; sizlərdən hər kəs avamlığı üzündən pis iş görsə, sonra tövbə edib *əməllərini* islah etsə, *Allah onu bağışlayar*. Həqiqətən, O, Bağışlayandır, Rəhmlidir.”

55. Günahkarların tutduğu yolun aydınlaşdırılması üçün Biz ayələrimizi beləcə bir-bir izah edirik.
56. De: “Allahdan başqa dua etdiklərinizə ibadət etmək mənə qadağan edilmişdir.” De: “Mən sizin nəfsinizin istəklərinə uymaram. Əks halda mən *haqq yoldan* azar və doğru yola yönəlmişlərdən olmaram.”
57. De: “Mən Rəbbimdən *nazil olan* açıq-aydın bir dəlilə əsaslanıram. Siz isə onu yalan saydınız. Sizin səbirsizliklə can atdığınız *əzab* məndə deyildir. Hökm yalnız Allaha məxsusdur. *Allah* haqqı söyləyir və O, ayırd edənlərin ən yaxşısıdır.”
58. De: “Əgər səbirsizliklə can atdığınız *əzab* mənim əlimdə olsaydı, əlbəttə, mənimlə sizin aranızda iş bitmiş olardı. Allah zalımları daha yaxşı tanıyır.”
59. Qeybin açarları Onun yanındadır. Onları yalnız O bilir. O, quruda və dənizdə nələr olduğunu bilir. Yerə düşən elə bir yarpaq yoxdur ki, O, onu bilməsin. Yer qaranlıqlarında elə bir toxum, elə bir yaş və ya quru *şey* yoxdur ki, açıq-aydın kitabda (Lövhi-məhfuzda) olmasın.
60. Gecələr sizi öldürən (yatızdıran), gündüzlər isə nələr etdiyinizi bilən Odur. Sonra O, sizi səhərlər

oyadır ki, müəyyən olunmuş əcəliniz gəlib çatсын. Sonra isə dönüşünüz Ona olacaq və O, nə etdikləriniz barədə sizə xəbər verəcəkdir.

61. O, Öz qulları üzərində mütləq hakimiyyət sahibidir. O sizə gözətçi *mələklər* göndərir. Nəhayət, sizlərdən birinə ölüm gəldiyi zaman elçilərimiz *mələklər* onun canını alır və *bu işə* etinasız yanaşırlar.
62. Sonra onlar özlərinin həqiqi Himayədarı olan Allaha qaytarılacaqlar. Hökm yalnız Ona məxsusdur və O, ən tez haqq-hesab çəkəndir.
63. De: "Acizənə və gizlicə: "Əgər bizi bundan qurtarsan, əlbəttə ki, şükür edənlərdən olarıq" – deyə dua etdiyiniz zaman sizi qurunun və dənizin zülmətlərindən xilas edən kimdir?"
64. De: "Ondan və bütün *başqa* sıxıntılardan sizi Allah xilas edir. Sonra siz *yənə də Ona* şərik qoşursunuz."
65. De: "*Allah* başınızın üstündən və ya ayaqlarınızın altından sizə əzab göndərməyə, ya da sizi qarışıqlığa salıb dəstə-dəstə etməyə və birinizə digərinin gücünü daddırmağa qadirdir." Gör ayələrimizi necə izah edirik ki, bəlkə başa düşsünlər.
66. *Quran* həqiqət ola-ola sənin qövmün onu yalan saydı. De: "Mən sizi qoruyan deyiləm."
67. Hər bir xəbərin *gerçəkləşəcəyi* müəyyən vaxtı var və siz *onu* biləcəksiniz.
68. Ayələrimizi məsxərəyə qoyanları gördüyün zaman, onlar başqa söhbətə keçənə qədər onlardan

- üz çevir. Əgər şeytan *bunu* sənə unutsa, xatırladıqdan sonra zalım qövm ilə birgə oturma.
69. Müttəqilər onların törətdiklərinə görə azca da olsa məsuliyyət daşıyırlar. Lakin xatırlatmaq lazımdır ki, bəlkə *Allahdan* qorxalar.
70. Dinlərini oyun və əyləncə sayanları və dünya həyatının aldatdığı şəxsləri tərk et. Bu *Quranla* xatırlat ki, heç kəs qazandıqlarına görə özünü məhvə məhkum etməsin. Allahdan başqa onun nə bir hamisi, nə də bir havadarı olacaqdır. O nə cür fidyə versə də, ondan qəbul olunmayacaq. Onlar qazandıqları *günahlara* görə məhvə məhkum olanlardır. Kafir olduqlarına görə onlar üçün qaynar içki və ağrılı-acılı bir əzab hazırlanmışdır.
71. De: "Biz Allahı qoyub bizə nə bir xeyir, nə də bir zərər verə bilməyən şeylərəmi ibadət edəcəyik? Allah bizi doğru yola yönəltdikdən sonra, şeytanların yer üzündə azdırdığı, *mömin* dostlarının isə: "Bizə tərəf gəl!" – *deyib doğru yola* çağırdıqları çaşbaş qalan kimsə kimi geriyyəmi döndəriləcəyik?" De: "Ancaq Allahın haqq yolu doğru yoldur! Bizə əmr edilmişdir ki, aləmlərin Rəbbinə təslim olaq.
72. Həmçinin, namaz qılın və *Allahdan* qorxun. Siz məhz Onun hüsuruna toplanacaqsınız."
73. Göyləri və yeri haqq olaraq xəlq edən Odur. O: "Ol!" – dediyi gün *hər şey* olar. Onun Sözü haqdır. Sur üfürüləcəyi gün hökm *yalnız* Ona məxsus ola-

caqdır. Qeybi və aşkarı Bilən də Odur. O, Hikmət sahibidir, *hər şeydən* Xəbərdardır.

74. Bir zaman İbrahim atası Azərə demişdi: "Sən büt-ləri məbudlarmı qəbul edirsən? Mən səni və sənin qövmünü açıq-aydın azğınlıq içində görürəm."
75. Beləcə, Biz, İbrahimə göylərin və yerin səltənətini göstərdik ki, yəqinliklə inananlardan olsun.
76. Gecənin qaranlığı onu bürüdükdə o, ulduz görüb: "Bu mənim Rəbbimdir!" – dedi. O batdıqda isə: "Mən batanları sevmirəm!" – dedi.
77. Doğan ayı gördükdə: "Bu mənim Rəbbimdir!" – dedi. O batdıqda isə: "Əgər Rəbbim məni doğru yola yönəltməsə, mən azmış adamlardan ola-ram" – dedi.
78. Doğan günəşi gördükdə: "Bu mənim Rəbbimdir, bu daha böyükdür!" – dedi. O batdıqda isə dedi: "Ey qövmüm! Həqiqətən, mən sizin *Allaha* şərik qoşduqlarınızdan uzağam!
79. Doğrudan da mən, hənif olaraq üzümü göyləri və yeri yaradana çevirdim. Mən müşriklərdən deyiləm."
80. Qövmü onunla höcətləşdi. O dedi: "Allah məni doğru yola yönəltdiyi halda, siz Onun barəsində mənimlə höcətləşirsiniz? Rəbbimin istədiyi şey-lərdən başqa mən, sizin Ona şərik qoşduqlarınız-dan qorxmuram. Rəbbimin elmi hər şeyi əhatə et-mişdir. Məgər düşünüb ibrət almayacaqsınız?

81. Siz, Allahın sizə, haqqında heç bir dəlil nazil etmədiyi şeyləri Ona şərik qoşmaqdan qorxmursunuzsa, mən sizin şərik qoşduqlarınızdan necə qorxa bilərəm? Əgər bilirsinizsə, *deyin görüm* iki dəstədən hansı əmin-amanlıqda olmağa daha haqlıdır?"
82. İman gətirdikdən sonra imanlarına zülm qatışdırmayanları əmin-amanlıq gözləyir. Doğru yola yönəlmişlər də məhz onlardır.
83. Bunlar, öz qövmünə qarşı İbrahimə verdiyimiz dəlillərimizdir. Biz istədiyimiz kəsi dərəcə-dərəcə ucaldırıq. Şübhəsiz ki, Rəbbin hikmət sahibidir, *hər şeyi* biləndir.
84. Biz ona İshaqı və Yəqubu bəxş etdik. Hər ikisini doğru yola yönəlttik. *Bundan* əvvəl Nuhu da doğru yola yönəltdik. Onun nəslindən olan Davudu, Süleymanı, Əyyubu, Yusufu, Musanı və Hərunu da. Biz yaxşı əməl sahiblərini belə mükafatlandırırıq.
85. Zəkəriyyəni, Yəhyanı, İsanı və İlyası da. Hamısı əməlisalehlərdən idilər.
86. İsmaili, Əlyəsəni, Yunusu və Lutu da. Hamısını aləmlərdən üstün etdik.
87. Onların atalarından, nəsillərindən və qardaşlarından bəzilərini də. Onları seçdik və düz yola yönəlttik.
88. Bu, Allahın hidayətidir. Bununla O, qullarından istədiyi şəxsi doğru yola yönəldir. Əgər *Ona* şərik qoşsaydılar, əlbəttə, etdikləri əməllər puç olardı.

89. Bunlar, Kitab, hikmət və peyğəmbərlik verdiyimiz kəslərdir. Əgər onlar bunu inkar etsələr, Biz onları inkar etməyən bir qövmə həvalə edərik.
90. Bunlar Allahın doğru yola yönəltdiyi kəslərdir. Sən də onların haqq yoluna yönəl. De: “Mən bunun əvəzinə sizdən heç bir mükafat istəmirəm. Bu *Kitab* aləmlər üçün yalnız bir xatırlatmadır.”
91. Onlar: “Allah insana heç bir şey nazil etməmişdir” – deməklə Allahı layiqincə qiymətləndirmədilər. De: “Musanın insanlar üçün nur və doğru yolu göstərən rəhbər olaraq gətirdiyi Kitabı kim nazil etmişdir? Siz onu kağızlara yazıb *bir qismini* göstərir, çoxunu isə gizlədirsiniz. Axı, sizin də, atalarınızın da bilmədiyiniz şeylər sizə öyrədilmişdir.” Sən: “Allah!” – de, sonra da onları burax ki, öz boşboğazlıqları ilə əylənsinlər.
92. Bu, şəhərlər anası *Məkkəni* və onun ətrafındakıları qorxutmaq üçün nazil etdiyimiz, özündən əvvəlkiləri təsdiq edən mübarək bir Kitabdır. Axirətə inananlar ona da inanırlar. Onlar namazlarını doğru-düzgün qılırlar.
93. Allaha qarşı yalan uydurandan və ya özünə heç nə vəhy olunmadığı halda: “Mənə də vəhy olunmuşdur” – söyləyəndən və: “Mən də Allahın nazil etdiyinin bənzərini endirəcəyəm” – deyəndən daha zalım kim ola bilər? Zalımları ölüm girdabında olduqda, mələklərin də əllərini uzadıb onlara:

“Canınızı çıxarın! Allaha qarşı nahaq sözlər söylədiyinizə və Onun ayələrinə təkəbbür göstərdiyinizə görə bu gün siz alçaldıcı bir əzabla cəzalandırılacaqsınız!” – *dediklərini* bircə görəydin.

94. Hüzurumuza ilk dəfə sizi xəlf etdiyimiz kimi təktənha, həm də sizə verdiyimiz *nemətləri* arxanızda qoyub gəldiniz. Öz aranızda *Allaha* şərikin saydığınız şəfaətçilərinizi də yanınızda görmürük. Artıq aranızda əlaqə qırılmış, iddia etdiyiniz *məbudlar* isə sizdən uzaqlaşmışdır.
95. Şübhəsiz ki, toxumu da, çəyirdəyi də çatlardan Allahdır. O, ölüdən diri çıxarır, diridən isə ölü çıxarır. Budur Allah! Siz necə də *haqdan* döndərilirsiniz!
96. Səhəri açan da Odur. O, gecəni dinclik, günəşi və ayı isə *vaxt üçün* hesablama ölçüsü etmişdir. Bu, Qüdrətli və Bilən Allahın müəyyən etdiyi hökmdür.
97. Qurunun və dənizin qaranlıqlarında yolu tapa bilərsiniz deyə sizin üçün ulduzları yaradan da Odur. Artıq Biz ayələri bilən bir qövmə izah etdik.
98. Sizi tək bir candan yaradan da Odur. *Sizin üçün* qərar tutacağınız və əmanət saxlanılan yer vardır. Artıq Biz ayələri anlayan bir qövmə izah etdik.
99. Göydən su endirən də Odur. Biz onunla hər bir bitkini yetişdirdik, ondan yaşıl otlar bitirdik, onlardan da üst-üstə düzülmüş dənələr çıxartdıq.

Xurma ağacından, onun tumurcuğundan sallanmış salxımlar yetişir. *Biz həmçinin* üzüm bağları, bir-birinə bənzəyən və bənzəməyən zeytun və nar ağacları da yetişdirdik. Bar verdiyi və yetişdiyi zaman onların meyvəsinə baxın. Şübhəsiz ki, bunlarda iman gətirən adamlar üçün dəlillər vardır.

100. Onlar cinləri Allaha şərikin qoşdular. Halbuki onları da *Allah* yaratmışdır. Onlar *Allah* haqqında bir şey bilmədən Onun üçün özlərindən oğullar və qızlar uydurdular. Allah onların uydurduqları sifətlərdən uzaqdır və ucadır.
101. O, göyləri və yeri misilsiz xəlk edəndir. Onun zövcəsi olmadığı halda övladı necə ola bilər? Hər şeyi O xəlk etmişdir. O, hər şeyi bilir.
102. Budur sizin Rəbbiniz olan Allah. Ondan başqa *ibadətə layiq olan* məbud yoxdur. Hər şeyin Yaratıcısı *Allahdır!* Elə isə Ona ibadət edin! O, hər şeyi qoruyandır.
103. Gözlər Onu dərk etmir. O isə gözləri dərk edir. O, Lətifdir, *hər şeydən* Xəbərdardır.
104. *De:* “Rəbbinizdən sizə göz qabağında olan dəlillər gəlmişdir. Kim *onları* görsə, *xeyri* onun özünə, kim kor olsa, *zərəri* onun öz əleyhinə olar. Mən sizin üstünüzdə gözetçi deyiləm.”
105. Biz ayələri beləcə izah edirik ki, onlar: “Sən dərs almısan” – desinlər və Biz də *Qurani* bilən adamlara izah edək.

106. Rəbbindən sənə vəhy olunana tabe ol! Ondan başqa *ibadətə layiq olan* məbud yoxdur. Müşrik-lərdən isə üz çevir.
107. Əgər Allah istəsəydi, onlar şərik qoşmazdılar. Biz səni onların üstündə gözətçi qoymamışıq və sən onları qoruyan da deyilsən.
108. *Müşriklərin* Allahdan başqa tapındıqlarını söy-məyin. Yoxsa onlar da elmsiz olaraq düşməncə-sinə Allahı söyərlər. Biz hər bir ümmətə öz əməl-lərini beləcə gözəlləşdirdik. Sonra isə onların dö-nüşü öz Rəbbinə olacaq, O da nə etdikləri barə-də onlara xəbər verəcəkdir.
109. *Kafirələr* Allahın adı ilə möhkəm and içdilər ki, əgər onlara bir ayə gəlsə, mütləq ona inanacaq-lar. De: "Ayələr ancaq Allahın yanındadır. Siz haradan biləsiniz ki, o *ayələr* gəldikdə onlar yenə də iman gətirməyəcəklər?"
110. Biz onların ürəklərini və gözlərini ilk dəfə ona iman gətirmədikləri kimi tərsinə çevirər və onla-rı öz azğınlıqları içərisində sərgərdan dolaşan vəziyyətdə tərk edərik.
111. Əgər Biz onlara mələkləri göndərsəydik, ölümlər də onlarla danışsaydı və hər şeyi onların qarşısı-na toplusaydıq, Allah istəməyincə, onlar iman gətirməzdilər. Lakin onların çoxu *bunu* bilmir.
112. Beləliklə, Biz hər bir peyğəmbər üçün insanlar və cinlərdən olan şeytanları düşmən müəyyən et-

dik. *Bunlar* aldatmaq məqsədilə bir-birlərinə təmtəraqlı sözlər təlqin edirlər. Əgər Rəbbin istəsəydi, onlar bunu etməzdilər. Onları uydurduqları şeylərlə birlikdə tərk et.

113. *Bu ona görədir* ki, axirətə inanmayanların ürəkləri *təmtəraqlı sözlərə* meyil etsin, bundan razı qalsınlar və gördükləri *pis* işləri bir daha görsünlər.
114. *De:* "Allah bu Kitabı sizə təfərrüatı ilə nazil etdiyi halda, mən Ondən başqasınımi hakim qəbul etməliyəm?" Kitab verdiklərimiz bilirlər ki, o, həqiqətən, sənin Rəbbin tərəfindən nazil edilmişdir. Odur ki, şübhə edənlərdən olma.
115. Rəbbinin kəlamı həm doğruluq, həm də ədalət baxımından tamamlanmışdır. Heç kəs Onun kəlmələrini dəyişə bilməz. O, Eşidəndir, Biləndir.
116. Əgər sən yer üzündə olanların əksəriyyətinə itaət etsən, onlar səni Allah yolundan azdırarlar. Onlar ancaq zənnə qapılır və ancaq yalan uydururlar.
117. Həqiqətən, sənin Rəbbin, Onun yolundan azanları daha yaxşı tanıyır. O, doğru yolda olanları da yaxşı tanıyır.
118. Əgər Allahın ayələrinə iman gətirmişsinizsə, üstündə Onun adı çəkilmiş – "*bismilləh*" deyilib kəsilməmiş *heyvanlardan* yeyin.
119. Allah, məcburiyyət qarşısında yeyəcəyiniz şeylər istisna olmaqla – haram buyurulanları təfəsilatı

ilə sizə bildirdiyi halda, üstündə Onun adı çəkilənlərdən nə üçün yeməyəsiz?! Şübhəsiz ki, çoxları elmsiz olduqları üçün öz istəklərinə uyub *insanları doğru yoldan* azdırırlar. Həqiqətən, sən Rəbbin, həddi aşanları daha yaxşı tanıyır.

120. Günahın aşkarından da, gizlisindən də əl çəkin! Şübhəsiz ki, günah qazananlar etdikləri əməllərə görə cəzalandırılacaqlar.
121. Üstündə Allahın adı çəkilməmiş – “*bismilləh*” deyilib *kəsilməmiş heyvanlardan* yeməyin. Çünki bu, günahdır. Həqiqətən, şeytanlar öz dostlarına sizinlə mübahisə etmək üçün *batil əqidələr* təlqin edirlər. Əgər onlara itaət etsəniz, sözsüz ki, siz də müşriklərdən olarsınız.
122. Məgər ölü ikən diriltiyimiz və özünə də insanlar arasında gəzmək üçün nur verdiyimiz şəxs qaranlıqlar içində qalıb oradan çıxıb bilməyən kəs kimi ola bilərmi? Kafirlərə gördükləri işlər beləcə gözəlləşdirildi.
123. Beləliklə hər bir ölkədə oranın günahkarlarını başçılar təyin etdik ki, onlar orada *mümkün qədər* yaramaz işlər görsünlər. Halbuki onlar o yaramaz işləri yalnız özlərinə qarşı edirlər və *bunu da* hiss etmirlər.
124. Onlara bir ayə gəldikdə: “Allahın elçilərinə verilənin bənzəri bizə də verilməyincə iman gətirməyəcəyik” – dedilər. Allah peyğəmbərliyini kimə

verəcəyini daha yaxşı bilir. Günahkarlar, qurduqları hiylələrə görə Allahın hüzurunda rəzil olacaq və şiddətli əzab çəkəcəklər.

125. Allah kimi doğru yola yönəltmək istəsə, onun köksünü İslam üçün açar, kimi də azdırmaq istəsə, onun köksünü, sanki o, göyə çıxırmış kimi daraldar və sıxıntılı edər. Beləcə, Allah iman gətirməyənlərin üzərinə mürdərlik qoyar.
126. Rəbbinin düz yolu budur. Artıq Biz ayələri düşünən bir qövmə izah etdik.
127. Onlar üçün Rəbbi yanında əmin-amanlıq yurdu hazırlanmışdır. Gördükləri *yaxşı* işlərə görə onların Himayəçisi Odur.
128. *Allah* onların hamısını *bir yerə* toplayacağı gün *deyəcəkdir*: “Ey cin tayfası! Artıq siz insanlardan bir çoxunu özünüzdə təbə etdiniz.” Onların insanlardan olan dostları isə deyəcəklər: “Ey Rəbbimiz! Biz bir-birimizdən faydalandıq və bizim üçün müəyyən etdiyin əcəlimizə yetişdik.” *Allah* deyəcək: “Sizin qalacağınız yer Oddur. Allahın istədikləri kəslərdən başqa siz orada əbədi qalacaqsınız.” Həqiqətən, Rəbbin hikmət sahibidir, *hər şeyi* biləndir.
129. Beləliklə, qazandıqları *günahlara* görə zalımların bir qismini digərinə hakim təyin edərək.
130. *Allah deyəcək*: “Ey cin və insan tayfası! Məgər sizə öz içərinizdən ayələrimi xəbər verən və bu gü-

nünüzlə qarşılaşacağınız barədə sizə xəbərdarlıq edən elçilər gəlmədimi?" Onlar deyəcəklər: "Biz öz əleyhimizə şahidlik edirik!" Onları dünya həyatı aldatdı və onlar kafir olduqları barədə özlərinə qarşı şahidlik etdilər.

131. Bu ona görədir ki, sənin Rəbbin əhalisi qafil olan kəndləri haqsızcasına məhv etməz.
132. Hər kəsin etdiyi əməllərə görə dərəcələri vardır. Rəbbin onların etdiklərindən qafil deyildir.
133. Rəbbin Zəngindir, mərhəmət sahibidir. İstəsə, sizi məhv edərdi və sizi başqa bir qövmin nəslindən yaratdığı kimi sizdən sonra da yerinizə dilədiyini gətirər.
134. Həqiqətən, sizə vəd olunan *əzab* gələcəkdir. Siz *ondan* yaxa qurtara bilməyəcəksiniz.
135. De: "Ey qövmüm! Əlinizdən gələni edin. Mən də edəcəyəm. *Axirət* Yurdunun aqibətinin kimə nəsib olacağını biləcəksiniz. Şübhəsiz ki, zalımlar nicat tapmazlar."
136. Onlar Allah üçün Onun yaratdığı əkindən və mal-qaradan pay ayıraraq öz *batil* iddialarına əsasən: "Bu, Allah üçündür, bu da şərikin qoşduqlarımız *bütllər* üçündür" – deyirlər. Şərikləri üçün ayırdıqları *pay* Allaha çatmır, Allah üçün ayırdıqları *pay* isə şəriklərinə çatır. Onların verdikləri hökm necə də pisdirdi!

137. Beləliklə, müşriklərin bir çoxuna övladlarını öldürməyi öz şərikləri gözəl göstərdilər ki, həm onları məhv etsinlər, həm də dinlərinə qarmaqarışıqlıq salsınlar. Əgər Allah istəsəydi, onlar bunu etməzdilər. Elə isə onları uydurduqları ilə birlikdə tərk et.
138. Onlar öz *batil* iddialarına əsasən: “Bu mal-qara və əkinlər haramdır. Bunları bizim istədiklərimizdən başqa heç kəs yeyə bilməz. Bunlar da minilməsi haram buyurulan heyvanlardır” – deyirlər. *Müşriklər* mal-qaranın bəzisindən istifadə edərkən Allahın adını çəkmirlər. Onlar *bunu* Allaha iftira ataraq edirlər. O da onları atdıqları iftiraya görə cəzalandıracaqdır.
139. Onlar: “Bu mal-qaranın qarınlarındakı *balalar* kişilərimizə halal, qadınlarımıza isə haramdır” – deyirlər. Əgər o *bala* ölü doğularsa, hamısı onu *yeməyə* şərik olurlar. *Allah* onları *bu* vəsflərinə görə cəzalandıracaqdır. Həqiqətən, O, hikmət sahibidir, *hər şeyi* biləndir.
140. Axmaqlıqları üzündən dərk etmədən öz övladlarını öldürən və Allahın onlara verdiyi ruzini Allaha iftira ataraq haram edənlər, əlbəttə, ziyan uğramışlar. Onlar sapdılar və doğru yola yönəlmədilər.
141. Talvar üzərində olan və talvarsız öz *gövdəsi üzərində duran* bağları, dadları müxtəlif olan xurma-

ları, *habelə*, əkinləri, bir-birinə bənzəyən və bən-zəməyən zeytunu və narı yaradan Odur. Bar ver-diyi zaman onların meyvəsindən yeyin, yığım günü zəkatını verin, lakin israf etməyin. Şübhə-siz ki, *Allah* israf edənləri sevmir.

142. *Üstündə* yük daşınan və yük daşınmayan hey-vanları da *yaradan Odur*. Allahın sizə verdiyi ru-zilərdən yeyin, şeytanın izi ilə getməyin! Şübhə-siz ki, o, sizin açıq-aşkar düşməninizdir.
143. *Allah, o heyvanlardan səkkiz cift yaratdı*; qoyundan ikisini və keçidən ikisini. De: "O, iki erkəyi ha-ram buyurdu, yoxsa iki dişini, yaxud iki dişinin qarnundakı *balaları*? Əgər doğru danışanlarsınız-sa, elmə əsaslanıb *bu haqda* mənə xəbər verin."
144. Dəvədən də ikisini, inəkdən də ikisini. De: "O, iki erkəyi haram buyurdu, yoxsa iki dişini, ya-xud iki dişinin qarnundakı *balaları*? Yoxsa Allah bunu sizə tövsiyə etdiyi zaman şahid idiniz?" Elmsiz olaraq insanları azdırmaq üçün Allaha qarşı yalan uyduran kimsədən daha zalım kim ola bilər? Şübhəsiz ki, Allah zalım qövmü doğru yola yönəltməz.
145. De: "Mənə gələn vəhylər içərisində ölü heyvan, axar qan, murdar sayılan donuz əti və Allahdan başqasının adı ilə kəsilmiş murdar heyvanlar is-tisna olmaqla, hər hansı bir şəxsin yediyi yemək-lər içərisində haram buyurulan bir şey görmü-

- rəm." Kim *harama* meyil etmədən və həddi aşmadan *bunlardan yeməyə* məcbur olarsa, *ona günah gəlməz*. Şübhəsiz ki, Rəbbin bağışlayandır, rəhmlidir.
146. Yəhudilərə dırnaqlı heyvanların hamısını haram etdik. İnek və qoyunun bel sütunlarına və ya bağırsaqlarına yapışan, yaxud sümüklərə qarışan yağlar istisna olmaqla, onların piylərini də haram etdik. Bu, həddi aşdıqlarına görə onlara verdiyimiz cəzadır. Şübhəsiz ki, Biz doğru danışanlarıq.
147. Əgər onlar səni yalançı hesab etsələr, de: "Rəbbiniz geniş mərhəmət sahibidir. Lakin Onun əzabı günahkar qövmdən uzaqlaşdırılmaz."
148. Müşriklər deyəcəklər: "Allah istəsəydi, nə biz *Ona* şərik qoşardıq, nə də atalarımız; heç bir şeyi də haram etməzdik." Onlardan əvvəlkilər də öz *peyğəmbərlərini* beləcə yalançı hesab etmişdilər. Axırda əzabımızı daddılar. De: "Bizə göstərə biləcəyiniz bir bilginizmi var? Siz ancaq zənnə qapılırsınız və ancaq yalan danışırırsınız."
149. De: "Tutarlı dəlillər Allaha məxsusdur. Əgər O istəsəydi, sizin hamınızı doğru yola yönəldərdi."
150. De: "Şahidlərinizi gətirin şəhadət versinlər ki, bunu Allah haram buyurmuşdur." Əgər onlar şəhadət versələr, sən onlarla birlikdə şəhadət vermə. Ayələrimizi yalan sayanların və axirətə inanmayanların istəklərinə uyma. Onlar *başqalarını* öz Rəbbinə tay tuturlar.

151. De: “Gəlin, Rəbbinizin sizə nələri haram etdiyini oxuyum.” Ona heç nəyi şərik qoşmayın, valideynlərə yaxşılıq edin və yoxsulluq üzündən uşaqlarınızı öldürməyin. Sizin də, onların da ruzisini Biz veririk. Murdar əməllərin aşkarına da, gizlisinə də yaxınlaşmayın. Allahın, *öldürülməsi-ni* haram buyurduğu şəxsi haqsız yerə öldürməyin. Allah bunları sizə tövsiyə etmişdir ki, bəlkə anlayasınız.
152. Yetim yetkinlik yaşına çatana qədər, – xeyirxahlıq (qoruyub saxlamaq və artırmaq məqsədilə istifadə etmək) istisna olmaqla, – onun malına yaxınlaşmayın! Ölçüyə və çəkiyə ədalətlə tam riayət edin. Biz hər kəsi yalnız onun qüvvəsi çatdığı qədər yükləyirik. Söz söylədiyiniz zaman, qohumunuz olsa belə, ədalətli olun. Allah qarşıışındakı əhdə sadıq qalın. Allah bunları sizə tövsiyə etmişdir ki, bəlkə, düşünüb ibrət alasınız.
153. Bu, Mənim düz yolumdur, onu tutub gedin. Başqa yollara uymayın. Yoxsa, *o yollar* sizi Allahın yolundan uzaqlaşdırar. Allah bunları sizə tövsiyə etmişdir ki, bəlkə *pis əməllərdən* çəkinəsiniz.
154. Sonra Biz Musaya – yaxşı iş görən kimsəyə *nəmətimizi* tamamlamaq məqsədilə, hər şeyi müfəssəl izah edən, doğru yol göstəricisi və mərhəmət olaraq Kitab verdik ki, bəlkə onlar öz Rəbbi ilə qarşılaşacaqlarına iman gətirələr.

155. Bu, Bizim nazil etdiyimiz mübarək bir Kitabdır. Ona tabe olun və *Allahdan* qorxun ki, bəlkə sizə rəhm oluna!
156. *Biz bunu ona görə nazil etdik ki, siz: “Kitab yalnız bizdən əvvəlki iki tayfaya – yəhudilərə və nəsrənilərə nazil edilmişdir. Biz isə onların oxuduqlarından xəbərsizik” – deməyəsınız.*
157. Yaxud *deməyəsınız ki: “Əgər bizə Kitab nazil edil-səydi, onlardan daha çox doğru yolda olardıq.”* Artıq sizə Rəbbinizdən açıq-aydın bir dəlil, doğru yol göstəricisi və mərhəmət gəlmişdir. Allahın ayələrini yalan sayan və onlardan üz çevirən kimsədən daha zalım kim ola bilər? Ayələrimizdən üz çevirənləri üz çevirdiklərinə görə pis əzabla cəzalandıracağıq.
158. Yoxsa onlar özlərinə ancaq mələklərin, yaxud Rəbbinin və ya Rəbbinin bəzi əlamətlərinin gəlməsini gözləyirlər?! Rəbbinin bəzi əlamətləri gələcəyi gün əvvəlcə iman gətirməmiş və ya imanında bir xeyir qazanmamış kimsəyə artıq iman gətirməsi fayda verməyəcəkdir. De: “Gözləyin, şübhəsiz ki, Biz də gözləyirik.”
159. Dinlərini parçalayıb firqə-firqə olanlarla sən heç bir əlaqən yoxdur. Onların işi Allaha aiddir. Sonra *Allah* onlara etdikləri əməllər barədə xəbər verəcəkdir.

160. Kim yaxşı əməl gətirərsə, ona gətirdiyinin on qat əvəzi verilir. Kim də pis əməl gətirərsə, ona ancaq bunun misli qədər cəza verilir. Onlara haqsızlıq edilməz.
161. De: "Həqiqətən, Rəbbim məni düz yola, həqiqi dinə, hənif İbrahimin dininə yönəltdi. O heç vaxt müşriklərdən olmamışdı."
162. De: "Şübhəsiz ki, mənim namazım da, qurbanım da, həyatım da, ölümüm də aləmlərin Rəbbi Allah üçündür!
163. Onun heç bir şəriki yoxdur. Mənə belə buyurulmuşdur və mən müsəlmanların birincisiyəm."
164. De: "Allah hər şeyin Rəbbi olduğu halda, mən Ondan başqa məbudmu axtaracağam?" Hər kəsin qazandığı *günah* yalnız öz əleyhinədir. Heç bir günahkar başqasının günahını daşımaz. Sonra isə dönüşünüz Rəbbinizə olacaq və O, ixtilafa düşdüyünüz məsələlər barədə sizə xəbər verəcəkdir.
165. Verdiyi nemətlərlə sınamaq üçün sizi yer üzünün xələfləri təyin edən, dərəcə etibarilə birinizi digərinizdən üstün edən Odur. Həqiqətən, sənin Rəbbin tezliklə cəza verəndir. Həqiqətən, O, bağışlayandır, rəhmlidir.

7 - əl-Əraf
«Sədd» surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Əlif. Ləm. Mim. Sad.
2. *Bu, insanları qorxutmaq və möminlərə öyüd-nəsihət vermək üçün sənə nazil edilən Kitabdır. Bundan ötrü qəlbində heç bir narahatçılıq olmasın.*
3. Rəbbinizdən sizə nazil edilənə tabe olun. Onu qoyub başqa dostlara uymayın. Siz necə də az öyüd-nəsihət dinləyirsiniz.
4. Biz neçə-neçə kəndləri məhv etdik. Əzabımız onlara gecə ikən və ya günorta çağы yatıb istirahət etdikləri vaxt gəldi.
5. Əzabımız onları haqladığı zaman onların çağırışları: “Həqiqətən, biz zalım olmuşuq!” – deməkdən başqa bir şey olmadı.
6. Biz, özlərinə elçi göndərilmiş ümmətləri də, *onlara* göndərilmiş elçiləri də mütləq sorğu-sual edəcəyik.
7. Onlara *etdikləri əməllərini* Öz elmimizlə hökmən bildirəcəyik. Belə ki, Biz qaib deyildik.
8. O gün *əməllərin tərzidə* çəkilməsi bir həqiqətdir. Tərəziləri ağır gələnələr – məhz onlar nicat tapanlardır.
9. Tərəziləri yüngül gələnələr isə ayələrimizə qarşı haqsızlıq etdiklərinə görə özlərini ziyana uğradanlardır.

10. Biz sizi yer üzündə yerləşdirdik və orada sizin üçün dolanışiq vasitələri yaratdıq. Necə də az şükür edirsiniz!
11. Sizi xəlq etdik, sonra sizə surət verdik, sonra da mələklərə: "Adəmə *hörmət əlaməti olaraq* səcdə edin!" – dedik. İblisdən başqa *hamısı* səcdə etdi. O, səcdə edənlərdən olmadı.
12. *Allah* dedi: "Mən sənə əmr etdikdə sənə səcdə etməyə nə mane oldu?" *İblis* dedi: "Mən ondan daha üstünəm. *Çünkü* Sən məni oddan, onu isə palçıqdan yaratmısan!"
13. *Allah* buyurdu: "Elə isə oradan aşağı en! Orada təkəbbürlük göstərmək sənə yaramaz. Çıx get, çünki sən alçaldılmışlardanсан."
14. *İblis* dedi: "Onların dirildiləcəyi günə qədər mənə möhlət ver."
15. *Allah* dedi: "Şübhəsiz ki, sən möhlət verilənlərdənsən."
16. *İblis* dedi: "Sən məni yoldan çıxartdığına görə, mən də *onları sapdırmaq üçün* Sənin düz yolunun üstündə oturacağam.
17. Sonra onların yanına önlərindən və arxalarından, sağlarından və sollarından gələcəyəm və Sən onların əksəriyyətini şükür edən görməyəcəksən."
18. *Allah* buyurdu: "Oradan qınanılmış və qovulmuş halda çıx! Onlardan kim sənin ardınca getsə, əlbəttə, Cəhənnəmi sizin hamınızla dolduracağam.

19. Ey Adəm, sən zövcənlə birlikdə Cənnətdə sakin ol. Bəyəndiyiniz yerlərdə yeyin, ancaq bu ağaca yaxınlaşmayın! Yoxsa *özlərinə* zülm edənlərdən olarsınız.”
20. Şeytan onların bir-birindən gizli qalan ayıb yerlərini *özlərinə* göstərmək üçün onlara vəsvəsə verib dedi: “Rəbbiniz sizə bu ağacı yalnız ona görə qadağan etmişdir ki, siz mələk və ya *Cənnətdə* əbədi qalanlardan olmayasınız.”
21. *Üstəlik* onlara: “Şübhəsiz ki, mən sizə nəsihət edənlərdənəm” – deyə and içdi.
22. Beləliklə, *şeytan* hiylə gələrək onları aldatdı. Hər ikisi ağacdən daddıqda, ayıb yerləri *özlərinə* gö-ründü və onlar Cənnət *ağaclarının* yarpaqlarından ayıb yerlərinin üstünü örtməyə başladılar. Rəbbi onlara *belə* müraciət etdi: “Mən sizə o ağacı qadağan etmədimmi və şeytan sizin açıq-aşkar düş-məninizdir, demədimmi?”
23. Hər ikisi: “Ey Rəbbimiz! Biz özümüzə zülm etdik. Əgər bizi bağışlamasan və bizə rəhm etməsən, əl-bəttə, ziyana uğrayanlardan olarıq” – dedilər.
24. *Allah* buyurdu: “Bir-birinizə düşmən kəsilərək *yer-rə* enin! Yerdə sizin üçün müəyyən vaxta qədər qərar tutacağınız məskən və faydalanmaq üçün *istifadə edəcəyiniz şeylər* vardır.”
25. *Allah* dedi: “Siz orada yaşayacaq, orada öləcək və oradan *dirildilib* çıxarılacaqsınız.”

26. Ey Adəm oğulları! Sizə ayıb yerlərinizi örtəcək geyim və zinət libası nazil etdik. Təqva libası isə daha xeyirlidir. Bu, Allahın dəlillərindəndir. Bəlkə düşünüb *onlardan* ibrət alasınız.
27. Ey Adəm oğulları! Şeytan, əcdadınızın ayıb yerlərini özlərinə göstərmək məqsədilə *aldadaraq* libaslarını soyundurub Cənnətdən çıxartdığı kimi, sizi də aldatmasın. Şübhəsiz ki, o və onun nəslı, sizin onları görə bilmədiyiniz yerlərdən sizi görürlər. Həqiqətən, Biz, şeytanları iman gətirməyənlərin dostları etdik.
28. Onlar yaramaz əməl etdikləri zaman: "Atalarımızı belə gördük. Allah da bizə bunu əmr etmişdir" – deyirlər. De: "Allah yaramaz əməlləri əmr etməz. Yoxsa Allaha qarşı bilmədiyinizi danışırırsınız?"
29. De: "Rəbbim ədalətli olmağı əmr etdi. Hər səcdə etdiyiniz yerdə üzünüzü Ona tutun və Allaha dinə məhz Ona məxsus edərək dua edin. Sizi ilk dəfə xəlq etdiyi kimi *yenidən öz xilqətinizə* qayıdacaqsınız."
30. *Allah Öz bəndələrinin* bir qismini doğru yola yönəltdi, digərlərinə isə *haqq yoldan* azmaq layiq görüldü. Çünki onlar Allahı qoyub şeytanları özlərinə dost tutdular və elə güman edirlər ki, doğru yoldadırlar.
31. Ey Adəm oğulları! Məscidlərə *gedərkən* gözəl geyimlərinizi geyinin. Yeyin-için, lakin israf etməyin. Şübhəsiz ki, *Allah* israf edənləri sevmir.

32. De: "Allahın Öz qulları üçün üzə çıxartdığı zinəti və təmiz ruziləri kim haram etmişdir?" De: "Bunlar dünya həyatında, *xüsusilə də* Qiyamət günü yalnız möminlərə məxsusdur." Biz dərk edən adamlar üçün ayələri belə izah edirik.
33. De: "Rəbbim həm aşkar, həm də gizli *tərədilən* yaramaz əməlləri, *hər cür* günahı, haqsızcasına zülm etməyi, Allahın, haqqında heç bir dəlil nazil etmədiyi bir şeyi Ona şərik qoşmağınızı və Allah qarşı bilmədiyiniz şeyləri söyləməyinizi haram buyurmuşdur."
34. Hər ümmətin bir əcali vardır. Onların əcali gəldiyi zaman bircə saat belə nə yubanar, nə də qabağa keçə bilərlər.
35. Ey Adəm oğulları! Sizə aranızdan elçilər gəlib ayələri bəyan edərkən *Məndən* qorxub öz *əməllərini* islah edən şəxslərin heç bir qorxusu yoxdur və onlar kədərlənməyəcəklər.
36. Ayələrimizi yalan sayıb, təkəbbürlüklə onlardan üz çevirənlər isə Od sakinləridirlər. Onlar orada əbədi qalacaqlar.
37. Allaha qarşı yalan uyduran və ya Onun ayələrini yalan hesab edən kimsədən daha zalım kim ola bilər? Yazıda olan qismətləri onlara nəsis olacaqdır. Nəhayət, elçilərimiz onların canını almaq üçün yanlarına gəldikdə: "Allahdan savayı tapındıqlarınız haradadır?" – deyəcəklər. Onlar: "Bizi

qoyub qaçıblar!" – deyəcək və kafir olduqlarına dair öz əleyhlərinə şahidlik edəcəklər.

38. *Allah* deyəcək: "Sizdən əvvəl gəlib-getmiş *günahkar* cin və insan tayfaları ilə birlikdə Oda girin!" Hər bir ümmət *Oda* girdikcə digərini lənətləyəcəkdir. Nəhayət, hamısı orada toplandığı zaman sonrakılar əvvəlkilər barəsində deyəcəklər: "Ey Rəbbimiz! Bunlardır bizi azdıran! Elə isə Odda bunlara iqiqat əzab ver!" *Allah* deyəcək: "Əzab hər kəs üçün iqiqatdır, lakin siz *bunu* bilmirsiniz!"
39. Əvvəlkilər sonrakılara deyəcəklər: "Sizin bizim üzərimizdə heç bir üstünlüyünüz olmayıb. Elə isə qazandıqlarınıza görə dadın əzabı!"
40. Şübhəsiz ki, ayələrimizi yalan sayanlara və təkəbbürlüklə onlardan üz çevirənlərə göyün qapıları açılmayacaq və dəvə iynənin gözündən keçməyincə onlar Cənnətə girməyəcəklər. Biz *günahkarları* belə cəzalandırırıq.
41. Onların Cəhənnəm odundan yatağı, üstlərini örtməyə də yorğanları olacaqdır. Biz zalımları belə cəzalandırırıq.
42. İman gətirib yaxşı əməl edənlər isə Cənnət sakinləridir. Onlar orada əbədi qalacaqlar. Biz hər kəsi yalnız onun qüvvəsi çatdığı qədər yükləyirik.
43. Biz onların kökslərindəki kin-küdurəti çıxaracağıq. Onların *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axacaq. Onlar deyəcəklər: "Bizi Öz *hidayəti ilə* buna

qovuşduran Allaha həmd olsun! Əgər Allah bizə hidayət etməsəydi, biz özümüz doğru yola yönələ bilməzdik. Əlbəttə, Rəbbimizin elçiləri haqqı gətirmişdilər." Onlara *belə* xitab ediləcəkdir: "Əməlləriniz sayəsində varis olduğunuz Cənnət budur!"

44. Cənnət əhli Od sakinlərini səsləyib deyəcəklər: "Biz Rəbbimizin bizə vəd etdiyinin doğru olduğunu gördük. Siz də Rəbbinizin sizə vəd etdiyinin doğru olduğunu gördünüzmü?" Onlar: "Bəli!" – deyəcəklər. Bu zaman onların arasında bir carçı səsləyib deyəcəkdir: "Allahın lənəti olsun zalımlara!"
45. O kəslərə ki, *insanları* Allah yolundan sapdırır, onu əyri göstərməyə çalışır və axirəti inkar edirdilər."
46. İki tərəfin arasında pərdə, səddin üzərində də hər kəsi simasından tanıyan insanlar olacaqdır ki, onlar Cənnət əhlini səsləyib: "Sizə salam olsun!" – deyəcəklər. Halbuki özləri *Cənnətə girmək* istədikləri halda hələ ora girməyəcəklər.
47. Onların gözləri Od sakinlərinə tərəf çevrildikdə isə deyəcəklər: "Ey Rəbbimiz, bizi zalım qövmlə tay tutma!"
48. Sədd əhli əlamətlərindən tanıdıqları adamları səsləyib deyəcəklər: "Sizə nə yığdıqlarınız, nə də təkəbbürlük göstərməyiniz fayda vermədi."

49. "Allah onlara mərhəmət nəşib etməyəcək" – deyər *barələrində* and içdiyiniz kəslər bunlardırmı?" *Sədd əhlinə deyiləcəkdir*: "Cənnətə girin! Sizə heç bir qorxu yoxdur və siz kədərlənməyəcəksiniz."
50. Od sakinləri Cənnət əhlini səsləyib deyəcəklər: "Bizim üstümüzə bir az su və ya Allahın sizə verdiyi ruzidən tökün." Onlar isə deyəcəklər: "Allah bunları kafirlərə haram etmişdir."
51. O kəslərə ki, dinlərini əyləncə və oyun etmişdilər və dünya həyatı onları aldatmışdı. Onlar bu günləri ilə qarşılaşacaqlarını unutduqları və ayələrimizi *israrla* inkar etdikləri kimi, Biz də onları bu gün unudaraıq.
52. Biz onlara elmimizlə izah etdiyimiz, iman gətirən qövm üçün hidayət və mərhəmət olan bir Kitab göndərdik.
53. Yoxsa *kafirlər* yalnız *Quranda verilən xəbərlərin* aqibətini gözləyirlər? Onun aqibəti gəldiyi gün əvvəllər onu unudan kəslər deyəcəklər: "Həqiqətən də, Rəbbimizin elçiləri haqqı gətirmişdilər. İndi bizim tərəfimizi saxlayan şəfaətçilər varmı? Yaxud geri qaytarılacağımı ki, *əvvəllər* etdiyimiz əməllərdən qeyrisini edək?" Onlar özlərini ziyana uğratdılar. Uydurduqları *bütlər* isə onlardan uzaqlaşb qeyb olacaqlar.
54. Doğrudan da, Rəbbiniz göyləri və yeri altı gündə yaradan, sonra da Ərşin üzərində ucalan Allah-

dır. O, gündüzü sürətlə təqib edən gecə ilə örtüb bürüyür. Günəşi, ayı və ulduzları Öz əmrinə tabe edən də Odur. Şübhəsiz ki, yaratmaq da, əmr etmək də Ona məxsusdur. Aləmlərin Rəbbi Allah *ən əzəmətli*, xeyiri və bərəkəti bol olandır.

55. Rəbbinizə acizənə, həm də gizlicə dua edin! Şübhəsiz ki, O, həddi aşanları sevmir.
56. Yer üzünü islah olunduqdan sonra, orada fəsad törətməyin. Allaha qorxu və ümidlə dua edin! Həqiqətən, Allahın mərhəməti yaxşılıq edənlərə yaxındır.
57. Küləkləri Öz mərhəməti önündə *yağışdan qabaq* müjdəçi olaraq göndərən Odur. Nəhayət, o küləklər ağır buludları daşıyarkən, Biz o buludları ölü bir diyara tərəf qovur, onunla yağmur endirir və bunun vasitəsi ilə hər cür meyvə yetişdiririk. Biz ölümləri də belə *dirildib* çıxardacağıq. Bəlkə, düşünüb ibrət alarsınız.
58. Yaxşı torpaqda bitkilər Rəbbinin izni ilə *çox asanlıqla* bitir, pis torpaqda isə onlar çox çətinliklə yetişir. Biz ayələri şükür edən bir qövmə beləcə izah edirik.
59. Biz Nuhu öz qövmünə *elçi* göndərdik. O dedi: "Ey qövmüm! Allaha ibadət edin. Sizin Ondən başqa məbudunuz yoxdur. Mən sizə üz verəcək Böyük günün əzabından qorxuram."
60. Qövmünün zadəganları dedilər: "Həqiqətən də, biz səni açıq-aydın azgınlıq içində görürük!"

61. O dedi: "Ey qövmüm! Mən heç də azmamışam. Lakin mən aləmlərin Rəbbi tərəfindən *göndərilmiş* bir elçiyəm.
62. Mən Rəbbimin mənə vəhy etdiklərini sizə təbliğ edir və sizə öyüd-nəsihət verirəm. Allahdan *nəzil olanlar sayəsində* sizin bilmədiklərinizi bilirəm.
63. *Allahdan* qorxub bəlkə mərhəmətə nail olarsınız deyər, sizi qorxutmaq üçün öz aranızdan olan bir kişinin vasitəsi ilə Rəbbinizin sizə öyüd-nəsihət verməsinə təəccübmü edirsiniz?"
64. *Kafirlər* onu yalançı hesab etdilər. Biz onu və onunla birlikdə gəmidə olanları xilas etdik. Ayələrimizi yalan hesab edənləri isə *suya* qərq etdik. Doğrudan da, onlar kor adamlar idilər.
65. Ad qövmünə də qardaşları Hudu *göndərdik*. O dedi: "Ey qövmüm! Allaha ibadət edin. Sizin Ondan başqa məbudunuz yoxdur. Yoxsa qorxmursunuz?"
66. Qövmünün kafir zadəganları dedilər: "Biz səni səfeh sayırıq və həqiqətən də, səni yalançılardan hesab edirik!"
67. O dedi: "Ey qövmüm! Mən heç də səfeh deyiləm. Lakin mən aləmlərin Rəbbi tərəfindən *göndərilmiş* bir elçiyəm.
68. Mən Rəbbimin mənə vəhy etdiklərini sizə təbliğ edirəm. Mən sizin etibarlı nəsihətçinizəm.
69. Yoxsa sizi qorxutmaq üçün öz aranızdan olan bir kişinin vasitəsi ilə Rəbbinizin sizə öyüd-nəsihət

verməsinə heyrətmi edirsiniz? Yadınıza salın ki, O, sizi Nuh qövmündən sonra xələflər təyin etdi və sizi xilqətcə daha qüvvətli etdi. Allahın nemətlərini xatırlayın ki, bəlkə nicat tapasınız.”

70. Onlar dedilər: “Yanımıza gəlmisən ki, atalarımızın ibadət etdiklərini buraxıb tək Allaha ibadət edək? Əgər doğru danışanlardansansa, bizə vəd etdiyin *əzabı* gətir.”
71. *Hud* dedi: “Artıq Rəbbinizdən sizə əzab və qəzəb yetişdi. Siz özünüzdün və atalarınızın uydurduqları adlar barəsində mənimlə mübahisəmi edirsiniz? Halbuki Allah onlar barəsində heç bir dəlil nazil etməmişdir. Gözləyin! Şübhəsiz ki, mən də sizinlə birlikdə gözləyənlərdənəm.”
72. Biz onu və onunla birlikdə olanları Öz mərhəmətimizlə xilas etdik. Ayələrimizi yalan hesab edənlərin isə kökünü kəsdik. Onlar iman gətirən deyildilər.
73. Səməud qövmünə də qardaşları Salehi *göndərdik*. O dedi: “Ey qövmüm! Allaha ibadət edin! Sizin Ondan başqa məbudunuz yoxdur. Rəbbinizdən sizə açıq-aydın dəlillər gəldi. Allahın *qayadan çıxartdığı* bu dişi dəvəsi sizin üçün bir dəlildir. Onu buraxın Allahın torpağında otlasın. Ona bir pislik etməyin, yoxsa sizi ağırılı-acılı bir əzab yaxalayar.
74. Xatırlayın ki, *Allah* sizi Ad qövmündən sonra xələflər etdi və yer üzündə yerləşdirdi. Siz də onun

- düzənliklərində qəsrlər tikir, dağlarda evlər yonursunuz. Elə isə Allahın nemətlərini yada salın və yer üzündə fəsad yayaraq pis işlər görməyin.”
75. Onun qövmünün təkəbbürlü zadəganları öz aralarından iman gətirən zəiflərə dedilər: “Siz Salehin öz Rəbbi tərəfindən göndərildiyini *yəqin* bilirsiniz?” Onlar dedilər: “Həqiqətən, biz onunla göndərilən hər şeyə inanırıq.”
76. Təkəbbür göstərənlər dedilər: “Həqiqətən, biz sizin inandığınızı inkar edirik.”
77. Onlar dişi dəvənin diz vətərini kəsdilər və *beləliklə* də Rəbbinin əmrindən çıxıb: “Ey Saleh! Əgər sən *göndərilən* elçilərdənsənsə, bizə vəd etdiyin əzabı gətir” – dedilər.
78. *Elə buna görə də* onları dəhşətli bir sarsıntı yaxaladı və onlar öz evlərində diz üstə çöküb qaldılar.
79. *Saleh* onlardan üz çevirib dedi: “Ey qövmüm! Artıq mən Rəbbimin mənə vəhy etdiyi hökmünü sizə çatdırdım və sizə öyüd-nəsihət verdim. Lakin siz nəsihət verənləri sevmirsiniz.”
80. Lutu da *elçi göndərdik*. Bir zaman o, öz qövmünə demişdi: “Sizdən əvvəl aləmlərdən heç kəsin etmədiyi iyrənc əməli sizmi edəcəksiniz?”
81. Siz, qadınları qoyub şəhvətlə kişilərə yaxınlaşırsınız. Həqiqətən, siz, həddi aşmış adamlarsınız.”
82. Onun qövmünün cavabı: “Onları yurdunuzdan çıxarın. Axı onlar təmizliyə can atan adamlardır” – deməkdən başqa bir şey olmamışdı.

83. Biz onu və ailəsini xilas etdik. Yalnız arvadından başqa. O, geridə qalanlardan oldu.
84. Biz onun qövmünün üstünə *daşlardan* yağış yağdırdıq. Bir gör günahkarların aqibəti necə oldu.
85. Mədyən qövmünə də qardaşları Şueybi *göndərdik*. O dedi: "Ey qövmüm! Allaha ibadət edin. Sizin Ondan başqa məbudunuz yoxdur. Rəbbinizdən sizə açıq-aydın bir dəlil gəldi. Elə isə ölçüyə və çəkiyə tam riayət edin, insanların əşyalarını əksik verməyin və yer üzünü islah olunduqdan sonra orada fəsad törətməyin. Əgər möminsinizsə, bu, sizin üçün daha xeyirlidir.
86. Hər yolun başında oturub Allaha iman gətirənləri hədələyib Onun yolundan sapdırmayın və onu əyri göstərməyə çalışmayın. Xatırlayın ki, siz az idiniz, O sizi çoxaltdı. Bir görün fəsad törədənlərin aqibəti necə oldu.
87. Əgər aranızdan olan bir dəstəniz mənimlə göndərilənə inanmış, bir dəstəniz isə inanmamışsa, Allah aramızda hökm verənədək səbir edin. Axı O, hakimlərin ən yaxşısıdır."
88. Onun qövmünün təkəbbürlü zadəganları dedilər: "Ey Şueyb! Ya biz hökmən səni də, səninlə birlikdə iman gətirənləri də yurdumuzdan çıxaracaq, ya da siz bizim dinimizə dönəcəksiniz." Şueyb dedi: "Hətta nifrət etmiş olsaq da belə?
89. Allah bizi sizin dininizdən xilas etdikdən sonra biz yenə də ona qayıtsaq, Allaha qarşı yalan uy-

durmuş olarıq. Rəbbimiz Allah istəməyincə bizim ona dönməyimiz olacaq *bir şey* deyildir. Rəbbimizin elmi hər şeyi əhatə etmişdir. Biz Allaha təvəkkül etmişik. Ey Rəbbimiz! Bizimlə qövmümüz arasında ədalətlə hökm ver. Axı Sən hökm verənlərin ən yaxşısısan.”

90. Onun qövmünün kafir zadəganları dedilər: “Əgər Şueybin ardınca getsəniz, siz mütləq ziyana uğrayanlardan olarsınız.”
91. Onları dəhşətli bir sarsıntı yaxaladı və onlar öz evlərində diz üstə çöküb qaldılar.
92. Şueybi yalançı sayanlar, sanki orada yaşamamışdılar. Şueybi yalançı sayanların özləri ziyana uğrayanlardan oldular.
93. Şueyb onlardan üz çevirib dedi: “Ey qövmüm! Mən Rəbbimin mənə vəhy etdiklərini sizə çatdırdım və sizə öyüd-nəsihət verdim. Kafir qövmdən ötrü mən necə kədərlənə bilərəm?”
94. Biz hansı bir diyara peyğəmbər göndərdiksə, onun əhalisini sıxıntıya və bəlaya düşür etdik ki, bəlkə boyun əyələr.
95. Sonra pisliyi yaxşıqla əvəz etdik. Nəhayət, onlar artıb çoxaldılar və: “Atalarımıza da belə qıtlıq və bolluq üz vermişdi” – dedilər. Biz də onları heç özləri də hiss etmədən qəflətən yaxaladıq.
96. Əgər o məmləkətlərin əhalisi iman gətirib *Allah-dan* qorxsaydı, əlbəttə, Biz onların üstünə göydən və yerdən bərəkət *qapılarını* açardıq. Lakin onlar

peyğəmbərləri yalançı hesab etdilər. Biz də onları qazandıqları günahlara görə *əzabla* yaxaladıq.

97. Məgər o məmləkətlərin əhalisi əzabımızın onlara gecə vaxtı, onlar yatarkən gəlməyəcəyindən əmin idilərmə?
98. Ya da o məmləkətlərin əhalisi əzabımızın onlara səhər-səhər, onlar əylənərkən gəlməyəcəyindən əmin idilərmə?
99. Yaxud onlar Allahın hiylə qurmayacağına əmin idilərmə? Allahın hiylə qurmayacağına, ziyana uğrayan qövməndən başqası əmin olmaz.
100. Məgər yer üzünün *keçmiş* sakinlərindən sonra ona varis olanlara bəyan olmadımı ki, əgər Biz istəsəydik, onları da günahları üzündən müsibətə düşər edər, qəlblərinə möhür vurardıq və onlar da eşitməzdilər?
101. Bu, o ölkələrdir ki, onların əhvalatlarından bəzisini sənə söyləyirik. Elçiləri onlara açıq-aydın dəlillər gətirdilər. Onlar isə daha öncə yalan hesab etdiklərinə görə iman gətirmədilər. Allah kafirlərin qəlblərini beləcə möhürləyir.
102. Onların əksəriyyətində əhdə vəfa görmədik. Onların əksəriyyətini günahkar gördük.
103. Onlardan sonra Musanı dəlillərimizlə Firon və onun əyanlarına elçi göndərdik. Onlar isə bunu inkar etdilər. Bir gör fəsad törədənlərin aqibəti necə oldu.

104. Musa dedi: "Ey Firon! Həqiqətən, mən aləmlərin Rəbbi tərəfindən *göndərilmiş* bir elçiyəm.
105. Mənim borcumdur ki, Allah barəsində yalnız həqiqəti deyim. Mən Rəbbinizdən sizə açıq-aydın dəlillər gətirmişəm. Elə isə İsrail oğullarını mənimlə göndər."
106. *Firon* dedi: "Əgər dəlil gətirmisənsə və doğru dənişənlərdənsənsə, onu göstər!"
107. *Musa* əsasını *yərə* atdı və o, dərhal açıq-aşkar bir ilan oldu.
108. Əlini *qoynundan* çıxartdı və o, baxanlar üçün ağappaq oldu.
109. Firon qövmünün əyanları dedilər: "Həqiqətən, bu, bilikli bir sehrbazdır.
110. O sizi yurduvuzdan çıxartmaq istəyir. Elə isə təklifiniz nədir?"
111. Onlar dedilər: "Onu və qardaşını gözlət və şəhərlərə *sehrbazları* toplayan adamlar göndər ki,
112. bilikli sehrbazların hamısını sənənin yanına gətirsinlər."
113. Sehrbazlar Fironun yanına gəlib dedilər: "Əgər qalib gələn biz olsaq, doğrudanmı bizim üçün mükafat olacaq?"
114. *Firon* dedi: "Bəli, siz *mənə* yaxın adamlardan olacaqsınız."
115. *Sehrbazlar* dedilər: "Ey Musa! Ya sən *əsanı birinci* at, ya da biz *əlimizdəkiləri* ataq!"

116. *Musa* dedi: “Siz atın!” Onlar *əllərindəkiləri* atdıqda, insanların gözlərini sehləyib canlarına qorxu saldılar və böyük bir sehr göstərdilər.
117. Biz *Musaya*: “Əsanı *yərə* at!” – deyə vəhy etdik. Elə bu an *əsa ilana çevrilib* onların düzəltdikləri şeyləri uddu.
118. Artıq haqq üzə çıxdı, onların etdikləri isə batil oldu.
119. *Sehrbazlar* elə oradaca məğlub oldular və rüsvay olaraq geri döndülər.
120. *Sehrbazlar* səcdəyə qapandılar.
121. Onlar dedilər: “Aləmlərin Rəbbinə iman gətirdik –
122. *Musa və Harunun Rəbbinə!*”
123. *Firon* dedi: “Mən sizə izin verməmişdən əvvəl siz ona iman gətirdiniz? Şübhəsiz ki, bu, şəhərdə qurduğunuz bir hiylədir ki, əhalisini oradan çıxarasınız. Tezliklə biləcəksiniz.
124. Öllərinizi və ayaqlarınızı çarpaz kəsəcək, sonra da hamınızı çarmıxa çəkəcəyəm.”
125. Onlar dedilər: “Şübhəsiz ki, biz Rəbbimizə qayıdacağıq.
126. Sən sadəcə, Rəbbimizin dəlilləri bizə gəldikdə onlara iman gətirməyimizə görə bizdən intiqam alırsan. Ey Rəbbimiz! Bizə çoxlu səbir ver və bizi müsəlman olaraq öldür.”
127. *Firon* qövmünün əyanları dedilər: “Sən *Musanı* və onun qövmünü buraxırsan ki, yer üzündə fəsad törətsinlər, həm səni, həm də sənin məbud-

- larını bir kənara atsınlar." *Firon* dedi: "Biz hökmən onların oğlan uşaqlarını öldürəcək, qadınlarını isə sağ buraxacağıq. Şübhəsiz ki, onların üzərində sarsılmaz hökmranlığa malik olan bizik."
128. *Musa* öz qövmünə dedi: "Allahdan kömək diləyin və səbir edin. Şübhəsiz ki, yer üzünü Allahındır. O, qullarından istədiyini yer üzünün varisləri təyin edir. *Gözəl* aqibət müttəqilərindir."
129. Onlar dedilər: "Sən bizə *peyğəmbər* gəlməzdən əvvəl də, sənin gəlişindən sonra da bizə əziyyət verildi." *Musa* dedi: "Ola bilsin ki, Rəbbiniz düşməninizi məhv edib sizi yer üzünün varisləri təyin etsin, sonra da necə hərəkət edəcəyinizə baxsın."
130. Biz *Firon* xalqını quraqlıq illərinə və məhsul qıtlığına məruz qoyduq ki, bəlkə düşünüb ibrət alsınlar.
131. Onlara bir yaxşılıq üz verəndə: "Bu, bizə məxsusdur!" – deyərdilər. Onlara bir pislik üz verdikdə isə, *Musa* və onunla birlikdə olanları uğursuzluq əlaməti sayardılar. Əslində onların uğursuzluğu Allah yanındadır, lakin onların çoxu *bunu* bilmir.
132. *Kafirlər* dedilər: "Sən bizi sehləmək üçün nə qədər dəlil gətirsən də, biz sənə inanan deyilik!"
133. Biz də onların üstünə müxtəlif dəlillər olaraq tufan, çəyirtkələr, bitlər, qurbağalar və qan göndərdik. Onlar isə təkəbbürlük göstərdilər və günahkar bir qövm oldular.

134. Əzab onları bürüdükdə dedilər: "Ey Musa! Bizim üçün Rəbbinə sənə verdiyi əhd ilə dua et! Əgər əzabı bizdən sovuşdursan, biz hökmən sənə iman gətirəcək və İsrail oğullarını mütləq sənəninlə birlikdə göndərəcəyik."
135. Biz çatacaqları müəyyən vaxta qədər əzabı onlardan sovuşdurduqda isə, dərhal *əhdi* pozdular.
136. Ayələrimizi inkar edib onlardan qafil olduqlarına görə Biz *o qövmdən* intiqam alaraq onları dənizdə qərq etdik.
137. *Musa ilə olan* zəif qövmü isə yer üzünün xeyir-bərəkət verdiyimiz şərq və qərb bölgələrinə varislər təyin etdik. Səbir etdiklərinə görə Rəbbinin İsrail oğulları barəsindəki gözəl Sözü yerinə yetdi. Biz Firon və onun qövmünün qurduqlarını və tikib ucaltdıqlarını darmadağın etdik.
138. Biz İsrail oğullarını dənizdən keçirtdik və onlar öz bütllərinə tapınan bir qövmə rast gəldilər. Onlar dedilər: "Ey Musa! Onların məbudları olduğu kimi, bizim üçün də bir məbud düzəlt." *Musa* dedi: "Həqiqətən, siz cahil bir qövmsünüz.
139. Şübhəsiz ki, bunların etiqad etdikləri *əqidə* məhv və məhkumdur, gördükləri işlər isə batildir."
140. *Musa* dedi: "Allah sizi aləmlərdən üstün etdiyi bir halda, mən sizin üçün Allahdan başqa məbudmu axtaracağam?"
141. Bir zaman Biz sizi Fironun tərəfdarlarından xilas etdik. Onlar sizə ağır əzablar verir, oğlan uşaqla-

rınızı öldürür, qadınlarınızı isə sağ buraxırdılar. Bunda sizin üçün Rəbbiniz tərəfindən böyük bir sınaq var idi.

142. Biz Musaya otuz gecəlik vədə verdik və buna on *gecə də* əlavə etdik. Beləliklə də Rəbbinin təyin etdiyi vaxt qırx gecə oldu. Musa qardaşı Haruna dedi: "Qövmümün içərisində məni əvəz et, *onları* islah et və fəsad törədənlərin yoluna uyma!"
143. Musa təyin etdiyimiz vaxtda gəldikdə Rəbbi onunla danışdı. *Musa* dedi: "Ey Rəbbim! *Özünü* mənə göstər, Sənə baxım." *Allah* dedi: "Sən məni görə bilməzsən. Lakin *bu* dağa bax. Əgər o, öz yerində qala bilsə, sən də Məni görə bilərsən." Rəbbi dağa təcəlli etdikdə, onu parça-parça etdi. Musa da bayı olaraq yerə sərildi. Özünə gəldikdə isə dedi: "Sən pak və müqəddəssən! Sənə tövbə etdim və mən iman gətirənlərin birincisiyəm!"
144. *Allah* dedi: "Ey Musa! Mən vəhy etdiklərimlə və *səninlə* danışmağım ilə səni seçib insanlardan üstün etdim. Elə isə sənə verdiyimi götür və şükür edənlərdən ol!"
145. Biz onun üçün lövhələrdə hər şeydən öyüd-nəsihət və hər şeyin təfəsilatını yazdıq və *dedik*: "Bunları möhkəm tut və qövmünə də onun ən yaxşılarından tutmağı əmr et! Mən sizə fəsiqlərin yurdunu göstərəcəyəm.
146. Haqsız olaraq yer üzündə təkəbbürlük göstərənləri ayələrimdən uzaqlaşdıracağam. Onlar bütün

dəlilləri görsələr də onlara inanmazlar. Onlar doğru yolu görsələr, ora yönəlməz, azğınlıq yolunu görsələr, onu özlərinə yol seçərlər. Bu, onların ayələrimizi inkar etdiklərinə və onlardan qafil olduqlarına görə idi.”

147. Ayələrimizi və axirətə qovuşmağı yalan sayanların əməlləri puç oldu. Məgər onlar yalnız etdikləri bu əməllərə görə cəzalandırılmayacaqlarmı?
148. Musanın ardınca qövmü öz zinət əşyalarından böyürən bir buzov heykəli düzəltdi. Məgər *bu heykəlin* onlarla danışmadığını, onlara düz yol göstərmədiyini görmürdülər? *Buna baxmayaraq* onu *məbud* qəbul edib zalımlardan oldular.
149. *Etdikləri əmələ görə peşman olub*, əlləri yanlarına düşdükdə və *haqq yoldan* azdıqlarını gördükdə: “Əgər Rəbbimiz bizə rəhm etməsə və bizi bağışlamasa, əlbəttə, ziyana uğrayanlardan olarıq” – dedilər.
150. Musa qəzəbli və kədərli halda öz qövmünün yanına qayıtdıqda dedi: “Məndən sonra necə də yaramaz işlər görmüsünüz! Rəbbinizin əmrinin tez gəlməsini istədiniz?” *Musa* lövhələri tulla-dı və qardaşının başından yapışib özünə tərəf çəkdi. *Qardaşı* dedi: “Ey anamın oğlu! Həqiqətən, camaat məni zəif bilib az qala öldürəcəkdi. Mənimlə *belə davranmaqla* düşmənləri sevindir-mə. Məni zalımlara tay tutma.”

151. *Musa* dedi: "Ey Rəbbim! Məni və qardaşımı bağışla, bizi Öz mərhəmətinə qovuşdur. Sən rəhm edənlərin ən rəhmlisisən!"
152. Həqiqətən, buzova sitayiş edənlərə öz Rəbbindən bir qəzəb və dünya həyatında zillət üz verəcəkdir. Biz iftira yaxanları belə cəzalandırıraq.
153. Yaramaz işlər görüb sonra bunun ardından tövbə edib iman gətirənlərə gəlincə, şübhəsiz ki, Rəbbin bundan sonra bağışlayandır, rəhmlidir.
154. Musanın qəzəbi sakitləşdikdə lövhələri götürdü. Oradakı yazılarda Rəbbindən qorxanlar üçün hidayət və mərhəmət var idi.
155. *Musa* Bizim təyin etdiyimiz vaxt üçün qövmündən yetmiş kişi seçdi. Onları zəlzələ yaxaladıqda o dedi: "Ey Rəbbim! Əgər istəsəydin, onları da, məni də bundan əvvəl məhv edərdin. Özümüz-dən olan səfehlərin etdiklərinə görə bizi həlakmı edəcəksən? Bu, yalnız Sənin sınağıdır. Sən onunla istədiyini azğınlığa aparır, istədiyini də doğru yola yönəldirsən. Sən bizim Himayəçimizsən! Bizi bağışla və bizə rəhm et! Axı Sən bağışlayanların ən yaxşısısan.
156. Bizim üçün bu dünyada da yaxşılıq yaz, axirətdə də. Həqiqətən, biz, Sənə üz tutduq!" *Allah* dedi: "İstədiyimi əzabıma düçar edirəm. Mərhəmətim isə hər şeyi əhatə edir. Mən onu *Allahdan* qorxan, zəkat verən və ayələrimizə iman gətirənlər üçün yazacağam.

157. O kəslər ki, yanlarındakı Tövrat və İncildə, barəsində yazılmış olduğunu gördükləri elçinin – yazıb-oxumaq bilməyən peyğəmbərin ardınca gedərlər. O *peyğəmbər* onlara yaxşı işlər görməyi buyurar, pis əməlləri isə qadağan edər, onlara pak şeyləri halal, murdar şeyləri isə haram edər. Onların ağır yüklərini yüngülləşdirər və onları buxovlardan xilas edər. Ona iman gətirən, onu dəstəkləyən, ona kömək edən və onunla göndərilmiş nurun ardınca gedənlər isə nicat tapanlardır.”
158. De: “Ey insanlar! Şübhəsiz ki, mən sizin hamınız üçün Allahın elçisiyəm. Göylərin və yerin mülkü Ona məxsusdur, Ondan başqa *ibadətə layiq olan* məbud yoxdur. O həm dirildir, həm də öldürür. Elə isə Allaha və Onun Elçisinə – yazıb-oxumaq bilməyən, həm də Allaha və Onun kəlmələrinə inanan peyğəmbərə iman gətirin. Onun ardınca gedin ki, bəlkə doğru yola yönələsiniz.”
159. Musanın qövmündən elə bir toplum var ki, haqq ilə *insanları* doğru yola yönəldir və onun sayəsində ədalətlə hökm verirlər.
160. Biz onları on iki nəslə – ümmətə böldük. Qövmü Musadan su istədikdə, Biz ona: “Əsanı daşa vur!” – deyə vəhy etdik. Ondan on iki çeşmə qaynayıb çıxdı. Hər qəbilə özünün su içəcəyi yeri bildi. Biz onların üstünə buludla kölgə saldıq, onlara manna və bildirçin endirdik, *özlərinə də:*

“Sizə ruzi kimi verdiyimiz pak şeylərdən yeyin!” – *dedik*. Onlar Bizə zülm etmədilər, ancaq özləri özlərinə zülm etdilər.

161. Bir zaman onlara deyilmişdi: “Bu kənddə sakin olun və orada *olan nemətlərdən* istədiyiniz kimi yeyin. “Bizi bağışla!” – deyin və qapıdan *Allaha* səcdə edərək daxil olun ki, sizin günahlarınızı bağışlayaq. Biz yaxşı işlər görənlərə *mükafatlarını* artırırıq.”
162. Onlardan haqsızlıq edənlər özlərinə deyilən sözü başqası ilə dəyişdilər. Etdikləri haqsızlığa görə Biz onlara göydən əzab göndərdik.
163. Onlardan dəniz sahilində yerləşən kənd barəsində xəbər al! O vaxt onlar şənbə günü *üçün qoyulmuş qadağanı* pozurdular. Şənbə günü onların balıqları üzə çıxaraq onların yanına axışır, şənbədən başqa günlərdə isə onlara tərəf gəlmirdilər. Günah etdiklərinə görə Biz onları beləcə sınayırıq.
164. O zaman onlardan bir dəstə dedi: “Allahın məhv edəcəyi və ya şiddətli əzaba düçar edəcəyi bir qövmə nə üçün öyüd-nəsihət verirsiniz?” Onlar dedilər: “*Bu*, Rəbbiniz yanında üzrxahlıq etmək üçündür. Bəlkə, onlar *pis əməllərdən* çəkinələr!”
165. Onlar özlərinə edilmiş xəbərdarlığı unutduqları zaman Biz *pis əməlləri qadağan* edən kimsələri xilas etdik, haqsızlıq edənləri isə etdikləri günahlara görə dəhşətli bir əzabla yaxaladıq.

166. Özlərinə qoyulan qadağanı pozduqları zaman Biz onlara: "Rəzil meymunlar olun!" – dedik.
167. O zaman Rəbbin onlara Qiyamət gününədək ağır əzab verəcək kimsələr göndərəcəyini bildirdi. Doğrudan da, sənin Rəbbin tez cəza verəndir. Həqiqətən də, O, bağışlayandır, rəhmlidir.
168. Biz onları yer üzündə ümmətlərə böldük. İçərilərində həm əməlisaleh olanlar, həm də belə olmayanlar var. Biz onları yaxşılıq və pisliklə sına-dıq ki, bəlkə *doğru yola* dönələr.
169. Onlardan sonra Kitaba varis olan xələflər gəldilər. Onlar bu fani dünya malını alıb: "Biz bağış-lanacağıq!" – deyirdilər. Onlara buna bənzər mən-fəətlər *yənə də* gəlsəydi, onu da alardılar. Məgər Allah barəsində haqdan başqa bir şey söyləmə-yəcəklərinə dair onlardan Kitabda yazılmış əhd alınmamışdı mı? Halbuki onlar *Kitabda* olanları *oxuyub* öyrənmişdilər. Axirət yurdu müttəqilər üçün daha xeyirlidir. Məgər anlamırsınız?
170. Kitabdan möhkəm yapışanlara və namaz qılanlara gəlincə, Biz islah edənlərin mükafatını puç et-mərik.
171. Bir zaman dağ yeriindən qoparıb onların *başı* üstünə bulud kimi qaldırmışdıq və onlar da elə zənn etmişdilər ki, dağ onların üstünə düşəcək. *Biz onlara*: "Sizə verdiyimizdən möhkəm yapışın və içindəkiləri xatırlayın ki, bəlkə, qorxasınız!" – *demişdik*.

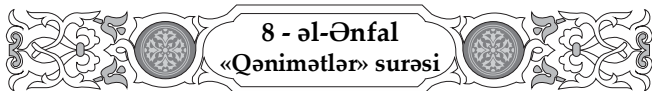
172. Bir zaman Rəbbin Adəm oğullarının bellərindən onların törəmələrini çıxarmış və: "Mən sizin Rəbbiniz deyiləmmi?" – *deyə* onları özlərinin əleyhinə şahid tutmuşdu. Onlar: "Bəli, biz şahid olduq!" – demişdilər. *Bu ona görədir* ki, siz Qiyamət günü: "Biz bundan xəbərsiz idik!" – deməyəsiniz.
173. Yaxud: "Atalarımız bizdən əvvəl *Allaha* şərik qoşmuş, biz də onlardan sonra gələn bir nəsil olmuşuq. Məgər Sən bizi batilə uyanların etdikləri əməllərə görə məhv edəcəksən?" – deməyəsiniz.
174. Biz ayələri beləcə izah edirik ki, bəlkə *haqq yola* qayıdalar.
175. Onlara ayələrimizi verdiyimiz kimsənin əhvalatını oxu. O, ayələrdən kənara çıxdı, şeytanın təqibinə məruz qaldı, axırda da azmışlardan oldu.
176. Biz istəsəydik, bu *ayələrin* sayəsində onu ucaldardıq. Lakin o, dünyaya meyil saldı və öz istəyinə uydu. Onun misalı itin misalına bənzəyir; onu qovsan da *dilini çıxardıb* ləhləyər, qovmasan da. Ayələrimizi yalan hesab edənlərin məsəli belədir. Bu əhvalatları *onlara* danış ki, bəlkə fikirləşələr.
177. Ayələrimizi yalan sayıb özlərinə zülm edən adamlar barəsindəki məsəl necə də pisdir!
178. Allah kimə hidayət verirsə, doğru yolda olan da odur. Kimləri də azdırırsa, ziyana uğrayanlar da məhz onlardır.

179. Biz Cəhənnəm üçün bir çox cinlər və insanlar yaratdıq. Onların qəlbləri var, onunla anlamazlar; gözləri var, onunla görməzlər; qulaqları var, onunla eşitməzlər. Onlar heyvan kimidirlər, hətta daha çox azğınlıqdadırlar. Qafil olanlar da məhz onlardır.
180. Ən gözəl adlar Allahındır. Ona bu adlar vasitəsi ilə dua edin və Onun adları barəsində haqdan sapanları tərk edin. Onlar etdikləri əməllərin cəzasını alacaqlar.
181. Yaratdıqlarımız içərisində elə bir ümmət də var ki, haqq ilə *insanları* doğru yola yönəldir və bunun sayəsində ədalətlə hökm edirlər.
182. Ayələrimizi yalan sayanları, özlərinin də bilməyəcəkləri bir yerdən tədricən tovlayıb *məhvə* aparacağıq.
183. Mən onlara möhlət verəcəyəm. Şübhəsiz ki, Mənim hiyləm sarsılmazdır.
184. Məgər fikirləşmirlərmi? Onların yoldaşında heç bir dəlilik yoxdur. O ancaq qorxudan və bəyan edən *bir Peyğəmbərdir*.
185. Məgər onlar göylərin və yerin səltənətinə, Allahın yaratdığı hər şeyə və əcəllərinin yaxınlaşa biləcəyinə diqqət yetirmirlərmi? Bundan sonra hansı sözə inanacaqlar?
186. Allah kimi azdırarsa, ona doğru yol göstərən olmaz. *Allah* onları öz azğınlıqları içərisində sərgərdan dolaşan vəziyyətdə tərk edər.

187. Səndən o saat (Qiyamət) barəsində soruşurlar ki, nə vaxt qopacaq? De: "Bu haqda bilgi ancaq Rəbbimə aiddir. *Qopacağı* vaxtı yalnız O, aşkara çıxara bilər. *Bu bilgi* göylərə və yerə də ağır gəlir. O sizə qəflətən gələcəkdir." Sanki onu bilirmişsən kimi səndən soruşurlar. De: "Bu haqda bilgi ancaq Allaha aiddir. Lakin insanların çoxu *bunu* bilmir."
188. De: "Mən Allahın istədiyindən başqa özümə nə bir fayda, nə də bir zərər yetirməyə qadirəm. Əgər qeybi bilsəydim, əlbəttə, *özüm üçün* xeyir artırardım və mənə pislik toxunmazdı. Mən sadəcə, iman gətirən bir qövüm üçün qorxudan və müjdələyənəm."
189. Sizi tək bir candan xəlv edən, ünsiyyət bağlayıb rahatlıq tapsın deyə ondan onun zövcəsini yarıdan Odur. *Adəm* zövcəsini ağuşuna aldıqda o, yüngül bir yüklə yükləndi (hamilə qaldı) və *bir müddət* onu *bətnində* gəzdirdi. *Zövcəsi* ağırlaşdığı zaman hər ikisi özlərinin Rəbbi olan Allaha: "Əgər bizə sağlam bir övlad versən, əlbəttə, şükür edənlərdən olarıq" – *deyə* dua etdilər.
190. *Allah* onlara sağlam bir övlad verdikdə isə özlərinə verdiyi şeydə Ona şərikin qoşmağa başladılar. Allah isə onların qoşduqları şəriklərdən ucadır.
191. Onlar heç bir şey yaratmayan, özləri xəlv edilmiş olan şeylərimi *Allaha* şərikin qoşurlar?

192. *Allahdan qeyri ibadət etdikləri* nə onlara yardım edə bilər, nə də özlərinə kömək edə bilərlər.
193. Onları doğru yola çağırırsınız, sizin ardınızca gəlməzlər. Onları çağırırsınız da, sussanız da sizin üçün fərqi yoxdur.
194. Allahdan savayı çağırıdığınız da sizin kimi qulardır. Əgər doğru deyirsinizsə, çağırın onları, sizə cavab versinlər.
195. Məgər onların ayaqlarımı var, onunla yerisinlər? Yoxsa onların əllərimi var, onunla tutsunlar? Yoxsa onların gözlərimi var, onunla görsünlər? Yoxsa onların qulaqlarımı var, onunla eşitsinlər? De: "Çağırın şəriklərinizi! Sonra mənə qarşı hiylə qurun və mənə heç möhlət də verməyin!"
196. Həqiqətən, mənim himayədarım Kitabı nazil edən Allahdır. O, əməlisalehlərə himayəçilik edir.
197. Ondan savayı çağırıdığınız nə sizə yardım edə bilər, nə də özlərinə köməkçi ola bilərlər."
198. Siz onları doğru yola çağırırsınız, eşitməzlər. Onları sənə baxan görürsən, halbuki onlar görmürlər.
199. Sən bağışlama *yolunu* tut, yaxşı iş görməyi əmr et və cahillərdən üz döndər.
200. Əgər şeytandan sənə bir vəsvəsə gəlsə, Allaha sığın. Şübhəsiz ki, O, *hər şeyi* eşidəndir, *hər şeyi* biləndir.
201. *Allahdan* qorxanlara şeytandan bir vəsvəsə toxunduğu zaman *Allahı* xatırlayar və dərhal *gerçəyi* görürlər.

202. *Şeytanlar* öz qardaşlarını azğınlığa sürükləyər. Sonra da onlardan əl çəkməzlər.
203. Sən onlara dəlil gətirmədiyin zaman: “Nə olardı ki, onu da *özüündən* uyduraydın?” – deyərlər. De: “Mən yalnız Rəbbimdən mənə vəhy olunanlara tabe oluram. Bunlar Rəbbinizdən gələn aşkar dəlillər, iman gətirən bir qövmlə üçün doğru yolu göstərən rəhbər və mərhəmətdir.”
204. Quran oxunduğu zaman onu dinləyin və susun ki, bəlkə sizə rəhm olunsun.
205. Səhər-axşam ürəyində yalvararaq və qorxaraq, səsinə qaldırmadan Rəbbini yad et və qafillərdən olma.
206. Rəbbinin hüsurunda olan *mələklər* Ona ibadət etməkdə təkəbbürlük göstərmir, Onu tərifləyir və yalnız Ona səcdə edirlər.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Səndən qənimətlər haqqında soruşurlar. De: “Qənimətlər Allaha və Peyğəmbərə aiddir.” Əgər möminsinizsə, Allahdan qorxun, aranızı düzəldin, Allaha və Onun rəsuluna itaət edin.

2. Möminlər ancaq o kəslərdir ki, Allah anıldığı zaman onların qəlbləri qorxuya düşər, Onun ayələri onlara oxunduqda imanları artar, yalnız öz Rəbbinə təvəkkül edər,
3. namaz qılar və Bizim onlara verdiyimiz ruzidən *Allah yolunda* xərcləyərlər.
4. Məhz onlar həqiqi möminlərdir. Onlar üçün Rəbbi yanında dərəcələr, bağışlanma və bolluca ruzi vardır.
5. Rəbbin səni bu minvalla haqq-ədalət uğrunda *Bədrə getmək üçün* evindən çıxartdı. Halbuki *bu*, möminlərdən bir dəstənin xoşuna gəlmirdi.
6. Haqq bəlli olduqdan sonra belə, gözləri baxa-baxa ölümə sürüklənirmişlər kimi onun barəsində səninlə mübahisə edirdilər.
7. O vaxt Allah sizə, iki dəstədən birinin – *karvanın və yaxud kafirlərin qoşununun* sizin olacağını vəd edirdi. Siz silahsız dəstənin sizin olmasını arzulayırdınız. Allah isə Öz kəlmələri ilə haqqı bərqərar etmək və kafirlərin kökünü kəsmək istəyirdi.
8. Günahkarların xoşuna gəlməsə də, *O, bununla* haqqı bərqərar etmək və batili puç etmək istəyirdi.
9. O vaxt siz Rəbbinizdən kömək diləyirdiniz. O da: “Mən sizə bir-birinin ardınca gələn min mələklə yardım edəcəyəm” – deyə duanızı qəbul etmişdi.
10. Allah bunu yalnız bir müjdə və qəlbinizin rahatlıq tapması üçün bir səbəb etdi. Qələbə yalnız Allah-

dandır. Həqiqətən, Allah qüdrətlidir, hikmət sahibidir.

11. O zaman *Allah* Öz tərəfindən bir təskinlik olsun deyə, sizə yüngül bir mürgü göndərmiş, göydən sizin üzərinizə yağmur endirmişdi ki, onunla sizi təmizləsin, şeytanın vəsvəsesini sizdən uzaq etsin, qəlbinizi möhkəmləndirsin və onunla qədəmlərinizi sabit etsin.
12. O zaman Rəbbin mələklərə: “Mən sizinləyəm! İman gətirənləri gücləndirin. Mən kafirlərin qəlbinə qorxu salacağam. Onların boyunlarını vurun və barmaqlarının hamısını kəsin!” – *deyə* vəhy etmişdi.
13. Bu, onların Allaha və Onun rəsuluna qarşı çıxmalarına görədir. Kim Allaha və Onun rəsuluna qarşı çıxarsa, *bilsin ki*, Allah şiddətli əzab verəndir.
14. Bax belə! İndi dadın onu! Kafirlər üçün *Cəhənnəm* odunun əzabı da hazırlanmışdır.
15. Ey iman gətirənlər! Kafirlərlə döyüş meydanında qarşılaşsanız, onlara arxa çevirməyin.
16. Daha bir döyüş əməliyyatı keçirmək üçün bir tərəfə çəkilən və ya başqa bir dəstəyə qoşulanlar istisna olmaqla, kim belə bir gündə onlara arxa çevirərsə, Allahın qəzəbinə düşər olar. Onun gedəcəyi yer *Cəhənnəm*dir. Ora necə də pis dönüş yeridir.
17. Onları siz öldürmədiniz, Allah onları öldürdü. *Düşmənlərin gözüne bir ovuc torpaq atdığı*n zaman

sən atmadın, Allah atdı ki, möminləri Öz tərəfindən yaxşı bir sınaqdan keçirtsin. Həqiqətən, Allah *hər şeyi* eşidəndir, *hər şeyi* biləndir.

18. Bax belə! Həqiqətən də, Allah kafirlərin hiyləsini zəiflədər.
19. Əgər siz *kafirlər* zəfər diləyirsinizsə, artıq *aleyhinizə* zəfər gəldi. Əgər *küfrə* son qoysanız, bu, sizin üçün xeyirli olar. Yox əgər qayıtsanız, Biz də qayıdarıq (möminlərə qarşı vuruşsanız, Biz də sizi məğlub edərik). Dəstəyiniz nə qədər çox olsa da, *bu* sizi heç bir şeydən qurtara bilməz. Şübhəsiz ki, Allah möminlərlədir.
20. Ey iman gətirənlər! Allaha və Onun Rəsuluna itaət edin, eşitdiyiniz halda ondan üz döndərməyin.
21. Eşitmədikləri halda: "Eşitdik!" deyənlər kimi olmayın.
22. Şübhəsiz ki, Allah yanında canlıların ən pisi *haqqı* anlamayan karlar və lallardır.
23. Əgər Allah onlarda bir xeyir olduğunu bilsəydi, əlbəttə, onlara eşitdirərdi. Əgər onlara eşitdirsəydi belə, yenə də üz çevirərək dönərdilər.
24. Ey iman gətirənlər! *Peyğəmbər* sizi, həyat verəcək şeylərə çağırdığı zaman Allahın və Peyğəmbərinin çağırışına cavab verin. Bilin ki, Allah insanla onun qəlbi arasındadır (onun istəyinə çatmasına mane ola bilər) və siz Onun hüzuruna toplanacaqsınız.

25. Elə bir bələdan qorxun ki, o, sizlərdən təkcə zalım olanlara üz verməz (hamınızı bürüyər). Bilin ki, Allah şiddətli cəza verəndir.
26. Yadınıza salın ki, bir zaman siz az idiniz, yer üzündə zəif sayılırdınız; *kafir* adamların sizi ələ keçirəcəyindən qorxurdunuz. *Allah* sizə sığınacaq verdi, Öz köməyi ilə sizi qüvvətləndirdi və sizə pak ruzilərdən verdi ki, bəlkə şükür edəsiniz.
27. Ey iman gətirənlər! Allaha və Onun rəsuluna xəyanətkarlıq göstərməyin və bilə-bilə aranızdakı əmanətlərə də xəyanət etməyin.
28. Bilin ki, var-dövlətiniz də, övladlarınız da ancaq bir imtahandır. Böyük mükafat isə Allah yanındadır.
29. Ey iman gətirənlər! Əgər Allahdan qorxsanız, O sizə haqla nahaqqı ayırd etmə bacarığı verər, günahlarınızdan keçər və sizi bağışlayar. Allah böyük lütf sahibidir.
30. Bir zaman kafirlər səni həbs etmək, öldürmək və ya *yurdundan* qovmaq üçün sənə qarşı hiylə qururdular. Onlar hiylə işlətdilər, Allah da hiylə işlətdi. Allah hiylə işlədənlərin ən yaxşısıdır.
31. Ayələrimiz onlara oxunduğu zaman deyərlər: "Artıq eşitdik. İstəsək, biz də buna bənzərini deyə bilərik. Bu, keçmişdəkilərin əfsanələrindən başqa bir şey deyildir."
32. O zaman onlar: "Ey Allah! Əgər bu, Sənin tərəfindən *gəlmiş* bir haqdırsa, onda üstümüizə göydən

daş yağdır və ya bizə ağırlı-acılı bir əzab göndər” – demişdilər.

33. Sən onların arasında olduğun halda Allah onlara əzab verməyəcək. Bağışlanmalarını dilədikləri zaman da Allah onlara əzab verən deyildir.
34. Onlar Məscidulharamın xidmətçiləri olmadıqlarına baxmayaraq *möminləri* oraya buraxmadıqları halda Allah nə üçün onlara əzab verməsin? Onun xidmətçiləri yalnız müttəqilərdir. Lakin onların çoxu *bunu* bilmir.
35. Onların *müqəddəs* evin yanındakı ibadətləri fit verib əl çalmaqdan başqa bir şey deyildir. Elə isə küfr etdiyinizə görə dadın əzabı!
36. Şübhəsiz ki, kafir olanlar *insanları* Allah yolundan sapdırmaq üçün öz mallarını sərf edirlər. Onlar onu sərf edəcək, sonra bunun peşmançılığını çəkəcək, daha sonra isə məğlub ediləcəklər. Kafir olanları Cəhənnəmə toplayacaqlar ki,
37. Allah murdarı pakdan ayırsın, murdarları bir-birinin üstünə qoyub *hamısını* bir yerə yığsın və onları Cəhənnəmdə yerləşdirsin. Ziyana uğrayanlar da məhz onlardır.
38. Kafir olanlara da ki, əgər *küfrə* son qoysalar, olub-keçənlər onlara bağışlanar. Yox, əgər *küfrə* qayıtsalar, əvvəlkilərin başına gələn aqibəti gözləsinlər.
39. Fitnə aradan qalxana qədər və din tamamilə yalnız Allaha həsr edilənədək onlarla vuruşun! Əgər

şirkə son qoysalar, *bilsinlər ki*, Allah onların etdiklərini görür.

40. Əgər onlar üz döndərsələr, bilin ki, Allah sizin Himayədarınızdır. O, nə gözəl Himayədar, nə gözəl Yardımçıdır!
41. Əgər siz Allaha və *haqla batilin* ayırd edildiyi gün – iki dəstənin qarşı-qarşıya gəldiyi gün qulumuza nazil etdiyimizə iman gətirmisinizsə, bilin ki, ələ keçirdiyiniz qənimətlərin beşdə biri Allaha, Onun Elçisinə, onun əqrəbasına, yetimlərə, kasıblara və müsafirlərə məxsusdur. Allah hər şeyə qadirdir.
42. O zaman siz vadinin yaxın tərəfində, onlar uzaq tərəfində, karvan isə sizdən aşağıda *dənizin sahilində* idi. Əgər siz vədələşsəydiniz, həmin vaxt və yer barəsində ixtilafa düşərdiniz. Lakin Allah olacaq işi həyata keçirmək üçün *belə etdi* ki, həlak olan açıq-aydın bir dəlillə həlak olsun, sağ qalan da açıq-aydın bir dəlillə sağ qalsın. Həqiqətən, Allah *hər şeyi* eşidəndir, *hər şeyi* biləndir.
43. O zaman Allah yuxunda sənə onları az göstərdi. Əgər onları sənə çox göstərsəydi, ruhdan düşər və *bu* iş barədə bir-birinizlə mübahisə edərdiniz. Lakin Allah *sizi* qorudu. Şübhəsiz ki, O, kökslərdə olanları bilir.
44. O vaxt qarşı-qarşıya gəldiyiniz zaman Allah onları sizin gözüünüzə az göstərdi, sizi də onların gözündə azaltdı ki, olacaq işi yerinə yetirsin. *Bütün* işlər Allaha qayıdır.

45. Ey iman gətirənlər! *Kafir* bir dəstə ilə üz-üzə gəldikdə möhkəm durun və Allahı çox yad edin ki, bəlkə nıcat tapasınız.
46. Allaha və Onun Rəsuluna itaət edin, bir-birinizlə mübahisə etməyin, yoxsa qorxub ruhdan düşərsiniz. Səbir edin, çünki Allah səbir edənlərlədir.
47. Yurdlarından təkəbbürlə, özlərini camaata göstərmək üçün çıxan və *insanları* Allah yolundan sapdıran kəslər kimi olmayın. Allah onların əməllərini *hər tərəfdən* əhatə etmişdir.
48. O zaman şeytan onların əməllərini özlərinə gözəl göstərib: "Bu gün insanlardan heç kəs sizə qalib gələ bilməz. Axı mən sizə *yardım edən bir* qonşuyam!" – demişdi, iki dəstə bir-birini gördükdə isə geri çəkilib: "Mən sizdən uzağam. Mən sizin görmədiklərinizi görürəm. Mən Allahdan qorxuram. Allah şiddətli cəza verəndir!" – demişdi.
49. O zaman münafıqlar və qəlbində xəstəlik olanlar dedilər: "Bunları öz dinləri aldatdı!" Kim Allaha təvəkkül etsə, *bilsin ki*, Allah qüdrətlidir, hikmət sahibidir!
50. Kaş sən kafirləri mələklər onların canını alarkən görəydin. *Mələklər* onların üzünə və yanlarına vura-vura *deyirdilər*: "Dadın yandırıcı odun əzabını!"
51. Bu, öz əllərinizlə etdiyiniz əməllərə görədir. Yoxsa Allah qullarına zülm edən deyildir."
52. *Bunların əməli* Firon nəslinin və onlardan əvvəlkilərin əməlinə bənzəyir. Onlar Allahın ayələrini

inkar etdilər, Allah da onları günahlarına görə yaxaladı. Şübhəsiz ki, Allah qüvvətlidir, şiddətli cəza verəndir.

53. Bu, ona görədir ki, bir camaat nəflərində olanı dəyişməyincə, Allah da onlara verdiyi neməti dəyişən deyildir. Şübhəsiz ki, Allah *hər şeyi* eşidəndir, *hər şeyi* biləndir.
54. *Bunların əməli* Firon nəslinin və onlardan əvvəlkilərin əməlinə bənzəyir. Onlar Rəbbinin ayələrini yalan hesab etdilər, Biz də onları günahlarına görə məhv etdik. Firon nəslini dənizdə qərq etdik. Onların hamısı zalım idi.
55. Şübhəsiz ki, Allah yanında canlıların ən pisi kafir olanlardır. Onlar iman gətirməzlər.
56. Onlar əhd bağladığın kimsələrdir ki, sonra hər dəfə çəkinmədən öz əhdlərini pozurlar.
57. Əgər döyüşdə onları yaxalasan, onları *cəzalandırmaq*la arxalarında olan kimsələri də dağıt ki, bəlkə ibrət alsınlar.
58. Əgər bir qövmin *əhdi pozacağı ilə* xəyanət etməsindən qorxsan, sən də eynilə onu pozduğunu onlara bildir. Şübhəsiz ki, Allah xainləri sevmir.
59. Qoy kafirlər *əzabdan* qaça biləcəklərini zənn etməsinlər. Çünki onlar *Bizi* aciz qoya bilməzlər.
60. *Düşmənlərə* qarşı bacardığınız qədər qüvvə və döyüş atları hazırlayın ki, bununla Allahın düşməninini, öz düşməninizi və onlardan başqa sizin bil-

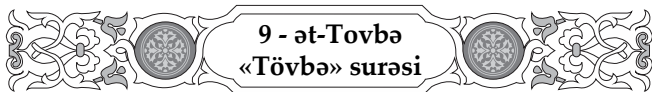
mədiyiniz, lakin Allahın bildiyi kimsələri qorxudasınız. Allah yolunda nə xərcləsəniz, əvəzi sizə tam ödənilər və sizə zülm edilməz.

61. Əgər onlar sülhə meyil etsələr, sən də ona meyil et və Allaha təvəkkül et! Həqiqətən, O, Eşidəndir, Biləndir.
62. Əgər onlar səni aldatmaq istəsələr, *bil ki*, sənə Allah yetər. O, səni həm Öz köməyi ilə, həm də möminlərlə qüvvətləndirdi.
63. *Allah* onların qəlblərini birləşdirdi. Əgər sən yer üzündə olanların hamısını sərf etsəydin belə, onların qəlblərini birləşdirə bilməzdin. Lakin Allah onları birləşdirdi. Həqiqətən, O, qüdrətlidir, hikmət sahibidir.
64. Ey Peyğəmbər! Sənə və sənin ardınca gedən möminlərə Allah yetər.
65. Ey Peyğəmbər! Möminləri döyüşə ruhlandır. Əgər aranızda iyirmi səbirli kişi olsa, *kafirlərdən* iki yüzünə qalib gələr; əgər aranızda yüz *səbirli kişi* olsa, *kafirlərdən* mininə qalib gələr. Çünki onlar anlamayan bir qövmdür.
66. İndi Allah sizin *yükünüzü* yüngülləşdirdi. Çünki O, sizdə zəiflik olduğunu bilirdi. Əgər aranızda yüz səbirli kişi olsa, *kafirlərdən* iki yüzünə qalib gələr; əgər aranızda min *səbirli kişi* olsa, Allahın izni ilə *kafirlərdən* iki mininə qalib gələr. Allah səbir edənlərdir.

67. Peyğəmbərə yer üzündə *çoxlu kafir* qırmayınca əsir götürmək yaraşmaz. Siz dünya mənfəətini istəyirsiniz, Allah isə axirəti *qazanmağınızı* istəyir. Allah qüdrətlidir, hikmət sahibidir.
68. Əgər Allah tərəfindən əzəldən yazılan bir hökm olmasaydı, aldığınız *fidyə* müqabilində sizə böyük bir əzab toxunardı.
69. Ələ keçirdiyiniz qənimətləri halal və təmiz olaraq yeyin və Allahdan qorxun. Həqiqətən, Allah bağışlayandır, rəhmlidir.
70. Ey Peyğəmbər! Əlinizdə olan əsirlərə de: “Əgər Allah qəlbinizdə xeyir olduğunu bilsə, sizdən alınan fidyədən daha xeyirlisini sizə verər və sizi bağışlayar. Allah bağışlayandır, rəhmlidir.”
71. Əgər *əsirlər* sənə xəyanət etmək istəsələr, *bilin ki*, onlar bundan əvvəl Allaha xəyanət etmişdilər. *Allah möminlərə* onların öhdəsindən gəlməyə imkan vermişdi. Allah *hər şeyi* biləndir, hikmət sahibidir.
72. Həqiqətən, iman gətirən, hicrət edən və Allah yolunda öz malları və canları ilə cihad edən *müha-cirlər* və *onlara* sığınacaq verib köməklik göstərən *ənsar* – məhz onlar bir-birinin dostlarıdır. İman gətirən, lakin hicrət etməyənlərə gəldikdə isə, onlar hicrət etməyincə siz onları himayə etməyə borclu deyilsiniz. Əgər onlar din uğrunda sizdən kömək istəsələr, sizinlə aralarında müqavilə olan

bir qövm əleyhinə *yardım* istisna olmaqla, kömək etməyiniz gərəkdir. Allah sizin nə etdiklərinizi görür.

73. Kafirlər də bir-birlərinin dostlarıdır. Əgər siz *bir-birinizə yardımçı* olmasanız, yer üzündə fitnə və böyük bir fəsad baş verər.
74. İman gətirən, hicrət edən və Allah yolunda cihad edənlər və sığınacaq verib köməklik göstərənlər – məhz onlar həqiqi möminlərdir. Onlar üçün bağışlanma və bolluca ruzi vardır.
75. Sonradan iman gətirənlər, hicrət edib sizinlə bərabər cihad edənlər də sizdəndir. Qohumlar Allahın Kitabına görə bir-birinə *varis olmağa* daha yaxındırlar. Həqiqətən, Allah hər şeyi bilir.

1. *Bu*, Allah və Onun rəsulu tərəfindən əhd bağladığınız müşriklərə *onlarla olan əhdlərin pozulması barədə* bir xəbərdarlıqdır.
2. *Ey müşriklər!* Yer üzündə dörd ay gəzib dolaşın və bilin ki, siz Allahdan yaxa qurtara bilməyəcəksiniz və Allah kafirləri rüsvey edəcəkdir.
3. *Bu*, Allah və Onun rəsulu tərəfindən ən böyük həcc günü insanlara, Allahın və Onun rəsulunun müşriklərdən uzaq olmasını *elan edəcək* bir bildirişdir.

Əgər tövbə etsəniz, bu sizin üçün xeyirli olar. Yox əgər üz döndərsəniz, bilin ki, siz Allahdan yaxa qurtara bilməyəcəksiniz. Kafirləri ağırlı-acılı bir əzabla müjdələ.

4. Saziş bağladıqdan sonra heç bir naqisliyə yol verməmiş və sizin əleyhinizə heç kəsə yardım göstərməmiş müşriklər istisnadır. Onlarla olan müqavilənizi, müddəti bitənədək yerinə yetirin. Həqiqətən, Allah müttəqiləri sevir.
5. Haram aylar bitdikdə müşriklərə harada rast gəlsəniz onları öldürün, əsir tutun, mühasirəyə alın və onlara hər yerdə pusqu qurun. Əgər tövbə etsələr, namaz qılıb zəkat versələr onları sərbəst buraxın. Çünki Allah bağışlayandır, rəhmlidir.
6. Əgər müşriklərdən biri səndən aman diləsə, ona aman ver ki, Allahın kəlamını eşitsin. Sonra onu özünün xatircəm olduğu yerə çatdır. Çünki onlar *haqqı* bilməyən bir qövmdür.
7. Məscidulharamın yanında saziş bağladığınız kəslər istisna olmaqla müşriklərin Allah və Onun rəsulu yanında nə əhdi ola bilər? Nə qədər ki, onlar sizinlə düzgün davranır, siz də onlarla düzgün davranın. Həqiqətən, Allah müttəqiləri sevir.
8. *Necə ola bilər?! Əgər onlar sizə qalib gəlsələr, nə qohumluq əlaqəsinə, nə də əhdə riayət edərlər. Onların qəlbində nifrət olduğu halda, dilləri ilə sizi razı salmağa çalışarlar. Onların çoxu fasiqlərdir.*

9. Onlar Allahın ayələrini ucuz qiymətə satır və *insanları* Onun yolundan döndərirdilər. Onların tutduqları iş necə də pisdir!
10. Onlar möminlərlə münasibətdə nə qohumluq əlaqəsinə, nə də əhdə riayət etmirlər. Onlar həddi aşanlardır.
11. Əgər tövbə etsələr, namaz qılıb zəkat versələr onlar sizin din qardaşlarınızdır. Biz ayələri bilən adamlara beləcə izah edirik.
12. Əgər kafir başçılar əhd bağladıqdan sonra andlarını pozub dininizə böhtan atsalar, onlarla vuruşun, çünki onlar anda əhəmiyyət verməzlər. Bəlkə, *küfrdən* əl çəkələr.
13. Məgər siz andlarını pozan, Peyğəmbəri öz *yurdundan* qovmaq fikrində olan, özləri də sizinlə *döyüşü* birinci başlayan bir camaatla vuruşmayacaqsınız? Məgər onlardan qorxursunuz? Əgər möminsinizsə, daha çox Allahdan qorxmalısınız.
14. Onlarla vuruşun ki, Allah sizin əllərinizlə onlara əzab versin, onları rüsvay etsin, sizə onların üzərində qələbə çaldırsın, mömin camaatın qəlbini sevindirsin
15. və *möminlərin* qəlbindən qəzəbi silib aparsın. Allah istədiyi kəsin tövbəsini qəbul edər. Allah *hər şeyi* biləndir, hikmət sahibidir.
16. Yoxsa elə hesab edirsiniz ki, Allah sizlərdən cihad edənləri, Allahdan, Onun rəsulundan və mömin-

lərdən başqasını özlərinə sirdaş tutmayanları üzə çıxarmadan siz sərbəst buraxılacaqsınız? Allah nə etdiklərinizdən xəbərdardır.

17. Müşriklərə, özlərinin küfr etdiklərini bildikləri halda Allahın məscidlərini abadlaşdırmaq yaramaz. Onların əməlləri puça çıxmışdır. Onlar Odda əbədi qalacaqlar.
18. Allahın məscidlərini yalnız Allaha və Axirət gününə iman gətirən, namaz qılan, zəkat verən və Allahdan başqa heç kəsdən qorxmayanlar abadlaşdırar. Ola bilsin ki, onlar doğru yolla gedənlərdən olsunlar.
19. Doğrudanmı siz hacılara su verməyi və Məscidul-haramı abadlaşdırmağı Allaha və Axirət gününə iman gətirib Allah yolunda cihad edənlərlə eyni tutursunuz? *Bilin ki*, onlar Allahın yanında bərabər sayılırlar. Allah zalım qövmü doğru yola yönəltməz.
20. İman gətirib hicrət edən və Allah yolunda öz malları və canları ilə cihad edənlərin Allah yanında ən yüksək dərəcələri vardır. Məhz onlar nicat tapanlardır.
21. Rəbbi Öz tərəfindən onları bir mərhəmət, razılıq və içərisində onlar üçün tükənməz nemətlər olan cənnətlərlə müjdələyir.
22. Onlar orada əbədi qalacaqlar. Şübhəsiz ki, Allah yanında böyük mükafat vardır.

23. Ey iman gətirənlər! Əgər atalarınız və qardaşlarınız küfrü imandan üstün sayırlarsa, onları dost tutmayın. Sizdən kim onları özünə dost tutarsa, məhz onlar zalımlardır.
24. De: “Əgər atalarınız, oğullarınız, qardaşlarınız, zövcələriniz, yaxın qohumlarınız, qazandığınız mallar, iflasa uğramasından qorxduğunuz alış-verişiniz və bəyəndiyiniz məskənlər sizə Allahdan, Onun Elçisindən və Onun yolunda cihaddan daha əzizdirsə, Allah Öz əmrini verincəyə qədər gözləyin. Allah günahkar qövmü doğru yola yönəltməz.”
25. Həqiqətən, Allah əksər döyüşlərdə, habelə Huneyn günündə də sizə kömək etmişdi. O zaman çoxluğunuz xoşunuza gəldi, lakin *bunun* sizə faydası olmadı. Yer üzü, genişliyinə baxmayaraq, sizə dar gəldi, sonra geriye çevrilib qaçdınız.
26. Sonra Allah Öz rəsuluna və möminlərə əminlik nazil etdi, görə bilmədiyiniz döyüşçülər göndərdi və kafirlərə əzab verdi. Budur kafirlərin cəzası.
27. Bundan sonra isə Allah istədiyinin tövbəsini qəbul edər. Çünki Allah bağışlayandır, rəhmlidir.
28. Ey iman gətirənlər! Həqiqətən də, müşriklər mürdərdir. Odur ki, özlərinin bu ilindən sonra Məscidulharama yaxınlaşmasınlar. Əgər kasıblıqdan qorxursunuzsa, *bilin ki*, Allah istəsə, Öz lütfündən *bəxş etməklə* sizi varlandırar. Həqiqətən, Allah *hər şeyi* biləndir, hikmət sahibidir.

29. Kitab verilənlərdən Allaha və Axirət gününə iman gətirməyən, Allahın və Onun Elçisinin haram buyurduğunu haram saymayan və həqiqi din *olan İslama* etiqad etməyənlərlə, zəlil günə qalıb öz əlləri ilə cizyə verməyə məcbur oluncaya qədər vuruşun.
30. Yəhudilər: “Üzeyir Allahın oğludur” – dedilər. Nəsrənilər də: “Məsih Allahın oğludur” – dedilər. Bu onların ağızlarından çıxan sözlərdir. *Bu*, daha əvvəlki kafirlərin sözlərinə oxşayır. Allah onları məhv etsin! Gör necə də *haqdan* döndərilirlər!
31. Onlar Allahı qoyub baş elm adamlarını və rahiblərini, bir də Məryəm oğlu İsanı tanrılar qəbul etdilər. Halbuki onlara ancaq tək olan İlahə ibadət etmək əmr olunmuşdu. Ondan başqa *ibadətə layiq olan* məbud yoxdur. O, bunların şərikin qoşduqları şeylərdən uzaqdır.
32. Onlar ağızları ilə Allahın nurunu söndürmək istəyirlər. Allah isə *buna* yol verməz, kafirlərin xoşuna gəlməsə də, O, Öz nurunu tamamlayar.
33. Müşriklərin xoşuna gəlməsə də, İslamı bütün dinlərdən üstün etmək üçün Öz Elçisini doğru yol göstəricisi və haqq din ilə göndərən Odur.
34. Ey iman gətirənlər! Din alimlərindən və rahiblərdən çoxu insanların mallarını haqsız olaraq yeyir və *onları* Allah yolundan döndərilər. Qızıl-gümüş yığıb onları Allah yolunda sərf etməyənləri ağırılı-acılı bir əzabla müjdələ.

35. O gün bu *yığdıqları sərvətlər* Cəhənnəm odunda qızdırılacaq və bununla onların alınlarına, böyürlərinə və kürəklərinə damğa vurulacaq və *onlara*: “Budur özünüz üçün yığdıqlarınız. Elə isə dadın yığdıqlarınızı!” – *deyiləcəkdir*.
36. Həqiqətən, Allah yanında ayların sayı on ikidir. Göyləri və yeri yaratdığı gündən bəri Allahın kitabında *bu belədir*. Bunlardan dördü haram aylardır. Doğru din budur. Odur ki, bu aylarda özünüzə zülm etməyin. Müşriklər hamısı bir yerdə sizinlə vuruşduqları kimi, siz də hamınız bir yerdə onlarla vuruşun və bilin ki, Allah müttəqilərlədir.
37. *Haram ayı* təxirə salmaq ancaq küfrü artırır. Bununla da kafirlər azdırılırlar. Onlar bunu bir il halal sayır, bir il də haram sayırlar ki, Allahın haram etdiyi ayların sayını uyğunlaşdırsınlar və Allahın haram buyurduğunu halal etsinlər. Beləcə, onların pis əməlləri özlərinə gözəl göstərildi. Allah kafir adamları doğru yola yönəltməz.
38. Ey iman gətirənlər! Sizə nə olub ki, “Allah yolunda döyüşə çıxın!” – deyildikdə yerinizdə qaxılıb qaldınız? Yoxsa, axirətdən vaz keçib dünya həyatından razı qaldınız? Halbuki dünya həyatının keçici zövqü axirətlə müqayisədə çox dəyərsiz bir şeydir.
39. Əgər döyüşə çıxmasanız, *Allah* sizi ağırılı-acılı bir əzaba düşür edər və sizi başqa bir qövmlə əvəz

edər. Siz isə Ona heç bir zərər yetirə bilməzsınız, çünki Allah hər şeyə qadirdir.

40. Əgər siz *Peyğəmbərə* kömək etməsəniz, *bilin ki*, Allah ona artıq kömək göstərmişdir. O vaxt kafirlər onu iki nəfərdən ikincisi olaraq *Məkkədən* çıxartdılar. O iki nəfər mağarada olarkən *onlardan* biri öz dostuna (Əbu Bəkrə) dedi: "Qəm yemə, Allah bizimlədir!" *Bundan sonra* Allah ona arxayınlıq nazil etdi, sizin görmədiyiniz döyüşçülərlə ona yardım göstərdi və kafirlərin sözünü alçaltdı. Ancaq Allahın sözü ucadır. Allah qüdrətlidir, hikmət sahibidir.
41. *Sizə* yüngül *gəlsə də*, ağır *gəlsə də*, döyüşə çıxın, malınız və canınızla Allah yolunda cihad edin! Biləsiniz ki, bu sizin üçün daha xeyirlidir.
42. Əgər səfəriniz gəlir gətirən və yüngül bir yürüş olsaydı, onlar mütləq sənin ardınca gedərdilər. Lakin əziyyətli yol onlara uzaq gəldi. Onlar: "Əgər taqətimiz olsaydı, biz də sizinlə bərabər çıxardıq!" – *deyə* Allaha and içəcəklər. Onlar özlərini həlak edirlər. Çünki Allah onların yalançı olduqlarını bilir.
43. Allah səni bağışlasın! Doğru danışanlar sənə bəlli olmamış, yalançıları da tanımamış nə üçün onlara *cihaddan yayınmağa* izin verdin?
44. Allaha və Axirət gününə iman gətirənlər Allah yolunda malları və canları ilə cihad etmək üçün səndən izin istəməzlər. Allah müttəqiləri tanıyır.

45. Ancaq Allaha və Axirət gününə iman gətirməyən və qəlbləri şəkk-şübhəyə düşənlər *döyüşə getməmək məqsədilə* səndən izin istəyirlər. Onlar öz şübhələri içində tərəddüd edirlər.
46. Əgər onlar *döyüşə* çıxmaq istəsəydilər, mütləq ona hazırlıq görərdilər. Lakin Allah onların döyüşə getməsini istəmədi və onları saxladı. Onlara: “*Evdə* oturanlarla bərabər, siz də oturun!” – deyildi.
47. Əgər onlar sizinlə birgə *döyüşə* çıxsaydılar, ancaq işinizdə qarışıqlığı artırar və sizi fitnəyə məruz qoymaq üçün tez aranızda girərdilər. İçinizdə onlara qulaq asanlar da var. Allah zalımları tanıyır.
48. Onlar əvvəllər də fitnəkarlıq etməyə çalışmış və sənin əleyhinə hiylələr qurmuşdular. Axır ki, haqq öz yerini tapdı və onlar istəmədikləri halda Allahın hökmü qələbə çaldı.
49. Onlardan eləsi də var ki: “Mənə izin ver *döyüşə getməyim*, məni günaha batırma!” – deyir. Doğrusu, onlar artıq günaha batıblar. Şübhəsiz ki, Cəhənnəm kafirləri çulğayacaqdır.
50. Sənə bir uğur nəsib olsa, *bu* onları kədərləndirər. Sənə bir müsibət üz versə: “Biz ehtiyat tədbirimizi əvvəlcədən görmüşük!” – deyər və sevinə-sevinə çıxıb gedərlər.
51. De: “Allahın bizim üçün yazdığından başqa bizim başımıza heç nə gəlməz. O, bizim Himayədarı-

mızdır. Qoy möminlər yalnız Allaha təvəkkül etsinlər!"

52. De: "Doğrudanmı siz bizlərə iki uğurdan – *qələbədən və ya şəhidlikdən* birinin yetişməsini gözləyirsiniz? Biz isə ya Allahın Özü tərəfindən və yaxud da bizim əllərimizlə sizi əzaba düşər etməsini gözləyirik. Gözləyin, şübhəsiz ki, biz də sizinlə birlikdə gözləyirik."
53. De: "İstər könüllü, istərsəniz də könülsüz xərcləyin, onsuz da sizdən qəbul olunmayacaq. Çünki siz fasiq bir qövmlə oldunuz!"
54. Onların sərf etdiklərinin qəbul olunmasına yalnız o mane olur ki, onlar Allaha və Onun Elçisinə küfr edir, namaza tənbelliklə qalxır və *mallarını* könülsüz xərcləyirlər.
55. Onların nə malları, nə də övladları səni heyrləndirməsin. Allah bunlarla dünya həyatında onlara əzab vermək və onların kafir olaraq canlarının çıxmasını istəyir.
56. Onlar sizdən olduqlarına dair and içirlər. Halbuki onlar sizdən deyillər. Əslində, onlar qorxaq adamlardır.
57. Əgər onlar bir sığınacaq və ya *daldalanmaq* üçün mağaralar, yaxud *gizlənməyə* bir oyuyq tapsaydılar, ləngimədən ora yönələrdilər.
58. Onlardan elələri də var ki, sədəqələrlə bağlı sənə nöqsan tuturlar. Bundan onlara bir şey verilsə, razı qalar, verilməsə, dərhal qəzəblənərlər.

59. Kaş ki, onlar Allahın və Onun Elçisinin onlara verdiyinə razı qalıb: "Allah bizə yetər. Allah da bizə Öz lütfündən verəcək, Onun Elçisi də. Həqiqətən də, biz Allaha rəğbət bəsləyirik" – deyəydilər.
60. Zəkatlar Allah tərəfindən bir fərz olaraq yalnız yoxsullara, kasıblara, onu yığıb paylayanlara, qəbləri *İslam dininə* isinişdiriləcək kimsələrə, köhlərin azad olunmasına, borclulara, Allah yolunda cihad edənlərə və müsafirlərə məxsusdur. Allah *hər şeyi* biləndir, hikmət sahibidir.
61. Onlardan elələri də var ki, Peyğəmbərə əziyyət verib: "*O hər sözü eşidən bir qulaqdır!*" - deyirlər. De: "O, sizin üçün ancaq xeyirli sözlər eşidir. O, Allaha iman gətirir, möminlərə də inanır. O, sizlərdən iman gətirənlər üçün bir rəhmətdir." Allahın Elçisinə əziyyət verənlər üçün isə ağırılı-acılı bir əzab vardır.
62. Sizi razı salmaq üçün yanınızda Allaha and içirlər. Əgər mömindirlərsə, *bilsinlər ki*, Allahı və Onun Elçisini razı salmaları daha yaxşıdır.
63. Məgər bilmirdilərmiki, Allaha və Onun Elçisinə qarşı çıxanlar üçün içində əbədi qalacaqları Cəhənnəm odu vardır? Bu isə böyük rüsvayçılıqdır.
64. Münafiqlər qəblərində olanları özlərinə xəbər verən bir surənin *möminlərə* nazil olmasından çəkinirlər. De: "Siz istehza edin! Şübhəsiz ki, Allah çəkindiyyiniz şeyi üzə çıxaracaqdır."

65. Onlardan *nə üçün istehza etdiklərini* soruşsan, deyirlər: "Biz sadəcə boş-boş danışıb zarafatlaşırıdıq!" De: "Allaha, Onun ayələrinə və Onun elçisi-nəmi istehza edirsiniz?!"
66. Üzrxahlıq etməyin! İman gətirdikdən sonra artıq kafir oldunuz." Sizlərdən bir qismini bağışlasaq da, digərlərinə günahkar olduqlarına görə əzab verəcəyik.
67. Münafiq kişilər və münafiq qadınlar bir-birinin tayıdırlar. Onlar *insanları* pis işlər görməyə vadar edir, yaxşı əməllərə qadağa qoyur və xəsislik göstərirlər. Onlar Allahı unutdular. Allah da onları unutdu. Həqiqətən, münafıqlar günahkardırlar.
68. Allah münafiq kişilərə, münafiq qadınlara və kafirlərə içərisində əbədi qalacaqları Cəhənnəm odu vəd etmişdir. *Bu* onlara kifayət edər! Allah onlara lənət etmişdir. Onlar üçün daimi bir əzab vardır.
69. *Ey münafıqlar! Siz də özünüzdən əvvəlki münafıqlar* kimisiniz. Onlar sizdən qüvvədə daha üstün, mal-dövlət və övlad baxımından daha çox idilər. Onlar öz paylarına düşən *dünya malından* zövq aldılar. Sizdən əvvəlkilər öz paylarına düşən *dünya malından* zövq aldıkları kimi, siz də öz payınızdan zövq aldınız. Onlar *batil fikirlərə* daldıkları kimi, siz də daldınız. Onların əməlləri dünyada da, axirətdə də puç olmuşdur. Məhz onlar ziyana uğrayanlardır.

70. Məgər onlara özlərindən əvvəlkilərin – Nuh qöv-münün, Ad və Səməd *tayfalarının*, İbrahim qöv-münün, Mədyən əhalisinin və alt-üst edilmiş kəndin – *Lut tayfasının* xəbərləri gəlib çatmayıb? Elçiləri onlara açıq-aydın dəlillər gətirmişdilər. Allah onlara zülm etmədi, lakin onlar özləri özlərinə zülm edirdilər.
71. Mömin kişilərlə mömin qadınlar bir-birinin dostlarıdır. Onlar *insanlara* yaxşı işlər görməyi buyurur, pis əməlləri qadağan edir, namaz qılır, zəkat verir, Allaha və Onun Elçisinə itaət edirlər. Allah onlara rəhm edəcəkdir. Həqiqətən, Allah qüdrətlidir, hikmət sahibidir.
72. Allah mömin kişilərə və mömin qadınlara *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan, içində əbədi qalacaqları cənnətlər və Ədn cənnətlərində gözəl məskənlər vəd etmişdir. Allahın razılığı isə daha böyükdür. Bu, böyük uğurdur.
73. Ey Peyğəmbər! Kafirlərlə və münafiqlərlə vuruş. Onlarla sərt davran. Onların gedəcəkləri yer Cəhənnəmdir. Ora nə pis dönüş yeridir!
74. Allaha and içirlər ki, *nalayiq sözlər* deməyiblər. Halbuki onlar küfr danışmış, İslamı qəbul etdikdən sonra kafir olmuş və nail ola bilmədikləri işə can atmışdılar. Onların intiqam alması yalnız Allahın və Onun elçisinin onları Öz lütfündən varlandırıdığını görədir. Əgər tövbə etsələr, onlar

üçün xeyirli olar. Əgər üz döndərsələr, Allah onları dünyada da, axirətdə də ağırlı-acılı bir əzaba düçar edər. Yer üzündə onların nə bir dostu, nə də bir köməkçisi vardır.

75. Onlardan: “Əgər *Allah* Öz lütfündən bizə bəxş etsə, əlbəttə, biz sədəqə verər və əməlisalehlərdən olarıq!” – *deyə* Allaha əhd edənləri də vardır.
76. *Allah* Öz lütfündən onlara verdikdə isə xəsislik edərək üz çevirib getdilər.
77. Allaha verdikləri vədə xilaf çıxdıqlarına və yalan söylədiklərinə görə *Allah da* onların qəlblərinə Onunla qarşılaşacaqları günədək nifaq saldı.
78. Məgər anlamırdılar ki, Allah onların sirlərindən də, xəlvəti danışığılarından da aghahdır və Allah qeybləri biləndir?
79. Möminlərdən könüllü surətdə sədəqə verənlərə və çətinliklə tapdıqlarını verənlərə eyib tutanları, onları məsxərəyə qoyanları, Allah məsxərəyə qoyacaqdır. Onları ağırlı-acılı bir əzab gözləyir.
80. Onların bağışlanması üçün dua etsən də, etməsən də, *hətta* onlar üçün yetmiş dəfə bağışlanma diləsən belə, Allah onları əsla bağışlamayacaqdır. Çünki onlar Allahı və Onun Elçisini inkar etdilər. Allah günahkar insanları doğru yola yönəltməz.
81. *Döyüşə getməyib* arxada qalanlar Allahın Elçisinin əleyhinə çıxaraq *evdə* qalmalarına sevindilər. Onlar Allah yolunda öz malları və canları ilə cihad

etmək istəmədilər və: "Bu istidə döyüşə çıxmayın!" – dedilər. De: "Cəhənnəm odu bundan da istidir!" Kaş anlayaydılar.

82. Qoy onlar etdikləri *günahların* cəzası olaraq az gülüb çox ağlasınlar!
83. Əgər Allah səni onlardan bir zümrənin yanına göndərsə və onlar *döyüşə* çıxmaq üçün səndən izin istəsələr, de: "Siz bir daha mənimlə *döyüşə* çıxmayacaq və mənimlə birlikdə heç bir düşmənlə vuruşmayacaqsınız. Çünki siz birinci dəfə *evdə* oturmağa razı oldunuz. Elə isə arxada qalanlarla bərabər, siz də *evdə* oturun!"
84. Heç vaxt onlardan ölmüş bir kəsin *cənazə* namazını qılma, qəbrinin başında da durma. Çünki onlar Allahı və Onun Elçisini inkar etdilər və günahkar olaraq öldülər.
85. Onların nə malları, nə də övladları səni təəccübləndirməsin. Allah bununla dünyada onlara əzab vermək və onların kafir olduqları halda canlarının çıxmasını istəyir.
86. "Allaha iman gətirin və Onun Elçisi ilə birlikdə cihad edin!" – *deyə* bir surə nazil edildikdə onların var-dövlətə malik olanları səndən icazə istəyib dedilər: "Bizi burax *evdə* oturanlarla birlikdə qalaq!"
87. Onlar arxada qalanlarla birgə qalmağa razı oldular. Onların qəlblərinə möhür vuruldu. Buna görə də onlar *haqqı* anlamayacaqlar.

88. Lakin *Allahın* Elçisi və onunla birgə iman gətirənlər malları və canları ilə cihad etdilər. Onlar üçün nemətlər hazırlanmışdır. Məhz onlar uğur qazananlardır.
89. Allah onlar üçün *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan, içində əbədi qalacaqları cənnətlər hazırlamışdır. Bu, böyük uğurdur.
90. Bədəvilərdən üzrlü olduqlarını iddia edənlər *evdə qalmaq üçün* onlara icazə verilsin deyə gəldilər. Allaha və Onun Elçisinə yalan danışanlar isə *evdə* oturdular. Onlardan kafir olanlara ağırılı-acılı bir əzab üz verəcəkdir.
91. Allaha və Onun elçisinə sadıq qalacaları təqdirdə zəiflərə, xəstələrə və *döyüşdə* vuruşmağa vəsait tapan bilməyənlərə *evdə qalmaqda* heç bir günah yoxdur. Yaxşı işlər görənləri danlamağa əsas da yoxdur. Allah bağışlayandır, rəhmlidir.
92. Miniklə təmin edəsən deyə sənin yanına gəldikdə: “Sizin üçün minik tapa bilmirəm” – dediyin zaman *cihad üçün* xərcləməyə bir şey tapa bilmədiklərinə görə kədərlənib gözləri dolmuş halda geri dönənlərin də *heç bir günahı yoxdur*.
93. Yalnız varlı olduqları halda *evdə qalmaq üçün* sənədən icazə almağa gələnlər danlanmalıdırlar. Onlar arxada qalanlarla birgə qalmağa razı oldular. Allah onların qəlbini möhürləmişdir. Məhz bu səbəbdən onlar *özlərinin aqibətini* bilməzlər.

94. *Döyüşdən* onların yanına qayıtdığınız zaman sizdən üzr diləyəcəklər. De: “Üzr diləməyin. Sizə əsla inanmayacağıq. Allah sizin işlərinizdən bizi agah etmişdir. *Sonrakı* əməllərinizi Allah da görəcək, Onun rəsulu da. Sonra isə qeybi və aşkarı Birlənin hüzuruna qaytarılacaqsınız, O da sizə nə etdiklərinizi xəbər verəcəkdir.”
95. Yanlarına qayıtdığınız zaman onlardan əl çəkəsiniz deyə qarşınızda Allaha and içəcəklər. Siz onlardan üz döndərin. Çünki onlar murdardırlar. Qazandıqları *günahların* cəzası olaraq gedəcəkləri yer Cəhənnəm olacaqdır.
96. Qarşınızda and içəcəklər ki, onlardan razı qalasınız. Siz onlardan razı olsanız da, Allah fasiq qövmdən razı qalmaz.
97. Bədəvilər küfr və nifaq baxımından daha betər, Allahın Öz rəsuluna nazil etdiyi hökmləri bilməməyə daha layiqdirlər. Allah *hər şeyi* biləndir, hikmət sahibidir.
98. Bədəvilər içərisində elələri də vardır ki, *Allah yolunda* xərclədiklərini itki sayır və sizə bəlalər üz verməsini gözləyirlər. *Gözlədikləri* pis bəla onların öz başlarına gələcək. Allah *hər şeyi* eşidəndir, biləndir.
99. Bədəvilər içərisində elələri də vardır ki, Allaha və Axirət gününə inanır, xərclədiyini Allaha yaxınlıq və Peyğəmbərin dualarına nail olmaq üçün

vəsilə sayırlar. Bilin ki, bu, onlar üçün *Allaha* yaxınlaşmağa bir vasitədir. Allah onları Öz mərhəmətinə qovuşduracaqdır. Həqiqətən, Allah bağışlayandır, rəhmlidir.

100. *Dində* hamını ötüb keçən ilk mühacirlərə və ənsara, həmçinin yaxşı işlər görməkdə onların ardınca gedənlərə gəlincə, Allah onlardan razıdır, onlar da *Allahdan* razıdırlar. *Allah* onlar üçün *ağac-ları və qəsrləri* altından çaylar axan, içində əbədi qalacaqları cənnətlər hazırlamışdır. Bu, böyük uğurdur.
101. Ətrafınızdakı bədəvilər və Mədinə əhalisi arasında ikiüzlülükdə mahir olan münafiqlər vardır. Sən onları tanımırsan, Biz isə onları tanıyıırıq. Biz onlara iki dəfə (dünyada və qəbirdə) əzab verəcəyik. Sonra da (axirətdə) böyük bir əzaba düçar olacaqlar.
102. *Münafiqlərdən* digərləri isə öz günahlarını etiraf etdilər. Onlar yaxşı bir əməllə pis bir əməli birbirinə qarışdırdılar. Ola bilsin ki, Allah onların tövbələrini qəbul etsin. Həqiqətən, Allah bağışlayandır, rəhmlidir.
103. Onların mallarından sədəqə götür ki, bununla onları pak edib təmizə çıxarasan. Onlar üçün dua et. Çünki sənin duan onlar üçün bir təskinlikdir. Allah *hər şeyi* eşidəndir, *hər şeyi* biləndir.

104. Məgər onlar bilmirlər ki, Allah Öz qullarından tövbə qəbul edər, sədəqə götürər və Allah tövbələri qəbul edəndir, Rəhmlidir?!
105. De: "İşinizdə olun! Allah, Onun rəsulu və möminlər əməllərinizi görəcəklər. Siz qeybi və aşkarı bilən *Allahın* yanına qaytarılacaqsınız, O da sizə nə etdiklərinizi xəbər verəcəkdir."
106. *Döyüşə getməyənlərdən* bəziləri barədə hökm Allaha qalmışdır. *Allah* ya onlara əzab verəcək, ya da tövbələrini qəbul edəcək. Allah *hər şeyi* biləndir, hikmət sahibidir.
107. *Müsəlmanlara* zərər vurmaq, küfr etmək, möminlərin arasına təfriqə salmaq məqsədilə, əvvəldən Allaha və Onun rəsuluna qarşı müharibə edən kimsəni gözləmək üçün məscid tikənlər, əlbəttə: "Biz yaxşılıqdan başqa bir şey istəmədik" – *deyə* and içəcəklər. Allah şahiddir ki, onlar yalançıdırlar.
108. Heç vaxt orada namaz qılma. İlk gündən təqva üzərində qurulmuş məscid, əlbəttə, içində namaz qılmağın üçün daha layiqdir. Orada təmizlənməyi sevən kişilər vardır. Allah da təmizləmənləri sevir.
109. Binasını Allah qorxusu və *Onun* rızası üzərində quran kəs daha yaxşıdır, yoxsa binasını dağılmaqda olan uçurumun lap kənarında quran və onunla birlikdə Cəhənnəm oduna yuvarlanan kəs?! Allah zalım qövmü doğru yola yönəltməz.

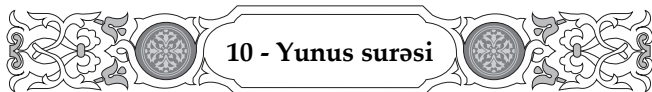
110. Onların tikdiyi bina (məscid), ürəkləri parça-parça olana qədər, qəlblərində bir şübhə olaraq qalacaqdır. Allah *hər şeyi* biləndir, hikmət sahibidir.
111. Şübhəsiz ki, Allah möminlərdən, Cənnət müqabilində, onların canlarını və mallarını satın almışdır. *Çünki* onlar Allah yolunda vuruşub öldürür və öldürülülər. *Bu, Allahın* Tövratda, İncildə və Quranda Öz öhdəsinə götürdüyü bir vəddir. Allahdan daha yaxşı əhdini yerinə yetirən kim ola bilər?! Elə isə sövdələşdiyiniz alış-verişə görə sevinin. Məhz bu, böyük uğurdur.
112. *Onlar* tövbə edən, ibadət edən, həmd edən, oruc tutan, rüku və səcdə edən, yaxşı işlər görməyi buyurub pis əməlləri qadağan edən və Allahın hüduqlarını qoruyan *kimsələrdir*. Belə möminləri müjdələ.
113. Müşriklərin Cəhənnəm sakinləri olduqları *müsəlmanlara* bəlli olduqdan sonra, onlarla qohum olsalar belə, Peyğəmbərə və möminlərə onlar üçün bağışlanma diləmək yaraşmaz.
114. İbrahimin öz atası üçün bağışlanma diləməsi isə yalnız ona verdiyi vədə görə idi. Atasının Allaha düşmən olduğu ona bəlli olduqdan sonra isə ondan uzaqlaşdı. Həqiqətən, İbrahim *Allaha* çox yalvaran həlim bir kimsə idi.
115. Allah bir qövmü doğru yola yönəltdikdən sonra, qorxub çəkinməli olduqları şeyləri özlərinə xə-

- bərdar etmədən onları *haqq yoldan* sapdırmaz. Həqiqətən, Allah hər şeyi biləndir.
116. Həqiqətən, göylərin və yerin mülkü Allaha məxsusdur. O həm dirildir, həm də öldürür. Sizin Allahdan başqa nə bir himayədarınız, nə də bir köməkçiniz var.
117. Allah, *müsəlmanlardan* bəzilərinin qəlbi *cihaddan* yayınmaq üzrə olduqdan sonra, Peyğəmbərin də, çətin vaxtda onun ardınca gedən mühacirlərin və ənsarın da *əvvəlcə* tövbəsini qəbul etdi, sonra da onları bağışladı. Çünki *Allah* onlara qarşı çox şəfqətlidir, rəhmlidir.
118. *Təbuk döyüşündən* geri qalmış üç nəfəri də bağışladı. Hətta yer üzü öz genişliyinə baxmayaraq onlara dar gəlmiş, ürəkləri *kədərdən* sıxılmış və yəqin bilmişdilər ki, Allahın *əzabından*, Onun Özünə sığınmaqdan başqa çarə yoxdur. Sonra *Allah*, peşman olsunlar deyə onların tövbəsini qəbul etdi. Həqiqətən, Allah tövbələri qəbul edəndir, Rəhmlidir.
119. Ey iman gətirənlər! Allahdan qorxun və düz danışanlarla birlikdə olun.
120. Mədinə əhalisinə və onların ətrafındakı bədəvilərə *döyüşdə* Allahın elçisindən geri qalmaq, onun canından öncə öz canlarının hayına qalmaq yaraşmaz. Çünki Allah yolunda onlara üz verən elə bir susuzluq, yorğunluq və aclıq, kafirləri qə-

zəbləndirən elə bir atılmış addım, düşmənin üzərində qazanılan elə bir uğur yoxdur ki, bunların müqabilində onlara yaxşı bir əməl yazılmasın. Həqiqətən, Allah yaxşı iş görənlərin mükafatını puç etməz.

121. Allah onları, etdikləri əməllərin ən gözəli ilə mükafatlandırır deyə, xərclədikləri elə bir kiçik və ya böyük məsrəf, keçdikləri elə bir vadi yoxdur ki, *buna görə* onlara *savab* yazılmasın.
122. Möminlərin hamısı eyni vaxtda döyüşə çıxmalıdır. Hər qəbilədən bir dəstə qalmalıdır ki, dini *dərindən* öyrənsinlər və öz camaatı döyüşdən geri qayıtdıqları zaman onları xəbərdar etsinlər. Bəlkə, onlar *pis işlərdən* çəkinələr.
123. Ey iman gətirənlər! Yaxınlığınızda ki kafirlərlə vuruşun. Qoy onlar sizdə sərtlik görsünlər. Bilin ki, Allah müttəqilərdir.
124. Bir surə nazil edildiyi zaman onlardan *istehza ilə*: “Bu, hansınızın imanını artırdı?” – deyənlər də var. İman gətirənlərə gəldikdə isə, *o surə* onların imanını artırır və onlar bir-birlərini müjdələyirlər.
125. Qəlbində xəstəlik olanlara gəlincə, *o surə* onların murdarlığı üstünə bir murdarlıq da artırır və onlar kafir olaraq ölərlər.
126. Onlar ildə bir və ya iki dəfə fəlakətə uğradıqlarını görmürlərmi?! Bununla belə yenə də tövbə etmə, ibrət almırlar.

127. Bir surə nazil edildiyi zaman onlar: “Sizi kimsə görürmü?” – *deyə* bir-birlərinə baxır, sonra da üz çevirib gedirlər. Anlamayan bir qövüm olduqlarına görə Allah onların qəlblərini *imandan* məhrum etmişdir.
128. Sizə özünüzdən elə bir Elçi gəldi ki, sizin əziyyə-tə düşməyiniz ona ağır gəlir. O, sizə qarşı qayğı-keş, möminlərə şəfqətli, rəhmlidir.
129. Əgər onlar üz döndərsələr, de: “Mənə Allah yetər. Ondan başqa *ibadətə layiq olan* məbud yoxdur. Mən Ona təvəkkül etdim. O, böyük Ərşin Rəbbidir!”

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Əlif. Ləm. Ra. Bu, hikmətli Kitabın ayələridir.
2. İçərilərindən bir adama: “İnsanları *Allahın əzabı ilə* qorxut və iman gətirənləri müjdələ ki, özlərinin Rəbbi yanında onların *etdikləri* yaxşılıqların müka-fatı var!” – *deyə* vəhy etməyimiz insanlara qəribə göründümü ki, kafirlər: “Sözsüz ki, bu, açıq-aşkar bir sehrbazdır!” – dedilər.
3. Şübhəsiz ki, Rəbbiniz göyləri və yeri altı gündə ya-radan, sonra da Ərşin üzərində ucalan Allahdır. İş-

ləri yoluna qoyan Odur. Yalnız Onun icazəsindən sonra kimsə şəfaətçi ola bilər. Budur, Rəbbiniz Allah. Elə isə Ona ibadət edin! Məgər düşünüb ib-rət almırsınız?!

4. Hamınızın dönüşü Onadır. Bu, Allahın haqq olan vədidir. O, məxluqu ilk dəfə yaradır, sonra onu *Qiyamat günü* yenidən dirildir ki, iman gətirib saleh əməllər edənləri ədalətlə mükafatlandırsın. Kafir-lərə gəlincə, küfr etdiklərinə görə onlar üçün qay-nar içki və ağırlı-acılı bir əzab vardır.
5. Günəşi işıqlı, ayı nurlu edən, illərin sayını və hesa-bı biləsiniz deyə ona mənzillər müəyyən edən Odur. Allah bunları ancaq haqq olaraq yaratmış-dır. O, bilən adamlara ayələri *belə* izah edir.
6. Doğrudan da, gecə ilə gündüzün bir-birini əvəz et-məsində, Allahın göylərdə və yerdə yaratdıqların-da *Allahdan* qorxan adamlar üçün dəlillər vardır.
7. Şübhəsiz ki, Bizimlə qarşılaşacaqlarına ümid etmə-yənlər, dünya həyatından razı qalıb onunla rahat-lıq tapanlar və ayələrimizdən qafil olanların –
8. məhz onların qazandıqları *günahlara* görə gedəcə-k-ləri yer Oddur.
9. İman gətirib saleh əməllər edənləri isə Rəbbi iman-larına görə doğru yola yönəldər. Nəim cənnətlərin-də onların *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axar.
10. Onların oradakı duası: “Allahım! Sən pak və mü-qəddəssən!”, orada *bir-birlərini* salamlaması: “Sa-

lam!" *sözü* və dualarının sonu: "Həmd, aləmlərin Rəbbi Allaha məxsusdur!" *sözləri olacaq*.

11. Əgər Allah insanlara istədikləri xeyri tez verdiyi kimi, şəri də tez versəydi, əlbəttə, onların əcəli çatmış olardı. Bizimlə qarşılaşacaqlarına ümid etməyənləri isə azğınlıqları içində sərgərdan dolaşan vəziyyətdə tərk edərik.
12. İnsana bəla üz verdikdə uzananda da, oturanda da, ayaq üstə olanda da Bizi çağırar. Bu bəlanı ondan sovuşdurduqda isə sanki ona üz vermiş bəladan ötrü Bizi çağırmamış kimi keçib gedər. Həddi aşanlara etdikləri əməllər beləcə gözəl göstərildi.
13. Sizdən əvvəlki nəsilləri də zülm etdiklərinə və elçiləri onlara açıq-aşkar dəlillər gətirdikləri halda *onlara* inanmadıqlarına görə məhv etdik. Biz günahkar qövmü belə cəzalandırırıq.
14. Sonra onların ardınca sizi yer üzündə xələflər etdik ki, görək necə davranacaqsınız.
15. Açıq-aydın ayələrimiz onlara oxunduğu zaman Bizimlə qarşılaşacaqlarına ümid etməyənlər deyirlər: "Bizə bundan başqa bir Quran gətir və ya onu dəyişdir!" De: "Mən onu öz istəyimlə dəyişdirə bilmərəm. Mən yalnız mənə vəhy olunana tabe oluram. Əgər Rəbbimə asi olsam, böyük günün əzabından qorxuram."

16. De: "Əgər Allah istəsəydi, mən onu sizə oxumazdım, O da onu sizə bildirməzdi. Axı mən bundan öncə də sizin aranızda illərcə yaşamışam. Məgər anlamırsınız?!"
17. Allaha qarşı yalan uydurandan və ya Onun ayələ-rini yalan hesab edəndən daha zalım kim ola bi-lər? Doğrudan da, günahkarlar nicat tapmazlar.
18. Onlar Allahı qoyub özlərinə nə bir zərər, nə də bir fayda verə bilməyənlərə ibadət edir və: "Onlar Allah yanında bizim şəfaətçilərimizdir!" – deyir-lər. De: "Yoxsa Allaha göylərdə və yerdə bilmədi-yi bir şeyimi xəbər verirsiniz?" *Allah* onların qoş-duqları şəriklərdən uzaqdır və ucadır.
19. İnsanlar vahid bir ümmət idilər, sonra ixtilafa düşdülər. Əgər Rəbbin tərəfindən əzəldən *yazıl-mış* bir söz olmasaydı, ixtilafa düşdükləri şey ba-rəsində aralarında dərhal hökm verilərdi.
20. Onlar deyirlər: "Barı ona Rəbbindən bir dəlil endi-rilərdi." De: "Qeyb ancaq Allaha aiddir. Gözlə-yin, şübhəsiz ki, mən də sizinlə birlikdə gözlə-yənlərdənəm."
21. İnsanlara üz verən bəladan sonra onlara bir mər-həmət daddırdığımız zaman ayələrimizə qarşı dərhal hiylə qurmağa çalışarlar. De: "Allah daha tez hiylə qurar." Şübhəsiz ki, elçilərimiz qurdu-ğunuz hiylələri yazırlar.

22. Sizi quruda və dənizdə hərəkət etdirən Odur. Siz gəmilərdə olduğunuz, *gəmilər də* içindəkiləri xoş bir küləklə apardığı və onlar buna sevindikləri zaman birdən bir fırtına qopub dalğalar hər yandan onların üstünə gəldikdə və *gəmidəkilər* dalğaların onları bürüyəcəyini yəqin etdikdə Allaha – dini məhz Ona aid edərək dua edib deyərlər: “Əgər bizi bundan xilas etsən, əlbəttə, şükür edənlərdən olarıq.”
23. *Allah* onları xilas etdikdə isə dərhal haqsız olaraq yer üzündə azgınlıq edərlər. Ey insanlar! Azgınlığınız yalnız sizin öz əleyhinizədir. *Bunlar* dünya həyatının keçici zövqləridir. Sonra isə dönüşünüz Bizə olacaq, Biz də nə etdikləriniz barədə sizə xəbər verəcəyik.
24. Dünya həyatının misalı göydən endirdiyimiz suyun misalına bənzəyir ki, onun sayəsində insanların və heyvanların yediyi yer bitkiləri bir-birinə qatışır. Nəhayət, yer öz bərbəzəyinə bürünüb rəvnəqləndiyi və onun sakinləri *onun məhsulunu* yığmağa qadir olduqlarını güman etdikləri zaman gecə, yaxud gündüz əmrimiz o yerə yetişər və Biz onu, elə bir biçilmiş sahəyə döndərərək ki, sanki dünən heç bol *məhsulu* olmamışdı. Biz ayələri düşünən bir qövmlə üçün beləcə izah edirik.
25. Allah əmin-amanlıq yurduna – *Cənnətə* çağırır və istədiyini düz yola yönəldir.

26. Yaxşı iş görənlər üçün ən yaxşısı və bundan da üstünü (Cənnət, üstəlik də Allahı görmək) vardır. Onların üzünü nə bir qubar, nə də bir zillət bürüyər. Onlar Cənnət sakinləridirlər və onlar orada əbədi qalacaqlar.
27. Pis işlər görənlərə isə pisliyin cəzası onun misli qədər verilər. Onları zillət bürüyər. Onları Allahdan qoruya bilən bir kimsə də yoxdur. Onların üzləri sanki zülmət gecənin parçalarına bürünmüşdür. Onlar Od sakinləridir və onlar orada əbədi qalacaqlar.
28. O gün onların hamısını *bir yerə* toplayacaq, sonra da müşriklərə: "Siz də, şərikləriniz də öz yerinizdə qalın!" – deyəcəyik. Biz onları ayıracağıq. Onların şərikləri deyəcəklər: "Siz bizə ibadət etmirdiniz.
29. Bizimlə sizin aranızda Allahın şahid olması yetər. Doğrudan da biz sizin ibadətinizdən xəbərsiz idik."
30. Orada hər kəs keçmişdə törətdiklərinin acısını çəkəcəkdir. Onlar Allaha – özlərinin həqiqi Həməyədarına qaytarılacaq və uydurduqları *bütlər* onlardan uzaqlaşib qeyb olacaqlar.
31. De: "Sizə göydən və yerdən ruzi verən kimdir? Qulaqlara və gözlərə hakim olan kimdir? Ölüdən diri çıxaran, diridən də ölü çıxaran kimdir? İşləri yoluna qoyan kimdir?" Onlar deyəcəklər: "Allah!" De: "Bəs *belə olduğu halda Allahdan qorxmursunuz?*"

32. O, sizin Haqq Rəbbiniz olan Allahdır. Haqdan sonra zəlalətdən başqa nə ola bilər? Siz necə də *haqdan* döndərilirsiniz!
33. Beləliklə, fəsiqlərin iman gətirməyəcəyinə dair Rəbbinin sözü doğru çıxdı.
34. De: “*Allaha* qoşduğunuz şəriklərdən eləsi varmı ki, *hər hansı bir* məxluqu ilk dəfə yaratsın, *öldükdən* sonra onu *əvvəlki halına* qaytarsın?” De: “Məxluqu ilk dəfə Allah yaradır, *öldükdən* sonra onu *əvvəlki halına* qaytarır. Siz necə də *haqdan* döndərilirsiniz!”
35. De: “*Allaha* qoşduğunuz şəriklər arasında haqqa yönəldən bir kimsə varmı?” De: “Allah *Öz qullarını* haqqa yönəldir. Elə isə *deyin* görək haqqa yönəldən kəs arxasınca gedilməyə daha çox layiqdir, yoxsa özünə doğru yol göstərilməyincə onu tapa bilməyən kəs? Sizə nə olub? Necə mühakimə edirsiniz?”
36. Onların əksəriyyəti ancaq zənnə uyur. Şübhəsiz ki, zənn həqiqəti heç cür əvəz edə bilməz. Allah onların nə etdiklərini bilir.
37. Bu Quran Allahdan başqası tərəfindən uydurulmuş bir şey deyildir. Lakin o, özündən əvvəlkiləri təsdiqləyən və kitabı müfəssəl izah edəndir. Onun içində heç bir şəkk-şübhə yoxdur və o, aləmlərin Rəbbi tərəfindən *nazil edilmişdir*.

38. Yoxsa: "*Muhəmməd* onu özündən uydurdu?!" – deyirlər. De: "Əgər doğru danışırınsızsa, ona bənzər bir surə də siz gətirin və Allahdan başqa, kimi bacarırsınızsa, *köməyə* çağırın!"
39. Xeyr! Onlar elmini qavraya bilmədikləri və hələ yozumu onlara gəlməmiş *Qurani* yalan hesab etdilər. Onlardan əvvəlkilər də yalan hesab etmişdilər. Bir gör zalımların aqibəti necə oldu.
40. İçərilərində *bu Qurana* inananlar da var, ona inanmayanlar da. Rəbbin fitnə-fəsad törədənləri daha yaxşı tanıyır.
41. Əgər səni yalançı hesab etsələr, de: "Mənim əməlim mənə, sizin əməliniz isə sizə aiddir. Siz mənim etdiyim əməldən uzaqsınız, mən də sizin etdiyiniz əməllərdən uzağam."
42. Onlardan səni dinləyənlər də vardır. Məgər karlara – əgər anlamırlarsa – sənmi eşitdirəcəksən?
43. Onlardan sənə baxanlar da vardır. Məgər korları – əgər görmürlərsə – sənmi doğru yola yönəldəcəksən?
44. Həqiqətən, Allah insanlara zərrə qədər zülm etməz, lakin insanlar özləri özlərinə zülm edirlər.
45. *Allah* onları *bir yerə* toplayacağı gün, sanki *dünyada və yaxud qəbirdə* gündüzün ancaq bir saatını qalmışlar kimi, bir-birlərini tanıyacaqlar. Allahın qarşısında durmağı yalan sayanlar, həqiqətən, ziyanə uğramışlar. Onlar doğru yola yönələn deyillər.

46. Onlara vəd etdiyimiz *əzabın* bəzisini sənə göstər-sək və yaxud da *göstərmədən öncə* səni öldürsək, yenə də onların dönüşü Bizədir. Həm də Allah onların nə etdiklərinə Şahiddir.
47. Hər ümmətin bir elçisi vardır. Elçiləri gəldikdə onların arasında ədalətlə hökm verilər və onlara zülm edilməz.
48. *Kafir*lər deyirlər: “Əgər doğru deyirsinizsə, bu vəd nə vaxt olacaq?”
49. De: “Allahın istədiyindən başqa, mən özümə nə bir zərər, nə də bir xeyir verməyə qadirəm. Hər ümmətin bir əcəli vardır. Onların əcəli gəldiyi zaman bircə saat belə nə yubanar, nə də qabağa keçə bilərlər.”
50. *Müşriklərə* de: “Bir deyin görək, əgər *Allahın* əzabı sizə gecə, yaxud gündüz gəlsə, *nə edəcəksiniz?* Günahkarlar bunun üçün niyə tələsirlər?”
51. *Əzab* başınızın üstünü aldıqdan sonramı ona iman gətirəcəksiniz? Yoxsa indimi? Siz ki, onun tez gəlməsini istəyirdiniz!”
52. Sonra zalımlara deyiləcəkdir: “Dadın əbədi əzabı! Məgər siz ancaq qazandığınız *günahlara* görə cəzalandırılmırsınızmı?”
53. Səndən: “O *əzab* doğrudurmu?” – *deyə* xəbər alırlar. De: “Bəli, and olsun Rəbbimə! Həqiqətən də, o, doğrudur və siz *ondan* yaxa qurtara bilməyəcəksiniz.”

54. Əgər zalım olan hər kəs yer üzündə olanların hamısına sahib olsaydı, mütləq onu *əzabdan qurtarmaq üçün* fidyə verərdi. Onlar əzabı gördükdə də-rindən peşman olarlar. Onların arasında ədalətlə hökm verilər və onlara zülm edilməz.
55. Bilin ki, göylərdə və yerdə olanların hamısı Allahındır. Bilin ki, Allahın vədi haqdır, lakin onların çoxu *bunu* bilmir.
56. O, həm dirildir, həm də öldürür. Siz yalnız Ona qaytarılacaqsınız.
57. Ey insanlar! Rəbbinizdən sizə bir öyüd-nəsihət, kökslərdə olana bir şəfa, möminlərə doğru yol göstəricisi və mərhəmət gəlmişdir.
58. De: "*Bunlar* Allahın lütfü və mərhəməti sayəsindədir!" Qoy onlar *buna* sevinənlər. Bu ki, onların yığıqlarından daha xeyirlidir.
59. De: "Allahın sizə nazil etdiyi ruzi barədə söyləyin görüm, onun bir qismini haram, bir qismini isə halal saydınız." De: "Allahmı sizə izin verdi, yoxsa Allaha iftira yaxırsınız?"
60. Allaha qarşı yalan uyduranların Qiyamət günü barədə fikirləri nədir? Həqiqətən, Allah insanlara qarşı lütfkardır, lakin onların çoxu şükür etmir.
61. Sən hansı bir işdə olsan, Qurandan nə oxusan və siz nə iş görsəniz, onları etdiyiniz zaman Biz sizə şahid olarıq. Nə yerdə, nə də göydə zərrə qədər bir şey Rəbbindən gizli qalmaz. Bundan daha ki-

- çiylə və daha böyüyü yoxdur ki, açıq-aydın yazıda (Lövh-i-məhfuzda) olmasın.
62. Bilin ki, Allahın dostlarının heç bir qorxusu yoxdur və onlar kədərlənməzlər.
63. O kəslər ki, iman gətirmiş və *Allahdan* qorxmışlar.
64. Dünya həyatında da, axirətdə də onlara müjdə vardır. Allahın kəlmələri əsla dəyişməz. Bu, böyük uğurdur.
65. Onların sözləri səni kədərləndirməsin. Çünki qüdrət bütünlüklə Allaha məxsusdur. O, Eşidəndir, Biləndir.
66. Bilin ki, göylərdə və yerdə olanların hamısı Allahındır. Allahı qoyub başqa şəriklərə dua edənlər nəyin ardınca gedirlər? Onlar yalnız zənnə uyur və ancaq yalan uydururlar.
67. Gecəni dincəlməyiniz üçün yaradan, gündüzü də *ruzi qazanmanız üçün* işıqlı edən Odur. Həqiqətən, bunda eşidən adamlar üçün dəlillər vardır.
68. Onlar: "Allah *Özünə* övlad götürmüşdü!" – dedilər. O, pakdır, müqəddəsdir! O, *heç nəyə* möhtac deyil. Göylərdə və yerdə nə varsa, Onundur. Buna aid sizdə heç bir dəlil yoxdur. Niyə Allaha qarşı bilmədiklərinizi söyləyirsiniz?
69. De: "Şübhəsiz ki, Allaha qarşı yalan uyduranlar nicat tapmazlar."
70. *Onlar bir müddət* dünyada faydalanan; sonra onların dönüşü Bizə olar. Sonra da küfr etdiklərinə görə onlara şiddətli əzab daddırıraq.

71. Onlara Nuhun əhvalatını oxu. Bir zaman o, öz qövmünə demişdi: "Ey qövmüm! Əgər *aranızda* qalmağım və Allahın ayələrini xatırlatmağım sizə ağır gəlsə, mən Allaha təvəkkül edirəm. *Allaha* qoşduğunuz şəriklərlə birləşib sözü bir yerə qoyun, sonra da işinizi aşkarda görün. Bundan sonra mənə qarşı bacardığınızı edin və mənə möhlət verməyin.
72. Əgər üz çevirsəniz, *bilin ki*, mən sizdən heç bir mükafat istəmirəm. Mənim mükafatım ancaq Allahdadır. Mənə müsəlmanlardan olmaq əmr edilmişdir."
73. Onlar *Nuhu* yalançı hesab etdilər. Biz də onu və onunla birlikdə gəmidə olanları xilas etdik, onları *yer üzünə* xələflər təyin etdik. Ayələrimizi yalan hesab edənləri isə suda batırdıq. Bir gör qorxudulanların aqibəti necə oldu!
74. Sonra *Nuhun* arxasınca elçiləri öz ümmətlərinə göndərdik. *Elçilər* onlara açıq-aydın dəlillər gətirildilər. Onlar isə öncə yalan hesab etdiklərinə iman gətirmədilər. Biz həddi aşanların qəlblərini beləcə möhürləyirik.
75. Sonra onların arxasınca Musanı və Harunu Fironun və onun əyanlarının yanına dəlillərimizlə elçi göndərdik, lakin onlar təkəbbürlük göstərdilər. Onlar günahkar bir qövm idilər.

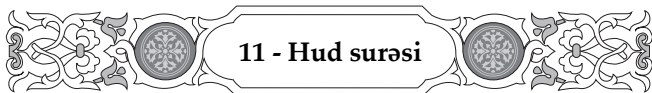
76. Onlara Bizim tərəfimizdən haqq gəldikdə: “Şüb-həsiz ki, bu, açıq-aydın bir sehrdir!” – dedilər.
77. Musa dedi: “Əcəbə, sizə haqq gəldikdə: “Bu sehr-dirmi?” – deyirsiniz? Halbuki sehrbazlar uğur qa-zanmazlar.”
78. Onlar dedilər: “Gəlmisən ki, bizi atalarımızın tut-duğu yoldan döndərəsən və yer üzündə böyük-lük etmək ikinizə qalsın? Biz sizə iman gətirən deyilik.”
79. Firon dedi: “Bütün bilikli sehrbazları yanıma gəti-rin!”
80. Sehrbazlar gəldikdə Musa onlara dedi: “Nə ata-caqşınızsa, atın!”
81. Onlar *əllərindəki ipləri və dəyənəkləri* atdıqda Musa dedi: “Sizin gördüyünüz iş sehrdir. Həqiqətən, Allah onu boşa çıxaracaq. Çünki Allah fitnə-fəsad törədənlərin işini düzəltməz.”
82. Günahkarlar istəməsələr də Allah Öz kəlmələri ilə haqqı bərqərar edəcək.
83. Firon və onun əyanları tərəfindən özlərinə işgəncə veriləcəyindən qorxduqları üçün Musaya öz qöv-mündən yalnız azsaylı bir nəsil iman gətirdi. Çünki Firon yer üzündə *qəddar* hakim və həddi aşanlardan idi.
84. Musa dedi: “Ey qövmüm! Əgər Allaha iman gətir-mişsinizsə və müsəlman olmuşsunuzsa, Ona tə-vəkkül edin!”

85. Onlar dedilər: "Biz ancaq Allaha təvəkkül edirik. Ey Rəbbimiz! Bizi zalım qövmin əlində sınağa çəkmə!
86. Və bizi Öz mərhəmətinlə kafir qövmin əlindən qurtar!"
87. Biz Musaya və onun qardaşına: "Camaatınız üçün Misirdə evlər hazırlayın, evlərinizi namazgah edin və namaz qılın. Möminləri müjdələ!" – *deyə* vəhy etdik.
88. Musa dedi: "Ey Rəbbimiz! Sən Firona və onun əyanlarına dünya həyatında zinət və mal-dövlət bəxş etdin. Ey Rəbbimiz! *Bunu onlara vermişən ki, insanları Sənin yolundan sapdırsınlar?* Ey Rəbbimiz! Onların mal-dövlətini məhv et, qəlblərini də sərtləşdir ki, ağırılı-acılı əzabı görməyincə iman gətirməsinlər."
89. *Allah* dedi: "Hər ikinizin duası qəbul olundu. *Dəvətinizdə* möhkəm olun və nadanların yoluna uymayın!"
90. Biz İsrail oğullarını dənizdən keçirdik. Firon və onun qoşunu zülm və düşmənçilik məqsədilə onları təqib etdilər. Nəhayət *Firon dənizdə* batdığı vaxt dedi: "İsrail oğullarının iman gətirdiklərindən başqa məbud olmadığına inandım. Mən də müsəlmanlardanam!"
91. *Firona deyildi*: "İndimi?! Sən ki əvvəllər asilik etmiş və fəsad törədənlərdən olmuşdun!

92. Bu gün sənin bədənini üzə çıxaracağıq ki, səndən sonra gələnlərə ibrət olasan.” Həqiqətən də, insanlar çoxu ayələrimizdən qafildir.
93. Biz İsrail oğullarını gözəl bir yurda sakin etdik və onlara pak ruzilərdən verdik. Onlar özlərinə elm gələnə qədər ixtilafa düşmədilər. Şübhəsiz ki, Rəbbin, ixtilafa düşdükləri şey barəsində Qiya-mət günü onların arasında hökm verəcəkdir.
94. Əgər sənə nazil etdiyimizə şübhə edirsənsə, səndən əvvəl Kitab oxuyanlardan soruş. Rəbbindən sənə haqq gəlmişdir. Odur ki, şübhə edənlərdən olma.
95. Allahın ayələrini yalan sayanlardan da olma, yoxsa ziyana uğrayanlardan olarsan.
96. Həqiqətən, özlərinin əleyhinə sənin Rəbbinin sözü gerçəkləşmiş kimsələr iman gətirməzlər.
97. Onlara ayələrin hamısı gəlsə belə, ağırılı-acılı əzabı görməyincə, *iman gətirməzlər*.
98. *Əzab gəldiyi an*, Yunusun qövmündən başqa, iman gətirib imanı özünə fayda verən bir məmləkət *əhli* olubmu? *Yunusun qövmü* iman gətirəndə onlardan dünya həyatında rüsvayçılıq əzabını sovuşdurduq və onlara müəyyən vaxta qədər *nemətlərdən* faydalanmaq imkanı verdik.
99. Əgər Rəbbin istəsəydi, yer üzündə olanların hamısı iman gətirərdi. İnsanları mömin olmağa sənmi məcbur edəcəksən?

100. Allahın icazəsi olmadan heç kəs iman gətirə bilməz. *Allah* anlamayanları qəzəbə uğradar.
101. De: "Görün göylərdə və yerdə nələr var." Lakin iman gətirməyən adamlara dəlillər və xəbərdarlıqlar heç bir fayda vermir.
102. Yoxsa onlar özlərindən əvvəl gəlib-gedənlərə üz vermiş *əzablı* günlərin bənzərinimi gözləyirlər? De: "Gözləyin! Şübhəsiz ki, mən də sizinlə birlikdə gözləyənlərdənəm."
103. Sonra elçilərimizi və iman gətirənləri xilas edərək. Beləcə, möminləri xilas etmək Bizə vacibdir.
104. De: "Ey insanlar! Dinimə şəkk edirsinizsə, *bilin ki*, mən sizin Allahdan başqa ibadət etdiklərinizə ibadət etmirəm. Mən ancaq canınızı alacaq Allaha ibadət edirəm. Mənə möminlərdən olmaq əmr edilmişdir."
105. Sən hənif olaraq üzünü dinə tərəf çevir və müşriklərdən olma.
106. Allahı qoyub, sənə nə bir fayda, nə də bir zərər verə bilməyən şeylərə dua etmə! Əgər belə etsən, sözsüz ki, zalımlardan olarsan.
107. Əgər Allah sənə bir zərər toxundursa, bunu On dan başqa heç kəs aradan qaldıra bilməz. Əgər sənə bir xeyir diləsə, heç kəs Onun lütfünün qarşısını ala bilməz. O, bunu Öz qullarından istədiyinə nəsib edər. O, Bağışlayandır, Rəhmlidir.

108. De: "Ey insanlar! Rəbbinizdən sizə haqq gəlmişdir. Kim doğru yolla getsə, xeyri onun özünə dəyər, kim azgınlığa düşsə, ziyanı da onun öz əleyhinə olar. Mən sizi qoruyan deyiləm."
109. Sənə nazil edilən vəhylərə tabe ol və Allah hökm verənə qədər səbir et. O, hökm verənlərin ən yaxşısıdır.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Əlif. Ləm. Ra. *Bu*, hikmət sahibi, *hər şeydən* xəbərdar olan Allah tərəfindən ayələri möhkəmləndirilmiş, sonra da müfəssəl izah edilmiş bir Kitabdır.
2. *Bu ona görədir* ki, Allahdan başqasına ibadət etməyəsınız. Həqiqətən, mən Onun tərəfindən sizi xəbərdar edən və müjdələyənəm.
3. Həm də, Rəbbinizdən bağışlanma diləyəsınız, sonra da tövbə edəsiniz ki, O, sizə müəyyən olunmuş vaxtadək gözəl gün-güzəran nəsib etsin və hər fəzilət sahibinə Öz lütfündən versin. Əgər *Ondan* üz çevirsəniz, *bilin ki*, mən sizə üz verəcək əzəmətli günün əzabından qorxuram.
4. Sizin qayıdışınız yalnız Allahadır. O, hər şeyə qadirdir.

5. Baxın, onlar *Allahdan* gizlənmək məqsədilə sinələrini bükərək ikiqat olarlar. Doğrusu, onlar libaslarına büründükdə belə, *Allah* onların gizli saxladıklarını da, aşkara çıxartdıqlarını da bilir. Həqiqətən də, O, kökslərdə olanları bilir.
6. Yer üzündə elə bir canlı yoxdur ki, onun ruzisini *Allah* verməsin. *Allah* onların qərar tutduqları yeri də, qorunub saxlanıldıkları yeri də bilir. *Bunların* hamısı açıq-aydın kitabdadır (Lövh-i-məhfuzdadır).
7. Ərşi su üzərində ikən, hansınızın daha yaxşı əməl sahibi olduğunu sınamaq üçün göyləri və yeri altı gündə yaradan Odur. Əgər sən: "Siz öləndən sonra diriləcəksiniz!" – desən, kafir olanlar: "Bu, açıq-aydın bir sehrdir!" – deyərlər.
8. Əgər onlara gələcək əzabı müəyyən vaxtadək gecikdirsək: "Onu yubadan nədir?" – deyəcəklər. Bilin ki, *əzab* onlara gəldiyi gün onu heç nə onlardan dəf edə bilməyəcək və istehza etdikləri *o əzab* onları bürüyəcəkdir.
9. Əgər insana Özümüzdən bir mərhəmət daddırsa, sonra da ondan onu geri alsaq, o, naümid və nankor olar.
10. Əgər başına gələn müsibətdən sonra, ona fırvanlıq daddırsa: "Bəlalər məndən sovuşdu!" – deyər və sevinib lovğalıq edər.
11. Səbir edib yaxşı işlər görənlər isə istisnadır. Məhz onlar üçün bağışlanma və böyük bir mükafat vardır.

12. Onların: "Nə üçün ona bir xəzinə endirilməyib, yaxud onunla birlikdə bir mələk gəlməyib?" – deməkləri üzündən, bəlkə də, sənə gələn vəhyin bir hissəsini tərk edəcəksən və buna görə köksün daralacaq. Sən ancaq qorxudansan. Allah isə hər şeyi qoruyandır.
13. Yoxsa onlar: "*Mühəmməd* onu özündən uydurdu?!" – deyirlər. De: "Əgər doğru danışırınsızsa, ona bənzər uydurulmuş on surə də siz gətirin və Allahdan başqa, kimi bacarırsınızsa, *köməyə* çağırın!"
14. Əgər sizə cavab verməsələr, bilin ki, o ancaq Allahın elmi ilə nazil olmuşdur və Ondan başqa *ibadətə layiq olan* məbud yoxdur. Siz müsəlman olacaqsınızmı?
15. Kim dünya həyatını və onun bərbəzəyini istəyirsə, onlara əməllərinin əvəzini orada tam verərik və onlar orada zərər çəkməzlər.
16. Belələrinin axirətdə oddan başqa heç bir payı olmaz. Onların dünyada gördükləri işlər boşa çıxar və tutduqları əməllər puç olar.
17. Məgər Rəbbindən açıq-aydın bir dəlilə istinad edən, ardınca Ondən bir şahid (Cəbrail) gələn, ondan da əvvəl Musanın rəhbər və mərhəmət olmuş kitabının (Tövrətin) *təsdiqlədiyi* kimsə *kafirlə eyni ola bilərmidi?! Müsəlmanlar Qurana* iman gətirirlər. Onu inkar edən firqələrin vəd olunduğu yer oddur. Sənin isə *Qurana* heç bir şübhən olmasın. Çünki

bu, sənin Rəbbindən *gələn* haqdır, lakin insanların çoxu *buna* inanmır.

18. Allaha qarşı yalan uyduran kəsdən daha zalım kim ola bilər?! Onlar Rəbbinin hüsuruna gətiriləcək və şahidlər: "Bunlar Rəbbinə qarşı yalan danışanlardır" – deyəcəklər. Allahın lənəti olsun zalımlara!
19. O kəslər ki, *insanları* Allah yolundan sapdırır və onu əyri göstərməyə çalışırlar. Məhz onlar Axirəti inkar edirlər.
20. Onlar yer üzündə *Allahdan* yaxa qurtara bilməyəcəklər. Onların Allahdan başqa himayədarları da yoxdur. Onların əzabı qat-qat artırılar. Çünki onlar *haqqı* eşidə bilmirdilər və görmürdülər.
21. Onlar özlərini ziyana uğradarlar. Uydurduqları *bütlər* isə onlardan qeybə çəkilib gedər.
22. Şübhə yoxdur ki, axirətdə də ən çox ziyana uğrayanlar onlardır.
23. Sözsüz ki, iman gətirib saleh əməllər edənlər və Rəbbinə boyun əyənələr, məhz onlar Cənnət sakinləridir. Onlar orada əbədi qalacaqlar.
24. Bu iki zümrənin halı korla karın, görənlə eşidənin halına bənzəyir. Onların halı eyni ola bilərmi?! Məgər düşünüb ibrət almırsınız?!
25. Biz Nuhu öz qövmünə elçi göndərdik. *O dedi:* "Həqiqətən, mən sizin üçün açıq-aşkar xəbərdar edən *elçiyəm*."

26. Allahdan başqasına ibadət etməyin! Mən sizi *haqlayacaq* ağırlı-acılı günün əzabından qorxuram.”
27. *Nuh* qövminün kafir zadəganları dedilər: “Biz səni özümüz kimi adi bir insan hesab edir və içimizdən ancaq düşüncəsiz olan ən rəzil adamların sənə qoşulduğunu görürük. Həmçinin sizin bizdən üstün olduğunuzu da görmürük. Əksinə, biz sizi yalançı hesab edirik.”
28. *Nuh* dedi: “Ey qövüm, bir deyin görək, əgər mən Rəbbimdən açıq-aydın bir dəlilə istinad edirəmsə, O da Öz tərəfindən mənə gözüünüzə görünməyən bir mərhəmət bəxş edibsə, onda necə olsun? Yoxsa siz onu *görmək* istəməyib *kor* qaldığınız bir halda, biz sizi ona *inanmağa* məcburmu edəcəyik?
29. Ey qövüm, mən buna görə sizdən var-dövlət istəmirəm. Mənim mükafatım ancaq Allaha aiddir. Mən iman gətirənləri qovan deyiləm. Çünki onlar Rəbbi ilə qarşılaşacaqlar. Lakin mən sizin cahil adamlar olduğunuzu görürəm.
30. Ey qövüm, əgər onları qovsam, məni Allahdan kim qoruya bilər?! Məgər düşünüb ibrət almırsınız?!
31. Mən sizə demirəm ki, Allahın xəzinələri mənim yanımdadır. Mən qeybi də bilmirəm. Mən demirəm ki, mələyəm. Mən sizin xor baxdığınız kəslərə demirəm ki, Allah onlara əsla xeyir verməyə-

cək. Onların canında nələr olduğunu Allah daha yaxşı bilir. Əks təqdirdə, sözsüz ki, mən zalımlardan olardım.”

32. Onlar dedilər: “Ey Nuh, sən bizimlə mübahisə etdin və mübahisəmizi də çox uzatdın. Əgər doğru danışarlarsansa, bizə vəd etdiyin *əzabı* gətir.”
33. *Nuh* dedi: “Onu istəsə, ancaq Allah sizə gətirəcək və siz də *ondan* yaxa qurtara bilməyəcəksiniz.
34. Əgər Allah sizi azdırmaq istəyirsə, mən sizə nəsihət vermək istəsəm belə, nəsihətim sizə fayda verməz. O, sizin Rəbbinizdir və Ona da qaytarılacaqsınız.”
35. Yoxsa onlar: “*Muhəmməd* onu özündən uydurdu!” – deyirlər. De: “Əgər mən onu özümdən uydurmuşamsa, günahım özümə aiddir. Lakin mən sizin etdiyiniz günahlardan uzağam.”
36. Nuha belə vəhy olundu: “Qövmündən, daha əvvəl iman gətirənlər istisna olmaqla artıq heç kəs iman gətirməyəcək. Elə isə onların etdikləri əməllərə görə kədərlənmə.
37. Gözlərimizin önündə və vəhyimiz üzrə gəmini düzəlt. Zalım olanlardan ötrü Mənə müraciət etmə. Şübhəsiz ki, onlar *suda* batırılacaqlar.”
38. *Nuh* gəmini düzəldir, qövmünün zadəganları isə hər dəfə yanından keçdikcə onu ələ salırdılar. *Nuh* isə deyirdi: “Əgər siz bizi ələ salırsınızsa, biz də sizi, siz bizi ələ saldığınız kimi ələ salacağım.”

39. Siz rüsvayedicə əzabın kimə gələcəyini və daimi əzabın kimə üz verəcəyini mütləq biləcəksiniz."
40. Nəhayət, əmrimiz gəldiyi və təndir qaynayıb daşdığı zaman Biz *Nuha* dedik: "*Heyvanların* hər növündən bir cüt, bəzələrində söz keçmiş kəslər istisna olmaqla, öz ailəni və bir də iman gətirənləri gəmiyə mindir." *Lakin*, onunla birlikdə az adam iman gətirmişdi.
41. *Nuh* dedi: "Gəmiyə minin! Onun üzüb getməsi də, dayanması da Allahın adı ilədir. Şübhəsiz ki, Rəbbim Bağışlayandır, Rəhmlidir."
42. *Gəmi* onları dağlar kimi dalğalar içərisində apardığı zaman *Nuh gəmidən* kənarda duran oğlunu səsləyib dedi: "Oğlum! Bizimlə birlikdə *gəmiyə* min, kafirlərdən olma!"
43. *Oğlu* dedi: "Məni sudan qoruyacaq bir dağa sığınacağam!" *Nuh* dedi: "Bu gün, Allahın rəhm etdiklərindən başqa heç kəs Onun əmrindən qoruna bilməz!" *Sonda* dalğa onları bir-birindən ayırdı və o, suda boğulanlardan oldu.
44. *Sonra* deyildi: "Ey yer, suyunu ud! Ey göy, yağışını saxla!" Su çəkildi, iş bitdi və gəmi Cudi dağı üzərində qərar tutdu. *Sonra* deyildi: "Məhv olsun zalım adamlar!"
45. *Nuh Rəbbinə* yalvarıb dedi: "Ey Rəbbim, axı oğlum da mənim ailəməndir. Sənin vədin, şübhəsiz ki, haqdır. Sən hakimlərin hakimisən!"

46. *Allah* buyurdu: “Ey Nuh, o, sənin ailəndən deyil. Çünki bu, (onun küfr etməsi və ya sənin onun xilas olması üçün kömək diləməyin) pis bir işdir. Elə isə bilmədiyin bir şeyi Məndən istəmə. Həqiqətən də, Mən sənə cahillərdən olmamağı tövsiyə edirəm.”
47. *Nuh* dedi: “Ey Rəbbim, bilmədiyim bir şeyi Səndən istəməkdən Sənə sığınırım. Əgər məni bağışlamasan, mənə rəhm etməsən, ziyanə uğrayanlardan olaram.”
48. *Sonra* deyildi: “Ey Nuh, sənə və səninlə birlikdə olan ümmətlərə Bizim *bəxş etdiyimiz* əmin-amanlıq və bərəkətlərlə *gəmidən* en! Özlərinə bir *müddət* güzəran verəcəyimiz, sonra da Öz tərəfimizdən ağırlı-acılı bir əzaba düşərəcəyimiz ümmətlər də olacaqdır.”
49. Bunlar, sənə vəhy yolu ilə bildirdiyimiz qeyb xəbərlərindəndir. Bundan əvvəl onları nə sən, nə də sənin qövmün bilirdi. Elə isə səbir et! Şübhəsiz ki, *gözəl* aqibət müttəqilərinədir.
50. Ad qövmünə də qardaşları *Hudu peyğəmbər göndərdik*. O dedi: “Ey qövmüm, Allaha ibadət edin. Sizin Ondan başqa *haqq* məbudunuz yoxdur. Siz ancaq iftira yaxırsınız.
51. Ey qövmüm, mən bunun əvəzinə sizdən heç bir mükafat istəmirəm. Mənim mükafatım ancaq məni yaradandır. Məgər anlamırsınız?

52. Ey qövmüm, Rəbbinizdən bağışlanma diləyin, sonra da Ona tövbə edin ki, göydən sizə bolluca yağış yağdırsın və gücünüzü daha da artırsın. *Dəvətimdən günahkarcasına üz çevirməyin.*"
53. Onlar dedilər: "Ey Hud, sən bizə açıq-aydın bir dəlil gətirmədin, biz də sənin sözünlə məbudlarımızı tərək edən deyilik. Biz sənə inanmırıq.
54. Biz ancaq onu deyə bilərik ki, bəzi məbudlarımız səni bələya düçar edib." Hud dedi: "Mən Allahı şahid tuturam, siz də şahid olun ki, mən sizin *Rəbbinizə* qoşduğunuz şəriklərdən uzağam.
55. *Allahdan* başqa *tapındıqlarınızın hamısından uzağam*. Hamılıqla mənə qarşı hiylə qurun və mənə heç möhlət də verməyin.
56. Mən, Rəbbim və Rəbbiniz olan Allaha təvəkkül etdim. Elə bir canlı yoxdur ki, onun ixtiyarı *Allahın* əlində olmasın. Həqiqətən, Rəbbim düz yoldadır (ədalətlə hökm verir).
57. Əgər *haqdan* üz çevirsəniz, *bilin ki*, mənə göndəriləni (Allahın risaləsini) sizə təbliğ etdim. Rəbbim *istəsə*, yerinizə başqa bir qövm gətirər və siz Ona heç bir zərər yetirə bilməzsınız. Şübhəsiz ki, Rəbbim hər şeyi hifz edəndir."
58. Əmrimiz gəldikdə Hudu və onunla birlikdə iman gətirənləri Öz mərhəmətimizlə xilas etdik və onları ağır bir əzabdan qurtardıq.

59. Bu da Ad *qöv müdür!* Onlar Rəbbinin ayələrini inkar etdilər, Onun elçilərinə asi oldular və hər bir inadcıl təkəbbür sahibinin əmrinə uydular.
60. Onlar həm bu dünyada, həm də Qiyamət günündə lənətə düçar oldular. Bilin ki, Ad qövmü öz Rəbbini inkar etdi. Bilin ki, Hud qövmü Ad *Allahın mərhəmətindən* uzaq oldu!
61. Səməd qövmünə də qardaşları Salehi *peyğəmbər göndərdik*. O dedi: "Ey qövmüm, Allaha ibadət edin. Sizin Ondan başqa *ibadətə layiq olan* məbudunuz yoxdur. O sizi torpaqdan yaratdı və sizi orada sakin etdi. Elə isə ondan bağışlanma diləyin, sonra da Ona tövbə edin. Şübhəsiz ki, Rəbbim yaxındır, *dua edənlərin çağırışına* cavab verəndir."
62. Onlar dedilər: "Ey Saleh, sən bundan əvvəl aramızda *böyüyümüz olmağa* ümid edilən bir kimsə idin. İndi atalarımızın ibadət etdiyinə ibadət etməyi bizə qadağan edirsən?! Doğrusu, biz sənin bizləri dəvət etdiyin *tövhid* barəsində şəkk-şübhə içindəyik."
63. Saleh dedi: "Ey qövmüm, bir deyin görək, əgər mən Rəbbimdən açıq-aydın bir dəlilə istinad edirəmsə, O da Öz tərəfindən mənə bir mərhəmət bəxş edibsə, *belə olduğu təqdirdə*, əgər Allaha asi olsam, məni Ondan kim qoruya bilər?! Siz mənə ziyandan başqa bir şey artırmayacaqsınız.

64. Ey qövmüm, Allahın *qayadan çıxartdığı* bu dişi dəvəsi sizin üçün bir dəlildir. Buraxın onu Allahın torpağında otlasın. Ona bir pislik etməyin, yoxsa sizi yaxın bir əzab yaxalayar."
65. Onlar *dəvənin* diz vətərini kəsdilər. *Saleh* dedi: "Yurdunuzda üç gün də kefi eləyin. Bu, yalan olmayan bir vəddir."
66. Əmrimiz gəldikdə *Salehi* və onunla birlikdə iman gətirənləri Öz mərhəmətimizlə *əzabdan* və o günün rüsveyçılığından qurtardıq. Həqiqətən, Rəbbin Qüvvətlidir, Qüdrətlidir.
67. Zülm edənləri isə qorxunc bir səs yaxaladı və onlar öz evlərində diz üstə çöküb qaldılar.
68. Sanki orada heç yaşamamışdılar. Bilin ki, Səhud qövmü öz Rəbbini inkar etdi. Bilin ki, Səhud qövmü *Allahın mərhəmətindən* uzaq oldu!
69. Elçilərimiz (mələklər) İbrahimə *İshaqın doğulacağı barədə* müjdə gətirdilər və: "Salam!" – dedilər. O da: "Salam!" – dedi və dərhal *gedib onlara* qızardılmış bir buzov gətirdi.
70. *İbrahim qonaqların* əllərini yeməyə uzatmadıqlarını gördükdə onların *bu hərəkəti* onun xoşuna gəlmədi və canına qorxu düşdü. Onlar dedilər: "Qorxma! Biz Lut qövmünü *məhv etmək üçün* göndərilmişik."
71. Onun arvadı *pərdə arxasında* durmuşdu. *Sara* güldü. Biz onu İshaqla, *İshaqın* ardınca da Yəqubla müjdələdik.

72. *Sara* dedi: "Vay halıma! Mən qoca bir qarı, bu ərim də ixtiyar bir kişi olduğu halda necə doğa bilərəm?! Doğrusu, bu, təəccüblü bir şeydir."
73. *Mələklər* dedilər: "Allahın əmrinə təəccübümü edirsən? Ey ev əhli, Allahın rəhməti və bərəkəti sizin üstünüzdə olsun! Həqiqətən, O, tərifləyiqdir, şan-şöhrətlidir."
74. İbrahimdən qorxu çəkildikdə və ona müjdə gəldikdə, *Lut* qövmü barəsində Bizimlə (mələklərimizlə) mübahisə etməyə başladı.
75. Həqiqətən, İbrahim həlim xasiyyətli, *Allaha* çox yalvaran və canını tamamilə Ona təslim etmiş bir zat idi.
76. *Mələklər* dedilər: "Ey İbrahim, bu mübahisədən əl çək. Çünki Rəbbinin əmri artıq gəlmişdir və onlara qaçılmaz bir əzab gələcəkdir."
77. Elçilərimiz *Lut*un yanına gəldikdə, o, *qonaqlara* görə təlaşa düşdü, ürəyi sıxıldı və: "Bu, çox çətin bir gündür" – dedi.
78. Qövmü tələsik onun yanına gəldi. Onlar əvvəllər də yaramaz işlər görürdülər. *Lut* dedi: "Ey qövmüm, bunlar mənim qızlarımdır (onlarla nikaha girə bilərsiniz). Onlar sizin üçün daha təmizdirlər. Allahdan qorxun və qonaqlarımın yanında məni rüsvay etməyin! Məgər aranızda sizə *nəsihət edə biləcək* ağıllı bir adam yoxdur?"

79. Onlar dedilər: "Bilirsən ki, sənin qızlarına heç bir ehtiyacımız yoxdur. Nə istədiyimizi də, yaqin ki, bilirsən."
80. *Lut* dedi: "Kaş ki, sizə çatan bir qüvvəm olaydı, yaxud güclü bir qəbiləyə sığınaydım!"
81. *Mələklər* dedilər: "Ey *Lut*, biz sənin Rəbbinin elçiləriyik. Onlar əsla sənə zərər yetirə bilməzlər. Gecənin bir vaxtında ailənlə birlikdə çıx get. Qoy içinizdən heç kəs dönüb geri baxmasın. Yalnız arvadın istisnadır. Onları yaxalayacaq *əzab*, onu da yaxalayacaqdır. Onların *həlak olmaq* vaxtı səhərdir. Məgər səhər yaxın deyilmi?!"
82. Əmrimiz gəldikdə oranın altını üstünə çevirdik və odda bişmiş gil daşları ardıcıl olaraq onların üstünə yağdırdıq.
83. *O daşlara* Rəbbinin yanında işarə qoyulmuşdur. *O daşlar* zalımlardan da uzaq deyildir.
84. Mədyən qövmünə də qardaşları Şueybi *peyğəmbər göndərdik*. O dedi: "Ey qövmüm, Allaha ibadət edin. Sizin Ondan başqa *ibadətə layiq olan* məbudunuz yoxdur. Ölçünü və çəkini əskiltməyin. Mən sizi bolluq içində görürəm. Bununla belə sizi *hər tərəfdən* bürüyəcək bir günün əzabından qorxuram.
85. Ey qövmüm, ölçüyə və çəkiyə ədalətlə tam riayət edin, insanlara mallarını əksik verməyin və yer üzündə fəsad yayaraq gəzməyin!

86. Əgər möminsinizsə, *bilin ki*, Allahın bəxş etdiyi *halal qazanc* sizin üçün daha xeyirlidir. Mən sizin üstünüzdə gözetçi deyiləm."
87. Onlar *istehza ilə* dedilər: "Ey Şueyb, atalarımızın ibadət etdikləri *məbudlardan*, yaxud mallarımızı istədiyimiz kimi istifadə etməkdən vaz keçməyimizi sənə namazınmı əmr edir?! Doğrudan da, sən yumşaq xasiyyətli sən, ağıllı sən."
88. O dedi: "Ey qövmüm, bir deyin görək, əgər mən Rəbbimdən açıq-aydın bir dəlilə istinad edirəmsə, O da Öz tərəfindən mənə gözəl bir ruzi verib sənə, *mən ona qarşı asilik edərdəmmi?! Sizə qadağan buyurduğum şeyləri etməklə sizin əleyhinizə çıxmaq istəmirəm. Mən yalnız bacardığım qədər sizi islah etmək istəyirəm. Mənim bu işdə müvəffəqiyyətim yalnız Allahın köməyi ilədir. Mən yalnız Ona təvəkkül edir və yalnız Ona üz tuturam.*
89. Ey qövmüm, qoy mənimlə olan ixtilafınız, Nuh qövmünün, yaxud Hud qövmünün, yaxud Saleh qövmünün başına gələnlərin eynisini sizin də başınıza gətirməsin. Lut qövmü də sizdən uzaq deyildir."
90. Rəbbinizdən bağışlanma diləyin və Ona tövbə edin. Həqiqətən, Rəbbim rəhmlidir, sevəndir.
91. Onlar dedilər: "Ey Şueyb, dediklərinin çoxunu anlamırıq. Biz səni aramızda zəif hesab edirik. Əgər qəbilən olmasaydı, səni daşqalaq edərdik. Sən bizim üçün heç də böyük bir adam deyilsən."

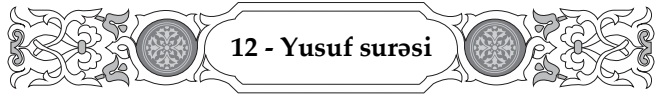
92. O dedi: "Ey qövmüm, məgər mənim qəbiləm sizin üçün Allahdan da əzizdir ki, siz Onu saymayıb unudursunuz?! Şübhəsiz ki, Rəbbim sizin nə etdiklərinizi əhatə edir.
93. Ey qövmüm, əlinizdən gələni edin, mən də edəcəyəm. Rüsveyedici əzabın kimə gələcəyini və kimin yalançı olduğunu tezliklə biləcəksiniz. *Əzabı gözləyin! Doğrusu, mən də sizinlə birlikdə gözləyirəm.*"
94. Əmrimiz gəldikdə Şueybi və onunla birlikdə iman gətirənləri Öz mərhəmətimizlə xilas etdik. Zülm edənləri isə qorxunc səs yaxaladı və onlar öz evlərində diz üstə çöküb qaldılar.
95. Sanki orada heç yaşamamışdılar. Bilin ki, Səməud qövmü kimi Mədyən qövmü də *Allahın mərhəmətindən* uzaq oldu!
96. Biz Musanı dəlillərimizlə və aydın bir dəlillə *peyğəmbər* göndərdik –
97. Firon və onun əyanlarına. *Əyanlar isə* Fironun əmrinə tabe oldular. Halbuki Fironun əmri doğru deyildi.
98. *Firon* Qiyamət günü öz qövmünün qabağına düşüb onları oda aparacaq. Girəcəkləri yer nə pis yerdir!
99. Onlar həm burada, həm də Qiyamət günündə lənətə düçar oldular. Onlara verilən pay nə pis paydır!

100. Bu, *məhv olmuş* məmləkətlərin xəbərlərindəndir ki, onları sənə danışdıq. Onların bəzisindən əsər-ələmət qalmış, bəzisi isə yerlə yeksan olmuşdur.
101. Biz onlara zülm etmədik, lakin onlar özləri özlərinə zülm etdilər. Rəbbinin əmri gəldikdə, Allahdan qeyri dua etdikləri məbudlar onlara heç bir fayda verə bilmədi. *Əksinə*, onların ancaq ziyanını artırdı.
102. Rəbbin haqsızlıq edən məmləkətləri yaxaladıqda belə yaxalayır. Onun yaxalaması, həqiqətən də, ağırılı-acılıdır, şiddətlidir.
103. Şübhəsiz ki, bu deyilənlərdə, axirət əzabından qorxanlar üçün bir dəlil vardır. Bu, insanların bir yerə toplanacağı bir gündür. Bu, insanların bir yerə cəm ediləcəyi, həm də, hamının şahid olacağı bir gündür.
104. Biz onu sadəcə müəyyən olunmuş vaxtadək təxirə salmışıq.
105. *Qiyamət* gəldiyi gün *Allahın* izni olmadan heç kəs danışa bilməz. *O gün* onlardan kimisi bədbəxt, kimisi də xoşbəxt olacaq.
106. Bədbəxtlərə gəlincə, onlar od içərisində qalacaqlar. Onlar orada zarıyacaq və bağıracaqlar.
107. Rəbbinin istədiyi istisna olmaqla, göylər və yer durduqca onlar orada əbədi qalacaqlar. Həqiqətən, Rəbbin istədiyini edəndir.
108. Xoşbəxtlərə gəldikdə isə, onlar Cənnətdə olacaqlar. Rəbbinin istədiyi istisna olmaqla, göylər və

yer durduqca onlar orada əbədi qalacaqlar. *Bu, tükənməz bir sovqatdır.*

109. Elə isə onların ibadət etdiklərinin *batil olmasına* şübhə etmə. Onlar da atalarının daha öncə ibadət etdiyi kimi *kor-koranə* ibadət edirlər. Şübhəsiz ki, Biz onların nəсібini əskiltmədən *tam* verəcəyik.
110. Biz Musaya Kitab verdik, lakin onun barəsində də ixtilaf düşdü. Əgər Rəbbin tərəfindən əzəldən yazılmış bir söz olmasaydı, aralarında dərhal hökm verilərdi. Həqiqətən, onlar *Quran* barəsində də şəkk-şübhə içindədirlər.
111. Şübhəsiz ki, Rəbbin onların hər birinə əməllərinin əvəzini tam verəcəkdir. Şübhəsiz ki, *Allah* onların nə etdiklərindən xəbərdardır.
112. Sənə əmr edildiyi kimi sən də, səninlə birlikdə tövbə edənlər də doğru yolda olun. Həddi aşmayın, çünki O, sizin nə etdiklərinizi görür.
113. Zalımlara meyil etməyin, yoxsa sizə od toxunar. Sizin Allahdan başqa dostlarınız yoxdur. Sonra sizə kömək də edilməz.
114. Gündüzün iki başında – *əvvəlində və axırında* və gecənin bəzi saatlarında doğru-düzgün namaz qıl! Həqiqətən, yaxşı işlər pis əməlləri silib aparır. Bu, yada salanlar üçün bir xatırlatmadır.
115. Səbir et! Həqiqətən, Allah yaxşı iş görənlərin mükafatını puç etməz.

116. Heç olmasa, sizdən əvvəlki nəsillərdə yer üzündə fitnə-fəsad törətməyi qadağan edən ağıl və hikmət sahibləri olaydı. Onlardan yalnız xilas etdiyimiz az bir qismi belə idi. Zülm edənlər isə onlara verilmiş dünyanın ləzzətinə uydular və günahkar oldular.
117. Ölkə əhalisi islah edən adamlar olduğu halda, Rəbbin onları haqsız yerə məhv etməz.
118. Əgər Rəbbin istəsəydi, insanları *eyni dində olan* vahid bir ümmət edərdi. Onlar isə hələ də ixtilafdadırlar.
119. Yalnız Rəbbinin rəhm etdiyi şəxslərdən başqa. *Allah* onları bunun üçün (bu ixtilafı imtahan etmək üçün) yaratdı. Rəbbinin: "Mən Cəhənnəmi bütün *günahkar* cinlər və insanlarla dolduracağam!" sözü tamamilə yerinə yetdi.
120. Peyğəmbərlərin xəbərlərindən hər birini sənə söyləyirik ki, bununla sənin ürəyini möhkəmləndirək. Bu *surə* sənə haqq, möminlərə də öyüd-nəsihət və xatırlatma olaraq gəlmişdir.
121. İman gətirməyənlərə de: "Əlinizdən gələni edin, biz də edəcəyik.
122. *Axırını* gözləyin! Biz də gözləyirik."
123. Göylərin və yerin qeybi Allaha məxsusdur. Bütün işlər də Ona qayıdacaqdır. Elə isə yalnız Ona ibadət et və yalnız Ona təvəkkül et. Rəbbin sizin etdiklərinizdən qafil deyildir.

12 - Yusuf surəsi

Mərhamətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Əlif. Ləm. Ra. Bu, açıq-aydın Kitabın ayələridir.
2. Həqiqətən, Biz onu ərəbcə Quran olaraq nazil etdik ki, anlaya biləsiniz.
3. Biz bu Qurani sənə vəhy etməklə, sənə ən gözəl hekayəti danışırıq. Halbuki, sən bundan əvvəl *ondan* xəbərdar deyildin.
4. Bir zaman Yusuf atasına demişdi: "Atacan, mən *yuxuda* on bir ulduz, günəş və ay gördüm. Onların mənə səcdə etdiyini gördüm."
5. *Yəqub* dedi: "Oğlum, yuxunu qardaşlarına danışma, yoxsa sənə hiylə qurarlar. Çünki şeytan insanın açıq-aşkar düşmənidir.
6. Beləcə, Rəbbin səni seçəcək, sənə yuxuları yozmağı öyrədəcək və Öz nemətini bundan əvvəl ataların İbrahimə və İshaqa tamamladığı kimi, sənə və *Yəqub* nəslinə də tamamlayacaqdır. Şübhəsiz ki, Rəbbin *hər şeyi* biləndir, hikmət sahibidir."
7. Sözsüz ki, Yusuf və onun qardaşlarının *hekayətində*, *bu haqda* soruşanlar üçün ibrətlər vardır.
8. Bir vaxt *onun qardaşları* belə demişdilər: "Biz *güclü* bir dəstə olduğumuz halda, Yusuf və onun *doğma*

qardaşı *Binyamin* atamıza bizdən daha sevimlidir. Şübhəsiz ki, atamız aşkar yanlışlıq içindədir.”

9. *Aralarından biri dedi: “Yusufu ya öldürün, ya da onu uzaq bir yerə aparıb atın ki, atanız sizə könül bağlasın və bundan sonra siz əməlisaleh kimsələrdən olasınız.”*
10. Onlardan biri dedi: “Yusufu öldürməyin! Əgər ona qarşı hökmən nə isə etmək istəyirsinizsə, onda onu bir quyunun dibinə atın ki, karvanlardan biri onu götürsün!”
11. Onlar dedilər: “Atacan, sənə nə olub ki, Yusufu bizə etibar etmirsən? Halbuki biz onun yaxşılığını istəyirik.
12. Sabah onu bizimlə göndərsən, bir qədər yeyib-içib oynayır. Biz onu mütləq qoruyarıq!”
13. *Yəqub* dedi: “Onu aparmağınız məni kədərləndirər. Həm də, qorxuram ki, sizin başınız qarışıb onu nəzarətsiz qoyduqda, canavar onu yesin.”
14. Onlar dedilər: “Biz *güclü* bir dəstə olduğumuz halda canavar onu yesə, onda biz ziyana uğrayan kəslər olarıq.”
15. *Qardaşları* onu aparıb quyunun dibinə atmaq qərarına gəldikdə, biz ona belə vəhy etdik: “Sən onlara bu əməlləri barəsində gözləmədikləri bir halda xəbər verəcəksən.”
16. Onlar axşam ağlaya-ağlaya atalarının yanına gəlib,

17. dedilər: “Atacan, biz Yusufu əşyalarımızın yanında qoyub yarışmaq üçün getmişdik. *Bir də gördük ki, canavar onu yeyib. Əlbəttə, biz doğru danışsaq da, sən bizə inanan deyilsən.*”
18. *Qardaşları* onun köynəyinə saxta qan ləkəsi sürtüb gətirmişdilər. *Yəqub* dedi: “Xeyr, sizi nəfsiniz bu işə vadar etdi. *Mənə* gözəl səbir gərəkdir və söylədiklərinizin müqabilində Allahdan kömək diləmək lazımdır.”
19. *Nəhayət, quyunun yaxınlığına* bir karvan gəldi və suçularını *su dalınca* göndərdilər. O, su qabını *quyuya* saldı və: “Şad xəbər! Burada bir oğlan uşağı var!” – dedi. *Karvan əhli* onu satılacaq bir mal olaraq gizlədib saxladılar. Allah isə onların nə etdiklərini bilirdi.
20. Onlar onu dəyərsiz bir qiymətə – bir neçə dirhəmə satdılar, onu çox qiymətləndirmədilər.
21. Misirdə onu satın alan kəs öz zövcəsinə dedi: “Ona yaxşı bax! Ola bilsin ki, bizə fayda versin və ya onu oğulluğa götürək.” Beləliklə, Yusufu o yerdə yerləşdirdik və ona yuxuları yozmağı öyrətdik. Allah Öz işini qələbə ilə başa çatdırandır. Lakin insanların çoxu *bunu* bilmir.
22. *Yusuf* yetkin çağına çatdıqda, Biz ona hökm etmək *bacarığı* və elm verdik. Biz yaxşı iş görənləri belə mükafatlandırırıq.

23. Evində qaldığı qadın onu yoldan çıxartmaq istədi və qapıları bağlayıb: "Haydı, gəl!" – dedi. *Yusuf* isə: "*Günah işlətməkdən Allaha sığınırım! Axı sənin ərin mənim ağamdır, mənə yaxşı baxır. Şübhəsiz ki, zalımlar nicat tapmazlar!*" – dedi.
24. *Qadın* ona meyil etmişdi. Əgər *Yusuf* Rəbbinin dəlilini görməsəydi, o da ona meyil edərdi. Beləcə, Biz pisliyi və çirkin əməli ondan uzaqlaşdırdıq. Həqiqətən, o, Bizim seçilmiş qullarımızdandır.
25. Hər ikisi qapıya tərəf qaçdı və qadın onun köynəyini arxadan cırdı. *Bu vaxt* qapının yanında qadının əri ilə rastlaşdılar. *Qadın* dedi: "Sənin ailənə pislik etmək istəyənin cəzası, zindana salınmaqdan və ya ağırılı-acılı bir əzaba düşər edilməkdən başqa nə ola bilər?!"
26. *Yusuf* dedi: "O məni yoldan çıxartmaq istəyirdi." *Qadının* ailəsindən olan bir şahid belə şahidlik etdi: "Əgər onun köynəyi öndən cırılıbsa, *qadın* doğru deyir, o isə yalançılardandır.
27. Yox əgər onun köynəyi arxadan cırılıbsa, *qadın* yalan deyir, o isə doğru danışanlardandır."
28. *Qadının əri* onun köynəyinin arxadan cırıldığını gördükdə dedi: "Şübhəsiz ki, bu sizin *qadın* hiylələrinizdəndir. Həqiqətən də, sizin hiyləniz böyükdür.
29. *Yusuf*, sən bundan – *bu işi açıb danışmaqdan* vaz keç! Sən də *ey arvad*, günahına görə bağışlanma dilə. Çünki sən, günah edənlərdənsən."

30. Şəhərdəki bəzi qadınlar dedilər: “Zadəgan kişinin arvadı cavan küləsini yoldan çıxartmaq istəyir. *Yusufa olan* eşqi onun qəlbini bürüyüb. Biz onu aşkar bir azğınlıq içində görürük.”
31. Qadın onların hiyləsindən xəbər tutduqda məclis qurub onları *qonaqlığa* dəvət etdi, onlar üçün mü-təkkələr hazırladı, *sonra da* onların hər birinə bir bıçaq verdi və *Yusufa*: “Onların qarşısına çıx!” – dedi. *Qadınlar Yusufu* gördükdə onu o qədər tərif-lədilər ki, *unudub meyvə əvəzinə* öz əllərini kəsdilər və dedilər: “Allah pak və müqəddəsdir! Bu ki bə-şər deyil. Bu ancaq hörmətə layiq bir mələkdir!”
32. *Qadın* dedi: “Barəsində məni qınadığınız *oğlan* bax budur! Mən onu yoldan çıxartmağa çalışdım, o isə imtina etdi. Əgər əmrimi yerinə yetirməsə, əlbət-tə ki, zindana atılacaq və zəlillərdən olacaqdır.”
33. *Yusuf* dedi: “Ey Rəbbim! Mənim üçün zindan bunların məni sövq etdikləri işi görməkdən daha xoşdur. Əgər bu qadınların hiyləsini məndən uzaq etməsən, mən onlara meyil edər və cahillər-dən olaram.”
34. Rəbbi onun duasını qəbul etdi və onların hiyləsini ondan uzaq etdi. Həqiqətən, O, Eşidəndir, Biləndir.
35. *Bu qədər* dəlilləri gördükdən sonra, yenə də onu bir müddət zindana salmaq qərarına gəldilər.
36. Onunla birlikdə iki gənc də zindana salındı. On-lardan biri dedi: “Mən *yuxuda* gördüm ki, *üzüm-*

dən şərab sığırım." Digəri isə belə dedi: "Mən gördüm ki, başımın üstündə çörək aparıram, quşlar da ondan *dimdikləyib* yeyir. Bunun yozumunu bizə bildir. Həqiqətən, biz sənin yaxşı adamlardan olduğunu güman edirik."

37. O dedi: "Sizə veriləcək yemək gəlməmişdən əvvəl mən bunun yozumunu sizə bildirərəm. Bu, Rəbbimin mənə öyrətdiklərindəndir. Mən Allaha iman gətirməyən, özləri də axirəti inkar edən bir qövmin dinindən uzaqlaşmışam.
38. Mən atalarım İbrahim, İshaq və Yəqubun dininə tabe oldum. Hər hansı bir şeyi Allaha şərik qoşmaq bizə yaraşmaz. Bu, Allahın bizə və *bütün* insanlara olan lütfüdür, lakin insanların çoxu şükür etmir.
39. Ey mənim zindan yoldaşlarım! Ayrı-ayrı tanrılar yaxşıdır, yoxsa Tək olan, *hər şeyə* Qalib gələn Allah?
40. Ondən savayı ibadət etdikləriniz sizin və atalarınızın qoyduğu adlardan başqa bir şey deyildir. Allah onlara dair heç bir dəlil nazil etməmişdir. Hökm yalnız Allahındır. O. sizə yalnız Ona ibadət etməni əmr etmişdir. Doğru din budur, lakin insanların çoxu *bunu* bilmir.
41. Ey mənim zindan yoldaşlarım! Sizdən biriniz *yənə* öz ağasına şərab süzəcək, digəriniz isə çarmıxa çəkiləcək və quşlar onun başından *dimdikləyib* ye-

yəcəklər. Haqqında fitva soruşduğunuz işə qabaqcadan qərar verilmişdir.”

42. *Yusuf* onlardan *edamdan* qurtulacağını yəqin etdiyi kimsəyə dedi: “Ağanın yanında məni yad et!” Lakin şeytan ona *Yusufu* ağasının yadına salmağı unutdurdu və *Yusuf* zindanda bir neçə il də qaldı.
43. Hökmdar dedi: “Mən *yuxuda* yeddi arıq inəyin yeddi kök inəyi yediyini, həmçinin yeddi yaşıl sünbül və bir o qədər də qurusunu gördüm. Ey əyanlar, əgər yuxu yoza bilərsinizsə, yuxumun yozumunu mənə bildirin.”
44. *Əyanlar* dedilər: “*Bu*, qarmaqarışıq yuxulardır. Biz *belə* yuxuların yozumunu bilmirik.”
45. *Zindanda olmuş* iki nəfərin *edamdan* qurtulanı, bir müddət sonra *Yusufu* xatırlayıb dedi: “Mən sizə onun yozumunu bildirərəm. Bircə məni *Yusufun yanına* göndərin!”
46. *O*, *zindana gəlib dedi*: “Ey *Yusuf*, ey düz danışan insan! Yeddi arıq inəyin yeddi kök inəyi yediyi, həmçinin yeddi yaşıl sünbül və bir o qədər də quru *sünbüllər* barədə bizə xəbər ver. Ola bilsin ki, mən o adamların yanına *dorğu xəbərlə* qayıdım və bəlkə onlar da *bu yuxunun yozumunu* bilsinlər.”
47. *Yusuf* dedi: “Yeddi il ardıcıl olaraq əkin. Biçdiyinizi isə, yeyəcəyiniz az miqdar istisna olmaqla, sünbüldə saxlayın.
48. Sonra bunun ardınca yeddi ağır il – *quraqlıq illəri* gələcək. *O zaman toxumluq* saxlayacağınız az miq-

dar istisna olmaqla, əvvəlcədən həmin illər üçün tədarük gördüyünüzü yeyərsiniz.

49. Bunun ardınca da elə bir il gələcək ki, onda insanlara bol yağış nazil olacaq və onlar *çoxlu meyvə şirəsi* sıxacaqlar.”
50. Hökmdar *bu yozumu eşitdikdə*, dedi: “Onu yanıma gətirin!” Hökmdarın göndərdiyi elçi *Yusufun* yanına gəldikdə *Yusuf* dedi: “Ağanın yanına qayıt və soruş ki, əllərini kəsən qadınların məqsədi nə idi? Şübhəsiz ki, Rəbbim onların hiyləsini bilir.”
51. *Hökmdar qadınları çağırtdırıb* dedi: “Yusufu yoldan çıxartmaqda nə məqsəd güdürdünüz?” Onlar dedilər: “Allah uzaq eləsin! Biz onun haqqında pis bir şey bilmirik.” Zadəgan kişinin arvadı dedi: “İndi haqq üzə çıxdı. Onu mən yoldan çıxartmaq istəyirdim. Həqiqətən də, o, doğru danışarlardandır.
52. Bu *etiraf* ona görədir ki, ərim yanımda olmadıqda ona xəyanət etmədiyimi və Allahın xainlərin hiylələrinə yol vermədiyini bilsin.
53. Mən özümü təmizə çıxartmıram. Rəbbimin rəhm etdiyi kəs istisna olmaqla, nəfs *insana* pis işlər görməyi əmr edir. Həqiqətən, Rəbbim bağışlayandır, rəhmlidir.”
54. Hökmdar dedi: “Onu yanıma gətirin! Onu özümə yaxın *adam* edəcəyəm.” Sonra *hökmdar* onunla söhbət etdikdə: “Sən bu gün *artıq* yanımızda yüksək məqam sahibsən, etibarlı bir adamsan” – dedi.

55. *Yusuf* dedi: "Məni *bu* diyarın xəzinələrinə *məmur* təyin et. Çünki mən qoruyanam, *bu işi* bilənəm."
56. Beləliklə, *Yusufu* o diyarda hökmran etdik. O, *Misirdə* istədiyi yerdə qala bilərdi. Biz istədiyimizə mərhəmətimizi nəşib edər və yaxşı iş görənlərin mükafatını puç etmərik.
57. İman gətirənlər və *Allahdan qorxub* pis əməllərdən çəkinənlər üçün, əlbəttə, axirət mükafatı daha xeyirlidir.
58. *Yusufun* qardaşları *Misirə* gəlib onun yanına daxil oldular. *Yusuf* onları tanıdı, lakin onlar onu tanımadılar.
59. *Yusuf* onların ərzaq yüklərini hazırlayıb, dedi: "Atabir qardaşınızı yanıma gətirin! Məgər mənim ölçüyə tam riayət etdiyimi və qonaqpərvərlərin ən yaxşısı olduğumu görmürsünüz?!"
60. Əgər onu yanıma gətirməsəniz, mənim yanımda sizə *bir qab belə* ərzaq verilməyəcək; özünüz də mənə yaxınlaşmayın."
61. Onlar dedilər: "Onun üçün atasını razı salmağa çalışırıq və əlbəttə ki, *bunu* edərik."
62. *Yusuf* öz xidmətçilərinə dedi: "Onların *taxıl əvəzinə* ödədikləri mallarını da *xəlvətcə* yüklərinin içinə qoyun ki, ailələrinin yanına döndükdə bunu başa düşsünlər və ola bilsin ki, *yenidən* yanımıza qayt-sınlar."
63. Onlar atalarının yanına qayıtdıqda dedilər: "Atacan, ərzaq *verilməsi* qadağan edildi. *Bir daha* ölçüb

taxıl almaq üçün qardaşımızı da bizimlə birlikdə göndər. Biz, əlbəttə, onu qoruyacağıq."

64. *Yəqub* dedi: "Daha öncə qardaşını sizə etibar etdiyim kimi, heç onu sizə etibar edə bilərəmmi?! Allah ən yaxşı qoruyandır və O, rəhmlilərin ən rəhmlisidir."
65. Onlar yüklərini açdıqda, mallarının özlərinə qaytarıldığını görüb dedilər: "Atacan, daha nə istəyirik?! Budur, malımız özümüzə qaytarılıb. Biz *qardaşımızı özümüzə aparsaq*, ailəmizi yenə ərzaqla təmin edər, qardaşımızı qoruyar və *yükümüzə* bir dəvə yükü də artırırıq. Bu *gətirdiyimiz* isə az miqdarda ərzaqdır."
66. *Yəqub* dedi: "Başınıza bir müsibət gəlib çarəsiz qalmanız istisna olmaqla, *Binyamini* yanıma gətirəcəyinizə dair Allaha and içib mənə söz verməyincə onu sizinlə *Misirə* göndərməyəcəyəm." Onlar and içib söz verdikdə, *Yəqub* dedi: "Allah söylədiklərimizə şahiddir."
67. *Yəqub* dedi: "Ey oğullarım, *Misirə* bir qapıdan girməyin, ayrı-ayrı qapılardan girin *ki, hamınıza birdən zərər toxunmasın. Bununla belə*, mən Allahın sizin əleyhinizə yazdığı heç bir şeyi *sizdən* dəf edə bilmərəm. Hökm yalnız Allahındır. Mən ancaq Ona təvəkkül edirəm. Qoy təvəkkül edənlər də ancaq Ona təvəkkül etsinlər."
68. *Yusufun qardaşları* atalarının onlara əmr etdiyi kimi, *Misirə ayrı-ayrı qapılardan* daxil olduqda, *bu*, Allahın

yazdığı qədəri (oğurluqda ittiham edilmələrini) onlardan dəf edə bilmədi. *Bu*, sadəcə Yəqubun ürəyindəki bir istək idi ki, bunu *onlara* bildirdi. Şübhəsiz ki, Biz *Yəqubu* öyrətmişdik deyə, o, elm sahibi idi. Lakin insanların əksəriyyəti *Bizim seçdiyimiz kəslərə vəhy yolu ilə elm öyrətdiyimizi* bilmir.

69. Onlar Yusufun yanına daxil olduqda, o, qardaşı *Binyamini* bərk-bərk qucaqlayıb dedi: “Mən, həqiqətən, sənin qardaşınam. Onların etdiyi *yaramaz işlərə* görə kədərlənmə.”
70. *Yusuf* onların yüklərini hazırladarkən, qardaşının yükünün içinə bir piyalə qoydu. *Karvan yola düşdükdən* sonra bir carçı *onları* haraylayıb: “Ey karvan əhli, siz, həqiqətən də, oğrusunuz!” – dedi.
71. *Qardaşlar* onlara tərəf dönüb: “Nə itirmisiniz?” – deyə soruşdular.
72. Onlar dedilər: “Hökmdarın piyaləsini itirmişik. Onu gətirənə bir dəvə yükü *ərzaq* veriləcək.” Carçı: “Mən buna zəminəm!” – dedi.
73. Onlar dedilər: “Allaha and olsun! Siz də bilirsiniz ki, biz *bu* yerlərə fitnə-fəsad törətmək üçün gəlməmişik və biz oğru da deyilik.”
74. Onlar dedilər: “Əgər yalançısınızsa, onda *su qabını götürən kimsənin* cəzası nədir?”
75. *Qardaşlar* dedilər: “Onun cəzası – *itmiş piyalə* yükündə tapılan kimsənin özünün *kölə* edilərək cəzalandırılmasıdır. Biz zalımları belə cəzalandırırıq.”

76. *Yusuf doğma* qardaşının yükündən əvvəl onların yüklərini *axtarmağa* başladı, sonra da piyaləni qardaşının yükündən tapıb çıxartdı. Biz Yusufa belə bir tədbir öyrətdik. Allahın istəyi olmasaydı, hökmdarın qanunlarına görə, o, qardaşını tutub *öz yanında* saxlaya bilməzdi. Biz istədiyimiz kəsi dərəcə-dərəcə yüksəldirik. Hər bilik sahibindən də üstün bir bilən vardır.
77. Onlar dedilər: “Əgər *piyaləni* o oğurlayıbsa, daha öncə onun qardaşı da oğurluq etmişdi.” Yusuf bunu öz ürəyində saxlayıb onlara söyləmədi və *öz-özünə*: “Siz *Allah yanında* daha pis mövqedəsiniz. Allah sizin nə dediyinizi çox yaxşı bilir” – dedi.
78. *Qardaşlar* dedilər: “Ey hökmdar! Onun çox qoca atası var. Onun yerinə bizim birimizi götür. Biz sənin yaxşılıq edənlərdən olduğunu görürük.”
79. *Yusuf* dedi: “Allah sığınram! Malımızı kimdə tapmışıqsa, yalnız onu tutub saxlayacağıq. Yoxsa, biz zülm etmiş olarıq.”
80. *Binyamindən* ümidlərini kəsdikdə, məsləhətləşmək üçün bir kənara çəkildilər. Onların böyüyü dedi: “Atanızın Allaha and içdirib sizdən əhd alması, bundan əvvəl də Yusufa qarşı haqsızlıq etməyiniz yadınızdadırmı? Atam mənə *evə qayıtmağa* izin verməyincə və ya Allah mənə aid hökm verməyincə, mən bu yerdən ayrılmayacağam. O, hökm verənlərin ən yaxşısıdır.

81. Atanızın yanına qayıdın və deyin: "Atacan, həqiqətən, oğlun oğurluq etdi. Biz ancaq bildiyimiz şeyə şahidlik etdik. Biz qeybi mühafizə edən deyilik."
82. *Əgər bizə inanmırsansa*, olduğumuz məmləkətdən (Misir əhalisindən) və birlikdə gəldiyimiz karvandan soruş. Biz, həqiqətən, doğru danışırıq."
83. *Yəqub* dedi: "Xeyr, sizin nəfsiniz sizi *bu* işə sövq edib. *Mənə isə* gözəl səbir *gərəkdir*. Ola bilsin ki, Allah onların hamısını mənə qaytarsın. Həqiqətən də, O, Biləndir, Hikmət sahibidir."
84. *Yəqub* onlardan üz döndərdi və: "Heyif Yusufdan!" – dedi. Kədərdən onun gözlərinə ağ gəldi. O, *dərdini öz içində saxlayırdı*.
85. *Övladları ona* dedilər: "Allaha and olsun ki, sən Yusufu tez-tez yada salmaqla axırda ya əldən düşəcək, ya da həlak olacaqsan."
86. *Yəqub* dedi: "Mən dərd-qəmimi yalnız Allaha ərz edirəm və Allahdan *nazil olan vəhy sayəsində* sizin bilmədiklərinizi bilirəm.
87. Ey oğullarım, gedin, Yusufdan və qardaşından bir xəbər öyrənin. Allahın mərhəmətindən ümidinizi üzməyin. Allahın mərhəmətindən yalnız kafir qövm ümidini üzər."
88. Onlar *Misirə gəlib Yusufun* hüzuruna daxil olduqda dedilər: "Ey hökmdar, bizə və ailəmizə müsi-bət üz vermişdir. Bir az dəyərsiz mal gətirmişik. Bizə bunların əvəzində ölçünü tam elə və bizə sə-

dəqə ver. Şübhəsiz ki, Allah sədəqə verənləri mükafatlandırır.”

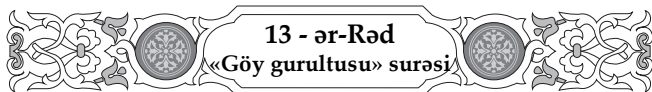
89. *Yusuf* dedi: “Siz cahil olduğunuz zaman *Yusuf*a və qardaşına nələr etdiyinizi bilirsinizmi?”
90. Onlar dedilər: “Yoxsa sən özün *Yusuf*san?” O dedi: “Mən *Yusuf*am, bu da qardaşımdır. Allah bizə lütf etdi. Kim *Allahdan qorxub pis əməllərdən* çəkin-sə və səbir etsə, *bilsin ki*, Allah yaxşı iş görənlərin mükafatını əsla puç etməz.”
91. Onlar dedilər: “Allaha and olsun ki, Allah səni bizdən üstün etmişdir. Biz isə *sənə olan münasibətdə, əlbəttə, xəta* etmişik.”
92. *Yusuf* dedi: “Bu gün siz qınanılmayacaqsınız. Allah sizi bağışlasın! O, rəhm edənlərin ən rəhmlisidir.
93. Bu köynəyimi aparıb atamın üzünə atın, gözləri açılsın. *Sonra da* bütün ailənizlə birlikdə yanıma gəlin.”
94. Karvan *Misir torpağından* ayrılıb geri qayıtdıqda, ataları *yanındakı övladlarına* dedi: “Mən, *Yusuf*un ətrini hiss edirəm. Bircə məni ağılsız saymayaydınız.”
95. Onlar dedilər: “Allaha and olsun ki, sən hələ də öz köhnə yanlışlığındasan.”
96. Müjdəçi gəlib köynəyi *Yəqubun* üzünə atan kimi onun gözləri açıldı və o dedi: “Məgər sizə deməmişdimmi ki, mən *Allahdan gələn vəhy sayəsində* sizin bilmədiklərinizi bilirəm?!”

97. Onlar dedilər: "Atacan, *Allahdan* bizim günahlarımızın bağışlanmasını dilə. Biz, həqiqətən də, xəta edənlərdən olmuşuq."
98. *Yəqub* dedi: "Mən Rəbbimdən sizin üçün bağışlanma diləyəcəyəm. Həqiqətən, O, Bağışlayandır, Rəhmlidir."
99. Onlar Yusufun hüzuruna daxil olduqda, o, atasını bağrına basıb dedi: "Allahın istəyi ilə, əmin-amanlıq içində Misirə daxil olun!"
100. O, ata-anasını taxtın üstündə əyləşdirdi. Onlar *hamısı hörmət əlaməti olaraq* onun qarşısında səcdə etdilər. O dedi: "Atacan, bu, əvvəl gördüyüm yuxunun yozumudur. Rəbbim onu gerçəyə çevirdi. O mənə lütf etdi. *Belə ki*, məni zindandan çıxartdı və şeytan mənimlə qardaşlarımın arasını vurduqdan sonra sizi səhradan *yanıma* gətirdi. Şübhəsiz ki, Rəbbim istədiyinə qarşı lütfkardır. Həqiqətən, O, Biləndir, Hikmət sahibidir."
101. *Sonra Yusuf dua edib dedi*: "Ey Rəbbim! Sən mənə səltənətdən *pay* verdin və mənə yuxuları yozmağı öyrətdin. Ey göyləri və yeri yaradan! Sən dünyada da, axirətdə də mənim himayədarımsan. Mənim canımı müsəlman olduğum halda al və məni əməlisalehlərə qovuşdur."
102. *Ey Peyğəmbər!* Bu, sənə vəhy etdiyimiz qeyb xəbərlərindəndir. Onlar *Yusufa qarşı* hiylə qurub, əlbir iş gördükləri zaman sən onların yanında deyildin.

103. Sən nə qədər çox çalışsan da, insanların əksəriyyəti iman gətirən deyildir.
104. Sən ki bunun əvəzinə onlardan bir mükafat istəmirsən. Bu *Quran* aləmlər üçün ancaq bir öyüd-nəsihətdir.
105. Göylərdə və yerdə *Allahın tək ilah olduğunu sübut edən* neçə-neçə dəlillər vardır ki, *insanların çoxu* onların yanından üz çevirib keçirlər.
106. Onların əksəriyyəti ancaq şəriq qoşaraq Allaha inanır.
107. Məgər onlar *Allahın hər şeyi bürüyən əzabının* onları qaplamayacağına və ya özləri də hiss etmədən o saatın (Qiyamətin) onlara qəflətən gəlməyəcəyinə əmindirlərmi?!
108. De: "Bu, mənim yolumdur. Mən və mənə tabe olanlar, mötəbər dəlillərə əsaslanaraq, *insanları* Allaha tərəf çağırıraq. Allah pakdır, müqəddəsdür. Mən də müşriklərdən deyiləm."
109. *Ey Peyğəmbər!* Biz səndən əvvəl də məmləkət əhlindən yalnız özlərinə vəhy etdiyimiz kişilərdən *peyğəmbər* göndərdik. Məgər *müşriklər* yer üzündə gəzib-dolaşib, özlərindən əvvəlkilərin aqibətinin necə olduğunu görmürlər?! Əlbəttə, Axirət yurdu *Allahdan qorxub pis əməllərdən* çəkinənlər üçün daha xeyirlidir. Məgər anlamırsınız?!
110. Nəhayət, peyğəmbərlər ümitsizliyə qapıldıqda və özlərinin yalançı sayıldıqlarını yəqin etdikdə,

köməyimiz onlara yetişdi və dilədiyimiz kimsəyə də nicat verildi. Bizim əzabımız günahkar qövmdən əsla dəf olunmaz.

111. Onların hekayələrində ağıl sahibləri üçün, əlbəttə ki, ibrət vardır. *Bu Quran* uydurma bir kəlam deyildir. Ancaq özündən əvvəlkiləri təsdiqləyən və hər şeyi müfəssəl izah edəndir. O, iman gətirən bir qövmlə üçün doğru yol göstərən rəhbər və mərhəmətdir.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Əlif. Ləm. Mim. Ra. Bunlar Kitabın ayələridir. Rəbbindən sənə nazil edilən haqdır, lakin insanların çoxu *ona* inanmır.
2. Gördüyünüz göyləri dirəksiz yüksəldən, sonra da Ərşin üzərində ucalan, günəşi və ayı da *əmrinə* tabe edən Allahdır. Onların hər biri müəyyən vaxta qədər *göydə* hərəkət edir. O, işləri yoluna qoyur və ayələrini *müfəssəl* izah edir ki, bəlkə Rəbbinizlə qarşılaşacağınıza yəqinliklə inanasınız.
3. Yeri döşəyən, orada möhkəm dağlar, çaylar yaran və bütün meyvələrdən cüt-cüt yetişdirən də Odur. O, gündüzü gecə ilə örtüb bürüyür. Həqiqə-

tən də, bunda dərin düşünən adamlar üçün dəlillər vardır.

4. Yer üzündə bir-birinə yaxın *müxtəlif münbit* torpaq sahələri, üzüm bağları, əkinlər, *bir kökdən çıxan* çox gövdəli və tək gövdəli xurma ağacları vardır. Onlar eyni su ilə suvarılır. *Lakin* Biz yemək baxımından onların birini digərindən üstün edirik. Doğrudan da, bunda başa düşən adamlar üçün dəlillər var.
5. *Ey Peyğəmbər!* Əgər *kafirlərə* təəccüblənirsənsə, əsl təəccübləniləsi onların: “Məgər biz torpaq olduqdan sonra yenidən yaradılacağıq?!” sözüdür. Onlar Rəbbinə küfr edənlərdir. Boyunlarında zəncir olanlar da onlardır. Onlar Od sakinləridirlər və onlar orada əbədi qalacaqlar.
6. *Müşriklər* səni tələsdirib *özlərinə* yaxşılıqdan öncə pislik (əzab) *gəlməsini* istəyirlər. Halbuki onlardan əvvəl *neçə-neçə* ibrət alınacaq cəzalar olub keçmişdir. Həqiqətən, Rəbbin insanların zülmünə rəğmən *tövbə edənləri* bağışlayır. Sözsüz ki, Rəbbin şiddətli cəza verəndir.
7. Kafir olanlar: “Niyə ona Rəbbindən bir dəlil endirilməyib?” – deyirlər. Sən ancaq *bəşəriyyəti Allahın əzabı ilə* qorxudansan. Hər qövmin *doğru yol göstərən* bir rəhbəri vardır.
8. Hər bir dişinin *bətnində* nə daşdığı (oğlan yaxud qız doğacağını), bətnlərin nəyi əskildib, nəyi artıracağını (uşağın doqquz aydan tez yaxud gec doğu-

lacağını) Allah bilir. Onun yanında hər şeyin müəyyən ölçüsü var.

9. *Allah* qeybi və aşkarı biləndir, Böyükdür, Ucadır.
10. Aranızdan sözü gizlədən də, onu açıq deyən də, gecə gizlənən də, gündüz gəzib dolanan da *Allah* üçün eynidir.
11. İnsanı həm önündən, həm də arxasından daim təqib edən mələklər vardır. Onlar Allahın əmri ilə onu qoruyurlar. Sözsüz ki, bir qövmlə nəfslərində olanı dəyişmədikcə, Allah da onlarda olanı dəyişməz. Əgər Allah hər hansı bir qövmə pislik etmək istəsə, heç nə onun qarşısını ala bilməz. Onların Ondən başqa hamisi olmaz.
12. *İldırım*dan qorxasınız və *yağışın yağmasına* ümid bəsləyəsiniz deyər, sizə şimşək göstərən və *yağışla dolu* ağır buludları var edən Odur.
13. Göy gurultusu həmd edərək Ona təriflər deyir. Mələklər də Onun qorxusundan *təriflər deyirlər*. *Kafirlər* Allah barəsində mübahisə edərkən, *Allah* ildırımlar göndərərək onunla istədiyini vurur. *Əlbəttə*, O, şiddətli cəza verəndir.
14. Haqq olan dua yalnız Allahdır. *Müşriklərin* Ondən başqa dua etdikləri *bütlər* isə, onlara heç bir şeylə cavab verə bilməzlər. Onlar ağzına *su* çatsın deyər, *uzaqdan* iki ovçunu suya tərəf açan kimsəyə bənzəyirlər. Halbuki *o kimsə suyu ovucdayıb içməyincə*, *su onun ağzına* çatan deyil. *Kafirlərin* duası azğınlıqdan başqa bir şey deyil.

15. Göylərdə və yerdə olanların özləri də, onların kölgələri də səhər-axşam istər-istəməz Allaha səcdə edir.
16. *Ey Peyğəmbər!* De: "Göylərin və yerin Rəbbi kimdir?" De: "Allahdır!" De: "Siz Onu qoyub özlərinə nə bir fayda, nə də bir zərər verə bilənlərimi özünüzdə dost tutursunuz?!" De: "Heç korla görən eyni ola bilərmi?! Yaxud zülmətlə nur eyni ola bilərmi?!" Yoxsa onlar Allaha, Onun yaratdığı kimi yaradan şəriklər qəbul etdilər və *bu* yaradılış onlara bənzər göründü?! De: "Hər şeyin xalığı Allahdır. O, Vahiddir, *hər şeyə* Qalib gələndir."
17. *Allah* göydən su endirər və vadilər öz tutumlarına görə dolub daşar. Sel də üzə çıxmış köpüyü götürüb aparır. Bəzək şeyləri və ya *başqa* əşyalar düzəltmək üçün *insanların* odda qızdırıb əritdikləri şeylərin üstündə də buna bənzər köpük olur. Allah haqqa və batilə belə misallar çəkir. Köpük yox olub gedir, insanlara fayda verən şeylər isə yerdə qalır. Allah belə misallar çəkir!
18. Rəbbinin dəvətini qəbul edənlər üçün ən gözəl nemət – *Cənnət* hazırlanmışdır. *Rəbbinin* dəvətini qəbul etməyənlərə gəlincə, yer üzündə olan *var-dövlətin* hamısı, üstəlik bir o qədəri də onların olsaydı, *əzabdan qurtarmaq* üçün onu mütləq fidyə verərdilər. Onları çox pis haqq-hesab gözləyir. Onların gedəcəkləri yer Cəhənnəmdir. Ora nə pis yataqdır!

19. Rəbbindən sənə nazil edilənin haqq olduğunu bilən kimsə, kora bənzəyə bilərmi?! *Bundan* ancaq ağıl sahibləri ibrət alarlar.
20. O kəslər ki, Allaha verdikləri sözü yerinə yetirir və əhdi pozmur.
21. O kəslər ki, Allahın birləşdirilməsini əmr etdiyi şeyləri birləşdirir (qohumluq və qardaşlıq əlaqələrini möhkəmlədir), *üstəlik*, həm Rəbbindən, həm də pis haqq-hesabdan qorxurlar.
22. O kəslər ki, Rəbbinin üzünü diləyərək (Onun rızasını qazanmaq üçün) səbir edir, namaz qılır, onlara verdiyimiz ruzidən gizli və aşkar xərcəyir və pislili yaxşıqla dəf edirlər. Onlar üçün Axirət yurdu –
23. özlərinin, əməlisaleh atalarının, zövcələrinin və övladlarının daxil olacaqları Ədn cənnətləri hazırlanmışdır. Mələklər *Cənnətdəki* hər bir qapıdan onların yanına daxil olub *deyəcəklər*:
24. “*Dünyadakı çətinliklərə səbir etdiyinizə görə sizə salam olsun! Axirət yurdu necə də gözəldir!*”
25. Allahla əhd bağladıqdan sonra onu pozan, Allahın birləşdirilməsini əmr etdiyi şeyləri kəsən və yer üzündə fitnə-fəsad törədən kimsələrə gəlincə, onlar lənətə məruz qalacaqlar. Onları pis yurd gözləyir.
26. Allah dilədiyi kimsənin ruzisini bol edər, *dilədiyininkini də* azaldar. *Kafirlər* dünya həyatı ilə sevi-

nirlər. Halbuki dünya həyatı axirətlə müqayisədə keçici bir zövqdür.

27. Kafir olanlar deyirlər: “Niyə ona Rəbbindən bir dəlil endirilməyib?” De: “Allah istədiyini sapdırır. *Tövbə edib* Ona tərəf yönələn kimsəni isə doğru yola yönəldir.”
28. Bunlar, iman gətirənlər və qəlbləri Allahı zikr etməklə rahatlıq tapanlardır. Bilin ki, qəblər ancaq Allahı zikr etməklə rahatlıq tapar.
29. İman gətirib saleh əməllər edənlərin xoş halına. Onlar üçün gözəl qayıdış yeri vardır.
30. Biz səni özlərindən əvvəl *neçə-neçə* ümmətlər gəlib-getmiş bir ümmətə *peyğəmbər* göndərdik ki, onlar Mərhəmətli *Allaha* küfr etdikləri halda, sənə vəhy etdiyimiz *Quranı* onlara oxuyasan. De: “O, mənim Rəbbimdir. Ondan başqa *ibadətə layiq olan* məbud yoxdur. Mən yalnız Ona təvəkkül edir və yalnız Ona üz tutub tövbə edirəm.”
31. Əgər Quranın sayəsində dağlar hərəkətə gətirilsəydi, yaxud yer parçalansaydı və ya ölülər danışsaydı, *onlar yenə iman gətirməzdilər*. Fəqət bütün işlər Allahın ixtiyarındadır. İman gətirənlər hələ bilmirlər ki, əgər Allah istəsəydi, bütün insanları doğru yola yönəldərdi?! Kafirlərə gəlincə, Allahın vədi gəlincəyə qədər etdikləri əməllərə görə onlara müsibət üz verməkdə davam edəcək, yaxud onların yurdunun yaxınlığında dayanacaqdır. Şübhəsiz ki, Allah vədinə xilaf çıxmaz.

32. *Ey Peyğəmbər!* Səndən əvvəlki peyğəmbərlərə də istehza edilmişdi. Mən kafirlərə möhlət verdim, sonra isə onları *əzabla* yaxaladım. *Görəydin onları cəzalandırmağım necə idi!*
33. Hər kəsin qazandığına nəzarət edən *Allah*, *buna qadir olmayan bütələr kimidirmi?! Buna rəğməni müşriklər* Allaha şəriklər qoşurlar. De: "Onların adlarını deyən görək! Yoxsa siz *Allaha* yer üzündə bilmədiyi şeyləri, yaxud boş sözləri xəbər verirsiniz?!" Xeyr, kafirlərə öz hiylələri gözəl göstərildi və onlar *haqq* yoldan çıxarıldılar. Allah kimi azdırsa, onu doğru yola yönəldən olmaz.
34. Onlara dünya həyatında əzab vardır. Axirət əzabı isə daha məşəqqətlidir. Onları Allahdan qoruyan olmaz.
35. Müttəqilərə vəd edilmiş Cənnətin vəsfi belədir; *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axar və onun yeməkləri də, kölgəsi də daimidir. Müttəqilərin aqibəti budur. Kafirlərin aqibəti isə Oddur.
36. Kitab verdiyimiz kəslər sənə nazil edilən *Qurana* sevinirlər. *Kitab əhlindən* elə firqələr də var ki, *Quranın* bir qismini inkar edirlər. De: "Mənə yalnız Allaha ibadət etmək və Ona şəriki qoşmamaq əmr edilmişdir. Mən sizi yalnız Ona *ibadət etməyə* çağırırım və *mənim* axır dönüşüm də yalnız Onadır!"
37. Beləliklə, biz *Quranı* ərəbcə bir hökm olaraq nazil etdik. Əgər sənə gələn elmdən sonra onların is-

təklərinə tabe olsan, səni Allahdan nə bir himayə edən, nə də bir qoruyan olar.

38. Biz səndən əvvəl də elçilər göndərdik və onlara zövcələr və övladlar verdik. Heç bir elçi Allahın izni olmadan bir dəlil gətirə bilməzdi. Hər zamanın bir kitabı var.
39. Allah *o kitabdan* istədiyini silər, *istədiyini də* sabit saxlayar. Kitabın anası (Lövh-i məhfuz) isə Onun yanındadır.
40. Biz onlara vəd etdiyimiz *əzabın* bir qismini sənə göstərsək də, *bundan öncə* səni öldürsək də, *bil ki*, sənin öhdənə düşən yalnız təbliğ etməkdir. Haqq-hesab çəkmək isə Bizə aiddir.
41. Məgər *kafirlər* Bizim, yer üzünə gəlib onu *bəzi* tərəflərindən əksiltdiyimizi (müsəlmanların ixtiyarına verdiyimizi) görmürlərmi?! Allah *istədiyi kimi* hökm verir. Heç kəs Onun hökmünü ləğv edə bilməz. *Allah* tez haqq-hesab çəkəndir.
42. Onlardan əvvəlkilər də hiylə qurdular. Halbuki bütün hiylələrin *qarşılığını vermək* Allaha aiddir. O, hər kəsin nə qazandığını bilir. Kafirlər Axirət yurdunun kimin olacağını biləcəklər.
43. Kafirlər deyirlər: "Sən göndərilmiş elçi deyilsən!" De: "Mənimlə sizin aranızda Allahın və Kitabı bilən kimsənin şahid olması yetər."

14 - İbrahim surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Əlif. Ləm. Ra. *Bu*, insanları öz Rəbbinin izni ilə zülmətlərdən nura – Qüdrətli, Tərifəlayiq *Allahın* yoluna çıxartmaq üçün sənə nazil etdiyimiz bir Kitabdır.
2. O Allah ki, göylərdə və yerdə nə varsa, Onundur. *Düçar olacaqları* şiddətli əzabdan dolayı vay kafirlərin halına!
3. O kəslər ki, dünya həyatını axirətdən üstün tutur, *insanları* Allah yolundan sapdırır və onu əyri göstərməyə çalışırlar. Onlar *haqqdan* uzaq bir azgınlıq içindədirlər.
4. Biz hər bir peyğəmbəri ancaq öz qövmünün dilində *danışan* göndərdik ki, *haqqı* onlara bəyan etsin. Allah istədiyini *haqq yoldan* sapdırır, istədiyini də doğru yola yönəldir. O, Qüdrətlidir, Hikmət sahibidir.
5. Biz Musanı dəlillərimizlə göndərrib *ona*: “Qövmünü zülmətlərdən nura çıxart və Allahın günlərini onlara xatırlat” – dedik. Sözsüz ki, bunda, çox səbir və şükür edənlər üçün dəlillər vardır.
6. Bir zaman Musa öz qövmünə demişdi: “Allahın sizə verdiyi neməti xatırlayın. O, sizi Firon əhlindən

xilas etdi. Onlar sizə ağır əzablar verir, oğlan uşaqlarınızı öldürür, qadınlarınızı isə (onlardan istifadə etmək üçün) sağ buraxırdılar. Bunda Rəbbinizdən sizin üçün böyük bir sınaq vardır.”

7. O zaman Rəbbiniz *belə* bildirmişdi: “Əgər şükür etsəniz, sizə *olan nemətimi* mütləq artıraram, yox əgər nankorluq etsəniz, *bilin ki*, Mənim əzabım şiddətli-dir.”
8. Musa dedi: “Əgər siz və yer üzündə olan – hamınız küfr etsəniz, *Allaha heç bir zərər yetirə bilməzsınız*. Allah, həqiqətən də, zəngindir, tərifləyiqdir.”
9. Sizdən əvvəlkilərin – Nuh, Ad və Səməd qövmlərinin, habelə, onlardan sonrakıların xəbərləri sizə gəlib çatmadımı? Onlar haqqında Allahdan başqa heç kəs bilmir. Peyğəmbərləri onlara açıq-aydın dəlillər gətirmişdilər. Onlar isə əllərini ağızlarının tutub: “Biz sizinlə göndərilənlərə inanmırıq və bizləri dəvət etdiyiniz *din* barəsində şəkk-şübhə içindəyik!” – demişdilər.
10. Peyğəmbərləri *onlara* dedilər: “Göyləri və yeri yaradan Allaha şəkk etməkmi olar? O, günahlarınızı bağışlamaq və sizə müəyyən vaxta qədər möhlət vermək üçün sizi *iman gətirməyə* çağırır.” Onlar dedilər: “Siz də bizim kimi ancaq bir insansınız. Bizi atalarımızın ibadət etdiklərindən döndərmək istəyirsiniz. Elə isə bizə açıq-aydın bir dəlil gətirin.”

11. Peyğəmbərləri *onlara* dedilər: “Biz də sizin kimi bir insanıq. Lakin Allah Öz qullarından istədiyinə lütf edir. Allahın izni olmadan biz sizə heç bir dəlil gətirə bilmərik. Qoy möminlər ancaq Allaha təvəkkül etsinlər.
12. *Allah* bizə *hidayət* yollarımızı göstərdiyi halda, biz nə üçün Allaha təvəkkül etməyək?! Sizin bizə verdiyiniz əziyyətlərə, əlbəttə ki, dözəcəyik. Qoy təvəkkül edənlər ancaq Allaha təvəkkül etsinlər.”
13. Kafir olanlar öz peyğəmbərlərinə dedilər: “Sizi ya öz torpağımızdan çıxaracağıq, ya da mütləq dinimizə qayıdacaqsınız!” Rəbbi də onlara belə vəhy etdi: “Biz zalımları mütləq məhv edəcəyik!
14. Onlardan sonra da sizi o yerdə sakın edəcəyik. Bu, həm hüsurumda durmaqdan, həm də təhdiddindən qorxanlara aiddir.”
15. *Peyğəmbərlər* qələbə istədilər. Hər bir inadkar dikbaş isə ziyana uğradı.
16. Qarşıda isə onu Cəhənnəm gözləyir; *orada* ona irinli su içirdiləcək.
17. O, bu irinli suyu qurtum-qurtum içəcək, amma onu zorla udacaqdır. Ona hər yandan ölüm gələcək, lakin o, ölməyəcəkdir. Bunun ardınca da ağır bir əzab gələcək.
18. Rəbbinə küfr edənlərin *dünyadakı yaxşı* əməllərinin misalı, qasırğalı bir gündə küləyin şiddətlə sovurduğu külə bənzəyir. Onlar gördükləri işlərə

görə heç bir şey qazanmazlar. Uzaq azğınlıq da elə budur.

19. *Ey insan!* Allahın göyləri və yeri haqq ilə yaratdığını görmürsənmi?! Əgər *Allah* istəsə, sizi yox edib *yerinizə* yeni məxluq (başqa insanlar) gətirər.
20. Bu, Allah üçün çətin deyildir.
21. *Axirət günü* hamı Allahın hüsuruna çıxacaq və zəiflər təkəbbürlük göstərənlərə deyəcəklər: "Biz sizə tabe idik. *İndi* siz, Allahın əzabını, qismən də olsa, bizdən sovuşdura bilərsinizmi?" Onlar deyəcəklər: "Əgər Allah bizi doğru yola yönəltsəydi, biz də sizə doğru yolu göstərərdik. *İndi* zarısaq da, səbir etsək də bizim üçün eynidir. *Çünki* bizim üçün qurtuluş yeri yoxdur."
22. İş bitdikdə şeytan *günahkarlara* deyəcək: "Həqiqətən, Allah sizə *Cəhənnəmə* *düşəcəyiniz barədə* gerçək vəd vermişdi. Mən də sizə, *kömək edəcəyimə dair* vəd vermişdim, lakin *vədimə* xilaf çıxdım. Mənim sizin üstünüzdə heç bir hökmranlığım yox idi. Mən sizi *günah işlərə* dəvət etdim, siz də *dəvətimi* qəbul etdiniz. Buna görə də məni yox, özünüzü qınayın. Nə mən sizin köməyinizə çata bilərəm, nə də siz mənim köməyimə çata bilərsiniz. Şübhəsiz ki, mən bundan əvvəl sizin məni *Allaha* şərik qoşmağınızı inkar etmişdim." Həqiqətən, zalımlar üçün ağırılı-acılı bir əzab vardır.
23. İman gətirib saleh əməllər edənlər isə *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan cənnətlərə daxil edi-

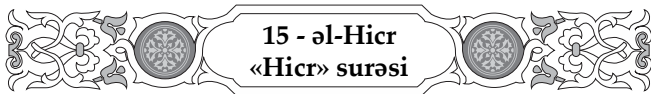
ləcək və Rəbbinin izni ilə orada əbədi qalacaqlar. Onların orada qarşılaşarkən *bir-birinə* deyəcəkləri söz: "Salam!" olacaqdır.

24. Allahın necə məsəl çəkdiyini görmürsənmi? Gözəl söz (lə ilahə illəllah) kökü *yerdə* möhkəm olan, budaqları isə göyə ucalan gözəl bir ağac (xurma ağacı) kimidir.
25. O *ağac* Rəbbinin izni ilə öz bəhrəsini hər zaman verir. Allah insanlar üçün misallar çəkir ki, bəlkə, düşünüb ibrət alsınlar.
26. Pis sözün məsəli isə yerdən qoparılmış və artıq kökü olmayan pis bir ağaca bənzəyir.
27. Allah iman gətirənləri dünya həyatında da, axirətdə də möhkəm sözlə (kəlmeyi-şəhadətlə) sabit saxlayar. Allah zalımları *haqq yoldan* sapdırar. Allah istədiyini edər.
28. Məgər sən Allahın nemətlərini küfrə dəyişənləri və öz qövmünü həlak yurduna sürükləyənləri görmürsənmi?
29. Onlar Cəhənnəmə girəcəklər. Ora necə də pis qərar tutulacaq yerdir.
30. Onlar *insanları* Allah yolundan sapdırmaq üçün *bütləri* Ona tay tutdular. De: "*Hələlik* əylənin! Şübhəsiz ki, dönüşünüz Odadır."
31. İman gətirən qullarıma de ki, *doğru-düzgün* namaz qılsınlar, alış-verişin və dostluğun olmayacağı bir günün gəlməsindən əvvəl onlara verdiyimiz ruzidən *Allah yolunda* gizli və aşkar xərcləsinlər.

32. *O mərhəmətli Allah ki, göyləri və yeri yaratdı, göydən su endirib onunla sizin üçün ruzi olaraq növbənöv məhsullardan yetişdirdi, əmri ilə dənizdə üzmək üçün gəmiləri sizin ixtiyarınıza verdi və çayları sizə ram etdi;*
33. *Müəyyən edilmiş yolla daim hərəkət edən günəşi və ayı sizə tabe etdi; gecəni və gündüzü sizə ram etdi.*
34. *Allah sizə Ondan istədiyiniz hər şeydən vermişdir. Əgər Allahın nemətlərini sayacaq olsanız, onları sayıb qurtara bilməzsiniz. Həqiqətən, insan çox zalım, çox nankordur.*
35. *Bir zaman İbrahim demişdi: "Ey Rəbbim! Bu diyarı (Məkkəni) əmin-amanlıq yurdu et. Məni və oğullarımı bütlərə ibadət etməkdən uzaq elə!*
36. *Ey Rəbbim! Həqiqətən də, onlar çox adamı azdırırlar. Kim mənə tabe olsa, o, məndəndir. Kim də mənə asi olsa, bilsin ki, tövbə edəcəyi təqdirdə, Sən bağışlayansan, rəhmlisən.*
37. *Ey Rəbbimiz! Mən nəslimdən bəzisini Sənin Beytulharamının (Kəbənin) yaxınlığında, heç bir bitki olmayan bir vadidə sakın etdim. Ey Rəbbimiz! Onlar doğru-düzgün namaz qılsınlar deyə belə etdim. İnsanların bir qisminin qəlbini onlara meyilli et və onlara növbənöv məhsullardan ruzi ver ki, bəlkə şükür etsinlər.*
38. *Ey Rəbbimiz! Sən bizim nəyi gizli saxladığımızı və nəyi aşkara çıxartdığımızı bilirsən. Nə yerdə, nə də göydə, heç bir şey Allahdan gizli qalmaz.*

39. Qoca vaxtında mənə İsmaili və İshaqı bəxş etmiş Allaha həmd olsun! Həqiqətən, Rəbbim duaları eşidəndir.
40. Ey Rəbbim! Məni də, nəslimdən olanları da, *doğru-düzgün* namaz qılan et! Ey Rəbbimiz! Duamı qəbul elə!
41. Ey Rəbbimiz! Haqq-hesab çəkilən günü məni, valideynlərimi və möminləri bağışla!”
42. Zalımların etdikləri əməllərdən Allahın xəbərsiz olduğunu sanma. *Allah* sadəcə onları *cəzalandırmağı* gözlərin bərələ qalacağı günə saxlayır.
43. *O gün* onlar başlarını yuxarı qaldıraraq *carçıya doğru* tələsəcəklər. Onlar özlərinə belə dönüb baxmayacaq. Onların qəlbi də bomboşdur.
44. İnsanları, onlara əzab gələcəyi günlə qorxut. *O gün* zalımlar deyəcəklər: “Ey Rəbbimiz! Bizə yaxın bir vaxta qədər möhlət ver ki, sənin dəvətini qəbul edək və peyğəmbərlərə tabe olaq.” *Onlara belə deyiləcək*: “Məgər əvvəllər siz dünyadan köçməyəcəyiniz barədə and içməmişdiniz?!”
45. Siz özlərinə zülm edənlərin yurdlarında sakit olunuz. Onlara nələr etdiyimiz sizə agah oldu və sizə misallar da çəkdik.”
46. *Zalımlar* öz hiylələrini qurdular. Halbuki onların hiyləsi Allaha bəllidir. Onların hiyləsi ilə dağlar yerindən tərpənən deyil.

47. Allahın Öz peyğəmbərlərinə verdiyi vədə xilaf çıxacağını sanma. Həqiqətən, Allah qüdrətlidir, inqam almağa qadirdir.
48. O gün yer başqa bir yerlə, göylər də *başqa göylərlə* əvəz olunacaq *və insanlar* Tək olan, *hər şeyə* Qalib olan Allahın hüzurunda duracaqlar.
49. O gün günahkarları zəncirlərə vurulmuş görəcəksən.
50. Onların paltarları qatrandan olacaq, üzlərini də alov bürüyəcək.
51. Allah hər kəsə qazandığının əvəzini vermək üçün *belə edəcək*. Həqiqətən, Allah tez haqq-hesab çəkəndir.
52. Bu *Quran* insanlar üçün bir bildirişdir. Qoy onunla həm qorxudulsunlar, həm Allahın Tək İlah olduğunu bilsinlər, həm də ağıl sahibləri düşünüb ibrət alsınlar.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Əlif. Ləm. Ra. Bunlar Kitabın və açıq-aydın Quranın ayələridir.
2. Kafirlər mütləq müsəlman olmalarını arzulayacaqlar.

3. Qoy onlar *bir müddət* yeyib-içsinlər, əylənsinlər və xülyalar onların başlarını qatsın. *Onlar ziyana uğradıqlarını* tezliklə biləcəklər.
4. Bizim məhv etdiyimiz hər bir məmləkətin məlum bir yazısı olmuşdur (həlak olacaqları vaxt əvvəlcədən müəyyən edilmişdi).
5. Heç bir ümmət öz əcəlini nə qabaqlaya bilər, nə də yubada bilər.
6. *Müşriklər Peyğəmbərə* dedilər: "Ey özünə Zikr (Quran) nazil edilən kəs! Doğrudan da, sən dəlisən.
7. Əgər doğru danışarlarsansa, nəyə görə *dediyinə şahidlik edə bilən* mələkləri bizə gətirmirsən?!"
8. Biz mələkləri ancaq haqq ilə endiririk. O zaman *kafirlərə* möhlət verilməz.
9. Şübhəsiz ki, Zikri (Quranı) Biz nazil etdik və əlbəttə, Biz də onu qoruyacağıq.
10. *Ey Peyğəmbər!* Biz səndən öncə də əvvəlki millətlərə *elçilər* göndərmişdik.
11. Onlara elə bir elçi gəlmədi ki, ona istehza etməsinlər.
12. Biz *küfrü* günahkarların qəlbinə belə yeridirik.
13. Onlar *hələ də Qurana* inanmırlar. Halbuki əvvəlklərin başına gələnlər olub keçmişdir.
14. Əgər onlara səmadan bir qapı açsaydıq və onlar dayanmadan oraya qalxsaydı,
15. *yənə də inanmayıb:* "Gözlərimiz dumanlanmış, daha doğrusu biz sehlənmişik" – deyərdilər.

16. Biz səmada bürclər yaratdıq və onu baxanlar üçün bəzədik.
17. Onları *Allahın rəhmətindən* qovulmuş hər bir şeytandan qoruduq.
18. Lakin *şeytanlardan* kim *səma əhlinin danışığılarına* xəlvətcə qulaq assa, onu yandırır və yaxan alov təqib edər.
19. Biz yeri döşədik, orada möhkəm dağlar yerləşdirdik və orada hər şeydən lazım olduğu qədər yetişdirdik.
20. Orada həm sizin üçün, həm də sizin ruzi vermədiyiniz *insanlar və heyvanlar* üçün dolanışiq vasitələri yaratdıq.
21. *Kainatda* elə bir şey yoxdur ki, onun xəzinələri Bizdə olmasın. Biz onu ancaq müəyyən ölçüdə endiririk.
22. Biz küləkləri dövləndirici – *buludlarda su əmələ gətirən, bitkiləri tozlandırıran bir vasitə* kimi göndərdik və səmadan yağmur endirib onunla sizin su ehtiyacınızı təmin etdik. Onu yığır saxlayan da siz deyilsiniz.
23. Şübhəsiz ki, dirildən də, öldürən də, Bizik. *Hər şeyə* varis olan (əbədi yaşayan) da Bizik.
24. Həqiqətən, sizdən əvvəl kimlərin gəlib-getdiyini də, sonradan kimlərin gələcəyini də bilirik.
25. Həqiqətən, Rəbbin onları *bir yerə* toplayacaq. Çünki O, hikmət sahibidir, *hər şeyi* biləndir.

26. Biz insanı *toxunduqda saxsı kimi* səs çıxaran quru gildən, başqa şəklə düşmüş qara palçıqdan yaratdıq.
27. İblisi *və onun nəslini* isə *insandan* öncə qızmar alovdan yaratmışdıq.
28. Bir zaman Rəbbin mələklərə *belə* demişdi: "Mən *toxunduqda saxsı kimi* səs çıxaran quru gildən, başqa şəklə düşmüş qara palçıqdan insan yaradacağam!"
29. Mən ona biçim verib, ruhumdan üfürdüyüm zaman siz ona *hörmət əlaməti olaraq* səcdə edin!"
30. Beləliklə, mələklərin hamısı birlikdə *ona* səcdə etdi.
31. Yalnız İblisdən başqa. O, səcdə edənlərlə birlikdə olmaqdan imtina etdi.
32. *Allah* dedi: "Ey İblis, sənə nə olub ki, səcdə edənlərlə birlikdə deyilsən?"
33. *İblis* dedi: "Sənin, *toxunduqda saxsı kimi* səs çıxaran quru gildən, başqa şəklə düşmüş qara palçıqdan yaratdığın insana səcdə edən deyiləm!"
34. *Allah* buyurdu: "Oradan çıx! Artıq sən *rəhhmətimdən* qovuldu.
35. Haqq-hesab gününə qədər sənün üzərində lənət olacaq."
36. *İblis* dedi: "Ey Rəbbim! Onların diriləcəkləri günə qədər mənə möhlət ver."
37. *Allah* buyurdu: "Sən möhlət verilənlərdənsən.

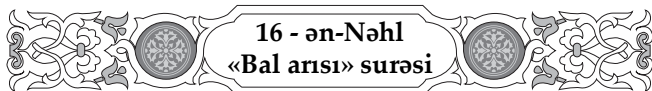
38. *Ancaq* məlum vaxtın gününə qədər.”
39. *İblis* dedi: “Ey Rəbbim! Sən məni sapdırdığına (rəhmətindən qovduğuna) görə, mən də yer üzündə onlara *pis işləri* gözəl göstərib onların hamısını azdıracağam.
40. Yalnız Sənin ixlaslı qullarından başqa.”
41. *Allah* buyurdu: “Bu, Mənə doğru gətirib çıxaran düz yoldur.
42. Şübhəsiz ki, qullarım üzərində sənin heç bir hökümün yoxdur. Yalnız sənə uyan azğınlardan başqa.”
43. Həqiqətən, Cəhənnəm onların hamısına vəd olunmuş yerdir.
44. Onun yeddi qapısı var. Hər qapıdan, onlardan müəyyən bir dəstə girər.
45. Sözsüz ki, müttəqilər cənnətlərdə və çeşmələr başında olacaqlar.
46. *Onlara deyiləcək*: “Oraya sağ-salamat və əmniyyətlə daxil olun!”
47. Biz onların ürəklərindəki kin-küdurəti çıxardıb kənar etdik. Onlar taxtlar üstündə qarşı-qarşıya oturan qardaşlar olacaqlar.
48. Onlara orada heç bir yorğunluq üz verməyəcək və onlar oradan çıxarılmayacaqlar.
49. Qullarıma xəbər ver ki, Mən Bağışlayanam, Rəhmliyəm.
50. Əzabım isə ağrılı-acılı əzabdır.

51. Onlara İbrahimin qonaqları (mələklər) barəsində də xəbər ver.
52. O zaman onlar onun yanına daxil olub: "Salam!" – dedilər. *İbrahim*: "Həqiqətən, biz, sizdən qorxuruq!" – dedi.
53. *Mələklər*: "Qorxma! Biz, həqiqətən, səni bilikli bir oğulla müjdələyirik!" – dedilər.
54. *İbrahim* dedi: "Qocalıq məni haqladığı bir vaxtda mənə müjdə verirsiniz? Məni nə ilə müjdələyirsiniz?"
55. *Mələklər* dedilər: "Biz səni haqq ilə müjdələyirik. Sən ümidini üzənlərdən olma!"
56. *İbrahim* dedi: "*Haqq yoldan* azanlardan başqa Rəbbinin mərhəmətindən kim ümidini üzər?"
57. *İbrahim* dedi: "Ey elçilər, işiniz nədir?"
58. *Mələklər* dedilər: "Biz günahkar qövmü *məhv etmək üçün* göndərilmişik.
59. Yalnız Lutun ailəsindən başqa. Sözsüz ki, Biz, onların hamısını xilas edəcəyik.
60. Ancaq onun zövcəsindən başqa. Biz onun əzaba uğrayanlardan olacağına qərar vermişik."
61. Elçilər Lut ailəsinin yanına gəldikdə,
62. o dedi: "Siz yad adamlarsınız!"
63. *Mələklər* dedilər: "Xeyr, biz sənin yanına onların şübhə etdiyi *əzabı* gətirmişik.
64. Biz sənə haqqı gətirmişik. Biz, həqiqətən, doğru danışanlarıq.

65. Gecənin bir vaxtı ailəni yola çıxart, özün də onların arxasınca get. Sizdən heç kəs çevrilib arxaya baxmasın. Sizə əmr olunan yerə gedin."
66. Biz *Luta* bu xəbəri vəhy etdik: "Sübh çağı onların kökü kəsiləcək."
67. Şəhər əhalisi *qonaqlardan xəbər tutduqda* bir-birini muştuluqlayaraq *Lutun yanına* gəldi.
68. *Lut* dedi: "Bunlar mənim qonaqlarımdır. *Yaramaz hərəkətinizlə* məni biabır etməyin!
69. Allahdan qorxun və məni rüsvay etməyin!"
70. Onlar dedilər: "Məgər biz sənə *şəhərimizə gələn* adamları *qonaq saxlamağı* qadağan etməmişik?!"
71. *Lut* dedi: "Bunlar mənim qızlarımdır! Əgər istəyirsinizsə, *onlarla evlənin!*"
72. *Ey Muhəmməd!* Sənin canına and olsun ki, onlar sərxoşluqları içində veyil-veyil gəzirdilər.
73. Günəş doğanda qorxunc səs onları yaxaladı.
74. O *şəhərin* altını üstünə çevirdik və onların üzərinə odda bişmiş gil daşlar yağdırdıq.
75. Bunda, əlbəttə, düşünən kimsələr üçün dəlil vardır.
76. Həqiqətən, *xarabalığa çevrilmiş* o diyar *Məkkədən Şama gedən* bəlli bir yol üstündə yerləşir.
77. Şübhəsiz ki, bunda möminlər üçün dəlillər vardır.
78. Əykə əhalisi də zalım idi.
79. Onlardan da intiqam aldığ. Hər iki şəhər (*Sədum* və *Əykə xarabalıqları*) aydın görünən yol üstündə yerləşir.

80. Hicr əhalisi də peyğəmbərləri yalançı saydı.
81. Biz onlara ayələrimizi göndərdik, lakin onlar o ayələrdən üz çevirdilər.
82. Onlar salamat qalmaq üçün dağlardan evlər yonurdular.
83. Sübh çağında onları qorxunc səs yaxaladı.
84. Qazandıqları *dünya malı və qurduqları evlər* isə onlara heç bir fayda vermədi.
85. Biz səmaları, yeri və onların arasında olanları yalnız haqq olaraq yaratdıq. O saat (Qiyamət) mütləq gələcəkdir. Odur ki, Sən *onlarla* gözəl davran.
86. Həqiqətən, Rəbbin *hər şeyi* Yaradandır, *hər şeyi* Biləndir.
87. *Ey Peyğəmbər!* Biz sənə təkrarlanan yeddi *surəni yaxud ayəni* və əzəmətli Quranı verdik.
88. *Kafirlərin* bəzi təbəqələrinə verdiyimiz *fani* dünya malına gözünü dikmə, onlara görə kədərlənmə, möminləri *mərhəmət* qanadının altına al
89. və de: “Şübhəsiz ki, mən sizi *Allahın əzabı ilə* açıq-aşkar qorxudanam!”
90. Biz *Quranı* bölən kimsələrə də, beləcə, *əzab* endirmişdik.
91. Onlar Quranı hissələrə böldülər (bir qisminə inanıb, digər qismini inkar etdilər).
92. *Ey Peyğəmbər!* Rəbbinə and olsun ki, Biz onların hamısını sorğu-suala çəkəcəyik –
93. etdikləri əməllər barəsində.

94. Sənə əmr olunanı açıq-aşkar bəyan et və müşriklərdən üz çevir.
95. Sözsüz ki, istehza edənlərə qarşı Biz sənə yetərik.
96. O kəslər ki, Allaha başqa məbudu şərik qoşurlar. Onlar tezliklə biləcəklər.
97. Biz onların dediklərindən sənin qəlbinin daraldığını bilirik.
98. Sən həmd-səna ilə Rəbbini təriflə və səcdə edənlərdən ol!
99. Sənə ölüm gələndək Rəbbinə ibadət et.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Allahın əmri gələcəkdir. Odur ki, onun tez gəlməsini istəməyin. *Allah* müşriklərin *Ona* qoşduqları şəriklərdən uzaqdır və ucadır.
2. *Allah* Öz hökmü ilə qullarından istədiyi kimsəyə mələkləri vəhy ilə göndərib buyurur: “*Qullarımı qorxudub xəbərdar edin ki, Məndən başqa ibadətə layiq olan məbud yoxdur. Məndən qorxun!*”
3. *Allah* göyləri və yeri gerçək yaratmışdır. O, müşriklərin qoşduqları şəriklərdən ucadır.
4. *Allah* insanı nütfədən yaratdı. O isə açıq-aşkar mübahisəçiyə çevrildi.

5. Mal-qaranı da O yaratdı. Onlarda sizin üçün *bədəninizi* isti saxlayan *yun geyim* və *başqa* faydalar vardır. Həmçinin onlardan yeyirsiniz.
6. *Mal-qaranı* axşam tövləyə qaytardıqda, səhər *otarmaq üçün* çölə buraxdıqda onlara baxıb fərəhlənirsiniz.
7. Onlar sizin yüklərinizi, özünüzdün çətinliklə apara biləcəyiniz bir ölkəyə daşıyırlar. Həqiqətən də, Rəbbiniz şəfqətlidir, rəhmlidir.
8. Atı, qatırı və uzunqulağı sizə həm minik, həm də zinət olsun deyə, *Allah yaratdı*. O, sizin hələ bilmədiyiniz bir çox şeyləri də yaradacaq.
9. Doğru yol göstərmək Allaha aiddir. Əyri yollar da vardır. Əgər *Allah* istəsəydi, sizin hamınızı doğru yola yönəldərdi.
10. Göydən yağmur endirən Odur. Bu, həm sizin içməyiniz, həm də içində *mal-qaranızı* otardığınız *otların bitməsi* üçündür.
11. *Allah* onunla sizin üçün dənli bitkilər, zeytun, xurma, üzüm və *başqa* meyvələrin hamısından yetişdirir. Həqiqətən, bunda düşünən adamlar üçün dəlillər vardır.
12. O, gecəni və gündüzü, günəşi və ayı sizə ram etmişdir. Ulduzlar da Onun əmri ilə ram edilmişdir. Sözsüz ki, bunda anlayən adamlar üçün dəlillər vardır.

13. Yer üzündə sizin üçün yaratdığı müxtəlif rəngli şeyləri də *sizə ram etdi*. Şübhəsiz ki, bunda düşü-nüb ibrət alan adamlar üçün dəlillər vardır.
14. Təzə *balıq* əti yeməyiniz və taxdığınız bəzək şeylə-rini (mirvari və s.) çıxartmağınız üçün dənizi sizə ram edən Odur. Sən gəmilərin dənizi yara-yara üzüb getdiyini görürsən. *Bütün bunlar Allahın lüt-fündən sizə nəsib olanları* axtarıb tapmağınız və şükür etməyiniz üçündür.
15. *Allah*, yer sizi yırğalamasın deyə, onun üstündə möhkəm dağlar, habelə, düzgün istiqamət götü-rəsiniz deyə, çaylar və yollar yaratdı.
16. *Yollarda* əlamətlər də *yaratdı*. *İnsanlar getdikləri* isti-qaməti ulduzlar vasitəsilə də müəyyənləşdirərlər.
17. Heç yaradan *Allah*, yarada bilməyən *məxluqata* bənzəyərmə?! Məgər düşünmürsünüz?
18. Əgər Allahın nemətlərini sayacaq olsanız, onları sayıb qurtara bilməzsınız. Həqiqətən, Allah Ba-ğışlayandır, Rəhmlidir.
19. Allah sizin gizli saxladıqlarınızı da, aşkara çıxart-dıqlarınızı da bilir.
20. *Müşriklərin* Allahdan başqa tapındıqları *bütlər* heç bir şey yarada bilməzlər. *Çünki* onlar özləri yara-dılmışlar.
21. *Onlar* ölüdürlər – diri deyillər və nə vaxt dirildilə-cəklərini də bilmirlər.

22. Sizin məbudunuz Tək olan İlahdır. Axirətə inanmayanların qəlbləri *isə haqqı* inkar edir. Özləri də təkəbbürlüdürlər.
23. Şübhəsiz ki, Allah onların gizli saxladıklarını da, aşkara çıxartdıklarını da bilir. *Allah* təkəbbürlük edənləri sevməz.
24. *Kafirlərdən*: “Rəbbiniz *peyğəmbərinə* nə nazil etmişdir?” – deyə soruşduqda, onlar: “Bu, keçmişdəkilərin nağıllarıdır!” – deyərlər.
25. Qoy onlar Qiyamət günü öz günahlarının hamısını və nadanlıqları üzündən azdırdıkları kəslərin günahlarının bir qismini daşısınlar. Bax gör, daşıyaqaları *yük* necə də pisdir!
26. Onlardan əvvəlkilər də hiylə qurmuşdular. Sonra Allah onların tikililərini özülündən dağıtdı, təvanları başlarına uçdu və əzab onlara gözləmədikləri yerdən gəldi.
27. Sonra Qiyamət günü *Allah* onları rüsvay edəcək və deyəcək: “Haqqında mübahisə etdiyiniz şəriklərim haradadır?!” Elm verilmiş kimsələr deyəcəklər: “Bu gün kafirlərə rüsvayçılıq və əzab üz verəcək!”
28. Mələklər özlərinə zülm edən kimsələrin canlarını aldıqda, onlar boyun əyib: “Biz heç bir pislik etmirdik!” – *deyəcəklər*. Onlara *belə deyiləcək*: “Xeyr! Şübhəsiz ki, Allah sizin nələr etdiyinizi bilir.

29. Elə isə içində əbədi qalacağınız Cəhənnəmin qapılarına girin! Təkəbbürlülərin qalacağı yer necə də pisdir!”
30. Müttəqilərə: “Allah nə nazil etmişdir?”– deyildikdə, onlar: “Xeyir *nazil etmişdir!*”– deyirlər. Bu dünyada xeyirli işlər görənlər üçün gözəl mükafat hazırlanmışdır. Axirət yurdu isə daha xeyirlidir. Müttəqilərin yurdu necə də gözəldir!
31. Onlar *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan Ədn cənnətlərinə daxil olacaqlar. Orada onların istədikləri hər şey vardır. Allah müttəqiləri belə mükafatlandırır.
32. O kəslər ki, pak olduqları halda, mələklər onların canını alıb deyirlər: “Sizə salam olsun! Etdiyiniz *yaxşı* əməllərə görə Cənnətə daxil olun!”
33. Yoxsa *kafirlər* ancaq mələklərin onların yanına gəlməsini, yaxud Rəbbinin əmrinin (əzabının) gəlməsini gözləyirlər?! Onlardan əvvəlkilər də belə etmişdilər. Allah onlara zülm etmədi, lakin onlar özləri özlərinə zülm edirdilər.
34. Onlara etdikləri pis əməllərin cəzası nəsib oldu və istehza etdikləri *əzab* onları yaxaladı.
35. Müşriklər *istehza ilə* dedilər: “Əgər Allah istəsəydi, biz də, atalarımız da Ondan başqa heç nəyə ibadət etməz və Onun izni olmadan heç nəyi haram saymazdıq!” Onlardan əvvəlkilər də belə etmişdilər. Məgər peyğəmbərlərin vəzifəsi ancaq açıq-aydın təbliğ etmək deyilmi?!

36. Biz hər ümmətə: "Allaha ibadət edin, tağutdan uzaq olun" – *deyə*, peyğəmbər göndərmişik. *O ümmətlərdən* kimisini Allah doğru yola yönəltdi, kimisinə də azmaq nəsib etmişdir. Yer üzündə gəzib dolaşın və görün *haqqı* yalan sayanların aqibəti necə oldu!
37. Sən onların doğru yola gəlməsi üçün nə qədər çalışsan da, *bil ki*, Allah azdırdığı kimsələri doğru yola yönəltməz və onlara kömək edən də tapılmaz.
38. Onlar: "Allah ölən bir kəsi diriltməyəcəkdir!" – *deyə* Allaha möhkəm and içdilər. Xeyr! *Allahın ölüləri dirildəcəyi barədə* doğru vəd vermişdir, lakin insanların çoxu *bunu* bilmir.
39. *Allah ölüləri dirildəcəkdir ki*, ixtilafda olduqları şeyləri onlara bəyan etsin və kafirlər də özlərinin yalançı olduqlarını bilsinlər.
40. Biz bir şey *yaratmaq* istədikdə, ona ancaq: "Ol!" – deyirik, o da *dərhal* olur.
41. Zülmə uğradıqdan sonra Allah yolunda hicrət edənləri dünyada gözəl yerdə sakit edəcəyik. Axirət mükafatı isə daha böyükdür. Kaş biləydilər!
42. *Onlar* səbir edən və yalnız Rəbbinə təvəkkül edən kəslərdir.
43. *Ey Peyğəmbər!* Biz səndən əvvəl də, özlərinə vəhy etdiyimiz yalnız kişiləri *peyğəmbər* göndərmişdik. Əgər bilmirsinizsə, zikr əhlindən soruşun.
44. *Biz o peyğəmbərləri* aydın dəlillər və kitablarla *göndərdik*. Sənə də Zikri (Quranı) nazil etdik ki, in-

sanlara, onlara nazil olan *hökmləri* izah edəsən və bəlkə onlar fikirləşələr.

45. *Haqq əhlinə qarşı* alçaq hiylələrə əl atanlar, Allahın onları yerə batırmayacağına, yaxud gözləmədikləri bir yerdən əzabın onlara gəlməyəcəyinə əmindirlərmi?!
46. Yoxsa, gəzib dolaşarkən *Allahın* onları *əzabla* yaxalamayacağına *əmindirlər*?! Axı onlar *Allahdan* yaxa qurtara bilməyəcəklər.
47. Yaxud vahimə içində olduqları halda, *Allahın* onları *əzabla* yaxalamayacağına *əmindirlər*?! Həqiqətən, Rəbbiniz çox şəfqətlidir, rəhmlidir.
48. Məgər onlar Allahın xəلق etdiyi hər hansı bir şeyi müşahidə etməyi blərmi? Onların kölgələri müti surətdə Allaha səcdə edərək sağa-sola əyilir.
49. Göylərdə və yerdə olanların hamısı – heyvanlar, hətta mələklər də təkəbbür göstərmədən Allaha səcdə edirlər.
50. Onlar özlərinin fəvqündə olan Rəbbindən qorxur və özlərinə əmr edilənləri yerinə yetirirlər.
51. Allah buyudu: “İki ilah qəbul etməyin! *Allah* yalnız Tək bir İlahdır. Yalnız Məndən qorxun!”
52. Göylərdə və yerdə nə varsa, Onundur. Din də daim Ona məxsusdur. Belə isə, siz Allahdan başqasındanmı qorxursunuz?!
53. Sizə verilən hər bir nemət Allahdandır. Sonra sizə bir bəla üz verdikdə, ancaq Ona yalvarırsınız.

54. Bəlanı sizdən sovuşdurduqdan sonra isə, sizlərdən bəziləri Rəbbinə şərikin qoşur.
55. Onlar, Bizim onlara verdiyimiz nemətlərə nankorluq etsinlər deyər *belə edirlər. Hələlik əylənin! Tezliklə biləcəksiniz.*
56. *Müşriklər*, özlərinə verdiyimiz ruzidən heç nə anlamayan *bütlərə* pay ayırırlar. Allaha and olsun ki, atdığınız iftiralara görə, mütləq sorğu-sual olunacaqsınız.
57. Onlar Allaha qızlar isnad edirlər. (Mələklərin, Onun qızları olduğunu deyirlər.) *Allah* pak və müqəddəsdir. Özlərinə isə istədiklərini (oğlan uşaqlarını) aid edirlər.
58. Onlardan birinə qızı olması ilə müjdə verildikdə, hikkəsindən üzü qapqara qaralır.
59. Verilən bəd xəbər ucbatından camaatdan gizlənilir. *Bilmir nə etsin*, körpəni rüsvayçılıq içində saxlasınmı, yoxsa onu torpağa gömsün? Onların verdikləri qərar (Allaha övlad isnad etmələri) necə də pisdir!
60. Yaramaz sifət axirətə inanmayanlara xasdır. Ən uca sifət isə Allaha məxsusdur. O, Qüdrətlidir, Hikmət sahibidir.
61. Əgər Allah insanları etdikləri zülmə görə cəzalandırısaydı, yer üzündə heç bir canlı *sağ* buraxmazdı. Lakin *Allah* onlara müəyyən vaxta qədər (əcəl yetişənədək) möhlət verir. Onların əcəli çat-

dıqda isə, *onu* bircə saat belə nə qabağa çəkə bilər, nə də yubandıra bilərlər.

62. Onlar özlərinin xoşlamadıqları *qızları* Allaha aid edirlər. Dilləri də yalandan ən gözəl aqibətin onların olacağını söyləyir. Şübhəsiz ki, od onlar üçün hazırlanmışdır və onlar *orada* tərک olunacaqlar.
63. Allaha and olsun ki, səndən əvvəl də ümmətlərə elçilər göndərmişdik. Şeytan isə o *kafir* ümmətlərin əməllərini özlərinə gözəl göstərmişdi. *Şeytan* bu gün də onların dostudur. Onlar üçün ağırlı-acılı bir əzab vardır.
64. Biz Kitabı sənə yalnız ona görə nazil etdik ki, onlara ixtilafda olduqları şeyləri bəyan edəsən və *bu*, mömin adamlar üçün doğru yol göstəricisi və mərhəmət olsun.
65. Allah göydən yağmur yağdırıb onunla ölmüş yeri dirildir. Həqiqətən, bunda eşidən adamlar üçün dəlillər vardır.
66. Şübhəsiz ki, mal-qarada da sizin üçün bir ibrət vardır. Biz sizə, onların qarınlarındakı ifrazat və qan arasından çıxan, içənlərin boğazından rahat keçən təmiz süd içirdirik.
67. Siz xurma ağacının meyvələrindən və üzümlərdən sərxoşedici içki və xeyirli ruzi hazırlayırsınız. Həqiqətən, bunda anlayan bir qövм üçün dəlillər vardır.

68. Rəbbin bal arısına ilham yolu ilə belə buyurdu:
“Dağlarda, ağaclarla və *insanların* düzəltdikləri
çardaqlarda özünə pətəklər hör.
69. Sonra bütün meyvələrdən ye və Rəbbinin *sənin*
üçün asanlaşdırdığı yollarla get.” *O arıların* qarın-
larından tərkibində insanlar üçün şəfa olan müx-
təlif rəngli bal çıxır. Həqiqətən, bunda düşünən
adamlar üçün dəlillər vardır.
70. Sizi Allah yaradıb. Sonra O sizi öldürəcək. Sizlər-
dən bəziləri *vaxtilə* bildiyi şeyləri unutsun deyə
ömrünün ən rəzil çağına çatdırırlar. Həqiqətən,
Allah *hər şeyi* biləndir, *hər şeyə* qadirdir.
71. Allah ruzi baxımından birinizi digərindən üstün et-
mişdir. Üstünlük verilənlər kölələrinə öz ruzilə-
rindən vermirlər ki, bu yöndən bərabər olsunlar.
Belə olduğu təqdirdə onlar Allahın nemətini in-
karmı edirlər?
72. Allah sizin üçün özünüzdən zövcələr yaratdı,
zövcələrinizdən də sizin üçün övladlar və nəvələr
yaratdı və sizə pak ruzilər verdi. İndi onlar batilə
inanıb, Allahın nemətini inkarmı edirlər?
73. *Müşriklər* Allahı qoyub onlara göylərdə və yerdə
olan ruzidən heç bir şey verməyən və buna güclə-
ri çatmayan *bütlərə* ibadət edirlər.
74. Heç kəsi Allaha oxşatmayın. Həqiqətən, Allah bi-
lir, siz isə bilmirsiniz.
75. Allah, heç bir şeyə gücü çatmayan və başqasının
malı olan bir kölə ilə, dərgahımızdan özünə ver-

diyimiz gözəl ruzidən gizli və aşkar xərcləyən kimsəni məsəl çəkdi. Heç onlar eyni ola bilərlərmi? Həmd Allaha məxsusdur, lakin onların çoxu *bunu* bilmir.

76. Allah eləcə də iki kişi barəsində məsəl çəkdi; onlardan biri laldır, heç bir şeyə gücü çatmır və öz ağasına bir yüküdür. Onu hara yollasa, xeyirlə qayıtmaz. Məgər düz yolda olub ədalətli işlər görməyi əmr edən bir kimsə ilə belə bir adam eyni ola bilərmi?!
77. Göylərin və yerin qeybini *bilmək* Allaha aiddir. O saatın (Qiyamətin) gəlməsi bir göz qırpmı kimidir və ya daha tezdir. Həqiqətən, Allah hər şeyə qadirdir.
78. Allah sizi analarınızın bətnindən heç nə anlamadığınız bir halda çıxartdı, sizə qulaq, göz və ürək verdi ki, bəlkə şükür edəsiniz.
79. Məgər onlar *Allaha* tabe olub, havada uçan quşları görmürlərmi?! Onları *havada* saxlayan ancaq Allahdır. Həqiqətən, bunda iman gətirən insanlar üçün dəlillər vardır.
80. Allah evlərinizi sizin üçün yaşayış yeri etdi, mal-qaranın dərilərindən istər səfərə çıxdığınız vaxt, istərsə düşərgə saldıığınız zaman sizin üçün asanlıqla apara biləcəyiniz çadırlar, üstəlik də onların yunundan, tiftiyindən və tükündən müəyyən vaxta qədər *istifadə edəcəyiniz* ev əşyaları və başqa şeylər düzəltdi.

81. Allah, yaratdıqları şeylərdən sizin üçün kölgələr əmələ gətirdi, dağlarda sizin üçün mağaralar saldı, sizi istidən qoruyacaq paltarlar və döyüşdə mühafizə edəcək zirehli geyimlər düzəltdi. Beləcə, *Allah* Öz nemətini sizə tamamlayır ki, bəlkə müsəlman olasınız.
82. Əgər onlar üz çevirsələr, *bil ki*, sənin vəzifən ancaq aşkar təbliğ etməkdir.
83. Onlar Allahın neməti haqqında bildikləri halda, sonradan onu inkar edirlər. Onların çoxu kafirdir.
84. Hər ümmətdən bir şahid gətirəcəyimiz gün, kafirlərə *üzrxahlıq etməyə* izin verilməyəcək və üzr diləmələri də tələb olunmayacaqdır.
85. Zalımlar əzabı gördükdə, artıq onlardan *əzab* nə yüngülləşdiriləcək, nə də onlara möhlət veriləcək.
86. Müşriklər *Allaha qoşduqları* şəriklərini gördükdə deyəcəklər: "Ey Rəbbimiz! Bunlar bizim Səndən başqa tapındığımız şəriklərimizdir!" *Bütlər isə* onlara: "Şübhəsiz ki, siz yalançısınız!" – deyə cavab verəcəklər.
87. O gün *müşriklər* Allaha təslim olduqlarını bildirəcək və uydurduqları *bütlər* onlardan uzaqlaşib qeyb olacaqlar.
88. Kafir olub *insanları* Allah yolundan sapdıranlara, törətdikləri fitnə-fəsada görə əzab üstündən əzab artıracağıq.

89. O gün hər ümmətə özlərindən bir şahid gətirəcəyik, səni də onlara şahid gətirəcəyik. Biz Kitabı sənə hər şey üçün bir izah, müsəlmanlara da doğru yol göstəricisi, mərhəmət və müjdə olaraq nazil etdik.
90. Həqiqətən, Allah ədalətli olmağı, yaxşılıq etməyi və qohumlara *haqqını* verməyi əmr edir, iyrənc işlər görməyi, pis əməllər törətməyi və azğınlıq etməyi isə qadağan edir. O sizə öyüd-nəsihət verir ki, bəlkə düşünüb ibrət alasınız.
91. Allahla bağladığınız əhdə sadıq olun; möhkəm and içdikdən sonra andlarınızı pozmayın. Çünki siz Allahı özünü zəmin etmisiniz. Şübhəsiz ki, Allah sizin nələr etdiyinizi bilir.
92. İpliyini möhkəm əyirdikdən sonra *onu* açıb sökən qadın kimi olmayın. Bir camaat digər bir camaatdan *sayca və malca* daha çox olduğu üçün andlarınızı aranızda hiylə vasitəsinə çevirirsiniz. Allah bununla sizi sındırır. O, ixtilafda olduğunuz şeyləri Qiyamət günü sizə mütləq bildirəcəkdir.
93. Əgər Allah istəsəydi, sizi vahid bir ümmət edərdi. Lakin O, istədiyini azdırır, istədiyini də doğru yola yönəldir. Siz etdiyiniz əməllərə görə mütləq sorğu-sual olunacaqsınız.
94. Andlarınızı aranızda hiylə vasitəsinə çevirməyin. Yoxsa ayağınız möhkəm dayanmış ikən sürüşər və *insanları* Allah yolundan döndərdiyinizə görə

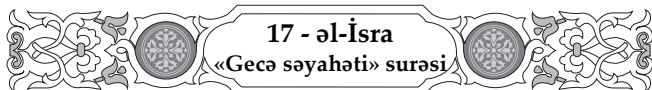
əzabı dadarsınız. Üstəlik, axirətdə böyük bir əza-ba düçar olarsınız.

95. Allahla bağladığınız əhdi ucuz qiymətə satmayın. Əgər bilirsinizsə, Allah yanında olan *savab* sizin üçün daha xeyirlidir.
96. Sizdə olan nemətlər tükənəcək, Allah yanında olan nemətlər isə daim qalacaqdır. Səbirli olanlara etdikləri yaxşı əməllərə görə mükafatlarını verəcəyik.
97. Mömin olaraq yaxşı iş görən kişi və qadınlara, əlbəttə, gözəl həyat bəxş edəcək və etdikləri ən yaxşı əməllərə görə onları mütləq mükafatlandıraca-ğımızdır.
98. Quran oxuduqda *Allahın rəhmətindən* qovulmuş şeytandan Allaha sığın!
99. Şübhəsiz ki, şeytanın, iman gətirib yalnız öz Rəbbinə təvəkkül edənlər üzərində heç bir hökmranlığı yoxdur.
100. Onun hakimiyyəti yalnız onu özünə dost tutanlar və Allaha şəriklər qoşanlar üzərindədir.
101. Biz bir ayəni başqa bir ayə ilə əvəz etdikdə onlar: "Sən ancaq bir iftiraçısan!" – deyirlər. Halbuki Allah nə nazil etdiyini daha yaxşı bilir. Xeyr! Onların çoxu *bunu* bilmir.
102. De: "Müqəddəs Ruh *Cəbrail* onu sənin Rəbbindən iman gətirənləri sabitqədəm etmək üçün, həm də müsəlmanlara doğru yol göstəricisi və müjdə olsun deyə gerçək olaraq nazil etmişdir."

103. Biz onların: “*Quramı* ona bir insan öyrədir!” – dediklərini bilirik. Onların istinad etdikləri şəxsin dili əcnəbi dildir. Bu isə açıq-aydın ərəb dilidir.
104. Allahın ayələrinə inanmayanları, əlbəttə ki, Allah doğru yola yönəltməz və onlar üçün ağırlı-acılı bir əzab vardır.
105. Yalanı ancaq Allahın ayələrinə inanmayanlar uydururlar. Məhz onlardır yalançılar.
106. Qəlbi imanla sabit qaldığı halda *haqqı danmağa* məcbur edilən kəslər istisna olmaqla, kim iman gətirdikdən sonra Allahı inkar etsə və qəlbini küfrə açsa, Allahın qəzəbinə düşər olar. Onlar üçün böyük bir əzab vardır.
107. Bu ona görədir ki, onlar dünya həyatını axirətdən üstün tuturlar. Həm də Allah kafirləri doğru yola yönəltmir.
108. Bunlar o kəslərdir ki, Allah onların qəlbinə, qulaqlarına və gözlərinə möhür vurmuşdur. Onlar əsl qafildirlər.
109. Heç şübhəsiz ki, ziyana uğrayanlar da onlardır.
110. Sınağa çəkildikdən sonra hicrət edənləri, daha sonra cihad edib *çətinliklərə* dözənləri, bunlardan sonra əlbəttə, Rəbbin Bağışlayandır, Rəhmlidir.
111. O gün hər kəs öz canını qurtarmağa çalışacaq, hər kəsə etdiyi əməllərin əvəzi tam veriləcək və onlara zülm edilməyəcəkdir.

112. Allah təhlükəsizlik və əmin-amanlıq içində olan bir diyarı (Məkkəni) məsəl çəkir. Ona öz ruzisi hər yerdən bol-bol gəlirdi. Lakin o *diyarın əhalisi* Allahın nemətlərinə nankorluq etdi, Allah da onları etdikləri əməllərə görə aclıq və qorxu libasına bürüdü.
113. Onlara özlərindən bir elçi gəldi. Onlar isə onu yalançı saydılar. *Buna görə də* zülm etdikləri zaman əzab onları yaxaladı.
114. Allahın sizə verdiyi halal və pak ruzilərdən yeyin və əgər Allaha ibadət edirsinizsə, Onun nemətinə şükür edin.
115. O sizə ancaq ölü heyvanı, qanı, donuz ətinə və Allahdan başqası üçün kəsilən heyvanı haram etmişdir. Hər kəs *harama* meyil etmədən və həddi aşmadan *bunlardan yeməyə* məcbur olarsa, *ona günah gəlməz*. Həqiqətən, Allah Bağışlayandır, Rəhmlidir!
116. Dilinizin uydurduğu yalana əsasən: “Bu halaldır, o haramdır!” – deməyin, çünki Allaha qarşı yalan uydurmuş olursunuz. Şübhəsiz ki, Allaha qarşı yalan uyduranlar nicat tapmazlar.
117. *İndi onlar az bir mənfəət əldə etmişlər, axirətdə isə* onları ağırlı-acılı bir əzab gözləyir.
118. Sənə xəbər verdiyimiz şeyləri daha öncə yəhudilərə də haram etmişdik. Biz onlara zülm etmədik, lakin onlar özləri özlərinə zülm edirdilər.

119. Şübhəsiz ki, Rəbbin, avamlıqları üzündən pis iş görən, ondan sonra tövbə edib *özlərini* islah edənləri, *bütün* bunlardan sonra, əlbəttə ki, Rəbbin bağışlayacaq və rəhm edəcək.
120. Həqiqətən, İbrahim Allaha müti, hənif bir rəhbər idi. O, müşriklərdən deyildi.
121. O, Allahın nemətlərinə şükür edən idi. Allah onu seçmiş və düz yola yönəltdi.
122. Biz ona dünyada gözəl nemət verdik. Şübhəsiz ki, o, axirətdə də əməlisalehlərdəndir.
123. Sonra sənə *belə* vəhy etdik: "Hənif İbrahimin dininə tabe ol. O, müşriklərdən deyildi."
124. Şənbə günü ancaq o günün barəsində ixtilafa düşənlərə vacib edildi. Şübhəsiz ki, Rəbbin Qiymət günü, ixtilafa düşdükləri şey barəsində onların arasında hökm verəcəkdir.
125. *İnsanları* Rəbbinin yoluna hikmətlə, gözəl öyüd-nəsihətlə dəvət et və onlarla ən gözəl tərzdə mübahisə et. Şübhəsiz ki, Rəbbin azğınlığa düşənləri də, doğru yolda olanları da yaxşı tanıyır.
126. *Günahkarı* cəzalandırmaq istəsəniz, sizə nə cəza verilibsə, siz də *ona* eynilə cəza verin. Əgər səbir etsəniz, bu, səbir edənlər üçün daha xeyirlidir.
127. Səbir et! Sənin səbrin ancaq Allahdandır. Onlara görə kədərlənmə və qurduqları hiylələrdən ötrü də sıxılma.
128. Həqiqətən də, Allah *Ondan* qorxanlar və yaxşı işlər görənlərlədir.

Mərhmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Dəlillərimizdən bəzisini *Peyğəmbərə* göstərmək üçün Öz qulunu gecə vaxtı Məscidulharamdan ətrafına xeyir-bərəkət verdiyimiz Məsciduləqsaya aparan *Allah* pak və müqəddəsdir. Həqiqətən, O, Eşidəndir, Görəndir.
2. Biz Musaya Kitab verdik və İsrail oğullarına: “Məndən başqasını özünüə himayədar götürməyin!” – deyə o Kitabı doğru yol göstəricisi etdik.
3. *Ey* Nuhla birlikdə *gəmidə* daşıdıqlarımızın nəsl! Nuh, doğrudan da, *Bizə* minnətdar olan bir qul idi.
4. Biz Kitabda İsrail oğullarına: “Siz yer üzündə iki dəfə fəsad törədəcək və olduqca təkəbbür göstərəcəksiniz” – *deyə* xəbər verdik.
5. İki fəsaddan birincisinin vaxtı gəldiyi zaman üstünüə qüvvətli qullarımızı göndərdik. Onlar yurdu-nuzda gəzib dolaşib *sizi* axtarırdılar. Bu, yerinə yetirilmiş bir vəd idi.
6. Sonra sizə onların üzərində yenidən qələbə qazandırdıq, var-dövlət və oğullarla sizə yardım etdik və sizin sayınızı çoxaltdıq.
7. Yaxşılıq etsəniz, özünüə yaxşılıq etmiş, pislik etsəniz öz əleyhinizə etmiş olursunuz. Sonuncu vədin

vaxtı gələndə, üzünüzü qara etsinlər, birinci dəfə *Qüdsdəki* məscidə girdikləri kimi *yənə də* ora girsinlər və ələ keçirdikləri hər şeyi darmadağın etsinlər deyə *düşmənlərinizi üstünüzə göndərdik*.

8. Ola bilsin ki, Rəbbiniz sizə rəhm etsin. Əgər siz *fəsad törətməyə* qayıtsanız, Biz də *sizi cəzalandırmağa* qayıdırıq. Biz Cəhənnəmi kafirlər üçün bir zindan etdik.
9. Həqiqətən, bu Quran *insanları* ən doğru yola yönəldir və yaxşı işlər görən möminlərə, özləri üçün böyük mükafat olacağı ilə müjdə verir.
10. Axirətə iman gətirməyənlər üçün isə ağırlı-acılı bir əzab hazırlamışıq.
11. İnsan *özünə* xeyir dilədiyi kimi, şəər də diləyir. Doğrusu, insan tələsəndir.
12. Biz gecə və gündüzü iki əlamət etdik. Rəbbinizdən lütf diləyəsınız, illərin sayını və hesabı biləsiniz deyə gecənin əlamətini silib gündüzün işıqlı əlamətini gətirdik. Biz hər şeyi təfsilatı ilə izah etdik.
13. Biz hər bir insanın əməlini öz boynundan asdıq. Qiyamət günü isə açıq vəziyyətdə qarşısına qoyulan kitabı ona göstərəcəyik.
14. Kitabını oxu! Bu gün sənə özün-özünü hesaba çəkməyin yetər.
15. Kim doğru yolla getsə, xeyri onun özünə olar, kim azgınlığa düşsə, ziyanı da onun öz əleyhinə olar.

- Heç bir günahkar başqasının günahını daşımaz. Biz elçi göndərməmiş *heç kəsə* əzab vermərik.
16. Biz bir məmləkəti məhv etmək istədikdə onun cah-calal içində yaşayan sakinlərinə *Allaha itaət etməyi* əmr edərik. Onlar isə orada günah işlər görürlər. Beləcə, *o məmləkətin* barəsindəki söz gerçək olar və Biz onu yerlə yeksan edərik.
17. Biz Nuhdan sonra neçə-neçə nəslə məhv etdik. Rəbbinin, qullarının günahlarını bilməsi və görməsi kifayətdir.
18. Kim gəldi-gedər dünyanı istəsə, orada ona – dilədiyimiz kimsəyə istədiyimiz şeyləri dərhal verərik. Sonra isə onu qınanmış və *Allahın rəhmətindən* qovulmuş halda girəcəyi Cəhənnəmə atırıq.
19. Kim də Axirəti istəsə, mömin olaraq bütün qəlbi ilə ona can atsa, onların səyi məmnuniyyətlə qəbul olunur.
20. Biz hamıya – onlara da, bunlara da Rəbbinin nemətindən veririk. Rəbbinin neməti *heç kəsə* qadağan deyil.
21. Bax gör *dünyada* onların birini digərindən necə üstün etdik. Axirətdə isə daha böyük dərəcələr və daha böyük üstünlüklər var.
22. Allahla yanaşı başqa məbuda ibadət etmə, yoxsa qınanmış və başlı-başına buraxılmış vəziyyətdə qalarsan.

23. Rəbbin yalnız Ona ibadət etməyi və ata-ana ilə yaxşı davranmağı buyurmuşdur. Əgər onların biri və ya hər ikisi sənin yanında qocalıq yaşına do-larsa, onlara: "Uf!" belə demə, üstlərinə qışqırma və onlara xoş söz söylə!
24. Onların hər ikisinə rəhm edərək təvazökarlıq qanadının altına al və: "Ey Rəbbim! Onlar məni kör-pəliyimdən tərbiyə edib böyütdükləri kimi, Sən də onlara rəhm et!" – de.
25. Rəbbiniz ürəklərinizdə olanları çox yaxşı bilir. Əgər əməlisaleh olsanız, *bilin ki*, həqiqətən də, O, tövbə edənləri Bağışlayandır.
26. Qohum-əqrəbaya da, yoxsula da, müsafirə də haqqını ver. Lakin *malını* lazım olmayan yerə sərf etmə.
27. Həqiqətən, israfçılar şeytanların qardaşlarıdır. Şey-tan isə Rəbbinə qarşı nankordur.
28. Əgər sən Rəbbindən dilədiyin mərhəməti umaraq onların üzünə baxmırsansa (imkanın olmadığı üçün onlara bir şey verə bilmirsənsə), onda onla-ra xoş söz de.
29. Əlini nə qoynunda gizlət, nə də onu büsbütün aç (nə xəsis ol, nə də israfçı). Yoxsa qınanmış və peş-man vəziyyətdə qalarsan.
30. Həqiqətən, Rəbbin istədiyinin ruzisini bol edər, *is-tədiyinininkini də* azaldar. Şübhəsiz ki, O, Öz qullarını tanıyır və görür.

31. Yoxsulluq qorxusundan uşaqlarınızı öldürməyin. Axı onların da, sizin də ruzinizi Biz veririk. Onları öldürmək, həqiqətən də, böyük günahdır.
32. Zinaya yaxınlaşmayın. Çünki bu, iyrənc bir əməl və murdar bir yoldur!
33. Allahın, *öldürülməsini* haram buyurduğu şəxsi haqsız yerə öldürməyin. Kim haqsız yerə öldürülmüşsə, artıq onun varisinə ixtiyar vermişik (istəsə bağışlayar, istəsə qisas tələb edər, istəsə də qanbahası alar). Lakin o da qisas aldıqda həddi aşmamalıdır. Çünki ona artıq kömək olunmuşdur.
34. Yetim həddi-bülüğa çatana qədər, – xeyirxahlıq (qoruyub saxlamaq və artırmaq məqsədilə istifadə etmək) istisna olmaqla, – onun malına yaxınlaşmayın! Əhdə vəfa edin. Çünki *hər kəs* əhd barəsində sorğu-sual olunacaq.
35. Ölçdükdə ölçüyə tam riayət edin, *çəkdikdə* düzgün tərəzi ilə çəkin. Bu, daha xeyirli və nəticə baxımından daha yaxşıdır.
36. Haqqında elmin olmadığı bir şeyin dalınca getmə. Çünki qulaq, göz və ürək – bunların hamısı *sahibinin əməlləri* barəsində sorğu-sual olunacaq.
37. Yer üzündə təkəbbürlə gəzmə. Çünki sən nə yeri yara bilər, nə də yüksələrək dağlara çata bilərsən.
38. Bütün bu *qadağan edilmiş* pis əməllər, Rəbbinin xoşuna gəlməyən şeylərdir.
39. Bunlar Rəbbinin sənə vəhy etdiyi hikmətdəndir. Allahla yanaşı başqa məbuda ibadət etmə, yoxsa qınanmış və qovulmuş halda Cəhənnəmə atılsan.

40. Doğrudanmı Rəbbiniz oğlanları sizin üçün seçib, *Özünə isə* mələklərdən qızlar götürüb?! Siz, həqiqətən də, olduqca yaramaz söz danışırırsınız.
41. Biz bu Quranda *dinin ehkamlarını* izah etdik ki, onlar düşünüb ibrət alsınlar. Lakin *bu*, onların yalnız nifrətini artırır.
42. De: “Əgər *müşriklərin* söylədikləri kimi Allahla yanaşı başqa məbudlar olsaydı, onlar Ərş Sahibinin yanına *çatmaq üçün* yol axtarardılar.”
43. Allah *müşriklərin* söylədiklərindən çox uzaq və çox ucadır.
44. Yeddi göy, yer və onlarda olanlar Ona təriflər deyir. Elə bir şey yoxdur ki, həmd ilə Ona tərif deməsin, lakin siz onların tərifini anlamazsınız. Həqiqətən, O, Həlimdir, Bağışlayandır.
45. Sən Quran oxuduğun zaman səninlə Axirətə inananların arasına gözəgörməz pərdə çəkərik.
46. Quranı anlamasınlar deyə, Biz onların qəlblərinə örtüklər çəkdik, qulaqlarına da tıxac vurduq. Sən Quranda Rəbbinin Tək *Allah* olduğunu yada saldıqın zaman onlar *bu dəvətə* nifrət edərək arxalarını çevirib gedərlər.
47. Onlar səni dinlədikləri zaman nəyə qulaq asdıqlarını və öz aralarında xəlvətcə söhbət edərkən o zalımların: “Siz ancaq sehlənmiş bir adama uyursunuz” – dediklərini Biz çox yaxşı bilirik.

48. Gör sənin üçün necə *pis* məsəllər çəkdiilər. Onlar azdılar və *artıq doğru* yolu tapa bilməyəcəklər.
49. Onlar deyirlər: "Biz sür-sümük və toz halına düş-düyümüz zaman yeni bir məxluq kimi dirildiləcəyikmi?"
50. De: "İstər daş olun, istər dəmir,
51. və ya sizə nəhəng görünən bir məxluq olun, *yənə də Allah sizi diriltməyə qadirdir.*" Onlar deyəcəklər: "Bizi *həyata* kim qaytaracaq?" De: "İlk dəfə sizi yaradan!" Onlar *istehza ilə* başlarını yırğalayıb: "Bəs bu nə vaxt olacaq?" – deyəcəklər. De: "Bəlkə də, yaxın zamanda oldu!"
52. O gün Allah sizi çağıracaq. Siz də Ona həmd edərək çağırışına cavab verəcək və *dünyada* çox az qaldığınızı güman edəcəksiniz.
53. Qullarıma de ki, ən gözəl sözləri danışsınlar. Çünki şeytan onların arasına ədavət sala bilər. Həqiqətən, şeytan insanın açıq-aydın düşmənidir.
54. Rəbbiniz sizi çox yaxşı tanıyır. İstəsə, sizə rəhm edər, istəsə, sizə əzab verir. Biz səni onlara qoruyan göndərməmişik.
55. Rəbbiniz göylərdə və yerdə olanları çox yaxşı tanıyır. Biz peyğəmbərlərin bəzisini digərlərindən üstün etdik və Davuda Zəbur verdik.
56. De: "Allahdan başqa məbud saydıqlarınızı çağırın. Onlar bəlanı sizdən nə uzaqlaşdırmağa, nə də onu başqasına yönəltməyə qadir deyillər."

57. Onların yalvardıqları məbudların özləri də Rəbbinə – hansı daha yaxın olacaq deyə vəsilə axtarırlar, Onun rəhmətini umurlar, əzabından qorxurlar. Həqiqətən, Rəbbinin əzabından qorunmaq gərəkdir.
58. Elə bir məmləkət yoxdur ki, Qiyamət günündən əvvəl Biz onu məhv etməyə və ya onu şiddətli əzaba düşür etməyə. Bu, Kitabda yazılmışdır.
59. Bizim dəlillər göndərməkdən vaz keçməyimizə səbəb ancaq əvvəlkilərin onları yalan hesab etmələri idi. Səməd tayfasına açıq-aydın *dəlil* kimi bir dişi dəvə verdik, lakin onlar ona zülm etdilər. Biz dəlilləri yalnız qorxutmaq üçün göndəririk.
60. Bir zaman Biz sənə: “Rəbbin insanları əhatə etmişdir” – demişdik. *Meracda* sənə göstərdiyimiz mən-zərəni və Quranda lənətlənmiş ağacı insanlar üçün yalnız bir imtahan etdik. Biz onları qorxudururuq, bu isə onlarda ancaq böyük bir azgınlığı daha da artırır.
61. Bir zaman mələklər: “Adəmə *hörmət əlaməti* olaraq səcdə edin!” – demişdik. İblisdən başqa *hamısı* səcdə etdi. O dedi: “Mən Sənin palçıqdan yaratdığın namı səcdə edəcəyəm?!”
62. *İblis* dedi: “Məndən üstün tutduğuna bir bax! Əgər Qiyamət gününə qədər mənə möhlət versən, az bir qismindən başqa onun *bütün* nəslini özümə rəhbər edəcəyəm.”

63. *Allah* buyurdu: “Çıx get! Onlardan kim sənə uysa, tam bir əvəz kimi cəzanız Cəhənnəm olacaqdır.
64. Onlardan gücün çatdığı kimsələri səsinlə *günaha* təhrik et, atlı və piyadanı onların üstünə yerit, mallarına və övladlarına şərikin ol, onlara vədlər ver. Şübhəsiz ki, şeytan onlara ancaq yalan vədlər verir.
65. Əslində, Mənim *ixlaslı* qullarım üzərində sənənin hökmranlığın olmayacaq. Qoruyan olaraq Rəbbin yetər.”
66. Lütfinə nail olarsınız deyə dənizdə gəmiləri sizin üçün hərəkətə gətirən Rəbbinizdir. Həqiqətən, O sizə qarşı rəhmli və rəhmlidir.
67. Sizə dənizdə bir fəlakət üz verdiyi zaman Ondan başqa tapındıqlarınız *sizdən* uzaqlaşar. O sizi xilas edib quruya çıxartdıqda isə üz döndərirsiniz. Həqiqətən, insan nankordur!
68. *Allahın* sizi quruda yerə batırmayacağına, yaxud üstünüzdə daş-kəsəkli tufan göndərməyəcəyinə əminsizmi? Sonra sizi qoruyan da tapa bilməzsiz.
69. Yoxsa sizi bir daha dənizə qaytarıb üstünüzdə qasırğa göndərməyəcəyinə və kafir olduğunuza görə *dənizdə* sizi batırmayacağına əminsiz? Sonra buna görə Bizdən intiqam alan bir nəfər belə tapa bilməzsiz.
70. Biz Adəm oğullarını hörmətli etdik, onları quruda və dənizdə *minik üstündə* daşdıq, onlara pak ru-

zilər verdik və onları yaratdıqlarımızın çoxundan xeyli üstün elədik.

71. O gün bütün insanları öz başçıları ilə birlikdə çağıracağıq. *O zaman* kitabı sağ əlinə verilən kimsələr öz kitablarını *sevinclə* oxuyacaq və onlara xurma çəyirdəyindəki lif qədər zülm edilməyəcəkdir.
72. Bu dünyada kor olan kəs axirətdə də kor olacaq və üstəlik *haqq* yoldan daha çox azacaqdır.
73. *Müşriklər* səni, sənə vəhy etdiyimizdən az qala döndərəcəkdilər ki, *Qurandan* başqa bir şeyi Bizə aid edəsən. Belə olduğu halda onlar səni özlərinə dost tutacaqdılar.
74. Əgər Biz səni *dinində* sabit saxlamasaydıq, əlbəttə, azca da olsa onlara meyil edəcəkdin.
75. Belə olacağı təqdirdə sənə həyatın və ölümün əzabını ikiqat daddırardıq. Sonra Bizə qarşı özünə bir köməkçi də tapa bilməzdin.
76. *Müşriklər* az qala səni bu torpaqdan sıxışdırıb çıxaracaqdılar. Lakin səni qovduqdan sonra özləri də *orada* ancaq az bir müddət qala bilərdilər.
77. Səndən əvvəl göndərdiyimiz elçilərə qarşı da belə davranmışlar. Sən Bizim qayda-qanunlarımızda heç bir dəyişiklik tapa bilməzsən.
78. Gün batmağa meyil edəndən gecənin qaranlığına-dək *belli vaxtlarda* namaz qıl və sübh çağы Quran oxu (fəcr namazını da qıl)! Çünki sübh çağы oxunan Quranın şahidləri olur.

79. Gecənin bir vaxtı oyanıb, sənə nafilə olaraq *bu-yrulmuş təhəccüd* namazını qıl. Umulur ki, Rəbbin səni tərifləyiq bir məqama yüksəltsin.
80. De: "Ey Rəbbim! Məni daxil olacağım yerə yaxşı-lıqla daxil et; məni çıxacağım yerdən də yaxşılıqla çıxart. Öz tərəfindən mənə yardım edən bir dəlil ver."
81. De: "Haqq gəldi, batil puç olub getdi. Həqiqətən də, batil puçluğa məhkumdur!"
82. Biz Quranda möminlər üçün şəfa və mərhəmət olan *ayələr* nazil edirik. *Bu ayələr* zalımların ancaq ziyanını artırır.
83. İnsana nemət verdiyimiz zaman *anlamayaraq* üz çevirib uzaq durar. Ona bir zərər toxunduqda isə məyus olar.
84. De: "Hər kəs öz xasiyyətinə görə iş görər. Rəbbi-niz isə kimin doğru yolda olduğunu daha yaxşı bilir."
85. Səndən ruh haqqında soruşurlar. De: "Ruh Rəbbi-min əmrindəndir. Sizə yalnız az bir bilik verilmiş-dir."
86. Əgər istəsəydik, sənə vəhy etdiyimizi *qəlbindən* si-lib aparardıq. Sonra bundan dolayı Bizə qarşı özünə himayəçi tapa bilməzdin.
87. Ancaq Rəbbinin mərhəməti sayəsində *bunu etmə-dik*. Doğrudan da Onun sənə olan lütfü böyükdür.

88. De: "Əgər insanlar və cinlər bu Qurana bənzər bir şey gətirmək üçün *bir yerə* toplaşıb, bir-birinə kömək etsələr belə ona bənzərini gətirə bilməzlər."
89. Biz bu Quranda insanlar üçün hər cür məsəli müfəssəl izah etdik. Lakin insanların çoxu yalnız küfrü seçdi.
90. Onlar dedilər: "Bizə yerdən bir bulaq çıxarmayınca sənə iman gətirməyəcəyik;
91. və ya ortasından şırıl-şırıl çaylar axıdacağı xurma və üzüm bağın olmayınca;
92. yaxud, iddia etdiyin kimi, göyü parça-parça üstümüzə yağdırmayınca; və ya Allahı və mələkləri qarşımıza gətirməyincə;
93. yaxud qızıldan bir evin olmayınca; və ya göyə qalxmayınca *biz sənə inanmayacağıq*. Əgər bizə oxuyacağımız bir kitab endirməsən, göyə qalxmağına da inanmayacağıq." De: "Rəbbim pak və müqəddəsdir! Mən isə yalnız elçi *göndərilmiş* bir insanam."
94. İnsanlara doğru yol göstəricisi gəldiyi zaman onların iman gətirməsinə ancaq: "Allah bir insanımı elçi göndərdi?" – demələri mane oldu.
95. De: "Əgər yer üzündə arxayın gəzib dolaşanlar mələklər olsaydı, əlbəttə, onlara göydən bir mələk *elçi* göndərərdik."
96. De: "Mənimlə sizin aranızda Allahın şahid olması yetər. Həqiqətən, O, qullarından Xəbərdardır, *nə etdiklərini* Görəndir."

97. Allah kimi doğru yola yönəldirsə, o, doğru yoldadır. Kimi azdırırsa, onlara Ondən başqa dostlar tapa bilməzsən. Qiyamət günü Biz onları kor, lal və kar olduqları halda üzə üstə bir yerə toplayacağıq. Onların gedəcəkləri yer Cəhənnəmdir. *Onun alovu* azaldıqca onlar üçün alovu artıracağıq.
98. Bu, ayələrimizi inkar etdiklərinə və: “Məgər biz sür-sümük və ovuntu olduğumuz halda yeni bir məxluq olaraq dirildiləcəyik?” – dediklərinə görə onların cəzasıdır.
99. Məgər onlar görmürlər ki, göyləri və yeri yaradan Allah onlar kimisini də yaratmağa qadirdir? Allah onlar üçün *elə* bir əcəl müəyyən etmişdir ki, ona heç bir şəkk-şübhə yoxdur. Zalımlar isə küfrdən başqa bir şey qəbul etmədilər.
100. De: “Əgər siz Rəbbimin rəhmət xəzinələrinə sahib olsaydınız belə, yenə də *onun* xərclənib tükənməsindən qorxaraq xəsislik edərdiniz. Çünki insan xəsisdir.”
101. Biz Musaya doqquz aşkar dəlil verdik. İsrail oğullarından soruş; *Musa* onların yanına gəldikdə Firon ona: “Ey Musa! Mən sənə ovsunlandığını zənn edirəm” – demişdi.
102. *Musa* dedi: “Sən artıq bilirsən ki, bunları yalnız göylərin və yerin Rəbbi, açıq-aşkar dəlil olaraq endirdi. Mən isə, ey Firon, sənə məhv olacağını yəqin bilirəm.”

103. *Firon* onları bu yerdən qovub çıxartmaq istədi. Biz isə onu və onunla birlikdə olanların hamısını *dənizdə* batırdıq.
104. Bundan sonra İsrail oğullarına: “Bu yerdə yaşayın! Axirət vədi gəlib yetişdiyi zaman sizin hamınızı *məhşərə* gətirəcəyik” – dedik.
105. Biz *Qurani* haqq olaraq nazil etdik, o da haqq olaraq nazil oldu. Səni də ancaq müjdə verən və xəbərdar edən *bir elçi* kimi göndərdik.
106. Qurani insanlara aramla oxuyasan deyə, Biz onu hissələrə ayıraraq tədriclə nazil etdik.
107. De: “İstər ona inanın, istərsə də inanmayın. Doğrudan da, ondan əvvəl özlərinə elm verilmiş kimsələrə, *ayələr* oxunduğu zaman üzüstə səcdəyə qapanır
108. və: “Rəbbimiz pak və müqəddəsdir! Rəbbimizin vədi mütləq yerinə yetəcəkdir!” – deyirlər.
109. Onlar üzükoylu düşüb ağlayır və *bu ayələr* onların itaətini artırır.
110. De: “İstər Allah deyib çağırın, istərsə də ər-Rəhman deyib çağırın. Necə çağırırsanız da, hər halda ən gözəl adlar Ona məxsusdur.” Namazını nə uca səslə, nə də pıçıltı ilə qıl. Bunların arasında orta bir yol tut.
111. De: “Özünə heç bir övlad götürməyən, mülkündə heç bir şəriki olmayan, aciz qalmamaqdan ötrü *Özünə kömək edəcək* heç bir dostu möhtac olmayan Allaha həmd olsun!” Onu tərifləyərək uca tut.

18 - əl-Kəhf «Mağara» surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Kitabı Öz quluna nazil edən və onda heç bir nöqsana yol verməyən Allaha həmd olsun!
2. *Allah*, Öz tərəfindən gələcək şiddətli bir əzabla *günahkarları* qorxutmaq, yaxşı işlər görən möminləri gözəl mükafata nail olacaqları ilə müjdələmək üçün *bu Kitabı* dopdoğru şəkildə *nazil etdi*.
3. *Möminlər* orada əbədi qalacaqlar.
4. *Kitabı həm də*: "Allah Özünə övlad götürmüşdür!" – deyənləri qorxutmaq üçün *nazil etdi*.
5. Bu haqda nə onların, nə də atalarının heç bir biliyi yoxdur. Ağızlarından çıxan söz necə də ağırdır. Onlar yalandan başqa bir şey danışmırlar.
6. Onlar bu Kitaba inanmırlar deyə, arxalarınca kədərlənib özünü həlakı edəcəksən?
7. Biz yer üzündə olan bütün şeyləri ona bəzək etdik ki, insanlardan hansının əməlcə daha gözəl olduğunu sınaqdan keçirək.
8. Biz yer üzündə olan hər şeyi *lazım gələrsə*, məhv edib qupquru bir torpağa döndəririk.
9. Yoxsa sən mağara və Rəqim əhlinin dəlillərimizdən ən qəribəsi olduğunumu güman edirsən?

10. Bir zaman gənclər mağaraya sığınıb: “Ey Rəbbimiz! Bizə Öz tərəfindən mərhəmət bəxş et və işimizdə bizə düz yol göstər!” – demişdilər.
11. Biz mağarada onların qulaqlarını illərlə qapalı saxladıq (onları yuxuya verdik).
12. Sonra iki dəstədən hansının onların *mağarada* qaldıqları müddəti daha düzgün hesabladıklarını bilmək üçün onları oyatdıq.
13. Biz onların əhvalatını sənə olmuş bir həqiqət kimi söyləyirik. Onlar Rəbbinə iman gətirmiş gənclər idi. Biz də onların hidayətini artırdıq.
14. Onlar *kafir hökmdarın qarşısında* durub: “Rəbbimiz göylərin və yerin Rəbbidir. Biz heç vaxt Ondan başqa məbuda ibadət etməyəcəyik. Əks halda olduqca böyük bir *küfr* danışmış olarıq!” – deyərkən onların qəlbinə qüvvət verdik.
15. *Cavanlardan biri o birilərinə dedi*: “Bizim bu qövmümüz Allahdan başqa məbudlar qəbul etdi. Bəs nə üçün onlar bu *bütlərə* dair bir dəlil gətirmədilər? Allaha qarşı yalan uydurandan daha zalım kim ola bilər?!”
16. Madam ki, siz onları və Allahdan savayı ibadət etdiklərini tərk etdiniz, onda mağaraya sığının ki, Rəbbiniz sizə Öz mərhəmətini geniş etsin və işinizdə sizin üçün fayda hazırlasın.
17. *Orada olsaydın* günəşin doğduğu zaman onların mağarasının sağ tərəfinə yönəldiyini, batdığı za-

man isə onlardan uzaqlaşıb sol tərəfə adladığını, onların da mağaranın içində geniş bir yerdə yerləşdiklərini görərdin. Bu, Allahın dəlillərindən-dir. Allah kimi doğru yola yönəldərsə, o, doğru yoldadır. Kimi də azdırarsa, ona doğru yolu göstərən bir yaxın adam tapa bilməzsən.

18. Onlar yatmış ikən sən onları oyaq hesab edərdin. Biz onları sağa-sola çevirirdik. Onların iti isə girəcəkdə qabaq pəncələrini uzadıb *yatmışdı*. Əgər sən onları görsəydin, dönüb onlardan qaçardın və dəhşət səni bürüyərdi.
19. Beləcə onları oyatdıq ki, *nə baş verdiyini* bir-birindən soruşub öyrənsinlər. Onlardan biri: "*Burada nə qədər qaldınız?*" – dedi. *Bəziləri*: "Bir gün, yaxud günün bir hissəsi qədər qaldıq" – dedilər. *Digərləri də* dedilər: "Qaldığınız müddəti Rəbbiniz daha yaxşı bilir. Birinizi bu gümüş pulunuzla şəhərə göndərin. Qoy baxsın ən təmiz yemək hansıdırsa, ondan sizə azuqə gətirsin. Amma ehtiyatlı olsun və sizin barənizdə heç kəsi duyuq salmasın!"
20. Çünki onlar sizi tapsalar ya sizi daşqalaq edər, ya da öz dinlərinə döndərərlər. *Onda* siz heç vaxt nıcat tapa bilməzsınız!"
21. Beləcə, *insanları* onların halından xəbərdar etdik ki, Allahın vədinin həqiqət olduğunu və o saatın (Qiyamətin) gələcəyinə şübhə olmadığını bilsinlər. O zaman *möminlər və kafirlər* öz aralarında on-

ların işi barəsində mübahisə edirdilər. *Bəziləri*: "Onların üstündə bir bina tikin. Rəbbi onların halını daha yaxşı bilir!" – dedilər. *Mübahisədə* üstün gələnlər isə: "Onların *məzarı* üstündə mütləq bir məscid tikəcəyik!" – dedilər.

22. *Bəziləri*: "Onlar üçdür, dördüncüsü köpəkləridir!" – deyəcəklər. *Digərləri isə* "Onlar beşdir, altıncısı köpəkləridir!" – deyəcəklər. *Bununla da* qeyb haqqında təxmini fikir yürüdəcəklər. *Bəziləri də*: "Onlar yeddidir, səkkizincisi köpəkləridir!" – deyəcəklər. De: "Onların sayını Rəbbim daha yaxşı bilir. *İnşanlardan* bunu bilən çox azdır!" Mağara əhli barədə açıq mübahisə et (ayələrə əsaslan) və *kitab əhlinin* heç birindən onlar barədə bir şey soruşma!
23. Heç bir şey barəsində: "Mən onu sabah edəcəyəm!" – demə!
24. Ancaq: "Əgər Allah istəsə!" ("in şəə Allah"- de!) Unutduğun zaman Rəbbini yada salıb: "Ola bilsin ki, Rəbbim məni haqqa bundan daha yaxın olan bir yola yönəltsin" – de.
25. Onlar mağarada üç yüz il, üstəlik doqquz il də qaldılar.
26. De: "Onların nə qədər qaldıqlarını Allah daha yaxşı bilir. Göylərin və yerin qeybi ancaq Ona məxsusdur. O, necə gözəl görür, necə də yaxşı eşidir! Onların Ondan başqa heç bir himayədarı yoxdur. *Allah Öz* hökmünə heç kəsi şərikin etməz!"

27. Rəbbinin Kitabından sənə vəhy olunanları oxu. Onun kəlmələrini heç kəs dəyişdirə bilməz. On-
dan başqa heç bir sığınacaq tapa bilməzsən.
28. Səhər və axşam çağ! Rəbbinin Üzünü diləyərək Ona dua edənlərlə birlikdə özünü səbirli apar. Dünyanın bərbəzəyini istəyərək nəzərlərini onlar-
dan çevirmə. Qəlbinə Bizi anmaqdan xəbərsiz et-
diyimiz, nəfsinin istəklərinə uyan və işləri səmərə-
siz olan bir kimsəyə itaət etmə!
29. De: "Haqq Rəbbiniz tərəfindəndir. Kim istəyir inansın, kim də istəyir inanmasın." Biz zalımlar üçün elə bir Od hazırlamışıq ki, onun divarları onları əhatə edəcəkdir. Onlar kömək dilədikdə əridilmiş metal kimi üzlərini qarsan bir su ilə kö-
mək ediləcəkdir. Nə pis içki, necə də pis məskən-
dir!
30. İman gətirib yaxşı əməllər edənlərə gəlincə, Biz yaxşı işlər görənlərin mükafatını puç etmərik.
31. Məhz onlar üçün *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan Ədn cənnətləri hazırlanmışdır. Onlar orada qızıl bilərziklərlə bəzədiləcək, taftadan və atlaz-
dan yaşıl paltarlar geyəcək və orada taxtların üs-
tündə dirsəklənəcəklər. Nə gözəl mükafat, necə də gözəl məskəndir!
32. Onlara iki kişinin *əhvalatını* məsəl çək. Bunların bi-
rinə iki üzüm bağı verib onları xurmalıqlarla əha-
tə etdik və aralarında əkin saldıq.

33. Hər iki bağ öz barını verdi və bu bardan heç bir şey əskiltmədi. Biz də onların arasından bir çay axıtdıq.
34. Onun *başqa* sərvəti də var idi. O öz *mömin* yoldaşı ilə söhbət edərkən ona: "Mən sərvətcə səndən daha zəngin və adamlarıma görə səndən daha qüvvətliyəm!" – dedi.
35. O özünə zülm edərək bağına daxil olub dedi: "Bunun nə vaxtsa yox ola biləcəyini düşünmürəm.
36. O saatın (Qiyamətin) gələcəyini də zənn etmirəm. Rəbbimin yanına qaytarılmalı olsam, sözsüz ki, bundan daha firavan bir həyat qismətim olacaq!"
37. Onunla söhbət edən yoldaşı isə dedi: "Səni torpaqdan, sonra nütfədən yaratmış, daha sonra səni kişi qiyafəsinə salmış *Rəbbinə* küfrümü edirsən?
38. Lakin Allah mənim Rəbbimdir və mən heç kəsi Rəbbimə şərik qoşmaram!
39. Bağına girdiyin zaman: "Maşallah (Allahın istədiyidir)! Qüvvət yalnız Allaha məxsusdur!" – deməli deyildinmi? Əgər var-dövlətcə və övladca məni özündən kasıb sayırsansa,
40. ola bilsin ki, Rəbbim mənə sənin bağından daha yaxşısını versin, *sənin bağına* isə göydən bir bəla göndərsin və o, hamar bir yerə dönsün.
41. Yaxud suyu çəkilib getsin və bir də onu axtarıb tapıb bilməyəsen!"

42. Beləcə, onun *bağının* məhsulu bir anda məhv edildi. O, *bağını belə görüb* ora qoyduğu xərcə görə *peşmançılıq çəkməyə* və əllərini bir-birinə vurmağa başladı. Bağın talvarları uçulub darmadağın olmuşdu. O dedi: “Kaş Rəbbimə heç kəsi şərik qoşmayaydım!”
43. Allahdan başqa ona yardım edə biləcək dostlar yox idi və o da öz-özünə kömək edə bilməzdi.
44. Belə hallarda kömək etmək ancaq Haqq olan Allaha məxsusdur. Ən yaxşı mükafat verən və ən gözəl aqibət nəsib edən Odur.
45. Onlara dünya həyatını məsəl çək. Bu *dünya həyatı* göydən göndərdiyimiz yağışa bənzər. Yerdəki bitkilər onunla qarışib yetişər, sonra isə küləyin sovurub apardığı quru çör-çöpə dönər. Allah hər şeyə qadirdir.
46. Var-dövlət və övladlar dünya həyatının bərbəzəyidir. Əbədi qalan yaxşı əməllər isə Rəbbinin yanında savab və ümid baxımından daha əfzəldir.
47. O gün Biz dağları hərəkətə gətirəcəyik. *O vaxt* yerin dümdüz olduğunu görəcəksən. Biz hamını bir yerə toplayacaq, onlardan heç birini *kənara* buraxmayacağıq.
48. Onlar Rəbbinin hüsurunda səf-səf duracaqlar. *Biz deyəcəyik*: “Hüsurumuza sizi ilk dəfə yaratdığımız kimi gəldiniz. Amma siz elə güman edirdiniz ki, Biz sizə müəyyən bir vaxt təyin etməyəcəyik.”

49. *Hər kəsin kitabı qarşısına* qoyulacaq və sən günahkarların orada *yazılmış* olanlardan qorxduqlarını görəcəksən. Onlar deyəcəklər: “Vay halımıza! Bu necə bir kitab imiş! O nə bir kiçik, nə də bir böyük günahı buraxmadan hamısını sayıb yazmışdır!” Onlar etdikləri əməlləri öz qarşılarında görəcəklər. Rəbbin heç kəsə haqsızlıq etməz!
50. Bir zaman Biz mələklərə: “*Adəmə hörmət əlaməti olaraq* səcdə edin!” – demişdik. İblisdən başqa hamısı səcdə etdi. *İblis* cinlərdən idi. O, Rəbbinin əmrinə boyun əymədi. Onlar sizin düşməniniz olduğu halda, siz Məni qoyub onu və onun nəslini özünüzdə dostmu tutursunuz?! Zalımlar üçün bu necə də yarıtmar bir mübadilədir!
51. Mən onları nə göylərin və yerin yaradılışına, nə də özlərinin yaradılışına şahid etmədim. Mən *başqalarını* yoldan çıxaranları Özümə köməkçi tutmuram.
52. O gün *Allah müşriklərə*: “İddia etdiyiniz şəriklərimi çağırın!” – deyəcək. *Müşriklər* onları çağıracaq, lakin onlar cavab verməyəcəklər. Biz *müşriklərlə bütələrin* arasına həlakedicə bir yarğan salırıq.
53. Günahkarlar atəşi görən kimi oraya düşəcəklərini yəqin edəcək və oradan qaçmağa bir yer tapa bilməyəcəklər.
54. Biz bu Quranda insanlar üçün hər cür məsəli ətraflı izah etdik. İnsan isə ən çox mübahisə edəndir.

55. İnsanlara doğru yol göstəricisi gəldiyi zaman onların iman gətirmələrinə və Rəbbindən bağışlanma diləmələrinə səbəb yalnız əvvəlkilərin başına gələnlərin onların da başına gəlməsini, yaxud da gözləri görə-görə əzabın gəlib onlara yetişməsini gözləmələri mane oldu.
56. Biz elçiləri yalnız müjdə verənlər və xəbərdarlıq edənlər kimi göndəririk. Kafirlər isə batil *dəlilləri* ilə haqqı aradan qaldırmaq üçün mübahisə edirlər. Onlar Mənim ayələrimə və xəbərdar olunduqları şeylərə istehza edirlər.
57. Rəbbinin ayələri yadına salınarkən onlardan üz döndərən, əvvəlcə öz əlləri ilə etdikləri *günahlarını* unudan adamdan daha zalım kim ola bilər? *Qurani* anlamasınlar deyər, Biz onların qəlbinə örtüklər çəkdik, qulaqlarına da tıxac vurduq. Sən onları doğru yola çağırısan da, onlar heç vaxt doğru yola gəlməzlər.
58. Rəbbin Bağışlayandır, mərhəmət sahibidir. Əgər *Allah* onları qazandıqları *günahlara* görə cəzalandırısaydı, onların əzabını tezləşdirərdi. Lakin onların öz vaxtı var. *Əzab gələcəyi vaxt* onlar heç bir sığınacaq tapa bilməyəcəklər.
59. *Budur* haqsızlıq etdikləri zaman məhv etdiyimiz məmləkətlər. Biz onları məhv etmək üçün vaxt müəyyən etmişdik.
60. Bir zaman Musa öz xidmətçisinə belə demişdi: "Mən iki dənizin qovuşduğu yerə çatana qədər,

yaxud uzun illər sərf edənə qədər *səfərimə* davam edəcəyəm.”

61. Hər ikisi o dənizlərin qovuşduğu yerə gəlib çatdıqda *özləri ilə götürdükləri* balığı unutdular. Balıq isə dənizdə suyun altı ilə yol alıb getdi.
62. Onlar *dənizlərin qovuşduğu yerdən* çıxıb getdikdə *Musa* öz xidmətçisinə: “Nahar yeməyimizi gətir. Biz bu səfərimizdə lap əldən düşdük” – dedi.
63. *Xidmətçi* dedi: “Qayanın yanında gizləndiyimiz vaxt yadına gəlirmi? *O zaman* mən balığı unutdum. Doğrusu, onu xatırlamağı mənə yalnız şeytan unutdurdu. *Balıq dirilib* qərribə bir şəkildə dənizdə yol tutub getmişdir.”
64. *Musa*: “Elə istədiyimiz də bu idi!” – dedi. Sonra onlar öz ləpirlərinin izinə düşüb geri qayıtdılar.
65. Onlar *orada* Öz tərəfimizdən mərhəmət bəxş etdiyimiz və elm öyrətdiyimiz qullarımızdan birinə rast gəldilər.
66. *Musa* ona dedi: “Sənə öyrədilmiş doğru yolu *göstərən elmdən* mənə öyrətmək şərtilə sənin arxanca gələ bilərəmmi?”
67. *Xızır* dedi: “Doğrusu, sən mənim yanımda səbir edə bilməzsən.
68. Axı sən *səbəbini* bilmədiyin bir şeyə necə səbir edə bilərsən?”
69. *Musa* dedi: “İnşallah, səbirli olduğumu görəcəksən. Sənin heç bir əmrindən çıxmayacağam.”

70. *Xızır* dedi: "Əgər mənə tabe olacaqsansa, özüm sənə bir xəbər bildirməyincə məndən heç bir şey haqqında soruşma."
71. Sonra hər ikisi yola düzəlib getdilər. Nəhayət *gəlib* gəmiyə mindikləri zaman *Xızır* onu deşdi. *Musa* dedi: "Sən gəmidə olanları suya qərq etmək üçün mü onu deşdin? Doğrusu, *günahı* böyük olan bir iş gördün."
72. *Xızır* dedi: "Mən demədimmi ki, sən mənim yanımda səbir edə bilməzsən?"
73. *Musa* dedi: "Unutduğum bir şeydən ötrü məni qınamə və öz işimdə məni çətinliyə salma!"
74. Yenə yola düzəldilər. Nəhayət, bir oğlan uşağı ilə rastlaşdıqda *Xızır* onu öldürdü. *Musa* dedi: "Heç kəsi öldürməyən günahsız bir canamı qəsd etdin? Doğrusu, çox pis bir iş tutdun."
75. *Xızır* dedi: "Sənə demədimmi ki, mənim yanımda səbir edə bilməzsən?"
76. *Musa* dedi: "Əgər bundan sonra səndən bir şey barəsində soruşsam, daha mənə yoldaş olma. Sən artıq mənim diləyəcəyim *sonuncu* üzrxahlığa çatdın."
77. Yenə yola düzəldilər. Nəhayət, bir kənd əhlinin yanına *gəlib* camaatdan yeməyə bir şey istədilər. Camaat onları *yeməyə* qonaq etmək istəmədi. Onlar orada dağılmaq istəyən bir divar gördülər. *Xızır* onu düzəltdi. *Musa* dedi: "Əgər istəsəydin, bunun müqabilində zəhmət haqqı alardın."

78. *Xızır* dedi: "Bu, mənimlə sənin aranda ayrılıqdır. Səbir edə bilmədiyiniz şeylərin yozumunu sənə xəbər verəcəyəm.
79. Gəmiyə gəlincə, o, dənizdə çalışan kasıb adamlara məxsus idi. Mənim onu korlamağımın səbəbi, onların önündə hər bir *yararlı* gəmini zorla ələ keçirən hökmdarın olması idi.
80. Oğlan uşağına gəldikdə, onun ata-anası mömin idilər. Biz *uşağın böyüyəndə* onları azğınlığa və küfrə sürükləməsindən qorxduq.
81. Biz istədik ki, onların Rəbbi onun əvəzində onlara ondan daha təmiz və daha mərhəmətli olan *başqa bir övlad* versin.
82. Divara gəldikdə isə, o, şəhərdəki iki yetim oğlanın idi. Altında onlara məxsus bir xəzinə vardı. Onların atası əməlisaleh adam olmuşdur. Rəbbin onların həddi-buluğa çatmalarını və Rəbbindən bir mərhəmət olaraq öz xəzinələrini *tapıb* çıxartmalarını istədi. Mən bunları öz ixtiyarımla etmirdim. Sənin səbir edə bilmədiyiniz şeylərin yozumu budur!"
83. Səndən Zülqərneyn barəsində soruşurlar. De: "Onun barəsində sizə bir əhvalat danışacağam."
84. Həqiqətən, Biz ona yer üzündə hökmranlıq verdik və hər şeyin yolunu ona öyrətdik.
85. O, *yer üzündə gəzib dolaşmaq üçün* səfərə çıxdı.
86. Nəhayət, günəşin qürub etdiyi yerə gəlib çatdıqda onu qara palçıqlı bir yerdə batmış gördü. *Zülqər-*

neyn onun yanında bir tayfaya rast gəldi. Biz buyurduq: “Ey Zülqərneyn! Sən ya onları cəzalandırmalı, ya da onlarla yaxşı rəftar etməlisən!”

87. O dedi: “Zülm edəni cəzalandıracağıq. Sonra o, Rəbbinə qaytarılacaq. O da ona ağır bir əzab verəcək!
88. İman gətirib yaxşı iş görən kimsəyə isə ən gözəl mükafat veriləcək. Biz ona əmrimizdən asan olanı buyuracağıq.”
89. Sonra o, yoluna davam etdi.
90. Nəhayət, günəşin doğduğu yerə çatdıqda onu elə bir qövəm üzərində doğan gördü ki, onlar üçün *günəşə* qarşı heç bir örtük yaratmamışdıq.
91. Bax belə! Biz onun başına gələnlərin hamısından xəbərdarıq.
92. Sonra o, yenə yoluna davam etdi.
93. Nəhayət, iki dağ arasına gəlib çatdıqda onların ön tərəfində az qala söz anlamayan bir tayfaya rast gəldi.
94. Onlar dedilər: “Ey Zülqərneyn! Yəcuc və Məcuc *tayfaları* yer üzündə fitnə-fəsad törədirlər. Bəlkə biz sənə xərac verək, sən də bizimlə onların arasında bir sədd düzəldəsən?”
95. O dedi: “Rəbbimin mənə əta etdiyi *mülk* daha yaxşıdır. Gəlin öz qüvvənizlə mənə kömək edin, mən də sizinlə onların arasında möhkəm bir sədd çəkim.

96. Mənə dəmir parçaları gətirin!" Nəhayət, dağın iki yanı arasını *dəmir parçaları ilə* doldurduqda: "Körükləyin!" – dedi. *Dəmir* közərən kimi: "Gətirin mənə, onun üstünə ərimiş mis töküm!" – dedi.
97. Yəcuc və Məcuc tayfaları nə *səddin* üstünə çıxa bildilər, nə də onu dəlib keçə bildilər.
98. *Zülqərneyn* dedi: "Bu, Rəbbimdən olan bir mərhəmətdir. Rəbbimin vədi gəldikdə isə onu yerlə yeksan edəcəkdir. Rəbbimin vədi həqiqətdir."
99. O gün *Yəcuc və Məcuc tayfalarını* axışib bir-birinə qarışmış halda buraxırıq. Sur üfürülən kimi məxluqatın hamısını bir yerə toplayırıq.
100. O gün Biz Cəhənnəmi kafirlərə aşkar göstəririk.
101. O kəslərə ki, gözləri Məni anmaqdan qapalı idi, (ayələrimdən üz döndərərdilər), özləri də eşidə bilmirdilər.
102. Olmaya, kafirlər Məni qoyub qullarımı özlərinə dost tutacaqlarını güman edirdilər? Həqiqətən, Biz Cəhənnəmi kafirlər üçün mənzil hazırlamışıq.
103. De: "Sizə əməlləri baxımından ən çox ziyana uğrayanlar barəsində xəbər verimmi?"
104. O kəslər ki, onların dünya həyatındakı səyləri boşa çıxmışdır. Çünki onlar özlüyündə yaxşı işlər gördükləri gümanında idilər.
105. Onlar Rəbbinin ayələrini və Onunla qarşılasacaqlarını inkar edən, buna görə də bütün əməlləri boşa çıxan kimsələrdir. Odur ki, Qiyamət günü Biz onlara əhəmiyyət verməyəcəyik."

106. Kafir olduqlarına, ayələrimi və elçilərimi lağlağıya qoyduqlarına görə onların cəzası Cəhənnəmdir.
107. İman gətirib saleh əməllər işləyənlərin məskəni isə Firdovs cənnətləri olacaq.
108. Onlar orada əbədi qalacaq, oranı *başqa bir yərə* dəyişmək istəməyəcəklər.
109. De: “Əgər Rəbbimin Sözlərini yazmaq üçün dəniz mürəkkəb olsaydı və bir o qədər də ona əlavə etsəydik belə, Rəbbimin Sözləri qurtarmadan öncə dənizin *suyu* qurtarardı.”
110. De: “Mən də sizin kimi bir insanam. Mənə vəhy olunur ki, sizin məbudunuz Tək olan İlahdır. Kim Rəbbi ilə qarşılaşacağına ümid bəsləyirsə, yaxşı işlər görsün və yerinə yetirdiyi ibadətlərinə Rəbbinə heç kəsi şərik qoşmasın!”

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Kəf. Hə. Yə. Ayn. Sad.
2. *Bu sənin Rəbbinin Öz qulu Zəkəriyyaya göstərdiyi mərhəmətinin yada salınmasıdır.*
3. Bir zaman *Zəkəriyyə* Rəbbinə gizlicə dua edib
4. demişdi: “Ey Rəbbim! Artıq sümüklərim zəifləmiş, başım da ağappaq ağarmışdır. Ey Rəbbim! Sənə etdiyim dua sayəsində *heç vaxt* bədbəxt olmamışam.

5. Mən özümdən sonra gələn qohumlarımdan *bəzisi-nin dinə etinasız yanaşacaqlarından* qorxuram. Zövcəm də sonsuzdur. Mənə Öz tərəfindən elə bir övlad bəxş et ki,
6. o həm mənə, həm də Yəqub nəslinə varis olsun. Ey Rəbbim! Elə et ki, o *Sənin* razılığını qazanmış olsun!"
7. *Ona belə vəhy olundu*: "Ey Zəkəriyyə! Səni Yəhya adlı bir oğulla müjdələyirik. Biz bu adı *ondan* öncə kimsəyə qoymamışıq!"
8. O dedi: "Ey Rəbbim! Zövcəm sonsuz bir qadın ikən, özüm də qocalığın son həddində olduğum halda necə mənim övladım ola bilər?"
9. *Mələk* dedi: «Bu, belədir, lakin Rəbbin buyurdu: "Bu Mənim üçün asandır. Axı əvvəlcə sən özünü də sən heç bir şey deyilən xəlf etmişdim!"»
10. O dedi: "Ey Rəbbim! Mənim üçün bir əlamət müəyyən et." *Allah* buyurdu: "Əlamətin budur ki, sən sağlam ikən üç gecə adamlarla danışmaya-caşsan!"
11. O, mehrabdan öz qövmünün qarşısına çıxıb onlara işarə ilə başa saldı ki: "Səhər-axşam *Allaha* təriflər deyin!"
12. *Yəhyaya da*: "Ey Yəhya! Kitabdan möhkəm yapış!" – *deyə vəhy etdik*. Biz ona uşaq ikən hikmət bəxş etdik.
13. Üstəlik Öz tərəfimizdən bir şəfqət və paklıq da *bəxş etdik*. O, müttəqi idi.

14. Həm də ata-anasına qarşı qayğıkeş *idi*; lovğa və asi deyildi.
15. Doğulduğu gün də, öləcəyi gün də, yenidən diriləcəyi gün də ona salam olsun!
16. Kitabda Məryəmi də yada sal. O zaman o, ailəsindən *ayrılıb* şərq tərəfdə olan bir yerə çəkilmiş
17. və *ibadət vaxtı* onlardan *gizlənmək üçün* pərdə tutmuşdu. Biz Öz Ruhumuz *Cəbraili* onun yanına göndərdik. O, Məryəmin qarşısında kamil bir insan surətində peyda oldu.
18. *Məryəm* dedi: "Mən səndən Mərhəmətli *Allaha* sığınırım! Əgər müttəqisənsə, *mənə toxunma.*"
19. *Mələk* dedi: "Mən sənə ancaq pak bir oğlan bəxş etmək üçün Rəbbinin elçisiyəm."
20. *Məryəm* dedi: "Mənə bir insan toxunmadığı və özüm də zinakar olmadığım halda, necə mənim övladım ola bilər?"
21. *Mələk* dedi: «Bu belədir, lakin Rəbbin buyurdu: "Bu, Mənim üçün asandır. Biz onu insanlar üçün bir dəlil və Öz tərəfimizdən bir mərhəmət edəcəyik. *Bu*, hökmü verilmiş bir işdir."»
22. *Məryəm* uşağa qaldı və bətnindəki ilə birlikdə gedib uzaq bir yerə çəkildi.
23. Doğuş sancıları onu bir xurma ağacının gövdəsinə söykənməyə vadar etdi. O dedi: "Kaş bundan əvvəl öləydim və birdəfəlik unudulaydım!"

24. *Məryəmin* aşağı tərəfindən (İsa və ya Cəbrail) onu səsləyib dedi: "Qəm yemə, Rəbbin sənin *ayağının* altından bir bulaq axıtdı.
25. Xurma ağacının gövdəsini özünə tərəf silkələ ki, üstünə yetişmiş, təzə xurma tökülsün.
26. Ye, iç, gözün aydın olsun! Əgər insanlardan kimi-sə görsən, de: "Mən Mərhəmətli *Allaha* oruc tutmağı nəzir etmişəm. Odur ki, bu gün heç kimlə danışmayacağam."
27. *Məryəm* körpəni qucağına alıb öz tayfasının yanına gətirdi. Onlar dedilər: "Ey Məryəm! Sən yaramaz (və ya görünməmiş) bir iş tutdun.
28. Ey Harunun bacısı! Atan pis kişi, anan da pozğun deyildi."
29. *Məryəm* uşağı göstərdi. Onlar dedilər: "Beşikdə olan körpə ilə necə danışaq?"
30. *Körpə dil açıb* dedi: "Həqiqətən də, mən Allahın quluyam! O mənə Kitab verdi və mənə peyğəmbər etdi.
31. Harada olursamsa olum, mənə mübarək etdi və nə qədər ki sağam, mənə namaz qılıb zəkat verməyi əmr etdi.
32. Həm də *məni* anama qarşı qayğıkeş *etdi*; mənə lovğa və bədbəxt etmədi.
33. Doğulduğum gün də, öləcəyim gün də, yenidən dirildiləcəyim gün də mənə salam olsun!"
34. Barəsində şübhəyə düşdükləri haqq söz olan Məryəm oğlu İsa budur!

35. Allaha övlad götürmək yaraşmaz. O, pak və müqəddəsdir! O, bir işin olmasını istədikdə ona ancaq "Ol!" – deyər, o da dərhal olar.
36. *İsa dedi: "Həqiqətən, Allah həm mənim Rəbbim, həm də sizin Rəbbinizdir. Elə isə yalnız Ona ibadət edin! Düz yol da budur."*
37. Sonra firqələrin arasında ziddiyyət düşdü. Böyük günü görəcək kafirlərin vay halına!
38. Onlar Bizim hüzzurumuza gələcəkləri gün necə yaxşı eşidəcək, necə də yaxşı görəcəklər! Lakin zalımlar bu gün açıq-aydın azgınlıq içindədirlər.
39. Sən onları işin bitmiş olacağı peşmançılıq günü ilə qorxut! İndi onlar hələ qəflətdədirlər və iman gətirmirlər.
40. Şübhəsiz ki, yerə və onun üstündə qalanlara təkcə biz sahib çıxacağıq. Onların qayıdışı Bizə olacaqdır.
41. Kitabda İbrahimi də xatırla! Həqiqətən, o, sadıq insan və peyğəmbər idi.
42. Bir zaman o, atasına demişdi: "Atacan! Nə üçün eşitməyən, görməyən və sənə heç bir faydası olmayan bir şeyə sitayiş edirsən?"
43. Atacan! Həqiqətən, sənə gəlməyən bir elm mənə gəlmişdir. Arxamca gəl ki, səni doğru yola yönəldim.
44. Atacan! Şeytana ibadət etmə! Həqiqətən, şeytan Mərhəmətli *Allaha* çox asi oldu.

45. Atacan! Qorxuram ki, Mərhəmətli *Allahdan* sənə bir əzab toxunsun və beləcə, şeytana yoldaş olasan.”
46. *Atası* dedi: “Sən mənim məbudlarımdan üzümü çevirirsən, ey İbrahim?! Əgər *buna* son qoymasan, səni mütləq daşqalaq edəcəyəm. Uzun müddət məndən uzaq ol!”
47. *İbrahim* dedi: “Sənə salam olsun! Mən Rəbbimdən sənin üçün bağışlanma diləyəcəyəm. Həqiqətən, O mənə qarşı çox lütfkardır.
48. Mən sizi və Allahdan başqa sitayiş etdiyiniz *bütləri* tərk edir və öz Rəbbimə dua edirəm. Ola bilsin ki, mən Rəbbimə dua etməklə heç vaxt bədbəxt olmayım.”
49. İbrahim onları və onların Allahdan başqa yalvardıqlarını tərk etdiyi zaman Biz ona İshaqı və Yəqubu bəxş etdik. Biz onların hər ikisini peyğəmbər etdik.
50. Biz onlara öz mərhəmətimizdən əta etdik və *gələcək nəsillər həmişə yada salsın deyə* onlara yaxşı ad qismət elədik.
51. Kitabda Musanı da xatırla! Həqiqətən o, seçilmiş bir elçi və peyğəmbər idi.
52. Biz *Musanı* sağ tərəfindəki Tur dağının yaxınlığından çağırırdıq və *onunla* danışib onu *özümüzə* yaxın etdik.
53. Biz Öz mərhəmətimizdən ona qardaşı Harunu da bir peyğəmbər olaraq bəxş etdik.

54. Kitabda İsmaili də xatırla! Həqiqətən, o öz vədinə sadıq idi. O, bir elçi və peyğəmbər idi.
55. O öz ailəsinə namaz qılmağı, zəkat verməyi əmr edirdi. O, Rəbbinin rızasını qazanmışdı.
56. Kitabda İdrisi də xatırla! Həqiqətən, o, düz danışan adam və bir peyğəmbər idi.
57. Biz onu yüksək bir məqama ucaltdıq.
58. Onlar Allahın nemət bəxş etdiyi peyğəmbərlərdən, Adəmin və Nuhla birlikdə *gəmidə* daşdığımız kimsələrin nəslindən, İbrahimin və İsrailin nəslindən seçib haqq yola yönəltdiyimiz kimsələrdəndir. Onlar özlərinə Mərhəmətli *Allahın* ayələri oxunduğu zaman səcdəyə qapanıb ağlayanlardır.
59. Onların arxasınca namazı buraxıb şəhvətə uyan bir nəsil gəldi. Onlar ziyana uğrayacaqlar.
60. Ancaq *Allaha* tövbə edib iman gətirənlər və saleh əməllər edənlərdən başqa! Onlar Cənnətə daxil olacaq və heç bir haqsızlığa məruz qalmayacaqlar.
61. *Bu Cənnət* Mərhəmətli *Allahın* Öz qullarına vəd etdiyi və onların görmədikləri Ədn cənnətləridir. Onun vədi mütləq yerinə yetəcəkdir.
62. Onlar orada boş sözlər deyil, ancaq: "Salam!" eşidəcəklər. Orada səhər-axşam onların ruzisi olacaqdır.
63. Qullarımızdan olan müttəqilər üçün miras edəcəyimiz Cənnət budur.

64. *Mələklər dedi: "Biz dünyaya ancaq sənin Rəbbinin əmri ilə enirik. Önümüzdə, arxamızda və onların arasında nə varsa, Ona məxsusdur. Rəbbin unudan deyildir."*
65. O, göylərin, yerin və onların arasında olanların Rəbbidir! Elə isə yalnız Ona ibadət et və Ona ibadətdə səbirli ol! Heç Ona oxşarını tanıyırsanmı?!
66. İnsan soruşar: "Doğrudanmı mən öldükdən sonra *qəbirdən* diri çıxardılacağam?"
67. Məgər insan ilk əvvəl onu heç bir şey deyilkən yaratdığımızı xatırlamırmı?
68. Rəbbinə and olsun ki, Biz onları şeytanlarla birlikdə bir yerə toplayacaq, sonra da onları diz üstə çökmüş halda Cəhənnəmin ətrafına yerləşdirəcəyik.
69. Sonra hər firqədən Mərhəmətli *Allaha* ən çox asi olanı çıxardacağıq.
70. Orada yanmağa daha çox layiq olanları, əlbəttə ki, Biz yaxşı tanıyıırıq.
71. İçinizdən hər kəs oraya varid olacaqdır. *Bu*, Rəbbinin *əzəldən* müəyyən etdiyi qəti bir qəraradır.
72. Sonra Biz müttəqiləri *oddan* xilas edəcək, zalımları isə orada diz üstə çökmüş halda tərک edəcəyik.
73. Onlara açıq-aydın ayələrimiz oxunduğu zaman kafirlər möminlərə deyərlər: "Bu iki firqədən hansının məqamı daha yaxşı, məclisi daha gözəldir?"
74. Biz onlardan əvvəl var-dövlət və zahiri görünüşcə onlardan daha üstün olan neçə-neçə nəsilləri məhv etdik.

75. De: "Qoy Mərhəmətli *Allah* azğınlıqda olan hər kəsə uzun müddət möhlət versin! Nəhayət, özlərinə vəd olunan ya əzabı, ya da o saatı (*Qiyaməti*) gördükləri zaman onlar kimin məqamının daha pis, kimin ordusunun daha zəif olduğunu biləcəklər."
76. *Allah* doğru yolda olanların doğruluğunu artırır. Əbədi qalan yaxşı əməllər isə Rəbbinin yanında savab baxımından daha xeyirli, aqibətcə daha yaxşıdır.
77. Ayələrimizi inkar edib: "Mənə hökmən var-dövlət və övlad veriləcək!" – deyən adamı gördünmü?
78. Olmaya, o, qeybdən xəbərdardır, yoxsa Mərhəmətli *Allahdan* vəd almışdır?
79. Xeyr! Biz onun dediklərini yazacaq və əzabını qat-qat artıracağıq.
80. Onun dediyi şeylər Bizə qalacaq və o, hüzzurumuza tək-tənha gələcəkdir.
81. *Müşriklər* *Allahdan* başqa məbudlar qəbul etdilər ki, onlara kömək olsunlar.
82. Xeyr! *Qiyamət günü o məbudlar* onların ibadətini inkar edəcək və onların əleyhinə çıxacaqlar.
83. Məgər kafirlərin üstünə onları *günaha* sövq edən şeytanları göndərdiyimizi görmürsənmi?
84. Odur ki, onlardan ötrü *əzab diləməyə* tələsmə. Biz onların *günlərini* bir-bir sayırıq.

85. O gün Biz müttəqiləri Mərhəmətli *Allahın* hüzuruna hörmətli nümayəndələr kimi toplayırıq.
86. Günahkarları isə Cəhənnəmə susamış olduqları halda qovub aparırıq.
87. Mərhəmətli *Allahdan* əhd almış kəsərdən başqaları şəfaət etməyə qadir olmazlar.
88. *Kafirlər*: "Mərhəmətli *Allah* özünə övlad götürmüşdür!" – dedilər.
89. Siz olduğca pis bir iş tutdunuz.
90. Bundan az qaldı göylər parçalansın, yer yarılsın və dağlar yerindən qopub uçsun –
91. Mərhəmətli *Allaha* övlad isnad etdiklərinə görə.
92. Mərhəmətli *Allaha* özünə övlad götürmək yaraşmaz.
93. Göylərdə və yerdə olanların hamısı Mərhəmətli *Allahın* hüzuruna ancaq bir qul kimi gələcək.
94. *Allah* onları hesablamış və bir-bir saymışdır.
95. Onların hər biri Qiyamət günü Onun hüzuruna tək-tənha gələcək.
96. İman gətirib yaxşı işlər görənlərə gəlincə, onlar üçün Mərhəmətli *Allah qəlblərdə* sevgi yaradar.
97. Biz *Qurani* sənin dilinlə asanlaşdırdıq ki, onunla müttəqilərə müjdə verəsən və inadkarlara xəbərdarlıq edəsen.
98. Biz onlardan əvvəl neçə-neçə nəslə məhv etdik. Heç onlardan kiminsə *mövcudluğunu* hiss edir və yaxud onlardan bir hənirti eşidirsənmi?

20 – Ta ha surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Ta. Ha.
2. Biz Qurani sənə ona görə nazil etmədik ki, əziyyətə düşəsən.
3. *Onu Allahdan* qorxanlar üçün ancaq nəsihət kimi göndərdik.
4. O, yeri və uca göyləri yaradan *Allah* tərəfindən nazil olmuşdur.
5. Mərhəmətli *Allah* Ərşin üzərində ucaldı.
6. Göylərdə, yerdə, onların arasında və torpağın altında nə varsa, Ona məxsusdur.
7. Sən ucadan danışsan da, *danışmasan da, fərqi yoxdur*. Çünki *Allah* sirri də, *bundan* daha gizli olanı da bilir.
8. Allah! Ondan başqa *ibadətə layiq olan* məbud yoxdur. Ən gözəl adlar Ona məxsusdur!
9. Musanın əhvalatı sənə gəlib çatdı mı?
10. O zaman o, bir od görüb ailəsinə demişdi: “Dayanın! Mən bir od gördüm. Bəlkə, ondan sizə bir köz gətirdim, ya da odun yanında bir bələdçi tapdım!”
11. Oda yaxınlaşdıqda bir səda gəldi: “Ey Musa!

12. Həqiqətən, Mən sənin Rəbbinəm. Başmaqlarını çıxart. Çünki sən müqəddəs Tuva vadisindəsən!
13. Mən səni seçmişəm. *Sənə* vəhy olunanı dinlə!
14. Həqiqətən, Mən Allaham! Məndən başqa ibadətə layiq məbud yoxdur. Mənə ibadət et və Məni xatırlamaq üçün namaz qıl!
15. O saat (Qiyamət) mütləq gələcəkdir! Hər kəsə tövbatdiklərinin əvəzi verilsin deyə, Mən onu az qala *Özümdən belə* gizlədirəm.
16. Qoy ona inanmayan və nəfsinin istəklərinə uyan bir kəs səni ondan yayındırmasın, yoxsa məhv olarsan!
17. Sağ əlindəki nədir, ey Musa?"
18. *Musa* dedi: "Bu mənim əsamdır. Ona söykənir və onunla qoyunlarıma yarpaq silkələyirəm. Bu, mənim üçün başqa işlərə də yararır."
19. *Allah* buyurdu: "At onu *yərə*, ey Musa!"
20. *Musa* onu *yərə* atdı və o, dərhal ilan olub sürətlə sürünməyə başladı.
21. *Allah* buyurdu: "Götür onu, qorxma! Biz onu əvvəlki halına qaytaracağıq.
22. Əlini qoynuna sal ki, *əlin oradan* başqa bir dəlil kimi ləkəsiz, ağappaq çıxsın.
23. *Belə etdik* ki, *sənə* ən böyük dəlillərimizdən *bir neçəsini* göstərək.
24. Fironun yanına get! Çünki o, həddini aşmışdır."
25. *Musa* dedi: "Ey Rəbbim! Köksümü açıb genişlət!

26. İşimi yüngülləşdir!
27. Dilimdəki düyünü aç ki,
28. sözümlü anlasınlar!
29. Mənə öz ailəmdən bir köməkçi ver –
30. Qardaşım Harunu!
31. Onun sayəsində mənim gücümü artır!
32. Onu işimə ortaqlaşdır (ona da peyğəmbərlik ver) ki,
33. Sənə çoxlu təriflər deyək
34. və Səni çox zikr edək.
35. Şübhəsiz ki, Sən bizi görürsən!”
36. *Allah* buyurdu: “Dilədiyini sənə verildi, ey Musa!
37. Sənə bir dəfə də mərhəmət göstərmişdik.
38. O vaxt ki, anana ilham yolu ilə belə buyurduq:
39. “Onu bir sandığa qoyub çaya burax ki, çay onu sahilə atsın və həm Mənim düşmənim, həm də onun düşməni olan birisi onu götürsün.” Gözüm önündə boya-başa çatdırılan deyər, Öz tərəfimdən sənə qarşı *qullarım arasında* məhəbbət oyatdım.
40. O zaman bacın gedib *camaata* deyirdi: “Sizə onun qayğısına qalacaq birisini göstərimmi?” Beləliklə, gözü aydın olsun və qəm yeməsin deyər, səni anana qaytardıq. Sən *boya-başa çatdıqda* bir nəfəri öldürdün. O vaxt Biz səni qəm-qüssədən qurtardıq. Biz səni *çətin* sınaqlardan keçirtdik. Sən illərlə Mədyən əhli içində qaldın. Sonra da əzəldən yazılmış qədərə görə gəlib *bu yerə* çatdın, ey Musa!
41. Mən səni Özümə *peyğəmbər* seçdim!

42. Sən və qardaşın dəlillərimlə gedin və Məni zikr etməkdə zəiflik göstərməyin.
43. Fironun yanına gedin. Çünki o, həddini aşmışdır.
44. Onunla yumşaq danışın. Bəlkə, öyüd-nəsihət qəbul etsin, yaxud qorxsun!"
45. Onlar dedilər: "Ey Rəbbimiz! Biz, onun bizə şiddətli cəza verməsindən və ya həddini aşmasından qorxuruq."
46. *Allah* buyurdu: "Qorxmayın, çünki Mən sizinləyəm, eşidirəm və görürəm!
47. Onun yanına gedib deyin: "Biz sənin Rəbbinin elçiləriyik. İsrail oğullarını bizimlə göndər və onlara əziyyət vermə. Biz sənin yanına Rəbbindən dəlillə gəlmişik. Doğru yolla gedənlərə salam olsun!
48. Bizə vəhy edildi ki, əzab, *haqqı* yalan sayıb üz döndərənlərə veriləcəkdir!"
49. *Firon* dedi: "Rəbbiniz kimdir, ey Musa?"
50. *Musa* dedi: "Rəbbimiz hər şeyə öz xilqətini verən, sonra da *ona* doğru yolu göstərəndir!"
51. *Firon* dedi: "Bəs əvvəlki nəsillərin halı necə olacaq?"
52. *Musa* dedi: "Onlar haqqındakı bilgi Rəbbimin yanında olan bir Kitabdadır. Rəbbim nə xəta edir, nə də unudur!"
53. O, yer üzünü sizin üçün beşik etmiş, orada sizin üçün yollar salmış və göydən su endirmişdir. Biz onunla cürbəcür bitkilərdən cüt-cüt yetişdirdik.

54. *Onlardan* həm özünüz yeyin, həm də heyvanlarınızı yemləyin. Həqiqətən, bunlarda başa düşənlər üçün dəlillər vardır.
55. Biz sizi torpaqdan yaratdıq. Sizi ora qaytaracaq və bir daha oradan çıxardacağıq.
56. Biz dəlillərimizin hamısını *Firona* göstərdik. O isə *bu dəlilləri* yalan sayıb qəbul etmədi.
57. *Firon* dedi: "Sən öz sehrinlə bizi öz torpağımızdan qovub çıxartmağamı gəlmisən, ey Musa?"
58. Biz də sənə buna bənzər bir sehr göstərə bilərik. Bizimlə öz aranda görüş vaxtı təyin et. Nə biz, nə də sən vədə xilaf çıxmayaq. *Bu hamımız üçün* münasib bir yerdə olsun."
59. *Musa* dedi: "Görüş vaxtınız bayram günü, camaatın *bir yerə* toplaşacağı səhər vaxtıdır!"
60. *Firon* üz çevirdi, sonra da bütün hiyləgərlik vasitələrini (sehrbazlarının hamısını) toplayıb gəldi.
61. *Musa* onlara dedi: "Vay halınıza! Allaha qarşı yalan uydurmayın, yoxsa O sizi əzabla məhv edər. İftira yaxan ziyana uğrayar.
62. *Fironun adamları* öz aralarında işləri barəsində mübahisə edib xəlvətcə söhbət etdilər.
63. Onlar dedilər: "Bu ikisi, doğrudan da, sehrbazdır. Onlar öz sehləri ilə sizi torpağınızdan qovub çıxartmaq və sizin ən gözəl yolunuzu aradan götürmək istəyirlər.

64. Odur ki, bütün hiylələrinizi cəmləşdirib *meydana* dəstə-dəstə gəlin. Bu gün qələbə çalan xilas olacaqdır."
65. *Sehrbazlar* dedilər: "Ey Musa! Ya sən *əvvəlcə əlindəkini* at, ya da birinci atan biz olaq!"
66. *Musa* dedi: "Yox, siz atın!" *Sehrbazlar əllərindəkiləri yerə atan kimi* sehləri sayəsində ona elə gəldi ki, onların kəndirləri və çomaqları hərəkətə gəlib sürünür.
67. Musanın ürəyi xoflandı.
68. Biz dedik: "Qorxma, qalib gələn mütləq sən olacaqsan!"
69. Sağ əlindəkini yerə at, onların qurduqlarını udsun. Onların qurduqları sadəcə sehrbaz hiyləsidir. Sehrbaz isə, hara gedirsə-getsin, uğur qazanmaz."
70. Sehrbazlar səcdəyə qapanıb dedilər: "Biz Harunun və Musanın Rəbbinə iman gətirdik!"
71. *Firon* dedi: "Mən sizə izin verməmişdən əvvəl siz ona iman gətirdiniz? Şübhəsiz ki, o sizə sehr öyrədən böyüyünüzdür. Mən sizin əllərinizi və ayaqlarınızı çarpaz kəsdirəcək, özünüzdü də xurma ağaclarının gövdələrində çarmıxa çəkəcəyəm. Onda hansımızın əzabının daha şiddətli və daha sürəkli olduğunu biləcəksiniz!"
72. Onlar dedilər: "Biz heç vaxt səni bizə gələn bu aydın dəlillərdən və bizi yaradandan üstün tutmayacağıq. İndi nə hökm verəcəksənsə, ver. Sən ancaq bu dünyada hökm verə bilərsən!"

73. Həqiqətən, biz Rəbbimizə iman gətirdik ki, O bizi günahlarımıza və sənin bizi məcbur etdirdiyin sehrə görə bağışlasın. Allahın *mükafatı* daha xeyirli, *cəzası* isə daha sürəklidir!"
74. Kim Rəbbinin hüzuruna günahkar kimi gələrsə, cəhənnəmlik olar. O, orada nə ölər, nə də yaşayar.
75. Kim *Onun hüzuruna* yaxşı əməllər etmiş bir mömin kimi gələrsə, onlara ən yüksək dərəcələr nəsib olar –
76. *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan Ədn cənnətləri. Onlar orada əbədi qalarlar. Bu, *günahlardan* təmizlənənlərin mükafatıdır.
77. Biz Musaya: "Qullarımla birlikdə gecə yola çıx, *əsanı suya vurmaqla* onlar üçün dənizdə quru yol aç. *Düşmənin* sizə çatmasından qorxma, çəkinmə!" – *deyə* vəhy etdik.
78. Firon öz ordusu ilə onları təqib etdi və dəniz onları qaplayıb batırdı.
79. Firon öz qövmünü azğınlığa sürüklədi və *onlara* doğru yol göstərmədi.
80. Ey İsrail oğulları! Biz sizi düşməninizdən xilas etdik. Sizə sağ tərəfinizdəki Tur dağının yanına *gəlməyiniz üçün* vədə verdik. Sizə *göydən* manna və bildirçin endirdik.
81. Sizə verdiyimiz ruzilərin təmizindən yeyin və bunda həddi aşmayın, yoxsa sizə qəzəbim tutar. Qəzəbimə gəlmiş kimsə isə bədbəxt olar.

82. Mən, həqiqətən də, tövbə edib, iman gətirib yaxşı işlər görən, sonra da doğru yolu tutanları bağışlayıram.
83. *Allah buyurdu:* "Səni öz qövmündən ayrılmağa tələsdirən nə idi, ey Musa?"
84. *Musa dedi:* "Onlar da arxamca gəlirlər. Məndən razı qalasan deyə, Sənin yanına tələsdim, ey Rəbbim!"
85. *Allah buyurdu:* "Səndən sonra qövmünü sınağa çəkdik. Samiri onları yoldan çıxartdı."
86. Musa qəzəbli, kədərli halda qövmünün yanına qayıdıb dedi: "Ey qövmüm! Məgər Rəbbiniz sizə gözəl bir vəd verməmişdimi? Doğrudanmı bu vaxt sizə uzun gəldi? Yoxsa Rəbbinizdən sizə bir qəzəb gəlməsini istəyib mənə verdiyiniz vədə xilaf çıxdınız?"
87. Onlar dedilər: "Biz sənə verdiyimiz vədə öz ixtiyarımızla xilaf çıxmadıq. Lakin biz o qövmün zinət əşyasından olan ağır yüklərlə yüklənmişdik. Biz onları *oda* atdıq. Həmçinin Samiri də *onu oda* atdı."
88. *Samiri* onlar üçün böyürən bir buzov heykəli düzəltdi. *Buzova məftun olanlar:* "Sizin də məbudunuz, Musanın da məbudu budur. Lakin o *bunu* unutmuşdur" – dedilər.
89. Məgər *bu heykəlin* onlara heç bir cavab vermədiyini, onlara nə bir zərər, nə də bir fayda verməyə qadir olmadığını görmürdülərmi?!

90. Bundan əvvəl Harun onlara demişdi: "Ey qöv-müm! Siz bununla ancaq sınağa çəkildiniz. Həqiqətən, sizin Rəbbiniz Mərhəmətli *Allahdır*. Mənə tabe olun və əmrinə itaət edin!"
91. Onlar: "Musa yanımıza qayıtmayınca biz ona sitayiş etməkdən əl çəkməyəcəyik!" – dedilər.
92. *Musa* dedi: "Ey Harun! Onların azdıqlarını gördüyün zaman sənə nə mane oldu ki,
93. ardımca gəlmədin? Əmrinə qarşımı çıxdın?
94. *Harun* dedi: "Ey anamın oğlu! Saqqalımdan, saçımdan tutma. Doğrusu, mən sənə: "İsrail oğullarını bir-birindən ayırdın, sözümə baxmadın!" – deyəcəyindən qorxdum.
95. *Musa* dedi: "Məqsədin nə idi, ey Samiri?"
96. O dedi: "Mən onların görmədiklərini gördüm. Mən o elçinin ləpirindən (Cəbrailin atının ayağı dəydiyi yerdən) bir ovuc torpaq götürdüm və onu *bəzək əşyalarının üstünə* atdım. Nəfsim məni *buna* sövq etdi."
97. *Musa* dedi: "Çıx get! Sən həyatın boyu: "Mənə toxunmayın, mən də sizə toxunmayım!" – deməli olacaqsan. Səni həm də qurtula bilməyəcəyin əzab günü gözləyir. Sən sitayiş etdiyin məbuduna bax. Biz onu yandıracaq, sonra da dənizə so-vuracağıq.
98. Sizin məbudunuz yalnız Özündən başqa heç bir *haqq* məbud olmayan *Allahdır*. O, elm ilə hər şeyi əhatə edir."

99. Beləcə, olub-keçmiş əhvalatlardan sənə danışırıq.
Artıq sənə Öz tərəfimizdən Zikr vermişik.
100. Ondan üz döndərənlər Qiyamət günü ağır bir günah yükü daşıyacaqlar.
101. Onlar bu vəziyyətdə əbədi qalacaqlar. Qiyamət günü onların daşıyacağı yük nə pis *yük* olacaqdır!
102. O gün sur üfürüləcək və o gün günahkarları gözləri göm-göy göyərmiş halda bir yerə toplayacağıq.
103. Onlar öz aralarında pıçıldaşib deyəcəklər: "*Dünyada cəmi on gün qaldınız!*"
104. Biz onların nə deyəcəklərini də yaxşı bilirik. Onların ən ağıllısı: "*Dünyada cəmisi bir gün qaldınız!*" – deyəcək.
105. Səndən dağlar haqqında soruşurlar. De: "Rəbbim onları dağıdıb havaya sovuracaq,
106. oranı boş düzəngaha çevirəcəkdir.
107. Sən orada nə bir eniş, nə də bir yoxuş görə biləcəksən."
108. O gün insanlar heç bir yana meyil etmədən carçının arxasınca yeriyəcəklər. Mərhəmətli *Allahın* qarşısında səslər kəsiləcək və sən yalnız pıçıltı eşidəcəksən.
109. O gün Mərhəmətli *Allahın* izin verdiyi və söz deməsinə razı olduğu şəxslərdən başqa heç kimin şəfaəti fayda verməyəcəkdir.

110. Allah onların gələcəyini də, keçmişini də bilir. Onların elmi isə Onu ehtiva edə bilməz!
111. *O gün üzlər əbədi Yaşayan, yaradılanların Qəyyumu olan Allah qarşısında zəlil görkəm alacaq. Günaha batanlar isə ziyana uğrayacaqlar.*
112. Mömin olub yaxşı işlər görən şəxslər isə nə haqsızlığa məruz qalmaqdan, nə də *savabının* əksilməsindən qorxarlar.
113. Beləliklə, Biz onu ərəbcə Quran olaraq nazil etdik. Biz orada təhdidləri dönə-dönə açıqladıq ki, bəlkə, onlar *pis əməllərindən* çəkinsinlər və ya ib-rət alsınlar.
114. Haqq Hökmdar olan Allah ucadır! Onun sənə nazil etdiyi vəhy tamamlanmayınca Quranı oxumağa tələsmə və: “Ey Rəbbim! Elmimi artır!” – de.
115. Biz bundan əvvəl Adəmlə də əhd bağlamışdıq. Lakin o, əhdi unutdu və Biz onda əzm görmədik.
116. Bir zaman mələklərə: “Adəmə *hörmət əlaməti olaraq* səcdə edin!” – demişdik. İblisdən başqa hamısı səcdə etdi. O, *səcdə etməkdən* imtina etdi.
117. Biz dedik: “Ey Adəm! Bu, həm sənin, həm də zövcənin düşmənidir. O sizi Cənnətdən çıxartmasın, yoxsa bədbəxt olarsan.
118. Sən orada nə ac qalacaq, nə də çılpaq olacaqsan.
119. Sən orada nə susayacaq, nə də bürküdən əziyyət çəkəcəksən!”

120. Şeytan ona vəsvəsə edib dedi: "Ey Adəm! Sənə əbədiyyət ağacını və tükənməyəcək bir mülkü göstərimmi?"
121. İkisi də ondan yedilər və ayıb yerləri özlərinə gö-ründü. Onlar üstlərinə Cənnət *ağaclarının* yar-paqlarından örtməyə başladılar. Beləliklə, Adəm Rəbbinə asi olub səhv yol tutdu.
122. Sonra Rəbbi onu seçib tövbəsini qəbul etdi və *onu* doğru yola yönəltdi.
123. Allah buyurdu: "Bir-birinizə düşmən kəsilərək hamınız buradan *yərə* enin. Məndən sizə doğru yol göstəricisi gəldiyi zaman hər kəs Mənim doğru yol göstərən *bələdçimin* ardınca getsə, nə yolunu azar, nə də bədbəxt olar.
124. Kim Mənim Zikrimdən üz döndərsə, onun güzə-ranı sıxıntılı olacaq və Biz Qiyamət günü onu kor kimi hüzzurumuza gətirəcəyik."
125. O deyəcək: "Ey Rəbbim! Mən *dünyada* görür-dümsə, *indi* nə üçün məni *məhşərə* kor olaraq gə-tirdin?"
126. *Allah* deyəcək: "Elədir! Çünki sənə ayələrimiz gəldi, sən isə onları unuttun. Bu gün də sən beləcə unudulacaqsan!"
127. Biz həddi aşanı və Rəbbinin ayələrinə inanmaya-nı belə cəzalandırırıq. Axirət əzabı isə, daha şid-dətli və daha sürəklidir.
128. Onlardan əvvəl öz məskənlərində gəzib dolaşan neçə-neçə nəslə məhv etməyimiz onlara dərs ol-

madımı? Həqiqətən, bunda ağıl sahibləri üçün ibrətlər vardır.

129. Əgər Rəbbin tərəfindən əvvəlcədən vəd edilmiş Söz və müəyyən edilmiş bir vaxt olmasaydı, *əzab onları* dərhal yaxalayardı.
130. Onların dediklərinə səbir et. Günəş doğmamışdan və batmamışdan əvvəl Rəbbini həmd-səna ilə təriflə, gecənin bəzi saatlarında və gündüzün iki başında Ona təriflər de ki, bəlkə razı qalasan.
131. *Kafirlərdən* bəzisini sınamaq üçün onlara dünya həyatının bərbəzəyi kimi verdiyimiz şeylərə gözüünü dikmə. Rəbbinin verdiyi ruzi daha xeyirli və daha sürəklidir.
132. Ailənə namaz qılmağı əmr et, özün də onu səbirlə yerinə yetir. Biz səndən ruzi istəmirik, *əksinə* sənə ruzi verən Bizik. *Gözlə* aqibət təqvaya bağlıdır.
133. *Kafirlər*: “Nə üçün o, Rəbbindən bizə bir dəlil gətirmir?” – dedilər. Məgər onlara əvvəlki səhifələrdə olanların açıq-aydın dəlili çatmadımı?
134. Əgər Biz onları bundan əvvəl (Mühəmməd peyğəmbər və Quran gəlməzdən öncə) əzabla məhv etsəydik, deyərdilər: “Ey Rəbbimiz! Nə üçün bizə bir peyğəmbər göndərmədin ki, biz də zəlil və rüs-vay olmazdan əvvəl Sənin ayələrinə tabe olaq?”
135. De: “Hamı gözləyir, siz də gözləyin. *Tezliklə* siz kimin doğru yol sahibi olduğunu və kimin haqq yola yönəldiyini biləcəksiniz!”

21 - əl-Ənbiya

«Peyğəmbərlər» surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. İnsanların hesaba çəkiləcəkləri gün yaxınlaşdı. Amma onlar hələ də qəflət içində *imandan* üz çevirirlər.
2. Onlara öz Rəbbindən istənilən bir yeni xəbərdarlıq gəldikdə, ona istehza edərək, qulaq asmazlar –
3. qəbləri qəflət içində qaldığı halda. Zalımlar öz aralarında xəlvətcə pıçılдаşıb deyirlər: “Məgər bu sizin kimi adi bir insan deyilmi? Gözünüz görə-görə sehrəmi inanacaqsınız?”
4. *Peyğəmbər* dedi: “Rəbbim göydə və yerdə deyilən sözləri bilir. O, Eşidəndir, Biləndir!”
5. Onlar dedilər: “*Bunlar* qarmaqarışıq yuxulardır! Xeyr, o bunu özündən uydurmuşdur! Xeyr, o, bir şairdir! Qoy o, əvvəlki elçilərə göndərilən *dəlillər* kimi bizə də bir dəlil gətirsin.”
6. Onlardan əvvəl məhv etdiyimiz məmləkətlərdən heç biri iman gətirməmişdi. İndi bunlarmı iman gətirəcəklər?
7. Biz səndən əvvəl də özlərinə vəhy nazil etdiyimiz ancaq kişilər göndərmişdik. Əgər bilmirsinizsə, Zikr əhlindən soruşun.
8. Biz onları yemək yeməyən bir vücuda etmədik. Onlar əbədi də deyildilər.

9. Sonra isə, onlara verdiyimiz vədi yerinə yetirdik. Biz həm onları, həm də istədiyimiz kəsləri xilas edib, həddi aşanları məhvə uğrətдық.
10. Sizə, sizləri xatırladan bir Kitab nazil etdik. Məgər başa düşmürsünüz?
11. Biz zalım olan neçə-neçə məmləkəti məhv edib, sonra başqa qövmlər yaratдық.
12. Onlar əzabımızı hiss edən kimi dərhal oradan qaçmağa başladılar.
13. "Qaçmayın! İçində olduğunuz xoş güzərana və yurdlarınıza qayıdın. Ola bilsin ki, soruşulasınız."
14. Onlar: "Vay halımıza! Biz, doğrudan da zalım olmuşuq" – deyirdilər.
15. Biz onları yanmış küləşə döndərənəcən fəryad qoparırdılar.
16. Biz göyü, yeri və onların arasında olanları əyləncə üçün yaratmamışıq.
17. Əgər Biz *Özümüzə* əyləncə düzəltmək fikrində olsaydıq, onu mütləq *Öz* yanımızda olanlardan hazırlayardıq. Lakin Biz *bunu* etmədik.
18. Xeyr, Biz haqqı batilin üstünə atarıq və o da onun işini bitirər. Bir anda *batilin* yox olub getdiyini görərsiniz. *Allaha* aid etdiyiniz sifətlərə görə vay halınıza!
19. Göylərdə və yerdə kimlər varsa, *hamısı Allahındır*. Onun yanında olanlar Ona ibadət etməyə təkəbbür göstərmir və *ibadət etməkdən* yorulmurlar.

20. Onlar gecə-gündüz, usanmadan *Onun* şəninə təriflər deyirlər.
21. Yoxsa *müşriklər* özlərinə yerdə ölüləri diriltməyə qadir olan tanrılarını qəbul etdilər?
22. Əgər göydə və yerdə Allahdan başqa məbudlar olsaydı, onların hər ikisi fəsada uğrayardı. Ərşin sahibi olan Allah pakdır və *müşriklərin* *Ona* aid etdikləri sifətlərdən uzaqdır!
23. *Allah* gördüyü işlər barədə soruşulmaz; onlar isə soruşulacaqlar.
24. Məgər *müşriklər* Ondan başqa məbudlaramı tapınmışlar? De: "Sübutunuzu göstərin! Budur mənimlə olanların zikri və məndən öncəkilərin zikri." Lakin onların çoxu əsl həqiqəti bilmir və *ondan* üz çevirirlər.
25. Səndən əvvəl elə bir elçi göndərməmişik ki, ona: "Məndən başqa heç bir məbud yoxdur, Mənə ibadət edin!" – deyə vəhy etməyək.
26. *Kafirlər*: "Mərhəmətli *Allah Özünə* övlad götürdü!" – dedilər. O, pakdır, müqəddəsdir! Əksinə, *o mələklər* möhtərəm qullardır.
27. *Mələklər* Ondan qabaq danışmazlar; onlar ancaq *Onun* əmrini yerinə yetirərlər.
28. *Allah* onların keçmişini və gələcəyini bilir. Onlar yalnız *Onun* razı qaldığı şəxslərdən ötrü şəfaət diləyir və *Onun* qorxusundan tir-tir əsirlər.

29. Onlardan kimsə: “Mən Ondan başqa bir məbudam!” – desə, ona Cəhənnəmi qismət edərik. Biz zalımları belə cəzalandırırıq.
30. Məgər kafirlər göylərlə yer bir olduğu zaman Bizim onları bir-birindən araladığımızı, hər bir canlınu sudan yaratdığımızı görmürlərmi? Yenədəmi inanmırlar?
31. Yerin onları yırğalamamasından ötrü orada möhkəm dağlar yaratdıq. Onlar *istədikləri yərə* gedə bilsinlər deyə, orada geniş yollar saldıq.
32. Göyü mühafizə olunan bir tavan etdik. Onlar isə oradakı dəlillərimizdən üz çevirirlər.
33. Gecəni, gündüzü, günəşi və ayı yaradan Odur. Onların hər biri öz orbitində üzür.
34. Səndən əvvəl də heç bir bəşərə ölümsüzlük nəsib etmədik. Məgər sən öləcəksən, onlar həmişəlik qalacaqlar?!
35. Hər kəs ölümü dadacaq. Biz sizi sınamaq üçün şəər və xeyirlə imtahana çəkirik. Siz ancaq Bizə qaytarılacaqsınız!
36. Kafirlər səni gördükləri zaman sənə ancaq istehza edərək *bir-birinə*: “Sizin tanrılarınıza tənə vuran budurmu?” – deyirlər. Məhz onlar Mərhəmətli *Allahın* öyüd-nəsihətini inkar edirlər.
37. İnsan tələskən yaradılmışdır. Mən dəlillərimi sizə göstərəcəyəm. Məni tələsdirməyin.

38. Onlar: “Əgər doğru deyirsinizsə, bu vəd nə vaxt olacaq?” – deyirlər.
39. Kaş ki, kafirlər üzlərindən və kürəklərindən onları saracaq alovdan qaça bilməyəcəkləri və onlara heç bir köməyin edilməyəcəyi vaxtın *gələcəyini* biləydilər!
40. Yox, *Qiyamət* onlara gözləmədikləri bir halda gələcək və onları heyrətə salacaqdır. Onlar onun qarşısını ala bilməyəcəklər və onlara heç aman da verilməyəcəkdir.
41. *Allahın* səndən əvvəlki elçiləri də məsxərəyə qoyulmuşdu. Onlara rişxənd edənləri *həmin o* istehza etdikləri şey məhv etdi.
42. De: “Gecə də, gündüz də sizi Mərhəmətli *Allahdan* müdafiə etməyə qadir olan kimdir?” Lakin onlar öz Rəbbinin nəsihətlərindən üz döndərdilər.
43. Yoxsa onları Bizdən qoruya biləcək məbudlarımız var? Onlar heç özlərinə kömək etməyə qadir deyillər. Bizdən də müdafiə oluna bilməzlər.
44. Bəli, Biz onlara və atalarına ömürləri boyunca xoş güzəran verdik. Məgər onlar Bizim gəlib *müşriklərə aid* ərazini hər tərəfdən əskiltdiyimizi görmürlərmi? Doğrudanmı onlar qalib gələcəklər?!
45. De: “Mən sizi ancaq vəhy ilə *qabaqcadan* xəbərdar edirəm.” Karlar xəbərdar edilsələr də, çağırışı eşitməzlər.

46. Əgər onlara Rəbbinin əzabından bir yel belə toxunsa, onlar mütləq: "Vay halımıza! Biz, həqiqətən də, zalım olmuşuq" – deyərlər.
47. Biz Qiyamət günü ədalət tərəziləri ilə haqq-hesab çəkəcəyik. Heç kimə hər hansı bir şeydə ədalətsizlik edilməyəcəkdir. *Görülmüş iş* bir xardal dənəsi mislində olsa belə, onu gətirib *tərəziyə* qoyacağıq. Biz haqqı araşdırmağa bəs edərik.
48. Biz Furqanı müttəqilərdən ötrü bir nur və öyüd-nəsihət kimi Musaya və Haruna vermişdik.
49. O müttəqilər ki, öz Rəbbindən Onu görmədikləri halda qorxur və o saatdan (Qiyamətdən) lərzəyə gəlirlər.
50. Bu, nazil etdiyimiz mübarək bir Zikrdir. Siz onu inkarmı edirsiniz?
51. Biz daha öncə İbrahimə də özünə layiq doğru bir yol bəxş etmişdik. Biz onu tanıyırdıq.
52. Bir zaman o öz atasına və tayfasına: "Bu nə heykəllərdir ki, siz onlara sitayiş edirsiniz?" – demişdi.
53. Onlar: "Biz atalarımızı onlara ibadət edən görmüşük!" – dedilər.
54. *İbrahim* dedi: "Doğrusu, siz də, atalarınız da, açıq-aydın bir azğınlıq içindəsiniz."
55. Onlar dedilər: "Sən bizə haqq gətirmisən, yoxsa oyunbazlardansan?"
56. *İbrahim* dedi: "Xeyr, sizin Rəbbiniz, yaratdığı göylərin də, yerin də Rəbbidir. Mən də buna şahidlik edənlərdənəm.

57. Allaha and olsun ki, siz geriyyə dönüb getdikdən sonra bütələrinizə bir kələk gələcəyəm!"
58. *Nəhayət İbrahim* bütələri sındırıb qırıq-qırıq edərək yalnız onların ən irisini saxladı ki, bəlkə, ona müraciət edələr.
59. Onlar dedilər: "Məbudlarımızı kim bu kökə salıb? Şübhəsiz ki, o, zalımlardandır!"
60. *Bəziləri*: "İbrahim deyilən bir gəncin onları pislədiyini eşitmişik" – dedilər.
61. *Digərləri də*: "Onu camaatın gözü qabağına gətirin ki, şahidlik etsinlər" – dedilər.
62. Onlar dedilər: "Məbudlarımızı sənmi bu kökə saldın, ey İbrahim?"
63. *İbrahim* dedi: "Xeyr, bunu onların bu böyüyü etmiş olar. Əgər danışa bilirlərsə, özlərindən soruşun."
64. Onlar öz-özlərinə müraciətlə: "Həqiqətən də, siz zalımsınız" – dedilər.
65. Sonra yenə öz bildikləri *batil əqidələrinə* qayıdıb dedilər: "Axı sən bilirsən ki, bunlar danışmırlar."
66. *İbrahim* dedi: "Elə isə Allahı qoyub sizə heç bir fayda və zərər verə bilməyən *bütələrəmi* tapınırsınız?"
67. Tfu sizə də, Allahdan başqa tapındıqlarınıza da! Doğrudanmı, siz dərk etmirsiniz?"
68. Onlar dedilər: "Əgər *İbrahimdən* əvəz çıxmaq istəyirsinizsə, onu yandırın ki, məbudlarınıza kömək edəsiniz."

69. Biz: "Ey od! İbrahim üçün sərin və zərərsiz ol!" – dedik.
70. Onlar İbrahimə qəsd etmək fikrinə düşdülər, lakin Biz onları daha şiddətli cəzaya məruz qoyduq.
71. Biz onu da, Lutu da *zalımlardan* xilas edib aləmlər üçün bərəkət verdiyimiz yerə gətirdik.
72. Biz ona İshaqı və bir də Yəqubu bağışlayıb hamısını əməlisaleh insanlar etdik.
73. Biz Öz hökmümüzlə onları doğru yolu göstərən rəhbərlər etmişdik. Onlara xeyirli işlər görməyi, namaz qılmağı və zəkat verməyi vəhy etdik. Onlar yalnız Bizə ibadət edirdilər.
74. Lutu da *yada sal!* Biz ona hökmranlıq və elm bəxş etdik, onu çirkin işlər görən bir məmləkətdən xilas etdik. Həqiqətən, onlar pis, fasiq bir qövmd idilər.
75. Biz onu Öz mərhəmətimizə qovuşdurduq. O, həqiqətən, əməlisalehlərdən idi.
76. Nuhu da *yada sal!* Daha öncə o dua etmişdi. Biz onun duasını qəbul etmiş, onu və onun ailəsini böyük qəm-qüssədən qurtarmışdıq!
77. Biz onu ayələrimizi yalan hesab edən bir qövmdən müdafiə etdik. Doğrudan da onlar pis bir qövmd idi. Odur ki, Biz onların hamısını suda batırdıq.
78. Davudu və Süleymanı da *yada sal!* Bir zaman onlar özgə adamların qoyunlarının girib zay elədiyi bir əkin sahəsi barəsində hökm vermişdilər. Biz onların hökmünə şahid idik.

79. Biz o hökmü Süleymana anladıq. Hər ikisinə hökmranlıq və elm bəxş etdik. Biz dağları və quşları Davudla birlikdə *Allahu* tərifləmələri üçün *ona* ram etdik. Bunları Biz etdik.
80. Biz *Davuda* sizi *döyüşdə* təhlükələrdən mühafizə etmək üçün zirehlər düzəltməyi öyrətdik. Heç siz şükür edirsinizmi?
81. Güclü əsən küləyi Süleymana *ram etdik*. Küləklər onun əmri ilə bərəkət verdiyimiz yerə tərəf əsərdi. Biz hər şeyi bilirik.
82. Şeytanlar arasından onun üçün *dəniz sularına dalıb* dalğıçlıq edən və bundan başqa digər işlər görənlər də var idi. Biz onları nəzarətimiz altında saxlayırdıq.
83. Əyyubu da *yada sal!* Bir zaman o, Rəbbinə yalvarıb demişdi: "Mənə, həqiqətən də, bəla düşər olubdur. Sən rəhmlilərin ən rəhmlisisən!"
84. Biz onun duasını qəbul etdik və ona düşər olmuş bəlanı aradan qaldırdıq. Öz tərəfimizdən bir mərhəmət və ibadət edənlərə bir ibrət olsun deyər, ailəsini ona qaytardıq, üstəlik bir o qədər də əlavə etdik.
85. İsmaili, İdrisi və Zülkifli də *yada sal!* Hamısı səbir edənlərdən idilər.
86. Biz onları mərhəmətimizə qovuşdurduq. Onlar, həqiqətən, əməlisalehlərdən idilər.

87. Zün-Nunu da *yada sal!* Bir zaman o qəzəbli halda *qövmündən* ayrılıb getmiş və onu sıxıntıya salmayacağımızı güman etmişdi. Sonra da zülmətlər içində yalvarıb demişdi: “Səndən başqa *ibadətə layiq olan* heç bir məbud yoxdur! Sən paksan, müqəddəssən! Mən isə, həqiqətən, zalımlardan olmuşam!”
88. Biz onun duasını qəbul etdik və onu qəm-qüssədən qurtardıq. Biz möminləri belə xilas edirik!
89. Zəkəriyyəni də *yada sal!* Bir zaman o yalvarıb demişdi: “Ey Rəbbim! Məni tənha buraxma. Sən varislərin ən xeyirxahısan!”
90. Biz onun duasını qəbul etdik, ona Yəhyanı bəxş etdik və zövcəsini ona *uşaq doğmağa* qadir etdik. Həqiqətən, onlar yaxşı işlər görməyə tələsər, ümid və qorxu ilə Bizə yalvarardılar. Onlar Bizə müti *qullar* idilər.
91. İsmətini qoruyan *Məryəmi də yada sal!* Biz ona Öz ruhumuzdan *Cəbrail vasitəsilə* üfurdük, onu və onun oğlunu aləmlərə bir dəlil etdik.
92. Həqiqətən, bu, vahid bir din olaraq sizin *hamınızın* dininizdir. Mən də sizin Rəbbinizəm. Elə isə Mənə ibadət edin!
93. Lakin onlar özlərinə məxsus dini öz aralarında parçalayıb dəstələrə ayrıldılar. Onların hamısı Bizim hüzurumuza qayıdacaqlar.

94. Kim mömin olduğu halda yaxşı işlər görsə, onun zəhməti inkar olunmaz. Şübhəsiz ki, Biz onun *əməllərini* yazırıq.
95. Məhv etdiyimiz obalara qadağa qoyulmuşdur və onların *əhalisi bir daha bu dünyaya* qayıtmayacaqlar.
96. Nəhayət, Yəcuc və Məcuc *səddi* açıldığı və onlar təpələrdən axışib gəldikləri zaman;
97. haqq olan vədimiz yaxınlaşdıqda kafirlərin gözləri dərhal bərələcəkdir. *Onlar deyəcəklər: "Vay halımıza! Biz bundan qafil idik. Üstəlik zalım da olmuşuq!"*
98. *Ey kafirlər!* Siz və Allahdan başqa tapındıklarınız Cəhənnəm odunusunuz. Siz *mütləq* ora girəcəksiniz.
99. Əgər bunlar məbud olsaydılar, ora girməzdilər. Halbuki hamısı orada əbədi qalacaq.
100. Onlar orada inildəyəcək və *heç nə* eşitməyəcəklər.
101. Əzəldən özlərinə ən gözəl aqibət yazılmış insanlara gəldikdə isə, onlar Oddan uzaqlaşdırılmış olacaqlar.
102. Onlar onun xışlıtısını belə eşitməyəcəklər. Onlar ürəklərinin istədiyi şeylər arasında əbədi qalacaqlar.
103. Ən böyük dəhşət onları kədərləndirməyəcək. Mələklər onları qarşılayıb: "Bu sizə vəd olunmuş gününüzdür!" – *deyəcəklər.*

104. O gün göyü yazılı səhifələrin büküldüyü kimi bükəcəyik. *Məxluqatı* ilk dəfə yaratdığımız kimi yenə əvvəlki halına qaytaracağıq. Biz vəd vermişik. Sözsüz ki, Biz onu yerinə yetirəcəyik.
105. Biz Zikrdən (Lövh-i məhfuzdakı yazıdan) sonra *nazil etdiyimiz* kitablarda da yazmışdıq ki, yer üzünə Mənim əməlisaleh qullarım varis olacaqlar.
106. Həqiqətən, bunda ibadət edənlər üçün bir bildiriş vardır.
107. Səni də aləmlərə ancaq rəhmət olaraq göndərdik.
108. De: "Mənə belə vəhy olunur ki, sizin məbudunuz Tək olan İlahdır. Siz müsəlman olacaqsınız mı?"
109. Əgər onlar üz döndərsələr, de: "*Mən bu dini* sizə olduğu kimi təbliğ etdim. Sizə vəd olunan şeyin yaxın və ya uzaq olduğunu bilmirəm.
110. Söz yoxdur ki, Allah açıq deyilən sözü də, sizin gizlədib saxladığınızı da bilir.
111. Mən isə bilmirəm, bəlkə də, bu sizi sınaqdan keçirtmək və müəyyən müddət ərzində bu *dünyada* faydalanmağınız üçündür."
112. *Peyğəmbər* dedi: "Ey Rəbbim! *Mənimlə kafirlər arasında* ədalətlə hökm ver! Sizin aid etdiyiniz sifətlərə qarşı ancaq Mərhəmətli olan Rəbbimizdən kömək diləmək lazımdır."

22 - əl-Həcc «Həcc» surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Ey insanlar! Rəbbinizdən qorxun! Həqiqətən, o saatın (Qiyamətin) sarsıntısı müdhiş bir şey olacaq.
2. Onu görəcəyiniz gün hər bir əmzikli qadın əmizdirdiyini unudacaq, hər bir hamilə qadın bətnindəkini salacaqdır. İnsanları sərxoş görəcəksən, halbuki onlar sərxoş olmayacaqlar. Lakin Allahın əzabı hədsiz şiddətlidir.
3. İnsanlardan eləsi də var ki, heç nə bilmədiyi halda Allah haqqında mübahisə edir və hər bir asi şeytana itaət edir.
4. Onun haqqında belə yazılmışdır; kim *şeytanla* dostluq etsə, *şeytan* onu *doğru* yoldan çıxardıb alovlu Odun əzabına sürükləyər.
5. Ey insanlar! Yenidən diriləcəyinizə şübhə edirsinizsə, *bilin ki*, həqiqətən də, Biz sizi torpaqdan, sonra nütfədən, sonra laxtalanmış qandan, daha sonra tam bir şəkllə salınmış və ya salınmamış bir parça ətdən yaratdıq ki, *qüdrətimizi* sizə bəyan edək. Bətnlərdə istədiyimizi müəyyən bir vaxt ərzində saxlayırıq. Sonra sizi *oradan* uşaq kimi çıxarırdıq ki, yetkinlik çağına yetişəsiniz. Sizdən kimisi *yetkinlik yaşına çatmamış* vəfat edir, kimisi də ömrü-

nün ən rəzalətli dövrünə çatdırılır ki, *vaxtilə* bildiyi şeyləri unutsun. Sən yer üzünü cansız görürsən. Biz ona yağmur endirdiyimiz zaman o, hərəkətə gəlib qabarır və cürbəcür gözəl bitkilər bitirir.

6. Bunun səbəbi Allahın Haqq olmasındadır. O, ölü-ləri dirildir və hər şeyə qadirdir.
7. O saat (Qiyamət) gələcəkdir, ona heç bir şək-k-şüb-hə yoxdur və Allah qəbirlərdə olanları dirildəcəkdir.
8. İnsanlar içərisində eləsi də vardır ki, heç bir biliyi, doğru yol göstəricisi və nur saçan bir kitabı olma-dan Allah haqqında mübahisə edir.
9. O, başını *təkəbbürlə* o yan-bu yana çevirir ki, *insan-ları* Allahın yolundan sapdırsın. O bu dünyada rüsvay olacaq, Qiyamət günü isə Biz ona Cəhən-nəm məşəqqətini nəsib edəcəyik.
10. *Ona deyiləcəkdir:* "Bu, əvvəllər öz törətdiyin əməl-lərin əvəzidir, yoxsa Allah qullarına əsla zülm edən deyildir."
11. İnsanlardan eləsi də var ki, Allaha şüb-hə ilə iba-dət edir. Əgər ona bir xeyir çıtsa, onunla rahatlıq tapar. Yox, əgər başına bir iş gəlsə, üz döndərüb *küfrə* qayıdar. O *adam* dünyanı da itirər, axirəti də. Gerçək zərər də elə budur.
12. O, Allahı tər-k edərək özünə nə zərər, nə də xeyir verə bilməyə-nə yalvarır. Uzaq azğınlıq da elə bu-dur.
13. Həm də zərəri xeyrindən daha yaxın olana yalva-rır. O nə pis köməkçi, nə pis yoldaşdır!

14. Allah iman gətirib yaxşı işlər görənləri *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan cənnətlərə daxil edəcək. Şübhəsiz ki, Allah istədiyini edər.
15. Kim Allahın, dünyada və axirətdə Öz *peyğəmbərinə* kömək göstərməyəcəyi gümanındadırsa, qoy yuxarıya – *evinin tavanına* bir ip salıb *boynuna keçirsin*, sonra da *ayağını yerdən* üzsün və görsün ki, onun bu hiyləsi, qəzəbinə səbəb olduğu *Allahın bu köməyinə* mane ola bilərmi?
16. Beləcə, Biz *Quranı* açıq-aydın ayələr kimi nazil etdik. Allah istədiyi kəsi doğru yola yönəldir.
17. Şübhəsiz ki, Qiyamət günü Allah möminlər, yəhudilər, sabiilər, nəsrənilər, atəşpərəstlər və müşriklər arasında hökm verəcəkdir. Həqiqətən, Allah hər şeyə şahiddir.
18. Məgər göylərdə və yerdə olanların, günəşin, ayın, ulduzların, dağların, ağacların, heyvanların və insanların xeyli hissəsinin Allaha səcdə etdiyini görmürsənmi? Onların əksəriyyəti isə əzab çəkməyə layiq olanlardır. Allahın alçaltdığı kimsəyə heç kəs hörmət qoymaz. Həqiqətən, Allah istədiyini edər.
19. Onlar öz Rəbbi barəsində höcətləşən iki dəstədir. Kafirlər üçün oddan paltar biçiləcək, başlarına da qaynar su töküləcəkdir.
20. Bununla, onların bətnlərindəkiləri və dərisi əridiləcəkdir.

21. Onlar üçün dəmir toppuzlar da hazırlanmışdır.
22. Onlar hər dəfə oradan çıxmaq, qəmdən qurtarmaq istədikdə yenidən oraya qaytarılacaq *və onlara: "Dadın odun əzabını!" – deyiləcəkdir.*
23. Həqiqətən də, Allah iman gətirib yaxşı işlər görənləri *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan cənnətlərə daxil edəcəkdir. Onlar orada qızıl bilərziklərlə və incilərlə bəzədiləcək, libasları da ipəkdən olacaqdır.
24. Onlar gözəl kəlamlar öyrənməyə nail olmuş və Tərifəlayiq *Allahın* yoluna yönəldilmişlər.
25. Kafir olanlara, *insanları* həm Allah yolundan, həm də bütün insanlar – istər yerlilər, istərsə də gəlmələr – üçün qurduğumuz Məscidulharamdan sapdıranlara və orada zülm etməklə *haqdan* dönmək istəyənlərə ağırılı-acılı bir əzab daddıracağıq.
26. Bir zaman Biz İbrahimə *müqəddəs* Evin yerini nişan verib: "Mənə heç bir şeyi şərik qoşma, Evimi təvaf edənlər, namaza duranlar, rüku və səcdə edənlər üçün təmizlə!" – *demişdik.*
27. İnsanlar arasında həcci elan et ki, onlar sənin yanına piyada və ya hər bir uzaq yoldan gələn qayısbaldır dəvələr üstündə gəlsinlər.
28. Qoy onlar öz mənfəətlərinin şahidi olsunlar və məlum günlərdə Allahın onlara verdiyi heyvanları *qurban kəsərkən* Allahın adını çəksinlər. Onlardan özünüz də yeyin, sıxıntı içində olan yoxsullara da yedirdin!

29. Sonra həcc ayinlərini tamamlasınlar, nəzirlərini yerinə çatdırsınlar və qədim Evi təvaf etsinlər.
30. Bax belə! Hər kim Allahın haram buyurduqlarına hörmət etsə, bu, Rəbbi yanında onun üçün xeyirli olar. *Haram olduğu* sizə oxunanlardan başqa, qalan heyvanlar sizə halal edilmişdir. Elə isə murdar bütldərdən uzaq olun, yalan sözlərdən də çəkinin;
31. ancaq tək Allaha ibadət edənlərdən və Ona şərik qoşmayanlardan olun! Kim Allaha şərik qoşsa, sanki o, göydən düşər, quşlar onu alıb aparar, yaxud külək onu sovurub uzaq bir yerə atar.
32. Bax belə! Hər kim Allahın ayinlərinə hörmət etsə, *bilsin ki*, bu, qəlblərin təqvasındandır.
33. *Qurbanlıq heyvanlarda* sizin üçün müəyyən bir vaxta qədər mənfəət vardır. Sonra onların kəsiləcəyi yer qədim Evin yaxınlığındadır.
34. Biz hər bir ümmət üçün qurbangah müəyyən etdik ki, Allahın onlara ruzi olaraq verdiyi heyvanları *qurban kəsərkən* Allahın adını çəksinlər. Sizin məbudunuz Tək olan İlahdır. Yalnız Ona itaət edin. Sən müti olanlara müjdə ver;
35. o kəslərə ki, Allah anıldığı zaman qəlbləri qorxuya düşər, başlarına gələnlərə səbir edər, namaz qılar və onlara verdiyimiz ruzidən *Allah yolunda* xərcləyərler.
36. Biz qurbanlıq dəvələri də sizin üçün Allahın *dininin* ayinlərindən etdik. Onlarda sizin üçün xeyir

vardır. *Onları* səf-səf düzülmüş halda *kəsərkən* Allahın adını çəkin. Böyrü üstə yıxıldıqları zaman onlardan özünüz də yeyin, aza qane olan kasıba və dilənçiyə də yedirdin. Qurbanlıq heyvanları sizə beləcə ram etdik ki, bəlkə şükür edəsiniz.

37. Onların nə əti, nə də qanı, Allaha çatmaz. Ona yalnız sizin təqvanız çatır. Sizi doğru yola yönəltdiyinə görə Onu uca tutasınız deyə, bu *heyvanları* sizə beləcə ram etdi. *Sən* yaxşılıq edənləri müjdələ!
38. Şübhəsiz ki, Allah iman gətirənləri mühafizə edir. Həqiqətən, Allah heç bir nankor xaini sevmir.
39. *Kafirlərin* vuruşa başladığı insanlara, *o kafirlərlə vuruşmağa* icazə verilmişdir. Çünki onlar zülmə məruz qalmışlar. Şübhəsiz ki, Allah onlara kömək etməyə qadirdir.
40. Onlar ancaq “Rəbbimiz Allahdır” – dediklərinə görə haqsız yerə yurdlarından çıxarıldılar. Əgər Allah insanların bəzilərini digərləri ilə dəf etməsəydi, içərisində Allahın adı çox zikr olunan hücrələr, kilsələr, sinaqoqlar və məscidlər dağılıb gərdədi. Allah Ona yardım edənlərə, mütləq yardım edir. Şübhəsiz ki, Allah Qüvvətlidir, Qüdrətlidir.
41. Əgər onlara yer üzündə hökmranlıq versək, onlar namaz qılar, zəkat verər, yaxşı işlər görməyi əmr edib, pis işlər görməyi qadağan edərlər. Bütün işlərin aqibəti Allaha aiddir.

42. Əgər səni yalançı saysalar, *bil ki*, səndən əvvəl Nuhun qövümü də, Ad və Səhud qövmləri də *elçiləri* yalançı saymışdı.
43. İbrahim qövümü də, Lut qövümü də,
44. Mədyən əhli də *elçiləri yalançı saymışdı*. Musa da yalançı sayılmışdı. Mən kafirlərə möhlət verdim, sonra onları *əzabla* yaxaladım. Mənim onları inkar etməyimin necə olduğunu bir *görəydin!*
45. Neçə-neçə şəhər olmuşdur ki, *əhalisi* zülm edərkən Biz onları məhv etdik. İndi onlar özülünə qədər uçulmuşdur. Neçə-neçə tərk edilmiş quyu və neçə-neçə boş qalmış qəsir də vardır.
46. Məgər onlar yer üzündə gəzib dolaşaraq *zalım*ların *aqibətini* qəlbləri ilə düşünüb, qulaqları ilə eşitmirlər? Axı əslində gözlər deyil, kökslərdəki qəlblər kor olur.
47. Onlar səndən əzabın tez gəlməsini istəyirlər. Allah Öz vədinə əsla xilaf çıxmaz. Rəbbinin yanında olan bir gün sizin saydığınızın min ili kimidir!
48. Neçə-neçə şəhərə, *əhalisi* zülm edərkən möhlət verdim, sonra onları *əzabla* yaxaladım. Dönüş də ancaq Mənədir!
49. De: "Ey insanlar! Mən sizə yalnız açıq-aydın xəbərdarlıq edənəm.
50. İman gətirib yaxşı işlər görənlər üçün bağışlanma və bol ruzi hazırlanmışdır.

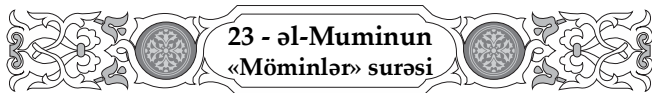
51. Ayələrimizi qüvvədən salmağa cəhd göstərənlər isə Cəhənnəm sakinləridirlər.
52. Biz səndən əvvəl elə bir elçi, elə bir peyğəmbər göndərməmişik ki, o, *ayələrimizi oxumaq* istədikdə şeytan onun oxuduğuna gizlicə *vəsvəsə* verməsin. Lakin Allah şeytanın gizlicə təlqin etdiyini yoxa çıxarar. Sonra da Allah Öz ayələrini möhkəmlə-dər. Allah *hər şeyi* biləndir, hikmət sahibidir.
53. *Belə edər ki*, şeytanın gizli təlqini qəlbində xəstəlik olanlar və qəlbi sərt olan insanlar üçün bir sınaq *vasitəsinə* çevrilsin. Həqiqətən, zalımlar uzaq bir ayrılıq içindədirlər.
54. Qoy elm verilən kəslər, bu *Kitabın* Rəbbin tərəfin-dən *göndərilmiş* həqiqət olduğunu bilsinlər ki, ona inansınlar və qəlbləri ona bağlansın. Şübhəsiz ki, Allah iman gətirənləri düz yola yönəldər.
55. Kafir olanlar isə, o saat (Qiyamət) qəflətən onların başlarının üstünü alanadək, yaxud səmərəsiz bir günün əzabı onlara gəlib yetişənədək, *Quran* bə-rəsində şəkk-şübhə içində qalarlar.
56. O gün hökm yalnız Allahındır. *Allah* onların ara-sında hökm verəcəkdir. İman gətirib yaxşı işlər görənlər Nəim cənnətlərində olacaqlar.
57. Kafir olub ayələrimizi yalan hesab edənləri isə rüsvayedicı bir əzab gözləyir.
58. Allah yolunda hicrət edənlərə, sonra öldürülənlə-rə və yaxud ölənlərə Allah hökmən gözəl ruzi ve-

rəcəkdir. Həqiqətən, Allah ruzi verənlərin ən yaxşısidir!

59. *Allah* onları razı qalacaqları yerə daxil edəcəkdir. Həqiqətən, Allah *hər şeyi* biləndir, həlimdir!
60. Bax belə! Hər kim özünə verilən cəza kimi cəza versə, sonra yenə də haqsızlığa məruz qalsa, *bilsin ki*, Allah ona mütləq kömək edəcəkdir. Həqiqətən, Allah əfv edəndir, Bağışlayandır!
61. Bu belədir. Çünki Allah gecəni gündüzə, gündüzü də gecəyə qatır. Allah Eşidəndir, Görəndir.
62. Bu belədir. Çünki Allah Haqdır. *Kafirlərin* Ondan başqa yalvardıqları isə batildir. Həqiqətən, Allah Ucadır, Böyükdür.
63. Məgər Allahın göydən yağış yağdırdığını və *onunla* yer üzünü yaşıllığa bürüdüyunü görmürsənmi? Həqiqətən, Allah Lütfkardır, Xəbərdardır.
64. Göylərdə və yerdə nə varsa, Onundur. Həqiqətən, Allah Zəngindir, Tərifəlayiqdir.
65. Məgər Allahın quruda olanları və Öz əmri ilə dənizdə üzən gəmiləri sizə ram etdiyini görmürsənmi? Göyü də Öz izni olmadan yerə düşməsin deyə O tutub saxlayır. Həqiqətən, Allah insanlara qarşı çox şəfqətlidir, rəhmlidir.
66. Sizə həyat verən, sonra öldürəcək, daha sonra dirildəcək məhz Odur. İnsan, həqiqətən də, nankordur.
67. Biz hər ümmət üçün onun yerinə yetirə biləcəyi bir şəriət müəyyən etdik. Qoy onlar bu işdə sə-

- ninlə höcətləşməsinlər. Sən *onları* Rəbbinə *ibadət etməyə* dəvət et. Həqiqətən, sən düz yoldasan.
68. Əgər səninlə mübahisə etsələr, de: "Allah sizin nə etdiyinizi daha yaxşı bilir.
69. İxtilaf etdiyiniz məsələlər barəsində Allah sizə Öz hökmünü Qiyamət günü verəcəkdir."
70. Məgər bilmirsən ki, Allah göydə və yerdə olanları bilir? Həqiqətən, bu, Yazıda mövcuddur. Şübhəsiz ki, bu, Allah üçün asandır.
71. Onlar Allahu qoyub, haqqında heç bir dəlil nazil edilməyən və üstəlik özlərinin də bilmədikləri bir şeyə ibadət edirlər. Zalımlara kömək edən olmaz.
72. Kafirlərə açıq-aydın ayələrimiz oxunduqda sən onların üzündə nifrət görərsən. Onlar az qalırlar ki, ayələrimizi onlara oxuyanların üstünə cumsunlar. De: "Sizə bundan daha pisini xəbər verimmi? *Bu*, Cəhənnəmdir! Allah onu kafirlərə vəd etmişdir. Ora nə pis qayıdış yeridir!"
73. Ey insanlar! Sizə bir məsəl çəkilir. Onu dinləyin. Şübhəsiz ki, Allahdan başqa ibadət etdikləriniz bir milçək belə yarada bilməzlər, hətta bunun üçün bir yerə yığışsalar belə. Əgər milçək onlardan bir şey götürüb aparsa, bunu ondan geri ala bilməzlər. İstəyən də aciz qalar, istənilən də!
74. Onlar Allahu lazımınca qiymətləndirmədilər. Şübhəsiz ki, Allah Qüvvətlidir, Qüdrətlidir!
75. Allah mələklərdən də elçilər seçir, insanlardan da. Həqiqətən, Allah Eşidəndir, Görəndir!

76. *Allah* onların keçmişini və gələcəyini bilir. Bütün işlər Allaha qayıdır.
77. Ey iman gətirənlər! Rükü edin, səcdəyə qapanın, Rəbbinizə ibadət edərək yaxşı işlər görün ki, bəlkə nicat tapasınız.
78. Allah yolunda lazımınca cihad edin. O, sizi seçdi və atanız İbrahimin dinində olduğu kimi, bu din-də də sizin üçün heç bir çətinlik yaratmadı. Peyğəmbər sizə, siz də insanlara şahid olasınız deyə, Allah həm əvvəl *nazil etdiyi kitablarda*, həm də bu *Kitabda* sizi müsəlman adlandırdı. Elə isə namaz qılın, zəkat verin və Allaha möhkəm sarılın. O sizin Himayədarınızdır. O nə gözəl Himayədar, nə gözəl Yardımçıdır!

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Möminlər, həqiqətən də, nicat tapmışlar;
 2. o kəslər ki, namazlarında mütidirlər,
 3. o kəslər ki, sözbazlıqdan qaçırar,
 4. o kəslər ki, zəkat verirlər,
 5. o kəslər ki, övrət yerlərini *həmişə* qoruyurlar,
 6. zövcələri və sahib olduqları cariyələr istisnadır.
- Onlar *buna görə heç* qınanmazlar.

7. Bundan artığına can atanlar isə həddi aşanlardır.
8. O *mömin* kəslər ki, əmanətlərini və vədlərini qoruyurlar.
9. O kəslər ki, namazlarını öz vaxtlarında qılırlar.
10. Məhz onlar – varis olanlardır.
11. O kəslər ki, Firdovs cənnətinə varis olacaqlar; onlar orada əbədi qalacaqlar.
12. Həqiqətən, Biz insanı palçıq cövhərindən yaratdıq.
13. Sonra nütfə halında möhkəm yerdə yerləşdirdik.
14. Sonra nütfədən laxtalanmış qan yaratdıq; sonra o qandan bir parça ət yaratdıq; sonra o bir parça ət-dən sümüklər yaratdıq; sonra da sümükləri ət ilə örtükdük; sonra da onu başqa bir məxluq olaraq xəlq etdik. Yaradanların ən yaxşısı olan Allah *ən Əzəmətli*, xeyiri və bərəkəti bol olandır!
15. Şübhəsiz ki, bundan sonra siz mütləq öləcəksiniz.
16. Sonra da Qiyamət günü dirildiləcəksiniz.
17. Biz sizin üstünüzdə yeddi göyü yaratdıq. Məxluqatımızdan da xəbərsiz olmamışıq.
18. Biz göydən lazımi qədər su endirib onu yerdə saxladıq. Şübhəsiz ki, Biz onu yox edə də bilərik.
19. Sonra həmin su ilə xurma ağaclarını və üzüm bağlarını sizin üçün yetişdirdik. Sizin üçün orada yediyiniz çoxlu meyvələr vardır.
20. Biz Sina dağında bir ağac bitirdik ki, *barından* yeyənlərə həm yağ, həm də şirə verir.

21. Həqiqətən, ev heyvanlarında da sizin üçün ibrət var. Biz onların bətnində olandan sizlərə içirdirik. Sizin üçün onlarda *başqa* faydalar da var. Üstəlik onlardan yeyirsiniz də.
22. Siz həm o heyvanlarla, həm də gəmilər ilə daşıınırsınız.
23. Həqiqətən, Biz Nuhu öz qövmünə elçi göndərdik. O dedi: "Ey qövmüm! Allaha ibadət edin! Sizin Ondan başqa heç bir məbudunuz yoxdur. Məgər qorxmursunuz?"
24. Qövmünün kafir zadəganları dedilər: "O da sizin kimi sadəcə bir insandır. Sizə böyüklük etmək istəyir. Əgər Allah *elçi göndərmək* istəsəydi, mələklər göndərərdi. Biz bunu ulu babalarımızdan eşitməmişik.
25. Bu ancaq cinli bir adamdır. Odur ki, ona münasibətdə bir müddət gözləyin!"
26. O dedi: "Ey Rəbbim! Onların məni yalançı saymasına qarşı mənə kömək et!"
27. Biz ona vəhy etdik: "Gözlərimiz önündə və vəhyimizlə gəmini düzəlt. Əmrimiz gəldiyi və təndir qaynadığı zaman hər canlıdan bir cüt *erkək və dişi*, barəsində söz keçmiş (əleyhinə hökm verilmiş) kəslər istisna olmaqla, öz ailəni gəmiyə mindir. Zalımlar barəsində Mənə müraciət etmə. Çünki onlar *suya* qərq olunacaqlar.

28. Sən yanında olanlarla birlikdə gəmiyə mindiyin zaman de: "Bizi zalım qövmədən xilas edən Allaha həmd olsun!"
29. *Həmçinin* de: "Ey Rəbbim! Məni mübarək bir yerə çıxart. Sən yer verənlərin ən yaxşısısan!"
30. Şübhəsiz ki, bunda ibrətlər vardır. Həqiqətən, Biz *qullarımızı beləcə* sınağa çəkirik.
31. Onlardan sonra isə başqa bir nəsil yaratdıq.
32. Onlara da özlərindən bir elçi göndərdik. O dedi: "Allaha ibadət edin! Sizin ondan başqa heç bir məbudunuz yoxdur. Məgər qorxmursunuz?"
33. Qövmünün kafir olan, Axirətə qovuşacaqlarını yalan hesab edən və dünya həyatında firavanlıq nəsb etdiyimiz zadəganları dedilər: "O sizin kimi sadəcə bir insandır. Yediyinizdən o da yeyir, içdiyinizdən o da içir.
34. Əgər siz özünüz kimi adi bir insana itaət etsəniz, mütləq ziyana uğrayarsınız.
35. O sizə ölüb torpağa və sür-sümüyə çevrildikdən sonra *dirildilib yenidən* çıxarılacağınızı vəd edir?
36. Sizə vəd olunan şey *həqiqətdən* çox uzaqdır, çox uzaq!
37. Dünya həyatımızdan başqa heç bir həyat yoxdur; ölüb dirilirik (birimiz ölür, digərimiz anadan olur) və biz dirilməyəcəyik.
38. Bu, ancaq Allaha iftira yaxan bir adamdır. Biz ona inanan deyilik."

39. O dedi: "Ey Rəbbim! Onların məni yalançı saymasına qarşı mənə kömək et!"
40. *Allah* dedi: "Onlar tezliklə peşman olacaqlar!"
41. Onları qaçılması mümkün olmayan qorxunc bir səs yaxaladı. Biz onları daşqının apardığı çör-çöpə döndərdik. Məhv olsun zalım adamlar!
42. Onlardan sonra başqa-başqa nəsillər yaratdıq.
43. Heç bir ümmət öz əcəlini nə qabaqlaya bilər, nə də yubandırar.
44. Sonra bir-birinin ardınca elçilərimizi göndərdik. Hər dəfə hər hansı bir ümmətə peyğəmbər gəldikdə, onlar onu yalançı saydılar. Biz də onları bir-birinin ardınca *məhv edib* əfsanələrə çevirdik. Məhv olsun iman gətirməyən adamlar!
45. Sonra Musanı və qardaşı Harunu ayələrimizlə və açıq-aydın bir dəlillə göndərdik –
46. Fironun və onun əyanlarının yanına. Onlar isə təkəbbürlük göstərdilər. Çünki onlar özlərini yüksək tutan adamlar idilər.
47. Onlar dedilər: "Bunların tayfası bizə kölə olduğu halda, biz özümüz kimi iki adama inanacağıq?"
48. Beləliklə, onları yalançı saydılar və həlak edilənlərdən oldular.
49. Biz Musaya Kitab verdik ki, bəlkə onlar doğru yola yönəlsinlər!
50. Biz Məryəm oğlunu və onun anasını bir dəlil etdik. Onları əlverişli bir yerdə, çeşmə axan bir təpədə yerləşdirdik.

51. Ey elçilər! Halal nemətlərdən yeyin və yaxşı işlər görün! Mən, həqiqətən, sizin nə etdiklərinizi bilirəm!
52. Həqiqətən, bu, vahid bir din olaraq sizin dininizdir. Mən də sizin Rəbbinizəm. Elə isə Məndən qorxun.
53. Lakin ümmətlər özlərinin dinini aralarında parçalayıb firqələrə bölündülər. Hər firqə özündə olana sevinir.
54. Sən onları bir müddət öz cəhaləti içində burax!
55. Yoxsa *günahkarlar* elə hesab edirlər ki, onlara var-dövlət və övlad verməklə
56. onlara yaxşılıq etməyə tələsirik? Xeyr, onlar *bu işin* fərqinə varmırlar.
57. Həqiqətən, Rəbbinin qorxusundan əsim-əsim əsənlər,
58. Rəbbinin ayələrinə iman gətirənlər,
59. Rəbbinə şəriq qoşmayanlar,
60. Rəbbinə qayıdacaqlar deyə yerinə yetirməli olduqlarını qəlbləri qorxa-qorxa yerinə yetirənlər –
61. Məhz onlar yaxşı işlər görməyə tələsər və bu işlərdə öndə gedərlər.
62. Biz hər kəsi yalnız qüvvəsi çatdığı qədər yükləyirik. Yanımızda haqqı deyən bir Kitab vardır. Onlara zülm olunmaz.
63. Lakin onların qəlbi bundan xəbərsizdir. Onların bundan əlavə gördükləri başqa *pis* işləri də vardır.

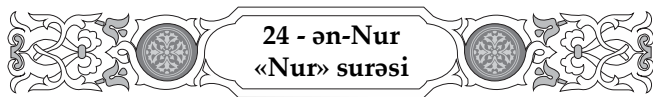
64. Nəhayət, onların cah-calal içində yaşayanlarını əzabla yaxaladığımız zaman fəryad qoparırlar.
65. *Onlara deyiləcək:* "Bu gün fəryad qoparmayın! Qətiyyə, Biz sizə heç bir köməklik göstərməyəcəyik!"
66. Ayələrim sizə oxunurdu, siz isə arxa çevirirdiniz.
67. Həm də *Kəbə ilə* təkəbbürlük edir, gecələr toplanıb yaramaz sözlər danışırıdınız.
68. Məgər *kafirlər* bu Söz haqqında düşünmürlərmi? Yaxud onlara ulu babalarına gəlməyən bir şey gəldi?
69. Yoxsa onlar özlərinə göndərilmiş Elçini tanımayıb buna görə də onu inkar edirlər?
70. Yaxud: "O cinlidir?" – deyirlər. Xeyr, o elçi onlara haqqı gətirmişdir. Lakin onların çoxu haqqı xoşlamır.
71. Əgər haqq onların nəfslərinin istəklərinə tabe olsaydı, göylər, yer və onlarda olanlar fəsada uğraydı. Doğrusu, Biz onlara Zikr (Quran) gətirdik, onlar isə özlərinə verilən Zikrdən üz döndərirlər.
72. Yoxsa sən onlardan bir mükafat istəyirsən? Rəbbinin mükafatı daha xeyirlidir. O, ruzi verənlərin ən yaxşısıdır!
73. Sən, həqiqətən də, onları düz yola çağırırsan.
74. Axirətə inanmayanlar isə doğru yoldan çıxırlar.
75. Əgər Biz onlara rəhm edib düşükləri bələdan xilas etsək, onlar *yənə* öz azğınlıqları içində sərgərdan gəzəcəklər.

76. Biz onları əzabla yaxaladıq, onlar yenə öz Rəbbinə boyun əymədilər, *Ona* yalvarıb-yaxarmadılar.
77. Nəhayət, şiddətli əzab qapısını onların üzünə açdığımız zaman dərhal ümitsizliyə qapıldılar.
78. Sizin üçün qulaq, göz və ürəklər yaradan Odur. Siz çox az şükür edirsiniz.
79. Sizi yer üzündə yerləşdirən Odur. Siz Onun hüsuruna toplanacaqsınız.
80. Dirildən də, öldürən də Odur. Gecə ilə gündüzün bir-birini əvəz etməsi *Ona* aiddir. Məgər *bunu* anlamırsınız?
81. Xeyr, onlar da əvvəlki *ümmətlərin* dedikləri kimi dedilər.
82. Onlar dedilər: “Məgər biz ölüb torpaq və sür-sümük olduqdan sonra dirildiləcəyik?”
83. Bu *dirilmə* həm bizə, həm də əvvəllər atalarımıza vəd olunmuşdu. Bu, keçmişdəkilərin əfsanələrindən başqa bir şey deyil.
84. De: “Əgər bilirsinizsə, *deyin* görüm yer və onun üstündə olanlar kimindir?”
85. Onlar: “Allahındır!” – deyəcəklər. De: “Bəs düşünüb ibrət almırsınız?”
86. De: “Yeddi göyün Rəbbi və əzəmətli Ərşin Rəbbi kimdir?”
87. Onlar: “Allahdır!” – deyəcəklər. De: “Bəs qorxmursunuz?”

88. De: "Əgər bilirsinizsə, *deyin görüm* hər şeyin hök-mü əlində olan, himayə edən, Özünün isə hima-yəyə ehtiyacı olmayan kimdir?"
89. Onlar: "Allahdır!" – deyəcəklər. De: "Bəs necə olur ki, aldanırsınız?"
90. Xeyr, Biz onlara haqqı gətirdik. Onlar isə yalançı-dırlar!
91. Allah Özünə heç bir övlad götürməmişdir. Onun-la yanaşı *ibadətə layiq olan* heç bir məbud yoxdur. Əks təqdirdə hər bir məbud öz yaratdıqlarını özü idarə etmək istəyər və onların bir qismi digərinə üstün gəlməyə can atardı. Allah onların *Ona* aid etdikləri sifətlərdən uzaqdır.
92. O, qeybi və aşkarı biləndir. *Allah müşriklərin* *Ona* qoşduqları şəriklərdən çox ucadır.
93. De: "Ey Rəbbim! Əgər onlara vəd olunanı mənə göstərəcəksənsə,
94. məni zalım adamların içində qoyma, ey Rəbbim!"
95. Sözsüz ki, Biz onlara vəd etdiyimizi sənə göstər-məyə qadirik.
96. Sən pisliyi yaxşıqla dəf et. Biz onların aid etdik-ləri sifətləri daha yaxşı bilirik.
97. De: "Ey Rəbbim! Şeytanların vəsvəşələrindən Sə-nə sığınırım!
98. Onların mənə yaxınlaşmalarından Sənə sığınırım, ey Rəbbim!"

99. Nəhayət, onlardan birinə ölüm gəldiyi zaman deyər: "Ey Rəbbim! Məni geri qaytar.
100. Bəlkə, tərək etdiyim yaxşı əməlləri *indi* edəm." Xeyr! Onun bu dedikləri ancaq *boş* bir sözdür. Onların arxasında diriləcəkləri günə qədər bərzəx *həyatı* vardır.
101. Sur üfürüləcəyi gün onların aralarında qohumluq əlaqəsi olmayacaq və onlar bir-birindən hal-əhval tutmayacaqlar.
102. *O gün* məhz tərəziləri ağır gələnələr nicat tapacaqlar.
103. Tərəziləri yüngül gələnələr isə özlərini ziyana uğradanlardır. *Onlar* Cəhənnəmdə əbədi qalacaqlar.
104. Od onların üzünü yandıracaq və onlar orada qıc olmuş vəziyyətdə qalacaqlar.
105. Məgər Mənim ayələrim sizə oxunmurdumu, siz də onları yalan hesab etmirdinizmi?
106. Onlar deyəcəklər: "Ey Rəbbimiz! Bədbəxtliyimiz bizə üstün gəldi və biz doğru yoldan azan bir cəmaat olduq.
107. Ey Rəbbimiz! Bizi oradan çıxart! Əgər bir də *günah işlərə* qayıtsaq, həqiqətən də, zalım olarıq."
108. *Allah* buyuracaq: "Orada alçalmış vəziyyətdə qalın və Mənə heç nə deməyin!
109. Həqiqətən, qullarımdan bir zümrə var idi ki, onlar: "Ey Rəbbimiz! Biz iman gətirdik. Bizi bağış-

- la, bizə rəhm et! Sən rəhm edənlərin ən yaxşısısan!" – deyirdilər.
110. Siz isə onları məsxərəyə qoyurdunuz. Sonda bu *məsxərə* Məni yada salmağı belə sizə unutdurdu. Siz onlara gülürdünüz.
111. Bu gün Mən səbir etdiklərinə görə onları mükafatlandırdım. Şübhəsiz ki, uğur qazananlar da onlardır!"
112. Allah kafirlərdən: "Yer üzündə neçə il qaldınız?" – deyə soruşacaq.
113. Onlar: "Bir gün yaxud bir gündən də az qaldıq. Sən *günləri* sayanlardan soruş" – deyəcəklər.
114. *Allah* deyəcək: "Siz *orada* çox az qaldınız. Kaş *bunu* biləydiniz!
115. Yoxsa elə hesab edirdiniz ki, sizi əbəs yerə yaratmışıq və siz *heç vaxt* Bizə qaytarılmayacaqsınız?"
116. Haqq Hökmdar olan Allah *hər şeydən* ucadır! Ondan başqa *ibadətə layiq olan* heç bir məbud yoxdur. O, dəyərli Ərşin Rəbbidir.
117. Kim Allahla yanaşı, haqqında özünün heç bir dəlili olmadığı başqa bir məbuda ibadət edərsə, onun cəzasını Rəbbi Özü verəcəkdir. Şübhəsiz ki, kafirlər nicat tapmazlar!
118. De: "Ey Rəbbim, bağışla və rəhm et! Sən rəhm edənlərin ən yaxşısısan!"

24 - ən-Nur «Nur» surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. *Bu*, Bizim nazil edib *sizə* vacib buyurduğumuz bir surədir. Biz onda açıq-aydın ayələr nazil etdik ki, bəlkə, düşünüb ibrət alasınız.
2. Zinakar qadının və zinakar kişinin hər birinə yüz çubuq vurun. Əgər Allaha və axirət gününə inanırsınızsa, Allahın dininə görə onlara yazığınız gəlməsin. Qoy möminlərdən bir dəstə onların əzabına şahid olsun.
3. Zinakar kişi ancaq zinakar və ya müşrik bir qadınla evlənə bilər. Zinakar qadın da yalnız zinakar və ya müşrik bir kişiylə ərə gedə bilər. Möminlərə isə bu, haram edilmişdir.
4. İsmətli qadınları *zinada* günahlandırıb, sonra dörd şahid gətirməyən kəslərə səksən çubuq vurun və onların şahidliyini heç vaxt qəbul etməyin. Onlar əsl fasiqdir.
5. Bundan sonra tövbə edib özlərini islah edənlərdən başqa. Şübhəsiz ki, Allah Bağışlayandır, Rəhmlidir.
6. Arvadlarını *zinada* günahlandırıb özlərindən başqa şahidləri olmayanların hər birinin şahidliyi, özünün doğru danışanlardan olmasına dair dörd dəfə Allahı şahid tutması,

7. beşinci dəfə isə: “Əgər yalan danışanlardandırsa, Allah ona lənət eləsin!” – *deməsidir*.
8. Qadının da ərinin yalan danışanlardan olduğuna dair dörd dəfə Allahı şahid tutması cəzanı ondan dəf edər.
9. Beşinci dəfə: “Əgər *ər* doğru danışanlardandırsa, Allahın o qadına qəzəbi tutsun!” – *deməlidir*.
10. Əgər Allahın sizə lütfü və mərhəməti olmasaydı, Allah tövbələri qəbul edən və Hikmət sahibi olmasaydı, *yalan danışanlar Allahın lənətinə gələrdilər*.
11. Şübhəsiz ki, *Aişə barəsində* yalan xəbər gətirənlər özünüzdən olan bir dəstədir. Onu özünüzdən üçün pis bir şey hesab etməyin. Əksinə, bu sizin üçün xeyirlidir. O dəstədən olan hər bir şəxsin qazandığı günahın cəzası vardır. İçərilərindən günahın böyüyünü öz üstünə götürəni isə böyük bir əzab gözləyir.
12. Siz bunu eşitdiyiniz zaman mömin kişilər və qadınlar bir-biriləri haqda yaxşı fikirdə olub: “Bu, açıq-aydın bir böhtandır!” – deməli deyildilərmimi?!
13. Həmçinin, buna dair dörd şahid gətirməli deyildilərmimi?! Madam ki, şahid gətirmədilər, deməli, onlar Allah yanında əsl yalançıdırlar.
14. Əgər Allahın dünyada və axirətdə sizə lütfü və mərhəməti olmasaydı, dedi-qodularınıza görə sizə böyük bir əzab toxunardı.
15. O zaman siz bunu dilinizə gətirir, bilmədiyiniz sözü danışır və onu əhəmiyyətsiz bir şey hesab

edirdiniz. Halbuki bu, Allah yanında çox böyük günahdır.

16. Siz onu eşitdiyiniz zaman: “Bizə bunu danışmaq yaraşmaz. *Ey Allah! Sən pak və müqəddəsən! Bu, böyük bir böhtandır!*” – deməli deyildinizmi?!
17. Əgər möminsinizsə, *bilin ki*, Allah sizə bir daha buna bənzər şeyləri təkrarən etməməyinizi nəsihət edir.
18. Allah Öz ayələrini sizə belə izah edir. Allah *hər şeyi* biləndir, hikmət sahibidir.
19. Möminlər arasında əxlaqsızlığın yayılmasını istəyən kimsələr üçün dünyada və axirətdə acılı-ağrılı bir əzab vardır. Allah bilir, siz isə bilmirsiniz.
20. Əgər Allahın sizə lütfü və mərhəməti olmasaydı, Allah şəfqətli və rəhmli olmasaydı, *yaydığınız şayiələrə görə sizi məhv edərdi*.
21. Ey iman gətirənlər! Şeytanın izi ilə getməyin. Kim şeytanın izi ilə getsə, *bilsin ki*, o *şeytan* iyrənc və yaramaz işlər görməyi əmr edir. Əgər Allahın sizə lütfü və mərhəməti olmasaydı, sizdən heç kəs heç vaxt təmizə çıxmazdı. Lakin Allah istədiyini təmizə çıxardır. Allah *hər şeyi* eşidəndir, *hər şeyi* biləndir.
22. Qoy aranızda olan fəzilət və sərvət sahibləri qohumlara, miskinlərə və Allah yolunda hicrət edənlərə *heç bir şey* verməyəcəklərinə and içməsinlər.

Qoy əfv edib bağışlasınlar. Məgər siz Allahın sizi bağışlamasını istəmirsinizmi? Allah Bağışlayan-
dır, Rəhmlidir.

23. *Murdar əməldən* xəbəri olmayan ismətli mömin qadınları *zinada* günahlandıranlar dünyada və axirətdə lənətə düşər olarlar. Onları böyük bir əzab gözləyir –
24. o gün ki, dilləri, əlləri və ayaqları etdikləri əməllər barəsində onların əleyhinə şəhadət verəcəkdir.
25. O gün Allah onlara özlərinə layiq cəzanı tam verəcək və onlar Allahın Aydın Haqq olduğunu biləcəklər.
26. Murdar qadınlar murdar kişilərə, murdar kişilər isə murdar qadınlara, eləcə də təmiz qadınlar təmiz kişilərə, təmiz kişilər də təmiz qadınlara layiqdirlər. Bunlar iftiraçıların söylədiklərindən uzaqdırlar. Onları bağışlanma və bolluca ruzi gözləyir.
27. Ey iman gətirənlər! Özgə evlərə icazə almadan və onların sakinlərinə salam vermədən girməyin. Bu sizin üçün daha yaxşıdır. Bəlkə, düşünüb ibrət alasınız.
28. Əgər orada heç kəsi tapmasanız, sizə izin verilməyincə ora girməyin. Sizə: “Qayıdın!” – deyilsə, qayıdın. Bu sizin üçün daha təmizdir. Allah nə etdiklərinizi bilir.
29. İstifadə edə biləcəyiniz və yaşayış üçün olmayan evlərə *izinsiz* daxil olmaq sizin üçün günah deyil-

dir. Allah sizin aşkara çıxardığınızı da, gizlində saxladığınızı da bilir.

30. Mömin kişilərə de ki, *harama baxmayıb* gözlərini aşağı diksinlər və cinsiyyət üzvlərini *zinadan* qorusunlar. Bu onlar üçün daha təmiz olar. Şübhəsiz ki, Allah onların nə etdiklərindən xəbərdardır.
31. Mömin qadınlara da de ki, *harama baxmayıb* gözlərini aşağı diksinlər və cinsiyyət üzvlərini *zinadan* qorusunlar. Qoy onlar – görünənlər istisna olmaqla, zinətlərini *naməhrəmə* göstərməsinlər; örtüklərini yaxalarının üstünə salsınlar; zinətlərini ərlərindən, yaxud atalarından, yaxud ərlərinin atalarından, yaxud öz oğullarından, yaxud ərlərinin oğullarından, yaxud qardaşlarından, yaxud qardaşlarının oğullarından, yaxud bacılarının oğullarından, yaxud öz *müsəlman* qadınlarından, yaxud sahib olduqları kölələrdən, yaxud ehtirasını itirmiş kişi xidmətçilərdən, yaxud qadınların çılpqlığını hələ anlamayan uşaqlardan başqasına göstərməsinlər; gizlətdikləri zinət əşyaları bilinsin deyə ayaqlarını *yərə* vura-vura yeriməsinlər. Ey iman gətirənlər! Hamınız Allaha tövbə edin ki, bəlkə nicat tapasınız.
32. Aranızdakı subay kişiləri və ərşiz qadınları, əməlisaleh kölə və kənizlərinizi evləndirin. Əgər onlar kasıbdırlarsa, Allah öz lütfü ilə onları varlı edər. Allahın *lütfü* genişdir, *O hər şeyi biləndir*.

33. Qoy evlənməyə imkanı olmayanlar, Allah Öz lütfü ilə onları varlandırıana qədər, ismətlərini qorusunlar. Sahib olduğunuz kölələrdən *özünün azad olmasına dair sizdən yazılı məktub istəyənlərə*, – əgər onlarda bir xeyir görürsünüzsə – istədikləri məktubu yazıb verin. Allahın sizə verdiyi maldan onlara da verin. Əgər kənizləriniz ismətlərini qorumaq istəsələr, fani dünya malı əldə edəcəksiniz deyə onları zinakarlığa məcbur etməyin. Kim onları *bu işə* məcbur etsə, *bilsin ki*, onlar məcbur edildikdən sonra Allah *onları* bağışlayar və *onlara* rəhm edər.
34. Biz sizə açıq-aydın ayələr, sizdən əvvəl gəlib-gedənlər barəsində məsəllər və müttəqilər üçün öyüd-nəsihət nazil etdik.
35. Allah göylərin və yerin nurudur. Onun *möminlərin qəlbində olan* nuru, içində çıraq olan bir taxçaya bənzəyir; o çıraq şüşənin içindədir, şüşə isə, sanki inci kimi bir ulduzdur. O *çıraq* təkcə şərqə və ya təkcə qərbə aid edilməyən *daim günəş şüaları altında qalan* mübarək zeytun ağacından yandırılır. Onun yağı, özünə od toxunmasa da, sanki işıq saçır. *Bu*, nur üstündə nurdur. Allah istədiyini Öz nuruna yönəldir. Allah insanlar üçün məsəllər çəkir. Allah hər şeyi biləndir.
36. *Bu nur* Allahın, tikilib ucaldılmasına və içində Öz adının zikr edilməsinə izin verdiyi evlərdədir.

Mömin kişilər orada səhər-axşam Ona təriflər deyirlər.

37. O kişilər ki, nə ticarət, nə də alış-veriş onları Allahu zikr etməkdən, namaz qılmaqdan və zəkat verməkdən yayındırmır. Onlar qəlblərin və gözlərin çevriləcəyi bir gündən qorxurlar.
38. *Bu ona görədir* ki, Allah onları, etdikləri əməllərin ən gözəli ilə mükafatlandırırsın, onlara olan lütfünü artırısın. Allah istədiyinə hesabsız ruzi verir.
39. Kafirələrin əməlləri səhradakı ilğıma bənzəyir ki, susamış kimsə onu su hesab edər. Ona yaxınlaşdıqda isə onun heç nə olduğunu görər. O öz yanında Allahu tapar. O da onun cəzasını verər. Allah tez haqq-hesab çəkəndir.
40. Yaxud *onların əməlləri* əngin dənizdəki qaranlığa bənzəyir. Onu bir dalğa, onun üstündən də *başqa* bir dalğa örtər; onun da üstündə bir bulud var; bir-birinin üstündə olan qaranlıqlar! *İnsan* əlini çıxartsa, az qala onu görməz. Allah kimə nur verməsə, onun nuru olmaz.
41. Məgər göylərdə və yerdə olanların, həm də qanad açıb uçan quşların Allaha təriflər dediklərini görmürsənmi? Hər biri öz duasını və həmd-sənasını bilir. Allah onların nə etdiklərini bilir.
42. Göylərin və yerin mülkü Allaha məxsusdur. Dönüş də Allahadır.

43. Məgər görmürsənmi ki, Allah buludları qovur, sonra onları bir-birinə qovuşdurur, sonra da onları bulud topasına çevirir. Sən onun arasından yağmur çıxdığını görürsən. *Allah* göydən, oradakı dağlar kimi buludlardan dolu yağdırır. Sonra da onunla istədiyini vurur, istədiyindən də onu uzaq edir. Buludların şimşəyinin parıltısı az qalır ki, gözləri kor etsin.
44. Allah gecə və gündüzü bir-biri ilə əvəz edir. Həqiqətən, bunda bəsirət sahibləri üçün bir ibrət var.
45. Allah hər bir canlıyı sudan yaratmışdır. Onlardan bəzisi qarnı üstə sürünür, bəzisi iki ayaq üstündə gəzir, bəzisi də dörd ayaq üstündə gəzir. Allah istədiyini yaradır. Şübhəsiz ki, Allah hər şeyə qadirdir.
46. Biz açıq-aydın ayələr nazil etdik. Allah istədiyini düz yola yönəldir.
47. *Münafıqlar*: "Allaha və Peyğəmbərə iman gətirdik, itaət etdik!" – deyirlər. Bundan sonra isə onlardan bir dəstə üz çevirir. Onlar mömin deyillər.
48. Aralarında hökm vermək üçün Allaha və Onun Elçisinə çağırıldıqları zaman onlardan bir dəstə üz çevirir.
49. Onlar haqlı olsaydılar, itaət edib onun yanına gələrdilər.
50. Onların qəlbində xəstəlikmi var? Yoxsa onlar şübhəyəmi düşüblər? Ya da Allahın və Onun Elçisi-

nin onlara haqsızlıq edəcəklərindən qorxurlar? Xeyr, məhz onlar zalımdırlar.

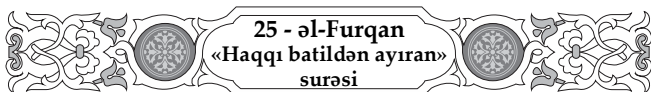
51. Aralarında hökm vermək üçün Allaha və Onun Elçisinə çağırıldıqda möminlərin sözü ancaq: "Eşidirik və itaət edirik!" – demələridir. Nicat tapanlar da məhz onlardır.
52. Allaha və Onun Elçisinə itaət edənlər, Allahdan qorxub çəkinənlər – məhz onlar uğur qazananlardır.
53. *Münafıqlar* Allaha çox möhkəm and içdilər ki, əgər sən onlara əmr etsən, onlar mütləq *döyüşə* çıxacaqlar. De: "And içməyin! İtaətiniz bəllidir. Şübhəsiz ki, Allah nə etdiklərinizdən xəbərdardır."
54. De: "Allaha və Peyğəmbərə itaət edin." Əgər üz çevirsəniz, *bilin ki*, o, ancaq özünə həvalə edilənə cavabdehdir, siz də ancaq özünüzdə həvalə edilənə cavabdehsiniz. Əgər ona itaət etsəniz, doğru yola yönəlmiş olarsınız. Peyğəmbərin öhdəsinə düşən isə ancaq açıq-aşkar təbliğ etməkdir.
55. Allah sizlərdən iman gətirib yaxşı işlər görənlərə vəd etmişdir ki, özlərindən əvvəlkiləri varislər etdiyi kimi onları da yer üzünün varisləri edəcək, möminlər üçün Özünün bəyəndiyi dinini möhkəmləndirəcək və onların qorxusunu sonra əminliklə əvəz edəcəkdir. Onlar Mənə ibadət edir və heç nəyi Mənə şərikin qoşmurlar. Bundan sonra küfr edənlər – məhz onlar fasiqlərdir.

56. Namaz qılın, zəkat verin və Peyğəmbərə itaət edin ki, sizə rəhm edilsin.
57. Kafirlərin yer üzündə *Allahdan* yaxa qurtara biləcəklərini zənn etmə. Onların gedəcəkləri yer Oddur. Ora nə pis dönüş yeridir!
58. Ey iman gətirənlər! Sahib olduğunuz kölələr və həddi-buluğa çatmayanlar *yanınıza girmək istədikdə* qoy üç vaxtda sizdən izin istəsinlər: səbh namazından əvvəl, günorta paltarınızı çıxartdığınız zaman və gecə namazından sonra. *Bu* sizin çılpaq ola biləcəyiniz üç vaxtdır. Qalan vaxtlarda bir-birinizin yanına *icazəsiz* girməkdə nə sizə, nə də onlara heç bir günah gəlməz. Allah ayələri sizə belə izah edir. Allah *hər şeyi* biləndir, hikmət sahibidir.
59. Sizin uşaqlar da həddi-buluğa çatanda qoy özlərindən əvvəlkilər *yanınıza girmək üçün* izin istədikləri kimi izin istəsinlər. Allah Öz ayələrini sizə belə izah edir. Allah *hər şeyi* biləndir, hikmət sahibidir.
60. Ərə getməkdən ümidini üzmüş yaşlı qadınlara ayıb yerlərini göstərmədən hicablarını soyunmasında günah yoxdur. Lakin bunu etməmək onlar üçün daha xeyirlidir. Allah *hər şeyi* eşidəndir, *hər şeyi* biləndir.
61. Kora, çolağa, bir də xəstəyə günah gəlməz. Sizin özünüzdə də öz evlərinizdə, yaxud atalarınızın evlərində, yaxud analarınızın evlərində, yaxud qar-

daşlarınızın evlərində, yaxud bacılarınızın evlərində, yaxud əmilərinizin evlərində, yaxud bibilərinizin evlərində, yaxud dayılarınızın evlərində, yaxud xalalarınızın evlərində, yaxud açarları əllərinizdə olan evlərdə, yaxud dostlarınızın evlərində yemək yeməkdə heç bir günah gəlməz. Bir yerdə, yaxud ayrı-ayrılıqda yemək yeməyinizdə də sizə heç bir günah gəlməz. Evlərə daxil olduğunuz zaman özünüzü Allah tərəfindən mübarək və çox xoş bir salamlə salamlayın. Allah ayələrini sizə belə izah edir ki, başa düşəsiniz.

62. Möminlər ancaq Allaha və Onun Elçisinə iman gətirən kimsələrdir. Onlar ümumi bir işə görə *Peyğəmbərlə* bir yerdə olduqda ondan izin almamış heç yerə getmirlər. Səndən izin istəyənlər, sözsüz ki, Allaha və Onun Elçisinə iman gətirənlərdir. Əgər onlar bəzi işləri üçün səndən izin istəsələr, onlardan istədiyin kəsə izin ver və onlar üçün Allahdan bağışlanma dilə. Həqiqətən, Allah Bağışlayandır, Rəhmlidir.
63. Peyğəmbəri, öz aranızda bir-birinizi çağırdığınız kimi çağırmayın. Allah sizin aranızdan daldalanaraq xəlvətcə çıxıb gedənləri bilir. Qoy onun əmrinə qarşı çıxanlar başlarına bir bəla gəlməsindən, yaxud özlərinə ağırlı-acılı bir əzab üz verməsindən qorxsunlar.

64. Göylərdə və yerdə nə varsa, Allaha məxsusdur. O sizin nə əməl sahibi olduğunuzu və *qullarının* Onun hüsuruna qaytarılacaqları günü bilir. Allah onlara nə etdiklərini bildirəcək. Allah hər şeyi bilir.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Aləmləri xəbərdar etməsindən ötrü Öz quluna Furqanı nazil edən *Allah ən Əzəmətli*, xeyiri və bərəkəti bol olandır!
2. Göylərin və yerin səltənəti Ona məxsusdur. O, Özünə oğul götürməmişdir, səltənətində də heç bir şəriki yoxdur. O, bütün şeyləri xəlq etmiş və onlara münasib bir biçim vermişdir.
3. *Kafirlər* isə Onun əvəzinə heç nəyə fayda verməyən, həm də özləri yaradılan, özlərinə nə bir zərər, nə də bir xeyir verməyə qadir olmayan, öldürməyə, həyat verməyə və yenidən diriltməyə qüdrəti olmayanları özlərinə məbud götürdülər.
4. *Kafirlər*: “Bu, *Muhəmmədin* uydurduğu yalandan başqa bir şey deyil. Ona bu işdə başqa adamlar da kömək etmişlər” – dedilər. Beləcə, onlar haqsızlığa və iftiraya yol verdilər.

5. Onlar: “Bu, keçmişdəkilərin nağıllarıdır. O bunları *başqasına* yazdırmışdır. Bunlar səhər-axşam onun özünə oxunur” – dedilər.
6. De: “Onu göylərdə və yerdə olan sirləri bilən *Allah* nazil etmişdir. Həqiqətən, O, Bağışlayandır, Rəhm-lidir!”
7. Onlar dedilər: “*Bu* necə elçidir ki, yemək yeyir, bazarları gəzib dolaşır? Nə üçün ona özü ilə birlikdə xəbərdarlıq edən bir mələk göndərilmədi?
8. Niyə ona bir xəzinə verilmədi? Niyə meyvəsindən yeyib dolanmasından ötrü bir baği olmadı?” Zalımlar: “Siz ancaq sehrlənmiş bir adamın ardınca gedirsiniz” – dedilər.
9. Gör sənə aid necə məsəllər çəkdi! Onlar *haqq yoldan* azdılar və bir daha o yolu tapa bilməyəcəklər!
10. İstəsə, sənin üçün onların dediklərindən daha xeyirlisini, *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan cənnətlər yaradan, sənin üçün qəsrlər inşa edə bilən *Allah ən Əzəmətli*, xeyiri və bərəkəti bol olandır!
11. Üstəlik, onlar o saati (Qiyaməti) yalan saydılar. Biz də o saati yalan sayanlardan ötrü yandırır-yaxan bir od hazırladıq.
12. Onlar *Cəhənnəm* odunu uzaq məsafədən gördükdə belə, onun necə qəzəblə qaynamasını duyacaq və xışiltısını eşidəcəklər.
13. Onlar əlləri boynunda bağlı halda *Cəhənnəmin* dar bir yerinə atıldıqları zaman ölüm diləyəcəklər.

14. *Onlara deyilər:* "Bu gün özünüə bir ölüm deyil, çoxlu-çoxlu ölümlər istəyin!"
15. *De:* "Bu yaxşıdır, yoxsa müttəqilərə bir mükafat və dönüş yeri olaraq vəd edilən Əbədiyyət cənnəti?"
16. Onlardan ötrü orada istədikləri hər şey vardır. Onlar orada əbədi qalacaqlar. Bu, sənin Rəbbinin Öz öhdəsinə götürdüyü *və yerinə yetirilməsi* arzu olunan bir vəddir.
17. O gün *Allah* onları və onların Allahdan başqa sitayiş etdiklərinin hamısını məhşər ayağında cəm edərək deyəcək: "Mənim bu qullarımı *haqq yoldan* sizmi azdırdınız, yoxsa onlar özləri azdılar?"
18. Onlar deyəcəklər: "Sən pak və müqəddəssən! Sənin əvəzinə özümüzə başqa himayədarlar götürmək bizə yaraşmaz. Lakin Sən onlara və atalarına o qədər firavanlıq nəsib etdin ki, axırda Zikri də yaddan çıxartdılar və məhvə məhkum olunmuş bir zümrəyə çevrildilər."
19. *Kafirlərə deyiləcək:* "Onlar sizin dediklərinizi yalan hesab etdilər. Artıq siz nə *əzabı özünüzdən* dəf edə bilər, nə də başqa bir əlac tapa bilərsiniz. Zülm edənlərinizə böyük bir əzab daddıracağıq."
20. Səndən öncəki elçilərimiz də yemək yeyər, bazarları gəzib dolanardılar. Sizin bəzilərinizi digərlərinizlə sınağa çəkdik ki, *görək* səbir edə biləcəksinizmi? Sənin Rəbbin Görəndir.
21. Bizimlə qarşılaşacaqlarını güman etməyənlər dedilər: "Nə üçün bizə mələklər göndərilmədi? Ni-

yə biz Rəbbimizi görmürük?" Onlar özləri haqqında yüksək fikirdə oldular və böyük üsyankarlıq etdilər.

22. Məhz mələkləri görəcəkləri gün günahkarlara heç bir müjdə olmayacaq. *Mələklər* deyəcəklər: "*Cənnətə girməyiniz qadağandır, qadağan!*"
23. Biz onların etdikləri əməllərə baxdıqdan sonra onları sovrulmuş toz dənəciklərinə çevirərik.
24. Həmin gün Cənnət sakinlərinin qalacağı yer daha lətafətli və istirahət edəcəyi yer daha gözəl olacaq.
25. Həmin gün göy buludla parçalanacaq və mələklər *yərə* endiriləcək.
26. Həmin gün gerçək hökm vermək ancaq Mərhəmətli *Allaha* məxsusdur. O, kafirlər üçün çətin bir gün olacaq.
27. Həmin gün zalım kimsə barmaqlarını dişləyərək deyəcək: "Kaş ki, mən Peyğəmbərin yolunu tutub gedəydim!"
28. Vay halıma! Kaş ki, filankəslə dost olmayaydım!
29. Çünki Zikr mənə çatdıqdan sonra o məni ondan uzaqlaşdırdı." Həqiqətən, şeytan insanı tənha qoyub qaçandır.
30. Peyğəmbər: "Ey Rəbbim! Qövmüm bu Quranı tərktədi!" – deyəcək.
31. Beləcə, Biz hər peyğəmbər üçün günahkarlardan bir düşmən etdik. Doğru yol göstəricisi və yardımçı olaraq Rəbbin sənə yetər.

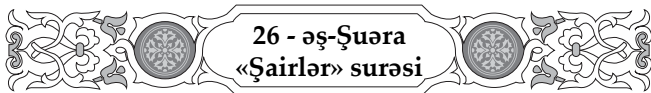
32. Kafirlər dedilər: "Nə üçün Quran ona bir dəfəyə bütöv nazil olmadı?" Biz onu sənin qəlbini möhkəmləndirmək üçün tədricən nazil etdik və onu ən gözəl şəkildə *ayəbəayə* izah etdik.
33. Onlar sənin yanına gəlib elə bir məsəl çəkməzlər ki, *ona cavab olaraq* Biz sənə haqqı və ən yaxşı yozumu verməyək.
34. Üzüstə sürüklənib Cəhənnəmə toplanacaq kimsələr – məhz onlar yerləri ən pis olan, *haqq* yoldan ən çox azan kimsələrdir.
35. Həqiqətən, Kitabı Musaya Biz verdik və qardaşı Harunu da ona köməkçi etdik.
36. *Onlara*: "Ayələrimizi yalan sayan bir tayfanın yanına gedin!" – dedik. Sonra Biz o tayfanı yerli-dibli yox etdik.
37. Biz Nuh qövmini elçiləri yalançı saydıqları zaman suda batırdıq və onları insanlar üçün bir ibrət etdik. Biz zalımlar üçün ağrılı-acılı bir əzab hazırlamışıq.
38. Biz Adı, Səmudu, Rəss əhlini və onların arasında olan bir çox nəsilləri də *məhv etdik*.
39. Biz onların hamısına məsəllər çəkdik və onların hamısını büsbütün məhv etdik.
40. *Məkkə müşrikləri* bəla yağmuru düşüb *viran qalmış* şəhərin yanından keçmişdilər. Məgər onlar onu görməmişdilər? Xeyr, onlar öldükdən sonra dirilməyə inanmırlar.

41. Onlar səni gördükdə ancaq sənə lağ edir *və deyirlər*: “Budurmu Allahın elçi göndərdiyi kəs?
42. Əgər biz məbudlarımıza tapınmaqda səbirli olmasaydıq, az qala o bizi onlardan uzaqlaşdıracaqdı.” Onlar əzabı gördükləri zaman kimin *haqq* yoldan daha çox azdığını anlayacaqlar.
43. Nəfsinin istəyini ilahiləşdirən kimsəni gördünmü? Sən ona vəkillikmi edəcəksən?
44. Yoxsa elə hesab edirsən ki, onların əksəriyyəti eşidəcək və ya anlayacaq? Onlar heyvan kimidirlər, hətta, *haqq* yoldan daha çox uzaqlaşmışlar.
45. Məgər Rəbbinin kölgəni necə uzatdığını görmürsənmi? Əgər O istəsəydi, onu hərəkətsiz halda saxlayardı. Sonra Biz günəşi onun bələdçisi etdik.
46. Sonra o kölgəni yavaş-yavaş Özümüzə tərəf çəkib qısaltdıq.
47. Sizin üçün gecəni örtük, yuxunu rahatlıq, gündüzü də canlanma vaxtı edən Odur.
48. Küləkləri Öz mərhəməti önündə *yağışdan qabaq* müjdəçi olaraq göndərən Odur. Biz göydən tərtəmiz su endirdik ki,
49. onunla ölü bir diyarı canlandırıraq, yaratdığımız neçə-neçə heyvana və neçə-neçə insana ondan içirdək.
50. Biz düşünüb ibrət alsınlar deyə *o suyu* onların arasında paylaşırdıq. Lakin insanların çoxu küfrdən başqa bir şey qəbul etmədi.

51. Əgər istəsəydik, hər kəndə qorxudan *bir peyğəmbər* göndərərdik.
52. *Belə olduqda* sən kafirlərə baş əymə və onlara qarşı *bu Quranla* böyük bir cihad et!
53. Birinin suyu dadlı və şirin, digərininki isə duzlu və acı olan iki dənizi qovuşduraraq aralarında maneə və keçilməz sədd qoyan Odur.
54. Sudan insan yaradan, ona qan qohumları və sonradan qohum olanları bəxş edən Odur. Rəbbin *hər şeyə* Qadirdir.
55. Onlar Allahı qoyub özlərinə nə xeyir, nə də zərər verə bilməyənlərə ibadət edirlər. Kafir öz Rəbbinə qarşı *şeytana* köməkçidir.
56. Biz səni ancaq müjdə verən və xəbərdarlıq edən kimi göndərdik.
57. De: "Mən bunun əvəzinə sizdən heç bir mükafat istəmirəm. Təkcə onu istəyirəm ki, insanlar Rəbbinə tərəf aparan bir yol tutsunlar."
58. Ölməz, *əbədi* Yaşayana təvəkkül et və Onu həmd-səna ilə təriflə. Onun Öz qullarının günahlarından agah olması kifayətdir.
59. O, göyləri, yeri və onların arasındakıları altı gündə yaratdı, sonra da Ərşin üzərində ucaldı. O, Mərhəmətli *Allahdır*. Bunu biləndən soruş!
60. Onlara: "Mərhəmətli *Allaha* səcdə edin!" – deyildikdə: "Mərhəmətli *Allah* nədir? Məgər bizə əmr etdiyin şeyə səcdə etməliyik?" – deyirlər. Bu da onların nifrətini artırır.

61. Səmada bürclər qoyan və orada günəş və nurlu bir ay yaradan *Allah ən Əzəmətli*, xeyiri və bərəkəti bol olandır.
62. Yada salmaq və şükür etmək istəyənlər üçün gecə ilə gündüzü bir-birinin ardınca gətirən Odur.
63. Mərhəmətli *Allahın* qulları o kəslərdir ki, onlar yer üzündə təvazökarlıqla gəzər, cahillər onlara söz atdıqda: "Salam!" – deyib keçərlər.
64. Onlar gecələrini Rəbbi üçün səcdədə və qiyamda keçirərlər.
65. Onlar deyərlər: "Ey Rəbbimiz! Cəhənnəm əzabını bizdən uzaq elə. Doğrusu, onun əzabı həmişəlikdir.
66. Həqiqətən, ora nə pis məskən, necə də pis iqamətgahdır!"
67. Onlar *mallarını* xərclədikdə nə israfçılıq, nə də xəsislik edər, bunların arasında orta bir yol tutarlar.
68. Onlar Allahla yanaşı başqa məbuda yalvarmaz, Allahın haram etdiyi cana haqsız yerə qıymaz və zina etməzlər. Bunu edən kimsə cəzalandırılır.
69. Qiyamət günü onun əzabı qat-qat artırılır və onun içində zəlil olub əbədi qalar.
70. Ancaq tövbə edib iman gətirən və saleh əməllər edənlərdən başqa. Allah onların pis əməllərini yaxşı əməllərlə əvəz edər. Allah Bağışlayandır, Rəhmlidir!

71. Kim tövbə edib yaxşı iş görərsə, o, doğrudan da Allaha tərəf qayıtmış olar.
72. Onlar yalandan şahidlik etməz, lağlağı məclisinə rast gəldikdə *oradan* ləyaqətlə ötüb keçərlər.
73. Onlara Rəbbinin ayələri xatırlandığı zaman o ayələrə qarşı kar və kor kimi davranmazlar.
74. Onlar deyərlər: "Ey Rəbbimiz! Bizə gözümüzün aydınlığı olan zövcələr və övladlar bəxş et və bizi müttəqilərə imam et!"
75. Onlar səbir etdiklərinə görə *Cənnətdə olan* yüksək məqamla mükafatlandırılacaq, orada xeyir-dua ilə, salamlarla qarşılanacaqlar.
76. Onlar orada əbədi qalacaqlar. Ora nə gözəl məskən, necə də gözəl iqamətgahdır!
77. De: "Əgər yalvarmağınız olmasaydı, Rəbbim sizə diqqət yetirməzdi. Siz *haqqı* yalan saydınız. Ona görə də *əzab sizi* rahat buraxmayacaq!"

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Ta. Sin. Mim.
2. Bunlar aydın Kitabın ayələridir.
3. Onların iman gətirmədiyinə görə özünü həlakı edəcəksən?

4. Biz istəsəydik, göydən onlara elə bir əlamət göndərdik ki, onun önündə başları itaətkarlıqla əyilərdi.
5. Mərhəmətli *Allahdan* onlara elə bir ayə gəlməz ki, ondan üz çevirməsinlər.
6. Onlar *ayələri* uydurma saydılar. Məsxərəyə qoyduqlarının xəbəri onlara yetişəcək.
7. Yoxsa, onlar yer üzündə cürbəcür gözəl bitkilər bitirdiyimizi görmürlər?
8. Həqiqətən də, bunda bir əlamət var. Lakin onların əksəriyyəti mömin olmadı.
9. Bəli, sənin Rəbbin Qüdrətlidir, Rəhmlidir.
10. Bir zaman Rəbbin Musaya demişdi: "Get o zalım qövmün –
11. Firon qövmünün yanına! Onlar qorxmurlarmı?"
12. *Musa* dedi: "Ey Rəbbim! Qorxuram ki, onlar məni yalançı hesab edələr,
13. *belə olduqda* ürəyim sıxılar, dilim də söz tutmaz. Buna görə Haruna da *vəhy* göndər.
14. Onların məndən əvəzini çıxmaq istədikləri bir günahım da var. Buna görə məni öldürəcəklərindən qorxuram."
15. *Allah* dedi: "Xeyr, *bu mümkün deyil!* İkiniz də dəlillərimizlə *onların yanına* gedin! Şübhəsiz ki, Biz də sizinləyik, *hər şeyi* eşidirik.
16. Fironun yanına gedib deyin: "Biz aləmlərin Rəbbinin elçiləyirik!

17. İsrail oğullarını bizimlə göndər!"
18. *Firon* dedi: "Biz səni körpə ikən *himayəmizə* alıb böyütmədikmi? Sən ömrünün bəzi illərini bizimlə yaşamadınmı?"
19. Elədiyin *pis* əməli də elədin. *Doğrudan da*, sən bir nankorsan!"
20. *Musa* dedi: "Mən onu edəndə nadan olmuşam.
21. Mən sizdən qorxduğum üçün yanınızdan qaçıb getdim. Amma sonradan Rəbbim mənə hökmranlıq verdi və məni elçilərdən etdi.
22. Başıma qaxdığın o nemətin də İsrail oğullarını özünə kölə etməyindir."
23. *Firon* dedi: "Aləmlərin Rəbbi nədir?"
24. *Musa* dedi: "Əgər yəqinliklə inanırsınızsa, *bilin ki*, O, göylərin, yerin və onların arasında olanların Rəbbidir!"
25. *Firon* ətrafındakılara dedi: "*Onun nə danışdığını* eşitmirsinizmi?"
26. *Musa* dedi: "O sizin də, ulu babalarınızın da Rəbbidir!"
27. *Firon* dedi: "Sizə göndərilmiş bu elçi, sözsüz ki, dəlidir!"
28. *Musa* dedi: "Əgər anlayırsınızsa, *bilin ki*, O, şərqin, qərbin və bunların arasında olanların Rəbbidir!"
29. *Firon* dedi: "Əgər məndən başqasına sitayiş etsən, səni məhbusların yanına ataram!"
30. *Musa* dedi: "Bəs sənə açıq-aşkar bir şey göstərsəm necə?"

31. *Firon* dedi: "Əgər doğru danışarlarsansa, göstər onu!"
32. *Musa* əsasını yerə atınca, o dərhal dönüb açıq-aşkar bir ilana çevrildi.
33. Əlini qoynundan çıxardan kimi o, baxanların gözü qabağında ağappaq nur saçan bir əl oldu.
34. *Firon* ətrafındakı zadəganlara dedi: "Həqiqətən də, bu, bilikli bir sehrbazdır!"
35. O öz sehri ilə sizi torpağınızdan çıxartmaq istəyir. Nə təklif edirsiniz?"
36. Onlar dedilər: "Onu qardaşı ilə bir qədər gözlət və şəhərlərə adam yığanlar göndər ki,
37. bütün bilikli sehrbazları sənin yanına gətirsinlər."
38. Beləliklə, sehrbazlar bəlli bir günün müəyyən edilmiş vaxtında toplandılar.
39. Camaata deyildi: "Siz də yığırsınızmı?"
40. Əgər sehrbazlar qalib gəlsələr, ola bilsin ki, biz də onlara tabe olaq."
41. Sehrbazlar gələn kimi *Firona* dedilər: "Əgər qalib gəlsək, bizə mükafat veriləcəkmi?"
42. *Firon* dedi: "Bəli! Belə olacağı təqdirdə sizi özümə yaxın adamlardan edəcəyəm."
43. *Musa* onlara dedi: "Nə atacaqsınızsa, atın!"
44. Onlar iplərini və əsalarını yerə atıb: "*Fironun* qüdrətinə and olsun ki, biz qalib gələcəyik!" – dedilər.
45. Sonra *Musa* əsasını atdı və əsa onların düzəltmələri şeyləri uddu.

46. Sehrbazlar səcdəyə qapandılar
47. və dedilər: "Biz iman gətirdik aləmlərin Rəbbinə –
48. Musanın və Harunun Rəbbinə!"
49. *Firon* dedi: "Mən sizə izin verməmişdən əvvəl siz ona imanımı gətirdiniz? Şübhəsiz ki, o sizə sehr öyrədən böyüyünüzdür. Tezliklə biləcəksiniz! Mən sizin əllərinizi və ayaqlarınızı çarpaz kəsdirib hamınızı çarmıxa çəkdirəcəyəm."
50. Onlar dedilər: "Zərər yox, biz *onsuz da* öz Rəbbimizə qayıdacağıq.
51. Biz *Firon xalqı arasından* ilk iman gətirənlər olduğumuza görə Rəbbimizdən günahlarımızı bağışlayacağını umuruq."
52. Biz Musaya: "Qullarımla birlikdə gecə yola çıx. Çünki siz təqib olunacaqsınız" – *deyə* vəhy etdik.
53. *Firon* şəhərlərə *əsgər* toplayanlar göndərdi.
54. *O dedi*: "Bunlar kiçik bir dəstədir.
55. Onlar bizi qəzəbləndirmişlər.
56. Biz hamımız ayıq-sayıq olmalıyıq."
57. Biz *o zalım tayfanı* bağlardan və çeşmələrdən çıxartdıq;
58. xəzinələrdən və gözəl yerlərdən də *qovduq*.
59. Beləcə, Biz İsrail oğullarını o yerlərə varis etdik.
60. Günəş üfüqdən qalxarkən *Firon* öz *əsgərləri ilə* onları təqib etməyə başladılar.
61. İki dəstə bir-birini görüncə Musanın səhabələri: "Biz yaxalanacağıq!" – dedilər.

62. *Musa* dedi: "Xeyr, Rəbbim mənimlədir. O mənə doğru yol göstərəcək!"
63. Biz Musaya: "Əsanı dənizə vur!" – *deyə* vəhy etdik. *Dəniz* dərhal yarıldı, *on iki yol açıldı* və hər biri nəhəng bir dağ kimi oldu.
64. O birilərini də ora yaxınlaşdırdıq.
65. *Musa* və onunla birlikdə olanların hamısını xilas etdik.
66. O birilərini isə suya qərq etdik.
67. Şübhəsiz ki, bu *hekayətdə* bir ibrət vardır. Lakin onların çoxu iman gətirmədi.
68. Həqiqətən, sənin Rəbbin Qüdrətlidir, Rəhmlidir.
69. Onlara İbrahimin əhvalatını da oxu.
70. Bir zaman o öz atasına və tayfasına: "Nəyə ibadət edirsiniz?" – demişdi.
71. Onlar dedilər: "Biz bütlərə ibadət edir və onlara tapınmaqda davam edirik."
72. O dedi: "Onlara yalvardığınız zaman sizi eşidirləmi?"
73. Yaxud sizə xeyir və ya zərər verirləmi?"
74. Onlar dedilər: "Xeyr, amma biz öz atalarımızın belə etdiklərini gördük."
75. O dedi: "Siz nəyə ibadət etdiyinizi görürsünüzmü –
76. həm siz, həm də ulu babalarınız?"
77. Aləmlərin Rəbbindən başqa, onların hamısı mənim düşmənimdir.
78. *O Rəbb ki*, məni yaratmış və məni doğru yola yönəltdi;

79. *O Rəbb ki, məni yedirdir və içirdir;*
80. *O Rəbb ki, xəstələndiyim zaman mənə şəfa verir;*
81. *O Rəbb ki, məni öldürəcək, sonra dirildəcəkdir;*
82. *O Rəbb ki, Haqq-hesab günü xətələrimi bağışlayacağına Ondan umuram.*
83. *Ey Rəbbim! Mənə hikmət ver və məni əməlisalehlərə qovuşdur!*
84. *Sonra gələnlər arasında həmişə yad edilib deyə mənə yaxşı ad qismət elə!*
85. *Məni Nəim bağının varislərindən et!*
86. *Atamı bağışla! Çünki o, azmışlardandır.*
87. *Onların dirildiləcəyi gün məni rüsvay etmə!*
88. *O gün ki, nə var-dövlət, nə də oğul-uşaq bir fayda verər.*
89. *Ancaq sağlam bir qəlblə Allahın hüzuruna gələnlərdən başqa!"*
90. *Cənnət müttəqilərə yaxınlaşdırılır.*
91. *Cəhənnəm də azğınlara göstərilər.*
92. *Onlara deyilər: "Hanı sizin ibadət etdikləriniz –*
93. *Allahdan başqa pənah apardıqlarınız? Onlar sizə kömək edə bilərlərmi, yaxud özlərinə köməkləri dəyə bilərmilər?"*
94. *Onlar azğınlarla birlikdə Cəhənnəmə atırlar,*
95. *İblisin bütün əsgərləri də, həmçinin.*
96. *Onlar orada höcətləşərək deyərlər:*
97. *"Allaha and olsun ki, biz açıq-aydın azğınlıq içində idik –*
98. *o vaxt ki, biz sizi aləmlərin Rəbbinə tay tuturduq.*

99. Bizi ancaq günahkarlar azdırdı.
100. İndi isə bizim nə şəfaətçilərimiz,
101. nə də *bizə* canıyanan bir dostumuz var!
102. Bir də *dünyaya* qayıda bilsəydik, möminlərdən olardıq!"
103. Şübhəsiz ki, bunda bir ibrət vardır. Lakin onların əksəriyyəti yenə iman gətirmədi.
104. Həqiqətən, sənin Rəbbin Qüdrətlidir, Rəhmlidir.
105. Nuh qövmü də elçiləri yalançı saydı.
106. O vaxt qardaşları Nuh onlara dedi: "Məgər qorxmursunuz?
107. Həqiqətən, mən sizin üçün etibar edilməli bir elçiyəm.
108. Allahdan qorxun və mənə itaət edin.
109. Mən bunun əvəzinə sizdən heç bir mükafat istəmirəm. Mənim mükafatım ancaq aləmlərin Rəbbinə aiddir.
110. Allahdan qorxun və mənə itaət edin!"
111. Onlar dedilər: "Sənə ən rəzil adamlar tabe olduğu halda biz sənə inanarıqmı?"
112. *Nuh* dedi: "Mən onların nə etdiklərini bilmirəm!
113. Onların haqq-hesabı yalnız Rəbbimə aiddir. Kaş başa düşəydiniz!
114. Mən iman gətirənləri qovan deyiləm.
115. Mən yalnız açıq-aşkar bir qorxudanam."
116. Onlar dedilər: "Ey Nuh! Əgər *dəvətinə* son qoy-masan, mütləq daşqalaq ediləcəksən."

117. *Nuh* dedi: "Ey Rəbbim! Qövmüm məni yalançı hesab etdi.
118. Mənimlə onların arasında qəti hökm ver, məni və mənimlə birlikdə olan möminləri *əzabdan* qurtar!"
119. Biz onu və onunla birlikdə olanları yüklü gəmidə xilas etdik.
120. Yerdə qalanları isə suya qərq etdik.
121. Şübhəsiz ki, bunda bir ibrət var. Lakin onların əksəriyyəti yenə iman gətirmədi.
122. Həqiqətən, sənin Rəbbin Qüdrətlidir, Rəhmlidir.
123. Ad tayfası da elçiləri yalançı saydı.
124. O vaxt qardaşları Hud onlara dedi: "Məgər qorxmursunuz?"
125. Həqiqətən, mən sizin üçün etibar etməli olduğunuz bir elçiyəm.
126. Allahdan qorxun və mənə itaət edin!
127. Mən bunun əvəzinə sizdən heç bir mükafat istəmirəm. Mənim mükafatım ancaq aləmlərin Rəbbinə aiddir.
128. Əcəba, siz hər təpədə əbəs yerə bir əlamətmi qursunuz (hündür binalarmı tikirsiniz)?
129. Sanki əbədi qalacaqsınız deyə qalalarmı tikirsiniz?
130. *Bir kəsi* yaxaladığınız zaman qəddar hökmdar kimi yaxalayırırsınız?
131. Allahdan qorxun və mənə itaət edin!
132. Bildiyiniz nemətləri sizə verəndən qorxun.
133. O sizə heyvanat və oğul-uşaq verdi,

134. *üstəlik* bağlar və çeşmələr də əta etdi.
135. Mən sizə üz verəcək böyük günün əzabından qorxuram.”
136. Onlar dedilər: “Bizə öyüd-nəsihət versən də, verməsən də, bizim üçün birdir.
137. Bu, yalnız və yalnız əvvəlkilərin adətidir.
138. Biz əzaba düşər olan da deyilik.”
139. Onlar onu yalançı saydılar. Biz də onları məhv etdik. Şübhəsiz ki, bunda bir ibrət var. Lakin onların əksəriyyəti iman gətirmədi.
140. Həqiqətən, sənin Rəbbin Qüdrətlidir, Rəhmlidir.
141. Səməd tayfası da elçiləri yalançı saydı.
142. O vaxt qardaşları Saleh onlara dedi: “Məgər qorxmursunuz?
143. Şübhəsiz ki, mən sizin üçün etibar edilməli bir elçiyəm.
144. Allahdan qorxun və mənə itaət edin.
145. Mən bunun əvəzinə sizdən heç bir mükafat istəmirəm. Mənim mükafatım ancaq aləmlərin Rəbbinə aiddir.
146. Məgər siz burada olanların içində sərbəst buraxılacaqsınız?
147. Bağlar və bulaqlar içində,
148. əkinlər və yumşaq meyvəli xurmalıqlar içində *arxayınlıqla qalacaqsınız?*
149. Dağlardan məharətlə evlər yonub düzəldəcəksiniz?
150. Allahdan qorxun və mənə itaət edin!

151. Həddi aşanların əmrinə tabe olmayın.
152. Onlar yer üzündə fəsad törədir və özlərini *günahdan* təmizləmirlər.”
153. Onlar dedilər: “Sən yalnız və yalnız sehlənmişlərdənsən.
154. Sən də bizim kimi ancaq bir insansan. Əgər doğru danışarlarsansa, bizə bir dəlil göstər.”
155. *Saleh* dedi: “*Dəlil* bu dişi dəvədir! Onun da, sizin də müəyyən edilmiş vaxtlarda su içmək haqqınız vardır. (Bir gün o su içməli, bir gün də siz su içməlisiniz).
156. Ona heç bir pislik etməyin, yoxsa böyük günün əzabı sizi yaxalayar.”
157. Onlar dəvənin diz vətərini kəsdilər, sonra da peşman oldular.
158. Əzab onları yaxaladı. Şübhəsiz ki, bunda bir ibrət vardır. Lakin onların əksəriyyəti yenə iman gətirmədi.
159. Həqiqətən, sənin Rəbbin Qüdrətlidir, Rəhmlidir.
160. Lut tayfası da elçiləri yalançı saydı.
161. O vaxt qardaşları Lut onlara dedi: “Məgər qorxmursunuz?”
162. Həqiqətən, mən sizin üçün etibar edilməli bir elçiyəm.
163. Allahdan qorxun və mənə itaət edin!
164. Mən bunun əvəzinə sizdən heç bir mükafat istəmirəm. Mənim mükafatım ancaq aləmlərin Rəbbinə aiddir.

165. Doğrudanmı siz insanlar içində ancaq kişilərlə yaxınlıq edir
166. və Rəbbinizin sizin üçün yaratdığı qadınlarınızı tərk edirsiniz? Siz, həqiqətən də, həddi aşan adamlarsınız.”
167. Onlar dedilər: “Ey Lut! Əgər *dəvətinə* son qoymasan, mütləq qovulanlardan olacaqsan!”
168. O dedi: “Mən sizin əməllərinizə nifrət edənlərdənəm.
169. Ey Rəbbim! Məni və ailəmi onların tutduqları işdən xilas et!”
170. Biz onu və onun bütün ailəsini xilas etdik.
171. Geridə qalanlar arasındakı yaşlı qadından başqa.
172. Sonra da o birilərini yerlə yeksan etdik.
173. Biz onların üstünə *daşlardan* yağış yağdırdıq. Qorxudulanların yağışı nə yaman imiş!
174. Şübhəsiz ki, bunda bir ibrət var. Lakin onların əksəriyyəti iman gətirmədi.
175. Həqiqətən, sənin Rəbbin Qüdrətlidir, Rəhmlidir.
176. Öykə əhli də elçiləri yalançı saydı.
177. O vaxt Şueyb onlara dedi: “Məgər qorxmursunuz?
178. Şübhəsiz ki, mən sizin üçün etibar edilməli bir elçiyəm.
179. Allahdan qorxun və mənə itaət edin!
180. Mən bunun əvəzinə sizdən heç bir mükafat istəmirəm. Mənim mükafatım ancaq aləmlərin Rəbbinə aiddir.

181. Ölçüyə tam riayət edin və əksik ölçənlərdən olmayın.
182. Düz tərəzi ilə çəkin.
183. İnsanların əşyalarını əksik verməyin və yer üzündə fəsad yayaraq pis işlər görməyin.
184. Sizi və əvvəlki nəsilləri Yaradandan qorxun!"
185. Onlar dedilər: "Sən yalnız və yalnız sehlənmişlərdənsən.
186. Sən də bizim kimi ancaq bir insansan. Biz səni yalançılardan *biri* hesab edirik.
187. Əgər doğru danışarlarsansa, göyün bir parçasını üstümüzə endir."
188. *Şueyb* dedi: "Rəbbim sizin nələr etdiyinizi daha yaxşı bilir."
189. Onlar isə onu yalançı saydılar və buna görə də kölgəli günün əzabı onları yaxaladı. Həqiqətən, o, böyük bir günün əzabı idi.
190. Şübhəsiz ki, bunda bir ibrət var. Lakin onların əksəriyyəti iman gətirmədi.
191. Həqiqətən, sənin Rəbbin Qüdrətlidir, Rəhmlidir.
192. Şübhəsiz ki, bu, aləmlərin Rəbbindən nazil edilmişdir.
193. Onu sadıq ruh *Cəbrail* endirdi –
194. sənin qəlbinə ki, xəbərdar edənlərdən olasan.
195. *Bu Quran* açıq-aydın ərəb dilində *nazil edildi*.
196. Şübhəsiz ki, o, keçmiş ümmətlərin kitablarında da xatırlanır.

197. Məgər İsrail oğullarından olan alimlərin onu bil-mələri onlar üçün bir əlamət deyilmi?!
198. Əgər Biz onu ərəb olmayanlardan birinə nazil et-səydik
199. və o, bunu onlara oxusaydı, yenə də ona iman gə-tirməzdilər.
200. Biz *küfrü* günahkarların qəlbinə belə salarıq.
201. Onlar ağrılı-acılı əzabı görməyənədək ona inan-mazlar.
202. O *əzab* onlara özləri də hiss etmədən qəflətən gə-ləcək.
203. Onlar deyəcəklər: "Bizə möhlət veriləcəkmi?"
204. Yenədəmi əzabımızın tez gəlməsini istəyirlər?
205. Bilirsənmi, əgər onlara illərcə firavanlıq nəsib et-sək,
206. sonra vəd olunduqları *əzab* onlara yetişsə,
207. onlara nəsib olmuş firavanlıq, *əzabımızı* onlardan dəf edə bilməz.
208. Biz heç bir kəndi onu xəbərdar edənlər olmadan məhv etmədik.
209. *Xəbərdar edənləri də* öyüd-nəsihət vermək üçün göndərdik. Biz əsla zalım olmamışıq!
210. *Qurani* şeytanlar endirmədi.
211. Onlar buna layiq deyillər və heç *bunu* bacarmaz-lar da.
212. Çünki onlar *vəhyə* qulaq asmaqdan kənar edil-mişdilər.

213. Odur ki, Allahla yanaşı başqa bir məbuda ibadət etmə, yoxsa əzaba düçar edilənlərdən olarsan.
214. Ən yaxın qohumlarını qorxut!
215. Sənə tabe olan möminləri qanadının altına al (onlara qarşı təvazökar ol)!
216. Əgər onlar sənə asi olsalar, de: "Şübhəsiz ki, mən sizin etdiyiniz əməllərdən uzağam!"
217. Qüdrətli və Rəhmli olan *Allaha* təvəkkül et!
218. O səni *namaza* duranda da görür,
219. səcdə edənlər içində hərəkət edəndə də.
220. Həqiqətən də, O, Eşidəndir, Biləndir!
221. Şeytanların kimə nazil olduqlarını sizə xəbər verimmi?
222. Onlar hər bir yalançıya və günahkara nazil olurlar.
223. *Şeytanlar vəhydən* eşitdiklərini *kahinlərə* təlqin edirlər. Halbuki onların əksəriyyəti yalançıdır!
224. Şairlərə gəldikdə isə, onlara ancaq azmışlar uyar.
225. Məgər görmürsənmi ki, onlar hər vadidə veyl-veyl gəzir (hər mövzuda şer uydurur)
226. və etmədikləri şeylərdən danışirlar?
227. Təkcə iman sahibi olub saleh əməllər edən, Allahı tez-tez yada salan və haqsızlığa məruz qaldıqdan sonra *İslam dinini* müdafiə edənlərdən başqa. Zalımlar isə qayıdacaqları yeri mütləq biləcəklər.

27 - əN-Nəml
«Qarışqalar» surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Ta. Sin. Bu, Quranın və açıq-aydın bir Kitabın ayə-ləridir.
2. Möminlərə doğru yol göstəricisi və müjdədir.
3. O kəslərə ki, namaz qılır, zəkat verir və axirətə qə-tiyyətlə inanırlar.
4. Həqiqətən, Axirətə iman gətirməyənlərin *bəd* əməl-lərini onlara yaxşı kimi göstərdik. Odur ki, onlar *azğınlıqları üzündən heç nə anlamadan yer üzündə* veyllənirlər.
5. Bunlar əzabı ağır olacaq kimsələrdir. Axirətdə ən çox ziyanə uğrayacaq kəslər də elə onlardır.
6. Həqiqətən, sən Quranı Hikmət sahibi və Bilən *Allahdan* alırsan.
7. Bir zaman Musa öz ailəsinə: "Mən, doğrudan da, bir od gördüm. *Qoy gedib* ondan sizə bir xəbər və ya bir göz gətirim ki, qızınasınız" – demişdi.
8. *Musa* oraya gəlib çatanda ona nida gəldi: "Odun içindəki də, ətrafındakı da mübarəkdirlər. Aləmlə-rin Rəbbi olan Allah pak və müqəddəsdir!
9. Ey Musa! Qüdrətli, Hikmət sahibi olan Allah Mə-nəm!

10. Əsanı *yərə* at!" *Musa* onun ilan kimi qıvrıldığını gördükdə dönüb qaçdı və geriye də dönmədi. *Allah dedi: "Ey Musa! Qorxma! Elçilər Mənim hü-zurunda qorxmazlar.*
11. Ancaq kim haqsızlıq edib sonra da pisliyin əvə-zinə yaxşılıq edərsə, *bilsin ki, Mən Bağışlayanam, Rəhmliyəm!*
12. Əlini qoynuna sal ki, *əlin oradan* ləkəsiz, ağappaq çıxsın. Firona və onun tayfasına göndərilən doq-quz dəlildən biri budur. Həqiqətən, onlar fasiq bir tayfadır!"
13. Dəlillərimiz onlara aşkar şəkildə göstərildikdə: "Bu, açıq-aydın bir sehrdir!" – dedilər.
14. Buna yəqinliklə inandıqları halda, haqsızcasına və təşəxxüslə onları inkar etdilər. Gör fəsad törədən-lərin aqibəti necə oldu!
15. Biz Davuda və Süleymana elm verdik. Onlar dedi-lər: "Bizi Öz mömin qullarının çoxundan üstün tu-tan Allaha həmd olsun!"
16. Süleyman Davuda *peyğəmbərlikdə* varis oldu və dedi: "Ey insanlar! Bizə quş dili öyrədildi və bizə hər şeydən verildi. Həqiqətən, bu, *bizə göstərilən* açıq-aşkar üstünlükdür."
17. Süleymanın cinlərdən, insanlardan və quşlardan ibarət qoşunu toplandı. Onlar *müntəzəm şəkildə* yerbəyer edildilər.
18. Nəhayət, onlar qarışqa vadisinə gəlib çatdıqda bir qarışqa dedi: "Ey qarışqalar! Yuvalarınıza girin

ki, Süleyman və onun qoşunu özləri də hiss etmədən sizi tapdayıb məhv etməsinlər.”

19. *Süleyman* qarışqanın bu sözünə gülümsədi və dedi: “Ey Rəbbim! Mənə həm mənim özümə, həm də valideynlərimə əta etdiyin nemətə şükür etmək üçün, Sənin razı qalacağın yaxşı əməli etmək üçün ilham ver və məni Öz mərhəmətinlə əməli-saleh qullarına qovuşdur!”
20. *Süleyman* quşları nəzərdən keçirib dedi: “Hüdhüdü nə üçün görmürəm? Yoxsa o burada yoxdur?”
21. O, ya mənə aşkar bir dəlil gətirməlidir, ya da mən ona şiddətli bir əzab verməliyəm və yaxud da tutub boğazını üzməliyəm.”
22. Çox keçmədən *hüdhüd* gəlib dedi: “Mən sənin bil-mədiyin bir şeyi öyrəndim. Sənə Səbadan doğru bir xəbər gətirmişəm.
23. Mən onlara hökmdarlıq edən, özünə hər şey verilmiş və çox böyük taxtı olan bir qadın gördüm.
24. Mən onun və tayfasının Allahı qoyub günəşə səcdə etdiklərinin şahidi oldum. Şeytan onların əməllərini özlərinə gözəl göstərmiş və onları *haqq* yoldan çıxartdığına görə haqqın yolunu tapa bilmirlər.
25. *Şeytan ona görə belə etmişdir* ki, göylərdə və yerdə gizli olanı aşkara çıxardan, sizin gizlətdiklərinizi də, üzə çıxartdıqlarınızı da Bilən Allaha səcdə etməsinlər.

26. Böyük Ərşin Rəbbi olan Allahdan başqa *ibadətə layiq olan məbud yoxdur.*"
27. *Süleyman* dedi: "Baxaq görək, sən doğru deyirsən, yoxsa yalançılardansan.
28. Mənim bu məktubumu apar onların yanına at. Sonra bir qədər uzaqda dur və bax gör nə cavab verəcəklər!"
29. *Qadın* dedi: «Ey əyanlar! Mənə çox əhəmiyyətli bir məktub atıldı.
30. O *məktub* Süleymandandır və *onda deyilir*: "Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!
31. Mənə qarşı təkəbbür göstərməyin və yanıma müsəlman olaraq gəlin!"»
32. *Qadın* dedi: "Ey əyanlar! Bu iş barəsində mənə məsləhət verin. Mən heç vaxt siz yanımda olmayınca qəti qərar verməmişəm."
33. Onlar dedilər: "Biz böyük bir qüvvət və qüdrət sahibiyik. Buyuruq isə sənindir. Nə buyuracağını özün düşün!"
34. *Qadın* dedi: Hökmdarlar hər hansı bir məmləkətə soxulduqları zaman onu viran qoyar, xalqının hörmətli adamlarını da zəlil edirlər. Onlar bax belə edirlər.
35. Mən onlara bir hədiyyə göndərəcəyəm və baxacağam görüm elçilər nə ilə qayıdacaqlar.
36. *Elçilər* Süleymanın yanına gəldikdə o dedi: "Siz mənə mal-dövlətləmi yardım edirsiniz? Allahın

mənə bəxş etdiyi sizin verdiyinizdən daha yaxşıdır. Siz isə ancaq öz bəxşişlərinizlə fərəhlənirsiniz.

37. Onların yanına qayıt! Biz onların üstünə qarşısında dura bilməyəcəkləri bir ordu ilə gəlib onları oradan zəlil və alçalmış vəziyyətdə çıxardırıq!”
38. *Süleyman* dedi: “Ey əyanlar! Onlar müti olaraq yanıma gəlməmiş hansınız onun taxtını mənə gətirə bilər?”
39. Cinlərdən çox qüvvətli birisi dedi: “Sən yerindən qalxmamış mən onu sənə gətirərəm. Mən bu işi görməyə çox qüvvətliyəm, etibarlıyam!”
40. Kitabdan bilgisi olan birisi isə belə dedi: “Mən onu sənə bir göz qırpımında gətirərəm!” *Süleyman* o taxtı yanında hazır durmuş görən kimi dedi: “Bu, Rəbbimin lütfündəndir ki, məni sınağa çəksin, görsün şükür edəcəyəm, yoxsa nankor olacağam! Kim şükür etsə, ancaq öz xeyrinə şükür etmiş olar, kim də nankor olsa, *bilsin ki*, həqiqətən, Rəbbim *onun şükrünə* möhtac deyil, Səxavətlidir!”
41. *Süleyman* dedi: “Onun taxtını tanınmaz hala salın, görək onu tanıyacaq, yoxsa tanımayanlardan olacaq?”
42. Qadın gəldikdə ona: “Taxtın bu cürdürmü?” – deyildi. O dedi: “Deyəsən odur!” *Süleyman* dedi: “Bizə ondan əvvəl elm verilmiş və biz müsəlman olmuşuq!”

43. Allahdan başqa tapındığı şeylər o qadını *tövhiddən* yayındırmışdır. Çünki o, kafir bir tayfadan idi.
44. Qadına: "Saraya daxil ol!" – deyildi. O, sarayı gördükdə onu dərin bir gölməçə hesab etdi və baldırlarını açdı. *Süleyman* dedi: "Bu, büllurdan hamarlanıb düzəldilmiş bir saraydır!" *Qadın* dedi: "Ey Rəbbim! Mən özümə zülm etmişdim. İndi isə Süleymana tabe olub aləmlərin Rəbbi olan Allaha təslim oldum!"
45. Biz Səmund tayfasına – Allaha ibadət edin *deyə*, qardaşları Salehi *elçi* göndərdik. Onlar isə bir-biri ilə mübarizə aparən iki firqəyə bölündülər.
46. O dedi: "Ey camaatım! Nə üçün yaxşılıqdan qa-baq pisliyə tələsirsiniz? Nə üçün Allahdan bağış-lanmağınızı diləmirsiniz? Ola bilsin ki, sizə rəhm oluna."
47. Onlar dedilər: "Biz sənin və səninlə birlikdə olan-ların ucbatından uğursuzluğa uğradıq." *Saleh* de-di: "Sizin uğursuzluğunuz Allah yanındadır. Siz sınağa çəkilən bir qövmsünüz."
48. Şəhərdə doqquz adam var idi ki, bunlar yer üzün-də fitnə-fəsad törədir, yaxşı işlər görmürdülər.
49. Onlar dedilər: "Bir-birinizin yanında Allaha and içən ki, gecə ona və ailəsinə basqın edib *onları* öldürəcək, sonra da onun yaxın qohumuna deyəcə-yik ki, biz onun ailəsinin öldürüldüyünü görmə-mişik və biz, həqiqətən, düzünü deyirik."

50. Onlar hiylə qurdular, Biz də hiylə qurduq. Lakin onlar *bunu* hiss etmədilər.
51. Bax gör onların hiylələrinin aqibəti necə oldu. Biz onları bütün tayfalarıyla birlikdə yerlə yeksan etdik.
52. Haqsızlıqları üzündən viran qalmış evləri də budur. Həqiqətən, bunda bilən adamlar üçün ibrət var.
53. İman gətirib *Allahdan* qorxanları isə xilas etdik.
54. Lutu da *yada sal*. Bir zaman o öz qövmünə demişdi: “Gözünüz görə-görə murdar işmi görəcəksiniz?”
55. Siz qadınları qoyub şəhvətlə kişilərəmi yaxınlaşacaqsınız? Yox, siz cahil bir qövmünüz!”
56. Qövmünün cavabı isə ancaq: “Lutun ailəsini kəndinizdən çıxarın. Çünki onlar təmiz qalmaq istəyən adamlardır!” – demələri oldu.
57. Biz onu və ailəsini xilas etdik. Yalnız arvadından başqa. Biz onun *arvadının* geridə qalanlardan olmasına qərar verdik.
58. Biz onların üstünə *daşlardan* yağış yağdırdıq. Qorxudulanların yağışı nə yaman imiş!
59. De: “Həmd olsun Allaha, salam olsun Onun seçdiyi qullarına! Allah yaxşıdır, yoxsa Ona şərikin qoşduqlarınız?”
60. *Bütlər yaxşıdır*, yoxsa göyləri və yeri yaradan, sizin üçün göydən yağmur endirən *Allah?! Biz o yağ-*

murla gözəl bağçalar saldıq. Halbuki siz onların ağaclarını da böyüdə bilməzdiniz. Heç Allahla yanaşı başqa bir məbudmu var? Xeyr, onlar *haqdan* yayınan qövmdürlər.

61. *Bütlər yaxşıdır*, yoxsa yeri məskən edən, arasından çaylar axıdan, üzərində möhkəm duran dağlar yaradan və iki dənizin arasında maneə qoyan *Allah?! Heç Allahla yanaşı başqa bir məbudmu var? Xeyr, onların əksəriyyəti bunu bilmirlər.*
62. *Bütlər yaxşıdır*, yoxsa darda qalan kimsə yalvardığı zaman ona cavab verən, şəri sovuşduran və sizi yer üzünün varisləri edən *Allah?! Heç Allahla yanaşı başqa bir məbudmu var? Siz necə də az düşünürsünüz?*
63. *Bütlər yaxşıdır*, yoxsa qurunun və dənizin qaranlıqlarında sizə doğru yol göstərən, küləkləri Öz mərhəməti önündə *yağışdan qabaq* müjdəçi kimi göndərən *Allah?! Heç Allahla yanaşı başqa bir məbudmu var? Allah onların qoşduqları şəriklərdən ucadır.*
64. *Bütlər yaxşıdır*, yoxsa məxluqatı əvvəldən yaradan, sonra onu yenidən dirildən, sizə göydən və yerdən ruzi verən *Allah?! Heç Allahla yanaşı başqa bir məbudmu var?" De: "Əgər doğru deyirsinizsə, dəlilinizi gətirin."*
65. De: "Allahdan başqa göylərdə və yerdə olanların heç biri qeybi bilməz. Onlar nə zaman diriləcəklərini belə bilmirlər.

66. Həm də onların elmi axirəti qavrayıb dərk edə bilməz. Üstəlik də onun barəsində şəkk-şübhə içindədirlər, hətta ona qarşı kor kimi baxarlar.”
67. Kafirlər dedilər: “Məgər biz və atalarımız torpağa qarışdıqdan sonra *qəbirlərdən* çıxardılacağıq?
68. Bu *dirilmə* həm bizə, həm də əvvəllər atalarımıza vəd olunmuşdu. Bu, keçmişdəkilərin *uydurduğu* əfsanələrdən başqa bir şey deyil.”
69. De: “Yer üzündə gəzib dolaşın və görün günahkarların aqibəti necə olmuşdur.”
70. Onlara görə kədərlənmə və qurduqları hiylələrdən ötrü də ürəyini sıxma.
71. Onlar: “Əgər doğru deyirsinizsə, bu vəd nə vaxt olacaq?” – deyirlər.
72. De: “Ola bilsin ki, tələsik istədiyiniz şeyin bir qismi, artıq sizə yaxınlaşmışdır.”
73. Həqiqətən, sənin Rəbbin insanlara qarşı lütfkardır, lakin onların əksəriyyəti naşükürdür.
74. Şübhəsiz ki, sənin Rəbbin onların qəlblərinin gizli saxladıqlarını və onların aşkar etdiklərini bilir.
75. Göydə və yerdə elə bir gizli şey yoxdur ki, açıqaydın Yazıda (Lövh-i məhfuzda) olmasın.
76. Həqiqətən, bu Quran İsrail oğullarına ixtilafda olduqları şeylərin çoxunu anlatmaqdadır.
77. Həqiqətən, o, möminlərə doğru yol göstəricisi və bir mərhəmətdir.

78. Şübhəsiz ki, sənin Rəbbin onların arasında Öz hökmünü verəcək. O, Qüdrətlidir, Biləndir!
79. Sən yalnız Allaha təvəkkül et! Çünki sən açıq-aydın haqq yoldasan.
80. Sözsüz ki, sən nə ölülərə *haqqı* eşitdirə bilərsən, nə də dönüb gedən karlara çağırışı çatdırı bilərsən.
81. Sən korları düşdükləri azgınlıqdan doğru yola çıxara bilməzsən. Sən *haqqı* yalnız müsəlman ikən ayələrimizə inananlara eşitdirə bilərsən.
82. O söz (Qiyamət) onların başlarının üstünü aldığı zaman onlar üçün yerdən elə bir heyvan çıxardırıq ki, onlarla danışib insanların ayələrimizə yəqinliklə inanmadıqlarını söyləyər.
83. Həmin gün hər ümmətin ayələrimizi yalan sayanlarından bir dəstə toplayarıq. Sonra da onlar bir yerdə *məhşərə* sürüklənərlər.
84. Nəhayət *haqq-hesab yerinə* gəldikləri zaman *Allah* deyər: "Ayələrimi başa düşmədiyiniz halda, onları yalanmı saydınız? Bəs siz nə iş görürdünüz?"
85. Zülm etdiklərinə görə o söz onları haqlayacaq və onlar danışa bilməyəcəklər.
86. Məgər onlar görmürlərmi ki, Biz gecəni onların həmin vaxt istirahət etməsi üçün yaratmış, gündüzü isə işıqlı etmişik? Şübhəsiz ki, bunda iman gətirən adamlar üçün dəlillər vardır.

87. Sur üfürüləcəyi gün Allahın istədiklərindən başqa, göylərdə və yerdə olanlar dəhşətə düşəcək və hamısı Onun hüzuruna baş əyərək gələcəkdir.
88. Sən dağlara baxıb onları hərəkətsiz durmuş güman edərsən, halbuki onlar bulud keçdiyi kimi keçib gedərlər. *Bu*, hər şeyi kamil şəkildə edən Allahın işidir. Şübhəsiz ki, O, etdiklərinizdən xəbərdardır.
89. Hər kim yaxşı əməllə gəlsə, ona daha yaxşısı (Cənnət) verilir. Onlar o gün dəhşətli qorxu hissindən uzaq olarlar.
90. Pis əməllə gələnlər isə üzüstə oda atırlar. *Onlara deyilir*: "Məgər siz ancaq etdiyiniz əməllərə görə cəzalandırılırmısınız?"
91. *De*: "Mənə ancaq bu şəhərin (Məkkənin) Rəbbinə ibadət etmək əmr edilmişdir. O şəhər ki, *Rəbbim* onu toxunulmaz buyurmuşdur. Hər şey yalnız Onundur. Mənə əmr olunub ki, müsəlman olum
92. və Quran oxuyum!" Kim doğru yolda olsa, yalnız özü üçün doğru yolda olmuş olar. *Haqq yoldan azana isə belə de*: "Mən ancaq xəbərdar edənlərdənəm!"
93. *De*: "Həmd, Allaha məxsusdur! O Öz dəlillərini sizə göstərəcək, siz də onları tanıyacaqsınız. Rəbbin sizin etdiklərinizdən qafil deyildir!"

28 - əl-Qəsəs «Əhvalat» surəsi

Mərhamətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Ta. Sin. Mim.
2. Bu, açıq-aydın Kitabın ayələridir.
3. Biz sənə, iman gətirən insanlar üçün, Musa ilə Fironun əhvalatını olduğu kimi oxuyacağıq.
4. Həqiqətən, Firon yer üzündə təkəbbürlük göstərüb onun əhalisini zümrələrə bölmüşdü. *Firon* onlardan bir zümrəni zəiflədir, onların oğlan uşaqlarını öldürür, qadınlarını isə sağ buraxırdı. Həqiqətən, o, fitnə-fəsad törədənlərdən idi.
5. Biz istədik ki, həmin yerdə aciz qalanlara mərhəmət göstərək, onları öndə gedənlər və varislər edək,
6. yer üzündə onlara hökmranlıq bəxş edək, *Firona*, *Hamana* və onların əsgərlərinə qorxub çəkindikləri şeyi göstərək.
7. Biz Musanın anasına ilham yolu ilə belə buyurduq: "Onu əmizdir. Ondan ötrü qorxduqda isə onu çaya at. Qorxma və kədərlənmə. Çünki Biz onu sənə qaytaracaq və onu elçilərimizdən biri edəcəyik."
8. Fironun ailəsi onu tapıb götürdü ki, axırda onlara düşmən və başlarına bəla olsun. Həqiqətən, *Firon*, *Haman* və onların əsgərləri günahkar idilər.

9. Fironun zövcəsi dedi: *"Bu uşaq həm mənim, həm də sənin üçün gözyadınlığıdır. Onu öldürməyin. Ola bilsin ki, o bizə bir fayda verər, yaxud da onu oğulluğa götürərik."* Onlar *bu işin sonunu* bilmirdilər.
10. Musanın anasının ürəyi boş qalmışdı (övlad dərdindən başqa heç bir şey haqda düşünmürdü). Əgər Biz, *vədimizə* inananlardan olsun deyə, onun qəlbinə səbir verməsəydik, az qala *gördüyü işi* açıb bildirəcəkdİ.
11. *Anası* onun bacısına: *"Onun dalınca get!"* – dedi. O da heç kimə hiss etdirmədən kənardan *Musaya* göz qoyurdu.
12. Daha öncə Biz ona *öz anasından başqa bütün* süd analarının *döşünü əmməyi* qadağan etmişdik. *Musanın bacısı* dedi: *"Sizin üçün onun qayğısına qalacaq və ona qarşı xeyirxah olacaq bir ailəni sizə göstərimmi?"*
13. Beləliklə, Biz onu öz anasına qaytardıq ki, gözü aydın olsun, kədərlənməsin və Allahın vədinin haqq olduğunu bilsin. Lakin onların çoxu *bunu* bilmir.
14. *Musa* yetkinləşib kamillik dövrünə çatdıqda Biz ona hökmranlıq (peyğəmbərlik) və elm əta etdik. Biz xeyirxah işlər görənləri belə mükafatlandırırıq.
15. O, şəhərə əhalisi xəbərsiz ikən daxil oldu və orada bir-biri ilə vuruşan iki kişi gördü. Biri onun tərəfdarlarından, o biri isə düşmənlərindən idi. Tərəf-

darlarından olan kəs onu düşməninə qarşı köməyə çağırıldı. Musa onu vurub öldürdü və: "Bu, şeytan əməлиндəndir. Həqiqətən, o, *haqq yoldan* azdıran açıq-aydın bir düşməndir!" – dedi.

16. *Musa* dedi: "Ey Rəbbim! Mən özüm-özümə zülm etdim. Məni bağışla!" O da onu bağışladı. Həqiqətən, O, Bağışlayandır, Rəhmlidir.
17. *Musa* dedi: "Ey Rəbbim! Mənə nemət bəxş etdiyin üçün mən heç vaxt günahkarlara arxa olmayacağam!"
18. Şəhəri gün qorxu içində ətrafa göz qoya-qoya şəhərə çıxdı. Birdən dünən onu köməyə çağıran kəs yenə fəryad qoparıb onu köməyə çağırıldı. Musa ona: "Sən, doğrudan da, açıq-aşkar yolunu azmışın birisən!" – dedi.
19. *Musa* ikisinin də düşməni olan kəsi (misirlini) yaxalamaq istədikdə, *köməyə çağıran adam* dedi: "Ey Musa! Sən dünən birini vurub öldürdüyün kimi, məni də öldürmək istəyirsən? Sən yer üzündə ancaq bir zülmkar olmaq istəyirsən. Sən islah edən-lərdən olmaq istəmirsən."
20. Şəhərin kənarından bir kişi qaça-qaça gəlib dedi: "Ey Musa! Zadəganlar səni öldürmək barəsində məşvərət edirlər. Çıx get! İnan ki, mən sənin yaxşılığını istəyənlərdənəm!"
21. Musa qorxu içində ətrafa baxa-baxa oradan çıxıb: "Ey Rəbbim! Məni zalım adamların əlindən qurtar!" – dedi.

22. O, Mədyən tərəfə yollandı və: "Ola bilsin ki, Rəbbim mənə doğru yolu göstərsin!" – dedi.
23. O, Mədyən sulağına gəlib çatanda quyunun yanında *heyvanlarına* su verən adamlar gördü. Onların yaxınlığında da *qoyunlarını o biri heyvanlardan* geri çəkən iki qız görüb: "Sizə nə olub?" – dedi. Onlar dedilər: "Çobanlar *heyvanlarını* sürüb aparmamış biz *qoyunlarımıza* su verə bilmirik. Atamız da çox qocadır."
24. *Musa* onların yerinə *qoyunlara* su verdi, sonra da kölgəyə çəkilib dedi: "Ey Rəbbim! Sənin mənə nazil edəcəyin xeyrə ehtiyacım var!"
25. *Bir qədər sonra* qızlardan biri utana-utana onun yanına gəlib dedi: "Atam bizim yerimizə *qoyunları* sulamağının haqqını ödəməkdən ötrü səni çağırır." *Musa* onun yanına gəlib *başına gələn* əhvalatı ona danışdıqda o dedi: "Qorxma! Sən zalım adamların əlindən xilas olmusan!"
26. Qızlardan biri dedi: "Atacan! Onu muzdla işə götür, çünki o, muzdla iş götürdülərinin ən yaxşısı, güclü və etibarlı olanıdır."
27. *Şueyb* dedi: "Səkkiz il mənə işləmək şərti ilə qızlarımdan birini sənə ərə vermək istəyirəm. Əgər sən *bu müddəti* on ilə çatdırsan, bu, sənin tərəfindən *bir lütf* olar. Mən sənə əziyyət vermək istəmirəm. Allah qoysa mənim əməlisalehlərdən olduğumu görəcəksən."

28. *Musa* dedi: "Bu, ikimizin arasında *olan razılıqdır*. Bu iki müddətdən hansını başa çatdırsam, mənə qarşı haqsızlıq olmamalıdır. Allah da dediyimizə vəkildir!"
29. *Musa* müddətini başa vurub ailəsi ilə birlikdə yola çıxdığı zaman Tur dağının yanında bir od gördü və ailəsinə dedi: "Dayanın! Mən bir od gördüm. Mən ondan sizə bir xəbər və ya bir köz gətirərəm ki, qızinasınız."
30. *Musa* oraya gəlib çatdıqda sağ tərəfindəki vadinin yaxınlığında olan mübarək yerdəki ağac tərəfdən ona nida gəldi: "Ey *Musa*! Aləmlərin Rəbbi olan Allah Mənəm!
31. Əsanı *yerə* at!" *Musa* onun ilan kimi qıvrıldığını görüb, geriye belə baxmadan dönüb qaçmağa başladı. *Allah* dedi: "Ey *Musa*! Yaxın gəl, qorxma! Sən əmin-amanlıqda olanlardanсан!"
32. Əlini qoynuna sal ki, *əlin oradan* ləkəsiz, ağappaq çıxsın. Qorxu keçib getsin deyə əlini özünə sıx. Bu, *Firona* və onun əyanlarına qarşı sənin Rəbbindən olan iki tutarlı dəlildir. Həqiqətən, onlar fasiq adamlardır."
33. *Musa* dedi: "Ey Rəbbim! Mən onlardan birini öldürmüşəm, qorxuram ki, onlar da məni öldürələr.
34. Qardaşım *Harun* dildə məndən daha bəlağətlidir. Onu da, *dediklərimi* təsdiqləyən bir köməkçi kimi mənimlə birlikdə göndər. Mən, həqiqətən də, onların məni yalançı sayacaqlarından qorxuram."

35. *Allah* dedi: “Biz səni qardaşınla qüvvətləndirəcək, ikinizə də dəlil verəcəyik. Onlar sizə heç bir pislik toxundura bilməyəcəklər. Dəlillərimiz sayəsində siz və sizə tabe olanlar mütləq qalib gələcəksiniz.”
36. Musa onların yanına açıq-aydın dəlillərimizlə gəldikdə onlar: “Bu ancaq uydurulmuş bir sehrdir. Biz ulu babalarımızdan belə bir şey eşitməmişik” – dedilər.
37. Musa dedi: “Rəbbim Öz tərəfindən kimin doğru yolu göstərən rəhbər gətirdiyini və Axirət yurdu-nun kimə nəsib olacağını daha yaxşı bilir. Şübhə-siz ki, zalımlar nicat tapmazlar!”
38. Firon dedi: “Ey əyanlar! Mən sizin üçün özümdən başqa bir məbud tanımıram. Ey Haman! Mənim üçün palçıqın üzərində od qala və bir qüllə düzəlt ki, Musanın məbudunun yanına qalxım. Mən, hə-qiyyətən də, onu yalançılardan hesab edirəm.
39. Firon və onun əsgərləri yer üzündə haqsız yerə təkəbbür göstərdilər və elə güman etdilər ki, hü-zurumuza qaytarılmayacaqlar.
40. Biz də onu və onun əsgərlərini tutub dənizə atdıq. Bax gör zalımların aqibəti necə oldu.
41. Biz onları oda çağıran rəhbərlər etdik. Qiyamət günü onlara kömək edilməyəcəkdir.
42. Bu dünyada onları lənətə düşər etdik. Qiyamət günü isə onlar *Allahın rəhmətindən* qovulmuş kim-sələrdən olacaqlar.

43. Biz əvvəlki nəsilləri məhv etdikdən sonra Musaya insanlar üçün açıq-aydın dəlillər, doğru yol göstəricisi və rəhmət olaraq Kitab verdik ki, bəlkə, düşünüb ibrət alsınlar.
44. Biz Musaya əmri yerinə yetirməyi tapşırıqda sən *dağın* qərb tərəfində deyildin. Sən *buna* şahid olanlardan da deyildin.
45. Lakin Biz *Musadan sonra* neçə-neçə nəsil yaratdıq və onlar uzun ömür sürdülər. Sən Mədyən sakinləri arasında olub ayələrimizi onlara oxumurdun. Lakin elçiləri Biz göndəririk.
46. Biz *Musanı* çağırdığımız zaman da sən Tur dağının yanında deyildin. Lakin səndən əvvəl özlərinə xəbərdar edən *peyğəmbər* gəlməmiş bir tayfanı xəbərdar edəsən deyə, Rəbbindən bir mərhəmət olaraq *səni peyğəmbər göndərdik ki*, bəlkə, düşünüb anlayalar.
47. Özlərinin etdikləri əməllərə görə onlara bir müsi-bət üz verdikdə: "Ey Rəbbimiz! Nə üçün bizə bir peyğəmbər göndərmədin ki, biz də Sənin ayələrinə tabe olub möminlərdən olaq?" – deməsəydilər, *səni peyğəmbər göndərməzdik*.
48. Bizim tərəfimizdən onlara haqq gəldikdə onlar: "Nə üçün Musaya verilənin bənzəri ona da verilmədi?" – dedilər. Məgər onlar daha öncə Musaya veriləni inkar etməmişdilərmi? Onlar demişdilər: "Bir-birini dəstəkləyən iki sehr (Tövrat və Qu-

ran)!" Həmçinin demişdilər: "Biz heç birinə inanmırıq!"

49. De: "Əgər doğru deyirsinizsə, Allah tərəfindən elə bir Kitab gətirin ki, bu ikisindən daha doğru yol göstərən bir rəhbər olsun və mən də ona tabe olum!"
50. Əgər sənə cavab verməsələr, bil ki, onlar nəfslərinin istəklərinə uymuşlar. Allahdan bir doğru yol göstəricisi gəlməyincə öz nəfsinin istəyinə uyardan daha çox azmış kim ola bilər?! Şübhəsiz ki, Allah zalım adamları doğru yola yönəltməz.
51. Biz Sözü onlara çatdırdıq ki, düşünüb ibrət alsınlar.
52. *Qurandan* əvvəl özlərinə Kitab verdiyimiz kəslər ona iman gətirirlər.
53. Onlara *Quran* oxunduğu zaman: "Biz ona iman gətirdik. O, həqiqətən də, Rəbbimizdən olan həqdır. Biz ondan əvvəl də müsəlman idik!" – deyirlər.
54. Səbir etdiklərinə görə onlara mükafatları ikiqat veriləcək. Onlar pisliyi yaxşıqla dəf edir və özlərinə verdiyimiz ruzidən *Allah yolunda* xərcləyirlər.
55. Onlar lağlağı eşitdikləri zaman ondan üz çevirib: "Bizim əməllərimiz bizə, sizin əməlləriniz də sizə aiddir. Sizə salam olsun! Biz cahillərə qoşulmaq istəmirik!" – deyirlər.

56. Şübhəsiz ki, sən istədiyini doğru yola yönəldə bil-məzsən. Amma Allah istədiyini doğru yola yö-nəldir. O, doğru yolda olanları daha yaxşı tanıyır.
57. Kafirlər dedilər: "Əgər biz səninlə birlikdə doğru yolla getsək, yurdumuzdan qovularıq." Məgər Biz onları Özümüzdən bir ruzi olaraq hər cür meyvənin gətirildiyi, müqəddəs, təhlükəsiz bir yerdə yerləşdirmədikmi? Lakin onların çoxu *bu-nu* bilmir.
58. Biz xoş güzəranı ilə qürrələnən neçə-neçə şəhəri məhv etdik. Budur onların yurdları. Özlərindən sonra bəzilərindən başqa *orada* heç kəs sakin ol-madı. Onlara Biz varis olduq.
59. Sənin Rəbbin *şəhərlərdən* ən mühüm olanına, özlə-rinə ayələrimizi oxuyan bir elçi göndərməmiş o şəhərləri məhv etmədi. Biz yalnız əhalisi zalım olan şəhərləri məhv etdik.
60. Sizə verilən hər şey ancaq dünya həyatının keçici zövqü və onun bərbəzəyidir. Allah yanında olan-lar isə daha xeyirli və daha sürəklidir. Məgər an-lamırsınız?
61. Məgər verdiyimiz gözəl bir vədə (Cənnətə) qovu-şan kimsə, dünya həyatının keçici zövqünü bəxş etdiyimiz, sonra da qiyamət günü *Cəhənnəmə* gə-tiriləcək kimsə ilə eyni ola bilər?
62. O gün *Allah* onları çağırır deyəcəkdir: "İddia etdi-yiniz şəriklərim haradadırlar?"

63. Barələrində Sözüün gerçəkləşəcəyi kimsələr deyəcəklər: "Ey Rəbbimiz! Bunlar bizim azdırdığımız kimsələrdir. Özümüz azdığımız kimi onları da azdırdıq. Biz *onlardan* uzaqlaşıb Sənə üz tuturuq. Doğrusu, onlar bizə ibadət etmirdilər."
64. *Müşriklərə*: "Şəriklərinizi çağırın!" – deyiləcək. *Müşriklər* onları çağıracaq, lakin *şərikləri* onlara cavab verməyəcəklər. Onlar əzabı görəcəklər. Yaxşı olardı ki, onlar doğru yolla getmiş olaydılar.
65. O gün Allah onları çağırır: "Elçilərə nə cavab verdiniz?" – deyəcək.
66. O gün xəbərlər onlardan gizli qalacaq. Onlar birbirindən *heç bir şey* soruşa bilməyəcəklər.
67. Tövbə edib iman gətirən və yaxşı işlər görən kimsəyə gəlincə, ola bilsin ki, o, nicat tapanlardan olsun.
68. Rəbbin istədiyini yaradır və *istədiyini də peyğəmbər* seçir. Onların isə seçməyə haqqı yoxdur. Allah pakdır, müqəddəsdir və onların qoşduqları şəriklərdən ucadır.
69. Sənin Rəbbin onların qəlbinin həm gizli saxladıklarını, həm də aşkar etdiklərini bilir.
70. O, Allahdır. Ondan başqa *ibadətə layiq olan* məbud yoxdur. Dünyada da, Axirətdə də həmd Ona məxsusdur. Hökm Onundur və siz Ona qaytarılacaqsınız.
71. De: "Bir deyin görək, əgər Allah gecəni üzərinizdə Qiyamətə qədər uzatsa, Allahdan başqa hansı

məbud sizə bir işıq gətirə bilər? Məgər eşitmirsiniz?”

72. De: “Bir deyin görək, əgər Allah gündüzü üzərinizdə qiyamətə qədər uzatsa, Allahdan başqa hansı məbud dincəldiyiniz gecəni sizə gətirə bilər? Məgər görmürsünüz?”
73. O, Öz mərhəməti ilə sizin üçün gecəni və gündüzü yaratdı ki, gecəni dincələsiniz və *gündüzü* Onun lütfündən *ruzi* axtarasınız. Bəlkə, şükür edəsiniz.
74. O gün Allah onları çağırır: “İddia etdiyiniz şərik-lərim haradadırlar?” – deyəcəkdir.
75. Biz hər ümmətdən bir şahid çıxardacaq və: “Dəlilinizi gətirin!” – deyəcəyik. Onlar biləcəklər ki, haqq yalnız Allaha məxsusdur. Uydurduqları *bütlər* isə onları qoyub gedəcəklər.
76. Həqiqətən, Qarun Musa ilə həmtayfa idi. Amma onlara qarşı yamanlıq edirdi. Biz ona elə xəzinələr vermişdik ki, onların açarlarını daşımaq bir dəstə qüvvətli adama ağır gəlirdi. Qövmü ona dedi: “Öyünmə! Həqiqətən, Allah öyünənləri sevmir.
77. Allahın sənə verdiyi ilə Axirət yurduna can at. Dünyadakı nəсібini də unutma. Allah sənə yaxşılıq etdiyi kimi, sən də *başqalarına* yaxşılıq et. Yer üzündə fitnə-fəsad törətməyə çalışma. Şübhəsiz ki, Allah fitnə-fəsad törədənləri sevmir.”
78. *Qarun* dedi: “Bu mənə ancaq məndə olan biliyə görə verilmişdir.” Məgər o bilmirdi ki, Allah on-

dan əvvəlki nəsillərdən, ondan daha qüvvətli və daha çox *var-dövlət* yığan kəsləri məhv etmişdir? Günahkarlar öz günahları barəsində sorğu-sual olunmaz (üzlərindən tanınarlar).

79. *Qarun* öz zinəti içində qövmünün qarşısına çıxdı. Dünya həyatını arzulayanlar dedilər: "Kaş ki, *Qaruna* verilənin bənzəri bizə də veriləydi! Həqiqətən, o, böyük qismət sahibidir."
80. Elm verilmiş kəslər isə dedilər: "Vay halınıza! İman gətirib yaxşı əməl edən kimsə üçün Allahın mükafatı daha xeyirlidir. Buna isə yalnız səbir edənlər nail olarlar."
81. Biz onu öz evi ilə birlikdə *yərə* batırdıq. Allaha qarşı ona kömək edə biləcək havadarları yox idi. Və özü də özünə kömək edə bilmədi.
82. Dünən onun yerində olmağı arzulayanlar ertəsi gün deyirdilər: "Ah, demək Allah Öz qullarından istədiyi kəs üçün ruzini artırır da, azaldar da. Əgər Allah bizə lütf etməsəydi, bizi də *yərə* batırdı. Ah, demək kafirlər nicat tapmayacaqlarmış!"
83. Biz o Axirət yurdunu yer üzündə təkəbbürlük etmək və fitnə-fəsad törətmək istəməyənlərə nəsib edirik. *Gözal* aqibət müttəqilərinidir.
84. Kim *Qiyamət günü* yaxşı əməl gətirsə, ona bundan daha yaxşısı verilir. Kim də pis əməl gətirsə, pis iş görənlərə ancaq etdikləri əməllərin cəzası verilir.
85. Quranı sənə nazil edib vacib buyuran *Allah* qayıdacağı yərə (Məkkəyə, yaxud Axirət yurduna)

səni mütləq qaytaracaqdır. De: “Rəbbim kimin hidayət gətirdiyini və kimin açıq-aydın azgınlıq içində olduğunu yaxşı bilir.”

86. Sən *bu* Kitabın sənə nazil olacağına ümid etmirdin. *Bu* ancaq Rəbbindən bir mərhəmətdir. Odur ki, heç vaxt kafirlərə arxa olma!
87. Allahın ayələri sənə nazil edildikdən sonra *muğayat ol ki*, onlar səni bu ayələrdən döndərməsinlər. Sən Rəbbinə dəvət et və müşriklərdən olma!
88. Allahla yanaşı başqa bir məbuda yalvarma! On dan başqa *ibadətə layiq olan* heç bir məbud yoxdur. Onun Üzündən başqa hər şey məhv olacaq. Hökm Onundur və siz Ona qaytarılacaqsınız.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Əlif. Ləm. Mim.
2. İnsanlar elə güman edirlər ki, təkcə: “İman gətirdik!” – demələri ilə onlardan əl çəkiləcək və onlar imtahan edilməyəcəklər?
3. Biz onlardan öncəkiləri də sınaqdan keçirmişdik. Sözsüz ki, Allah doğru danışanları da, yalançıları da aşkara çıxardacaq.

4. Yoxsa yaramaz işlərə yol verənlər Bizdən gizlənib özlərini xilas edəcəklərini zənn edirlər? Onlar nə yarıtmaq düşüncələrə dalırlar.
5. Kim Allahla qarşılaşmağa ümid edirsə, *bilsin ki*, Allahın təyin etdiyi o vaxt hökmən gələcək. O, Eşidəndir, Biləndir.
6. Cihad edən məhz özü üçün etmiş olar. Allahın aləmlərə qətiyyəti ehtiyacı yoxdur.
7. İman gətirərək yaxşı əməl edənlərin, əlbəttə ki, təqsirlərindən keçərik və onları etdikləri əməllərdən daha üstün olanı ilə mükafatlandırırıq.
8. Biz insana valideynləri ilə gözəl davranmağı buyurduq. Əgər onlar bilmədiyin bir şeyi Mənə şərikin qoşmağın üçün səni məcbur etsələr, onlara güzəştə getmə. Dönüşünüz Mənə olacaq, Mən də bütün etdikləriniz barədə sizə xəbər verəcəyəm.
9. İman gətirib yaxşı işlər görənləri əməlisalehlərə qovuşduracağıq.
10. İnsanlar arasında: "Allaha iman gətirdik!" – deyənləri də var. Amma Allah yolunda əziyyətə məruz qaldıqda insanların fitnəsini Allahın əzabı ilə eyni tuturlar. Əgər Rəbbindən bir zəfər gəlmiş olsa, mütləq: "Biz də sizinlə idik!" – deyərlər. Məgər Allah hər kəsin köksündəkiləri ən yaxşı bilən deyilmi?
11. Allah iman gətirənləri də, münafıqları da aşkar edəcəkdir.

12. Kafirlər möminlərə: “Bizim yolumuzla gedin, günahlarınızı öz üstümüzə götürək” – deyirlər. Halbuki onların heç biri heç kimin günahının altına girən deyil. Şübhəsiz ki, onlar yalançıdır.
13. Onlar həm öz *günah* yüklərini və həm də onlarla yanaşı, neçə-neçə yükü də daşıyaçaqlar. Qiyamət günü onlar uydurduqları şeylər barəsində mütləq sorğu-suala çəkiləcəklər.
14. Biz Nuhu öz qövmünə *peyğəmbər* göndərdik. O, min ildən əlli il az bir müddət ərzində onların arasında qaldı. Tufan onları zülm etdikləri zaman yaxaladı.
15. Biz onu və gəmidə olanları xilas edib bu dəlil ilə aləmlərə ibrət dərsi verdik.
16. İbrahimi də *xatırla!* Bir zaman o öz qövmünə demişdi: “Allaha ibadət edin və Ondan qorxun! Heç bilirsinizmi bu sizin üçün nə qədər xeyirlidir?”
17. Siz Allahı qoyub ancaq bütlərə ibadət edir və yalan uydurursunuz. Şübhəsiz ki, Allahdan başqa ibadət etdikləriniz sizə ruzi verməyə qadir deyilərlər. Elə isə ruzini Allahdan diləyin, Ona ibadət edin və Ona şükür edin. Siz ancaq Ona qaytarılacaqsınız.”
18. Əgər *onu* yalançı hesab etsəniz, *bilin ki*, sizdən əvvəlki ümmətlər də öz *peyğəmbərlərini* yalançı saymışdılar. Peyğəmbərin vəzifəsi isə sadəcə olaraq *dini* anlaşıqlı tərzdə təbliğ etməkdir.

19. Məgər onlar Allahın məxluqatı əvvəlcə necə yaratdığını, sonra da onları yenidən yaradacağını görmürlər? Həqiqətən, bu, Allah üçün asandır.
20. De: "Yer üzünü gəzib dolaşın və *Allahın* məxluqatı ilk dəfə necə yaratdığını baxın. Sonra Allah ölüləri dirildəcək. Allah hər şeyə qadirdir.
21. O, istədiyinə əzab verir, istədiyinə də rəhm edir. Siz yalnız Ona qaytarılacaqsınız.
22. Siz nə yerdə, nə də göydə *Ondan gizlənib* yaxa qurtara bilməyəcəksiniz. Allahdan başqa sizin nə bir himayədarınız, nə də bir yardımçınız olacaq."
23. Məhz Mənim mərhəmətimdən ümidlərini kəsənlər Allahın ayələrini və Onunla qarşılaşacaqlarını inkar edənlərdir. Elə onlar üçün ağırılı-acılı bir əzab vardır.
24. Qövmünün cavabı isə ancaq: "Ya onu öldürün, ya da yandırın!" – demələri oldu. Lakin Allah onu oddan qorudu. Doğrudan da, bunda mömin adamlar üçün ibrətlər var.
25. *İbrahim* dedi: "Siz aranızda ancaq dünya həyatına bəslədiyiniz vurğunluğa görə Allahı qoyub bütlərə pərəstiş etdiniz. Sonra isə Qiyamət günü bir-birinizi inkar edib lənətləyəcəksiniz. Gedəcəyiniz yer də Oddur. Sizə yardım edə bilən kəslər də tapan bilməyəcəksiniz."
26. Lut ona iman gətirdi. *İbrahim* dedi: "Mən Rəbbimin yanına (əmr etdiyi Şam diyarına) hicrət edi-

rəm. Həqiqətən, O, Qüdrətlidir, Hikmət sahibidir.”

27. Biz ona İshaqı və Yəqubu bağışladıq. Onun nəslinə peyğəmbərlik və Kitab bəxş etdik. Dünyada onun mükafatını verdik. Şübhəsiz ki, o, axirətdə əməlisalehlərdən olacaqdır!
28. Lut da *xatırla*! Bir zaman o öz qövmünə belə demişdi: “Doğrudan da, siz özünüzdən əvvəlki aləmlərdən heç kəsin etmədiyi iyrənc bir iş tutursunuz.
29. Doğrudanmı, siz *şəhvətlə* kişilərə yaxınlaşırsınız, yol kəsir və məclislərinizdə *bir-birinizlə* murdar işlər görürsünüz?” Qövmünün cavabı isə ancaq: “Əgər doğru danışanlardanansansa, bizə Allahın əzabını gətir!” – demələri oldu.
30. Lut dedi: “Ey Rəbbim! Fitnə-fəsad törədən qövmün əleyhinə mənə kömək et!”
31. Elçilərimiz İbrahimə müjdə gətirdikləri zaman dedilər: “Biz bu şəhərin sakinlərini məhv edəcəyik. Həqiqətən, oranın sakinləri zalımlardır.”
32. İbrahim dedi: “Orada Lut da var!” Onlar dedilər: “Biz orada kimin olduğunu yaxşı bilirik. Biz onu da, onun ailəsini də mütləq xilas edəcəyik. Yalnız arvadından başqa. O, geridə qalanlardan olacaq.”
33. Elçilərimiz Lutun yanına gəldikdə o, onlara görə kədərləndi və ürəyi sıxıldı. Onlar dedilər: “Qorxma və kədərlənmə! Biz səni və sənin ailəni xilas

edəcəyik. Yalnız arvadından başqa. O, geridə qalanlardan olacaq.

34. Biz günah əməllər törətdiklərinə görə bu şəhərin sakinlərinin üstünə göydən əzab endirəcəyik."
35. Həqiqətən, Biz düşünən adamlar üçün o şəhərdən açıq-aydın bir əlamət saxladıq.
36. Mədyən əhalisinə də qardaşları Şueybi *göndərdik*. O dedi: "Ey qövmüm! Allaha ibadət edin, Axirət gününə ümid bəsləyin və yer üzündə fəsad yayaraq pis işlər görməyin."
37. Onlar isə onu yalançı saydılar. Buna görə də onları *qorxunc səsli bir zəlzələ* yaxaladı və onlar öz evlərində diz üstə çöküb qaldılar.
38. Ad və Səməd *qövmünü* də *məhv etdik*. Bu, onların məskənlərindən sizə bəllidir. Şeytan onlara etdikləri əməlləri gözəl göstərüb onları haqq yoldan çıxartdı. Halbuki onlar gözüaçıq adamlar idilər.
39. Qarunu, Fironu və Hamanı da *məhv etdik*. Həqiqətən, Musa onlara aydın dəlillər gətirdi. Onlar isə yer üzündə təkəbbürlük etdilər və *axırda əzabımızdan* qaça bilmədilər.
40. Biz hər birini öz günahına görə yaxaladıq. Onlardan kimisinin üstünə *qasırğa ilə birgə* daşlar göndərdik, kimisini qorxunc səs yaxaladı, kimisini yerə batırdıq, kimisini də *suya* qər qərdik. Allah onlara zülm etmədi, onlar ancaq özləri özlərinə zülm edirdilər.

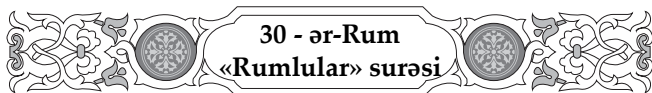
41. Allahdan başqasını özlərinə dost tutanların aqibəti özünə yuva qurmuş hörümçəyin məsələsinə bənzəyir. Yuvaların ən zəifi isə, əlbəttə ki, hörümçək yuvasıdır. Kaş ki, biləydilər!
42. Şübhə yoxdur ki, Allah onların Onu qoyub nəyə yalvardıqlarını bilir. O, Qüdrətlidir, Hikmət sahibidir.
43. Biz insanlar üçün belə məsəllər çəkirik. Bunları isə ancaq *həqiqəti* dərk edən adamlar anlayarlar.
44. Allah göyləri və yeri gerçək olaraq yaratmışdır. Həqiqətən, bunda möminlər üçün bir ibrət var.
45. Kitabdan sənə vəhy olunanları oxuyub namaz qıl. Həqiqətən, namaz çirkin və yaramaz işlərdən çəkindirir. Allahı yada salmaq isə *ibadətlərin* ən əzəmətlisidir. Allah nə etdiklərinizi bilir.
46. İçərilərindən zülm edənlər istisna olmaqla Kitab əhli ilə ən gözəl tərzdə mübahisə edin və deyin: "Biz həm özümüizə nazil olana, həm də sizə nazil olana iman gətirdik. Bizim də ilahımız, sizin də ilahınız təkdir. Biz yalnız Ona təslim olanlarıq."
47. Beləcə, *bu müqəddəs* Kitabı sənə nazil etdik. Kitab verdiyimiz şəxslər də ona iman gətirirlər. Onların arasında *Qurana* iman gətirənlər var. Bizim ayələrimizi ancaq kafirlər inkar edirlər.
48. Sən bundan əvvəl nə bir kitab oxuya bilir, nə də onu sağ əlinlə yaza bilirdin. Belə olsaydı, batilə uyanlar şübhəyə düşərdilər.

49. Əksinə, bu *Quran* elm verilmiş kəslərin kökslərində olan açıq-aydın ayələrdir. Bizim ayələrimizi ancaq zalımlar inkar edirlər.
50. Onlar dedilər: "Bəs nə üçün Rəbbindən ona dəlil nazil olmadı?" De: "Dəlillər yalnız Allah yanındadır. Mən isə ancaq açıq-aydın xəbərdarlıq edənəm."
51. Onlara oxunan Kitabı sənə nazil etməyimiz onlar üçün kifayət deyilmi?! Həqiqətən, bunda iman gətirən adamlar üçün mərhəmət və ibrət var.
52. De: "Mənimlə sizin aranızda Allahın şahid olması yetər. O, göylərdə və yerdə olanları bilir. Batilə inanıb Allaha küfr edənlər – məhz onlar ziyana uğrayanlardır."
53. Onlar səndən əzabın tez gəlməsini istəyirlər. Əgər artıq müəyyən etdiyimiz bir vaxt olmasaydı, əzab onlara gələrdi. O *əzab* onlara qəflətən, özləri də hiss etmədən gələcək.
54. Onlar səndən əzabın tez gəlməsini istəyirlər. Şübhəsiz ki, Cəhənnəm kafirləri bürüyəcək.
55. O gün əzab onları başlarının üstündən və ayaqlarının altından əhatə edəcək. *Allah* deyəcək: "Etdiyiniz əməllərin *cəzasını* dadın!"
56. Ey mömin qullarım! Şübhəsiz ki, Mənim bu yerim genişdir. Elə isə yalnız Mənə ibadət edin.
57. Hər kəs ölümü dadacaq. Sonra da Bizə qaytarılacaqsınız.

58. İman gətirib saleh əməllər edənləri *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan Cənnətdəki otaqlarda yerləşdirəcəyik. Onlar əbədi olaraq orada qalacaqlar. *Yaxşı* əməl sahiblərinin mükafatı necə də gözəldir!
59. O kəslər ki, səbirli olmuş və yalnız öz Rəbbinə təvəkkül etmişlər.
60. Neçə-neçə canlı var ki, ruzisini öz *yanında* daşıya bilmir. Onların da, sizin də ruzinizi Allah verir. O, Eşidəndir, Biləndir.
61. Əgər sən onlardan: "Göyləri və yeri yaradan, günəşi və ayı ram edən kimdir?" – deyə soruşsan, onlar mütləq: "Allahdır!" – deyəcəklər. Onlar necə də *haqdan* döndərilirlər!
62. Allah Öz qullarından istədiyinin ruzisini bol edər, *istədiyininkini də* azaldar. Şübhəsiz ki, Allah hər şeyi bilir.
63. Əgər sən onlardan: "Göydən yağış nazil edib onunla yeri quruduqdan sonra canlandıran kimdir?" – deyə soruşsan, onlar mütləq: "Allahdır!" – deyəcəklər. De: "Həmd, Allaha məxsusdur!" Lakin onların çoxu *bunu* başa düşmür.
64. Bu dünya həyatı əyləncə və oyundan başqa bir şey deyil. Axirət yurdu isə əsl həyatdır. Kaş ki, biləydilər!
65. Onlar gəmiyə mindikləri zaman, dini yalnız Allaha məxsus edərək, Ona yalvarırlar. *Allah* onları xilas

edib quruya çıxaran kimi, yenə də *Ona* şərik qoşurlar.

66. *Bu ona görədir* ki, Bizim onlara verdiyimiz nemətlərə nankorluq etsinlər və *hələlik* əylənsinlər. Amma tezliklə biləcəklər.
67. Məgər onlar, ətraflarındakı insanlar yaxalandıqları halda, *Məkkəni* onlar üçün müqəddəs, təhlükəsiz bir yer etdiyimizi görmürlərmi? Onlar batilə inanıb Allahın nemətini inkarmı edirlər?
68. Allaha qarşı yalan uyduran və yaxud özünə haqq gəldikdə onu yalan sayan kəsdən daha zalım kim ola bilər? Cəhənnəmdə kafirlər üçün yermi yoxdur?
69. Uğrumuzda cihad edənləri mütləq Öz yolumuza yönəldəcəyik. Şübhəsiz ki, Allah saleh əməl sahibləriledir.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Əlif. Ləm. Mim.
2. Rumlular məğlub edildilər;
3. ən aşağı *və ya ən yaxın* bir yerdə. Lakin onlar öz məğlubiyyətlərindən sonra qələbə çalacaqlar;

4. bir neçə il ərzində. Əvvəl də, sonra da hökm Allahındır. O gün möminlər sevinəcəklər;
5. Allahın köməyi ilə. O, istədiyinə kömək edir. O, Qüdrətlidir, Rəhmlidir.
6. *Budur* Allahın vədi. Allah Öz vədinə xilaf çıxmaz. Amma insanların əksəriyyəti *bunu* bilmir.
7. Onlar dünya həyatının görünən tərəfini bilir, axirətdən isə büsbütün qafildirlər.
8. Məgər onlar özlüyündə fikirləşmirlər ki, Allah göyləri, yeri və onların arasındakıları ancaq bir gerçəklik kimi və müəyyən müddətə qədər yaratmışdır? Lakin, insanların çoxu Rəbbi ilə qarşılaşacağını inkar edir.
9. Məgər onlar yer üzündə gəzib dolaşaraq özlərindən öncəkilərin aqibətini görmədilərmidi? Onlar bunlardan da güclü idilər. Onlar torpağı şumlayır, yer üzünü bunlardan daha çox abadlaşdırırdılar. Elçiləri onlara açıq-aydın dəlillər gətirirdilər. Onlara Allah zülm etmirdi. Onlar özləri özlərinə zülm edirdilər.
10. Sonra isə Allahın ayələrini yalan sayıb onlara lağ-lağı etməklə pislik göstərənlərin nəsibi lap yaman oldu.
11. Allah məxluqatı əvvəlcə *heçdən* yaradır, *öldürdükdən* sonra onu *yenidən* dirildir. Bundan sonra isə siz Ona qaytarılacaqsınız.
12. O saat (Qiyamət) gələcəyi gün günahkarlar ümidlərini itirəcəklər.

13. *Allaha qoşduqları* şəriklərindən onlar üçün şəfaətçilər olmayacaq. *Allaha qoşduqları* şəriklər onları inkar edəcəklər.
14. Məhz o saat (Qiyamət) gələcəyi gün *möminlərlə kafirlər* ayrılacaqlar.
15. İman gətirib yaxşı işlər görənlərə gəlincə isə, onlar Cənnət bağçalarında şadlıq içində olacaqlar.
16. Kafir olub ayələrimizi və axirətə qovuşacaqlarını yalan sayanlar isə əzaba giriftar ediləcəklər.
17. Odur ki, siz axşama yetişəndə və səhərə çıxanda Allahın şəninə çoxlu tərif söyləyin.
18. Göylərdə və yerdə həmd Ona məxsusdur. Axşam çağında da, günortaya yetişəndə də *Onun şəninə təriflər deyın!*
19. O, ölüdən diri, diridən də ölü çıxardır; yeri ölü mündən sonra dirildir. Siz də *qəbirlərinizdən* belə *dirildilib* çıxardılacaqsınız.
20. *Allahın* sizi torpaqdan xəlv etməsi, Onun dəlillərindəndir. Sonra da siz bir insan kimi *yer üzünə* yayıldınız.
21. Ünsiyyətdə rahatlıq tapasınız deyə, sizin üçün özünüzdən zövcələr yaratması, aranızda məhəbbət və mərhəmət salması da Onun dəlillərindəndir. Həqiqətən, bunda düşünənlər üçün ibrətamiz dəlillər vardır.
22. Göylərin və yerin yaradılışı, dillərinizin və rənglərinizin müxtəlifliyi də Onun dəlillərindəndir. Hə-

qiqətən, bunda bilənlər üçün ibrətamiz dəlillər vardır!

23. Gecə və gündüz yatıb dincəlməyiniz, Onun lütfünü axtarmağınız da Onun dəlillərindəndir. Həqiqətən, bunda eşidən kəslər üçün ibrətamiz dəlillər vardır.
24. Həm qorxu, həm də ümid vermək üçün ildırımını sizə göstərməsi, göydən su endirib yeri ölümündən sonra onunla diriltməsi də Onun dəlillərindəndir. Həqiqətən, bunda başa düşən adamlar üçün ibrətamiz dəlillər vardır.
25. Göyün və yerin Onun əmri ilə öz yerlərində *sabit* qalması da Onun dəlillərindəndir. Sonra da sizi bir dəfə çağıran kimi dərhal qəbirlərinizdən qalxıb çıxacaqsınız.
26. Göylərdə və yerdə kim varsa, Ona məxsusdur. Hamısı Ona təzim edir.
27. Məxluqatı ilk dəfə *yoxdan* yaradan, sonra onu bir daha təkrarlayan Odur. Bu da Onun üçün çox asandır. Göylərdə və yerdə olan ən uca sifətlər Ona məxsusdur. O, Qüdrətlidir, Hikmət sahibidir.
28. O sizə özünüzdən bir məsəl çəkdi; sahib olduğunuz kölələr içərisində sizə verdiyimiz nemətlərdə sizinlə bərabər eyni hüquqa malik olan, özünüzdən çəkindiyyiniz kimi, onlardan da çəkindiyyiniz şərikləriniz varmı? Biz ayələri düşünüb daşınan insanlar üçün belə müfəssəl izah edirik.

29. Lakin zülm edənlər heç bir elmə əsaslanmadan nəfslərinin istəklərinə uydular. Allahın zəlalətə saldıqlarını kim doğru yola yönəldə bilər? Onlara yardım edənlər də olmaz.
30. Sən bir hənif kimi üzünü dinə tərəf çevir! Allahın insanlara – xəlf etdiyi *şüurlu* məxluq kimi verdiyi fitrət budur. Allahın yaratdığını heç cür dəyişdirmək olmaz. Doğru din budur, lakin insanların çoxu *bunu* bilmir.
31. Tövbə edərək Ona üz tutun, Ondan qorxun, namaz qılın və şərik qoşanlardan olmayın!
32. O kəslərdən ki, öz dinini bölüb firqələrə ayrıldılar. Hər firqə öz təriqətini *üstün bilib* sevinir.
33. İnsanların başına bir bəla gəldiyi zaman Rəbbinə üz tutub Ona yalvarırlar. Sonra O, Özündən onlara bir mərhəmət daddıran kimi, onlardan bir dəstə Rəbbinə şərik qoşur.
34. *Bu ona görədir* ki, Bizim onlara verdiyimiz nemətlərə nankorluq etsinlər. *Hələlik* əylənin! Tezliklə biləcəksiniz.
35. Məgər Biz onlara müşrik olmalarını söyləyən bir dəlil göndərmişik?
36. İnsanlara mərhəmət göstərdikdə ona sevinərlər. Öz əlləri ilə etdikləri günahlara görə onlara bir bəla üz verdikdə isə dərhal ümidlərini üzərlər.
37. Məgər onlar görmürlərmi ki, Allah istədiyinə ruzisini bol edir, *istədiyininkini də* azaldır? Həqiqə-

tən, bunda iman gətirən adamlar üçün ibrətlər vardır.

38. Qohum-əqrəbaya, yoxsula və müsafirə *onlara çatacaq* haqqını ver! Allahın Üzünü diləyənlər (ixlaslı olanlar) üçün bu daha xeyirlidir. Uğur qazananlar da məhz onlardır.
39. İnsanların var-dövləti sayəsində, artırmaq məqsədilə sələmlə verdiyiniz mal Allah yanında artmaz. Allahın Üzünü diləyərək (ixlasla) verdiyiniz zəkata gəlincə, *bilin ki*, bunu edənlər *mallarının bərəkətini* qat-qat artırırlardır.
40. Sizi yaradan, sonra sizə ruzi verən, sonra sizi öldürən, sonra da sizi dirildəcək məhz Allahdır. Şərikləriniz içərisində bunlardan, *heç olmasa*, birini edə bilən varmı? O, pakdır və *müşriklərin* Ona şərik qoşduqlarından ucadır.
41. İnsanların öz əlləri ilə etdiyi əməllərinin nəticəsi olaraq quruda və dənizdə fəsad törəyir ki, *Allah* onlara, etdiklərinin bir qismini daddırsın. Bəlkə, onlar *haqqa* qayıdalar.
42. De: “Yer üzünü gəzib dolaşın və əvvəlkilərin aqibətinin necə olduğuna baxın. Onların çoxu *Allaha* şərik qoşanlar idi.”
43. Qarşısalınmaz gün Allah tərəfindən göndərilməmişdən əvvəl üzünü gerçək dinə tərəf tut! O gün onlar iki dəstəyə bölünəcəklər.

44. Kim küfr edərsə, küfrü öz əleyhinə olar. Yaxşı iş görənlər isə özləri üçün *Cənnətdə yer* hazırlamış olarlar.
45. *Bu ona görədir* ki, *Allah* iman gətirib yaxşı işlər görənlərə Öz lütfündən mükafat versin. Şübhəsiz ki, O, kafirləri sevmir.
46. Sizə Öz mərhəmətindən daddırsın, əmri ilə gəmilər üzsün, Onun lütfünü arayasınız və *sizə verdiyi nemətlərə* şükür edəsiniz deyə küləkləri müjdəçi göndərməsi də Onun dəlillərindəndir.
47. Biz səndən əvvəl də onların qövmünə elçilər göndərmişdik. *Elçilər* onlara açıq-aydın dəlillər gətirmişdilər. Biz günahkarlardan intiqam aldıq. Möminlərə yardım etmək Bizim borcumuz idi.
48. Buludları qaldıran küləkləri göndərən Allahdır. *Allah* səmada onları istədiyi kimi yayıb topa-topa edir. Sən onlardan yağış töküldüyünü görürsən. *Allah* onu qullarından istədiyi kimsələrə endirən kimi onlar sevinirlər.
49. Halbuki o *yağış* onların üzərinə yağdırılmazdan əvvəl ümitsiz idilər.
50. Sən Allahın mərhəmətinin izlərinə bax ki, yeri öldükdən sonra necə dirildir. Şübhəsiz ki, O, ölüləri də mütləq dirildəcək. O, hər şeyə qadirdir.
51. Əgər Biz bir külək göndərsək və onlar əkini saralmış görsələr, bundan sonra mütləq nankorluq etməyə başlayarlar.

52. Şübhəsiz ki, sən nə ölümlərə *haqqı*, nə də üz çevirib gedən karlara çağırışı eşitdirə bilməzsən.
53. Sən korları da düşükləri zəlalətdən *çıxarıb* düz yola sala bilməzsən. Sən *haqqı* yalnız və yalnız müsəlman olub ayələrimizə iman gətirənlərə eşitdirə bilərsən.
54. Sizi zəif bir şeydən yaradan, zəiflikdən sonra sizə qüvvət verən, qüvvətli olduğdan sonra zəiflik və qocalıq verən Allahdır. O, istədiyini yaradır. O, Biləndir, Qadirdir.
55. O saat (Qiyamət) gəldiyi gün günahkarlar *dünyada* bircə saat qaldıqlarına and içəcəklər. Onlar *dünyada da haqdan* belə üz döndərirdilər.
56. Bilik və iman nəsib edilmiş kimsələr isə deyəcəklər: "Siz *orada* Allahın yazısı ilə dirilmə gününə qədər qaldınız. Bu *gün*, məhz dirilmə günüdür, lakin siz *bunu* bilmirdiniz."
57. Həmin gün zalımlara bəhanələri fayda verməyəcək və onlardan tövbə etmələri tələb olunmayacaq.
58. Biz bu Quranda insanlar üçün hər cür məsəllər çəkdik. Əgər sən onlara bir dəlil gətirsən, kafir olanlar mütləq: "Siz ancaq yalan uyduranlarsınız!" – deyəcəklər.
59. Allah *haqqı* bilməyənlərin qəlbini belə möhürləyir.
60. Sən səbirli ol! Həqiqətən də, Allahın vədi haqdır. Qoy *axirətə* yəqinliklə inanmayanlar səni qeyri-ciddi olmağa – *dindən dönməyə* sövq etməsinlər.

31 - Loğman surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Əlif. Ləm. Mim.
2. Bu, hikmətli Kitabın ayələridir.
3. Xeyirxah əməl sahiblərinə doğru yol göstəricisi və rəhmətdir.
4. O kəslərə ki, namaz qılır, zəkat verir və axirətə qətiyyətlə inanırlar.
5. Onlar öz Rəbbindən *gələn* doğru yoldadırlar. Məhz onlar nicat tapanlardır.
6. İnsanlar arasında eləsi də var ki, heç bir biliyi olmadan *başqalarını* Allah yolundan sapdırmaq və *Allahın ayələrini* lağa qoymaq üçün boş-boş sözləri satın alır. Məhz onları alçaldıcı bir əzab gözləyir.
7. Ayələrimiz onlara oxunduğu zaman sanki ona eşitmirmiş, qulaqlarında tıxac varmış kimi təkəbbürlə üz çevirər. Sən belələrini ağırlı-acılı bir əzabla müjdələ.
8. İman gətirib yaxşı işlər görənlər üçün Nəim cənnətləri hazırlanmışdır.
9. Onlar orada əbədi qalacaqlar. Allahın vədi haqdır. O, Qüdrətlidir, Hikmət sahibidir.
10. O, göyləri görə biləcəyiniz bir dirək olmadan yaradıb saxlamış, yer sizi silkələməsin deyə, orada

möhkəm dağlar qurmuş və ora cürbəcür heyvanlar yaymışdır. Biz göydən yağmur yağdırıb orada cürbəcür gözəl bitkilər bitirdik.

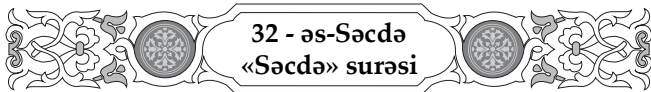
11. Bunlar Allahın yaratdıqlarıdır. İndi siz mənə göstərin görüm, Ondan başqaları nə yaradıblar? Xeyr! Zalımlar açıq-aydın azğınlıq içindədirlər.
12. Biz Loğmana hikmət verdik: "Allaha şükür et! Kim şükür etsə, özü üçün şükür etmiş olar. Kim nankor olsa, *bilsin ki, Allah onun şükriinə möhtac deyil, Tərifləyiqdir.*"
13. Bir zaman Loğman öz oğluna nəsihət edərək demişdi: "Oğlum! *Allaha şərikin qoşma. Həqiqətən, Allaha şərikin qoşmaq böyük zülmüdür!*"
14. Biz insana ata-anasının qayğısına qalmağı əmr etdik. Anası onu *bətnində* gündən-günə zəiflədiyinə baxmayaraq daşımışdır. Onun süddən kəsilməsi isə iki il ərzində olur. Mənə və valideynlərinə şükür et! Axır dönüş Mənədir.
15. Əgər onlar bilmədiyin bir şeyi Mənə şərikin qoşmağın üçün *səni məcbur etməyə* cəhd göstərsələr, onlara güzəştə getmə! Dünyada onlarla gözəl davran. Mənə üz tutanların yolu ilə get! Sonra isə dönüşünüz Mənə olacaq, Mən də nə etdikləriniz barədə sizə xəbər verəcəyəm.
16. *Loğman dedi: "Oğlum! Gördüyün iş bir xardal dənəsi ağırlığında olsa da, bir qayanın içində, yaxud göylərdə və ya yerin dibində olsa da, Allah onu aşkar edər. Həqiqətən, Allah Lətifdir, Xəbərdardır.*

17. Oğlum! Namaz qıl, yaxşı işlər görməyi əmr et, pis işləri qadağan elə. Başına gələn çətinliklərə səbir et. Həqiqətən, bu, əzm *tələb edən* əməllərdəndir.
18. İnsanlardan təkəbbürlə üz çevirmə, yer üzündə lovğa-lovğa gəzib dolanma. Həqiqətən, Allah heç bir özündən razını, özünü öyənə sevmir.
19. Yerişində həddi gözlə, *danışanda* səsini alçalt. Çünki ən çirkin səs uzunqulaq səsidir.”
20. Məgər Allahın göylərdə və yerdə olanları sizə ram etdiyini, Özünün aşkar və gizli nemətlərini sizə bol-bol verdiyini görmürsünüzmü? İnsanlar arasında eləsi də vardır ki, heç bir biliyi, doğru yol göstərəni və nur saçan bir kitabı olmadan Allah barəsində mübahisə edir.
21. Onlara: “Allahın nazil etdiyinə itaət edin!” – deyildikdə, onlar: “Yox! Biz əcdadımızın getdiyi yolu tutub gedəcəyik!” – deyərlər. Əgər şeytan onları *Cəhənnəm* odunun əzabına doğru sürükləyirsə, onda necə olsun?
22. Yaxşı əməl sahibi olub özünü Allaha təslim edən kəs ən möhkəm dəstəkdən yapışmış olar. Bütün işlərin sonu Allaha qayıdır.
23. Kafirlərin küfr etməsi səni kədərləndirməsin. Onların dönüşü Bizə olacaq. Biz də onlara etdikləri əməllər barədə xəbər verəcəyik. Həqiqətən, Allah kökslərdə olanları bilir.
24. Biz onlara *dünyada olan* nemətlərdən az bir müddət istifadə etməyə imkan verəcək, sonra da onları ağır bir əzaba *qatlaşmağa* məcbur edəcəyik.

25. Əgər sən onlardan: "Göyləri və yeri kim yaratmışdır?" – deyə soruşsan, onlar hökmən: "Allah!" – deyəcəklər. De: "Həmd, Allaha məxsusdur!" Lakin onların çoxu *bunu* bilmir.
26. Göylərdə və yerdə nə varsa, Allaha məxsusdur. Allah Zəngindir, Tərifəlayıqdır.
27. Əgər yer üzündəki bütün ağaclar qələm olsaydı, dəniz də *mürəkkəb olub* ardından ona yeddi dəniz də qatılsaydı, yenə də Allahın Sözləri qurtarmazdı. Həqiqətən, Allah Qüdrətlidir, Hikmət sahibidir.
28. Sizi yaratmaq və diriltmək ancaq bir adamı yaratmaq və diriltmək kimidir. Həqiqətən, Allah Eşidəndir, Görəndir.
29. Məgər Allahın gecəni gündüzə, gündüzü də gecəyə qatdığını, müəyyən olunmuş vaxtadək hərəkət edən günəşi və ayı *qoyduğu qanunlarına* ram etdiyini, üstəlik Allahın nə etdiklərinizdən xəbərdar olduğunu görmürsənmi?
30. Bu belədir. Çünki Allah Haqdır. *Kafirlərin* Ondan başqa ibadət etdikləri isə batil *bütlərdir*. Həqiqətən, Allah Ən Ucadır, Ən Böyükdür.
31. Onun dəlillərinin bəzisini sizə göstərməkdən ötrü dənizdə gəmilərin Allahın neməti sayəsində üzduyünü görmürsünüzmü? Şübhəsiz ki, bunlar səbirli olanlar və şükür edənlər üçün bir ibrətdir.
32. *Dağların saldığı* kölgələr kimi dalğalar onları çulğadığı zaman onlar dini məhz Allaha məxsus edə-

rək Ona yalvararlar. *Allah* onları xilas edib quruya çıxartdıqda isə aralarından bəziləri *küfrlə iman arasında* orta yol tutar. Bizim ayələrimizi yalnız nankor xainlər inkar edərlər.

33. Ey insanlar! Rəbbinizdən qorxun. Valideynin övlada, övladın da valideynə heç bir fayda verə bilməyəcəyi gündən çəkinin. Həqiqətən, Allahın vədi haqdır. Qoy dünya həyatı sizi aldatmasın, hiyləgər *şeytan* da sizi Allahın *əzabından* arxayınlaşdırıb tovlamasın.
34. Həqiqətən, o saat (Qiyamət) haqqında elm yalnız Allahdadır. Yağışı O yağdırır və bətlərdə olanı O bilir. Heç kəs sabah nə qazanacağını bilə bilməz; heç kəs harada öləcəyini də bilməz. Allah isə, şübhəsiz ki, *hər şeyi* biləndir, *hər şeydən* xəbərdardır.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Əlif. Ləm. Mim.
2. Şübhə yoxdur ki, bu Kitabı aləmlərin Rəbbi *olan Allah* nazil etmişdir.
3. Yoxsa onlar: "*Mühəmməd* bunu özündən uydurmuşdur!" – deyirlər. Xeyr, o, Rəbbindən *nazil* olan bir haqdır ki, səndən öncə xəbərdar edən *peyğəmbər*

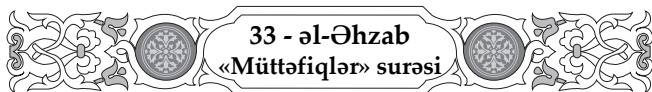
gəlməmiş bir qövmü xəbərdar edəsən. Bəlkə də, onlar doğru yola yönələlər.

4. Göyləri, yeri və onların arasındakıları altı gündə yaradan, sonra da Ərşin üzərində uçan Allahdır. Sizin Ondan başqa nə bir haminiz, nə də bir şəfaətçiniz var. Məgər düşünüüb ibrət götürməyəcəksiniz?
5. O, göydən yerə qədər olan bütün işləri idarə edir. Sonra da *bu işlər* sizin saydığınız *illərdən* min ilə bərabər olan bir gündə Ona doğru yüksəlir.
6. Qeybi və aşkarı Bilən, Qüdrətli və Rəhmli olan Odur.
7. Hansı ki, yaratdığı hər şeyi gözəl biçimdə yaratmış, insanı ilk olaraq palçıqdan xəلق etmiş,
8. sonra onun nəslini bir damla dəyərsiz sudan əmələ gətirmiş,
9. sonra onu düzəldib müəyyən şəklə salmış və ona Öz ruhundan üfürmüş, sizə qulaqlar, gözlər və ürək vermişdir. Siz necə də az şükür edirsiniz!
10. Onlar deyirlər: “Biz torpağın içində yox olandan sonra yenidənmi yaradılacağıq?” Doğrusu, onlar öz Rəbbi ilə qarşılaşacaqlarını inkar edirlər.
11. De: “Sizə müvəkkil olan ölüm mələyi canınızı alacaq, sonra da Rəbbinizə qaytarılacaqsınız!”
12. Kaş ki, günahkarları öz Rəbbi qarşısında başlarını aşağı dikərək: “Ey Rəbbimiz! Biz gördük və eşitdik. Bizi geri qaytar ki, yaxşı işlər görək. Həqiqətən də, biz qətiyyətlə inandıq!” – *deyəndə* görəydin!

13. Əgər Biz istəsəydik, hər kəsi doğru yola yönəldərdik. Lakin Mənim: "Cəhənnəmi mütləq bütün *günahkar* cin və insanlarla dolduracağam!" Sözüm yerinə yetəcək.
14. Bu gününüzlə qarşılaşacağınızı unutduğunuza görə dadın *əzabı*! Doğrusu, Biz də sizi unutduq. Etdiyiniz əməllərə görə dadın əbədi əzabı!
15. Ayələrimizə ancaq o kəslər iman gətirirlər ki, ayələrimiz onlara xatırlanarkən təkəbbür göstərmədən səcdəyə qapanır, Rəbbinə həmd-səna ilə təriflər deyirlər.
16. Onlar *gəcə namazını qılmaq üçün* böyürlərini yataqdan qaldırır, qorxu və ümid içində öz Rəbbinə yalvarır və onlara verdiyimiz ruzilərdən *Allah yolunda* xərcləyirlər.
17. Etdikləri əməllərin mükafatı kimi onlar üçün gözlərinə sevinc gətirəcək nələr saxlandığını heç kəs bilmir.
18. Məgər möminlə fasiq eynidirmi? Onlar eyni ola bilməzlər!
19. İman gətirib əməlisaleh olanları etdikləri əməllərə görə Məva cənnətlərində *əbədi* ziyafət gözləyir.
20. Fasiqlərə gəldikdə isə, onların gedəcəkləri yer Oddur. Hər dəfə onlar oradan çıxmaq istədikdə yenidən ora qaytarılacaq və onlara: "Yalan saydığınız odun əzabını dadın!" – deyiləcəkdir.

21. Ən böyük əzabdan əvvəl Biz onlara mütləq kiçik əzabdan – *dünya əzabından* daddıracağıq ki, bəlkə *doğru yola* qayıtsınlar.
22. Rəbbinin ayələri yadına salındıqdan sonra onlardan üz döndərən kəsdən daha zalım kim ola bilərlər? Şübhəsiz ki, Biz günahkarlardan intiqam alacağıq.
23. Biz Musaya Kitab vermişdik. Sən onunla görüşəcəyinə şübhə etmə. Biz onu İsrail oğullarına doğru yol göstərən rəhbər etmişdik.
24. Səbir etdiklərinə və ayələrimizə yəqinliklə inandıqlarına görə Biz əmrimizlə onlardan doğru yolu göstərən rəhbərlər təyin etmişdik.
25. Həqiqətən, sən Rəbbin ixtilafda olduqları məsələlər barəsində Qiyamət günü onların arasında hökm verəcəkdir.
26. Yurdlarında gəzib-dolaşdıqları əvvəlki neçə-neçə nəslə məhv etməyimiz onları doğru yola gətirmədimi? Həqiqətən, bunda ibrətlər var. Məgər onlar qulaq asmırlar?
27. Məgər onlar quru yerə su axıdıb onunla həm heyvanlarının, həm də özlərinin yedikləri nemətlər yetişdirdiyimizi görmürlər? Hələ də bunu görmürlər?
28. Onlar: “Əgər doğru danışarlarsınızsa, *deyin* görək bu hökm nə vaxt olacaq?” – deyirlər.

29. De: "Hökm günü kafirlərə imanları fayda verməyəcək və onlara möhlət də verilməyəcəkdir."
30. Artıq onlardan üz çevir və gözlə. Doğrusu, onlar da gözləyirlər.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Ey Peyğəmbər! Allahdan qorx, kafirlərə və münafiqlərə itaət etmə. Həqiqətən, Allah *hər şeyi* biləndir, hikmət sahibidir.
2. Rəbbindən sənə vəhy olunana tabe ol! Həqiqətən, Allah nə etdiklərinizdən xəbərdardır.
3. Allaha təvəkkül et! Allahın Qoruyan olması *sənə* yetər.
4. Allah bir adamın daxilində iki ürək yaratmamışdır. Allah *anaya bənzədərək* özünü hə haram etdiyiniz zövcələrinizi analarınız etməmiş, oğulluğa götürdüklerinizi də oğullarınız etməmişdir. Bunlar sizin dilinizə gətirdiyiniz *yalan* sözlərdir. Allah isə haqqı deyir və doğru yola yönəldir.
5. Oğulluğa *götürdüyünüz uşaqları* öz atalarının adları ilə çağırın. Bu, Allah yanında daha ədalətlidir. Atalarını tanımasanız da, onlar sizin din qardaşlarınız və yaxınlarınızdır. Səhvən etdiyiniz əməllərdə sizə

heç bir günah yoxdur. Lakin qəlbinizin qəsdlə etdiyi işlərdən ötrü *sizə günah var*. Allah Bağışlayan, Rəhmlidir.

6. Peyğəmbər möminlərə onların özlərindən daha yaxındır. Zövcələri isə möminlərin analarıdır. Qohumlar Allahın yazısına görə bir-birlərinə möminlərdən və mühacirlərdən daha yaxındırlar. Dostlarınıza yaxşılıq etmək isə istisnadır. Bunlar Kitabda yazılmışdır.
7. Bir zaman Biz peyğəmbərlərdən əhd almışdıq; səndən də, Nuhdan da, İbrahimdən də, Musadan da, Məryəm oğlu İsadan da! Biz onlardan möhkəm bir əhd almışdıq.
8. *Belə etmişik ki, Allah* doğru danışanlardan doğruluqları barədə soruşsun, kafirlər üçün isə ağırılı-acılı bir əzab hazırlasın.
9. Ey iman gətirənlər! Allahın sizə göstərdiyi iltifatını xatırlayın. O zaman ki, *düşmən* ordusu sizin üstünüzə *hücuma* keçmişdi, Biz də onların üstünə külək və görmədiyiniz qoşunlar göndərmişdik. Allah sizin nə etdiyinizi görür.
10. O zaman onlar sizin həm yuxarı, həm də aşağı tərəfinizdən üstünüzə gəlmişdilər. O vaxt *qorxudan* gözlər bərəlmiş, ürəklər xirtdəyə çatmış və siz də Allah barəsində zənnə qapılmışdınız.
11. Orada möminlər imtahana çəkilmiş və güclü sarsıntıya məruz qalmışdılar.

12. O zaman münafiqlər və qəlbində xəstəlik olanlar: "Allah və Onun Elçisi bizə ancaq yalan vəd vermişdir" – deyirdilər.
13. Onlardan bir dəstə demişdi: "Ey Yəsrib əhli! Siz müqavimət göstərə bilməyəcəksiniz. Geri qayıdın!" İçərilərindən bir qismi isə: "Evlərimiz nəzarətsiz qalıb" – deyərək Peyğəmbərdən izin istəyirdi. Halbuki evləri nəzarətsiz deyildi. Onlar sadəcə olaraq qaçmaq istəyirdilər.
14. Əgər *Mədinənin* hər tərəfindən üstlərinə hücum edilsəydi, sonra da onlardan fitnə törətmək (imandan dönmək) tələb olunsaydı, onu mütləq edər və cüzi şey istisna olmaqla bunda ləngiməzdilər.
15. Baxmayaraq ki, onlar bundan əvvəl *cihaddan* boyun qaçırmayacaqlarına dair Allaha söz vermişdilər. Onlar Allaha verdikləri sözə görə sorğusual olunacaqlar.
16. De: "Əgər ölməkdən və ya öldürülməkdən qaçırınsınızsa, *bu* qaçmağın sizə *əsla* faydası olmaz. Belə olduğu təqdirdə siz ancaq *əcəliniz çatana qədər* çox az bir müddət ərzində gün-güzəran görəcəksiniz."
17. De: "Əgər Allah sizə bir pislik *etmək* istəyərsə, sizi Ondən kim qoruya bilər? Ya da sizə bir yaxşılıq *etmək* istəsə, *Ona kim mane ola bilər?*" Onlar özləri üçün Allahdan başqa nə bir himayəçi, nə də bir yardımçı tapa bilərlər.

18. Allah aranızdan *camaatı cihaddan* çəkindirənləri və öz qardaşlarına: “Bizə qoşulun!” – deyənləri tanıyır. Onlar nadir hallarda döyüşə qatılırlar.
19. *Çünki* sizə qarşı xəsislik edirlər. Onlara qorxu gəldikdə, ölüm ayağında bayılan adam kimi, dönüb sənə baxdıqlarını görürsən. Qorxu keçib getdikdə isə qənimətdə xəsislik edib acı dilləri ilə səni sancırlar. Onlar iman gətirməmişlər. Allah da onların əməllərini puç etmişdir. Bu, Allah üçün asandır.
20. *Münafıqlar* müttəfiqlərin çıxıb getmədiklərini güman edirlər. Əgər müttəfiqlər bir də gəlmiş olsaydı, onlar bədəvilər arasında köçəri həyat sürüb barənizdəki xəbərləri soruşub öyrənmək istəyər-dilər. Hərgah aranızda olsaydılar, ancaq azacıq döyüşərdilər.
21. Allahın Rəsulu sizlərə – Allaha və Axirət gününə ümidini bağlayanlara və Allahı çox zikr edənlərə gözəl nümunədir.
22. Möminlər müttəfiqləri (düşmən dəstələrini) gördükdə: “Bu, Allahın və Onun Rəsulunun bizə olan vədidir. Allah və Onun Rəsulu doğru söyləmişlər!” – dedilər. Bu onların yalnız imanını və itaətini artırdı.
23. Möminlərin içərisində Allaha etdikləri əhdə sadıq qalan kişilər var. Onlardan kimisi əhdini yerinə yetirib şəhid olmuş, kimisi də *şəhid olmasını* gözləyir. Onlar *əhdlərini* əsla dəyişdirməyiblər.

24. *Bu ona görədir* ki, Allah doğru danışanları doğruluqlarına görə mükafatlandırsın, münafıqlərə də ya istəsə əzab versin, ya da onların tövbələrini qəbul etsin. Həqiqətən, Allah Bağışlayandır, Rəhmlidir.
25. Allah kafirləri qəzəbli olduqları halda geri qaytar-dı və onlar heç bir xeyrə nail olmadılar. Döyüşdə Allah möminlərə kifayət etdi. Allah Qüvvətlidir, Qüdrətlidir.
26. *Allah* Kitab əhlindən müttəfiqlərə yardım edənləri öz qalalarından endirdi və onların qəlbinə qorxu saldı. Siz onların bir qismini öldürür, bir qismini də əsir götürürdünüz.
27. *Allah* sizi onların yerlərinə, yurdlarına və mallarına, üstəlik də ayağınız dəyməyən bir yerə varis etdi. Allah hər şeyə qadirdir.
28. Ey Peyğəmbər! Zövcələrinə de: “Əgər siz dünya həyatını və onun bərbəzəyini istəyirsinizsə, gəlin sizi *dünya malıyla* məmnun edib gözəl tərzdə sərbəst buraxım.
29. Yox, əgər Allahı, Onun Rəsulunu və Axirət yurdunu istəyirsinizsə, *bilin ki*, Allah aranızdan yaxşı işlər görənlər üçün böyük bir mükafat hazırlamışdır.”
30. Ey Peyğəmbərin zövcələri! Sizlərdən hər kim açıq-aşkar bir çirkin iş görsə, onun əzabı ikiqat artar. Bu, Allah üçün asandır.
31. Sizlərdən hər kim Allaha və Onun Rəsuluna itaət edib yaxşı işlər görsə, ona mükafatını ikiqat verərik. Biz onun üçün bol ruzi hazırlamışıq.

32. Ey Peyğəmbərin zövcələri! Siz hər hansı bir qadın kimi deyilsiniz. Əgər *Allahdan* qorxursunuzsa, *yad kişilərlə* nazlana-nazlana danışmayın, yoxsa qəlbində xəstəlik olan kəs tamaha düşər. *Şəriətə* müvafiq qaydada danışın.
33. Evlərinizdə qərar tutun! İlk cahiliyyə dövründə olduğu kimi açıq-saçıq gəzməyin. Namaz qılın, zəkat verin, Allaha və Onun Rəsuluna itaət edin. Ey ev əhli! Allah sizdən günahınızı silib aparmaq və sizi tərtəmiş etmək istəyir.
34. Evlərinizdə oxunan Allahın ayələrini və hikməti yada salın. Həqiqətən, Allah lütfkardır, *hər şeydən* xəbərdardır.
35. Həqiqətən, müsəlman kişilər və müsəlman qadınlar, mömin kişilər və mömin qadınlar, müti kişilər və müti qadınlar, doğru danışan kişilər və doğru danışan qadınlar, səbirli kişilər və səbirli qadınlar, *Allaha* baş əyən kişilər və baş əyən qadınlar, sədəqə verən kişilər və sədəqə verən qadınlar, oruc tutan kişilər və oruc tutan qadınlar, ismətlərini qoruyan kişilər və *ismətlərini* qoruyan qadınlar, Allahı çox zikr edən kişilər və qadınlar üçün Allah bağışlanma və böyük mükafat hazırlamışdır.
36. Allah və Onun Rəsulu bir işə hökm verdiyi zaman heç bir mömin kişi və mömin qadın öz işlərində istədikləri qərarı verə bilməzlər. Allaha və Onun Rəsuluna asi olan kəs, əlbəttə ki, açıq-aydın azgınlığa düşmüşdür.

37. Bir zaman Allahın nemət verdiyi və sənin özünün nemət verdiyin *Zeyd*: “Zövcəni öz yanında saxla, Allahdan qorx!” – deyirdin. Allahın aşkar edəcəyi şeyi ürəyində gizli saxlayır və insanlardan çəkinirdin. Halbuki əslində qorxmalı olduğun məhz Allahdır. Zeyd zövcəsini boşadıqda səni onunla evləndirdik ki, oğulluqları övrətlərini boşadıqları zaman *o qadınlarla evlənməkdə* möminlərə heç bir sınıxıntı olmasın. Allahın əmri mütləq yerinə yetəcək.
38. Allahın Peyğəmbərə halal buyurduğu bir şeydə ona heç bir günah gəlməz. Öncə gəlib-gedənlər haqqında da Allahın qayda-qanunu belə idi. Allahın əmri əzəldən müəyyən edilmiş bir hökmdür.
39. Onlar Allahın risalətini təbliğ edir, Ondan qorxur və Allahdan başqa heç kəsdən qorxmurdular. Allah Özü haqq-hesab çəkməyə yetər.
40. Muhəmməd aranızdakı kişilərdən heç birinin atası deyil. Lakin o, Allahın rəsulu və peyğəmbərlərin sonuncusudur. Allah hər şeyi bilir.
41. Ey iman gətirənlər! Allahı çox zikr edin!
42. Səhər-axşam Onun şəninə təriflər deyiniz!
43. Sizi zülmətlərdən nura çıxartmaq üçün sizə rəhm edən Odur. Onun mələkləri də *sizin üçün bağışlanma diləyirlər*. Allah möminlərə qarşı Rəhmlidir.
44. *Möminlərin* Ona qovuşacaqları gün xeyir-duaları “salam” olacaq. Allah onlara olduqca gözəl mükafat hazırlamışdır.

45. Ey Peyğəmbər! Həqiqətən, Biz səni şahid, müjdəçi və xəbərdar edən olaraq göndərdik.
46. *Səni* həm də Allahın izni ilə Ona tərəf çağırən və nur saçan bir çıraq kimi *göndərdik*.
47. Möminlərə müjdə ver ki, onlara Allah tərəfindən böyük bir lütf nəsib olacaqdır.
48. Kafirlərə və münafıqlərə itaət etmə. Onların əziyyətlərinə fikir vermə və Allaha təvəkkül et. Allahın Qoruyan olması kifayətdir.
49. Ey iman gətirənlər! Əgər mömin qadınlarla evlənsəniz, sonra da onlara toxunmazdan əvvəl talaqlarını versəniz, artıq onlar üçün gözləmə müddətini saymağa – *onları yanınızda saxlamağa* haqqınız yoxdur. Belə olduğu təqdirdə onlara *talaq* haqlarını verin və *onları* gözəl tərzdə sərbəst buraxın.
50. Ey Peyğəmbər! Mehrlərini verdiyin zövcələrini, Allahın sənə bəxş etdiklərindən sahib olduğun cariyələri, səninlə birlikdə hicrət etmiş əmin qızlarını, bibilərinin qızlarını, dayın qızlarını, xalalarının qızlarını, habelə, Peyğəmbərin evlənmək istədiyi təqdirdə özünü Peyğəmbərə bağışlayan hər hansı bir mömin qadını sənə halal etdik. *Sonuncusu* digər möminlərə deyil, yalnız sənə məxsusdur. Onlara zövcələri və sahib olduqları cariyələr barəsində nəyi vacib buyurduğumuzu bilirik. *Belə etdik* ki, sənə bir çətinlik olmasın. Allah bağışlayandır, rəhmlidir.

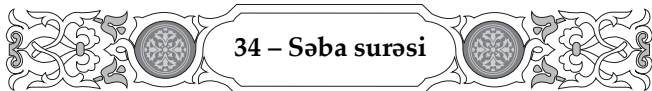
51. Onlardan istədiyinin *səninlə gecələmək* növbəsini təxirə sala bilərsən, istədiyini də öz yanına ala bilərsən. Özündən ayırdıqlarından hansı birini *yenidən öz yanına almaq* istəsən sənə heç bir günah olmaz. Bu, onların sevinmələri, kədərlənməmələri və sənin onlara verdiklərindən razı qalmaları üçün daha münasibdir. Allah qəlbinizdə olanları bilir. Allah *hər şeyi* biləndir, həlimdir.
52. Bundan sonra *başqa* qadınlarla evlənmək, gözəllikləri səni heyran etsə də, onları başqa qadınlarla dəyişmək sənə halal deyildir. Sahib olduğun cariyələr isə istisnadır. Allah hər şeyə nəzarət edəndir.
53. Ey iman gətirənlər! Sizə yeməyə izin verilməyib *süfrəyə dəvət olunmadıqca* Peyğəmbərin evlərinə girməyin və *əvvəlcədən gəlib* yeməyin hazırlanmasını da gözləməyin. Lakin dəvət olunduqda girin və yemək yedikdən sonra bir-birinizlə söhbətə dalmadan dağılışın. Çünki bu *hərəkətiniz* Peyğəmbəri narahat edir və o sizdən utanır. Allah haqqı *deməkdən* həya etmir. *Peyğəmbərin* zövcələrindən bir şey istədikdə, pərdə arxasından istəyin. Bu həm sizin qəlbinizə, həm də onların qəlbinə daha çox saflıq gətirər. Sizə Allahın Elçisini narazı salmaq, vəfatından sonra onun həyat yoldaşları ilə izdivac etmək qətiyyən yolverilməzdir. Həqiqətən, bu, Allah yanında böyük günahdır.

54. Bir şeyi aşkara çıxarsanız da, gizli saxlasanız da, şübhəsiz ki, Allah hər şeyi bilir.
55. Qadınlara ataları, oğulları, qardaşları, qardaşlarının oğulları, bacılarının oğulları, *müsəlman* qadınların, sahib olduqları kənizləri yanında *hicab geyməmələrində* heç bir günah yoxdur. *Ey qadınlar*, Allahdan qorxun! Şübhəsiz ki, Allah hər şeyə şahiddir.
56. Həqiqətən də, Allah və Onun mələkləri Peyğəmbərə xeyir-dua verirlər. *Ey iman gətirənlər!* Siz də ona xeyir-dua verib kamil ədəb-ərkanla *onu* salamlayın.
57. Şübhə yoxdur ki, Allaha və Onun rəsuluna əziyyət verənləri Allah həm bu dünyada, həm də Axi-rətdə lənətləmiş və onlara alçaldıcı bir əzab hazırlamışdır.
58. Mömin kişiləri və mömin qadınları etmədikləri bir işdən ötrü əziyyət verənlər, sözsüz ki, öz üzərlərinə böhtanla bərabər açıq-aydın bir günah götürmüşlər.
59. *Ey Peyğəmbər!* Zövcələrinə, qızlarına və möminlərin qadınlарına de ki, *naməhrəm yanında* çarşabları ilə örtünsünlər. Bu onların tanınması və onlara əziyyət verilməməsi üçün daha münasibdir. Allah bağışlayandır, rəhmlidir.
60. Əgər münafıqlar, qəlbi xəstə olanlar və Mədinədə pis şeyiələr yayanlar öz *yaramaz əməllərinə* son

qoymasalar, səni onlara qarşı çıxmağa çağırıq. Sonra onlar orada artıq səninlə ancaq qısa bir müddət ərzində qonşuluq edər və

61. lənətlənmiş halda *qalarlar*. Harada ələ keçsələr, yaxalanıb amansızcasına öldürülərlər.
62. Əvvəllər olub-gedənlər barəsində də Allahın hök-mü belə idi. Sən Allahın qanunlarında heç bir də-yişiklik tapa bilməzsən.
63. Camaat sənə o saat (Qiyamət) barədə sual verir. De: "Onu yalnız Allah bilir!" Nə bilirsən, bəlkə də, o saat lap yaxınlaşmışdır.
64. Həqiqətən, Allah kafirləri lənətləmiş və onlar üçün *yandırır-yaxan* Od hazırlamışdır.
65. Onlar orada əbədi qalacaq, *özlərinə* nə bir himayə-çi, nə də bir yardımçı tapa biləcəklər.
66. Üzləri odda o yan-bu yana döndəriləcəyi gün on-lar deyəcəklər: "Kəş, Allaha itaət edər və Onun rəsuluna itaətkar olaydıq!"
67. Onlar deyəcəklər: "Ey Rəbbimiz! Biz başçılarımıza və böyüklərimizə itaət etdik, onlar da bizi haqq yoldan azdırdılar.
68. Ey Rəbbimiz! Onlara ikiqat əzab ver və onları bö-yük bir lənətə məruz qoy!"
69. Ey iman gətirənlər! Musaya əziyyət verən kimsə-lər kimi olmayın. Allah onu onların dediklərin-dən təmizə çıxartdı. O, Allahın yanında çox ehti-ram edilən bir şəxs idi.

70. Ey iman gətirənlər! Allahdan qorxun və doğru söz danışın ki,
71. O, sizin əməllərinizi islah etsin və günahlarınızı bağışlasın. Kim Allaha və Onun rəsuluna itaət etsə, böyük bir uğur qazanar.
72. Biz əmanəti göylərə, yerə və dağlara təklif etdik. Onlar onu daşımaqdan *qorxub* imtina etdilər. İnsan onu boynuna götürdü. Doğrudan da, o, zalım və cahildir.
73. *Bu əmanət insana ona görə verildi ki*, Allah münafiq kişiləri və münafiq qadınları, müşrik kişiləri və müşrik qadınları cəzalandırsın, mömin kişilərin və mömin qadınların tövbələrini qəbul etsin. Allah bağışlayandır, rəhmlidir.

34 – Səba surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Həmd, göylərdəkilərin və yerdəkilərin hamısının sahibi olan Allaha məxsusdur! Axirətdə də həmd Ona məxsusdur. O, Hikmət sahibidir, Xəbərdardır.
2. O, yerə girəni də, oradan çıxanı da, göydən düşəni də, oraya qalxanı da bilir. O, Rəhmlidir, Bağışlayandır.
3. Kafirlər: “O saat (Qiyamət) bizə gəlməyəcək!” – dedilər. De: “Xeyr, qeybi bilən Rəbbimə and olsun ki,

o, mütləq sizi haqlayacaqdır. Göylərdə və yerdə zərrə qədər bir şey də Ondan gizli qalmaz. Bundan daha kiçik və daha böyük elə bir şey yoxdur ki, açıq-aydın kitabda (lovhi-məhfuzda) olmasın."

4. *Bunlar ona görədir* ki, *Allah* iman gətirib yaxşı işlər görənləri mükafatlandırsın. Məhz onlar üçün bağışlanma və bolluca ruzi vardır.
5. Ayələrimizi qüvvədən salmağa cəhd göstərənləri isə ən pis, ağrılı-acılı əzab gözləyir.
6. Elm verilmiş insanlar Rəbbindən sənə nazil edilənin haqq olduğunu, onun Qüdrətli, Tərifəlayiq Allahın yolunu göstərdiyini görürlər.
7. Kafirlər dedilər: "Çürüyüb parça-parça olduqdan sonra yenidən yaradılacağınızı xəbər verən bir kişini sizə göstərəkmi?"
8. Yoxsa, o, Allahın əleyhinə yalan uydurur, bəlkə onda divanəlik var?" Xeyr! Axirətə inanmayanlar əzabə düşər olacaq, uzaq bir azgınlıq içində qalacaqlar.
9. Məgər onlar qarşılarındakı yeri və arxalarındakı göyü görmürlərmi?! Əgər istəsək, onları yerə batırar, yaxud göyün bir parçasını onların başına endirərik. Şübhəsiz ki, bunda tövbə edib *Allaha* qayıdan hər bir qul üçün ibrət vardır.
10. Biz Davuda Özümüzdən bir lütf bəxş etdik və *buyurduq*: "Ey dağlar və quşlar! Onunla birlikdə *Allahın şəninə* təriflər deyin!" Biz dəmiri onun üçün yumşaltdıq.

11. *Sonra buyurduq: "Geniş zirehlər düzəlt və halqaları toxuduqda ölçüyə riayət et. Ey Davud ailəsi, yaxşı işlər görün! Mən, həqiqətən də, sizin nə etdiyinizi görürəm."*
12. Səhər bir aylıq məsafəni qət edən, günortadan sonra *yenə* bir aylıq məsafəni qət edən küləyi də Süleymana *ram etdik*. Biz onun üçün mis qaynağını sel kimi axıtdıq. Rəbbinin izni ilə cinlərin bir qismi onun qabağında işləyirdi. Onlardan hər kim, *Süleymana itaət etməyib* əmrimizdən çıxırdısa, ona Cəhənnəm odunun əzabından daddırırdıq.
13. *Cinlər* onun üçün istədiyi qəsrlər, heykəllər, hovuzlara bənzər çanaqlar və yerindən tərpənməyən nəhəng qazanlar düzəldirdilər. Ey Davud nəsl! *Bu nemətlərə* şükür edin! Qullarımdan şükür edən azdır.
14. *Süleymanın* ölümünə hökm verdiyimiz zaman onun öldüyünü *cinlərə* ancaq onun əsasını yeyən bir ağac qurdu göstərdi. *Süleyman* yerə yıxıldıqda cinlərə bəlli oldu ki, əgər onlar qeybi bilsəydilər, alçaldıcı əzaba məruz qalmazdılar.
15. Səba *qəbiləsinin* yaşadığı yerdə nişanə – biri sağda, digəri də solda olan iki bağça var idi. Onlara: "Rəbbinizin ruzisindən yeyin və Ona şükür edin. *Budur* gözəl diyar və Bağışlayan Rəbb!" – *deyilmişdi*.
16. Amma onlar üz döndərdilər, Biz də üstlərinə güclü sel göndərdik. Onların iki bağçasını acı meyvə-

- li, yulğunlu və *içində* bir az sidr ağacı olan iki bağla əvəz etdik.
17. Nankorluqlarına görə onları belə cəzalandırdıq. Məgər biz nankordan başqasını cəzalandırırmı?!
18. *Səba qəbiləsi ilə* bərəkət verdiyimiz məmləkətlər arasında aydın görünən *bir-birinə yaxın* şəhərlər salmış, orada gediş-gəliş yaratmışdıq. “Oralarda gecələr və gündüzlər arxayın gəzib dolaşın!” – *de-mişdik*.
19. Onlar isə: “Ey Rəbbimiz! Səfərlərimizdə *dayanacağımız şəhərlər arasındakı* məsafəni uzaq et!” – dedilər və özlərinə zülm etdilər. Biz onları *ibrət alınası* əfsanələrə çevirdik, özlərini də darmadağın etdik. Həqiqətən, səbirli olan və şükür edən hər kəs bundan ibrət alar.
20. İblisin onlar barəsindəki zənni doğru çıxdı. Bir dəstə mömindən başqa, qalanları ona tabe oldular.
21. Halbuki *İblis* bu insanlar üzərində ixtiyar sahibi deyildi. Biz ancaq axirətə inananla ona şəkk gətirən kimsələri ayırd etmək üçün *İblisə* belə bir fürsət verdik. Sənin Rəbbin hər şeyi hifz edəndir.
22. De: “Allahdan başqa məbud saydıqlarınızı çağırın.” Onlar göylərdə və yerdə zərrə qədər bir şeyə sahib deyillər. Onların *göylərin və yerin yaradılışında* heç bir şərikliyi yoxdur və onlardan Allaha yardımçı olanı da yoxdur.

23. Onun qarşısında, izin verdiyi kəslərdən başqa, heç kimin şəfaəti fayda verməz. Nəhayət, *mələklərin* qəlbindən qorxu keçib getdikdə onlar: “Rəbbiniz nə buyurdu?” – deyə soruşar, digərləri isə: “Haqqı *buyurdu!* O, Ucadır, Böyükdür!” – deyə cavab verərlər.
24. De: “Göylərdən və yerdən sizə ruzi verən kimdir?” De: “Allahdır! Elə isə biz və ya siz – *ikimizdən biri* ya doğru yolda, ya da açıq-aydın azğınlıq içindədir.”
25. De: “Siz bizim etdiyimiz günahlara görə sorğusual edilməyəcəksiniz, biz də sizin etdiklərinizə görə sorğu-sual edilməyəcəyik.”
26. De: “Rəbbimiz hamımızı bir yerə toplayıb, sonra aramızda ədalətlə hökm verəcək. O, ən ədalətli Hakimidir, Biləndir.”
27. De: “Ona qoşduğunuz şərikləri bir mənə göstərin. Xeyr! O, Qüdrətli, Hikmət sahibi olan Allahdır!”
28. Biz səni bütün insanlara müjdə verən və xəbərdarlıq edən *bir peyğəmbər* kimi göndərdik. Lakin insanların çoxu *bunu* bilmir.
29. Onlar: “Əgər doğru deyirsinizsə, bu vəd nə vaxt olacaq?” – deyirlər.
30. De: “Sizə vəd edilmiş bir gün var ki, siz onu nə bircə saat yubadar, nə də tezləşdirə bilərsiniz.”
31. Kafirlər dedilər: “Biz nə bu Qurana, nə də bundan əvvəlkilərə inanacağıq!” Kaş sən o zalımları öz

Rəbbinin hüzurunda saxlanılıb bir-birinə söz qaytardıqları anda görəydin. Zəiflər, özlərini yüksək tutanlara deyəcəklər: “Əgər siz olmasaydınız, biz iman gətirərdik.”

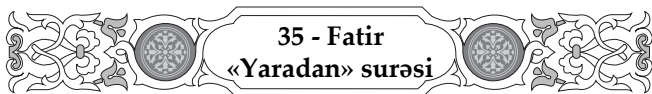
32. Özlərini yüksək tutanlar da zəiflərə belə deyəcəklər: “Sizə doğru yol göstəricisi gəldikdən sonra sizi ondan bizmi yayındırdıq?! Xeyr, siz özünüz günahkar idiniz.”
33. Zəiflər özlərini yüksək tutanlara deyəcəklər: “Xeyr! *İşiniz* gecə-gündüz hiylə qurmaq idi. Siz bizə Allahı inkar etməyi və Ona şəriklər qoşmağı əmr edirdiniz.” Onlar əzabı gördükdə peşmançılıq hissini gizlədərlər. Kafirlərin boyunlarına zəncirlər vuraraq. Onlar ancaq etdikləri əməllərə görə cəzalandırılırlar.
34. Biz hansı bir məmləkətə xəbərdarlıq edən peyğəmbər göndərdiksə, onun cah-calal içində yaşayan sakinləri ona sadəcə olaraq: “Biz sizinlə göndərilənləri inkar edirik!” – dedilər.
35. Onlar: “Bizim mal-dövlətimiz də, övladlarımız da daha çoxdur və bizə əzab verilməyəcək” – dedilər.
36. De: “*Həqiqətən, Rəbbim istədiyinin ruzisini bol edər, istədiyininkini də azaldar. Lakin insanların çoxu bunu bilmir.*”
37. Sizi bizə yaxınlaşdırı biləcək nə var-dövlətiniz, nə də oğul-uşağınızdır. Ancaq iman gətirib yaxşı işlər görənlər istisnadır. Məhz onların mükafatları

etdikləri əməllərə görə qat-qat artırılacaq və onlar *Cənnətdəki* mənzillərində əmin-amanlıq içində yaşayacaqlar.

38. Ayələrimizi qüvvədən salmağa cəhd göstərənlər isə əzaba giriftar ediləcəklər.
39. De: "Həqiqətən, Rəbbim Öz qullarından istədiyi-nin ruzisini bol edər, *istədiyinə də* onu azaldar. Nə xərcləsəniz, Allah onun əvəzini verər. O, ruzi verənlərin ən yaxşısıdır!"
40. O gün *Allah* onların hamısını toplayacaq, sonra da mələklərə buyuracaq: "Bunlar sizə ibadət edirdilər?"
41. *Mələklər* deyəcəklər: "Sən paksan, müqəddəssən! Onlar deyil, Sənsən bizim Hamimiz! Xeyr, onlar cinlərə ibadət edirdilər. Əksəriyyəti də məhz onlara iman gətirmişdi."
42. Bu gün bir-birinizə nə bir xeyir, nə də bir zərər verə bilərsiniz. Biz zalımlara: "Dadın yalan saydığınız Cəhənnəm əzabını!" – deyəcəyik.
43. Ayələrimiz onlara açıq-aydın oxunduğu zaman: "Bu ancaq sizi atalarınızın ibadət etdiklərindən döndərmək istəyən bir adamdır!" – deyərlər. Onlar: "Bu, uydurulmuş yalandan başqa bir şey deyil!" – deyərlər. Kafirlərə haqq gəldikdə onun barəsində: "Bu yalnız açıq-aydın bir sehrdir!" – deyərlər.

44. Halbuki Biz onlara oxuyub öyrənmələri üçün bir kitab verməmişdik və səndən əvvəl də onlara bir xəbərdarlıq edən göndərməmişdik.
45. Onlardan əvvəlkilər də *elçilərimizi* yalançı hesab etmişdilər. Müşriklər onlara verdiklərimizin onda birini belə əldə etməmişlər. Lakin onlar Mənim elçilərimi yalançı saydılar. *Görəydin, Mənim onları* həlak etməyim necə oldu!
46. De: "Mənim sizə yalnız bircə nəsihətim var; Allah üçün iki-iki, bir-bir ayağa qalxın, sonra da bir düşünün. Sizin dostunuzda heç bir dəlilik *alaməti* yoxdur. O, şiddətli əzab gəlməzdən əvvəl sizi ancaq xəbərdar edəndir."
47. De: "Mən sizdən bir mükafat istəmişəmsə, o sizin olsun. Mənim mükafatımı ancaq Allah verəcək. O, hər şeyə Şahiddir."
48. De: "Rəbbim haqqı endirir. O, qeybləri biləndir."
49. De: "Haqq gəldi. Batil *ona qarşı* nə ortaya *bir şey* çıxarar, nə də *onu* geri qaytara bilər."
50. De: "Əgər mən *haqq* yoldan çıxsam, öz əleyhimə çıxmış olaram. Yox, əgər doğru yolla gedirəmsə, bu da Rəbbimin mənə nazil etdiyi vəhyə görədir. Həqiqətən, O, eşidəndir, yaxındır."
51. Kaş, sən o *kafirləri* qorxuya düşdükləri vaxt görəydin. *Onlar* qaçıb *canlarını* qurtara bilməyəcək və *onsuz da* yaxın bir yerdə ələ keçiriləcəklər.

52. Onlar: “Biz ona inandıq!” – deyəcəklər. Axı uzaq bir yerdə – *Axirətdə* imana necə nail ola bilərlər?!
53. Halbuki bundan əvvəl onu inkar edir və uzaq bir yerdən qeyb haqqında fikir yürüdükdülər.
54. Onlarla arzuladıqları şey arasına sədd çəkilər. Daha əvvəl özlərinə bənzər kəslərə də belə edilmişdir. Həqiqətən, onlar anlaşılmaz bir şübhə içində idilər.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Həmd, göyləri və yeri yaradan, mələkləri iki, üç və dördqanadlı elçilər edən Allaha məxsusdur! O, yaratdıqlarından istədiyini artırır. Həqiqətən, Allah hər şeyə qadirdir.
2. Allahın insanlara bəxş etdiyi mərhəmətin qarşısını heç kəs ala bilməz. Onun vermədiyi bir şeyi də Ondən başqa heç kəs göndərə bilməz. O, Qüdrətlidir, Hikmət sahibidir.
3. Ey insanlar! Allahın sizə verdiyi nemətini xatırlayın. Allahdan başqa sizə göydən və yerdən ruzi verən bir xaliq varmı?! Ondən başqa *ibadətə layiq olan* məbud yoxdur. Siz necə də *haqdan* döndərilirsiniz!

4. Əgər onlar səni yalançı hesab etsələr, *bil ki*, səndən əvvəl də elçilər yalançı hesab olunmuşdu. Bütün işlər ancaq Allaha qaytarılacaqdır.
5. Ey insanlar! Həqiqətən, Allahın vədi haqdır. Dün-ya həyatı sizi aldatmasın, tovlayan *şeytan da* sizi yoldan çıxartmasın.
6. Şübhəsiz ki, şeytan sizin düşməninizdir, siz də onu düşmən qəbul edin. O öz tərəfdarlarını Od sakini olmağa çağırır.
7. Kafirlər üçün şiddətli əzab tədarük edilmişdir. İman gətirib yaxşı işlər görənlər üçün isə bağışlan-
ma və böyük bir mükafat hazırlanmışdır.
8. Pis əməli özünə gözəl göstərilib onu yaxşı hesab edənlə, *doğru yolla gedən kimsə eyni ola bilərmidi*? Hə-
qiqətən, Allah istədiyini zəlalətə salır, istədiyini də
doğru yola yönəldir. Sən onlara görə özünü üzüb
əldən salma. Şübhəsiz ki, Allah onların nə törət-
diklərini bilir.
9. Buludları hərəkətə gətirən küləkləri göndərən
Allahdır. Biz onları ölü bir diyara tərəf qovub, yeri
ölümündən sonra onunla canlandırıyıq. *Ölülərin*
dirildilməsi də belə olacaqdır.
10. Kim qüdrətli *olmaq* istəsə, *bilsin ki*, qüdrət bütün-
lüklə ancaq Allaha məxsusdur. Gözəl söz Ona tə-
rəf yüksəlir və onu ucaldan yaxşı əməldir. Pis
əməllər işlədib hiyləgərlik edənləri şiddətli əzab

gözləyir. Onların qurduqları hiylələr də boşa çıxacaqdır.

11. Allah sizi torpaqdan, sonra nütfədən yaratmış, sonra da sizi cüt-cüt xəلق etmişdir. Onun xəbəri olmadan heç bir dişi nə hamilə olar, nə də daşdığı yeri yerə qoyar. Uzunömürlünün uzun ömür sürməsi də, onun ömrünün qısaldılması da, ancaq *açıq-aydın* Yazıda (Lövh-i məhfuzda) yazılmışdır. Həqiqətən, bu, Allah üçün çox asandır.
12. İki dəniz eyni deyil. Birinin suyu dadlı, şirin və içməyə rahat, digərininki isə həddindən artıq duzlu və acıdır. Onların hər birindən təzə balıq yeyir, taxdığı zinət əşyalarını çıxarırsınız. Sən gəmilərin onu yara-yara üzduyünü görürsən. *Bütün bunlar Allahın lütfünü axtarıb tapmağınız və şükür etməyiniz üçündür.*
13. O, gecəni gündüzə, gündüzü də gecəyə qatır. O, günəşi və ayı ram etmişdir. Onların hər biri müəyyən olunmuş vaxtadək hərəkət edir. Bu, sizin Rəbbiniz olan Allahdır. Mülk Onundur. Sizin Ondən başqa yalvardıqlarınız xurma çəyirdəyinin pərdəsinə belə sahib deyillər.
14. Əgər siz onları çağırırsınız, onlar sizin duanızı eşitməzlər, eşitsələr də cavab verə bilməzlər. Özləri də Qiyamət günü sizin *onlara* ibadət etdiyinizi danacaqlar. Heç kəs *hər şeydən* Xəbərdar olan Allah kimi sənə xəbər verə bilməz.

15. Ey insanlar! Siz Allaha möhtacsınız. Allah isə Zəngindir, Tərifəlayiqdir.
16. Əgər istəsə, sizi yox edib *yerinizə* yeni bir məxluq gətirər.
17. Bu, Allah üçün çətin deyil.
18. Heç bir günahkar başqasının günah yükünü daşımaz. Yüku ağır olan kimsə öz yükünü daşımaq üçün *başqasını köməyə* çağırırsa və çağırdığı kimsə yaxın qohumu olsa belə, o yükdən heç nə daşınmaz. Sən ancaq Rəbbindən *Onu* görmədikləri halda qorxanları və namaz qılanları xəbərdar edirsən. Kim *günahlardan* təmizlənirsə, öz xeyrinə təmizlənmiş olur. Qayıdış də ancaq Allahadır.
19. Kor ilə görən eyni deyil,
20. zülmətlərlə nur da,
21. kölgə ilə бүrkü də *eyni deyil*.
22. Dirilərlə ölümlər də eyni deyillər. Şübhəsiz ki, Allah istədiyinə *haqqı* eşitdirir. Sən isə qəbirlərdə olanlara eşitdirə bilməzsən.
23. Sən ancaq qorxudub xəbərdar edənsən.
24. Həqiqətən, Biz səni haqla müjdə verən və xəbərdar edən olaraq göndərdik. Elə bir ümmət yoxdur ki, ona xəbərdar edən *bir peyğəmbər* gəlmiş olmasın.
25. Əgər onlar səni yalançı hesab etsələr, bil ki, onlardan əvvəlkilər də *elçiləri* yalançı hesab etmişdilər. Halbuki elçiləri onlara aydın dəlillər, müqəddəs yazılar və nur saçan kitab gətirmişdilər.

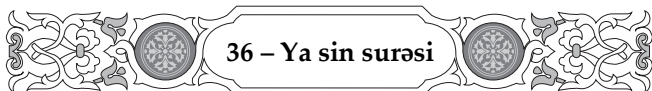
26. Sonra Mən *haqqı* inkar edənləri yaxaladım. *Görəy-din* Mənim *onları* həlak etməyim necə oldu!
27. Məgər Allahın göydən yağmur endirdiyini və onunla müxtəlif rəngli meyvələr yetişdirdiyimizi görmürsənmi?! Dağlarda da müxtəlif rəngli – ağ, qırmızı və tünd qara cığırlar əmələ gətirdik.
28. İnsanlar, heyvanlar və mal-qara arasında da bu cür müxtəlif rəngli olanları vardır. Allahdan Öz qulları arasında ancaq alimlər qorxarlar. Həqiqətən, Allah qüdrətlidir, bağışlayandır.
29. Allahın Kitabını oxuyanlar, namaz qılanlar və özlərinə verdiyimiz ruzilərdən gizli və aşkar xərcləyənlər səmərəsiz olmayacaq bir ticarətə ümid edirlər ki,
30. *Allah* onlara mükafatlarını tam olaraq versin, üstəlik, onlara Öz lütfündən artırsın. Həqiqətən, O, bağışlayandır, şükürün əvəzini verəndir.
31. Sənə vəhy etdiyimiz Kitab, özündən əvvəlkiləri təsdiqləyici kimi *gələn* haqdır. Həqiqətən, Allah Öz qullarından xəbərdardır, görəndir.
32. Sonra, Kitabı qullarımız içərisindən seçdiklərimizə miras etdik. Onlardan kimisi özünə zülm edir, kimisi orta yol tutar, kimisi də Allahın izni ilə yaxşı işlərdə öndə gedər. Böyük lütf də budur.
33. Onlar Ədn cənnətlərinə daxil olacaq, orada qızıl bilərziklərlə və incilərlə bəzədiləcəklər. Libasları da ipəkdən olacaqdır.

34. Onlar deyəcəklər: “Həmd, qəm-qüssəni bizdən uzaq edən Allaha məxsusdur! Həqiqətən, Rəbbimiz bağışlayandır, şükürün əvəzini verəndir.
35. Öz lütfü ilə bizi əbədi iqamətgahda yerləşdirən Odur. Orada bizə nə bir yorğunluq üz verəcək, nə də bir üzgünlük toxunacaqdır!”
36. Kafirləri isə Cəhənnəm odu gözləyir. Orada nə öldürülməzlər ki, ölüb canları qurtarsın, nə də bu odun əzabı *onlar üçün* yüngülləşdirilər. Biz hər bir kafiri belə cəzalandırırıq.
37. Onlar orada fəryad qoparıb yalvaracaqlar: “Ey Rəbbimiz! Bizi *buradan* çıxart ki, *səvəllər* etdiyimiz əməlləri deyil, yaxşı əməllər edək.” *Onlara deyiləcək*: “Məgər orada sizə düşünəcək kimsənin düşü-nə biləcəyi qədər uzun ömür vermədikmi?! Sizə qorxudub xəbərdar edən *Peyğəmbər* də gəlmişdi. Elə isə dadın *əzabı*! Zalımlara kömək edən olmaz.”
38. Şübhəsiz ki, Allah göylərin və yerin qeybini biləndir. O, kökslərdə olanları da bilir.
39. Sizi yer üzündə xələflər edən Odur. Kafirin küfrü öz əleyhinə olar. Kafirlərin küfrü Rəbbi yanında ancaq onlara bəslənən qəzəbi artırır. Kafirlərin küfrü onlara ziyandan başqa bir şey artırmaz.
40. De: “Allahdan başqa yalvardığınız şəriklər haqda düşündünüzmü? Bir mənə göstərin görüm, onlar yer üzündə nəyi yaradıblar? Yoxsa onların göylərin yaradılmasında şərikliyi var? Yaxud onlara

bir kitab vermişik, onlar da ondakı dəlilə istinad edirlər? Xeyr! Zalımlar bir-birinə ancaq yalan vəd verirlər.

41. Həqiqətən, Allah göyləri və yeri tərpənməsinlər deyə, tutub saxlayır. Əgər tərpənsələr, Ondan başqa onları heç kəs tutub saxlaya bilməz. Həqiqətən də, O, həlimdir, bağışlayandır.
42. Onlar Allaha çox möhkəm and içdilər ki, özlərinə qorxudan *bir peyğəmbər* gəlsə, hər hansı ümmətdən daha çox doğru yolda olacaqlar. Onlara qorxudan *peyğəmbər* gəldikdə isə bu, onların ancaq nifrətini artırdı.
43. *Bütün bunlar* onların yer üzündə təkəbbür göstərmələrinə və yaramaz hiylələr qurduqlarına görə idi. Yaramaz hiylələr isə ancaq öz sahibini qaplayar. Yoxsa onlar əvvəlkilərin başına gələn bəlaları gözləyirlər?! Sən Allahın qayda-qanununa heç bir əvəz tapa bilməzsən, Allahın qayda-qanununda heç bir dəyişiklik də tapa bilməzsən.
44. Məgər onlar yer üzündə gəzib-dolaşib özlərindən əvvəlkilərin aqibətinin necə olduğunu görmürlərmi?! Onlar ki bunlardan daha qüvvətli idilər. Göylərdə və yerdə Allahdan qaçıb xilas ola biləcək heç bir şey yoxdur. Həqiqətən, O, *hər şeyi* biləndir, *hər şeyə* qadirdir.
45. Əgər Allah insanları qazandıqları günahlara görə *dərhal* cəzalandırısaydı, yer üzündə bir canlıyı belə

sağ buraxmazdı. Lakin Allah onlara müəyyən vaxtadək möhlət verir. Onların vaxtı gəlib çatdıqda isə *hər kəsə öz əməlinə görə cəza, yaxud mü kafat verəcək*. Şübhəsiz ki, Allah Öz qullarını görür.

36 – Ya sin surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Ya. Sin.
2. And olsun hikmətli Qurana!
3. Həqiqətən, sən göndərilmiş elçilərdənsən,
4. düz yoldasan.
5. *Bu Quran* Qüdrətli və Rəhmli *Allah* tərəfindən nazil edilmişdir ki,
6. ataları xəbərdar edilməmiş, özləri də qafil olan bir tayfanı xəbərdar edəsən.
7. Onların əksəriyyəti barəsindəki söz gerçəkləşdi. Çünki onlar iman gətirmədilər.
8. Biz onların boyunlarına zəncir vurmuşuq. Bu zəncirlər onların çənələrinə dirənib. Odur ki, başları *təkəbbürlə* yuxarı qalxmışdır.
9. Biz onların önlərindən bir sədd, arxalarından da başqa bir sədd çəkdik və gözlərinə pərdə saldıq. Buna görə də onlar *haqqı* görmürlər.
10. Sən onları qorxutsan da, qorxutmasan da, onlar üçün eynidir, iman gətirməyəcəklər.

11. Sən ancaq Zikrə tabe olub Mərhəmətli *Allahı* görmədən *Ondan* çəkinən şəxsi qorxuda bilərsən. Beləsini bağışlanma və çox gözəl bir mükafatla müjdələ.
12. Həqiqətən, ölüləri dirildən, onların *bu dünyada* törətdiklərini və qoyub getdiklərini yazan Bizik. Biz hər şeyi açıq-aydın yazıda (Lövh-i-məhfuzda) qeydə almışıq.
13. Sən onlara o şəhər sakinlərini misal çək. O zaman ki, onlara elçilər gəlmişdi.
14. O zaman onlara iki nəfər *elçi* göndərdik, amma onlar ikisini də yalançı saydılar. Biz də *elçilərimizi* üçüncüsü ilə qüvvətləndirdik. *Bu elçilər*: “Həqiqətən, biz sizə göndərilmiş elçilər” – dedilər.
15. Onlar dedilər: “Siz də bizim kimi sadəcə bir insansınız. Mərhəmətli *Allah* sizə heç bir şey nazil etməmişdir. Siz ancaq yalan danışırırsınız.”
16. *Elçilər* dedilər: “Rəbbimiz bilir ki, biz, həqiqətən də, sizə göndərilmiş elçilər.”
17. Bizim vəzifəmiz ancaq *vəhy olunanı* aşkar təbliğ etməkdir.”
18. Onlar dedilər: “Biz sizdə bəd əlamət gördük. Əgər *dəvətinizə* son qoymasanız, sizi mütləq daşqalaq edəcəyik və bizdən sizə mütləq ağırlı-acılı bir əzab toxunacaqdır.”
19. *Elçilər* dedilər: “Sizin uğursuzluğunuz öz ucbatınızdandır. Yoxsa sizə edilən öyüd-nəsihəti *bəd*

alamət sayırsınız?! Doğrusu, siz həddi aşmış bir qövmsünüz."

20. Şəhərin kənarından bir kişi qaça-qaça gəlib dedi: "Ey qövüm, elçilərə tabe olun!
21. Sizdən heç bir mükafat istəməyən, özləri də doğru yolda olan kəslərə tabe olun!
22. Mənə nə olub ki, məni yaradana və hüzuruna qaytarılacağınız *Allaha* ibadət etməyim?!
23. Mən heç Ondan başqa məbudlar qəbul edərdəm-mi?! Əgər Mərhəmətli *Allah* mənə bir zərər yetirmək istəsə, onların şəfaəti mənə heç bir fayda verməz və onlar məni xilas edə bilməzlər.
24. Belə olacağı təqdirdə mən açıq-aydın azğınlığa düşmüş olaram.
25. Həqiqətən, mən sizin Rəbbinizə iman gətirdim. Mənə qulaq asın!"
26. *Şəhərin sakinləri bu kişini öldürdükdən sonra* ona: "Cənnətə daxil ol!" – deyildi. O dedi: "Kaş qövüm biləydi ki,
27. Rəbbim məni bağışladı və məni hörmətli adamlardan etdi."
28. Biz ondan sonra qövminin üstünə göydən heç bir qoşun göndərmədik və heç göndərən də deyildik.
29. *Onları məhv edən* ancaq dəhşətli bir səs oldu. Onlar birdən sönüb getdilər.
30. Vay *bu* qulların halına! Onlara elə bir elçi gəlməyib ki, ona istehza etməsinlər.

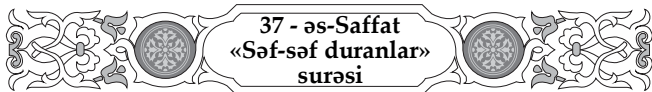
31. Məgər onlar özlərindən əvvəl neçə-neçə nəsilləri məhv etdiyimizi və onların bir daha geriye – bunların yanına qayıtmadığını görmürlərmi?!
32. Hamısı bir yerdə Bizim hüzurumuza gətiriləcəklər.
33. Ölü torpaq onlar üçün bir dəlildir. Biz onu *yağışla* dirildir, oradan taxıl çıxardırıq, onlar da ondan yeyirlər.
34. Biz orada xurma bağları və üzümlüklər yaratdıq, bulaqlar qaynadıb çıxartdıq ki,
35. onların meyvələrindən və öz əlləri ilə becərmədiklərindən yesinlər. Onlar şükür etməyəcəklərmi?!
36. Yer bitirdiklərindən, insanların özlərindən və bilmədiklərindən bütün cütləri yaradan *Allah* pakdır, müqəddəsdir.
37. Gecə də, onlar üçün bir dəlildir. Biz gündüzü ondan ayırıb çıxaran kimi onlar zülmət içində qalırlar.
38. Günəş də, özü üçün müəyyən edilmiş yerdə hərəkət edir. Bu, Qüdrətli, Bilən *Allahın* əzəli hökmüdür.
39. Ay üçün də mənzillər müəyyən etmişik. Nəhayət, o *tədricən* dönüb xurma ağacının qurumuş budağı kimi *ayrı* olur.
40. Nə günəş aya çatır, nə də gecə gündüzü keçə bilər. Onların hər biri öz orbiti *ilə* üzüb gedər.

41. Onların nəslini yüklü gəmidə daşımağımız da onlar üçün bir dəlildir.
42. Biz onlar üçün buna bənzər *daha neçə-neçə* minik vasitəsi yaratdıq.
43. Əgər istəsək, onları *suya* qərq edərik. Onda nə onların imdadına çatan olar, nə də onlar xilas ola bilərlər.
44. Yalnız Bizim *onlara* rəhm etməyimiz və *onlara*, müəyyən edilmiş vaxtadək, gün-güzəran nəsib etməyimiz istisnadır.
45. Onlara: “Önünüzdə olandan və arxanızca gələndən (dünyada və axirətdə olan) *əzabdan* qorxun ki, bəlkə sizə rəhm oluna!” – deyildikdə *üz çevirirlər*.
46. Onlara öz Rəbbinin ayələrindən elə bir ayə gəlməz ki, ondan üz döndərməsinlər.
47. Onlara: “Allahın sizə verdiyi ruzidən sərf edin!” – deyildikdə, kafirlər möminlərə deyirlər: “Allahın istədiyi təqdirdə yedirdəcəyi kimsəni bizmi yedirdəcəyik?! Siz ancaq açıq-aydın azğınlıq içindəsiniz.”
48. Onlar: “Əgər doğru deyirsinizsə, bu vəd nə vaxt olacaq?” – deyə soruşurlar.
49. Onlar sadəcə olaraq, bir-birləri ilə höcətləşərkən özlərini yaxalayacaq bir tükürpədici səsi gözləyirlər.
50. Onlar nə bir vəsiyyəət etməyə qadir olacaq, nə də ailələrinin yanına qayıda biləcəklər.

51. Sur *ikinci dəfə* üfürülən kimi onlar dərhal qəbirlərdən çıxıb Rəbbinə tərəf axışacaqlar.
52. Onlar deyəcəklər: "Vay halımıza! Bizi yatdıığımız yerdən kim qaldırdı? Bu, Mərhəmətli *Allahın* vəd etdiyi *qiyamətdir*. Elçilər doğru deyirlərmiş."
53. Bircə dəhşətli səs qopan kimi onların hamısı hü-zurumuza gətiriləcəklər.
54. O gün heç kəsə zülm edilməyəcək. Sizə ancaq etdiyiniz əməllərin əvəzi veriləcəkdir.
55. Həqiqətən, Cənnət əhli o gün kef çəkməklə məş-gul olacaq.
56. Onlar zövcələri ilə birlikdə kölgəliklərdə taxtlara söykənəcəklər.
57. Orada onlar üçün meyvələr və istədikləri hər şey vardır.
58. Üstəlik, Rəhmli Rəbb *onlara*: "Salam" deyəcək.
59. "Bu gün *möminlərdən* ayrılın, ey günahkarlar!
60. Ey Adəm övladları! Məgər Mən sizə buyurma-dımmı ki, şeytana ibadət etməyin, o sizin açıq-ay-dın düşməninizdir,
61. Mənə ibadət edin! Düz yol budur.
62. Artıq *şeytan* içərinizdən bir çoxlarını yoldan çıxartmışdır. Məgər dərk etmirdiniz?!
63. Bu, sizə vəd edilmiş Cəhənnəmdir.
64. Kafir olduğunuza görə bu gün orada yanın!"
65. Bu gün onların ağızlarına möhür vurarıq. Qazan-dıqları *günahlar* barəsində onların əlləri Bizimlə danışar, ayaqları da şəhadət verər.

66. Əgər istəsəydik, onların gözlərini kor edərdik və onda onlar *düz* yolla getməyə çalışardılar. Amma necə görə bilərdilər?!
67. Əgər istəsəydik, onları yerlərindəcə elə hala salardıq ki, nə irəli, nə də geri gedə bilərdilər.
68. Kimə uzun ömür veririksə, onu xilqətcə tərsinə çeviririk. Məgər başa düşmürlər?!
69. Biz *Muhəmmədə* şeir öyrətmədik, bu ona heç yaraşmaz da. Bu ancaq öyüd-nəsihət və aydın Qurandır ki,
70. diri olanları qorxutsun və kafirlər barəsindəki söz gerçəkləssin.
71. Məgər onlar görmürlər ki, Biz onlar üçün, sahib olduqları mal-qaranı Öz əllərimizlə yaratmışıq?!
72. Bu mal-qaranı onların ixtiyarına verdik. Onların bəzisini minir, bəzisini də yeyirlər.
73. Bunlarda onlar üçün *başqa* mənfəətlər və içiləcək süd də var. Yenə də şükür etməyəcəklərmi?!
74. *Müşriklər* Allahdan başqa məbudlar qəbul etdilər ki, bəlkə özlərinə bir kömək olsun.
75. *O məbudlar* onlara heç bir kömək edə bilməzlər. Halbuki onlar bunlar üçün hazır durmuş əsgərlərdir.
76. Onların sözü səni kədərləndirməsin. Şübhəsiz ki, Biz onların nəyi gizli saxladıqlarını və nəyi aşkar etdiklərini bilirik.

77. Məgər insan onu nütfədən yaratdığımızı görmür?
Budur, o indi açıq-aşkar mübahisə edir.
78. O Bizə bir məsəl çəkdi, lakin yaradılışını unutdu.
O dedi: "Çürümüş sümükləri kim dirildə bilər?"
79. De: "Onları ilk dəfə yaradan *Allah* Özü dirildəcək.
O, hər bir məxluqu yaxşı tanıyır.
80. O sizin üçün yaşıl ağacdən od əmələ gətirdi. Budur, siz indi ondan od yandırırırsınız."
81. Göyləri və yeri xəlvədən *Allah* onlar kimisini xəlvə etməyə qadir deyilmi?! Əlbəttə ki, *hər şeyi* xəlvədən və *hər şeyi* bilən Odur.
82. Bir şeyi *yaratmaq* istədikdə ona təkcə: "Ol!" deyər, o da olar.
83. Əlində hər şeyin hökmü olan *Allah* pak və müqəddəsdir. Siz ancaq Onun hüzuruna qaytarılacaqsınız.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. And olsun göylərdə və yerdə səf-səf duranlara,
2. buludları qətiyyətlə qovanlara
3. və Zikri oxuyanlara!
4. Həqiqətən, sizin məbudunuz təkdir!
5. O, həm göylərin, yerin və onların arasındakıların Rəbbi, həm də məşriqlərin Rəbbidir.

6. Biz dünya səmasını ulduzlarla bəzədik
7. və *onu* hər bir asi şeytandan mühafizə etdik.
8. Onlar artıq ali topluma – *mələklərin söhbətlərinə* qulaq asa bilməzlər və hər tərəfdən üstlərinə *yandırır yaxan alovlar* yağdırılar
9. *və oradan* qovularlar. Onları uzun sürəcək bir əzab gözləyir.
10. Lakin *şeytanlardan* hər kim *o söhbətlərdən* bir söz qapıb qaçarsa, onu yandırır-yaxan alov təqib edər.
11. *Kafirlərdən* soruş ki, onları yaratmaq çətindir, yoxsa Bizim *başqa* yaratdıqlarımızı? Biz ki onları yapışqan kimi palçıqdan yaratdıq.
12. Sən onlara təəccüb edirsən, onlar isə *səni* ələ salırlar.
13. Onlara xatırlatdıqda düşünüb ibrət alırlar.
14. Bir dəlil gördükdə isə ona istehza edir
15. və deyirlər: “Bu ancaq açıq-aydın bir sehrdir.
16. Məgər biz ölüb torpaq və sür-sümük olduqdan sonra dirildiləcəyikmi?!
17. Habelə, *bizdən* əvvəlki atalarımız *dirildiləcəklərimi?!?”*
18. De: “Bəli, özü də, zəlil olduğunuz halda *dirildiləcəksiniz.”*
19. Bu, təkə dəhşətli bir səs olacaq. Onlar dərhal *dirilib düçar olduqları müsibəti* görəcəklər.
20. *Günahkarlar* deyəcəklər: “Vay halımıza! Bu ki, Din günüdür!”
21. *Onlara deyiləcək:* “Bu, yalan saydığınız fərqləndirmə günüdür!”

22. *Mələklərə belə əmr olunacaq*: "Toplayın bir yerə zalımları, onların yoldaşlarını və ibadət etdiklərini –
23. Allahdan başqa. Onları Cəhənnəm yoluna yönəldin.
24. Onları dayandırın, çünki onlar sorğu-sual olunacaqlar."
25. *Günahkarlara deyiləcək*: "Sizə nə olub ki, bir-birinizə kömək etmirsiniz?"
26. Xeyr, onlar bu gün təslim olmuşlar!
27. Onlar bir-birinə üz tutub soruşacaqlar.
28. *Tabe olanlar* deyəcəklər: "Siz bizim yanımıza sağ tərəfdən gəldiniz."
29. *Başçılar* deyəcəklər: "Xeyr! Siz inanan adamlar deyildiniz.
30. Bizim sizin üzərinizdə heç bir hökmranlığımız da yox idi. Xeyr, siz özünüz həddi aşmış adamlar idiniz.
31. Rəbbimizin sözü bizim barəmizdə həqiqətə çevrildi. Biz *əzabı* hökmən dadacağıq.
32. Biz sizi azdırdıq. Çünki biz özümüz də azmış adamlar idik."
33. Şübhəsiz ki, həmin gün onlar əzaba şərik olacaqlar.
34. Həqiqətən, Biz günahkarlarla belə rəftar edəcəyik.
35. Çünki onlara: "Allahdan başqa *ibadətə layiq olan* məbud yoxdur!" – deyildikdə təkəbbür göstərir
36. və deyirdilər: "Məgər bir məcnun şairə görə məbudlarımızı tərk edəcəyik?!"

37. Xeyr! O, haqqı gətirdi və *əvvəlki* peyğəmbərləri təsdiqlədi.
38. Siz mütləq ağırılı-acılı əzabı dadacaqsınız.
39. Siz ancaq etdiyiniz əməllərin cəzasını alacaqsınız.
40. Lakin Allahın seçilmiş *ixlaslı* qulları müstəsnaadır.
41. Məhz onlar üçün məlum bir ruzi vardır –
42. *Cənnət* meyvələri. Onlara ehtiram göstəriləcək –
43. Nəim cənnətlərində.
44. Onlar taxtlar üstündə bir-biri ilə üzbəüz *oturacaqlar*.
45. Onlar üçün çeşmə şərabı ilə dolu piyalələr dolandırılacaq.
46. Özü də ağappaq, içənlərə ləzzət verən *bir şərab*.
47. O *şərab* nə baş ağrısı verər, nə də onlar ondan məst olarlar.
48. Onların yanında baxışları öz *ərlərinə* dikilmiş iri qara gözlü hurilər olacaq.
49. Özü də qorunub saxlanılmış yumurta kimi *hurilər*.
50. Onlar bir-birilərinə tərəf dönüb soruşacaqlar.
51. Onlardan biri deyəcək: "Mənim bir tanışım var idi.
52. O deyirdi: "Sən də inananlardansan?"
53. Məgər biz öldükdən, torpağa çevrilib sür-sümük olduqdan sonra haqq-hesaba çəkilib cəzalandırılacağıq?!"
54. O *sözünə davam edib* deyəcək: "Siz onun *harada olduğunu* görmək istəyirsinizmi?"
55. O boylanıb *tanışını* Cəhənnəmin ortasında görəcək
56. və deyəcək: "Allaha and olsun ki, sən məni də məhv edəcəkdin.

57. Əgər Rəbbimin lütfü olmasaydı, mən də *Cəhənnəmə* gətirilənlərdən olardım.
58. Doğrudanmı biz bir daha ölməyəcəyik?
59. Yalnız ilk ölümümüzdən başqa. Biz əzaba da düçar olmayacağıq."
60. Həqiqətən, bu, böyük uğurdur.
61. Qoy çalışanlar bunun üçün çalışsınlar!
62. Ziyafət üçün bu yaxşıdır, yoxsa zəqqum ağacı?!
63. Biz onu zalımlar üçün bir sınaq etdik.
64. O, Cəhənnəmin lap dibindən bitib çıxan bir ağacdır.
65. Onun meyvəsi şeytanların başı kimidir.
66. *Günahkarlar* ondan yeyib qarınlarını dolduracaqlar.
67. Sonra da üstündən onları qaynar su ilə qatışdırılmış bir içki gözləyir.
68. Sonra onların qayıdacağı yer, əlbəttə ki, Cəhənnəmdir.
69. Həqiqətən, onlar ata-babalarını azmış gördülər,
70. özləri də tez-tələsik onların izini tutub getdilər.
71. Həqiqətən, onlardan öncə əvvəlki nəsillərin çoxu zəlalətə düşmüşdü.
72. Artıq Biz onlara xəbərdar edən *peyğəmbərlər* göndərmişdik.
73. Bax gör xəbərdar edilənlərin aqibəti necə oldu.
74. Yalnız Allahın seçilmiş *səmimi* qullarından başqa.

75. Nuh Bizə yalvarıb yaxardı. Biz *çağırışa* necə də gözəl cavab verənək!
76. Biz onu və ailəsini böyük sıxıntıdan qurtardıq.
77. Təkcə onun nəslini qoruyub saxladıq.
78. Sonra gələnlər arasında onun üçün *gözəl xatirə* qoyduq;
79. aləmlər içərisində Nuha salam olsun!
80. Həqiqətən, Biz yaxşı iş görənləri belə mükafatlandırırıq.
81. Həqiqətən, o Bizim mömin qullarımızdandır.
82. Sonra o birilərini suya qərq etdik.
83. Həqiqətən, İbrahim onun ardıcıllarından idi.
84. Bir zaman o, öz Rəbbinin hüzuruna pak bir qəlblə gəlmişdi.
85. O zaman o, öz atasına və qövmünə demişdi: "Siz nəyə ibadət edirsiniz?"
86. Allahı qoyub uydurma məbudlarımı istəyirsiniz?
87. Aləmlərin Rəbbi barəsində zənniniz nədir?"
88. O, ulduzlara bir nəzər saldı
89. və dedi "Mən xəstəyəm!"
90. Onlar ondan üz çevirib çıxıb getdilər.
91. O, xəlvətcə onların məbudlarının yanına gəlib *istehza ilə* dedi: "Siz *bu təamları* yemirsiniz?!"
92. Sizə nə olub ki, danışmırsınız?!"
93. Sonra onlara yaxınlaşıb sağ əli ilə bir zərbə endirdi.
94. *Bütpərəstlər* tələsik onun yanına gəldilər.

95. O dedi: "Siz yonub düzəltdiklərinizəmi sitayiş edirsiniz?
96. Halbuki sizi də, sizin etdiyiniz əməlləri də Allah yaratmışdır."
97. Onlar dedilər: "Bundan ötrü bir bina tikin və onu oda atın!"
98. Onlar *İbrahimə* hiylə qurmaq istədilər, Biz də onları rüsvay etdik.
99. O dedi: "Mən Rəbbimə doğru gedirəm. O məni doğru yola yönəldəcək."
100. O dedi: "Ey Rəbbim! Mənə əməlisalehlərdən olan *övlad* bəxş et!"
101. Biz də onu həlim xasiyyətli bir oğlan uşağı ilə müjdələdik.
102. O, böyüyüb *atası ilə* bərabər çalışmaq həddinə çatdıqda *İbrahim* dedi: "Oğlum! Yuxuda gördüm ki, səni qurban kəsirəm. Bax gör nə düşünürsən!" O dedi: "Atacan! Sənə buyurulanı yerinə yetir. Allah qoysa mənim səbirlilərdən olduğumu görəcəksən."
103. Hər ikisi *Allahın əmrinə* tabe olduqları və *İbrahim* onu üzüstə yerə yıxdığı zaman
104. Biz onu çağıraraq dedik: "Ey *İbrahim*!
105. Artıq sən yuxunu təsdiq etdin!" Biz yaxşı iş görənləri belə mükafatlandırırıq.
106. Həqiqətən də, bu, açıq-aydın bir imtahandır.
107. Biz onun əvəzinə böyük bir qurbanlığı fidyə verdik.

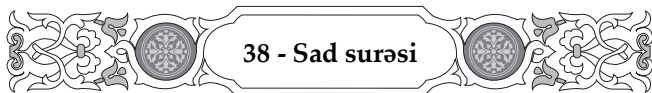
108. Sonradan gələnlər arasında ona *gözəl xatirə* qoyduq.
109. İbrahimə salam olsun!
110. Həqiqətən, Biz yaxşı iş görənləri belə mükafatlandırırıq.
111. Həqiqətən, o, Bizim mömin qullarımızdandır.
112. Ona əməlisalehlərdən olacaq bir peyğəmbər – İshaq ilə müjdə verdik.
113. Biz ona və İshaqa bərəkət verdik. Hər ikisinin nəslində yaxşı iş görənləri də var, açıq-aydın özünə zülm edənləri də.
114. Biz Musa ilə Haruna da nemət bəxş etdik.
115. Onların hər ikisini və tayfalarını böyük sıxıntıdan qurtardıq.
116. Onlara kömək göstərdik və *onlar* qalib gəldilər.
117. Onların ikisinə də aydın bir Kitab verdik.
118. Hər ikisini də düz yola yönəltdik.
119. Sonradan gələnlər arasında hər ikisinə *gözəl xatirə* qoyduq.
120. Musaya və Haruna salam olsun!
121. Həqiqətən, Biz yaxşı iş görənləri belə mükafatlandırırıq.
122. Həqiqətən, onların ikisi də Bizim mömin qullarımızdandır.
123. Şübhəsiz ki, İlyas da elçilərdəndir.
124. Bir zaman o öz qövmünə demişdi: “Məgər qorxmursunuz?

125. Siz yaradanların ən yaxşısını qoyub niyə Belə yalvarırsınız –
126. həm sizin Rəbbiniz, həm də əcdadlarınızın Rəbbi olan Allahımı *tərk edirsiniz?*”
127. Onlar onu yalançı saydılar. Ona görə də hamısı *Cəhənnəmə* gətiriləcəkdir.
128. Yalnız Allahın seçilmiş *səmimi* qullarından başqa.
129. Sonradan gələnlər arasında ona *gözlə xatirə* qoyduq.
130. İlyasinə salam olsun!
131. Həqiqətən, Biz yaxşı iş görənləri belə mükafatlandırırıq.
132. Həqiqətən, o Bizim mömin qullarımızdandır.
133. Şübhəsiz ki, Lut da elçilərdəndir.
134. Bir zaman Biz onu və onun bütün ailəsini xilas etmişdik.
135. Yalnız geridə qalanların içində olan yaşlı bir qadından başqa.
136. Sonra da o birilərini yerli-dibli yox etdik.
137. Siz həm səhər çağı onların yanından keçirsiniz,
138. həm də axşam çağı. Məgər anlamırsınız?
139. Yunus da, həqiqətən, elçilərdəndir.
140. Bir zaman o, yüklü bir gəmiyə qaçmışdı.
141. Başqaları ilə birlikdə püsk atmış və uduzanlardan olmuşdu.
142. O, qınanmağa layiq olduqda balıq onu udmuşdu.
143. Əgər o, Allaha tərif deyənlərdən olmasaydı,

144. balığın qarnında Qiyamət gününə qədər qalardı.
145. O, halsız olduğu vəziyyətdə *Biz* onu sahilə çıxartdıq.
146. Və üstünə *kölgə salmaq üçün* qabaq növündən iriyarpaqlı bir ağac bitirdik.
147. *Biz* onu yüz min nəfərə və daha çox adama *peyğəmbər* göndərdik.
148. Onlar ona iman gətirdilər, *Biz* də onlara müəyyən vaxtadək firavanlıq nəsib etdik.
149. *Kafirlərdən* soruş: "Yoxsa, qızlar sənin Rəbbinin, oğlanlar isə onların olmalıdır?!"
150. Yoxsa *Biz* mələkləri diş yaratmışıq və onlar da *buna* şahid olublar?!
151. Heç şübhəsiz ki, onlar öz yalanlarına görə belə deyəcəklər:
152. "Allah doğmuşdur." Şübhəsiz ki, onlar yalançıdırlar.
153. Məgər *Allah* qızları oğlanlardan üstünmü tutmuşdur?!
154. Sizə nə olub, necə hökm verirsiniz?!
155. Məgər düşünmürsünüz?!
156. Yoxsa sizin aydın bir dəliliniz var?!
157. Əgər doğru deyirsinizsə, kitabınızı gətirin!
158. Onlar Allahla cinlər arasında qohumluq olduğunu uydurdular. Həqiqətən, cinlər onların *məhşərə* gətiriləcəyini bilirlər.

159. Allah onların *Ona* aid etdikləri sifətlərdən uzaqdır.
160. Yalnız Allahın seçilmiş *səmimi* qullarından başqa.
161. *Ey müşriklər!* Nə siz, nə də sizin tapındıqlarınız
162. *heç kəsi Allaha* qarşı yoldan çıxara bilməzsınız.
163. Ancaq Cəhənnəmə girəcək kimsədən başqa.
164. *Mələklər dedi:* "Bizlərdən hər kəsin müəyyən bir yeri vardır.
165. Həqiqətən, biz səf-səf dururuq.
166. Həqiqətən, biz *Allahın şəninə* təriflər deyirik."
167. *Müşriklər* deyirdilər:
168. "Əgər bizdə də əvvəlkilərdə olan zikrdən (o kitabdan) olsaydı,
169. biz mütləq Allahın seçilmiş *səmimi* qulları olardıq."
170. Lakin onlar onu inkar etdilər. Onlar tezliklə biləcəklər.
171. Bizim elçi göndərdiyimiz qullarımız haqqında bu Sözüümüz əzəldən deyilmişdi:
172. "Həqiqətən, onlara kömək göstəriləcək.
173. Bizim ordumuz mütləq qalib gələcək."
174. Sən bir müddət onlardan üz çevir!
175. Onlara bax! Onlar tezliklə *əzabı* görəcəklər.
176. Onlar əzabımızın tezliklə gəlməsini istəyirlər?
177. Əzab onların yurdlarına endiyi zaman qorxudulanların sabahı necə də pis olacaq!
178. Sən bir müddət onlardan üz çevir!

179. Onlara bax! Onlar tezliklə *əzabı* görəcəklər.
180. Sənin pak və müqəddəs Rəbbin - qüdrət sahibi olan Rəbbin müşriklərin *Ona* aid etdikləri sifətlərdən uzaqdır.
181. Elçilərə salam olsun!
182. Həmd, aləmlərin Rəbbi Allaha məxsusdur!

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Sad. Öyüd-nəsihətlə dolu Qurana and olsun!
2. Kafirlər təkəbbür və nifaq içindədirlər.
3. Biz onlardan öncə neçə-neçə nəsilləri məhv etdik. Onlar yalvarıb imdad diləyirdilər, lakin artıq qurtulma vaxtı keçmişdi.
4. Onlar öz aralarından onlara xəbərdarlıq edən *bir peyğəmbər* gəldiyinə təəccüb etdilər və kafirlər dedilər: "Bu, yalançı bir sehrbazdır!
5. O, məbudların hamısını bir məbudmu etdi?! Həqiqətən, bu, əcaib bir şeydir."
6. Onların adlı-sanlı adamları çıxıb gedərək *dedilər*: "Gedin öz məbudlarınızla səbirlə davranın. Doğrusu, bu *sizdən* istənilən bir şeydir.
7. Biz bunu axırını dində də eşitməmişik. Bu, uydurmadan başqa bir şey deyil.

8. Məgər içimizdən təkcə onamı Zikr (Quran) vəhy edilmişdir?!" Xeyr, onlar Mənim Zikrimə şəkk gətirirlər. Xeyr, onlar Mənim əzabımı hələ dadmayıblar.
9. Yoxsa sənin Qüdrətli və Bəxşedən Rəbbinin rəhmət xəzinələri onlardadır?!
10. Yaxud göylərin, yerin və onların arasında olanların səltənəti onlara məxsusdur?! Qoy onda istənilən yolla *göy* qalxsınlar.
11. Bu ordu da əvvəlki əlbir dəstələr kimi darmadağın ediləcək.
12. Onlardan əvvəl Nuh qövmü, *Ad tayfası* və dirəklər sahibi Firon da *elçiləri* yalançı saymışdılar.
13. Həmçinin Səhud tayfası, Lut qövmü və Əykə əhli də. Bunlar əlbir dəstələr idi.
14. Hər biri elçiləri yalançı hesab etdi və Mənim cəzam da gerçəkləşdi.
15. Onlar qarşısıalınmaz təkcə bir tükürpədicə səsi gözləyirlər.
16. Onlar *istehza edərək*: "Ey Rəbbimiz! Bizim payımızı Haqq-hesab günü gəlməmişdən əvvəl tezliklə ver!" – dedilər.
17. Onların dediklərinə səbir et və qüdrətli qulumuz Davudu yadına sal! O, daim *Allaha* üz tutardı.
18. Biz dağları ona ram etmişdik. Onlar axşam çağı və səhər onunla birlikdə *Allahın şərinə* təriflər deyirdilər.

19. Biz quşları da toplum halda *ona ram etmişdik*. Hamısı daima *Allaha* üz tutardı.
20. Biz onun mülkünü möhkəmləndirdik, özünə də hikmət (peyğəmbərlik) və düzgün qərar çıxartmaq qabiliyyəti bəxş etdik.
21. *Davudun yanında* çəkişənlərin xəbəri sənə gəlib çatdı mı? O zaman onlar divarı aşıb məbədə girmişdilər.
22. Onlar Davudun yanına daxil olduqda *Davud* onlardan qorxdı. Onlar dedilər: “Qorxma! Biz iki iddiaçıyıq. Birimiz digərinin haqqını tapdala mışdır. Aramızda ədalətlə hökm ver, haqsızlıq etmə və bizə düz yolu göstər!”
23. Bu mənim qardaşımdır. Onun doxsan doqquz qoyunu, mənim isə bircə qoyunum var. *Bununla belə*: “Onu mənə ver!” – dedi və mübahisədə mənə üstün gəldi.”
24. *Davud* dedi: “O sənin qoyununu öz qoyunlarına qatmaq istəməklə, sənə qarşı haqsızlıq etmişdir. Həqiqətən, şəriklərin çoxu bir-birinin haqqını tapdalayar. Yalnız iman gətirib yaxşı işlər görənlərdən başqa. Onlar isə çox azdırlar!” *Bunları dedikdən sonra*, Davud Bizim onu sınağa çəkdiyimizi yəqinləşdirərək, Rəbbindən özünün bağışlanmasını dilədi və səcdəyə qapanıb tövbə etdi.
25. Biz bunu ona bağışladıq. Həqiqətən, o, Bizə yaxın olanlardandır və onun üçün gözəl qayıdış yeri hazırlanmışdır.

26. Ey Davud! Biz səni yer üzündə xəlifə təyin etdik. Elə isə insanlar arasında ədalətlə hökm ver, nəf-sin istəyinə uyma, yoxsa o səni Allahın yolundan azdırar. Həqiqətən, Allahın yolundan azanları he-sablaşma gününü unutduqları üçün şiddətli bir əzab gözləyir.
27. Biz göyü, yeri və onların arasındakıları nəhaq ye-rə xəlq etməmişik. Bu, kafirlərin zənnidir. Vay o kafirlərin Oddakı halına!
28. Biz heç iman gətirib yaxşı işlər görənləri yer üzün-də fitnə-fəsad törədənlərə tay tutarıqmı?! Yaxud Allahdan qorxanları günahkarlara tay tutarıqmı?!
29. *Bu mübarək Kitabı sənə nazil etdik ki, insanlar onun ayələrini düşünüb anlasınlar və ağıl sahib-ləri də ondan ibrət götürsünlər.*
30. Biz Davuda Süleymanı bəxş etdik. O necə gözəl qul idi! O, daim *Allaha* üz tutardı.
31. Bir dəfə axşam çağı ona *üç ayağı üstündə durub bir ayağının* dırnağını yerə vuran, qaçağan atlar gös-tərildi.
32. *Süleyman* dedi: “Mən, *günəş* üfüqdə batnadək ne-mətə olan məhəbbəti Rəbbimi zikr etməkdən üstün tutdum – *atlar məni əsr namazından yayındırdı.*”
33. *Süleyman*: “Onları yanıma qaytarın!” – dedi, sonra da, o atların qıçlarını və boyunlarını vurmağa başladı.

34. Biz Süleymanı sınağa çəkib taxtının üstünə *cansız* bir cəsəd atdıq. Sonra o tövbə edib qayıtdı.
35. O dedi: "Ey Rəbbim! Məni bağışla və mənə elə bir səltənət ver ki, məndən sonra heç kimə nəsib olmasın. Həqiqətən, Sən Bəxşedənsən.
36. Biz küləyi ona ram etdik. Külək onun əmri ilə istədiyi yerə sakitcə gedirdi.
37. Həmçinin şeytanlardan olan müxtəlif *nəqslər vuran* bənnaları, dalğıcıları
38. və başqalarını da zəncirlənmiş halda *ona tabe etdik*
39. *və buyurduq*: "Bu Bizim hədiyyəmizdir! *Bunlardan istədiyinə* versən də, verməsən də *səndən* haqq-hesab tələb olunmayacaqdır."
40. Həqiqətən, o Bizə yaxın olanlardandır və onun üçün gözəl qayıdış yeri hazırlanmışdır.
41. Qulumuz Əyyubu da yada sal! Bir zaman o öz Rəbbinə yalvarıb demişdi: "Şeytan mənə bəla və əzab toxundurmuşdur!"
42. *Biz ona dedik*: "Ayağını *yerə* vur! Budur yuyunmaq və içmək üçün sərin su!"
43. Bizdən bir mərhəmət və ağıl sahiblərinə bir ibrət olsun deyə, ona həm ailəsini *qaytardıq*, həm də onlarla yanaşı bir mislini bəxş etdik.
44. *Biz ona dedik*: "Əlinə bir dəstə *çubuq* götür və onunla *arvadını* vur. Andını pozma." Həqiqətən, Biz onu səbir edən gördük. Necə də gözəl qul idi! O, daima Allaha üz tutardı.

45. Qüdrət və bəsirət sahibi olan qullarımız İbrahimi, İshaqı və Yəqubu da yada sal!
46. Biz *axirət* yurdunu anmaq xüsusiyyətini onlara məxsus etdik.
47. Həqiqətən, onlar Bizim yanımızda, seçilmiş ən yaxşı kimsələrdəndirlər.
48. İsmaili, əl-Yəsə'i və Zülkifli də yada sal! Onların hamısı ən yaxşı kimsələrdəndir.
49. Bu, bir xatırlatmadır. Allahdan qorxanları gözəl bir qayıdış yeri gözləyir –
50. qapıları onlar üçün açılmış Ədn cənnətləri.
51. Onlar orada *taxtlara* dirsəklənib çoxlu-çoxlu meyvələr və *cənnətə məxsus* içkilər istəyəcəklər.
52. Onların yanında gözlərini *ərindən* çəkməyən həmyaşıdları olacaq.
53. Hesablaşma günü üçün sizə vəd olunanlar bunlardır.
54. Həqiqətən, bu, Bizim verdiyimiz ruzidir. O, tükənməzdir.
55. Bax belə! Şübhəsiz ki, azğınları da çox pis qayıdış yeri gözləyir –
56. içində yanacaqları Cəhənnəm. Ora nə pis yataqdır!
57. Bu, qaynar su və irindir. Qoy onu dadsınlar!
58. *Kafirlər üçün əzabın* buna bənzər başqa növləri də vardır.
59. *Kafirlərin başçalarına deyiləcək*: “Bu, sizinlə birlikdə *Cəhənnəmə* girən dəstədir. *Başçılar deyəcəklər*: “On-

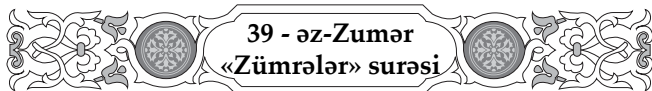
lara salam olmasın! Şübhəsiz ki, onlar odda yana-
caqlar.”

60. *Tabə olanlar* deyəcəklər: “Xeyr, sizin özünüzə sa-
lam olmasın! Bunu bizə siz təqdim edirdiniz. Ora
necə də pis qərar tutulan yerdir!”
61. Onlar deyəcəklər: “Ey Rəbbimiz! Bunu bizə kim
təqdim edibsə, onun əzabını odda ikiqat elə!”
62. *Günahkarlar* deyəcəklər: “Bizə nə olub ki, *dünyada*
ikən pis adamlar saydığımız kişiləri burada gör-
mürük?
63. Biz onları *haqsızcasına* məsxərəyə qoyurduq? Yox-
sa, onlar gözə dəymirlər?”
64. Şübhəsiz ki, bu – od sakinlərinin bir-biri ilə höcət-
ləşməsi bir həqiqətdir.
65. De: “Mən yalnız xəbərdar edənəm. Tək olan, *hər*
şeyə Qalib gələn Allahdan başqa *ibadətə layiq olan*
məbud yoxdur.”
66. O, göylərin, yerin və onların arasında olanların
Rəbbidir. O, Qüdrətlidir, Bağışlayandır.
67. De: “O, böyük xəbərdir.
68. Siz isə ondan üz döndərirsiniz.
69. Ali toplum mübahisə edərkən mənim onlardan
heç bir xəbərim yox idi.
70. Mənə, ancaq açıq-aydın xəbərdar edən olduğuma
görə vəhy olunur.”
71. Bir zaman sənin Rəbbin mələklərə belə demişdi:
“Mən palçıqdan bir insan yaradacağam.

72. Mən ona surət verib, ruhumdan üfürdüyüm zaman ona *hörmət əlaməti olaraq* səcdə edin!"
73. Mələklərin hamısı birlikdə səcdə etdi,
74. yalnız İblisdən başqa! O təkəbbür göstərdi və kafirlərdən oldu.
75. *Allah* buyurdu: "Ey İblis! Sənə Mənim iki əlimlə yaratdığımıza səcdə etməyə mane olan nədir? Təkəbbür göstərdin, yoxsa özünü yüksək tutdun?"
76. *İblis* dedi: "Mən ondan daha xeyirliyəm. Çünki Sən məni oddan, onu isə palçıqdan yaratdın!"
77. *Allah* buyurdu: "Çıx oradan! Sən artıq *rəhmətimdən* qovulmuşsan!
78. Din gününə qədər lənətim sənin üzərində olacaqdır!"
79. *İblis* dedi: "Ey Rəbbim! Onlar dirildiləcəkləri günə qədər mənə möhlət ver."
80. *Allah* buyurdu: "Sən möhlət verilənlərdənsən –
81. vaxtı məlum olan günə qədər!"
82. *İblis* dedi: "Sənin qüdrətinə and olsun ki, onların hamısını yoldan çıxaracağam;
83. Təkcə Sənin seçilmiş *ixlaslı* qullarından başqa!"
84. *Allah* buyurdu: "*Budur* haqq! Mən yalnız haqqı deyirəm!
85. Mən Cəhənnəmi səninlə və sənə tabe olanların hamısı ilə dolduracağam!"
86. De: "Mən buna görə sizdən heç bir mükafat istəmirəm və mən özümdən bir şey uydurmağa çalışmıram.

87. Bu *Quran* aləmlərə ancaq xatırlatmadır.

88. Siz onun verdiyi xəbəri bir müddətdən sonra mütləq biləcəksiniz!”

39 - əz-Zumər
«Zümrələr» surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Bu Kitab Qüdrətli və Hikmət sahibi olan Allahdan nazil edilmişdir.
2. Biz Kitabı sənə haqq olaraq nazil etdik. Odur ki, sən də, dini yalnız Allaha aid edərək ancaq Ona ibadət et!
3. Doğrusu, əsl din ancaq Allaha məxsusdur. Allahı qoyub başqalarını özlərinə dost tutanlar: “Biz, onlara ancaq bizi Allaha daha çox yaxınlaşdırsınlar deyə ibadət edirik” – *deyirlər*. Əlbəttə ki, Allah ixtilaf etdikləri məsələlər barədə onların arasında Öz hökmünü verəcək. Şübhəsiz ki, Allah yalançı və kafir olan kimsəni doğru yola yönəltməz.
4. Əgər Allah Özünə övlad götürmək istəsəydi, xəlf etdiklərindən istədiyini seçərdi. O, pakdır, müqəddəsdir. O, Tək olan, *hər şeyə* Qalib gələn Allahdır.
5. O, göyləri və yeri haqq olaraq yaratmışdır. O, gecəni gündüzə bürüyür, gündüzü də gecəyə bürüyür. O, günəşi və ayı ram etdi. Onların hər biri müəy-

yən olunmuş vaxtadək hərəkət edər. O, Qüdrətli-dir, Bağışlayandır.

6. Allah sizi tək bir nəfərdən yaratdı. Sonra onun özündən zövcəsini yaratdı. O sizdən ötrü səkkiz cüt heyvan endirdi. O sizi analarınızın bətnində üç zülmət içərisində yaranış ardından yaranışa salaraq yaradır. Bu sizin Rəbbiniz olan Allahdır. Mülk Ona məxsusdur. Ondan başqa *ibadətə layiq olan* heç bir məbud yoxdur. Siz necə də *haqdan* döndərilirsiniz!
7. Küfr etsəniz, *bilin ki*, Allah sizə möhtac deyil. O, qullarının kafirlik etməsinə razı olmaz. Əgər şükür etsəniz, buna görə sizdən razı qalar. Heç bir günahkar başqasının günah yükünü daşımaz. Sonra Rəbbinizin hüsuruna qayıdacaqsınız. O sizə nə etdiklərinizi bildirəcək. Həqiqətən, O, kökslərdə olanları bilir.
8. İnsana bir zərər toxunduqda Rəbbinə üz tutub tək-cə Ona yalvarır. Sonra Allah Özündən insana bir nemət verəndə o, əvvəlcə kimə yalvardığını unudur və *insanları* Allahın yolundan çıxartmaq məqsədilə Ona şəriklər qoşur. De: "*Küfrünlə bu dünyada* bir az dolan. Şübhəsiz ki, sən Cəhənnəm sakinlərindənсэн!"
9. Məgər gecə saatlarını səcdə edərək və ayaq üstə duraraq ibadət içində keçirən, üstəlik, axirətdən həzər edən və Rəbbinin rəhmətinə ümid bəsləyən kimsə *kafirlə eynidirmi?* De: "Heç bilənlərlə bilmə-

yənlər eyni ola bilərmimi?! *Bundan* ancaq ağıl sahibləri ibrət alar.”

10. *Qullarıma Mənim bu Sözüümü* de: “Ey Mənim iman gətirən qullarım! Rəbbinizdən qorxun! Bu dünyada yaxşılıq edənləri yaxşılıq (*Cənnət*) gözləyir. Allahın *yaratdığı* yer üzü genişdir. Yalnız səbir edənlərə mükafatları hesabsız veriləcəkdir.”
11. De: “Mənə, dini yalnız Allaha məxsus edərək, Ona ibadət etmək əmr olunmuşdur.
12. Mənə həm də müsəlmanların birincisi olmaq əmr olunmuşdur.”
13. De: “Rəbbimə asi olsam, o əzəmətli günün əzabından qorxaram.”
14. De: “Mən dinimi məhz Allaha məxsus edərək yalnız Ona ibadət edirəm.
15. Siz də Ondan başqa istədiyinizə ibadət edin.” De: “Şübhəsiz ki, ziyana uğrayanlar Qiyamət günü özlərini və ailələrini ziyana uğradanlardır. Açıq-aşkar ziyan da elə budur!”
16. Onların üstündə də, altında da oddan təbəqələr olacaq. Allah Öz qullarını bununla qorxudur. Ey qullarım! Məndən qorxun!
17. Tağuta ibadət etməkdən çəkinib Allaha üz tutanlara müjdə vardır. Qullarımı müjdələ!
18. O kəslər ki, sözə qulaq asıb onun ən yaxşısına tabe olurlar. Onlar Allahın doğru yola yönəltdiyi şəxslərdir. Ağıl sahibləri də məhz onlardır.

19. Haqqında əzab sözü gerçəkləşmiş və Cəhənnəmdə olacaq kimsəni sənmi xilas edəcəksən?!
20. Lakin Rəbbindən qorxanları üst-üstə tikilmiş, *ağac-ları və qəsrləri* altından çaylar axan otaqlar gözləyir. Bu, Allahın vədidir. Allah vədinə xilaf çıxmaz.
21. Məgər Allahın göydən yağmur endirib onu yer üzündəki çeşmələrə axıtdığını görmürsənmi? Sonra *Allah* onunla müxtəlif rəngli əkinlər yetişdirir. Sonra onlar quruyur və sən onları saralmış görürsən. Sonra da *Allah* onları çör-çöpə döndərir. Həqiqətən, bunda ağıl sahibləri üçün ibrət var.
22. Məgər Allahın, köksünü İslam üçün açdığı və Rəbbinin nura yönəltdiyi şəxs *kafir*lə *eyni ola bilirmi*?! Qəlbi Allahın Zikrinə qarşı sərt olanların vay halına! Onlar açıq-aydın azğınlıq içindədirlər.
23. Allah Sözü'n ən gözəlini – *ayələri* bir-birinə bənzəyən və təkrarlanan Kitab kimi nazil etdi. Rəbbindən qorxanların ondan dəriləri ürpəşər. Sonra isə Allahı yad etməklə dəriləri və qəlbləri yumşalar. Bu, Allahın hidayətidir. Onunla istədiyini doğru yola yönəldir. Allahın zəlalətə saldığı şəxsə isə yol göstərən olmaz.
24. Qiyamət gününün dəhşətli əzabından üzü ilə qorunan kəs *möminlə eynidirmi*? Zalımlara: "Qazandığınızı dadın!" – deyilər.
25. Onlardan əvvəlkilər də *peyğəmbərləri* yalançı saymışdılar və *buna görə* əzab onlara gözləmədikləri yerdən gəldi.

26. Allah onlara dünya həyatında rüsvayçılığı dadırdı. Axirət əzabı isə daha böyükdür. Kaş ki, biləydilər!
27. Biz bu Quranda insanlar üçün hər cür məsəllər çəkdik ki, bəlkə, düşünüb dərk edələr.
28. *Biz onlara* heç bir qüsuru olmayan, ərəbcə Quran nazil etdik ki, bəlkə *Allahdan* qorxsunlar.
29. Allah bir-biri ilə çəkişən bir neçə şəriqli ağası olan kişi ilə tək bir ağası olan kişini məsəl çəkir. Onlar məsəlcə eyni ola bilərmidi?! Həmd Allaha məxsusdur, lakin onların əksəriyyəti *bunu* bilmir.
30. Sözsüz ki, sən də öləcəksən, onlar da öləcəklər!
31. Sonra siz Qiyamət günü Rəbbinizin hüsurunda mübahisə edəcəksiniz.
32. Allaha qarşı yalan uyduran və həqiqət ona bəyan edildikdə onu yalan sayan kimsədən daha zalım kim ola bilər?! Məgər Cəhənnəmdə kafirlər üçün yer yoxdur?!
33. Haqqı gətirən və onu təsdiq edənlər isə əsl müttəqilərdir.
34. Onlar üçün Rəbbinin yanında dilədikləri hər şey vardır. Yaxşı işlər görənlərin mükafatı budur.
35. Beləcə, Allah onların etdikləri ən pis əməlləri bağışlayacaq və etdikləri ən yaxşı əməllərə görə mükafatlarını verəcək.
36. Məgər Allah Öz quluna kifayət deyilmi?! *Müşriklər* isə səni *Allahdan* başqaları ilə qorxudurlar.

Allahın zəlalətə saldığı kimsəyə *doğru* yol göstərən tapılmaz.

37. Allahın *doğru* yola yönəltdiyi kimsəni də, azdıran tapılmaz. Məgər Allah qüdrətli, intiqam almağa qadir deyilmi?!
38. Əgər sən onlardan: "Göyləri və yeri kim yaratmışdır?" – deyə soruşsan, onlar mütləq: "Allah!" – deyəcəklər. De: "Elə isə bir deyin görək, əgər Allah mənə bir zərər toxundurmaq istəsə, sizin Allahdan başqa ibadət etdikləriniz Onun zərərini aradan qaldıra bilərlərmi?! Yaxud, əgər *Allah* mənə bir mərhəmət göstərmək istəsə, onlar Onun mərhəmətinin qarşısını ala bilərlərmi?" De: "Mənə Allah yetər. Təvəkkül edənlər yalnız Ona təvəkkül edirlər!"
39. De: "Ey qövüm! Əlinizdən gələni edin, mən də edəcəyəm. Siz tezliklə biləcəksiniz ki,
40. rüsvayedicisi əzab kimə gələcək, kim sürəkli əzaba düçar olacaqdır."
41. Biz Kitabı sənə, insanlar üçün haqq olaraq nazil etdik. Kim *doğru* yolla getsə, *xeyri* onun özünə olar, kim azğınlığa düşsə, *ziyanı* onun öz əleyhinə olar. Sən onlara vəkil deyilsən.
42. Allah ölənlərin canını ölüm anında, ölməyənlərin canını isə onlar yuxuda ikən alır. Ölümünə hökm verdiyi kəsin canını saxlayır, digərini isə müəyyən olunmuş vaxtadək buraxır. Həqiqətən, bunda düşünən bir qövüm üçün dəlillər vardır.

43. Yoxsa onlar Allahdan başqalarını özlərinə şəfaətçi etdilər?! De: "Əgər onlar heç bir şeyə malik deyilərsə və heç bir şey anlamırlarsa, onda necə?!"
44. De: "Şəfaət bütünlüklə Allaha məxsusdur. Göylərin və yerin mülkü də Ona məxsusdur. Sonra siz Ona qaytarılacaqsınız."
45. Allah tək olaraq xatırlandığı zaman axirətə inananların qəlbini nifrət bürüyür. Ondan qeyriləri yad edildiyi zaman isə onlar sevinirlər.
46. De: "Ey göyləri və yeri yaradan, qeybi və aşkarı bilən Allahım! Qullarının arasında baş verən ziddiyyətlərlə bağlı hökmü yalnız Sən verəcəksən!"
47. Yer üzündə olanların hamısı, üstəlik bir o qədəri də zalımların olmuş olsaydı, onlar onun hamısını Qiyamət gününün dəhşətli əzabından qurtarmaq üçün fidyə verərdilər. Allahdan onlara güman etmədikləri *bir əzab* üz verəcək.
48. Onların qazandıqları pis əməllər özlərinə göstəriləcək və istehza etdikləri *əzab* onları bürüyəcək.
49. İnsana bir zərər toxunduğu zaman Bizə yalvarar. Sonra Biz ona Özümüzdən bir nemət verdikdə deyər: "Bu mənə yalnız *özümdə olan* biliyə görə verilmişdir!" Xeyr, bu, bir sınaqdır, lakin onların çoxu *bunu* bilmir.
50. Bunu onlardan əvvəlkilər də demişdilər. Amma qazandıqları şeylər onlara heç bir fayda vermədi.
51. Onlar etdikləri pis əməllərin cəzasını aldılar. Bunlardan zalım olanlar da qazandıqları günahların

cəzasını alacaqlar. Onlar qaçıb *canlarını* qurtara bilməyəcəklər.

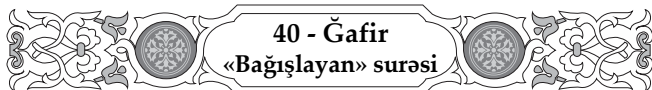
52. Məgər onlar bilmirlər ki, Allah istədiyinin ruzisini bol edir, *istədiyinininkini də* azaldır?! Həqiqətən, bunda iman gətirən bir qövüm üçün dəlillər var.
53. *Qullarıma mənim bu sözümü* de: "Ey Mənim özlərinə qarşı həddi aşmış qullarım! Allahın rəhmətindən ümidinizi üzməyin. Şübhəsiz ki, Allah bütün günahları bağışlayır. O, həqiqətən, Bağışlayandır, Rəhmlidir!"
54. Əzab sizə gəlməmişdən öncə Rəbbinizə üz tutun və Ona təslim olun. Sonra sizə heç bir kömək edilməz.
55. Əzab sizə özünüz də hiss etmədən, qəfil gəlməmişdən əvvəl Rəbbinizdən sizə nazil edilən ən gözəl *sözə* tabe olun!
56. *Sonra* kimsə deməsin: "Allaha qarşı etdiyim etinasızlıqlara görə vay mənim halıma! Həqiqətən, mən *dinə və dində olanlara* rişxənd edənlərdən idim!"
57. Yaxud deməsin: "Əgər Allah məni doğru yola yönəltsəydi, mən müttəqilərdən olardım!"
58. Yaxud da, əzabı gördüyü zaman deməsin: "Kaş, bir də *dünyaya* qayıdaydım, yaxşı işlər görənlərdən olardım!"
59. Xeyr, Mənim ayələrim sənə gəlmişdi, lakin sən onları yalan saydın, təkəbbür göstərdin və kafirlərdən oldun."

60. Sən Qiyamət günü Allaha qarşı yalan uyduranların üzlərini qapqara görəcəksən. Məgər təkəbbürlülər üçün Cəhənnəmdə yer yoxdur?!
61. Allah müttəqilərə uğurlarına görə nicat verəcək. Onlara pislik toxunmayacaq və onlar kədərlənməyəcəklər.
62. Allah hər şeyin xaliqidir. O, hər şeyi qoruyandır.
63. Göylərin və yerin açarları Ondadır. Məhz Allahın ayələrini inkar edənlər ziyana uğrayanlardır.
64. De: "Mənə Allahdan qeyrisinə ibadət etməyi əmr edirsiniz, ey cahillər?!"
65. Sənə və səndən əvvəllkilərə belə vəhy olunmuşdur: "Əgər *Allaha* şərik qoşsan, əməlin puç olacaq və mütləq ziyana uğrayanlardan olacaqsan.
66. Sən yalnız Allaha ibadət et və şükür edənlərdən ol!"
67. Onlar Allahı layiqincə dəyərləndirmədilər. Halbuki Qiyamət günü yer bütünlüklə Onun ovcunda olacaq, göylər isə Onun sağ əli ilə büküləcəkdir. O, pakdır, müqəddəsdir və onların *Ona* qoşduqları şəriklərdən ucadır.
68. Sur üfürüləcək və Allahın istədiyi kimsələrdən başqa göylərdə və yerdə kim varsa, hamısı öləcək. Sonra bir daha ona üfürülən kimi onlar qalxıb baxacaqlar.
69. Yer öz Rəbbinin nuru ilə işıqlanacaq, *əməllər yazılmış* kitab hər kəsin qarşısına qoyulacaq, peyğəm-

bərlər və şahidlər gətiriləcəkdir. Onların arasında ədalətlə hökm veriləcək və onlara haqsızlıq edilməyəcək.

70. Hər kəsə öz əməlinin əvəzi tam veriləcək. Allah onların nə etdiklərini yaxşı bilir.
71. Kafirlər dəstə-dəstə Cəhənnəmə sürüklənəcəklər. Nəhayət, ora çatdıqda onun qapıları açılacaq və onun gözətçiləri onlara deyəcəklər: "Məgər öz içərinizdən Rəbbinizin ayələrini sizə oxuyan və sizi bu gününüzə qovuşacağınızla xəbərdar edən elçilər gəlməmişdi?" Onlar: "Bəli, gəlmişdi!" – deyəcəklər. Lakin əzab sözü kafirlər barəsində gerçəkləşdi.
72. *Onlara* deyiləcək: "İçində əbədi qalacağınız Cəhənnəmin qapılarına girin!" Təkəbbürlülərin yeri necə də pisdir!
73. Rəbbindən qorxanlar isə dəstə-dəstə Cənnətə gətiriləcəklər. Nəhayət, ora çatdıqda onun qapıları açılacaq və onun gözətçiləri onlara deyəcəklər: "Sizə salam olsun! Xoş sizin halınıza! Əbədi qalmaq üçün buraya daxil olun!"
74. Onlar deyəcəklər: "Bizə verdiyi vədini yerinə yetirən və bizi bu yerə varis edən Allaha həmd olsun! Biz Cənnətdə istədiyimiz yerdə sakit oluruq. *Yaxşı* əməl sahiblərinin mükafatı necə də gözəldir!"
75. Sən mələklərin, Ərşi əhatə edərək, Rəbbinə həmd ilə təriflər dediklərini görəcəksən. Onların arasın-

da ədalətlə hökm veriləcək və: “Həmd, aləmlərin Rəbbi Allaha məxsusdur!” – deyiləcəkdir.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Ha. Mim.
2. Bu Kitab Qüdrətli, Hikmət sahibi olan Allah tərəfindən nazil edilmişdir.
3. Günahları bağışlayan, tövbələri qəbul edən, cəzası şiddətli, lütfü böyük olan *Allahdan!* Ondan başqa *ibadətə layiq* məbud yoxdur. Dönüş də Onadır.
4. Allahın ayələri barəsində yalnız kafirlər mübahisə edirlər. Onların şəhərlərdə gəzib-dolaşmaları səni aldatmasın.
5. Onlardan əvvəl Nuh qövmü və sonrakı toplumlar da *elçiləri* yalançı saymışdılar. Hər ümmət öz elçisini yaxalamağa cəhd edirdi. Onlar haqqın yalan olduğunu sübuta yetirmək üçün batil sözlərlə mübahisə edirdilər. Odur ki, Mən onları *əzabla* yaxaladım. *Görəydin* Mənim cəzam necə oldu!
6. Kafirlərin od sakinləri olacağı barədə Rəbbinin sözü beləcə həqiqətə çevrildi.
7. Ərşi daşıyanlar və onun ətrafındakılar öz Rəbbinə həmd edərək onu tərifləyir, Ona iman gətirir və

möminlər üçün bağışlanma diləyirlər: “Ey Rəbbimiz! Sənin rəhmətin və elmin hər şeyi əhatə etmişdir. Tövbə edib Sənin yolunla gedənləri bağışla və onları Cəhənnəm əzabından qoru!

8. Ey Rəbbimiz! Onları da, onların atalarından, zövcələrindən və nəsilərindən olan əməlisaleh kimsələri də, onlara vəd etdiyin Ədn cənnətlərinə daxil et. Həqiqətən, Sən Qüdrətlişən, Hikmət sahibisən.
9. Onları pisliklərdən qoru. O gün Sən kimi pisliklərdən qorusan, ona rəhm etmiş olarsan. Məhz bu, böyük uğurdur.”
10. Kafirlərə belə xitab olunacaq: “Siz imana dəvət olunarkən küfrünüzdə israr etdiyinizə görə, Allahın sizə olan nifrəti *indi* sizin özünüzdə olan nifrətinizdən daha böyükdür.”
11. Onlar deyəcəklər: “Ey Rəbbimiz! Sən bizi iki dəfə öldürüb, iki dəfə diriltidin. Biz öz günahlarımızı etiraf etdik. *Cəhənnəmdən* çıxmağa bir yol varmı?”
12. *Onlara deyiləcək*: “Bu ona görədir ki, bir olan Allah çağırıldığı zaman siz küfr edirdiniz. Ona şəriq qoşulduqda isə inanırdınız. Artıq hökm Uca və Böyük Allahındır.”
13. Sizə Öz dəlillərini göstərən və göydən ruzi nazil edən məhz Odur. *Bundan* ancaq *Allaha* üz tutanlar ibrət alarlar!
14. Kafirlərin xoşuna gəlməsə də, dini məhz Allaha aid edərək Ona dua edin!

15. Ən yüksək dərəcələrin və Ərşin sahibi Odur. O Öz əmri ilə vəhyi qullarından istədiyinə nazil edir ki, o, *insanları* görüş günü ilə qorxutsun.
16. O gün *insanlar yer üzünə* çıxacaq və onlar barədə heç bir şey Allahdan gizli qalmayacaqdır. *Allah deyəcək*: "Bu gün səltənət kimə məxsusdur? Vahid, *hər şeyə* qalib gələn Allaha məxsusdur!"
17. Bu gün hər kəsə qazandığının əvəzi veriləcək. Bu gün zülm olmayacaq. Şübhəsiz ki, Allah tez haqq-hesab çəkəndir.
18. Onları ürəklərin xirtdəyə çatacağı, *özləri də* qəm-qüssə içində olacaqları yaxın günlə qorxut. *O gün* zalımların nə bir yaxın dostu, nə də sözü keçən bir şafaətcisi olar.
19. *Allah* gözlərin xaincəsinə baxışını və kökslərin *nə-lər* gizlətdiyini bilir.
20. Allah ədalətlə hökm verər. *Onların* Ondan başqa tapındıqları *bütlər* isə heç bir şeyə hökm edə bilməzlər. Şübhəsiz ki, Allah Eşidəndir, Görəndir!
21. Məgər onlar yer üzündə gəzib-dolaşib özlərindən əvvəlkilərin aqibətinin necə olduğunu görmürlərmi? Onlar bunlardan daha qüvvətli idilər və yer üzündə daha çox iz qoymuşdular. Allah onları günahlarına görə *əzabla* yaxaladı və onları Allahdan qoruyan bir kimsə tapılmadı.
22. Bu ona görə idi ki, elçiləri onlara açıq-aydın dəlillər gətirdikləri halda, onlar inkar edirdilər. Odur

ki, Allah onları *əzabla* yaxaladı. Həqiqətən, O, qüvvətlidir, cəzası da şiddətlidir.

23. Biz Musanı dəlillərimizlə və aşkar bir dəlillə göndərdik –
24. Fironun, Hamanın və Qarunun yanına. Onlar isə: “Bu, yalançı bir sehrbazdır!” – dedilər.
25. *Musa* onlara Bizim tərəfimizdən haqqı bəyan etdikdə onlar dedilər: “Onunla birlikdə iman gətirənlərin oğullarını öldürün, qadınlarını isə sağ buraxın!” Kafirələrin hiyləsi boşa çıxar.
26. Firon dedi: “Buraxın mənə Musanı öldürüm! Qoy o da Rəbbinə yalvarsın. Çünki mən onun sizin dininizi dəyişdirəcəyindən, yaxud yer üzündə fəsad törədəcəyindən qorxuram.”
27. *Musa* dedi: “Mən hesablaşma gününə inanmayan hər bir təkəbbürlüdən həm mənim Rəbbim, həm də sizin Rəbbiniz *olan Allaha* sığınırım!”
28. Firon ailəsindən olub imanını gizlədən mömin bir kişi dedi: “Siz bir adamı: “Rəbbim Allahdır!” – dediyinə görə öldürəcəksinizmi?! Halbuki o, Rəbbinizdən sizə açıq-aydın dəlillər gətirdi. Əgər o, yalan danışarsa, onun yalanı ancaq öz əleyhinədir. Yox, əgər doğru danışarsa, onun vəd etdiyinin bəzisi sizə toxunar. Həqiqətən, Allah həddi aşanı, yalançını doğru yola yönəltməz.
29. Ey qövmüm! Bu gün səltənət sizə məxsusdur. Yer üzündə qalib gələnlər də sizsiniz. Əgər Allahın əzabı bizə gəlsə, bizi ondan kim qoruya bilər?!”

- Firon dedi: "Mən sizə ancaq öz düşündüyümü bildirirəm, mən sizə ancaq doğru yolu göstərirəm."
30. Mömin kişi dedi: "Ey qövmüm! Mən o toplumların başına gəlmiş *dəhşətli* günün bənzərinin sizin də başınıza gəlməsindən qorxuram.
31. Nuh qövmünün, Ad və Səməd *tayfalarının* və onlardan sonrakıların düçar olduğu bəlanın bənzərinin *gəlməsindən qorxuram*. Allah Öz bəndələrinə zülm etmək istəmir.
32. Ey qömmüm! Mən sizə üz verəcək fəryad günündən qorxuram.
33. Geriyə dönüb qaçaçağınız gün sizi Allahdan qoruyan tapılmaz. Allahın sapdırdığı kimsəyə isə yol göstərən olmaz."
34. Daha öncə Yusuf sizə açıq-aydın dəlillər gətirmişdi. Siz onun gətirdiklərinə şəkk etməkdə davam edirdiniz. Nəhayət, o, vəfat etdikdə dediniz: "Allah ondan sonra elçi göndərməyəcək!" Allah həddi aşan, şübhə edən kimsəni belə sapdırar.
35. O kəslər ki, özlərinə bir dəlil gəlmədiyi halda, Allahın ayələri barəsində mübahisə edirlər. Bu, həm Allah yanında, həm də iman gətirənlər yanında nifrət artırır. Allah hər bir təkəbbürlünün və zalımın qəlbini belə möhürləyir.
36. Firon dedi: "Ey Haman! Mənim üçün uca bir qüllə tik ki, bəlkə yollara çatım –
37. göylərin yollarına *çatım* və Musanın İlahını görüm. Həqiqətən, mən *Musanı* yalançı sayıram!"

Firona pis əməli beləcə gözəl göstərildi və o, yoldan çıxarıldı. Fironun hiyləsi uğursuz oldu.

38. O mömin kişi dedi: "Ey qövmüm! Mənim ardınca gəlin, sizi doğru yola yönəldim.
39. Ey qövmüm! Bu dünya həyatı fani bir şeydir, axirət isə əbədi qərar tutulacaq yurddur.
40. Kim pis bir iş tutsa, o, ancaq etdiyi pislik qədər cəza alar. Mömin olduğu halda yaxşı iş görən kişilər və qadınlar isə Cənnətə daxil olub orada he-sabsız ruziyə nail olurlar.
41. Ey qövmüm! Necə olur ki, mən sizi nicat tapmağa çağırdığım halda, siz məni Cəhənnəm oduna çağırırsınız?!
42. Siz məni Allahı inkar etməyə, bilmədiyim bir şeyi Ona şərikin qoşmağa çağırıdığınız halda, mən sizi qüdrətli, çox bağışlayan *Allaha* çağırıram.
43. Heç şübhəsiz ki, sizin məni çağırıdığınızın nə dünyada, nə də axirətdə çağırılmağa haqqı yoxdur. Bizim dönüşümüz Allahadır. Həddi aşanlar isə od sakinləridirlər.
44. Sizə söylədiklərimi tezliklə xatırlayacaqsınız. Mən öz işimi Allaha həvalə edirəm. Həqiqətən, Allah qullarını görəndir."
45. Allah *Musamı* onların qurduğu hiylələrin şərindən qorudu. Firon nəslini isə dəhşətli əzab bürüdü.
46. Onları səhər-axşam oda salırlar. O saat (Qiyamət) gələcəyi gün isə; Firon nəslini ən şiddətli əzaba salın!

47. O zaman onlar Cəhənnəmdə bir-birilə höcətləşəcək, zəiflər təkəbbür göstərənlərə deyəcəklər: "Biz sizin ardınızca gedirdik. İndi siz Cəhənnəm odunun bir hissəsini bizdən uzaq edə bilərsinizmi?"
48. Təkəbbür göstərənlər deyəcəklər: "Hamımız odun içindəyik. Allah artıq Öz qulları arasında hökmünü vermişdir."
49. Odda olanlar Cəhənnəm gözetçilərinə deyəcəklər: "Rəbbinizə yalvarın ki, bircə gün əzabımızı yüngülləşdirsin!"
50. *Gözetçilər* deyəcəklər: "Məgər elçiləriniz sizə açıq-aydın dəlillər gətirməmişdilər?" Onlar: "Əlbəttə gətirmişdilər!" – deyə cavab verəcəklər. *Gözetçilər* də: "Elə isə özünüz yalvarın!" – deyəcəklər. Kafirlərin yalvarması isə əbəsdir.
51. Şübhəsiz ki, Biz Öz elçilərimizə və iman gətirənlərə həm dünya həyatında, həm də şahidlərin şəhadət vermək üçün ayağa qalxacağı gün yardım edəcəyik.
52. O gün zalımlara üzr diləmələri heç bir fayda verməyəcək. Onları həm lənət, həm də pis yurd gözləyir.
53. Biz Musaya doğru yolu göstərən rəhbər verdik və İsrail oğullarını Kitaba varis etdik –
54. ağıl sahiblərinə doğru yol göstəricisi və öyüd-nəsihət kimi.
55. Səbir et! Həqiqətən, Allahın vədi haqdır. Günahının bağışlanmasını dilə, axşamüstü və səhər çağı Rəbbini həmd ilə təriflə.

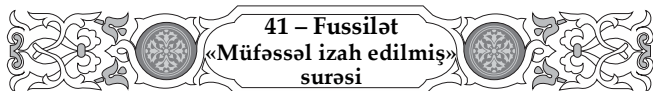
56. Həqiqətən, özlərinə bir dəlil gəlmədən Allahın ayələri barəsində mübahisə edənlərin ürəklərində böyüklük iddiasından başqa bir şey yoxdur. Onlar heç vaxt buna çatmayacaqlar. Sən Allaha sığın! Həqiqətən, O, Eşidəndir, Görəndir.
57. Həqiqətən, göylərin və yerin yaradılması insanlارın yaradılmasından daha böyük şeydir. Lakin insanların çoxu *bunu* bilmir.
58. Korla görən, iman gətirib yaxşı işlər görənlərlə pislik edən eyni deyil. Necə də az düşünürsünüz!
59. O saat (Qiyamət) mütləq gələcək, buna heç bir şübhə yoxdur. Lakin insanların əksəriyyəti *buna* inanmır.
60. Rəbbiniz buyurdu: "Mənə dua edin, Mən də sizə cavab verim. Həqiqətən, Mənə ibadət etməyə təkkəbbür göstərənlər Cəhənnəmə zəlil olaraq girəcəklər."
61. Sizin rahatlanmanız üçün gecəni və *ruzi qazanmanız üçün* gündüzü işıqlı yaradan Allahdır. Həqiqətən, Allah insanlara qarşı lütfkardır, lakin insanların əksəriyyəti şükür etmir.
62. Budur sizin Rəbbiniz, hər şeyin Xaliqi olan Allah! Ondan başqa *ibadətə layiq olan* məbud yoxdur! Siz necə də *haqdan* döndərilirsiniz!
63. Allahın ayələrini inkar edənlər beləcə haqdan döndərilərlər.
64. Sizin üçün yeri məskən, göyü də tavan edən, sizə surət verib surətlərinizi gözəl şəkllə salan, sizə

pak nemətlərdən ruzi verən Allahdır. Budur sizin Rəbbiniz olan Allah. Aləmlərin Rəbbi olan Allah *ən Əzəmətli*, xeyri və bərəkəti bol Olandır!

65. O, *əbədi* Yaşayandır, Ondan başqa *ibadətə layiq olan* məbud yoxdur. *Allaha*, dini yalnız Ona məxsus edərək, dua edin. Həmd, Aləmlərin Rəbbi Allaha məxsusdur!
66. De: “Rəbbimdən mənə açıq-aydın dəlillər gəldiyi zaman sizin Allahdan başqa yalvardıqlarınıza ibadət etmək mənə qadağan edilmiş və mənə aləmlərin Rəbbinə təslim olmaq əmr olunmuşdur.”
67. Sizi torpaqdan, sonra nütfədən, sonra laxtalanmış qandan yaradan, sonra sizi, böyüyüb yetkinlik yaşına çatasınız, daha sonra da qocalasınız deyə uşaq olaraq *ana bətnindən* çıxardan Odur. İçərinizdə *qocalmamışdan* əvvəl ölənlər də vardır. *Bu ona görədir* ki, müəyyən olunmuş vaxta yetişəsiniz və bəlkə, düşünüb anlayasınız.
68. Dirildən də, Öldürən də Odur. O, bir şeyin olmasını istədikdə, ona ancaq: “Ol” – deyir, o da olur.
69. Allahın ayələri barədə mübahisə edənləri görmürsənmi?! Onlar necə də *haqdan* döndərilirlər!
70. Onlar Kitabı və elçilərimizə göndərdiklərimizi yalan saydılar. Onlar tezliklə biləcəklər;
71. o zaman ki, boyunlarında dəmir halqalar və zəncirlər olduğu halda sürüklənəcəklər –
72. qaynar suya tərəf; sonra odda yandırılacaqlar.

73. Sonra da onlara deyiləcək: "Haradadır şarik qoşduqlarınız –
74. Allahdan başqa *ibadət etdikləriniz?*" Onlar deyəcəklər: "Onlar bizi qoyub getdilər. Xeyr, biz öncə də heç bir şeyə ibadət etmirdik!" Allah kafirləri beləcə azğınlığa salar.
75. "Bu, sizin yer üzündə nahaq yerə sevinməyinizə və qürrələnməyinizə görədir!
76. İçində əbədi qalacağınız Cəhənnəmin qapılarına girin!" Təkəbbürlülərin yeri necə də pisdir!
77. Səbir et! Həqiqətən, Allahın vədi haqdır. Ya onlara vəd etdiyimizin bir qismini sənə göstərəcək, ya da daha öncə sənin həyatını sona çatdıracağıq. Onlar *axırda* Bizə qaytarılacaqlar.
78. Biz səndən əvvəl də elçilər göndərmişdik. Onlardan bəziləri haqqında sənə danışmışıq, bəziləri haqqında isə danışmamışıq. Heç bir elçi Allahın izni olmadan bir ayə gətirə bilməzdi. Allahın əmri gəldikdə isə ədalətlə hökm verilər və yalan danışanlar orada ziyana uğrayarlar.
79. Bəzilərini minəsiniz, bəzilərindən də yeyəsiniz deyər, heyvanları sizin üçün yaradan Allahdır.
80. Sizin üçün onlarda *başqa* mənfəətlər də vardır. Siz onları minərək ürəyinizdən keçən yerlərə gedib çatırsınız. Siz həm onların üstündə, həm də gəmilərdə daşırsınız.
81. *Allah* sizə Öz ayələrini göstərir. Allahın ayələrinin hansını inkar edə bilərsiniz?!

82. Məgər onlar yer üzündə gəzib-dolaşib özlərindən əvvəlkilərin aqibətinin necə olduğunu görmürlərmi?! Onlar bunlardan sayca daha çox, daha qüvvətli idilər və yer üzündə daha çox iz qoymuşdular. Qazandıqları onlara bir fayda vermədi.
83. Peyğəmbərləri onlara açıq-aydın ayələr gətirdikdə, özlərindəki biliyə sevindilər və beləliklə, istehza etdikləri *əzab* onları bürüdü.
84. Onlar əzabımızı gördükdə dedilər: "Biz tək Allaha iman gətirdik və Ona qoşduğumuz şərikləri inkar etdik!"
85. Lakin əzabımızı gördükdə iman gətirmələri onlara heç bir fayda vermədi. Bu, Allahın Öz qulları barəsində əzəldən olub-keçmiş qanunudur. Kafir-lər orada ziyana uğradılar.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Ha. Mim.
2. *Bu*, Mərhəmətli və Rəhmli *Allah* tərəfindən nazil edilmişdir.
3. Anlaya bilən bir qövmlə üçün ərəbcə Quran olaraq ayələri müfəssəl izah edilmiş bir kitabdır.
4. O, həm müjdə verən, həm də qorxudandır. Lakin onların əksəriyyət üz çevirib dinləməz.

5. Onlar deyirlər: "Sənin bizi dəvət etdiyinə qarşı qəlbimiz qapalıdır, qulaqlarımızda karlıq var və bizimlə sənin arana örtük çəkilməmişdir. Sən işində ol, biz də öz işimizdə olacağıq!"
6. De: "Mən də sizin kimi bir insanam. Mənə vəhy olunur ki, sizin məbudunuz Tək olan İlahdır. Ona tərəf doğru yol tutun və Ondən bağışlanmağınızı diləyin. Vay müşriklərin halına!
7. O kəslər ki, zəkat vermir və axirəti inkar edirlər.
8. İman gətirib yaxşı əməllər edənləri tükənməz nemətlər gözləyir."
9. De: "Doğrudanmı siz yeri iki gündə yaradana küfr edir və *bütləri* Ona tay tutursunuz?! Axı O, aləmlərin Rəbbidir.
10. O, yerin üstündə möhkəm duran dağlar yerləşdirdi, yeri bərəkətli etdi və *ruzi* istəyənlər üçün orada *yer əhlinin* ruzisini dörd gündə yerbəyer etdi.
11. Sonra O, tüstü halında olan göyə tərəf yönəlib ona və yerə buyurdu: "Könüllü surətdə və ya məcburi olaraq gəlin *əmrinə boyun əyin!*" Onlar: "Könüllü olaraq gəldik!" – dedilər.
12. O, iki gündə onları yeddi göy olaraq yaratdı və hər göyə onun özünə aid iş tapşırırdı. Biz dünya səmasını qəndillərlə bəzədik və *onu* hifz etdik. Bu, Qüdrətli və Bilən *Allahın* əzəli hökmüdür.
13. Əgər üz döndərsələr, de: "Mən sizi Ad və Səməd ildırımına bənzər bir ildırım barədə xəbərdar edirəm."

14. Onlara önlərindən və arxalarından: “Yalnız Allaha ibadət edin!” – *deyən* elçilər gəlmişdi. Onlar isə belə cavab vermişdilər: “Əgər Rəbbimiz istəsəydi, mələklər endirərdi. Biz sizinlə göndərilənləri inkar edirik!”
15. Ad *qövmünə* gəlincə, onlar yer üzündə haqsızcasına təkəbbür göstərüb dedilər: “Bizdən daha qüvvətli kim ola bilər?!” Məgər onlar görmürdülər ki, onları yaradan Allah onlardan daha qüvvətlidir?! Onlar ayələrimizi inkar edirdilər.
16. Biz onlara dünya həyatında rüsvayçılıq əzabını daddırmaq üçün uğursuz günlərdə üstlərinə viyiltılı külək göndərdik. Axirət əzabı isə daha rüsvayedicidir. Onlara kömək də edilməz.
17. Səməd *qövmünə* gəldikdə isə, Biz onlara doğru yol göstərdik, onlar isə korluğu doğru yoldan üstün tutdular. Odur ki, onları qazandıqları *günahlar* üzündən alçaldıcı əzab ildırımını yaxaladı.
18. İman gətirib *Allahdan* qorxanları isə xilas etdik.
19. Allahın düşmənləri Cəhənnəmə toplanılacaqları gün *bir yerdə* saxlanılacaqlar.
20. Nəhayət, onlar oraya gəldikləri zaman qulaqları, gözləri və dəriləri etdikləri əməllər barəsində onların əleyhinə şahidlik edəcəkdir.
21. Onlar öz dərilərinə: “Nə üçün əleyhimizə şahidlik edirsiniz?” – deyəcəklər. *Dəriləri* deyəcək: “Hər şeyi danışdıran Allah bizi danışdırdı. Sizi ilk dəfə O yaratmışdır və siz *axırda* Ona qaytarılacaqsınız.”

22. Siz qulaqlarınızın, gözlərinizin və dərilərinizin əleyhinizə şahid olmasından *çəkinib* gizlənmirdiniz. Əksinə, elə zənn edirdiniz ki, Allah sizin etdiyiniz əməllərin çoxunu bilmir.
23. Sizin öz Rəbbiniz barəsində bu zənniniz sizi məhv etdi və siz ziyan çəkənlərdən oldunuz.
24. *Əzab* dözsələr də, onların yeri oddur. Onlar mərhəmət diləsələr də, onlara mərhəmət göstərməz.
25. Biz onlara *fasiq* dostlar qoşduq və *bu dostlar* onlara öndəkilərini və arxadakılarını gözəl göstərdilər (dünyanı sevdirib, axirəti unutturdular). Onlardan əvvəl gəlib-getmiş cinlərdən və insanlardan olan ümmətlər barəsindəki Söz onlar barəsində də gerçək oldu. Həqiqətən də, onlar ziyana uğradılar.
26. Kafirlər: "Bu Qurana qulaq asmayın, *o oxunarkən* hay-küy salın. Bəlkə, qalib gələsiniz" – dedilər.
27. Biz kafirlərə mütləq şiddətli bir əzab daddıracaq və onları etdikləri əməllərin ən pisi ilə cəzalandıracağıq.
28. Budur Allahın düşmənlərinin cəzası – Od! Ayələrimizi inkar etmələri üzündən orada onları, cəza yeri kimi, əbədi yurd gözləyir.
29. Kafirlər deyəcəklər: "Ey Rəbbimiz! Cinlərdən və insanlardan bizi tovlayıb yoldan çıxardanları bizə göstər ki, biz onları tapdağımız altına salıb yerlə yeksan edək."

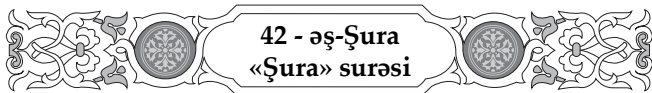
30. Həqiqətən də: "Rəbbimiz Allahdır!" – deyib sonra düz yol tutan kəslərə mələklər nazil olub *deyirlər*: "Qorxmayın və kədərlənməyin! Sizə vəd olunan Cənnətlə sevinin!"
31. Biz dünya həyatında da, axirətdə də sizin dostlarınızıq. Orada sizin üçün nəfsinizin çəkə biləcəyi hər şey hazırlanmışdır. Orada istədiyiniz hər şey vardır.
32. Bağışlayan və Rəhmli *Allah tərəfindən verilən* ziya-fət kimi."
33. *İnsanları* Allaha tərəf çağıran, yaxşı iş görən və: "Həqiqətən, mən müsəlmanlardanam!" – deyən kəsdən daha gözəl söz deyən kim ola bilər?!
34. Yaxşıqla pislik eyni ola bilməz. Sən *pisliyi* yaxşıqla dəf et! O zaman səninlə ədavət aparan kimsə sanki yaxın bir dost olar.
35. Bu isə ancaq səbir edənlərə verilir və ancaq böyük qismət sahiblərinə nəsib olur.
36. Əgər sənə şeytandan bir vəsvəsə gəlsə, Allaha sığın. Çünki O, Eşidəndir, Biləndir.
37. Gecə və gündüz, günəş və ay Onun dəlillərindəndir. Əgər siz Ona ibadət edirsinizsə, onda günəşə və aya səcdə etməyin, onları yaradan Allaha səcdə edin.
38. Əgər onlar təkəbbür göstərsələr *bilsinlər ki*, sən Rəbbinin yanında olanlar gecə-gündüz usanmadan Onun şəninə təriflər deyirlər.

39. Yer üzünü qupquru görməyin də Onun dəlillərindəndir. Biz yerin üzərinə su endirdikdə o, hərəkətə gəlib qabarır. Şübhəsiz ki, onu canlandıran *Allah*, ölüləri də hökmən dirildəcəkdir. Həqiqətən, O, hər şeyə qadirdir.
40. Sözsüz ki, ayələrimizdən üz döndərənlər Bizdən gizli qalmazlar. Bir *deyin görək* oda atılan kimsə yaxşıdır, yoxsa Qiyamət günü əmin-amanlıq içində gələn kimsə?! İstədiyinizi edin! Həqiqətən, *Allah* nə etdiklərinizi görür.
41. Şübhə yox ki, Zikr onlara gəldiyi zaman onu yalan sayanlar *cəzalandırılacaqlar*. Həqiqətən, bu, əzəmətli bir Kitabdır.
42. Batil ona nə önündən, nə də arxasından girişə bilər. O, Hikmət sahibi, tərifəlayiq *Allah* tərəfindən nazil edilmişdir.
43. Sənə ancaq səndən əvvəlki elçilərə deyilənlər deyilir. Həqiqətən, sənin Rəbbin bağışlayandır, ağrılı-acılı cəza verəndir.
44. Əgər Biz onu yad bir dildə Quran etsəydik, onlar deyərdilər: "Nə üçün onun ayələri müfəssəl izah edilməmişdir? Yad dil və ərəb *peyğəmbər*?!" De: "O, iman gətirənlərə doğru yol göstəricisi və şəfəkdir." İman gətirməyənlərin isə qulaqlarında tıxac var. Onlar ona qarşı kordurlar. Onlar *sanki* uzaq bir yerdən çağırılırlar.

45. Biz Musaya da Kitab verdik, lakin onun barəsində ixtilaf düşdü. Əgər sənin Rəbbinin öncə buyurduğu Söz olmasaydı, onların arasında hökm verilmiş olardı. Həqiqətən, *kafirlər* onun barəsində anlaşılmaz bir şübhə içindədirlər.
46. Kim yaxşı iş görsə, *xeyri* özünə, kim də pislik etsə, *zərəri* öz əleyhinə olar. Sənin Rəbbin qullara zülm edən deyil.
47. O saat (Qiyamət) haqqında bilgi yalnız Ona məxsusdur. Onun xəbəri olmadan heç bir meyvə toxumundan cücərib çıxmaz, heç bir diş hamilə qalmaz və bətnində daşdığı yükü yerə qoymaz. O gün *Allah* onları çağırır: “Şəriklərim haradadır?” – deyəcək. Onlar da: “Biz Sənə bildirdik ki, aramızda heç bir şahid yoxdur!” – deyəcəklər.
48. Əvvəllər tapındıqları *bütlər* onları qoyub gedəcək və onlar özləri üçün bir qurtuluş yeri olmadığını yəqin edəcəklər.
49. İnsan özünə xeyir diləməkdən usanmaz. Lakin ona bir pislik dəysə, məyus olub ümidini itirir.
50. Başına gələn bəladan sonra Özümüzdən ona bir mərhəmət daddırsa, mütləq deyər: “Bu mənim haqqımdır və Mən o saatin (Qiyamətin) gələcəyini güman etmirəm. Rəbbimə qaytarılısam belə, Onun yanında mənim üçün ən gözəl nemət hazırlanar!” Biz kafirlərə nə etdiklərini mütləq xəbər

verəcək və onlara hökmən ağır bir əzab daddıracağıq.

51. İnsana nemət verdiyimiz zaman üz çevirib *haqdan* uzaq durar. Ona bir pislilik toxunduqda isə uzun-uzadı yalvarıb-yaxarar.
52. De: "Bir deyin görək, əgər *Quran* Allah tərəfindəndirsə, sonra da siz onu inkar edirsinizsə, *bunu* necə başa düşmək olar?! Elə isə, *haqdan* uzaq bir ayrılıq içində olan kəsdən daha çox azmış kim ola bilər?!"
53. *Quranın* haqq olduğu onlara aydın olana qədər, Biz dəlillərimizi onlara həm kainatda, həm də onların özlərində mütləq göstərəcəyik. Məgər Rəbbinin hər şeyə şahid olması kifayət deyilmi?!
54. Doğrudan da, onlar öz Rəbbi ilə qarşılaşacağılarına şübhə edirlər. Həqiqətən, O, hər şeyi əhatə edir.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Ha. Mim.
2. Ayn. Sin. Qaf.
3. Qüdrətli və Hikmət sahibi olan Allah sənə və səndən əvvəkilərə belə vəhy edir.

4. Göylərdə və yerdə nə varsa, Ona məxsusdur. O, Ucadır, Əzəmətlidir.
5. Sanki göylərin bir-birinin üstündən çatlayıb yarılmasına az qalır. Mələklər də Rəbbinə həmd ilə təriflər deyir və yerdəkilər üçün bağışlanma diləyirlər. Həqiqətən, Allah Bağışlayandır, Rəhmlidir.
6. Allahdan başqası ilə dostluq edənlərə Allah Özü nəzarət edir. Sən onların vəkili deyilsən.
7. Beləliklə, Biz sənə ərəbcə Quran vəhy etdik ki, şəhərlər anası *Məkkə əhlini* və onun ətrafındakıları xəbərdar edəsən, *üstəlik*, barəsində heç bir şübhə doğurmayan məhşər gününü yadlarına salasan. *İnsanların* bir qismi Cənnətdə, digər qismi isə Odda olacaq.
8. Əgər Allah istəsəydi, onları vahid bir ümmət edərdi. Lakin O, istədiyini Öz mərhəmətinə qovuşdurur. Zalımların isə nə bir himayəçisi olar, nə də bir yardımçısı.
9. Onlar özlərinə *Allahdan* başqa himayəçilər götürdülər. Halbuki, Himayədar ancaq Allahdır. O, ölüləri dirildir. O, hər şeyə qadirdir.
10. İxtilafa düşdüyünüz şeylər barəsində hökm vermək ancaq Allaha aiddir. Bu, mənim Rəbbim olan Allahdır. Mən yalnız Ona təvəkkül edir və yalnız Ona üz tuturam.
11. *Allah* göyləri və yeri Yaradandır. O sizin üçün özünüzdən zövcələr, heyvanlardan da cütlər ya-

- ratdı. O sizi bu yolla çoxaldır. Onun heç bir bən-zəri yoxdur. O, Eşidəndir, Görəndir.
12. Göylərin və yerin açarları Ona məxsusdur. O, istədiyinin ruzisini bol edər, *istədiyinkini də* azal-dar. O, hər şeyi bilir.
13. *Allah* Nuha tövsiyə etdiyini, sənə vəhy etdiyimizi, İbrahimə, Musaya və İsaya tövsiyə etdiyimizi si-zin üçün də dində qanun etdi: "Dinə doğru-düz-gün etiqad edin və onda bölünüb firqə-firqə ol-mayın!" Sənin dəvət etdiyin *tövhid* müşriklərə ağır gəldi. Allah istədiyi kəsi Özü üçün seçər və *Ona* üz tutanı Özünə tərəf yönəldər.
14. Onlara məhz elm gəldikdən sonra, öz aralarındakı paxıllıq ucbatından, ixtilafa düşdülər. Əgər Rəb-bindən, müəyyən bir vaxtadək Söz verilmiş olma-saydı, onların arasında artıq hökm çıxarılmış olar-dı. Onlardan sonra Kitaba varis olanlar da onun barəsində anlaşılmaz bir şübhə içindədirlər.
15. Buna görə də sən *tövhidə* dəvət et və sənə əmr olunduğu kimi düz yolla get. Onların nəfslərinin istəyinə uyma və de: "Mən Allahın nazil etdiyi Kitaba iman gətirdim. Mənə sizin aranızda əda-lətli olmaq əmr edilmişdir. Allah bizim də Rəbbi-miz, sizin də Rəbbinizdir. Bizim əməllərimiz bizə, sizin də əməlləriniz sizə aiddir. Bizimlə sizin ara-nızda mübahisə ediləcək bir şey yoxdur. Allah hamımızı bir yerə toplayacaq. Dönüş də yalnız Onadır."

16. Allahın dəvəti qəbul olunduqdan sonra Onun barəsində mübahisəyə girişənlərin dəlili Rəbbinin yanında boş şeydir. Onlar *dünyada* qəzəbə düçar olacaqlar. Axirətdə isə onları şiddətli əzab gözləyir.
17. Kitabı və tərəzini gerçək həqiqət kimi nazil edən Allahdır. Nə bilirsən, bəlkə də o saat (Qiyamət) yaxındır.
18. *Qiyamətə* inanmayanlar onun tez gəlib çatmasını istəyirlər. Möminlər isə ondan qorxur və onun həqiqət olduğunu bilirlər. Şübhəsiz ki, o saat (Qiyamət) barəsində mübahisə edənlər uzaq bir azgınlıq içindədirlər.
19. Allah Öz qullarına qarşı lütfkardır. O, istədiyinə ruzi verir. O, Qüvvətlidir, Qüdrətlidir.
20. Biz axirət savabını istəyənin savabını artırır, dünya qazancını istəyənə də ondan verərik. Lakin axirətdə onun heç bir payı olmaz.
21. Yoxsa onların Allahın dində izin vermədiyi şeyləri onlar üçün şəriət qanunu edə bilən şərikləri vardır?! Əgər həlledici Söz olmasaydı, aralarındakı iş bitmiş olardı. Həqiqətən, zalımları ağırlı-acılı bir əzab gözləyir.
22. Zalımların qazandıqları *günahlar* özlərinə qarşı çevrildikdə onları bunun qorxusundan titrəyən görəcəksən. İman gətirib yaxşı işlər görənlər isə Cənnət bağlarında *məskunlaşacaqlar*. Rəbbinin ya-

nında onlar üçün istədikləri hər şey hazırlanmışdır. Böyük lütfkarlıq da elə budur.

23. Allahın iman gətirib yaxşı işlər görən qullarına müjdə verdiyi *nemət* budur. De: "Mən sizdən bunun əvəzində qohumluq sevgisindən başqa bir şey istəmirəm." Kim bir yaxşılıq etsə, onun savabını artırırıq. Həqiqətən, Allah bağışlayandır, şükrün əvəzini verəndir.
24. Yoxsa onlar *sənin barəndə*: "O, Allaha qarşı yalan uydurdu" – deyirlər?! Əgər Allah istəsə, sənin qəlbinə möhür vurur. Allah batili silib yox edər və haqqı Öz sözləri ilə bərqərar edər. Şübhəsiz ki, O, kökslərdə olanları bilir.
25. Qullarının tövbəsini qəbul edən, günahları bağışlayan və sizin nə etdiyinizi bilən Odur.
26. O, iman gətirib yaxşı əməllər edənlərin duasını qəbul edər və Öz lütfünü onlara artırır. Kafirlər üçün isə şiddətli əzab hazırlanmışdır.
27. Əgər Allah Öz qullarına bolluca ruzi versəydi, onlar yer üzündə həddi aşardılar. Lakin O, istədiyi şeyi qədərincə göndərir. Həqiqətən, O, Öz qullarından xəbərdardır, görəndir.
28. *İnsanlar* ümidlərini kəsdikdən sonra yağış endirən və Öz mərhəmətini *hər yana* yayan Odur. O, Hima-yəcidir, Tərifləyiqdir.
29. *Allahın* göyləri, yeri və onlarda yaydığı canlıları yaratması Onun dəlillərindəndir. *Allah* istədiyi vaxt yaratdıqlarını bir yerə toplamağa qadirdir.

30. Başınıza gələn hər bir müsibət öz əllərinizlə qazandığınız *günahlar* üzündəndir. *Allah* *günahların* çoxunu bağışlayır.
31. Siz yer üzündə *Allahdan* yaxa qurtara bilməzsiniz. *Allahdan* başqa sizin nə bir himayəçiniz olar, nə də bir köməkçiniz.
32. Dənizdə dağlar kimi üzən gəmilər də Onun dəlillərindəndir.
33. Əgər *Allah* istəsə, küləyi sakitləşdirər, onlar da *suyun* üzündə hərəkətsiz qalarlar. Həqiqətən, bunda səbirli olan və şükür edən hər bir kəs üçün ibrətlər vardır.
34. Yaxud, *gəmidəkilərin* qazandıqları *günahları* ucba-tından, onları məhv edər və ya bir çoxunu bağış-layar.
35. Bizim ayələrimiz barəsində mübahisə edənlər öz-ləri üçün heç bir qurtuluş yeri olmadığını biləcəklər.
36. Sizə verilən hər bir şey dünya həyatının keçici zövqüdür. *Allahın* yanında olan *nəmətlər* isə daha xeyirli və daha sürəklidir. *Bunlar* iman gətirib öz Rəbbinə təvəkkül edənlər üçündür.
37. O kəslər ki, böyük günahlardan və çirkin əməllərdən çəkinir, qəzəbləndikləri zaman *xətanı* bağış-layırlar.
38. O kəslər ki, Rəbbinin dəvətini qəbul edir, namaz qılır, işləri barədə öz aralarında məsləhətləşir və

onlara verdiyimiz ruzidən *Allah yolunda* xərcləyirlər.

39. O kəslər ki, haqsızlığa məruz qaldıqda intiqam alırlar.
40. Pisliyin cəzası özü kimi pislikdir. Amma kim bağışlasa və islah etsə, onun mükafatı Allaha aid olar. Həqiqətən, O, zalımları sevmir.
41. Haqsızlığa uğradıqdan sonra qisas alanlara heç bir məzəmmət olunmaz.
42. Məzəmmət olunmağa ancaq insanlara zülm edənlər və yer üzündə haqsız yerə azğınlıq edənlər layiqdirlər. Məhz onlar üçün ağırılı-acılı əzab vardır.
43. Hər kim səbir edib bağışlasa, şübhəsiz ki, bu, məqsədə uyğun işlərdəndir.
44. Allah kimi azğınlığa salsa, bundan sonra onun heç bir himayəçisi olmaz. Sən zalımları əzabı gördükləri zaman: "Qayıtmağa bir yol yoxdurmu?" – deyən görəcəksən.
45. *Cəhənnəmin* qarşısına gətirildikləri zaman sən onların zəlillikdən başlarını aşağı salıb gözücu gizlin-gizlin baxdıqlarını görəcəksən. Möminlər deyəcəklər: "Şübhəsiz ki, ziyana uğrayanlar, Qiyamət günü özlərini və ailələrini ziyana salanlardır." Həqiqətən, zalımlar daimi əzab içində olacaqlar.
46. Onlara Allahdan başqa kömək edəcək dostlar olmayacaq. Allah kimi zəlalətə salsa, onun üçün heç bir *qurtuluş* yolu olmaz.

47. Allah tərəfindən qarşısıalınmaz gün gəlməmişdən əvvəl Rəbbinizin çağırışına cavab verin! O gün sizin üçün heç bir sığınacaq olmayacaq və siz *günahlarınızı* inkar edə bilməyəcəksiniz.
48. Əgər üz dördənsələr, *bil ki*, Biz səni onlara nəzarətçi təyin etməmişik. Sənin vəzifən ancaq təbliğ etməkdir. Biz insana Öz mərhəmətimizdən dad-dırdıqda ona sevinir. Onlara öz əlləri ilə etdikləri əməllərin ucbatından bir müsibət üz verdikdə isə, insanın nankor olduğunu görərsən.
49. Göylərin və yerin mülkü Allaha məxsusdur. O, istədiyini yaradır; kimisinə qız uşaqları, kimisinə də oğlan uşaqları bəxş edir.
50. Yaxud hər ikisindən – oğlan və qız uşaqları verir, istədiyini də sonsuz edir. Həqiqətən, O, *hər şeyi* biləndir, qadirdir.
51. Allah insanla ancaq vəhy vasitəsilə və ya pərdə arxasından danışır, yaxud bir elçi göndərir və o da *Allahın* izni ilə Onun istədiyini vəhy edir. Həqiqətən, O, ucadır, hikmət sahibidir.
52. Biz sənə Öz əmrimizdən olan Ruh (Qurani) vəhy etdik. Sən kitab nədir, iman nədir bilmirdin. Lakin Biz onu, qullarımızdan istədiyimizi doğru yola yönəltmək üçün, bir nur etdik. Həqiqətən, sən *onları* düz yola yönəldirsən –
53. göylərdə və yerdə olanların sahibi Allahın yoluna. Şübhəsiz ki, bütün işlər Allaha qayıdır.

43 - əz-Zuxruf
«Zinət» surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Ha. Mim.
2. *Bu* aydın Kitaba and olsun!
3. Biz Quranı ərəbcə etdik ki, onu anlayasınız.
4. Şübhəsiz ki, o, yanımızdakı ana kitabdadır. O, uca-dır, hikmətlə doludur.
5. Yoxsa, siz həddi aşan adamlar olduğunuza görə, Biz Zikri sizə çatdırmaqdan vaz keçməliyik?!
6. Biz əvvəlki *ümmətlərə* də neçə-neçə peyğəmbər göndərmişdik.
7. Onlara elə bir peyğəmbər gəlmədi ki, ona istehza etməsinlər.
8. Biz onlardan daha qüvvətli olanları məhv etdik. Əvvəlkilərin aqibəti ötüb keçmişdir.
9. Əgər sən onlardan: "Göyləri və yeri kim yaratmışdır?" – deyə soruşsan, mütləq: "Onları Qüdrətli və Bilən *Allah* yaratmışdır!" – deyəcəklər.
10. O *Allah* ki, yeri sizin üçün döşədi və orada sizin üçün yollar saldı ki, bəlkə düz yolla gedə biləsiniz.
11. O *Allah* ki, göydən lazım olduğu qədər su endirdi. Biz onunla ölü bir diyarı dirilttik. Siz də beləcə *dirildilib* çıxarılacaqsınız.

12. O *Allah* ki, bütün cütləri yaratdı. Mindiyiniz gəmiləri və heyvanları yaratdı ki,
13. onların belinə, *yaxud göyərtəsinə* qalxıb yerləşdiyiniz zaman Rəbbinizin nemətini yada salıb deyəsiniz: "Bunu bizə ram edən *Allah* pakdır, müqəddəsdir. *Yoxsa* bizim ona gücümüz çatmazdı.
14. Şübhəsiz ki, biz Rəbbimizə qayıdacağıq."
15. *Müşriklər Allahın* qullarından bəzisini Onun bir hissəsi qəbul etdilər (Ona övladlar və şəriklər qoşdular). Həqiqətən, insan açıq-aydın kafirlik edir.
16. *Yoxsa Allah* yaratdıqlarından qızları Özünə götürüb oğlanları sizin üçün seçmişdir?!
17. Onlardan birinə, Mərhəmətli *Allaha* aid etdiyi qız *uşağı* ilə müjdə verilsə, hirsindən üzü qapqara qaralar.
18. Onlar zinət içində böyüdülən və mübahisə etdikdə aydın danışa bilməyən *qadınlarını Allaha isnad edirlər?!?*
19. Onlar Mərhəmətli *Allahın* qulları olan mələkləri qız hesab etdilər. Məgər onlar *mələklərin* yaradılışının şahidi olublar? Onların bu şahidliyi yazılacaq və buna görə cavab verməli olacaqlar.
20. Onlar dedilər: "Əgər Mərhəmətli *Allah* istəsəydi, biz onlara ibadət etməzdik!" Onların bu haqda heç bir biliyi yoxdur. Onlar ancaq yalan danışırılar.
21. *Yoxsa* onlara bundan əvvəl kitab vermişik və onlar da ona istinad edirlər?!

22. Xeyr! *Müşriklər*: "Biz atalarımızı bu yolda gördük və biz də onların yolunu tutub gedəcəyik!" – deyirlər.
23. Biz səndən əvvəl hansı bir şəhərə xəbərdarlıq edən bir *peyğəmbər* göndərdiksə, onun cah-calal içində yaşayan sakinləri: "Biz atalarımızı bu yolda gördük və biz də onların yolunu tutub gedəcəyik!" – dedilər.
24. *Peyğəmbər* dedi: "Əgər sizə atalarınızın tutduğu o yoldan daha doğrusunu göstərsəm necə?" Onlar dedilər: "Biz sizinlə göndərilənləri inkar edirik."
25. Biz də onlardan intiqam aldığımızı. Bir gör *haqqı* yalan sayanların aqibəti necə oldu.
26. Bir zaman İbrahim öz atasına və qövmünə demişdi: "Mən sizin ibadət etdiklərinizdən uzağam.
27. Yalnız məni yaradandan başqa! Şübhəsiz ki, O məni doğru yola yönəldəcək."
28. O, bu "*lə ilahə illəllah*" *kəlməsini* öz nəsli arasında daimi qalacaq bir kəlmə etdi ki, bəlkə *doğru yola* qayıtsınlar.
29. Doğrusu, Mən bunlara da, atalarına da, haqq və *onu* bəyan edən bir elçi gələndək dolanışıq nəsib etdim.
30. Onlara haqq gəldikdə isə dedilər: "Bu, sehrdir, biz onu inkar edirik!"
31. Onlar dedilər: "Nə üçün bu Quran iki şəhərdən (Məkkədən və ya Taifdən) olan böyük bir adama nazil edilmədi?"

32. Sənin Rəbbinin mərhəmətini onların bölüşdürürlər? Biz dünya həyatında onların dolanışıqlarını aralarında bölüşdürdük. Biri digərini öz yanına işçi götürsün deyə, bəzilərinin dərəcələrini digərlərindən üstün etdik. Sənin Rəbbinin mərhəməti onların yığılıqlarından daha xeyirlidir.
33. Əgər insanların *kafirlik zəminində birləşmiş* vahid bir ümmətə *çevrilmək təhlükəsi* olmasaydı, Mərhəmətli *Allahı* inkar edənlərin evlərinin tavanlarını və çıxdıqları nərdivanları da gümüşdən edərdik,
34. evlərinin qapılarını və söykəndikləri taxtları da,
35. üstəlik, zinət də *verərdik*. Bütün bunlar sadəcə dünya həyatının keçici zövqüdür. Axirət isə sənin Rəbbinin yanında ancaq *Allahdan* qorxanlar üçündür.
36. Kim Mərhəmətli *Allahın* zikrindən üz döndərsə, Biz şeytanı ona calayar və o da ona yoldaş olar.
37. Doğrusu, şeytanlar onları *haqq* yoldan sapdırar, onlar isə özlərinin haqq yolda olduqlarını güman edərlər.
38. Nəhayət, o, hüzurumuza gəldikdə *yoldaşına* deyər: "Kaş ki, mənimlə sənin aranda məşriqlə məğrib *arasındakı* uzaqlıq qədər *məsafə* olaydı. Sən nə pis yoldaş imişsən!"
39. *Onlara deyilər*: "Siz haqsızlıq etdiyinizə görə bu gün əzaba şərik olmağınız sizə heç bir fayda verməz!"

40. Sənmi karlara eşitdirəcəksən, yaxud korları və aşkar azğınlıq içində olanları doğru yola yönəldəcəksən?
41. Biz səni götürüb aparsaq da, yenə onlardan mütləq intiqam alacağıq.
42. Yaxud onlara vəd etdiyimizi sənə göstərəcəyik. Şübhəsiz ki, Bizim onlara gücümüz çatır.
43. Elə isə sən özünə vəhy olunan *ayələrə* sarıl! Şübhəsiz ki, sən düz yoldasan.
44. Həqiqətən, bu *Quran* sənin üçün və sənin qövmün üçün bir şərəfdir. Siz sorğu-suala ediləcəksiniz.
45. Səndən əvvəl göndərdiyimiz elçilərdən – *onların davamçılarından* soruş: “Məgər Biz Mərhəmətli *Allahdan* başqa ibadət ediləsi məbudlar icad etmişik?
46. Biz Musanı Öz dəlillərimizlə Firon və onun əyanlarının yanına göndərdik. *Musa* dedi: “Mən aləmlərin Rəbbinin elçisiyəm!”
47. *Musa* dəlillərimizi onlara göstərdikdə, onlar buna güldülər.
48. Bizim onlara göstərdiyimiz hər bir dəlil, əvvəlkindən daha böyük idi. Biz onları əzabla yaxaladıq ki, bəlkə, *doğru yola* qayıdalar.
49. Onlar: “Ey sehrbaz! Sənə verdiyi əhd xatirinə Rəbbinə bizdən ötrü dua et, biz də doğru yola gələk” – dedilər.

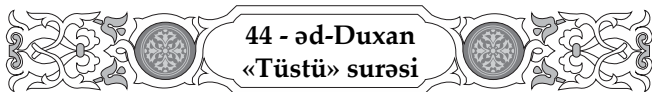
50. Biz əzabı onlardan uzaqlaşdıran kimi, sözlərindən döndülər.
51. Firon öz qövmünü çağırıb dedi: "Ey qövmüm! Misir səltənəti və altımdan axan bu çaylar mənim deyilmi? Məgər görmürsünüz?"
52. Ya da mən bu aciz və az qala *sözünü* belə aydın başa sala bilməyən adamdan daha üstün deyiləmmi?
53. Nə üçün ona qızıl bilərziklər taxılmayıb, yaxud onunla birlikdə bir-birinin ardınca mələklər gəlməyib?"
54. *Firon* öz qövmünü aldatdı, onlar da ona itaət etdilər. Həqiqətən, onlar fasiq adamlar idilər.
55. Onlar Bizi qəzəbləndirdikdə onlardan intiqam alıb hamısını *dənizdə* batırdıq.
56. Biz onları sonra gələnlərə sələf və ibrət etdik.
57. Məryəm oğlu misal çəkilincə sənin qövmün sevincdən güldü.
58. Onlar dedilər: "Bizim ilahlarımız yaxşıdır, yoxsa o?" Onlar bunu sənə yalnız höcət etmək üçün dedilər. Doğrusu, onlar höcətləşən bir qövmüdür.
59. O, yalnız və yalnız Bizim nemət verdiyimiz və İsrail oğullarına nümunə etdiyimiz bir quldur.
60. Əgər Biz istəsəydik, yer üzündə içinizdən sizi əvəz edəcək mələklər yaradardıq.
61. Həqiqətən, *İsanın yer üzünə enməsi* Saatin *yaxınlaşmasının* əlamətidir. *Qiyamətə* şəkk etməyin və mənə tabe olun. Bu, düz yoldur!

62. Şeytan sizi *doğru yoldan* sapdırmasın. Şübhəsiz ki, o, sizin açıq-aydın düşməninizdir.
63. İsa aydın dəlillər gətirdiyi zaman dedi: "Mən sizə hikmət gətirmişəm və barəsində ziddiyyətə düşdüyünüz bəzi şeyləri izah etmək üçün *gəlmişəm*. Allahdan qorxun və mənə itaət edin!
64. Həqiqətən, Allah mənim də Rəbbim, sizin də Rəbbinizdir. Elə isə Ona ibadət edin! Budur düz yol!"
65. Firqələr öz aralarında ixtilafa düşdülər. Ağrılı-acılı bir günün əzabından vay zalımların halına!
66. Yoxsa onlar özləri də hiss etmədən o saatın (Qiyamət) qəflətən onları haqlayacağından başqa bir şey gözləyirlər?
67. O gün müttəqilərdən başqa *bütün* dostlar bir-birinə düşmən kəsiləcəklər.
68. "Ey qullarım! Bu gün sizə qorxu yoxdur və siz heç kədərlənməyəcəksiniz də.
69. Siz ayələrimizə iman gətirib müsəlman olmusunuz.
70. Siz də, zövcələriniz də fərəhlə Cənnətə daxil olun!"
71. Onlar üçün qızıl sinilər və piyalələr dolandırılacaq. Orada nəfslərin istədiyi və gözlərə xoş gələn hər şey olacaq. Siz orada əbədi qalacaqsınız.
72. Etdiyiniz əməllər sayəsində varis olduğunuz Cənnət budur.
73. Orada sizin üçün çoxlu meyvələr var, onlardan yeyəcəksiniz.

74. Şübhəsiz ki, günahkarlar əbədi olaraq Cəhənnəm əzabı içində qalacaqlar.
75. Onların *əzabı* yüngülləşdirilməyəcək və onlar orada naümid qalacaqlar.
76. Biz onlara zülm etmədik, lakin onlar özləri zalım idilər.
77. Onlar *Cəhənnəm* gözetçisini çağırıb deyəcəklər: "Ey Malik! Qoy Rəbbin canımızı alıb qurtarsın!" O isə: "*Siz burada* əbədi qalacaqsınız!" – deyəcək.
78. Biz sizə haqqı gətirmişdik, lakin sizin çoxunuz haqqı xoşlamırdı.
79. Yoxsa *müşriklər* işə doğru qərar verdilər?! Heç şübhəsiz ki, doğru qərarı Biz veririk.
80. Yoxsa onlar elə hesab edirlər ki, Biz onların sirlərini və gizli danışqlarını eşitmirik?! Xeyr, onların yanında *əməlləri* yazan elçilərimiz var.
81. De: "Əgər Mərhəmətli *Allahın* övladı olsaydı, ona ilk ibadət edən mən olardım.
82. Göylərin və yerin Rəbbi, Ərşin Rəbbi onların Ona aid etdikləri sifətlərdən uzaqdır!"
83. Onları burax, qoy vəd olunduqları günə qovuşanadək boş-boş danışsınlar və *bir müddət* əylənsinlər.
84. Göydə də məbud, yerdə də məbud *yalnız* Odur. O, Hikmət sahibidir, Biləndir.
85. Göylərin, yerin və onların arasındakıların sahibi olan *Allah* xeyiri və bərəkəti bol olandır. O saat

(Qiyamət) haqqında bilgi Ondadır və siz Onun hüzuruna qaytarılacaqsınız.

86. *Müşriklərin* Allahdan başqa tapındıqları *tanrılar* şəfaət edə bilməzlər. Yalnız o kəslərdən başqa ki, onlar dediklərinin mənasını bildikləri halda haqqa şəhadət verirlər.
87. Əgər onlardan özlərini kimin yaratdığını soruşsan, əlbəttə: "Allah!" – deyərlər. Belə olduğu halda *haqdan* necə döndərilirlər?!
88. *Peyğəmbərin*: "Ey Rəbbim! Bunlar iman gətirməyən adamlardır!" - deməsi də *Bizə məlumdur*.
89. Onlardan üz döndər və *şərlərindən uzaq olmaq üçün* "Salam!" de. Onlar tezliklə biləcəklər.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

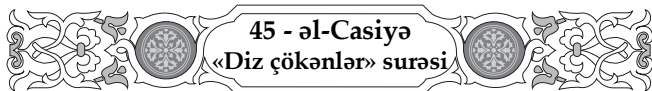
1. Ha. Mim.
2. And olsun *bu* aydın Kitaba!
3. Biz onu mübarək bir gecədə nazil etdik. Həqiqətən, Biz xəbərdar edirik.
4. Hər bir hikmətli iş o *gecədə* ayırd edilir –
5. dərgahımızdan vəhy edilən əmr ilə. Həqiqətən, *elçiləri* Biz göndəririk –

6. sənin Rəbbindən mərhəmət olaraq. Şübhəsiz ki, O, Eşidəndir, Biləndir.
7. Əgər yəqinliklə inanırsınızsa, *bilin ki, Allah* göylərin, yerin və onların arasında olanların Rəbbidir.
8. Ondan başqa *ibadətə layiq olan* məbud yoxdur. O həm dirildir, həm də öldürür. O həm sizin Rəbbiniz, həm də əcdadlarınızın Rəbbidir.
9. Xeyr, onlar şəkkə qapılıb əylənirlər.
10. Sən göydən aşkar bir tüstü gələcəyi günü gözlə.
11. O *tüstü ki*, insanları bürüyəcək. Bu, ağırlı-acılı bir əzabdır.
12. *Onlar*: “Ey Rəbbimiz! Bizi bu əzabdan qurtar, biz də iman gətirək” – *deyəcəklər*.
13. Onlar necə öyüd-nəsihət eşidə bilərlər?! Artıq onlara açıq-aşkar bir peyğəmbər gəldi.
14. Onlar isə ondan üz çevirib dedilər: “Öyrədilmiş bir dəlidir!”
15. Biz əzabı *sizdən* bir az uzaqlaşdırırıq, amma siz yenə *küfrə* qayıdacaqsınız.
16. *Kafirləri* böyük bir müsibətlə yaxalayacağımız gün, Biz *onlardan* intiqam alacağıq.
17. Biz onlardan əvvəl Firon qövmünü sınağa çəkmişdik. Onlara möhtərəm bir elçi gəldi.
18. O *demişdi*: “Allahın qullarını mənə qaytarın. Həqiqətən, mən sizin üçün etibarlı bir elçiyəm.
19. Allaha qarşı təkəbbür göstərməyin. Həqiqətən, mən sizə aydın bir dəlil gətirmişəm.

20. Mən sizin məni daşqalaq etmənizdən həm mənim Rəbbim, həm də sizin Rəbbiniz *olan Allaha* sığınram.
21. Əgər mənə iman gətirmirsinizsə, məndən uzaq olun!"
22. Sonra o, Rəbbinə dua edib dedi: "Həqiqətən, bunlar günahkar bir qövmdür!"
23. *Allah buyurdu: "Qullarımla birlikdə gecə ikən yola çıx. Şübhəsiz ki, siz təqib olunacaqsınız.*
24. Dənizi də sakit burax! Onlar suda batırılacaq əsgərlərdir!"
25. Onlar bir çox bağlar və çeşmələr qoyub getdilər,
26. neçə-neçə əkinlər, möhtəşəm yerlər
27. və ləzzət aldıkları neçə-neçə nemətlər *qoyub getdilər.*
28. Bax belə! Biz o *nemətlərə* başqalarını varis etdik.
29. Nə göy, nə də yer onlardan ötrü ağladı. Onlara möhlət də verilmədi.
30. Biz İsrail oğullarını alçaldıcı əzabdan qurtardıq –
31. Firondan. Həqiqətən, o, özünü yüksək tutan və həddi aşanlardan idi.
32. Biz *İsrail oğullarını* Öz elmimizlə aləmlərdən üstün etdik.
33. Onlara içində açıq-aydın imtahan olan dəlillər verdik.
34. Bunlar mütləq deyəcəklər:
35. "Bizim ancaq bircə ölümümüz var. Biz *bir daha* dirildilməyəcəyik.

36. Əgər doğru deyirsinizsə, onda atalarımızı *dirildib* gətirin!”
37. Bunlar üstündür, yoxsa Tubba qövmü və onlardan əvvəlkilər? Biz onları məhv etdik. Çünki onlar günahkar adamlar idi.
38. Biz göyləri, yeri və onların arasında olanları əyləncə yaratmadıq.
39. Biz onları haqq olaraq yaratdıq, lakin onların çoxu *bunu* bilmir.
40. Şübhəsiz ki, ayırd etmə günü onların hamısı üçün müəyyən olunmuş vaxtdır.
41. O gün dost dostla heç bir şeylə fayda verə bilməyəcək, onlara kömək də edilməyəcək.
42. Yalnız Allahın rəhm etdiyi kimsədən başqa! Həqiqətən, O, Qüdrətlidir, Rəhmlidir.
43. Həqiqətən, *Cəhənnəmdəki* zəqqum ağacı
44. günahkar adamın yeməyidir.
45. Əridilmiş yağın çöküntüsü kimi qarınlarda qaynayar –
46. qaynar su qaynayan kimi.
47. Onu tutub Cəhənnəmin ortasına sürüyün!
48. Sonra əzab vermək üçün başına qaynar su tökün!
49. Dad *bu əzabı*! Sən ki qüdrətli və hörmətli birisi idin.
50. Bu, sizin şübhə etdiyiniz *əzabdır*!
51. Allahdan qorxanlar isə təhlükəsiz bir yerdə –
52. bağçalarda və çeşmələr başında olacaqlar!

53. Taftadan və atlazdan libaslar geyib qarşı-qarşıya əyləşəcəklər.
54. Bax belə! Üstəlik, onları iri qara gözlü hurilərlə də evləndirəcəyik.
55. Onlar orada əmin-amanlıq içində hər meyvədən istəyəcəklər.
56. Onlar ilk ölümündən başqa orada heç bir ölüm dadmayacaqlar. *Allah* onları Cəhənnəm əzabından qorumuşdur –
57. sənin Rəbbindən bir lütf olaraq. Məhz bu, böyük uğurdur.
58. Biz *Qurani* sənin dilində asanlaşdırdıq ki, bəlkə onlar öyüd-nəsihət qəbul edələr.
59. Sən gözlə! Şübhəsiz ki, onlar da gözləyirlər.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Ha. Mim.
2. Bu Kitab Qüdrətli, Hikmət sahibi olan Allah tərəfindən nazil edilmişdir.
3. Həqiqətən, göylərdə və yerdə möminlər üçün dəlillər var.
4. Sizin yaradılışınızda və *Allahın yer üzünə* yaydığı canlılarda, yəqinliklə iman gətirmiş insanlar üçün dəlillər var.

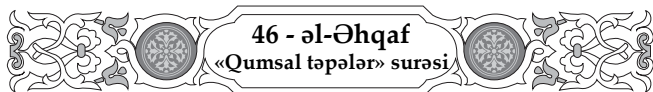
5. Gecə və gündüzün bir-birini əvəz etməsində, Allahın göydən yağmur endirib onun vasitəsilə yeri ölmündən sonra diriltməsində və küləkləri *istədiyi səmtə* yönəltməsində düşünən insanlar üçün dəlillər var.
6. Bunlar Allahın ayələridir. Biz onları sənə bir həqiqət kimi oxuyuruq. Onlar Allaha və Onun ayələrinə inanmadıqdan sonra daha hansı sözə inanacaqlar?!
7. Vay halına iftiraçının və günahkarın!
8. O, Allahın ona oxunan ayələrini eşidir, sonra sanki onları eşitmirmiş kimi təkəbbür göstərərək inadkarlıq edir. Onu ağırılı-acılı bir əzabla müjdələ.
9. O, ayələrimizdən bir şey öyrəndiyi zaman ona istehza edir. Məhz belələri üçün alçalıcı bir əzab var.
10. Qarşıda onları Cəhənnəm gözləyir. Nə qazandıqları şeylər, nə də Allahdan başqa tutduqları himayəçilər onları *əzabdan* qurtara bilər. Onları böyük bir əzab gözləyir.
11. Bu *Quran* doğru yol göstəricisidir. Rəbbinin ayələrini inkar edənləri ən pis cəza – ağırılı-acılı əzab gözləyir.
12. Gəmilərin Allahın əmri ilə dənizdə üzməsi və sizin də Onun lütfündən axtarmanız üçün dənizi sizin xidmətinizə verən Allahdır. Bəlkə, şükür edəsiniz.
13. Göylərdə və yerdə olanların hamısını sizin xidmətinizə verən də Odur. Həqiqətən, bunda düşünən bir qövm üçün dəlillər var.

14. İman gətirənlərə de ki, Allah, qazandıqları *günahlara* görə hər hansı bir tayfanın cəzasını versin deyə, Allahın *əzab verəcəyi* günlərini gözləməyənləri bağışlasınlar.
15. Kim yaxşı iş görsə, *xeyri* özünə, kim də pislik etsə, *zərəri* öz əleyhinə olar. Sonra siz Rəbbinizə qaytarılacaqsınız.
16. Biz İsrail oğullarına Kitab, hökmranlıq və peyğəmbərlik bəxş etmiş, onlara pak nemətlərdən ruzi vermiş və onları aləmlərdən üstün etmişdik.
17. Onlara dinə aid aydın dəlillər vermişdik. Onlar yalnız özlərinə elm gəldikdən sonra aralarındakı paxıllıq üzündən ixtilafa düşdülər. Şübhəsiz ki, sənin Rəbbin ixtilafa düşdükləri məsələlər barəsində Qiyamət günü onların arasında hökm verəcək.
18. Sonra səni də dində şəriət yoluna yönəltdik. Sən ona tabe ol və *haqqı* bilməyənlərin istəklərinə tabe olma!
19. Çünki onlar səni heç bir vəchlə Allahdan qurtara bilməzlər. Həqiqətən də, zalımlar bir-birinin himayədarıdırlar, Allah isə müttəqilərin Himayədarıdır.
20. Bu *Quran* insanlar üçün açıq-aydın bir dəlil, yəqinliklə inananlar üçün isə doğru yol göstəricisi və mərhəmətdir.
21. Yoxsa günah qazananlar onları, həyatda olduğu kimi, ölümlərindən sonra da iman gətirib yaxşı

- işlər görənlərlə eyni tutacağımızı güman edirlər?!
Nə pis mühakimə yürüdürlər!
22. Allah göyləri və yeri ədalətlə yaratmışdır ki, hər kəs qazandığının əvəzini alsın. Belə ki, onlara heç bir haqsızlıq edilməyəcək.
23. Nəfsinin istəyini ilahiləşdirən kimsəni gördünmü? Allah *Öz əzəli* elmi sayəsində onu zəlalətə salmış, qulağını və qəlbini möhürləmiş, gözünə də pərdə çəkmişdir. Allahdan başqa kim onu doğru yola yönəldə bilər?! Məgər düşünüb anlamırsınız?!
24. Onlar dedilər: "*Həyat* ancaq bizim dünya həyatımızdır. *Kimimiz* ölür, *kimimiz də* doğulur. Bizi öldürən ancaq zamandır." Bu haqda onların heç bir biliyi yoxdur. Onlar ancaq zənnə qapılırlar.
25. Ayələrimiz onlara aydın oxunduğu zaman onların dəlili: "Əgər doğru deyirsinizsə, atalarımızı *dirildib* gətirin!" – deməkdən başqa bir şey deyildi.
26. De: "Allah sizə həyat verir, sonra öldürür, sonra da sizi *gələcəyinə* heç bir şəkk-şübhə olmayan Qiyamət günü *dirildib* bir yerə toplayacaq." Lakin insanların çoxu *bunu* bilmir.
27. Göylərin və yerin səltənəti ancaq Allaha məxsusdur. O saat (Qiyamət) gələcəyi gün – məhz o gün yalan danışanlar ziyana uğrayacaqlar.
28. Sən *o gün* hər ümməti diz çökmüş görəcəksən. Hər ümmət öz əməl kitabına tərəf çağırılacaq. "Bu gün sizə etdiyiniz əməllərin əvəzi veriləcək!"

29. Bu, Bizim sizin əleyhinizə həqiqəti söyləyən kitabımızdır. Şübhəsiz ki, Biz sizin etdiyiniz əməlləri yazdırmışıq!”
30. İman gətirib yaxşı işlər görənlərə gəlincə, Rəbbi onları Öz mərhəmətinə qovuşduracaq. Bu, açıq-aşkar uğurdur.
31. Kafir olanlara gəldikdə isə, *onlara deyiləcək*: “Məgər ayələrim sizə oxunmurdumu? Siz isə təkəbbür göstərirdiniz və özünüz də günahkar bir qövmlə idiniz.
32. *Sizə*: “Allahın vədi haqdır və o saata (Qiyamətə) heç bir şəkk-şübhə yoxdur!” – deyildikdə, siz deyirdiniz: “Biz o saatın nə olduğunu bilmirik! Onun ancaq bir zənn olduğunu güman edirik. Biz *buna* əmin deyilik!”
33. Onların etdikləri pis əməllər özlərinin qarşısına çıxacaq, istehza etdikləri *əzab* onları bürüyəcək
34. və *onlara* deyiləcək: “Siz bu gününüzdə yetişəcəyinizi unutduğunuz kimi, Biz də bu gün sizi unudacağıq. Sizin qərar tutacağınız yer Cəhənnəmdir. Sizə yardım edənlər də olmayacaq.
35. Bu ona görədir ki, siz Allahın ayələrini məsxərəyə qoyurdunuz və dünya həyatı sizi aldatmışdı.” Bu gün onlar oradan çıxarılmayacaq və onlardan tövbə etmələri tələb olunmayacaq.
36. Həmd, göylərin Rəbbi, yerin Rəbbi və aləmlərin Rəbbi olan Allaha məxsusdur!

37. Göylərdə və yerdə böyüklük yalnız Ona məxsusdur. O, Qüdrətlidir, Hikmət sahibidir.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Ha. Mim.
2. Bu Kitab Qüdrətli, Hikmət sahibi olan Allah tərəfindən nazil edilmişdir.
3. Biz göyləri, yeri və onların arasında olanları ancaq haqq olaraq və müəyyən bir zaman kəsimi üçün yaratdıq. Kafirlər isə xəbərdar edildikləri şeylərdən üz döndərdilər.
4. De: "Bir deyin görək, sizin Allahdan başqa tapındıqlarınız yer üzündə nə yaratmışlar? Yoxsa onların göylərin *yaradılmasında* bir şəriqliyi var?! Əgər doğru danışanlarsınızsa, mənə bundan əvvəl *nazil olmuş* bir kitab və ya elmdən qalan bir əsər gətirin."
5. Allahı qoyub Qiyamət gününədək özünə cavab verə bilməyən bütlərə yalvaran kimsədən daha çox azmış kim ola bilər?! Halbuki *o bütlər* onların dualarından qafildirlər.
6. İnsanlar bir yerə toplanacaqları zaman *bütlər* onlara düşmən kəsiləcək və onların ibadətini inkar edəcəklər.

7. Ayələrimiz onlara aydın şəkildə oxunarkən, artıq haqqın gəldiyini görüb onu inkar edən kafirlər: "Bu, açıq-aydın bir sehrdir!" – deyirlər.
8. Yaxud: "O bunu özündən uydurmuşdur!" – deyirlər. De: "Əgər mən onu uydurmuşamsa, siz məni Allahdan gələn heç bir *cəzadan* xilas edə bilməzsiniz. O sizin *Quran* haqqındakı söz-söhbətlərinizi daha yaxşı bilir. Mənimlə sizin aranızda şahid kimi *Allah* yetər. O, Bağışlayandır, Rəhmlidir."
9. De: "Mən peyğəmbərlərin birincisi deyiləm. Mənə və sizə nə üz verəcəyini də bilmirəm. Mən sadəcə mənə vəhy olunana tabe oluram. Mən yalnız açıq-aşkar xəbərdar edənəm!"
10. De: "Bir deyin görək, əgər *bu Quran* Allah tərəfindəndirsə və siz də onu inkar etmisinizsə, İsrail oğullarından da bir şahid onun bənzərinə şahidlik edib iman gətirib, siz isə təkəbbür göstərmisinizsə, *o halda zülm etmiş olmazsınız mı?! Allah zalımları doğru yola yönəltməz!*"
11. Kafirlər möminlərə dedilər: "Əgər *Quran* xeyirli bir şey olsaydı, onlar bunda bizi qabaqlaya bilməzdilər!" Onlar bununla doğru yola gəlmədikləri üçün: "Bu, köhnə yalandır!" – deyəcəklər.
12. Ondan əvvəl Musanın rəhbər və mərhəmət olan Kitabı var idi. Bu isə zalımları qorxutmaq və yaxşı iş görənlərə müjdə vermək üçün ərəb dilində nazil edilmiş, *əvvəlkiləri* təsdiq edən bir Kitabdır.

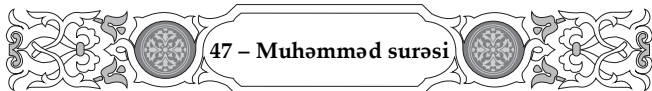
13. Həqiqətən də: "Rəbbimiz Allahdır!" – deyib sonra düz yol tutanlara heç bir qorxu yoxdur və onlar kədərlənməyəcəklər.
14. Onlar Cənnət əhlidirlər və etdikləri əməllərin əvəzi olaraq orada əbədi qalacaqlar.
15. Biz insana ata-anasının qayğısına qalmağı tövsiyə etdik. Anası onu *bətnində* əziyyətlə daşımış və əziyyətlə doğmuşdur. Onun *bətnində* daşınma və süddən kəsilmə müddəti otuz ay çəkir. Nəhayət, o, yetkinlik çağına yetişib qırx yaşa çatdıqda deyər: "Ey Rəbbim! Mənə, mənim özümə və valideynlərimə bəxş etdiyin nemətə şükür etmək və Sənin razı qalacağın yaxşı işləri görmək üçün ilham ver, nəslimi də mənim üçün əməlisaleh et. Mən Sənə tövbə etdim. Həqiqətən, mən müsəlmanlardanam!"
16. Belələri, əməllərinin ən yaxşısını qəbul edəcəyimiz, günahlarından keçəcəyimiz və Cənnət əhli içərisinə daxil edəcəyimiz kimsələrdir. Bu, onlara verilmiş doğru vəddir.
17. *Kimisi də* ata-anasına: "Tfu sizə! Məndən əvvəl neçə-neçə nəsil gəlib-getdiyi halda, siz məni *qəbirdən* çıxarılacağım ilə hədələyirsiniz?" – deyər. Onlar Allahdan yardım diləyərək: "Vay sənin halına! İman gətir, Allahın vədi haqdır!" – deyərlər. O isə: "Bu, keçmişdəkilərin əfsanələrindən başqa bir şey deyildir!" – deyər.
18. Belələri o kəslərdir ki, onlardan əvvəl gəlib-getmiş cinlərdən və insanlardan ibarət olan ümmətlər haq-

qındakı söz onların barəsində də gerçəkləşmişdir. Həqiqətən də, onlar ziyana uğrayanlardır.

19. Hər kəsin etdiyi əməllərə görə dərəcələri var ki, *Allah* onlara əməllərinin əvəzini versin. Onlara əsla zülm edilməz.
20. Kafirlər Odun qarşısına gətiriləcəkləri gün *onlara deyiləcək*: "Siz dünya həyatınızda pak nemətlərini zi sərf edib qurtardınız və onlardan zövq aldınız. Bu gün isə siz yer üzündə haqsız olaraq təkəbbür göstərdiyinizə və asi olduğunuza görə alçalıcı əzabla cəzalandırılacaqsınız!"
21. *Ad tayfasının* qardaşını xatırla! Bir zaman o, özündən əvvəl də, sonra da qorxudan *peyğəmbərlər* gəlib-getmiş qumsal təpələrdə *yaşayan* tayfasını: "Allahdan başqasına ibadət etməyin. Mən sizə üz verəcək əzəmətli günün əzabından qorxuram!" *deyə* xəbərdar etmişdi.
22. Onlar isə demişdilər: "Sən bizi məbudlarımızdan döndərməyəmi gəldin? Əgər doğru danışanlardansansa, bizə vəd etdiyini gətir!"
23. *Hud* dedi: "*Bu haqda* bilgi ancaq Allaha məxsusdur. Mən sizə yalnız mənimlə göndərilənləri təbliğ edirəm. Lakin mən sizin cahil adamlar olduğunuzu görürəm."
24. Nəhayət, o *əzabı* vadilərinə doğru gələn bir bulud şəklində gördükdə: "Bu, bizə yağış yağdıracaq bir buluddur!" – dedilər. *Hud* dedi: "Xeyr! Bu, sizin tez gəlməsini istədiyiniz – özü ilə ağırlı-acılı əzab gətirən bir küləkdir!"

25. O öz Rəbbinin əmri ilə hər şeyi yerlə yeksan edəcək!" Onlar elə *məhv* oldular ki, evlərindən başqa heç bir şey görünmədi. Biz günahkar adamları belə cəzalandırıraq.
26. Biz sizə vermədiyimiz imkanları onlara vermişdik. Onlara qulaq, göz və qəlb də vermişdik. Lakin nə qulaqları, nə gözləri, nə də qəlbləri onlara fayda verdi. Çünki onlar Allahın ayələrini inkar edirdilər. Onları istehza etdikləri *əzab* bürüdü.
27. Biz sizin ətrafınızda olan kəndləri məhv etdik. Biz ayələri onlara *müxtəlif cür* izah etdik ki, bəlkə *küfrdən* əl çəkələr.
28. Bəs nəyə görə Allahı qoyub yaxınlaşmaq məqsədilə ilahiləşdirdikləri *tanrılar* onlara kömək etmədi?! Əksinə, onlardan uzaqlaşıb yox oldular. Bu, onların iftiraları və uydurmalarıdır.
29. Bir zaman bir dəstə cini Quranı dinləmək üçün sənin yanına yolladıq. Onlar *onu dinləməyə* gəldikdə *bir-birinə*: "Susun, *qulaq asaql*!" – dedilər. *Quran oxunub* qurtardıqdan sonra isə xəbərdar etmək məqsədilə öz tayfalarının yanına qayıtdılar.
30. Onlar dedilər: "Ey qövmümüz! Biz, həqiqətən də, Musadan sonra nazil edilmiş, özündən əvvəlkiləri təsdiqləyən, haqqa və düz yola yönəldən bir Kitab dinlədik!
31. Ey qövmümüz! Allahın dəvətçisini qəbul edin və ona iman gətirin ki, *Allah* sizin günahlarınızı bağışlasın və sizi ağrılı-acılı əzabdan qurtarsın!"

32. Allahın dəvətçisini qəbul etməyən kimsə yer üzündə *Allahdan* yaxa qurtara bilməz və Ondan başqa onun himayəçi dostları da olmaz. Onlar aşkar azgınlıq içindədirlər.
33. Məgər onlar göyləri və yeri yaradan, onları yaratmaqla yorulmayan *Allahın* ölüləri də diriltməyə qadir olduğunu görmürlərmi?! Əlbəttə ki, O, hər şeyə qadirdir.
34. Kafirlər atəşin qarşısına gətiriləcəkləri gün *onlara*: “Məgər bu, həqiqət deyilmi?!” – *deyiləcək*. Onlar: “Bəli, Rəbbimizə and olsun ki, *həqiqətdir!*” – deyəcəklər. *Onda onlara belə* deyiləcək: “Küfr etdiyinizə görə dadın əzabı!”
35. Elçilərdən möhkəm iradə sahiblərinin səbir etdiyi kimi, sən də səbir et! Onlara *əzabın* tez gəlməsini istəmə. Onlar özlərinə vəd olunanı görəcəkləri gün gündüzün bircə saati qədər qaldıqlarını güman edəcəklər. *Bu*, bir təbliğdir. Heç fasiq adamlardan başqası məhv edilərmimi?!

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Kafirlərin və *insanları* Allahın yolundan sapdıranların əməllərini *Allah* puça çıxarmışdır.

2. İman gətirib yaxşı işlər görənlərin, öz Rəbbindən haqq olaraq Muhəmmədə nazil edilənə inananların isə *Allah* günahlarından keçmiş və onların vəziyyətini yaxşılaşdırmışdır.
3. Bu ona görədir ki, kafirlər batilə uymuş, iman gətirənlər isə öz Rəbbindən gələn haqqa sarılmışlar. Beləcə, *Allah* insanlara onlara aid misallar çəkir.
4. *Döyüşdə* kafirlərlə qarşı-qarşıya gəldiyiniz zaman boyunlarını vurun. Nəhayət, onları qırıb zəiflətdikdə *əsirlərə bağladığınız* kəndirləri bərk çəkin. Sonra da onları ya rəhm edib fidyəsiz, ya da fidyə alıb azad edin. Mühəribəyə son qoyulanaqədək *kafirlərlə belə rəftar edin*. Bax belə! Əgər *Allah* istəsəydi, onlardan *döyüşsüz də* intiqam alardı. Lakin O sizi biribirinizlə sınağa çəkmək üçün *belə etdi*. *Allah* Öz yolunda öldürülənlərin əməllərini heç vaxt boşa çıxartmaz.
5. *Allah* onları doğru yola yönəldəcək, onların halını yaxşılaşdıracaq
6. və onları özlərinə tanıtmış olduğu Cənnətə daxil edəcək.
7. Ey iman gətirənlər! Əgər siz *Allaha* (Onun dininə) kömək göstərsəniz, O da sizə kömək göstərər və ayaqlarınızı möhkəmlədir.
8. Qoy məhv olsun kafirlər! *Allah* onların əməllərini puça çıxardar.
9. Bu ona görədir ki, onlar *Allahın* nazil etdiyinə nifrət etdilər, O da onların əməllərini puça çıxartdı.

10. Məgər onlar yer üzündə gəzib dolaşib özlərindən əvvəlkilərin aqibətinin necə olduğunu görmürlərmi?! Allah onları yerlə yeksan etmişdir. Kafirləri də buna bənzərləri gözləyir.
11. Bu ona görədir ki, Allah möminlərin Himayəçisi-dir. Kafirlərin isə heç bir himayəçisi yoxdur.
12. Allah iman gətirib yaxşı işlər görənləri *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan cənnətlərə daxil edər. Kafirlər isə *müvəqqəti olaraq* kef çəkər, heyvan kimi yeyib-içərlər. Onların yeri Oddur!
13. Səni qovub çıxaran məmləkətindən daha qüvvətli neçə-neçə məmləkət var idi ki, Biz onları məhv etdik və onlara kömək edən tapılmadı.
14. Məgər öz Rəbbindən *vəhy edilmiş* aydın dəlilə istinad edən kimsə pis əməli özlərinə gözəl göstərilən və öz nəfslərinə uyan kimsələr kimi ola bilərmi?!
15. Müttəqilərə vəd olunan Cənnətin vəsfi belədir; orada xarab olmayan sudan çaylar, dadı dəyişməyən süddən çaylar, içənlərə ləzzət verən şərabadan çaylar və süzülmüş baldan çaylar vardır. Orada onları hər cür meyvə və Rəbbi tərəfindən bağışlanma gözləyir. *Məgər onlar* od içində əbədi qalacaq və bağırsaqlarını parça-parça edən qaynar su içirdiləcək kimsələr kimi ola bilərlərimi?!
16. Onların arasında səni dinləyənlər də var. Nəhayət, onlar sənin yanından çıxdıqda, özlərinə elm

verilmiş kimsələrə istehza ilə deyərlər: “O, bayaq nə deyirdi?” Bunlar o kəslərdir ki, Allah onların qəlbinə möhür vurmuş, özləri də nəfslərinə tabe olmuşlar.

17. Doğru yolla gedənlərə gəldikdə isə, *Allah* onlara hidayətini artırır və onları təqvalı olmağa müvəffəq edir.
18. Yoxsa *kafirlər* o saatın (Qiyamətin) qəfildən onlara gəlməsindən başqa bir şeymi gözləyirlər?! Artıq onun əlamətləri gəlmişdir. O *saat* onlara gəlib yetişdiyi zaman ibrət almaları nəyə yarayar?!
19. Bil ki, Allahdan başqa *ibadətə layiq olan* heç bir məbud yoxdur. Sən həm öz günahlarının, həm də mömin kişilərlə mömin qadınların bağışlanmasını dilə. Allah gəzib-dolaşdığınız yeri də, gecələyəcəyiniz məskəni də bilir.
20. Möminlər: “Kaş *cihada dair* bir surə nazil olaydı!”- deyirlər. Hökmü bəlli bir surə nazil olub orada döyüş yada salınan kimi qəlbində xəstəlik olanların sənə ölüm ayağında bayılan kimsənin baxışı ilə baxdıqlarını görərsən. Onlar üçün daha yaxşı olardı ki,
21. itaət etsinlər və xoş söz söyləsinlər. *Cihada* qəti əmr verildiyi zaman Allaha sadıq qalsaydılar, əlbəttə ki, onlar üçün daha yaxşı olardı.
22. Əgər *haqdan* üz çevirsəniz, ola bilsin ki, yer üzündə fitnə-fəsad törədəsiniz və qohumluq əlaqələrini kəsəsiniz.

23. Onlar Allahın lənətlədiyi, qulaqlarını kar, gözlərini də kor etdiyi kimsələrdir.
24. Məgər onlar Quran haqqında düşünmürlərmi?! Yoxsa qəlbləri qıfıllıdır?!
25. Özlərinə hidayət yolu bəlli olduqdan sonra *haqdan dönüb* geriye üz tutan kimsələrə şeytan *günah işləri* gözəl göstərmiş və onlara uzun ömür vəd etmişdir.
26. Bu ona görədir ki, onlar Allahın nazil etdiyinə nifrət edənlərə: "Biz bəzi işlərdə sizə itaət edəcəyik!" – dedilər. Allah onların sirlərini bilir.
27. Bəs mələklər onların üzünə və arxasına vura-vura canlarını alanda *onların halı* necə olacaq?!
28. Bu ona görədir ki, onlar Allahın qəzəbinə səbəb olan şeyə uydular və Onun razı qaldığı şeyə nifrət etdilər. Buna görə də *Allah* onların əməllərini boşa çıxartdı.
29. Yoxsa qəlblərində xəstəlik olanlar elə hesab edirdilər ki, Allah onların kin-küdurətini üzə çıxarmayacaq?!
30. Əgər Biz istəsəydik, onları sənə göstərərdik, sən də onları üzlərindəki əlamətlərdən tanıyardın. Sən onları danışiq tərzlərindən mütləq tanıyacaqsan. Allah sizin əməllərinizi bilir.
31. Biz aranızdakı mücahidləri və səbir edənləri ayırd edib üzə çıxardanadək sizi mütləq sınayacaq və barənizdəki xəbərləri də yoxlayacağıq.

32. Sözsüz ki, kafir olanlar, *insanları* Allah yolundan sapdıranlar və hidayət yolunu tanıdıqdan sonra Peyğəmbərə qarşı çıxanlar Allaha heç bir zərər vura bilməzlər. *Allah* onların bütün əməllərini puça çıxaracaq.
33. Ey iman gətirənlər! Allaha və Peyğəmbərə itaət edin və əməllərinizi puç etməyin!
34. Şübhəsiz ki, kafir olanları, *insanları* Allah yolundan sapdıranları, sonra da kafir kimi ölənləri, Allah heç vaxt bağışlamayacaq.
35. Siz də *cihadda* zəiflik göstərməyin və üstün olduğunuz halda *kafirləri* sülhə çağırmayın! Allah sizindir. O sizin əməllərinizi əsla əskiltməz.
36. Dünya həyatı sadəcə oyun və əyləncədən ibarətdir. Əgər iman gətirib *Allahdan* qorxsanız, O sizə mükafatlarınızı verər və sizdən mal-dövlətinizi istəməz.
37. Əgər *Allah* sizdən bunu istəsə və sizdən təkidlə tələb etdiyi halda, siz xəsislik göstərsəniz, O, kin-küdurətinizi üzə çıxardar.
38. Budur, siz Allah yolunda *malınızdan* xərcləməyə dəvət edirsiniz. Aranızda isə xəsislik edənlər də tapılır. Kim xəsislik etsə, ancaq öz əleyhinə etmiş olar. Allah Zəngin, siz isə kasıbsınız. Əgər üz çevirsəniz, yerinizə sizin tayınız olmayan başqa insanlar gətirər.

48 - əl-Fəth
«Zəfər» surəsi

Mərhamətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Həqiqətən, Biz sənə aydın bir zəfər bəxş etdik ki,
2. Allah sənə əvvəlki və sonrakı günahlarını bağışlasın, sənə olan nemətini tamamласın, səni düz yola yönəltsin
3. və Allah sənə böyük bir qələbə ilə kömək etsin.
4. Möminlərin imanını üstünə iman artırmaq üçün onların qəlbinə rahatlıq göndərən Odur. Göylərin və yerin orduları Allahındır. Allah *hər şeyi* biləndir, hikmət sahibidir.
5. *Bu ona görədir* ki, Allah mömin kişiləri və mömin qadınları içində əbədi qalacaqları, *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan cənnətlərə daxil etsin və onların günahlarından keçsin. Bu, Allah yanında böyük müvəffəqiyyətdir.
6. *Həm də ona görədir* ki, Allah Özü barəsində pis fikirdə olan münafiq kişi və münafiq qadınlara, müşrik kişi və müşrik qadınlara əzab versin. Onların pis niyyəti özlərini bəlaya salsın! Allahın onlara qəzəbi tutmuşdur. *Allah* onları lənətləmiş və onlar üçün Cəhənnəm hazırlamışdır. Ora nə pis dönüş yeridir.
7. Göylərin və yerin orduları Allahındır. Allah Qüdrətlidir, Hikmət sahibidir.

8. Həqiqətən, Biz səni şahid, müjdəçi və xəbərdarlıq edən *elçi* kimi göndərmişik.
9. *Biz belə etdik* ki, siz Allaha və Onun Elçisinə iman gətirəsiniz, ona kömək edəsiniz, onun hörmətini saxlayasınız və səhər-axşam *Allahı* tərifləyəsiniz.
10. Sənə beyət edənlər Allaha beyət etmiş olurlar. Allahın əli onların əllərinin üstündədir. Kim əhdini pozsa, ancaq öz əleyhinə pozmuş olar. Kim də Allahla bağladığı əhdinə sadıq qalsa, *Allah* ona böyük mükafat verir.
11. Geri qalan bədəvilər sənə: “Var-dövlətimiz və ailələrimiz bizi *döyüşə getməkdən* yayındırdı. *Allahdan* bizim üçün bağışlanma dilə!” – deyəcəklər. Onlar qəlblərində olmayanları dilləri ilə deyirlər. De: “Əgər Allah sizə bir zərər yetirmək və ya bir xeyir vermək istəsə, Onun *edəcəyi işin* qarşısını kim ala bilər?” Xeyr, Allah sizin nə etdiyinizdən xəbərdardır.
12. Doğrusu, siz elə zənn edirdiniz ki, Peyğəmbər və möminlər heç vaxt öz ailələrinə qayıtmayacaqlar. Bu, *şeytan tərəfindən* qəlbinizdə bəzədilmişdi. Siz pis zənnə düşüb məhvə məhkum adamlar oldunuz.
13. Kim Allaha və Onun rəsuluna iman gətirməzsə, *bilsin ki*, Biz kafirlər üçün od hazırlamışıq.
14. Göylərin və yerin mülkü Allaha məxsusdur. O, istədiyini bağışlayır, istədiyinə də əzab verir. Allah bağışlayandır, rəhmlidir.

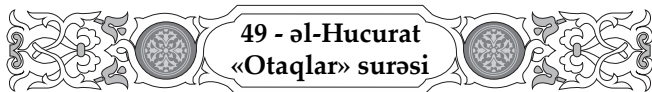
15. Siz *Xeybəra* qənimətləri götürməyə getdiyiniz zaman *Hüdeybiyyə sülhündən* geri qalanlar: "Qoyun biz də sizin arxanızca gələk!" – deyəcəklər. Onlar Allahın sözünü dəyişdirmək istəyirlər. De: "Siz heç vaxt bizim arxamızca gəlməyəcəksiniz. Allah əvvəldən sizin üçün belə demişdir." Onlar: "Xeyr, siz bizə həsəd aparırsınız" – deyəcəklər. Əksinə, onlar çox az anlayanlardır.
16. Geri qalan bədəvilərə de: "Siz çox qüvvətli bir tayfaya qarşı *döyüşməyə* çağırılacaqsınız. Siz ya onlarla döyüşəcəksiniz, ya da onlar müsəlman olacaqlar. Əgər itaət etsəniz, Allah sizə gözəl bir mükafat verir. Yox, əgər daha əvvəl üz döndərdiyiniz kimi üz döndərsəniz, O sizə ağırılı-acılı bir əzab verir."
17. *Döyüşə getməməkdə* kora, çolağa, bir də xəstəyə günah yoxdur. Kim Allaha və Onun rəsuluna itaət etsə, Allah onu *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan cənnətlərə daxil edir. Kim də üz döndərsə, ona ağırılı-acılı bir əzab verir.
18. Möminlər *Hüdeybiyyədə* ağac altında sənə beyət edərkən Allah onlardan razı qaldı. Allah onların qəlbində olanı bildi, onlara *mənəvi* rahatlıq nazil etdi və onları yaxın bir zəfərlə mükafatlandırdı.
19. Üstəlik alacaqları çoxlu qənimətə də *müvəffəq etdi*. Allah qüdrətlidir, hikmət sahibidir.
20. Allah sizə götürəcəyiniz çoxlu qənimətlər vəd etdi. O, bunları sizə tezliklə verdi və insanların əllə-

rini sizdən çəkdi ki, bu, möminlərə bir ibrət olsun və sizi düz yola yönəlsin.

21. Ələ keçirə bilmədiyiniz başqa qənimətlər də *var*. Artıq Allah onları əhatə etmişdir. Allah hər şeyə qadirdir.
22. Əgər kafirlər sizinlə vuruşsalar, mütləq arxaya dönüb qaçarlar. Sonra da onlar özlərinə nə bir hi-mayədar, nə də bir yardımçı taparlar.
23. Allahın əzəldən müəyyənləşdirdiyi qanunu belə-dir. Sən Allahın qanununda *heç vaxt* bir dəyişiklik tapa bilməzsən.
24. Sizi onların üzərində qələbə çalmağa müvəffəq etdikdən sonra, Məkkə vadisində onların əlini siz-dən, sizin də əlinizi onlardan çəkən Odur. Allah sizin nə etdiklərinizi Görəndir.
25. O kafirlər, sizi Məscidul-Hərama buraxmayan və qurbanlıq heyvanlarını qurbangaha gedib çatma-ğa qoymayan kimsələrdir. Əgər *Məkkədə* tanıma-dığınız mömin kişiləri və mömin qadınları bilmə-dən tapdalayıb əzmək və onların ucbatından gü-naha batmaq təhlükəsi ilə qarşılaşmasaydınız, *Allah ora zorla girməyinizə izin verərdi*. Lakin Allah istədiyini Öz mərhəmətinə qovuşdursun deyə *bu-na izin vermədi*. Əgər onlar bir-birindən seçilsəydi-lər, Biz onlardan kafir olanlara ağırılı-acılı bir əzab verərdik.
26. Kafirlər öz qəlbində təkəbbürlüyə – cahillik lovğa-lığına qapıldıqları zaman Allah Öz rəsuluna və

möminlərə *mənəvi* rahatlıq nazil etdi və onlara təqva sözünü vacib buyurdu. Onların buna daha çox haqqı var idi və ona layiq idilər. Allah hər şeyi bilir.

27. Allah Öz rəsulunun haqq oalarq gördüyü yuxusunu gerçəyə çevirdi. Allah qoysa, siz əmin-amanlıqla, başınızı qırxdırmış, *bəziləriniz də saçlarını* qısaltmış halda və qorxmadan Məscidul-Hərama daxil olacaqsınız. *Allah* sizin bilmədiklərinizi bilir. O, bundan qabaq – *Məkkəyə girməzdən əvvəl* sizə yaxın bir qələbə də bəxş edəcək.
28. *İslamı* bütün dinlərdən üstün etmək üçün Öz rəsulunu hidayət və haqq din ilə göndərən Odur. Şahid olaraq Allah yetər.
29. Muhəmməd Allahın rəsuludur. Onunla birlikdə olanlar kafirlərə qarşı sərt, öz aralarında isə mərhəmətlidirlər. Sən onları rüku edən, səcdəyə qapanan, Allahdan lütf və razılıq diləyən görərsən. Əlamətləri isə üzlərində olan səcdə izidir. Bu onların Tövratdakı vəsfidir. İncildə isə onlar elə bir əkin kimi vəsf olunurlar ki, bu *əkin* cücərtisini üzə çıxarıb onu qüvvətləndirmiş, o da getdikcə qalınlaşıb gövdəsi üstündə şax duraraq əkinçiləri heyran etmişdir. *Allah möminlərin sayını artırır, özlərini də qüvvətləndirir* ki, kafirləri qəzəbləndirsin. Allah onlardan iman gətirib yaxşı işlər görənlərə bağışlanma və böyük bir mükafat vəd etmişdir.

49 - əl-Hucurat
«Otaqlar» surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Ey iman gətirənlər! *Həç bir şeydə* Allahı və Onun rəsulunu qabaqlamayın. Allahdan qorxun! Həqiqətən, Allah *hər şeyi* eşidəndir, *hər şeyi* biləndir.
2. Ey iman gətirənlər! Səsinizi Peyğəmbərin səsindən yüksəyə qaldırmayın və bir-birinizə müraciət etdiyiniz kimi ona da uca səslə müraciət etməyin. Yoxsa, özünüz də hiss etmədən əməlləriniz hədərdər.
3. Həqiqətən, Allahın rəsulu yanında səslərini asta çıxaranlar o kəslərdir ki, Allah onların qəlbini təqva üçün sınağa çəkmişdir. Onları bağışlanma və böyük mükafat gözləyir.
4. Şübhəsiz ki, səni hücrələrin arxasından səsləyənlərin əksəriyyəti *nə etdiyini* anlamır.
5. Sən onların qarşılarına çıxanadək səbir etsəydilər, əlbəttə, bu, onlar üçün daha yaxşı olardı. Allah Bağışlayandır, Rəhmli.
6. Ey iman gətirənlər! Əgər bir fasiq sizə bir xəbər gətirsə, *onu* araşdırın. Yoxsa bilmədən bir qövmə pislik edər, sonra da bunun peşmançılığını çəkərsiniz.
7. Bilin ki, Allahın rəsulu aranızdadır. Əgər o, bir çox işlərdə sizə güzəştə getsəydi, çətinliyə düşərdiniz.

Lakin Allah sizə imanı sevdirmiş, onu qəlbinizə gözəl göstərmiş, sizdə küfrə, günaha və asi olmağa qarşı nifrət oyatmışdır. Doğru yolda olanlar da belələridir.

8. Bunlar Allah tərəfindən olan lütf və nemət sayəsindədir. Allah *hər şeyi* biləndir, hikmət sahibidir.
9. Əgər möminlərdən iki dəstə bir-biri ilə vuruşsa, onları barışdırın. Əgər onlardan biri digərinə qarşı təcavüz etsə, təcavüzkar dəstə ilə, o, Allahın əmrini *yerinə yetirməyə* qayıdanadək, vuruşun. Əgər o qayıtsa, hər iki dəstəni ədalətlə barışdırın və insafli olun. Sözsüz ki, Allah insaflıları sevir.
10. Möminlər, həqiqətən də qardaşdırlar. Elə isə qardaşlarınızın arasını düzəldin və Allahdan qorxun ki, sizə rəhm edilsin.
11. Ey iman gətirənlər! Bir camaat digərini məsxərəyə qoymasın. Ola bilər ki, bunlar onlardan daha yaxşı olsunlar. Qadınlar da qadınları *lağa qoymasınlar*. Ola bilər ki, bunlar onlardan daha yaxşı olsunlar. Bir-birinizə tənə vurmayın və bir-birinizi pis ləqəblərlə çağırmayın. İman gətirdikdən sonra fasiq adlanmaq necə də pisdir. Məhz tövbə etməyənlər zalımlardır.
12. Ey iman gətirənlər! Zənnə çox qapılmayın. Çünki zənn edilənlərin bir qismi günahdır. Bir-birinizi güdməyin, bir-birinizin qeybətini qırmayın. Sizdən biriniz ölmüş qardaşının ətinə yemək istəyər-

mi?! Siz ki, bundan iyrənirsiniz. Allahdan qorxun! Həqiqətən, Allah tövbələri qəbul edəndir, rəhmlidir.

13. Ey insanlar! Biz sizi bir kişi və bir qadından yaratdıq. Sonra bir-birinizi tanıyasınız deyər, sizi xalqlara və qəbilələrə ayırdıq. Şübhəsiz ki, Allah yanında ən hörmətli olanınız *Ondan* ən çox qorxanıdır. Həqiqətən, Allah *hər şeyi* biləndir, *hər şeydən* xəbərdardır.
14. Bədəvilər: “Biz iman gətirdik!” – dedilər. De: “Siz *qəlbən* iman gətirmədiniz! Ancaq: “Biz müsəlman olduq!” – deyin. İman sizin qəlbinizə hələ daxil olmamışdır. Əgər Allaha və Onun rəsuluna itaət etsəniz, O sizin əməllərinizdən heç bir şey əskiltməz. Şübhəsiz ki, Allah bağışlayandır, rəhmlidir!”
15. Möminlər ancaq Allaha və Onun rəsuluna iman gətirən, sonra heç bir şək-k-şübhəyə düşməyən, Allah yolunda malları və canları ilə cihad edənlərdir! *İmanlarında* sadıq olanlar da məhz onlardır.
16. De: “Siz dininizi Allahamı öyrədirsiniz?!” Halbuki Allah göylərdə olanları da, yerdə olanları da bilir. Allah hər şeyi bilir.
17. Onlar İslamı qəbul etdiklərinə görə sənə minnət qoyurlar. De: “İslamı qəbul etdiyinizə görə mənə minnət qoymayın! Əgər doğru danışırınsınızsa, *bi-lin ki*, əslində Allah sizi imana gətirməklə sizə minnət qoyur!”

18. Şübhəsiz ki, Allah göylərin də, yerin də qeybini bilir. Allah sizin nə etdiklərinizi görür.

50 - Qaf surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Qaf. Şərəfli Qurana and olsun!
2. Xeyr, onlar öz aralarından qorxudan *bir peyğəmbər* gəldiyinə təəccüb etdilər. Kafirlər dedilər: "Bu çox qərribə bir şeydir.
3. Məgər biz ölüb torpağa qarışdıqdan sonra *yenidən diriləcəyik?* Bu, uzaq bir qayıdışdır!"
4. Həqiqətən, Biz yerin onlardan nəyi alıb əskiltiyini bilirik. Bizdə *hər şeyi* qoruyan bir Kitab vardır.
5. Lakin haqq onlara yetişdikdə onu yalan hesab etdilər. İndi onlar çaşqın vəziyyətdədirlər.
6. Məgər onlar başları üstündəki göyə baxıb onu necə yaratdığımızı və necə bəzədiyimizi görmürlərmi? Orada heç bir yarıq da yoxdur.
7. Biz yeri döşədik, orada möhkəm dağlar yerləşdirdik və göz oxşayan bitkilərin hər növündən yetişdirdik.
8. *Bunu*, Allaha üz tutan hər bir qul üçün ibrət və öyüd-nəsihət olsun deyə *belə etdik*.
9. Biz göydən bərəkətli su endirdik, onunla bağlar və biçilən taxıl dənələri bitirdik.

10. Eləcə də meyvələri salxım-salxım asılmış hündür xurma ağacları *bitirdik*.
11. Qullara ruzi olsun deyə *belə etdik*! Biz onunla ölü bir məmləkəti diriltidik. *Dirilib qəbirdən çıxmaq* da belədir.
12. Onlardan əvvəl Nuh qövmü, Rəss əhli, Səhud *tayfası elçiləri* yalançı saydı.
13. Ad *qövmü*, Firon *xalqı*, Lut *tayfası*,
14. Əykə əhli və Tubba qövmü – bunların hamısı elçiləri yalançı saydı və Mənim təhdidim gerçəkləşdi.
15. Məgər Biz ilk yaradılışdan zəiflədikmi?! Xeyr! Onlar yeni yaradılış olan *dirilmə* barəsində şübhə içindədirlər.
16. İnsanı Biz yaratdıq və nəfsinin ona nəyi vəsvəse etdiyini də bilirik. Biz ona şah damarından da yaxınıq.
17. Sağında və solunda iki *mələk* oturub *onun əməllərini qeydə alır*.
18. Dedişi elə bir söz yoxdur ki, *onu yazmaq üçün* yanında hazır durmuş gözətçi olmasın.
19. Ölüm bihuşluğu həqiqətən gələcək. *Ey insan!* Bu, sənin uzaq qaçdığın şeydir.
20. Sur üfürüləcək. Bu, vəd olunmuş təhdid günüdür.
21. Hər kəs onu qova-qova *məhşərə* gətirənlə və bir də *əməllərinə şahidlik* edənlə *birlikdə* gələcək.
22. Sən *bu günün* haqqında qəflət içində idin. Amma Biz pərdəni sənin üzündən qaldırdıq. Sən bu gün çox yaxşı görürsən!"

23. Yoldaşı (şahid mələk) deyəcək: "Bu yanımdakı hazırdır!"
24. *Allah buyuracaq: "Atın Cəhənnəmə hər bir inadçı kafiri,*
25. *xeyrə mane olanı, azğınlaşıb həddi aşanı, şübhə edəni,*
26. *başqa bir məbudu Allaha tay tutanı. Atın onu şiddətli əzabın içində!"*
27. Yoldaşı *şeytan* deyəcək: "Ey Rəbbimiz! Onu mən yoldan çıxartmadım, əksinə, o özü uzaq bir azğınlıq içində idi!"
28. *Allah buyuracaq: "Mənim hüzzurumda höcətləşməyin. Mən əvvəlcədən sizi xəbərdar etmişdim.*
29. *Mənim Sözümlə dəyişməzdir. Mən bəndələrə zülm edən deyiləm!"*
30. O gün Biz Cəhənnəmə: "Doldunmu?" – deyəcəyik. O isə: "Yenə varmı?" – deyəcək.
31. Cənnət müttəqilərə yaxınlaşdırılacaq, *onlardan uzaqda olmayacaq.*
32. Budur sizə vəd edilən Cənnət! O, hər bir *tövbə edib Allaha üz tutan, Onun əmrinə riayət edən,*
33. *Mərhəmətli Allahdan Onu görmədən qorxan və Allaha yönəlmiş qəlblə gələn kimsələr üçündür.*
34. Ora salamatlıqla daxil olun! Bu, əbədiyyət günüdür.
35. Orada onlar üçün istədikləri hər şey hazırlanmışdır. Üstəlik, hüzzurumuzda bundan da artığı – *Allahı görmək* var.

36. Biz onlardan əvvəl özlərindən daha qüvvətli neçə-neçə nəslə məhv etdik. Onlar diyərbədiyar gəzib dolaşırdılar. Məgər *əzabdan* qaçıb qurtara bildilərmidi?!”
37. Həqiqətən, bunda *dərk edən* qəlbi olan, hazır durub *diqqətlə* qulaq asan kimsə üçün xatırlatma var.
38. Biz göyləri, yeri və onların arasında olanları altı gündə yaratdıq və Bizə heç bir yorğunluq üz vermədi.
39. Sən onların dediklərinə səbir et! Gün doğmamışdan əvvəl və batmamışdan əvvəl Rəbbini həmd ilə təriflə!
40. Gecənin bir vaxtında və səcdələrdən sonra Onun şəninə təriflər de!
41. Dinlə *ey Peyğəmbər!* O gün carçı yaxın bir yerdən çağıracaq.
42. O gün onlar bu səsi gerçəkdən eşidəcəklər. Bu, *qəbirlərdən* çıxma günüdür.
43. Şübhəsiz ki, dirildən də, öldürən də Bizik. Dönüş də yalnız Bizədir.
44. O gün yer onlardan ötrü yarılaçaq, onlar sürətlə *carçıya doğru* çıxacaqlar. Beləcə, onları bir yerə yığmaq Bizim üçün asandır.
45. Biz onların nə dediklərini yaxşı bilirik. Sən onları məcbur edən deyilsən. Sən Mənim təhdidimdən qorxanlara Quranla öyüd-nəsihət ver!

51 - əz-Zariyat
Toz-torpağı səpələyənlər
surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. And olsun toz-torpağı *ətrafa* səpələyənlərə!
2. And olsun yağmur yükü daşıyanlara!
3. And olsun asanlıqla üzüb gedənlərə!
4. And olsun işləri paylaşdıranlara!
5. Sizə vəd olunanlar həqiqətdir.
6. Haqq-hesab da, mütləq çəkiləcəkdir.
7. And olsun gözəl görünüşü olan səmaya!
8. Sizin sözləriniz ziddiyyətlidir.
9. Ondən (Qurandan və Peyğəmbərdən) dönən kimsə döndərilər.
10. Məhv olsun yalançılar!
11. O kəslər ki, cəhalət içində olan qafillərdir.
12. Onlar Din gününün nə vaxt olacağını soruşurlar.
13. O gün onlara odda əzab veriləcək.
14. *Onlara deyiləcək:* "Dadın əzabınızı! Sizin tez-tələsik gəlməsini istədiyiniz şey budur!"
15. Şübhəsiz ki, müttəqilər cənnətlərdə və bulaqlar başında olacaqlar,
16. öz Rəbbinin onlara verdiyini alacaqlar. Həqiqətən, onlar bundan əvvəl yaxşı iş görən adamlar olmuşdular.
17. Onlar gecələr *ibadət edib* az yatırdılar.

18. Sübh çağı isə bağışlanma diləyirdilər.
19. Onların mal-dövlətində dilənçinin və yoxsulun payı var.
20. Yəqinliklə inananlar üçün yer üzündə dəlillər var.
21. Sizin özünüzdə də *dəlillər var*. Məgər görmürsünüz?!
22. Sizin ruziniz və sizə vəd olunan şeylər göydədir.
23. Göyün və yerin Rəbbinə and olsun ki, bu *vəd* sizin danışmağa qüdrətiniz olduğu kimi həqiqətdir.
24. İbrahimin möhtərəm qonaqlarının əhvalatı sənə gəlib çatdı mı?
25. Onlar onun yanına daxil olub: "*Sənə salam olsun!*" – dedilər. *İbrahim*: "*Sizə də salam olsun! Siz yad adamlara oxşayırsınız!*" – dedi.
26. O, təşviş içində ailəsinin yanına getdi və kök bir buzov *qızardıb* gətirdi.
27. Onu onların qabağına qoyub dedi: "Yemək yemirsinizmi?"
28. O, *qonaqların yemədiklərini görüb* onlardan qorxuya düşdü. Onlar: "Qorxma!" – dedilər və ona elmlə bir oğlan uşağı ilə müjdə verdilər.
29. Zövcəsi qışqırıb üz-gözünə vura-vura dedi: "Axı mən sonsuz qoca qarıyam!"
30. Onlar dedilər: "Sənin Rəbbin belə demişdir. Həqiqətən, O, Hikmət sahibidir, Biləndir!"
31. *İbrahim* dedi: "Sizin vəzifəniz nədir, ey elçilər?"
32. Onlar dedilər: "Biz günahkar bir qövmə göndərilmişik ki,

33. onların üstünə gildən daşlar yağdıraq –
34. həddi aşanlar üçün sənin Rəbbinin yanında nişan qoyulmuş *daşlar!*”
35. Biz orada olan möminləri *o kənddən* çıxartdıq.
36. Lakin orada bir evdən başqa müsəlman tapmadıq.
37. Biz ağırlı-acılı əzabdan qorxanlar üçün orada bir əlamət qoyduq.
38. Musanın əhvalatında da *ibrət* var. O zaman Biz onu Fironun yanına aydın bir dəlillə göndərmişdik.
39. *Firon* öz camaatı ilə birlikdə üz çevirib: “Bu sehr-bazdır, ya da dəlidir!” – dedi.
40. Biz *Fironu* və əsgərlərini yaxalayıb dənizə atdıq. O, qınanmağa layiq idi.
41. Ad *qövmünün* hekayətində də *ibrət* var. O zaman Biz onların üstünə xeyir-bərəkətsiz bir külək göndərmişdik.
42. O *külək* üstündən keçdiyi hər bir şeyi sovurub külə döndərirdi.
43. Səmund *qövmünün* hekayətində də *ibrət* var. O zaman onlara: “Müəyyən vaxtadək dolanıb-keçinin!” – deyilmişdi.
44. Onlar öz Rəbbinin əmrindən çıxdılar və onları gözləri baxa-baxa ildırım vurdu.
45. Onlar ayağa qalxa bilmədilər və onlara kömək edən də olmadı.
46. Daha əvvəl Nuh qövmünü *məhv etdik*. Çünki onlar fasiq adamlar idilər.
47. Biz göyü qüdrətlə yaratdıq və Biz onu genişləndiririk.

48. Yeri də Biz döşədik. Nə gözəl döşəyənlərik Biz!
49. Biz hər şeydən *erkek və dişi olmaqla* cütlər yaratdıq ki, bəlkə, düşünüb ibrət alasınız.
50. *De*: "Elə isə, Allaha tərəf qaçın! Mən sizi Onunla açıq-aşkar qorxudub xəbərdar edənəm!
51. Allahla yanaşı başqa bir məbud qəbul etməyin. Mən sizi Onunla açıq-aşkar xəbərdar edənəm!"
52. Beləcə, onlardan əvvəlkilərə də elə bir elçi gəlmədi ki, *onun barəsində*: "Sehrbazdır, ya da dəlidir!" – deməsinlər.
53. Yoxsa onlar bunu bir-birinə vəsiyyəət etmişdilər?! Xeyr, onlar həddi aşmış bir qövmdür.
54. Artıq onlardan üz döndər! Sən buna görə qınanmazsan.
55. Sən xatırlat! Çünki xatırlatmaq möminlərə fayda verir.
56. Mən cinləri və insanları yalnız Mənə ibadət etmək üçün yaratdım.
57. Mən onlardan ruzi istəmirəm. Mən onlardan Məni yedirtmələrini də istəmirəm.
58. Həqiqətən, Allah ruzi verəndir, qüvvət sahibidir, Mətidir.
59. Şübhəsiz ki, zülm edənləri öz həmtaylarının qisməti kimi bir qismət gözləyir. Qoy onlar Məni tələsdirməsinlər!
60. Onlara vəd olunmuş Gündən ötrü vay kafirlərin halına!

52 - ət-Tur
«Tur dağı» surəsi

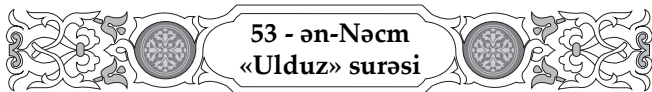
Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. And olsun Tur dağına!
2. And olsun yazılmış Kitaba –
3. nazik dəri üzərində *olan Kitaba*!
4. And olsun Beytül-məməura!
5. And olsun yüksək tavana!
6. And olsun alovlanan dənizə!
7. Rəbbinin əzabı hökmən vaqe olacaq.
8. Heç nə onun qarşısını ala bilməz.
9. O gün göy şiddətlə sarsılacaq,
10. dağlar da hərəkətə gələcək.
11. O gün vay halına *haqqı* yalan sayanların!
12. O kəslər ki, yalan bataqlığında əylənirlər.
13. O gün onlar amansızcasına *sürüklənib* Cəhənnəm oduna atılacaqlar.
14. *Onlara deyiləcək*: “Bu, sizin yalan saydığınız Cəhənnəm odudur!
15. Bəlkə bu da sehrdir, yoxsa görmürsünüz?
16. Yanın orada! Dözsəniz də, dözməsəniz də sizin üçün eynidir. Sizə ancaq etdiyiniz əməllərin cəzası verilir.”
17. Şübhəsiz ki, müttəqilər cənnətlərdə və nemət içində olacaqlar.

18. Rəbbinin onlara bəxş etdiyi *nemətlərə* sevinəcəklər. Rəbbi onları Cəhənnəm əzabından xilas edəcək.
19. *Onlara deyiləcək*: "Xeyirxah əməllərinizin əvəzi olaraq nuşcanlıqla yeyin, için!"
20. Onlar səflərlə düzülmüş taxtlar üzərində dirsəklənəcəklər. Biz onları iri qara gözlü hurilərlə evləndirəcəyik.
21. Möminlərin imanda onların arxasınca gedən nəsilələrini də *Cənnətdə* özlərinə qovuşduracağıq. Onların əməllərindən heç bir şey əskiltməyəcəyik. Hər kəs qazandığının girovudur.
22. Onlara istədikləri meyvədən və ətdən bol-bol verəcəyik.
23. Onlar orada bir-birinə *şərab dolu* badə uzadacaqlar. Bu *şərab* onları nə boşboğazlığa, nə də günaha təhrik edəcək.
24. Onların ətrafında xidmətlərinə verilmiş, qorunub saxlanılan mirvari kimi yeniyetmə oğlanlar dolanacaqlar.
25. Onlar bir-birinə üz tutub soruşacaqlar.
26. Onlar deyəcəklər: "Biz əvvəllər ailəmiz içində olarkən *Allahdan* qorxurduq.
27. Allah da bizə mərhəmət göstərdi və bizi qızmar yel əzabından qorudu.
28. Biz əvvəllər Ona dua edirdik. Həqiqətən, O, yaxşılıq edəndir, Rəhmlidir!"
29. *Onlara* xatırlat! Sən öz Rəbbinin neməti sayəsində nə kahinsən, nə də dəli!

30. Yoxsa onlar: "O bir şairdir. Biz onun ölümünü gözləyirik!" – deyirlər.
31. De: "Gözləyin, mən də sizinlə birlikdə gözləyənlərdənəm!"
32. Yoxsa onların ağilları bunu onlara əmr edir? Yaxud onlar azğın adamlardır?
33. Yoxsa onlar: "Bunu özündən uydurdu!" – deyirlər. Xeyr, onlar iman gətirmirlər.
34. Əgər doğru söyləyirlərsə, qoy *Qurana* bənzər bir kəlam gətirsinlər.
35. Bəlkə onlar öz-özünə yaranıblar? Yaxud onlar yarananlardır?
36. Yoxsa onlar göyləri və yeri yaradıblar? Xeyr, onlar qətiyyən inanmırlar.
37. Yoxsa sənin Rəbbinin xəzinələri onlardadır? Yaxud onlar hökm sahibidirlər?
38. Yoxsa onların, üstünə çıxıb *mələklərin söhbətlərini* dinlədikləri bir nərdivanı var? Onda qoy onların *mələkləri* dinləyənləri aydın bir dəlil gətirsinlər!
39. Yoxsa qızlar Onun, oğlanlar isə sizindir?
40. Yoxsa sən onlardan bir mükafat istəyirsən və onlar da borclu qaldıqlarına görə ağır yük altında dırlar?
41. Yoxsa onlar qeybi bilir və *onu* yazırlar?
42. Yoxsa bir hiylə qurmaq istəyirlər? Amma kafirlər özləri o hiylənin qurbanı olacaqlar.
43. Yoxsa onların Allahdan başqa bir məbudu var? Allah onların qoşduqları şəriklərdən uzaqdır.

44. Əgər onlar göy parçalarının düşdüyünü görsələr:
"Bulud topasıdır!" – deyərlər.
45. Sən onları sarsılacaqları günə qovuşana qədər tərk et!
46. O gün hiylələri onlara heç bir fayda verməyəcək və onlara kömək göstərilməyəcək.
47. Həqiqətən, zalımlar üçün bundan *başqa* əzab da hazırlanmışdır. Lakin onların çoxu *bunu* bilmir.
48. Sən öz Rəbbinin hökmünə səbir et! Həqiqətən, sən Bizim Gözlərimiz önündəsən. *Yuxudan* qalxdıqda Rəbbini həmd ilə zikr et!
49. Gecənin bir vaxtında, bir də ulduzlar batandan sonra Onun şəninə təriflər de!

Mərhamətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

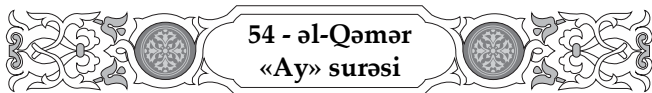
1. And olsun batmaqda olan ulduza!
2. Sizin yoldaşınız nə *haqdan* azmış, nə də *yoldan* çıxmışdır.
3. O, öz istəyi ilə danışmır.
4. Bu, ona təlqin edilən bir vəhydir.
5. Bunu ona çox qüvvətli olan öyrətdi –
6. gözəl görünüşlü *Cəbrail*. O, yüksəlib öz *surətində* görünürdü.

7. O, ən uca üfüqdə idi.
8. Sonra *Muhəmmədə* yaxınlaşıb aşağı endi.
9. O, iki yay uzunluğunda, hətta ondan da yaxın məsafədə idi.
10. Sonra *Allah* Öz quluna nazil edəcəyini vəhy etdi.
11. *Peyğəmbərin* qəlbi gördüyünü yalan saymadı.
12. İndi siz onunla gördüyü şey barəsində mübahisəmi edirsiniz?
13. Onu bir daha öz *sürətində* enərkən gördü –
14. son həddəki Sidr ağacının yanında.
15. Məva cənnəti onun yanındadır.
16. O zaman Sidr ağacını bürüyən bürümüşdü.
17. *Peyğəmbərin* gözü yayınmadı və həddi aşmadı.
18. O, öz Rəbbinin ən böyük dəlillərindən *bəzisini* gördü.
19. Siz *tapındığınız* Lat və Uzzanı gördünüzmü?
20. Həmçinin üçüncü olan Mənatı da?
21. Məgər oğlanlar sizin, qızlar *Allahındır*?
22. Onda bu, ədalətsiz bölgü olardı!
23. Onlar sizin və atalarınızın qoyduqları adlardan başqa bir şey deyil. Allah onlar haqqında heç bir dəlil nazil etməmişdir. Onlar yalnız zənnə və nəfslərinin istəklərinə uyarlar. Halbuki Rəbbindən onlara doğru yolu göstərən rəhbər gəlmişdir.
24. Yoxsa insan üçün istədiyi hər şey hazırlanmışdır?
25. Axirət də, dünya da Allahındır.

26. Göylərdə neçə-neçə mələk var ki, onların şəfaəti Allahın istədiyi və Özünün razı qaldığı kimsələrdən başqa *heç kəsə* heç bir fayda verməz.
27. Axirətə inanmayanlar, həqiqətən də, mələklərə qadın adları verirlər.
28. Halbuki buna dair heç bir bilgiləri yoxdur. Sadəcə olaraq zənnə qapılırlar. Zənn isə əsla həqiqət ola bilməz.
29. Sən də Bizi zikr etməkdən üz çevirib dünya həyatından başqa bir şey istəməyənlərdən üz döndər!
30. Onların bilik səviyyəsi budur. Şübhəsiz ki, sənin Rəbbin Onun yolundan azanı da, doğru yolla gədənini də yaxşı tanıyır.
31. Göylərdə və yerdə nə varsa, Allahındır. *Bu, Allahın* pislik edənlərə əməllərinin cəzasını verməsi, yaxşılıq edənləri isə ən gözəli ilə (Cənnətlə) mükafatlandırması üçündür.
32. Onlar kiçik günahlar istisna olmaqla, böyük günahlardan və iyrənc əməllərdən çəkinirlər. Həqiqətən, sənin Rəbbin geniş məğfirət sahibidir. O, sizi torpaqdan yaradanda da, siz analarınızın bətnində ruşeym halında olanda da sizi yaxşı tanıyırdı. Özünüzü təmizə çıxartmayın! Çünki O, kimin *Allahdan* qorxduğunu yaxşı bilir.
33. Gördünmü üz çevirəni,
34. *malından* azacıq verib sonra heç verməyəni?
35. Məgər o, qeybi bilirmi ki, *bunu* görsün?

36. Yoxsa Musanın səhifələrində olanlar barədə ona xəbər verilmədi?
37. Məgər vəfalı olan İbrahimin *səhifələrində olanlar barədə ona bildirilmədi?*
38. Heç bir günahkar başqasının günah yükünü daşmaz.
39. İnsan yalnız öz əməlinin əvəzini alar.
40. Əlbəttə, onun can atdığı *əməl* ona göstəriləcək.
41. Sonra da ona *bunun* əvəzi tam veriləcək!"
42. Son dönüş sənin Rəbbinədir.
43. Güldürən də, ağladan da Odur!
44. Öldürən də, dirildən də Odur!
45. O, *insanlardan və heyvanlardan* biri erkək və biri də dişi olmaqla iki cüt yaratdı –
46. axıdılan bir nütfədən.
47. Təkrar diriltmək də Ona aiddir.
48. Dövlətli edən də, kasıb edən də Odur.
49. Şira ulduzunun da Rəbbi Odur.
50. O, əvvəlki Ad *tayfasını* məhv etdi.
51. Səmu du da *məhv edib onlardan heç kəsi* sağ buraxmadı.
52. Daha öncə Nuh qövmünü də *məhv etdi*, çünki onlar daha zalım, daha azğın kimsələr idi.
53. Alt-üst olmuş kəndləri də O, viran qoydu.
54. Onların başına gətirdiyini gətirdi.
55. Sən öz Rəbbinin hansı nemətlərinə şübhə edirsən?
56. Bu da əvvəlki qorxudan *peyğəmbərlər* kimi bir qorxudandır.

57. Yaxınlaşan *Qiyamət günü* yaxınlaşdı.
58. Allahdan başqa heç kəs onun qarşısını ala bilməz.
59. Yoxsa siz bu sözə təəccüb edirsiniz?!
60. Gülürsünüz, heç ağlamırsınız!
61. Və *qəflət içində* oynayıb əylənirsiniz!
62. Siz Allaha səcdə qılın və *Ona* ibadət edin!

54 - əl-Qəmər
«Ay» surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

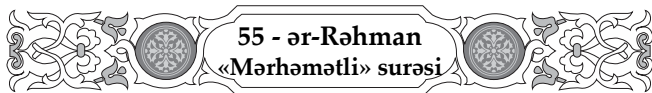
1. O saat (*Qiyamət*) yaxınlaşdı və ay yarıldı.
2. Onlar bir dəlil gördükdə üz döndərib: "*Bu*, davam edən bir sehrdir" deyirlər.
3. Onlar haqqı yalan saydılar və öz nəfslərinin istəklərinə uydular. Halbuki hər bir iş bərqərar olacaq.
4. Onlara *küfrdən* çəkindirən neçə-neçə xəbər gəlmişdir.
5. Bu, böyük bir hikmətdir. Lakin *arxa çevirənlərə* təhdidlər nə fayda verə bilər?!
6. Sən də onları tərək et! Carçının onları xoşagəlməz bir şeyə çağıracağı gün
7. onlar zəlil baxışlarla gözlərini aşağı dikmiş halda, ətrafa yayılan çəyirtkələr kimi qəbirlərindən çıxacaqlar.
8. Kafirlər carçıya tərəf tələsərək: "Bu nə çətin bir gündür!" – deyəcəklər.

9. Onlardan əvvəl Nuh qövmü *elçiləri* yalançı hesab etmişdi. Onlar qulumuzu yalançı sayıb: "O, dəlidir!" – dedilər və ona hədə-qorxu gəldilər.
10. O, Rəbbinə yalvarıb: "Məni üstələdilər! *Mənə* kömək et!" – dedi.
11. Biz göyün qapılarını leysan yağışı ilə açdıq.
12. Yeri yarıb bulaqlar qaynatdıq. *Göydən tökülən və yerdən çıxan* sular əzəldən yazılmış bir iş üçün birbirinə qovuşdu.
13. Biz onu taxtalardan pərçimlənib mismarlanmış gəmidə daşıdıq.
14. İnkər edilmiş *peyğəmbərə* mükafat olaraq o *gəmi* Gözlərimiz önündə üzüb gedirdi.
15. Biz *həmin hadisəni nəsillərə* ibrət üçün saxladıq. Amma heç bir yada salan varmı?
16. *Görəydin* Mənim əzabım və qorxutmağım necə oldu!
17. Biz Quranı yada salmaq üçün asanlaşdırdıq. Amma heç bir yada salan varmı?
18. Ad *qövmü* də *elçiləri* yalançı saydı. *Görəydin* Mənim əzabım və qorxutmağım necə oldu!
19. Biz uzun sürən uğursuz bir gündə onların üstünə çox soyuq külək göndərdik.
20. O, insanları kökündən çıxardılmış xurma kötökləri kimi qopardıb atırdı.
21. *Görəydin* Mənim əzabım və qorxutmağım necə oldu!

22. Biz Quranı yada salmaq üçün asanlaşdırdıq. Amma heç bir yada salan varmı?
23. Səməd *qövmü* də peyğəmbərləri *Salehi* yalan saydı.
24. Onlar dedilər: "Özümüzdən olan bir adama tabe olacağıq?! Elə isə biz azğınlığa düşər və ağılsız iş görmüş olarıq!
25. Yoxsa zikr aramızdan tək cə ona verildi? Xeyr, o, yalançıdır, lovğadır!"
26. Sabah onlar kimin yalançı və lovğa olduğunu mütləq biləcəklər.
27. Biz onları sınağa çəkmək üçün bir diş dəvə göndərəcəyik. Onların *nə edəcəklərini* gözlə və *əziyyətlərinə* səbir et!
28. Onlara xəbər ver ki, *bu* su, dəvə ilə onlar arasında bölüşdürülmüşdür. Hər biri su içməyə öz növbəsində gəlsin!"
29. Onlar öz havadarlarını çağırdılar. O da dəvəni tutub diz vətərini kəsdi.
30. *Görəydin* Mənim əzabım və qorxutmağım necə oldu!
31. Həqiqətən, Biz onlara bircə tükürpədicə səs göndərdik və onlar mal-qara ağlında istifadə edilən quru saman kimi oldular.
32. Biz Quranı yada salmaq üçün asanlaşdırdıq. Amma heç bir yada salan varmı?
33. Lut *qövmü* də qorxudan peyğəmbərləri yalan saydı.

34. Biz onların üstünə *qasırğa ilə birgə* daşlar göndərdik. Yalnız Lutun ailəsini sübh çağы xilas etdik –
35. Özümüzdən bir mərhəmət olaraq! Biz şükür edənləri belə mükafatlandırırıq.
36. *Lut* onları Bizim əzabımızla hədələdi, onlar isə bu xəbərdarlıqlara şübhə ilə yanaşdılar.
37. Onlar *Lutdan* onun qonaqlarını tələb etdilər. Biz də onların gözlərini kor etdik *və dedik*: “Əzabımı və təhdidlərimi dadın!”
38. Sübh çağы onlara yaxalarından əl çəkməyəcək bir əzab gəldi.
39. Elə isə əzabımı və təhdidlərimi dadın!
40. Biz Quranı yada salmaq üçün asanlaşdırdıq. Amma heç bir yada salan varmı?
41. Xəbərdarlıqlar Firon nəslinə də gəlmişdi.
42. Onlar dəlillərimizin hamısını yalan saydılar. Biz də onları qüvvət və qüdrətimizə layiq şəkildə əzabla yaxaladıq.
43. Sizin kafirləriniz onlardan yaxşıdır mı?! Yoxsa kitablarda sizə toxunulmazlıq vəd edilmişdir?!
44. Yoxsa onlar: “Biz qalib gələcək bir dəstəyik!” – deyirlər?!
45. Bu dəstə mütləq məğlub olacaq və arxaya dönüb qaçacaq.
46. Xeyr! Onlara vəd edilmiş vaxt o saatdır (Qiyamətdir). O saat isə daha ağır, daha acıdır.
47. Şübhəsiz ki, günahkarlar azğınlıq və əzab-əziyyət içindədirlər.

48. O gün onlar üzüstə Cəhənnəmə sürüklənəcək *və onlara*: “Cəhənnəmin təmasını dadın!” – *deyiləcək*.
49. Biz, həqiqətən də, hər şeyi qədərincə yaratdıq.
50. Biz bircə dəfə əmr edirik, o da bir göz qırpımında yerinə yetir.
51. Biz *neçə-neçə* həmtaylarınızı məhv etmişik. Amma heç yada salan varmı?!
52. Onların etdiyi hər bir əməl *əməllərinin yazıldığı* kitablardadır.
53. Hər bir kiçik və böyük *əməl* yazılmışdır.
54. Şübhəsiz ki, müttəqilər cənnətlərdə və çaylar kənarında,
55. qadir Hökmdarın hüsurundakı haqq məclisində olacaqlar!

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Mərhəmətli *Allah*
2. Quranı öyrətdi.
3. İnsanı yaratdı,
4. ona danışmağı öyrətdi.
5. Günəş və ay müəyyən bir ölçü ilə *hərəkət edir*.
6. Otlar (və ya ulduzlar) da, ağaclar da *Allaha səcdə* edir.

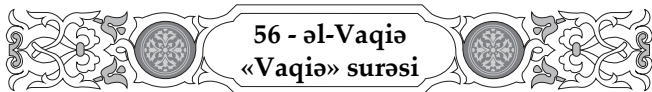
7. *Allah* göyü ucaltdı və tərəzini qoydu ki,
8. çəkiddə həddi aşmayasınız.
9. *Əşyaları* tərəzidə insafla çəkin və çəkini əskiltməyin.
10. O, yeri məxluqat üçün döşədi.
11. Orada meyvələr və salxımlı xurma ağacları var.
12. Həmçinin, saçaqlı dənli bitkilər və xoş ətirli çiçəklər də var.
13. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
14. O, insanı saxsı kimi quru gildən yaratdı.
15. İblisi *və onun nəsilini* də xalis oddan yaratdı.
16. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
17. *Allah* iki məşriqin və iki məğribin Rəbbidir.
18. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
19. O, qarşı-qarşıya gələn iki dənizi bir-birinə qovuşdurdu.
20. Onların arasında maneə var, onu keçə bilməzlər.
21. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
22. Onlardan mirvari və mərcan çıxır.
23. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
24. Dənizdə dağlar kimi, yelkənləri qaldırılmış halda üzən gəmilər də Onundur.

25. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
26. Yer üzündə olan hər kəs ölməyə məhkumdur.
27. Ancaq Rəbbinin əzəmətli və kəramətli Üzü əbədidir.
28. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
29. Göylərdə və yerdə olan hər kəs *ehtiyacı olan şeyi* Ondan diləyir. Allah hər gün bir işdədir.
30. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
31. Ey ağır yükü olan *insan və cin tayfası!* Tezliklə ancaq sizinlə məşğul olacağıq.
32. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
33. Ey cin və insan tayfası! Əgər göylərin və yerin hüdudlarını yarıb keçə bilərsinizsə, keçin! Siz ancaq qüdrət və qüvvətlə keçə bilərsiniz.
34. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
35. Sizin üstünüzə tüstüsüz alov və alovşuz tüstü göndəriləcək və siz bir-birinizə kömək edə bilməyəcəksiniz.
36. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
37. Göy yarılib dağ edilmiş yağ, *yaxud ərinmiş qurğuşun* kimi qıpqırmızı olacaqdır.

38. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
39. O gün nə insan, nə də cin öz günahları barəsində sorğu-sual olunmayacaq.
40. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
41. Günahkarlar simalarından tanınacaq, kəkillərindən və ayaqlarından yaxalanacaqlar.
42. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
43. Budur günahkarların yalan hesab etdikləri Cəhənnəm!
44. Onlar onunla qaynar su arasında dolanacaqlar.
45. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
46. Rəbbinin hüsurunda durmaqdan qorxanları iki cənnət gözləyir.
47. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
48. İkisində də *növbənöv meyvələrlə dolu* budaqlar var.
49. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
50. İkisində də iki axar bulaq var.
51. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
52. İkisində də hər meyvədən cüt-cüt vardır.
53. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?

54. Onlar orada astarları atlazdan olan döşəklərə dir-səklənəcəklər. Hər iki cənnətin meyvələri onlara yaxın olacaq.
55. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
56. Orada gözlərini öz *ərlərinə* dikmiş, onlardan əvvəl özlərinə heç bir insan və cin toxunmamış qızlar vardır.
57. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
58. Onlar sanki yaqut və mərcandırlar.
59. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
60. Yaxşılığın əvəzi ancaq yaxşılıq deyilmi?!
61. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
62. Bu ikisindən başqa daha iki cənnət də var.
63. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
64. Hər ikisi tünd yaşıldır.
65. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
66. İkisində də fəvvarə vuran iki bulaq var.
67. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
68. İkisində də *cürbəcür* meyvələr, xurma ağacları və nar vardır.

69. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
70. Orada xoş xasiyyətli, gözəl qızlar var.
71. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
72. Çadırlarda gözlərini öz *ərlərinə* dikmiş hurilər var.
73. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
74. Onlardan əvvəl özlərinə heç bir insan və cin toxunmamış qızlar vardır.
75. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
76. Onlar yaşıl balıqlara və gözəl döşəkçələrə dirsəklənəcəklər.
77. Elə isə Rəbbinizin hansı nemətlərini yalan sayırsınız?
78. Sənin əzəmət və kərəm sahibi olan Rəbbinin adı nə qədər mübarəkdir!

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Vaqiə qopacağı zaman
2. onun qopduğunu heç kəs dana bilməz.
3. O, *bəzilərini* alçaldacaq, *bəzilərini də* ucaldacaq.
4. Yer şiddətlə titrədiyi zaman,

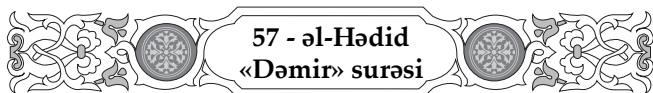
5. Dağlar parça-parça olub ovxalandığı
6. və *ətrafa* səpələnmiş toz-torpağa döndüyü zaman,
7. siz üç dəstəyə ayrılacaqsınız.
8. Sağ tərəf sahibləri. Nə xoşbəxtdir sağ tərəf sahibləri!
9. Sol tərəf sahibləri. Nə bədbəxtdir sol tərəf sahibləri!
10. *Dünyada xeyirxah işlərdə* öndə gedənlər, *Cənnətdə də* öndədirlər!
11. Onlar *Allaha* yaxın olanlar,
12. Nəim cənnətlərində *qalacaq kimsələrdir*.
13. Onların bir qismi əvvəlki ümmətlərlərdən,
14. az bir qismi də axırıncılardandır.
15. *Onlar* bəzənmiş taxtlar üstündə
16. qarşı-qarşıya əyləşib dirsəklənəcəklər.
17. Onların ətrafında həmişəcavan *xidmətçi* oğlanlar fırlanacaqlar –
18. çeşmə şərabı ilə dolu badələr, bardaqlar və qədəhlərlə –
19. ondan başları ağrımaz və məst olmazlar,
20. bəyənib seçdikləri meyvələr
21. və istədikləri quş əti ilə *hərlənəcəklər*.
22. *Onları* iri qara gözlü hurilər gözləyir –
23. *sədəf* içində saxlanılmış mirvariyyə bənzər *hurilər*.
24. *Bu*, onların etdikləri əməllərin mükafatı olacaq.
25. Onlar orada nə boş söz, nə də günaha səbəb olan söhbət eşidəcəklər.
26. Ancaq: “Salam! Salam!” – sözləri *eşidəcəklər*.

27. Sağ tərəf sahibləri. Nə xoşbəxtdir sağ tərəf sahibləri!
28. *Onlar* tikansız sidr ağacları arasında,
29. habelə, meyvələri salxım-salxım asılmış banan ağacları arasında,
30. uzanmış kölgəliklərdə,
31. daim axan sular kənarında,
32. çoxlu meyvələr –
33. tükənməz və qadağan edilməyən *meyvələr* içində
34. və hündür döşəklər üstündə olacaqlar.
35. Biz *Cənnətdəki* qadınları yeni biçimdə yaradacağıq.
36. Onları bakirə qızlar edəcəyik –
37. ərlərini sevən, həmyaşıdlar.
38. *Bunlar* sağ tərəf sahibləri üçündür.
39. Onların çoxu əvvəlki nəsillərdən,
40. bir qismi də axırıncılardandır.
41. Sol tərəf sahibləri. Nə bədbəxtdir sol tərəf sahibləri!
42. Onlar qızmar yel və qaynar su içində,
43. qapqara duman kölgəsində olacaqlar.
44. *Bu duman* nə sərin, nə də xoşagələndir.
45. Onlar bundan əvvəl cah-calal içində idilər,
46. böyük günah işlətməkdə israr edirdilər
47. və deyirdilər: “Məgər biz ölüb torpaq və sür-sümük olduqdan sonra yenidən dirildiləcəyik?”
48. Yaxud bizim atalarımız *dirildiləcəklərimi?!*”
49. De: “Şübhəsiz ki, əvvəlkilər də, sonrakılar da,

50. bəlli bir günün müəyyən vaxtında mütləq toplanacaqlar.
51. Sonra, siz ey *doğru yoldan* azanlar, *haqqı* yalan sayanlar!
52. Siz mütləq zəqqum ağacından yeyəcəksiniz,
53. qarnınızı onunla dolduracaqsınız,
54. üstündən də qaynar su içəcəksiniz.
55. *Siz onu* susamış xəstə dəvələr kimi içəcəksiniz."
56. Bu, onların Din günündəki ziyafətidir.
57. Sizi Biz yaratdıq. Bəs nə üçün *dirildiləcəyinizi* təsdiq etmirsiniz?!
58. Axıtdığınız nütfəni gördünüzmü?!
59. Onu siz yaradırsınız, yoxsa Biz?!
60. Sizin aranızda ölümü Biz müəyyən etdik və heç nə Bizim qarşımızı ala bilməz.
61. Sizi bənzərləriniz ilə əvəz etməyə və sizi özünüz bilmədiyiniz başqa bir şəkildə yaratmağa *Bizə mane olan tapılmaz*.
62. Siz ilk yaradılışı bilirsiniz. Bəs nə üçün *dirildiləcəyiniz barədə* düşünmürsünüz?!
63. Əkdiyinizi gördünüzmü?!
64. Onu siz bitirirsiniz, yoxsa Biz?!
65. Əgər Biz istəsəydik, onu bir saman çöpünə döndərər, siz də heyrətə gələrdiniz,
66. *və dəyərdiniz*: "Biz ziyanə uğradıq.
67. Xeyr, biz *ruzidən* məhrum olduq!"
68. İçdiyiniz suyu gördünüzmü?!

69. Onu buluddan siz endirirsiniz, yoxsa Biz?!
70. Əgər istəsəydik, onu acı edərdik. Bəs nə üçün şükür etmirsiniz?!
71. Yandırdığınız odu gördünüzmü?!
72. Onun ağacını siz yaradırsınız, yoxsa Biz?!
73. Biz onu *Cəhənnəmi* yada salmaq və müsafirlərin istifadəsi üçün yaratdıq.
74. Elə isə əzəmətli Rəbbinin adına təriflər de!
75. Ulduzların batdığı yerlərə and olsun!
76. Kaş bunun, doğrudan da, böyük bir and olduğunu biləydiniz.
77. Həqiqətən, bu, ehtirama layiq Qurandır,
78. qorunub saxlanılan kitabdadır (Lövh-i məhfuzdadır).
79. Ona yalnız pak olanlar toxunur.
80. O, aləmlərin Rəbbi tərəfindən nazil edilmişdir.
81. Siz bu kəlamı yalan sayırsınız?!
82. Sizə verilən ruziyə *şükür etməyi*, onu yalan saymaqla yerinə yetirirsiniz?!
83. *Can* boğaza yetişdiyi zaman –
84. həmin an siz *can verən adama* baxırsınız.
85. Biz ona sizdən daha yaxın oluruq, siz isə *bunu* görmürsünüz.
86. Madam ki, siz *iddianıza görə* haqq-hesab olunmayacaqsınız
87. və doğru danışanlarsınız, onda, o canı geri qaytarın.

88. Amma əgər o, *Allaha* yaxın olanlardandırsa,
89. onda o, rahatlığa, gözəl ruziyə və Nəim bağına
yetişər.
90. Əgər o, sağ tərəf sahiblərindəndirsə,
91. *ona*: "Sağ tərəf sahiblərindən sənə salam olsun!" –
deyiləcək.
92. Yox əgər o, *haqqı* yalan sayanlardan və *doğru yol-*
dan azanlardandırsa,
93. *onun* ziyafəti qaynar su olacaq,
94. özü də Cəhənnəmdə yanacaq.
95. Həqiqətən, bu, şübhə doğurmayan bir həqiqətdir.
96. Elə isə əzəmətli Rəbbinin adına təriflər de!

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Göylərdə və yerdə olanların hamısı Allahın şəninə
təriflər deyir. O, Qüdrətlidir, Hikmət sahibidir.
2. Göylərin və yerin mülkü Ona məxsusdur. O həm
dirildir, həm də öldürür. O, hər şeyə qadirdir.
3. Əvvəl də, Axır da, Zahir də, Batin də Odur. O, hər
şeyi bilir.
4. Göyləri və yeri altı gündə yaradan, sonra da Ərşin
üzərində ucalan Odur. O, yerə girəni də, oradan çı-
xanı da, göydən enəni də, oraya qalxanı da bilir.

Siz harada olsanız, O sizinlədir. Allah sizin nə etdiklərinizi görür.

5. Göylərin və yerin mülkü Ona məxsusdur. *Bütün işlər ancaq Allaha qaytarılacaq.*
6. O, gecəni gündüzə qatır, gündüzü də gecəyə qatır. O, kökslərdə olanları bilir.
7. Allaha və Onun Rəsuluna iman gətirin! Sizin ixtiyarınıza verdiyi maldan *xeyirxah işlərə* sərf edin! Sizdən iman gətirib *mallarından* xərcləyənləri böyük bir mükafat gözləyir.
8. Peyğəmbər sizi Rəbbinizə iman gətirməyə çağırdığı halda, sizə nə olub ki, Allaha iman gətirmirsiniz?! Əgər siz möminsinizsə, *bilin ki*, artıq O, sizdən əhd almışdır.
9. Sizi zülmətlərdən nura çıxartmaq üçün Öz quluna açıq-aydın ayələri nazil edən Odur. Həqiqətən, Allah sizə qarşı çox şəfqətlidir, rəhmlidir.
10. Sizə nə olub ki, *malınızdan* Allah yolunda xərcləmirsiniz? Halbuki göylərin və yerin mirası Allahındır. Sizlərdən *mallarını Məkkənin fəthindən* əvvəl xərcləyib döyüşənlər *başqaları ilə* eyni deyillər. Onların dərəcəsi *mallarını fəthdən* sonra xərcləyib döyüşənlərdən daha üstündür. Amma Allah onların hamısına ən gözəl olanı vəd etmişdir. Allah sizin nə etdiklərinizdən xəbərdardır.
11. Kimdir o şəxs ki, Allaha gözəl bir borc versin (Allah yolunda malını yaxşı işlərə sərf etsin), O

da onun üçün bunu qat-qat artırsın? Onun üçün çox dəyərli bir mükafat da var.

12. O gün sən mömin kişilərin və mömin qadınların nurunun onların önlərindən və sağ tərəflərindən yayıldığını görəcəksən. *Onlara*: “Bu gün sizin müjdəniz *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan cənnətlərdir. Siz orada əbədi qalacaqsınız!” – *deyiləcək*. Bu, böyük uğurdur.
13. O gün münafiq kişiler və münafiq qadınlar iman gətirənlərə: “*Bir az gözləyin ki, biz də sizin nurunuzdan alağ*” – deyəcəklər. *Onlara* deyiləcək: “*Geriyyə qayıdıb nur axtarın!*” Onların arasına içəri tərəfində mərhəmət, çöl tərəfində əzab olan, qapılı bir sədd çəkiləcək.
14. *Münafıqlar* onları səsləyib deyəcəklər: “*Məgər biz sizinlə birlikdə deyildikmi?*” *Möminlər* deyəcəklər: “*Bəli, lakin siz öz-özlünüzü aldadırdınız, möminlərə bəla üz verməsini gözləyirdiniz, haqqa şübhə edirdiniz və Allahın əmri gələnədək xülyalar sizi yoldan çıxartdı. Tovlayan şeytan Allah barəsində sizi yaman aldatdı.*”
15. Bu gün nə sizdən, nə də kafirlərdən fidyə qəbul olunar. Gedəcəyiniz yer də Oddur. Sizə layiq olan elə odur. Ora nə pis dönüş yeridir!”
16. Möminlərin qəlbinin Allahın zikri və haqdan nazil olan *ayələr* üçün yumşalması, daha öncə özlərinə Kitab verilmiş, uzun bir müddət keçdikdən son-

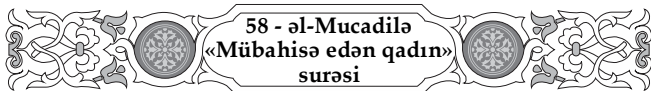
ra isə qəlbləri sərtləşmiş, çoxusu da fasiq olmuş kimsələr kimi olmaması vaxtı gəlib çatmadımı?!

17. Bilin ki, Allah torpağı onun ölümündən sonra dirildir. Biz ayələri sizə izah etdik ki, bəlkə anlayasınız.
18. Şübhəsiz ki, sədəqə verən kişi və sədəqə verən qadınlar və Allaha gözəl borc verənlər üçün *əvəzi* qat-qat artırılacaq. Onlar üçün çox dəyərli bir mü kafat da var.
19. Allaha və Onun elçilərinə iman gətirənlər – məhz onlar doğru olanlardır. Şəhidlərin də öz Rəbbi yanında mükafatları və nuru var. Kafir olub ayələrimizi yalan sayanlara gəlincə, onlar Cəhənnəm sakinləridir.
20. Bilin ki, dünya həyatı oyun və əyləncə, bəzək-düzək, bir-birinizin yanında öyünmək, var-dövləti və oğul-uşağı çoxaltmaq istəyindən ibarətdir. Bu elə bir yağışa bənzəyir ki, ondan əmələ gələn bitki əkinçiləri heyran edir. Sonra o quruyur və sən onun sapsarı olduğunu görürsən. Sonra isə o çör-çöpə dönür. *Kimisini* axirətdə şiddətli əzab, *kimisini də* Allahdan bağışlanma və razılıq gözləyir. Dünya həyatı isə aldadıcı ləzzətdən başqa bir şey deyil.
21. Rəbbiniz tərəfindən bağışlanmağa və genişliyi göyün və yerin genişliyi qədər olan, Allaha və Onun elçilərinə iman gətirənlər üçün hazırlanmış

- Cənnətə tələsin. Bu, Allahın lütfüdür, onu istədiyinə verər. Allah böyük lütf sahibidir.
22. Yer üzündə baş verən və sizin başınıza gələn elə bir müsibət yoxdur ki, Biz onu yaratmamışdan əvvəl o, Yazıda *müəyyən edilmiş* olmasın. Şübhəsiz ki, bu, Allah üçün çox asandır.
23. *Allah bunu* əlinizdən çıxana kədərlənməyəsınız və Onun sizə verdiyinə *həddindən artıq* sevinməyəsınız deyə *belə izah edir*. Allah heç bir özündən razı-nı, özünü öyənə sevmir.
24. O kəsləri ki, özləri xəsislik edir, insanlara da xəsislik etməyi əmr edirlər. Kim *haqdan* üz çevirsə, *bilsin ki*, Allah, həqiqətən də, Zəngindir, Tərifəlayıq-dır.
25. Biz elçilərimizi aydın dəlillərlə göndərdik və on-larla birlikdə Kitab və tərəzi nazil etdik ki, insan-lar ədalətli olsunlar. Biz özündə çox böyük qüvvə və insanlar üçün mənfəətlər olan dəmiri də endir-dik ki, Allah, *Onu* görmədən Ona və elçilərinə kö-mək göstərənləri üzə çıxartsın. Həqiqətən, Allah qüvvətlidir, qüdrətlidir.
26. Biz Nuhu və İbrahimi göndərdik, peyğəmbərliyi və Kitabı onların nəslinə nəsib etdik. Onların bir qismi doğru yoldadır, çoxu isə fasiqlərdir.
27. Sonra onların ardınca dalbadal elçilərimizi yolla-dıq. Sonra Məryəm oğlu İsanı göndərib ona İncil bəxş etdik. Onun ardınca gedənlərin qəlblərinə şəfqət və mərhəmət saldıq. Rahibliyi isə onlar öz-

lərindən icad etdilər. Biz bunu onlara vacib buyurmamışdıq. Onlar bunu Allahın razılığını qazanmaq üçün etdilər, lakin ona lazımınca riayət etmədilər. Biz onlardan iman gətirənlərin müka-fatlarını verdik. Onların çoxu isə fasiqlərdir.

28. Ey iman gətirənlər! Allahdan qorxun və Onun elçisinə iman gətirin! Onda O sizə Öz mərhəmətindən iki pay bəxş edər, sizə *düz yolla* getməyiniz üçün nur verər və sizi bağışlayar. Allah bağışlayandır, rəhmlidir.
29. Beləcə, Kitab əhli bilsin ki, onlar Allahın lütfündən heç bir şey əldə edə bilməyəcəklər. Şübhəsiz ki, lütf Allahın əlindədir, onu istədiyinə bəxş edər. Allah böyük lütf sahibidir.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Əri barəsində səninlə mübahisə edən və Allaha şikayət edən qadının sözünü Allah eşitdi. Allah sizin söhbətinizi eşidir. Həqiqətən, Allah Eşidəndir, Görəndir.
2. Sizlərdən öz qadınlarını *anaya bənzədərək* özlərinə haram edənlərin zövcələri onların anaları deyillər. Anaları ancaq onları doğmuş qadınlardır. Onlar

yaramaz və yalan söz danışır. Şübhəsiz ki, Allah əfv edəndir, Bağışlayandır.

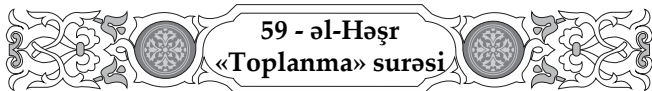
3. Qadınlarını *anaya bənzədib onları* özlərinə haram edən, sonra sözlərini geri götürənlər onlarla yaxınlıq etməzdən əvvəl bir kölə azad etməlidirlər. Bu sizə verilən öyüd-nəsihətdir. Allah nə etdiklərinizdən xəbərdardır.
4. *Buna imkan* tapa bilməyən kəs, qadını ilə yaxınlıq etməzdən əvvəl iki ay ardıcıl oruc tutmalıdır. Buna gücü çatmayan kimsə altmış yoxsulu yedirtməlidir. Bu sizin Allaha və Onun Elçisinə iman gətirməniz üçündür. Bunlar Allahın *qoyduğu* hüdudlardır. Kafirləri isə ağırılı-acılı bir əzab gözləyir.
5. Allaha və Onun Rəsuluna qarşı çıxanlar, özlərindən əvvəlkilərin alçaldıqları kimi alçaldılacaqlar. Biz artıq açıq-aydın ayələr nazil etdik. Kafirləri alçaldıcı bir əzab gözləyir.
6. O gün Allah onların hamısını dirildəcək və etdikləri əməlləri onlara xəbər verəcək. Allah onları hesaba almış, onlar isə *etdiklərini* unutmuşlar. Allah hər şeyə şahiddir.
7. Məgər Allahın göylərdə və yerdə olan hər şeyi bildiyini görmürsən? Üç nəfərin arasında gedən elə bir xəlvəti söhbət yoxdur ki, *onların* dördüncüsü, beş nəfərin də altıncısı O olmasın. İstər bundan az, istərsə də çox olsunlar – harada olursa olsunlar, *Allah* onlardır. Sonra Qiyamət günü onlara nə etdiklərini xəbər verəcək. Allah hər şeyi bilir.

8. Gizli söhbət qadağan ediləndən sonra yenə də qadağan olunmuş əmələ qayıdıb günah, düşmənçilik və Peyğəmbərə qarşı çıxmaq barədə öz aralarında xısın-xısın danışanları görmədinmi? Onlar sənin yanına gəldikdə səni Allahın salamladığı kimi salamlamır və öz-özlərinə: "Bəs niyə Allah bizi dediklərimizə görə cəzalandırmır?" – deyirlər. Cəhənnəm onlara yetər. Onlar orada yanacaqlar. Ora necə də pis dönüş yeridir!
9. Ey iman gətirənlər! Gizli danışdığınız zaman günah, düşmənçilik və Peyğəmbərə qarşı çıxmaq barədə danışmayın. Yaxşı işlər və Allahdan qorxmaq barədə danışın, hüsuruna toplanacağınız Allahdan qorxun!
10. Gizli söhbətlər iman gətirənləri kədərləndirməyə çalışan şeytandandır. Amma Allahın izni olmadıqca o, onlara heç bir zərər yetirə bilməz. Qoy möminlər Allaha təvəkkül etsinlər.
11. Ey iman gətirənlər! Sizə: "Məclislərdə yer verin!" – deyildikdə yer verin ki, Allah da sizə geniş yer versin. Habelə sizə: "Qalxın!" – deyildikdə qalxın ki, Allah da sizdən iman gətirənlərin və özlərinə elm verilmiş kimsələrin dərəcələrini ucaltsın. Allah nə etdiklərinizdən xəbərdardır.
12. Ey iman gətirənlər! Peyğəmbərlə gizli söhbət edəcəyiniz zaman bu söhbətinizdən əvvəl sədəqə verin. Bu sizin üçün daha xeyirli və daha pakdır.

Əgər bir şey tapmasanız *bilin ki*, Allah Bağışlayandır, Rəhmlidir.

13. Yoxsa siz gizli söhbətinizdən əvvəl sədəqə verməkdən qorxdunuzmu? Əgər siz *bunu* etməmisinizsə və Allah da tövbənizi qəbul edibsə, onda namaz qılıb zəkat verin, Allaha və Onun rəsuluna itaət edin. Allah nə etdiklərinizdən xəbərdardır.
14. Məgər sən, Allahın qəzəbinə gələn adamlarla dostluq edənləri görmədinmi? Onlar nə sizdəndirlər, nə də onlardan. Onlar bilə-bilə yalandan and içirlər.
15. Allah onlar üçün şiddətli bir əzab hazırlamışdır. Onların etdiyi əməllər necə də pisdir.
16. Onlar andlarını özlərinə sipər edib *insanları* Allah yolundan döndərdilər. Onları alçaldıcı bir əzab gözləyir.
17. Onların nə malları, nə də övladları Allaha qarşı onlara heç bir fayda verməyəcək. Onlar Cəhənnəm sakinləridir və onlar orada əbədi qalacaqlar.
18. Allah onların hamısını dirildəcəyi gün onlar sizə and içdikləri kimi, Ona da and içəcək və nə isə əldə etdiklərini güman edəcəklər. Əslində, onlar əsl yalançılardır.
19. Şeytan onları üstələmiş və Allahı zikr etməyi onlara unutturmuşdur. Onlar şeytanın firqəsindən dirlər. Şübhə yoxdur ki, şeytanın firqəsindəkilər ziyana uğrayanlardır.

20. Heç şübhəsiz ki, Allaha və Onun rəsuluna qarşı çıxanlar ən zəlif kimsələr arasında olacaqlar.
21. Allah *əzəldən* belə yazmışdır: "Mən və elçilərim hökmən qalib gələcəyik!" Həqiqətən, Allah qüvvətlidir, qüdrətlidir.
22. Allaha və Axirət gününə iman gətirən elə bir cəmmaat tapa bilməzsən ki, onlar Allaha və Onun Rəsuluna düşmən olanlarla – öz ataları, oğulları, qardaşları, qohum-əqrəbaları olsalar belə – dostluq etsinlər. Allah onların qəlbinə iman yerləşdirmiş və onları Öz tərəfindən bir ruhla dəstəkləmişdir. *Allah* onları *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan cənnətlərə daxil edəcək. Onlar orada əbədi qalacaqlar. Allah onlardan razıdır, onlar da Allahdan razıdırlar. Onlar Allahın firqəsidir. Şübhəsiz ki, məhz Allahın firqəsi nicat tapanlardır.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Göylərdə və yerdə olanların hamısı Allahın şəninə təriflər deyir. O, Qüdrətlidir, Hikmət sahibidir.
2. Kitab əhlindən kafir olanları ilk dəfə toplayıb öz diyarından çıxardan Odur. Siz onların çıxacaqlarını güman etmirdiniz. Onlar isə elə güman edirdilər ki, qalaları onları Allahdan qoruyacaq. Allah isə

onları gözləmədikləri yerdən haqlayıb qəlblərinə qorxu saldı. Onlar evlərini həm öz əlləri, həm də möminlərin əlləri ilə dağıdırdılar. İbrət götürün, ey ağıl sahibləri!

3. Əgər Allah onlara sürgün hökmünü yazmamış olsaydı, onlara dünyada *başqa* əzab verərdi. Axirətdə isə onlar üçün od əzabı hazırlanmışdır.
4. Bu, onların Allaha və Onun Rəsuluna qarşı çıxmalarına görədir. Kim Allaha qarşı çıxsə, *bilsin ki*, həqiqətən, Allah şiddətli cəza verəndir.
5. Xurma ağaclarını kəsməyiniz, yaxud onları kökü üstündə salamat qoymağınız Allahın iznilədir və Onun fasiqləri rəzil etməsi üçündür.
6. Allahın Öz rəsuluna onlardan verdiyi qənimətlərə tərəf siz nə at, nə də dəvə sürdünüz. Lakin Allah Öz elçilərini istədiyi kəslər üzərində hakim edir. Allah hər şeyə qadirdir.
7. Allahın Öz rəsuluna kəndlərin əhalisindən verdiyi qənimətlər Allaha, Peyğəmbərə, onun əqrəbasına, yetimlərə, yoxsullara və müsafirlərə məxsus edilmişdir ki, *o mallar* aranızdakı zənginlərin var-dövləti olub qalmasın. Allahın rəsulu sizə nə ömr edirsə, onu yerinə yetirin, nəyi də qadağan edirsə, ondan çəkinin. Allahdan qorxun. Həqiqətən, Allah şiddətli cəza verəndir.
8. *Qənimət həmçinin* yurdlarından qovulmuş və mallarından məhrum olunmuş yoxsul mühacirlərə məx-

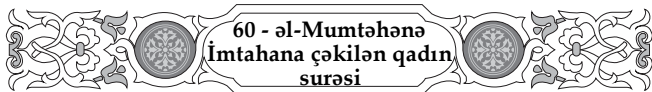
susdur. Onlar Allahın mərhəmətini və razılığını qazanmağa can atır, Allaha və Onun rəsuluna kömək edirlər. Doğru olanlar da məhz onlardır.

9. *Mühacirlərdən* əvvəl *Mədinədə* yurd salmış, *sonra da* iman gətirmiş kimsələr öz yanlarına hicrət edənləri sevir, onlara verdiklərinə görə qəlblərində peşmançılıq hissi duymurlar. Hətta özləri ehtiyac içində olsalar belə, onları özlərindən üstün tuturlar. Nəfsinin tamahından qorunan kimsələr nicat tapanlardır.
10. *Səhabələrdən* sonra gələnlər deyirlər: "Ey Rəbbimiz! Bizi və bizdən əvvəl iman gətirmiş qardaşlarımızı bağışla. Bizim qəlbimizdə iman gətirənlərə qarşı nifrət və həsədə yer vermə. Ey Rəbbimiz! Həqiqətən, Sən olduqca şəfqətlisən, rəhmlisən!"
11. Münafıqlərin, Kitab əhlindən kafir olan qardaşlarına: "Əgər siz *yurdunuzdan* qovulsanız, biz də sizinlə birlikdə çıxıb gedəcək və sizə qarşı heç vaxt heç kəsə itaət etməyəcəyik. Əgər *müsəlmanlar* sizə qarşı vuruşsalar, mütləq sizə kömək edəcəyik!" – dediklərini görmədinmi? Allah onların yalançı olduğunu şahiddir.
12. Əgər onlar *yurdlarından* qovulsalar, *münafıqlar* onlarla birlikdə çıxıb getməz, *müsəlmanlar* onlara qarşı vuruşsalar, onlara köməklik göstərməzlər. Əgər onlara yardım etmiş olsalar, geri dönüb qaçar, sonra da onlara heç bir kömək edilməz.

13. Doğrusu, onlar ürəklərində Allahdan çox sizdən qorxurlar. Çünki onlar anlamayan adamlardır.
14. Onlar hamılıqla sizə qarşı ancaq möhkəmləndirilmiş şəhərlərdə və ya divar arxasından vuruşurlar. Onların öz aralarındakı düşmənçilik isə çox kəskinidir. Sən onların həmrəy olduğunu güman edirsən, halbuki onların qəlbləri dağınıqdır. Bu ona görədir ki, onlar ağılı kəsməyən adamlardır.
15. Onlar özlərindən bir az əvvəl əməllərinin cəzasını dadmış, özləri üçün də ağırlı-acılı bir əzab hazırlanmış kimsələrə bənzəyirlər.
16. *Münafıqlar* şeytana bənzəyirlər. Şeytan insana: "Kafir ol!" – deyir. *İnsan* kafir olan kimi: "Mən səndən uzağam. Mən aləmlərin Rəbbi olan Allahdan qorxuram!" – deyir.
17. Hər ikisinin aqibəti atəş içində əbədi qalmaqdır. Zalımların cəzası budur.
18. Ey iman gətirənlər, Allahdan qorxun! Hər kəs sabahı üçün nə etdiyinə baxsın. Allahdan qorxun! Həqiqətən, Allah nə etdiklərinizdən xəbərdardır.
19. Allahı unudan, buna görə də *Allahın* onları özlərinə unutdurduğu kəslər kimi olmayın! Onlar fasiqlərdir.
20. Cəhənnəm əhli ilə Cənnət əhli eyni deyillər. Məhz Cənnət əhli uğur qazananlardır.
21. Əgər Biz bu Qurani dağa nazil etsəydik, sən onun Allahın qorxusundan boyun əyib parça-parça ol-

duğunu görərdin. Biz bu misalları insanlar üçün çəkirik ki, bəlkə, fikirləşələr.

22. O, Özündən başqa heç bir məbud olmayan, qeybi və aşkarı bilən Allahdır. O, Mərhəmətlidir, Rəhmli.
23. O, Özündən başqa heç bir məbud olmayan, Hökmdar, Müqəddəs, Pak, *haqqı* təsdiq edən, *hər şeyi* müşahidə edən, Qüdrətli, Qadir, Məğrur Allahdır. Allah onların Ona şərikin qoşduqlarından uca-dır.
24. O, Xaliq, yoxdan Yaradan, Surətverən Allahdır. Ən gözəl adlar yalnız Ona məxsusdur. Göylərdə və yerdə olanların hamısı Onun şərinə təriflər deyir. O, Qüdrətlidir, Hikmət sahibidir.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Ey iman gətirənlər! Mənim düşmənim də, öz düşməninizi də özünüzdə dost tutmayın! Onlar sizə gələn həqiqəti inkar etdikləri halda, siz onlara mehribanlığı göstərərək *sirrinizi* açıb deyirsiniz. Rəbbiniz olan Allaha iman gətirdiyiniz üçün onlar Peyğəmbəri və sizi *yurduunuzdan* qovub çıxardılar. Əgər siz Mənim yolumda və Mənim razılığımı qazanmaq uğrunda cihada çıxmısınızsa, onlara gizlədə

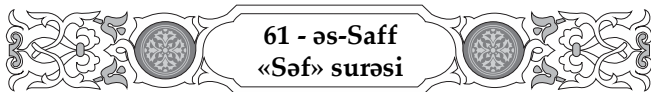
mehribanlıq göstərirsiniz. Mən sizin gizli saxladığınızı da, aşkar etdiyinizi də bilirəm. Sizlərdən kim bunu etsə, doğru yoldan sapmış olar.

2. Əgər onlar sizi ələ keçirsələr, sizə düşmən kəsilər, əlləri və dilləri ilə sizə pislik edər və sizin kafir olmanızı istəyərlər.
3. Nə qohumlarınız, nə də övladlarınız sizə bir fayda verə bilər. Qiyamət günü Allah sizi bir-birinizdən ayıracaq. Allah nə etdiklərinizi görür.
4. İbrahim və onunla birlikdə olanlarda sizin üçün gözəl bir nümunə var. Onlar öz qövmünə dedilər: "Həqiqətən, biz sizdən və sizin Allahdan başqa tapındığınız şeylərdən uzağıq. Biz sizi inkar edirik. Siz tək olan Allaha iman gətirincəyə qədər bizimlə sizin aranızda daim ədavət və nifrət olacaq!" Yalnız İbrahimin öz atasına: "Mən sənə üçün mütləq bağışlanma diləyəcəm. Lakin Allahdan sənə gələn *əzabı* dəf edə bilməyəcəm!" – deməsi istisnadır. *Onlar dedilər: "Ey Rəbbimiz! Biz yalnız Sənə təvəkkül edirik və yalnız Sənə üz tuturuq. Dönüş də yalnız Sənədir.*
5. Ey Rəbbimiz! Bizi kafirlər üçün sınaq etmə. Ey Rəbbimiz, bizi bağışla. Həqiqətən, Sən Qüdrətli-sən, Hikmət sahibisən!"
6. Onlarda sizin üçün – Allaha və Axirət gününə ümid bəsləyənlər üçün gözəl nümunə var. Kim üz döndərsə, *bilsin ki, Allah Zəngindir, Tərifəlayiqdir.*

7. Ola bilsin ki, Allah sizinlə ədavət bəslədiyiniz kimsələr arasında dostluq yaratsın. Allah *hər şeyə* qadirdir. Allah bağışlayandır, rəhmlidir.
8. Allah din uğrunda sizinlə vuruşmayan və sizi öz diyarınızdan qovub çıxartmayan kimsələrə yaxşılıq etməni və onlarla insafla davranmanızı sizə qadağan etmir. Şübhəsiz ki, Allah insafli olanları sevir.
9. Allah sizə ancaq sizinlə din uğrunda vuruşan, sizi diyarınızdan qovub çıxardan və çıxarılmanıza kömək edən kimsələrlə dostluq etməni qadağan edir. Onlarla dostluq edənlər zalımlardır.
10. Ey iman gətirənlər! Mömin qadınlar hicrət edib sizin yanınıza gəldikləri zaman onları imtahana çəkin. Allah onların imanını daha yaxşı bilir. Əgər bunların mömin olduqlarını bilsəniz, onları kafirlərə qaytarmayın. Nə bunlar onlara halaldır, nə də onlar bunlara halaldırlar. *Kafirlərin bu qadınlara sərf etdikləri mehri özlərinə qaytarın. Həmin qadınların mehrlərini özlərinə verdiyiniz halda onlarla evlənməyinizdə sizə heç bir günah yoxdur. Kafir qadınlarınızı kəbin altında saxlamayın, sərf etdiyiniz mehri tələb edin. Qoy onlar da mömin qadınlara sərf etdikləri mehri sizdən tələb etsinlər. Allahın hökmü budur. O sizin aranızda hökm verir. Allah hər şeyi biləndir, hikmət sahibidir.*
11. Əgər zövcələrinizdən hər hansı biri sizi qoyub kafirlərin yanına getsə və siz də *kafirlərlə* vuruşub qalib gəlsəniz, *ələ keçirdiyiniz qənimətdən* zövcələri

çıxıb getmiş kimsələrə onların sərf etdikləri *mehr* qədər verin. İman gətirdiyiniz Allahdan qorxun!

12. Ey Peyğəmbər! Mömin qadınlar Allaha heç bir şərik qoşmayacaqlarına, oğurluq və zina etməyəcəklərinə, uşaqlarını öldürməyəcəklərinə, əlləri ilə ayaqları arasından olanı yalanla ört-basdır etməyəcəklərinə (ərlərindən olmayan uşaqlarını onlara isnad etməyəcəklərinə) və heç bir yaxşı işdə sənə qarşı çıxmayacaqlarına dair sənə beyət etmək üçün yanına gəldikləri zaman onların beyətini qəbul et və Allahdan onlar üçün bağışlanma dilə. Həqiqətən, Allah bağışlayandır, rəhmlidir.
13. Ey iman gətirənlər! Allahın qəzəbinə gəlmiş adamlarla dostluq etməyin. Kafirlər qəbirdəkilərin *bir daha* diriləcəyinə inanmadıqları kimi Axirət gününə də inanmırlar.

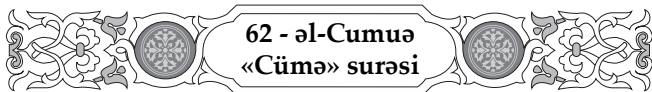

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Göylərdə və yerdə olanların hamısı Allahın şərinə təriflər deyir. O, Qüdrətlidir, Hikmət sahibidir.
2. Ey iman gətirənlər! Nə üçün siz etmədiyiniz şeyləri danışırırsınız?!
3. Etmədiyiniz şeylərdən danışmağınız Allah yanında böyük nifrətlə qarşılanır.

4. Şübhəsiz ki, Allah möhkəm bir divar kimi səf-səf düzülib Onun yolunda vuruşanları sevir.
5. Bir zaman Musa öz qövmünə demişdi: “Ey qöv-müm, nə üçün siz mənim Allahın rəsulu olduğumu bildiyiniz halda, mənə əziyyət verirsiniz?!” Onlar *doğru yoldan* sapdıqda, Allah da onların qəlbini sapdırdı. Allah fasiqləri doğru yola yönəltməz.
6. Bir zaman Məryəm oğlu İsa demişdi: “Ey İsrail oğulları! Həqiqətən, mən Allahın sizə göndərdiyi, məndən əvvəl *nazil edilmiş* Tövrati təsdiqləyən və məndən sonra gələcək Əhməd adlı peyğəmbərlə *sizi* müjdələyən bir elçisiyəm!” *Allahın elçisi* onlara açıq-aydın dəlillər gətirdikdə onlar: “Bu, aşkar bir sehrdir!” – dedilər.
7. İslama dəvət edildiyi halda, Allaha qarşı yalan uydurandan daha zalım kim ola bilər?! Allah zalım qövmü doğru yola yönəltməz.
8. Onlar öz ağızlarıyla Allahın nurunu söndürmək istəyirlər. Halbuki kafirlərin xoşuna gəlməsə də, Allah Öz nurunu tamamlayacaq.
9. Müşriklərin xoşuna gəlməsə də, *İslam* dinini bütün dinlərdən üstün etmək üçün Öz rəsulunu hidayət və haqq dinlə göndərən Odur.
10. Ey iman gətirənlər! Sizi ağırılı-acılı əzabdan xilas edəcək bir ticarəti sizə bildirimm?
11. *Bu*, Allaha və Onun rəsuluna iman gətirməyiniz, malınız və canınızla Allah yolunda cihad etməyinizdir. Bilsəniz, bu sizin üçün nə qədər xeyirlidir.

12. *Bela olduğu təqdirdə* O sizin günahlarınızı bağışlayar və sizi *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan cənnətlərə və Ədn cənnətlərindəki gözəl məskənlərə daxil edər. Bu, böyük uğurdur.
13. Sevdiyiniz başqa şey də vardır: Allah tərəfindən kömək və yaxın qələbə. Möminləri *bununla* müjdələ.
14. Ey iman gətirənlər! Allahın köməkçiləri olun. Nəcə ki, Məryəm oğlu İsa həvarilərə: “Allah yolunda kimlər mənə köməkçi olacaq?” – demiş, həvarilər də: “Bizik Allahın köməkçiləri!” – demişdilər. İsrail oğullarından bir zümrə iman gətirdi, digər bir zümrə isə kafir oldu. Biz də iman gətirənləri düşmənlərinə qarşı qüvvətləndirdik və onlar üstün gəldilər.

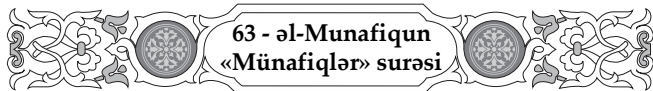
Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Göylərdə və yerdə olanların hamısı Hökmran, Müqəddəs, Qüdrətli, Hikmət sahibi olan Allahın şəninə təriflər deyir.
2. Savadsızlara özlərindən peyğəmbər göndərən Odur. *Peyğəmbər* onlara *Allahın* ayələrini oxuyar, onları *pis əməllərdən* təmizləyər, onlara kitabı və hikməti

öyrədən. Halbuki onlar əvvəllər açıq-aydın azğın-
lıq içində idilər.

3. *Allah səni hələ müsəlmanlara qoşulmamış başqalarına da elçi göndərmişdir.* O, Qüdrətlidir, Hikmət sahibidir.
4. Bu, Allahın lütfüdür, onu istədiyinə verir. Allah böyük lütf sahibidir.
5. Tövrata əməl etmək buyurulduqdan sonra ona əməl etməyənlər, belində çoxlu kitab daşıyan, *amma onlardan faydalana bilməyən* uzunqulağa bənzəyirlər. Allahın ayələrini yalan sayan adamların məsəli necə də pisdir. Allah zalım qövmü doğru yola yönəltməz.
6. De: "Ey yəhudilər! Əgər insanlar arasında ancaq özünüzin Allahın dostları olduğunuzu iddia edirsinizsə və doğru danışanlarsınızsa, onda *özünüzə* ölüm diləyin!"
7. Lakin onlar öz əlləri ilə törətdikləri əməllərə görə ölümü əsla diləməzlər. Allah zalımları tanıyır.
8. De: "Qaçdığınız ölüm sizi mütləq haqlayacaq. Sonra siz qeybi və aşkarı bilənin hüzuruna qaytarılacaqsınız. O da sizə nə etdiklərinizi xəbər verəcək."
9. Ey iman gətirənlər! Cümə günü namaza çağırıldığı zaman Allahı yad etməyə tələsin və alış-verişi buraxın. Bilsəniz, bu sizin üçün nə qədər xeyirlidir!
10. Namaz başa çatdıqdan sonra yer üzünə dağılışıb Allahın lütfünü axtarın və Allahı çox zikr edin ki, bəlkə nicat tapasınız.

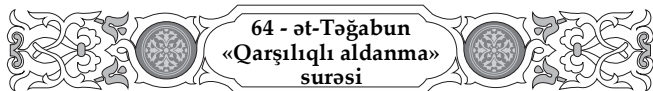
11. Onlar ticarət və ya əyləncə gördükləri zaman dağılışıb ona tərəf qaçdılar və səni *minbərdə* ayaq üstə olduğun halda tərk etdilər. De: "Allah yanında qazanacağınız savab əyləncədən də, ticarətdən də xeyirlidir. Allah ruzi verənlərin ən yaxşısıdır."

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Münafiqlər sənin yanına gəldikləri zaman: "Biz şəhadət veririk ki, sən Allahın rəsulusan!" – deyirlər. Allah bilir ki, sən Onun əsulusan. Allah şahiddir ki, münafiqlər əsl yalançıdırlar.
2. Onlar andlarını sipər edib *insanları* Allah yolundan döndərdilər. Həqiqətən, onların törətdikləri əməllər necə də pisdir!
3. Bu ona görədir ki, onlar iman gətirdikdən sonra kafir oldular. Sonra da onların qəlbinə möhür vuruldu. Artıq onlar anlamırlar.
4. Sən onlara baxdıqda *onların* bədən quruluşları xoşuna gəlir, danışanda onların dediklərinə qulaq asırsan. Halbuki, onlar *divara* söykədilmiş dirəklər kimidirlər. Onlar hər bir səs-küyün özlərinə qarşı olduğunu sanırlar. Onlar düşməndirlər. Sən onlardan çəkin! Allah onları məhv etsin, necə də *haqdan* üz çevirirlər!

5. Onlara: “Gəlin Allahın Rəsulu sizin üçün bağışlanma diləsin!” – deyildiği zaman başlarını yelləyir və sən onların təkəbbürlə üz döndərdiklərini görürsən.
6. Sən onlar üçün bağışlanma diləsən də, diləməsən də, fərqi yoxdur. Allah onları bağışlamayacaq. Şübhəsiz ki, Allah fasiq adamları doğru yola yönəltməz.
7. Məhz onlar: “Allahın Rəsulu yanında olanlara bir şey verməyin ki, dağılıb getsinlər!” – deyirlər. Halbuki göylərin və yerin xəzinələri Allahındır, lakin münafıqlər anlamırlar.
8. Onlar: “Əgər biz Mədinəyə qayıtsaq, ən qüdrətlilər ən alçaqları (münafıqlər müsəlmanları) mütləq oradan çıxardacaqlar!” – deyirlər. Halbuki qüdrət yalnız Allaha, Onun Rəsuluna və möminlərə məxsusdur, lakin *bunu* münafıqlər bilmirlər.
9. Ey iman gətirənlər! Nə mallarınız, nə də övladlarınız sizi Allahın zikrindən yayındırmasın! Bunu edənlər ziyana uğrayanlardır.
10. Sizlərdən birinə ölüm gəlib: “Ey Rəbbim! Mənə bir az möhlət ver ki, sədəqə verib əməlisalehlərdən olum!” – deməmişdən əvvəl sizə verdiyimiz ruzidən xərcləyin.
11. Allah, əcəli çatmış kimsəyə əsla möhlət verməz. Allah sizin nə etdiklərinizdən xəbərdardır.

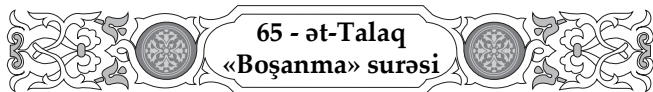

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Göylərdə və yerdə olanların hamısı Allahın şəninə təriflər deyir. Hökm Onundur, həmd Ona məxsusdur. O, hər şeyə qadirdir.
2. Sizi yaradan Odur. Kiminiz kafir, kiminiz də mömindir. Allah nə etdiklərinizi görür.
3. O, göyləri və yeri ədalətlə yaratdı, sizə surət verib onları gözəl şəkllə saldı. Dönüş də Onadır.
4. O, göylərdə və yerdə olanları bilir. Sizin gizlədə və aşkarda nə etdiyinizi də bilir. Allah kökslərdə olanlardan agahdır.
5. Daha öncə kafir olmuş və öz əməllərinin cəzasını dadmış kimsələrin xəbəri sizə gəlib çatmadımı? Onlar üçün acılı-ağrılı bir əzab hazırlanmışdır.
6. Bu ona görədir ki, elçiləri onlara aydın dəlillər gətirirdi, onlar isə: "Məgər bizə bir insanımı doğru yol göstərəcək?" – deyirdilər. Onlar küfr edir və üz döndərirdilər. Allahın *onlara* ehtiyacı yoxdur. Allah Zəngindir, Tərifəlayiqdir.
7. Kafir olanlar heç vaxt dirildilməyəcəklərini iddia edirlər. De: "Xeyr, Rəbbimə and olsun ki, siz mütləq dirildiləcəksiniz. Sonra isə etdiyiniz əməllər sizə xəbər veriləcək. Bu, Allah üçün çox asandır!"

8. Elə isə Allaha, Onun rəsuluna və nazil etdiyimiz Nura (Qurana) iman gətirin! Allah nə etdiklərinizdən xəbərdardır.
9. O gün *Allah* sizi Toplanma gününə cəm edəcək. Həmin gün qarşılıqlı aldanma günüdür. Hər kəs Allaha iman gətirib yaxşı işlər görsə, *Allah* onun günahlarını bağışlayar və onu *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan cənnətlərə daxil edir. Onlar orada əbədi qalacaqlar. Bu, böyük müvəffəqiyyətdir.
10. Kafir olub ayələrimizi yalan sayanlara gəldikdə isə, onlar Cəhənnəm sakinləridir. Onlar orada əbədi qalacaqlar. Ora necə də pis dönüş yeridir!
11. Allahın izni olmadan *heç kəsə* bir müsibət üz verməz. Hər kəs Allaha iman gətirsə, Allah onun qəlbini haqqa yönəldər. Allah hər şeyi bilir.
12. Allaha və Onun Rəsuluna itaət edin! Əgər üz çevirsəniz, *bilin ki*, Elçimizin öhdəsinə düşən yalnız açıq bir təbliğdir.
13. Allah! Ondən başqa *ibadətə layiq olan* məbud yoxdur. Qoy möminlər yalnız Allaha təvəkkül etsinlər.
14. Ey iman gətirənlər! Şübhəsiz ki, zövcələrinizdən və övladınızdan sizə düşmən olanlar da vardır. Onlardan özünüzü qoruyun! Lakin onları əfv etsəniz, *günahlarından* keçsəniz və bağışlasanız, *bilin ki*, Allah bağışlayandır, rəhmlidir.
15. Həqiqətən, var-dövlətiniz və övladlarınız ancaq bir sınaqdır. Böyük mükafat isə Allah yanındadır.

16. Allahdan bacardığınız qədər qorxun. *Peyğəmbərə* qulaq asıb itaət edin və *malınızdan* öz xeyriniz üçün xərcləyin. Nəfsinin tamahından qorunanlar – məhz onlar nicat tapanlardır.
17. Əgər Allaha gözəl bir borc versəniz (malınızı Onun yolunda xərcləsəniz), O bunu sizin üçün qat-qat artırır və sizi bağışlayar. Allah şükürün əvəzini verəndir, həlimdir.
18. *Allah* qeybi və aşkarı biləndir, Qüdrətlidir, Hikmət sahibidir.

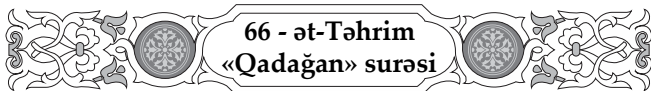
Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Ey Peyğəmbər! Qadınları boşadığınız zaman onları gözləmə müddətlərində boşayın, gözləmə müddətini hesablayın və Rəbbiniz olan Allahdan qorxun. Onları, açıq-aşkar zinakarlıq etmələri istisna olmaqla, öz evlərinizdən qovub çıxartmayın və onlar özləri də çıxmasınlar. Bu, Allahın *qoyduğu* hüdudlardır. Allahın qoyduğu hüdudları aşan kimsə özünə zülm etmiş olar. Sən bilmirsən, ola bilsin ki, Allah bundan sonra *başqa* bir hökm versin.
2. *Gözləmə* vaxtı bitdikdə onları *şəriətə* müvafiq olaraq saxlayın və yaxud onlardan müvafiq qaydada ay-

rılın. Aranızdan iki ədalətli şahid çağırın və Allah üçün şahidlik edin. Allaha və Axirət gününə iman gətirənlərə verilən nəsihət budur. Kim Allahdan qorxarsa, *Allah* ona *hər sıxıntıdan* bir çıxış yolu nə-sib edər

3. və ona gözləmədiyi yerdən ruzi bəxş edər. Kim Allaha təvəkkül etsə, *Allah* ona kifayət edər. Allah Öz əmrini yerinə yetirəndir. Allah hər şey üçün bir ölçü qoymuşdur.
4. Heyzdən kəsilmiş *yaşlı* qadınlarınızın *iddəsi barəsin-də* şübhənis varsa, onların, eləcə də hələ heyz görməmiş qızların gözləmə müddəti üç aydır. Hamilə qadınların gözləmə müddəti isə onlar hamiləlik-dən azad olana qədərdir. Kim Allahdan qorxarsa, *Allah* onun işini asanlaşdırar.
5. Bu, Allahın sizə nazil etdiyi əmridir. Kim Allahdan qorxarsa, *Allah* onun *günahlarından* keçər və onun mükafatını artırar.
6. Onlara *gözləmə müddətləri başa çatana*dək imkanınız daxilində öz yaşadığınız yerdə qalmağa yer verin. Sıxışdırmaq məqsədilə onlara zərər yetirməyin. Əgər onlar hamilədirlərsə, hamiləlikdən azad olana qədər onlara *malınızdan* xərcləyin. Sizin üçün uşaq əmizdirirlərsə, onların haqqını verin. Öz aranızda xoşluqla razılığa gəlin. Bir-birinizi çətinliyə salsanız, uşağı əmizdirməyi başqa bir qadına həvalə edin.

7. Qoy var-dövlət sahibi öz varına görə xərcləsin. İmkanı az olan isə Allahın ona verdiyindən xərcləsin. Allah heç kəsin üzərinə Özünün ona verdiyi *nəmətdən* artıq yük qoymaz. Allah hər bir çətinlikdən sonra asanlıq verər.
8. Neçə-neçə məmləkətlər öz Rəbbinin və Onun elçilərinin əmrinə asi oldu. Biz də onlarla sərt haqq-hesab çəkib onları dəhşətli əzaba düçar etdik.
9. Onlar əməllərinin cəzasını daddılar və aqibətləri ziyana uğramaq oldu.
10. Allah onlar üçün şiddətli əzab hazırlamışdır. Ey iman gətirmiş ağıl sahibləri, Allahdan qorxun! Allah sizə Zikr nazil etmiş
11. və iman gətirib yaxşı işlər görənləri zülmətlərdən nura çıxartmaq üçün Allahın aydın ayələrini sizə oxuyan bir elçi *göndərmişdir*. Hər kəs Allaha iman gətirib saleh əməl işləsə, *Allah onu ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan, içində əbədi qalacağı cənnətlərə daxil edər. Allah ona gözəl ruzi nəsib etmişdir.
12. Yeddi göyü və yerdən də bir o qədərini yaradan Allahdır. Vəhy onların arasında ona görə nazil olur ki, Allahın hər şeyə qadir olduğunu və Allahın elminin hər şeyi əhatə etdiyini biləsiniz.

66 - ət-Təhrim
«Qadağan» surəsi

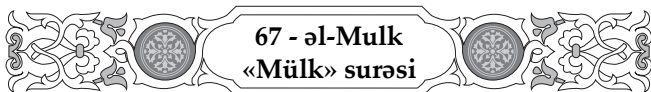
Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Ey Peyğəmbər! Zövcələrini razı salmağa çalışaraq Allahın sənə halal etdiyi şeyi nə üçün özünə haram edirsən?! Allah Bağışlayandır, Rəhmlidir.
2. Allah, andlarınızdan *kəffarə verməklə* azad olmağı sizdən ötrü qanuniləşdirmişdir. Allah sizin himayədarınızdır. O, Biləndir, Hikmət sahibidir.
3. Bir zaman Peyğəmbər öz zövcələrindən birinə sirr verdi. O da bunu *onun digər zövcəsinə* xəbər verdikdə və Allah da bunu *Peyğəmbərə* aşkar etdikdə, o, bunun bir qismini *sirr verdiyi* zövcəsinə bildirdi, digər qismindən isə vaz keçdi. *Peyğəmbər* bunu ona bildirdikdə *zövcəsi* dedi: "Bunu sənə kim xəbər verdi?" O dedi: "Bunu mənə *hər şeyi Bilən, hər şeydən* Xəbərdar olan *Allah* xəbər verdi!"
4. Hər ikiniz Allaha tövbə etməlisiniz. Çünki ikinizin də qəlbi *günaha* meyil etmişdir. Əgər *Peyğəmbərə* qarşı bir-birinizə dəstək versəniz, *bilin ki*, Allah, Cəbrail və əməlisaleh möminlər onun dostu və yardımçısıdır. Bunlardan başqa mələklər də onun yardımçılarıdır.

5. Əgər o sizi boşasa, Rəbbi sizin əvəzinizə ona sizdən daha xeyirli zövcələr – müsəlman, mömin, itaətkar, tövbə edən, ibadət edən, oruc tutan dul qadınlar və bakirə qızlar verə bilər.
6. Ey iman gətirənlər! Özünü və ailənizi yanacağı insanlar və daşlar olan oddan qoruyun! Onun üstündə Allahın onlara verdiyi əmlrlərə *heç vaxt* asi olmayan, özlərinə buyurulanları yerinə yetirən amansız və güclü mələklər var.
7. Ey kafir olanlar! Bu gün üzr diləməyin. Siz ancaq etdiyiniz əməllərin cəzasını çəkəcəksiniz!
8. Ey iman gətirənlər! Allaha səmimi olaraq tövbə edin. Ola bilsin ki, Rəbbiniz günahlarınızdan keçsin və sizi, Allah o Peyğəmbəri və onunla birlikdə iman gətirənləri utandırmayacağı gündə, *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan cənnətlərə daxil etsin. Onların nuru önlərindən və sağ tərəflərindən ətrafa yayılacaq. Onlar deyəcəklər: "Ey Rəbbimiz! Nurumuzu bizim üçün tamamla və bizi bağışla. Həqiqətən, Sən hər şeyə qadirsən!"
9. Ey Peyğəmbər! Kafirlərə və münafıqlərə qarşı vuruş! Onlarla sərt davran! Onların gedəcəkləri yer Cəhənnəmdir. Ora necə də pis dönüş yeridir!
10. Allah kafirlərə Nuhun arvadı ilə Lutun arvadını misal çəkdi. Onlar Bizim əməlisaleh qullarımızdan iki qulun nikahı altında idilər. Onlar ərlərinə xəyanət etdilər və ərləri onları Allahdan heç cür

xilas edə bilmədilər. O qadınlara: “Oda girənlərlə birgə ikiniz də ora girin!” – deyildi.

11. Allah iman gətirənlərə Fironun zövcəsini misal çəkdi. O zaman o: “Ey Rəbbim! Mənə Öz yanında – Cənnətdə bir ev tik. Məni Firondan və onun əməlindən xilas et. Məni zalım adamlardan qurtar!” – demişdi.
12. *Allah, həmçinin*, ismətinə qoruyan İmran qızı Məryəmi də *misal çəkdi*. Biz ona Öz ruhumuzdan (Cəbrail vasitəsilə) üfürdük. O, Rəbbinin Sözlərini və Onun Kitablarını təsdiq etdi və itaət edənlərdən oldu.

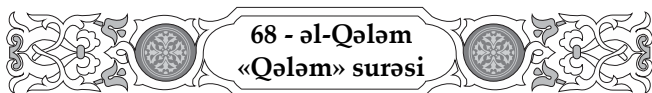
Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Mülk Əlində Olan *Allah ən Əzəmətli*, xeyiri və bərəkəti bol olandır. O hər şeyə qadirdir.
2. Əməl baxımından hansınızın daha yaxşı olduğunu sınamaq üçün ölümü və həyatı yaradan Odur. O, Qüdrətlidir, Bağışlayandır.
3. Yeddi göyü təbəqələr şəklində quran Odur. Sən Mərhəmətli *Allahın* yaratdığında qətiyyənlə bir uyğunsuzluq tapmazsan. Bir başını qaldıraraq göyə diqqət yetir, heç onda bir çat görürsənmi?
4. Sonra göz gəzdərək təkrar bax. Göz zəlif və yorğun halda özünə tərəf dönəcək.

5. Biz *sizə* yaxın olan göyü ulduzlarla bəzədik və onları şeytanlara atılan *alovlar* etdik. Biz onlar üçün yandırıb-yaxan od əzabı hazırlamışıq.
6. Rəbbinə qarşı çıxanlar Cəhənnəm əzabına düşər olacaqlar. Ora nə pis dönüş yeridir.
7. Onlar oraya atıldıqda onun dəhşətli uğultuyla qaynadığını eşidəcəklər.
8. Cəhənnəm, qəzəbindən az qala parçalansın. Hər dəfə bir dəstə oraya atılarkən *Cəhənnəmin* gözetçiləri onlardan soruşacaqlar: “Məgər sizə xəbərdarlıq edən *bir peyğəmbər* gəlməmişdi?”
9. Onlar deyəcəklər: “Əlbəttə, bizə qorxudan *bir peyğəmbər* gəlmişdi. Amma biz *onu* yalançı sayıb: “Allah heç bir şey nazil etməyib, siz də ancaq böyük bir azgınlıq içindəsiniz” – demişdik.
10. Onlar deyəcəklər: “Əgər biz dinləsəydik və ya anlasaydıq alovlu od sakinlərinin içində olmazdıq!”
11. Onlar öz günahlarını etiraf edəcəklər. Rədd olsun alovlu od sakinləri!
12. Həqiqətən, öz Rəbbindən *Onu* görmədikləri halda qorxanlar üçün bağışlanma və böyük bir mükafat var.
13. Sözlünüzü gizli saxlasanız da, onu açıq desəniz də, *fərqi yoxdur, Allah* kökslərdə olanları bilir.
14. Yaradan *Allah* Lətif və *hər şeydən* Xəbərdar olduğu halda, ola bilərmə ki, *O, gizlində və aşkarda olanları* bilməsin?

15. Yeri sizin ixtiyarınıza verən Odur. Onun hər tərəfində gəzin və *Allahın* ruzisindən yeyin. Qayıdış da Onadır.
16. Göydə olan *Allahın* sizi yerə batırmayacağına əminsinizmi? O zaman yer hərəkətə gəlib titrəyəcək.
17. Ya da ki, göydə olan *Allahın* üstünüzdə daşlar yağdırmayacağına əminsinizmi? Siz, Mənim xəbərdarlığımın necə nəticələr verdiyini biləcəksiniz.
18. *Müşriklərdən* əvvəlkilər də bunu yalançı hesab etmişdilər. *Görəydin* Mənim *onları* həlak etməyim necə oldu!
19. Məgər onlar *başları* üzərində dəstə-dəstə pərvazlanıb *uçan, hərdən də qanadlarını* yığan quşları görmürlərmi? Onları *havada* ancaq Mərhəmətli *Allah* saxlayır. Şübhəsiz ki, O, hər şeyi görür.
20. Ya da Mərhəmətli *Allahdan* başqa sizə kömək edə biləcək qoşununuz varmı? Kafirlər ancaq aldanmaqdadırlar!
21. Ya da O Öz ruzisini kəssə, sizə kim ruzi verə bilərlər? Xeyr, onlar təkəbbür göstərməkdə və *haqdan* qaçmaqda davam edirlər.
22. Elə isə üzünüzü üstə sürünərək gedən daha doğru yoldadır, yoxsa düz yolda özü şax gedən?
23. De: "Sizi yaradan, sizə qulaq, göz və ürək verən Odur. Necə də az şükür edirsiniz!"
24. De: "Sizi yer üzünə yayan da Odur. Siz Onun hüzuruna toplanacaqsınız!"

25. Onlar deyirlər: “Əgər doğru deyirsinizsə, bu vəd nə vaxt olacaq?”
26. De: “*Buna aid* bilgi yalnız Allah yanındadır. Mən isə ancaq xəbərdar və bəyan edənəm!”
27. Kafirlər əzabın yaxın olduğunu gördükdə üzləri eybəcər görkəm alacaq və *onlara*: “Sizin durmadan istədiyiniz *əzab* bax budur!” – deyiləcək.
28. De: “Deyin görüm, əgər Allah məni və mənimlə birlikdə olanları məhv edərsə və ya bizə mərhəmət göstərsə, *bəs siz* kafirləri ağırlı-acılı əzabdan kim qurtara bilər?”
29. De: “O, *Mərhəmətli* Allahdır! Biz Ona iman gətirib, Ona təvəkkül etmişik. Kimin tam azgınlıq içində olduğunu *tezliklə* biləcəksiniz.
30. De: “Deyin görüm, əgər suyunuz *yerin dibinə* çöksə, *Allahdan başqa* kim sizə axar su gətirə bilər?”

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

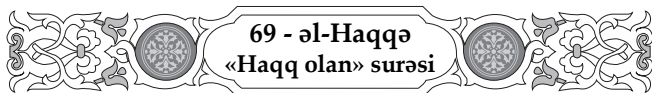
1. Nun. And olsun qələmə və qələmə alınanlara!
2. Məhz Rəbbinin mərhəməti sayəsində sən dəli deyilsən.
3. Şübhəsiz ki, sənin üçün tükənməz bir mükafat hazırlanmışdır.

4. Həqiqətən də, sən böyük əxlaq sahibisən!
5. Sən də görəcəksən, onlar da –
6. hansınızın dəli olduğunu.
7. Şübhəsiz ki, Rəbbin Onun yolundan azanları və haqq yolda olanları daha yaxşı tanıyır.
8. Elə isə *haqqı* yalan sayanlara güzəştə getmə.
9. *Müşriklər* istəyirlər ki, sən *onlara* güzəşt edəsən, onlar da *sənə* güzəşt etsinlər.
10. İtaət etmə hər tez-tez and içənə, alçağa,
11. qeybət edənə, dedi-qodu yayana,
12. xeyrə mane olana, həddi aşana, günahkara,
13. daş ürəkliyə, bunlardan sonra da *başqasının adını mənimsəyən* fırıldaqçıya –
14. o *adam* var-dövlət və oğul-uşaq sahibi olsa belə.
15. Ayələrimiz ona oxunduğu zaman: “Bu, keçmişdəkilərin əsatirlərindəndir!” – deyər.
16. Biz onun burnuna damğa vuracağıq.
17. Həqiqətən, Biz bağ sahiblərini sınağa çəkdiyimiz kimi onları da sınağa çəkdik. O zaman *bağ sahibləri* səhər açılanda *bağda olan meyvələri* mütləq dərəcələrinə and içmişdilər
18. və heç bir istisna da etməmişdilər (“inşallah” deməmişdilər).
19. Onlar yuxuda ikən Rəbbinin əzabı o *bağ*ı bürüdü.
20. *Bağ yanıb* zülmət gecə kimi *qapqara* oldu.
21. Onlar səhər qalxdıqda bir-birlərini çağırdılar:
22. “Əgər *meyvə* dərəcəsinizsə, bağınıza erkən gedin!”

23. Onlar *bağa* yollandılar, *yol boyu da* bir-birlərinə *belə* pıçıldayırdılar:
24. "Bu gün oraya – yanınıza heç bir kasıb girməsin!"
25. Onlar bu məqsədlə *kasıbları bağa buraxmamağa* qadird olacaqlarını zənn edib erkən getdilər.
26. *Bağı* görəndə isə *belə* dedilər: "Deyəsən, biz düz gəlməmişik!"
27. Xeyr! Biz *bu bağın xeyrindən* məhrum olmuşuq!"
28. Onların ən insafıslısı dedi: "Məgər mən sizə *Allahın şərinə* təriflər söyləyin demədimmi?"
29. Onlar dedilər: "Rəbbimiz pakdır, müqəddəsdir! Həqiqətən də, biz özümüzə zülm etmişik!"
30. Onlar dönüb bir-birlərini qınamağa başladılar
31. *və* dedilər: "Vay halımıza! Biz həddi aşanlarıq!"
32. Ola bilsin ki, Rəbbimiz bizə *bu bağın* əvəzinə ondan daha yaxşısını versin. Əlbəttə, biz Rəbbimizə yönəlirik."
33. *Dünyadakı* əzab belədir. Axirət əzabı isə daha böyükdür! Kaş biləydilər!
34. Şübhəsiz ki, müttəqilər üçün Rəbbi yanında Nəim cənnətləri hazırlanmışdır.
35. Biz heç müsəlmanları günahkarlara tay tutarıqmı?!
36. Sizə nə olub, necə hökm verirsiniz?!
37. Yoxsa sizin elə bir kitabınız var ki, *üsyankarla itaət-karın eyni olduğunu* ondan oxuyursunuz?!
38. *Ya da* onda bəyəndiyiniz hər bir şeyin sizin olacağı yazılmışdır?!

39. Yaxud Bizimlə Qiyamət gününədək əhd bağlamısınız ki, istədiyiniz hər şey sizin olacaq?!
40. Onlardan soruş ki, kim buna zəmin duracaq?
41. Yoxsa onların şərikləri var? Əgər doğru danışarlarsa, onda qoy şəriklərini gətirsinlər.
42. Baldır açılacağı və onlar səcdəyə çağırılacaqları, lakin *buna* qadir ola bilməyəcəkləri gün –
43. onların baxışları zəlil görkəm alacaq, özlərini də zillət bürüyəcək. Hərçənd ki, onlar *dünyada* ikən sağ-salamat halda səcdə qılmağa dəvət olunurdular.
44. Bu Sözü yalan sayanları Mənim öhdəmə burax. Biz onları bilmədikləri bir yöndən tədricən *əzaba* sürükləyirik.
45. *Hələlik* Mən onlara möhlət verirəm. Şübhəsiz ki, Mənim *kafirlər üçün qurduğum* hiyləm çox güclüdür.
46. Yoxsa sən onlardan bir muzd istəyirsən və onlar da ağır bir borca düşüblər?!
47. Yoxsa qeyb onların əlindədir və onlar da *ona baxıb istədiklərini* yazırlar?!
48. Sən öz Rəbbinin hökmünə səbir et və balıq sahibi *Yunus* kimi olma! O zaman o, qəm-qüssə içində *Rəbbinə* dua etmişdi.
49. Əgər Rəbbinin mərhəməti ona yetişməsəydi, o, qınanmış halda *heç bir bitki bitməyən* boş yerə atılacaqdı.
50. Lakin Rəbbi onu seçib əməlisalehlərdən etdi.

51. Həqiqətən, kafirlər *bu* Zikri eşitdikləri zaman öz baxışları ilə az qala səni gözə gətirələr. Onlar *çarəsizlikdən*: “O, dəlildir!” – deyirlər.
52. Halbuki *bu Quran* aləmlər üçün öyüd-nəsihətdən başqa bir şey deyil.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Haqq olan *Qiyamət*!
2. Nədir haqq olan *Qiyamət*?
3. Sən nə biləsən ki, nədir haqq olan *Qiyamət*?
4. Səməd və Ad *tayfaları qəlbləri* qorxuya salan *Qiyaməti* yalan saydılar.
5. Səməd *tayfası* qorxunc bir səslə məhv edildi.
6. Ad *tayfası* isə hədsiz soyuq və şiddətli küləklə yox edildi.
7. Allah onu yeddi gecə, səkkiz gün fasilə vermədən onların üstündə əsdirdi. *Sən orada olsaydın*, o tayfanı xurma ağacının yıxılmış çürük gövdələri kimi yerə sərilmiş görərdin.
8. Sən onlardan qalan bir kimsəyə heç rast gəlmisənmimi?!
9. Firon da, ondan əvvəlkilər də, alt-üst olmuş kəndlər (Lut qövmü) də günah işlətmişdilər.
10. Onlar öz Rəbbinin elçisinə asi oldular, O da onları *şiddəti* artan bir əzabla yaxaladı.

11. Su aşib-daşdıqda Biz sizi üzən gəmidə daşdıq.
12. Sizə bir xatırlatma olsun və yadda saxlayan qulaqlar onu yadda saxlasın deyə *belə* etdik.
13. Sur bircə dəfə üfürüləcəyi,
14. yer və dağlar qaldırılıb bircə dəfə bir-birinə çırpılacağı zaman –
15. həmin gün Vəqiə qopacaq.
16. Göy yarılaçaq və həmin gün o, süst olacaqdır.
17. Mələklər isə onun ətrafında olacaqlar. O gün sənin Rəbbinin Ərşini səkkiz *mələk* daşıyacaq.
18. O gün siz *məhşərə* gətiriləcəksiniz və heç bir sirriniz gizlədilməyəcək.
19. Kitabı sağ əlinə verilən kimsə deyəcək: “Budur, oxuyun kitabımı!”
20. Mən bilirdim ki, etdiklərimin hesabına qovuşacağam.”
21. O, xoşbəxt həyat sürəcək –
22. uca bir Cənnətdə –
23. *elə bir Cənnətdə ki*, onun meyvələri lap yaxınlıqda olacaq.
24. *Onlara*: “Keçmiş günlərdə etdiyiniz əməllərə görə nuşcanlıqla yeyin-için!” – *deyiləcək*.
25. Kitabı sol əlinə verilən kimsə isə deyəcək: “Kaş kitabım mənə verilməyəydi!”
26. Hesabımdan da xəbərim olmayaydı!
27. Kaş ilk ölümüm həmişəlik olaydı!
28. Var-dövlətim məni *əzabdan* qurtarmadı.

29. Hökmranlığım da məhv olub getdi."
30. *Mələklərə deyiləcək*: "Onu yaxalayıb zəncirləyin!
31. Sonra da Cəhənnəmə atın!
32. Onu uzunluğu yetmiş dirsək olan zəncirə vurun!
33. Çünki o, Böyük Allaha iman gətirmirdi
34. və *heç kəsi* kasıbı yedirtməyə rəğbətləndirmirdi.
35. Bu gün burada onun üçün bir dost tapılmaz.
36. Qanlı irindən başqa yeməyi də yoxdur.
37. Onu ancaq günahkarlar yeyər."
38. And içirəm həm gördüklərinizə,
39. həm də görmədiklərinizə!
40. Bu, möhtərəm bir Elçinin sözüdür.
41. O, şair sözü deyil! Necə də az inanırsınız!
42. O, kahin sözü də deyil! Necə də az düşünürsünüz!
43. O, aləmlərin Rəbbi tərəfindən vəhy edilmişdir!
44. Əgər *Muhəmməd* bəzi sözləri özündən uydurub
Bizə aid etsəydi,
45. Biz onu sağ əlindən yaxalayar,
46. sonra da şah damarını kəsərdik.
47. İçərinizdən *heç kəs* buna mane ola bilməzdi.
48. Həqiqətən, bu *Quran* müttəqilər üçün bir nəsihət-
dir.
49. Aranızdan Quranı yalan sayanlar olduğunu da bi-
lirik!
50. Həqiqətən, bu, kafirlər üçün bir peşmançılıqdır.
51. Sözsüz ki, bu *Quran* əsl həqiqətdir.
52. Elə isə Böyük Rəbbinin adına təriflər de!

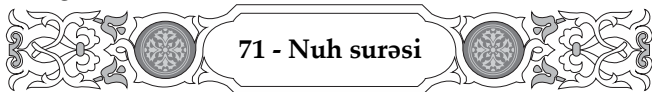
70 - əl-Məaric
«Dərəcələr» surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. İstəyən kimsə baş verəcək əzabı istədi –
2. *bunu* kafirlər üçün *dilədi*. O *əzabın* qarşısını alan tapılmayacaq.
3. O, dərəcələr sahibi olan Allahdandır.
4. Mələklər və Ruh *Cəbrail Allaha* doğru sayı əlli min ilə bərabər bir gün ərzində qalxırlar.
5. Sən təmkinlə səbir et!
6. Doğrusu, *kafirlər* o *əzabın* uzaq olduğunu güman edirlər.
7. Biz isə onun yaxın olduğunu görürük.
8. O gün göy əridilmiş metal kimi olacaq.
9. Dağlar da *didilmiş* yuna bənzəyəcək.
10. Dost dostun halını xəbər almayacaq.
11. *Halbuki* onlar bir-birini görəcəklər. Günahkar o günün əzabından qurtarmaq üçün fidyə vermək istəyər – öz oğullarını,
12. həyat yoldaşını və qardaşını,
13. ona sığınacaq vermiş nəslini
14. və yer üzündə olanların hamısını – *təki bu* onu xilas etsin.
15. Xeyr! Bu, alovu *şölələnen* Oddur –
16. başın dərisini sıyrıb çıxaran *bir od*.

17. O od çağırır *haqqa* arxa çevirəni, *ondan* üz döndərəni
18. və *mal-dövlət* yığıb saxlayanı.
19. Həqiqətən, insan kəmhövsələ yaradılmışdır.
20. Ona bir pislik toxunduqda özündən çıxır,
21. bir xeyir nəsib olduqda isə xəsislik edir.
22. Namaz qılanlar istisnadır.
23. O kəslər ki, namazlarını həmişə qılırlar.
24. O kəslər ki, onların mallarında bəlli bir haqq var –
25. dilənən və *həya edib istəmədiyinə* görə məhrum qalan üçün.
26. O kəslər ki, Haqq-hesab gününü təsdiq edirlər.
27. O kəslər ki, Rəbbinin əzabından qorxurlar.
28. Axı Rəbbinin əzabı *onlar üçün də* təhlükəsiz deyil.
29. O kəslər ki, tənəsül üzvlərini *zinadan* qoruyurlar –
30. zövcələrindən və sahib olduqları cariyələrdən başqa. *Buna görə* onlar əsla qınanmazlar.
31. Bundan artığını istəyənlər isə həddi aşanlardır.
32. O kəslər ki, əmanəti danmır və əhdlərini pozmur-lar.
33. O kəslər ki, şahidliklərində mətindirilər.
34. O kəslər ki, namazlarını dəqiqliklə qılırlar.
35. Cənnətlərdə hörmət göstəriləcək insanlar da elə onlar olacaq.
36. Sənə doğru tələsən kafirlərə nə olub belə –
37. sağdan-soldan dəstələrlə *ətrafına yığışırlar?*
38. Yoxsa onların hər biri Nəim cənnətinə girə biləcə-yinə ümid edir?!
39. Xeyr! *Bu mümkün deyil!* Biz onları bildikləri şey-dən xəlq etmişik.

40. And içirəm məşriqlərin və məğriblərin Rəbbinə!
Biz doğrudan da, *elə bir* qüdrətə malik ki, –
41. *onları* daha yaxşılar ilə əvəz edə bilərik. *Bunda* qarşımıza çıxa bilən tapılmaz.
42. Vədə verilmiş günə çatanadək onlarla daha işin olmasın, qoy boş-boş danışsınlar və əylənsinlər.
43. O gün, məbudlarına ibadətə can atırmışlar kimi onlar qəbirlərdən çıxacaqlar.
44. *O gün onların* baxışları yerə dikiləcək, özlərini də zillət bürüyəcək. Budur onların xəbərdar edildikləri gün!

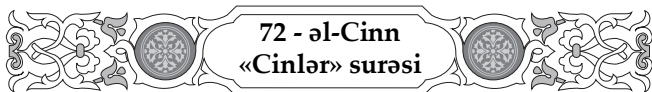

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Həqiqətən, Biz Nuhu öz qövmünə göndərdik *və dedik*: “Sən öz qövmünü, onlara ağırılı-acılı bir əzab gəlməmişdən əvvəl xəbərdar et!”
2. O dedi: “Ey qövmüm! Şübhəsiz ki, mən sizi açıq-aydın xəbərdar edənəm!”
3. Allaha ibadət edin, Ondan qorxun və mənə itaət edin!
4. *Belə etsəniz*, O sizin günahlarınızdan keçər və sizə müəyyən vaxtadək möhlət verir. Həqiqətən, Allahın *müəyyən etdiyi* vaxt gəlib çatdıqda əsla təxirə salınmaz. Kaş biləydiniz!”

5. O dedi: "Ey Rəbbim, mən qövmümü gecə-gündüz dəvət etdim.
6. Amma dəvətim onların *haqdan* qaçmalarını daha da artırdı.
7. Sən onları bağışlayasan deyə, mən hər dəfə onları *imana* dəvət etdikdə, onlar barmaqlarını qulaqlarına tıxayır, paltarlarına bürünür, *küfrlərində* israr edir və ötkəm-ötkəm təkəbbürlənirdilər.
8. Sonra mən onları aşkarcasına dəvət etdim.
9. Sonra mən onlara *həm uca səslə, həm də* gizlicə bildirib
10. dedim: "Rəbbinizdən bağışlanmağınızı diləyin! Həqiqətən, O, çox Bağışlayandır!
11. O, sizin üzərinizə bol-bol yağış göndərər,
12. var-dövlət və oğul-uşaqla sizin imdadınıza çatar, sizin üçün bağlar salar və çaylar yaradar.
13. Necə olub ki, siz Allahın böyüklüyünü layiqincə uca tutmursunuz?
14. Axı O sizi mərhələlərlə yaratdı.
15. Məgər Allahın yeddi göyü təbəqə-təbəqə necə yaratdığını görmürsünüz?
16. Orada ayı bir nur, günəşi də çıraq etmişdir.
17. Allah sizi torpaqdan bir bitki kimi bitirmişdir.
18. Sonra O sizi ora qaytaracaq və yenidən çıxardacaq.
19. Allah yeri sizin üçün xalı təki döşədi.
20. *Belə etdi* ki, orada geniş yollarla hərəkət edəsiniz."

21. Nuh dedi: "Ey Rəbbim! Onlar mənə asi oldular və var-dövləti, övladı özünə zərərdən başqa bir şey artırmayan bir adama tabe oldular.
22. Onlar *mənə qarşı* böyük bir hiylə işlətdilər
23. və *özlərinə tabe olanlara* dedilər: "Öz məbudlarınızı tərk etməyin; Vəddi, Suvanı, Yəğusu, Yəuqu və Nəsri tərk etməyin!"
24. Artıq onlar çoxlarını azdırmışlar. Sən də zalımlara azğınlıqdan başqa bir şey artırma."
25. Onlar öz günahlarına görə *suya* qərq edildilər və oda atıldılar. Onlar özlərinə Allahdan savayı köməkçilər tapmadılar.
26. Nuh dedi: "Ey Rəbbim, kafirlərdən yer üzündə bir nəfəri belə sağ qoyma!"
27. Əgər Sən onları *sağ* qoysan, onlar *Sənin* qullarını azdıracaq və yalnız günahkar, kafir *övladlar* doğub-törədəcəklər.
28. Ey Rəbbim! Məni, valideynlərimi, evimə mömin kimi daxil olanları və *bütün* mömin kişi və qadınları bağışla! Zülmkarların isə ancaq həlakını artır."

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

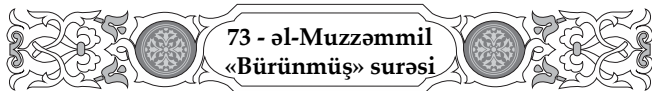
1. De: "Mənə vəhy olundu ki, cinlərdən bir dəstə *Quranı* dinlədikdən sonra öz *tayfalarına qayıdıb* dedilər: "Həqiqətən, biz heyrətamiz bir Quran dinlədik!"

2. O, doğru yola yönəldir. Biz ona iman gətirdik və *bundan sonra* əsla kimsəni Rəbbimizə şərik qoşmayacağıq.
3. Doğrudan da, Rəbbimizin əzəməti çox yüksəkdir. O, nə zövcə, nə də övlad sahibi olmamışdır.
4. Bizim səfehimiz *İblis* Allaha qarşı hədsiz *yalanlar* danışır.
5. Biz elə güman edirdik ki, nə insanlar, nə də cinlər Allah barəsində əsla yalan söyləməzlər.
6. Həqiqətən, insanlardan bəziləri cinlərin bəzilərinə sığınurdılar. *Bu isə* onların azgınlığını artırırdı.
7. Onlar da siz zənn etdiyiniz kimi, elə düşünürdülər ki, Allah ölənləri diriltməyəcək.
8. Biz səmaya qalxdıqda onun sərt gözətçilər və yandırır-yaxan alovlarla dolu olduğunun şahidi olduq.
9. Halbuki *daha öncə* biz *mələklərin söhbətinə* qulaq asmaq üçün göyün bəzi yerlərində otururduq. Amma kim indi *onları* dinləmək istəsə, o, pusquda gözləyən yandırır-yaxan alova rast gələr.
10. Biz bilmirik, *bununla* yerdəkilərə pislik etmək qəsd edilmişdir, yoxsa Rəbbi onları doğru yola yönəltmək istəmişdir?
11. Əlbəttə, aramızda saleh əməl sahibləri də, onlar kimi olmayanları da var. Biz ayrı-ayrı yollar tutmuşuq.
12. Biz yəqin etdik ki, yer üzündə Allahdan yaxa qurtara bilmərik. *Göyə* qaçmalı olsaq da Onun əzabından yayına bilməyəcəyik.

13. Biz doğru yolu göstərən rəhbəri eşitdiyimiz zaman ona iman gətirdik. Rəbbinə iman gətirən kəs, nə *savabının* azalmasından, nə də haqsızlığa uğramaqdan qorxar.
14. Sözsüz ki, bizlərdən müsəlmanlar da var, *doğru yoldan* sapanlar da. Müsəlman olan şəxslər doğru yol tutanlardır.
15. *Doğru yoldan* sapanlar Cəhənnəm üçün odun olacaqlar.”
16. Əgər onlar o yolda sabit qalsaydılar, Biz onlara bol-bol su verərdik.
17. *Belə edərdik* ki, bununla onları sınayaq. Kim öz Rəbbinin zikrindən üz döndərərsə, O, həmin şəxsi getdikcə artan şiddətli bir əzaba məruz qoyar.
18. Şübhəsiz ki, məscidlər Allaha məxsusdur. Elə isə Allahla yanaşı heç kəsə dua etməyin!
19. Allahın qulu qalxıb Allaha dua etdikdə *cinlər* az qala onun dövrəsində bir-birinə keçib çəpər yara dırdılar.
20. De: “Mən yalnız öz Rəbbimə dua edirəm və heç kəsi Ona şərikin qoşmuram!”
21. De: “Mən sizə nə ziyan verməyə, nə də *sizi* doğru yola yönəltməyə qadirəm!”
22. De: “Həqiqətən, məni Allahdan heç kəs xilas edə bilməz və mən Ondan başqa bir sığınacaq yeri tapa bilmərəm!”
23. *Mənim əlimdən gələn* ancaq Allahı və Onun göndərdiklərini təbliğ etməkdir. Kim Allaha və Onun rə-

suluna asi olarsa, onun üçün içərisində əbədi qalacaqları Cəhənnəm odu hazırlanmışdır.”

24. Onlar özlərinə vəd olunmuş *əzabı* gördükləri zaman kimin köməkçisinin daha zəif və sayca daha az olduğunu biləcəklər.
25. De: “Mən sizə vəd olunmuş *əzabın* yaxın olduğunu və yaxud Rəbbimin onun üçün uzun bir müddət təyin etmiş olduğunu bilmirəm.
26. O, qeybi biləndir və Öz qeybini heç kəsə açmaz;
27. razı qaldığı elçidən başqa. Həqiqətən, *Allah* onların önündə və arxasında gözətçilər qoyur ki,
28. *hər kəs* onların, Rəbbinin göndərdiklərini necə təbliğ etdiyini bilsin. *Allah* onların nə etdiklərini nəzarəti altında saxlayır və hər şeyi ayrı-ayrılıqda hesaba alır.”

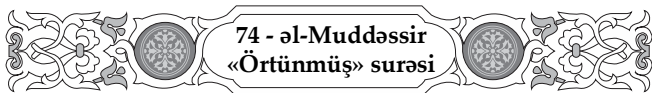

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. *Ey libasına bürünmüş peyğəmbər!*
2. Az bir hissəsi istisna olmaqla gecələr *namaza* dur!
3. *Gecənin* yarısını, yaxud ondan bir az əskilt,
4. və ya ona artır. Quranı da aramla oxu!
5. Həqiqətən, Biz sənə ağır bir Söz – *Quran* vəhy edəcəyik.
6. Sözsüz ki, gecə qalxmaq çox çətin və *Quran* oxumaq daha münasibdir.

7. Şübhəsiz ki, gündüz sənin üçün uzun-uzadı işlər var.
8. Rəbbinin adını zikr et və özünü tamamilə Ona həsr et!
9. O, məşriqin və məğribin Rəbbidir. Ondan başqa *ibadətə layiq olan* məbud yoxdur. Elə isə Onu *özünə* Himayəçi götür!
10. *Müşriklərin* dediklərinə səbir et və onlardan xoşluqla uzaqlaş.
11. Məni, *ayələrimi* yalan sayan var-dövlət sahibləri ilə tək burax və onlara bir az möhlət ver.
12. Həqiqətən, Bizdə *onlar üçün* qandallar və Cəhənnəm hazırlanmışdır,
13. boğazda tıxanıb keçməyən yemək və ağırlı-acılı bir əzab da *vardır*.
14. O gün yer və dağlar titrəyəcək, dağlar səpələnən qum təpəsinə dönəcək.
15. Həqiqətən, Biz Firona elçi göndərdiyimiz kimi sizə də şahidlik edəcək elçi göndərdik.
16. Firon elçiyə asi oldu. Biz də onu şiddətli bir əzabla yaxaladıq.
17. Əgər küfr etsəniz, uşaqları ağ saçlı qocalara çevirəcək gündən necə qorunacaqsınız?
18. O gün göy parçalanacaq. *Allahın* vədi mütləq yerinə yetəcək.
19. Həqiqətən, bu, bir nəsihətdir. Kim istəsə, Rəbbinə tərəf yönəlsin.
20. Həqiqətən, Rəbbin bilir ki, sən və səninlə olan *səhabələrin* bir qismi *bəzən* gecənin üçdə ikisinə ya-

xın qismini, *bəzən* yarısını, *bəzən* də üçdə birini *ibadət üçün* durursunuz. Gecə və gündüzü Allah ölçüb müəyyənləşdirir. O, sizin bunları hesablamaqda çətinlik çəkəcəyinizi bildiyi üçün, tövbələrinizi qəbul etdi. Elə isə *namaz qılarkən* Qurandan sizə asan gələni oxuyun! O bilir ki, bəziləriniz xəstə olacaq, digərləriniz Allahın mərhəmətindən *ruzi* əldə etmək məqsədilə müxtəlif yerlərə səfərə çıxacaq, bir qisminiz də Allah yolunda vuruşacaqdır. Buna görə *namaz qılarkən* Qurandan sizə asan olanı oxuyun! Namaz qılın, zəkatınızı ödəyin və Allaha gözəl bir borc verin. *Bu dünyada* qabaqcadan özünü zəhər hansı xeyirli əməlləri tədarük etsəniz, Allah yanında onun daha xeyirlisi ilə və daha böyük mükafatla əvəz olunduğunu görəcəksiniz. Elə isə Allahdan sizi əfv etməsini istəyin! Şübhəsiz ki, Allah Bağışlayandır, Rəhmlidir!

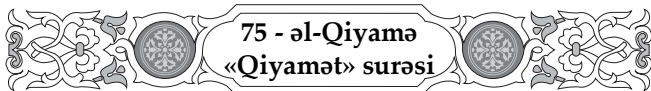
Mərhəmətli və Rəhmlı Allahın adı ilə!

1. Ey *libasına örtünmüş peyğəmbər!*
2. Qalx və *insanları* xəbərdar et!
3. Təkcə Rəbbini uca tut!
4. Geyimini təmiz saxla!
5. Pis şeyləri tərک et!

6. Yaxşılığı təmənna məqsədilə etmə!
7. Rəbbin üçün səbir et!
8. Sur üfürülərkən –
9. Çətin bir gün olacaq.
10. *Həmin gün* kafirlərə asan olmayacaq.
11. Məni yaratdığım kimsə ilə tək burax;
12. Mən ona çoxlu var-dövlət bağışladım,
13. qayğısına qalan oğullar *verdim*
14. və onu hər cür imkanlarla təmin etdim.
15. *Bunlara baxmayaraq, o, yenə də əlavə etməyimi arzulayır.*
16. Xeyr! Çünki o, ayələrimizi inadla inkar edir.
17. Mən onu sərt bir yoxuşa sürükləyəcəyəm.
18. Çünki o, fikirləşərək qərara gəldi.
19. Ona ölüm olsun! Necə qərara gəldi?!
20. Sonra *yenə* ona ölüm olsun! Gör nə qərara gəldi?!
21. Sonra o nəzər saldı.
22. Üz-gözünü turşudub qaşqabağını tökdü.
23. Sonra da arxasını çevirib təkəbbür göstərdi
24. və dedi: “Bu, *sehrbazlardan* eşidilib təkrarlanan *sehr*-dən başqa bir şey deyil!
25. Bu, adi insan kəlamıdır!
26. Mən onu Səqərə salacağam.
27. Sən haradan biləsən ki, Səqər nədir?!
28. O, kimsəni *sağ-salamat* buraxmaz,
29. dərini yandırır-yaxar.
30. Onun üzərində on doqquz gözətçi *mələk* var.

31. Biz Cəhənnəm gözetçilərini yalnız mələklərdən etdik və onların sayını *on doqquz* etdik ki, *bu*, kafirlər üçün ancaq bir sınaq olsun, özlərinə Kitab verilənlər yəqinlik hasil etsinlər, iman gətirənlərin imanı artsın, Kitab verilənlər və möminlər *haqqa* şübhə etməsinlər və qəlblərində xəstəlik olanlar və kafirlər: “Allah bu məsələ nə demək istəyir?” – desinlər. Allah istədiyi kimsəni belə azdırır, istədiyini də doğru yola yönəldir. Sənin Rəbbinin qoşunları barədə yalnız Özü bilir. Bu, bəşəriyyət üçün ancaq bir xatırlatmadır.
32. Xeyr! And olsun aya!
33. And olsun dönüb uzaqlaşan gecəyə!
34. And olsun ağarmaqda olan sübh çağına!
35. Doğrudan da o *Cəhənnəm* ən böyük *fəlakətdir*,
36. həm bəşəriyyət üçün xəbərdarlıqdır,
37. həm də sizlərdən *yaxşı işlər görüb* irəli çıxmaq və *ya günah edib* geriye düşmək istəyənlər üçün.
38. Hər bir kəs qazandığının girovuna çevrilir,
39. sağ tərəf sahiblərindən başqa.
40. Onlar cənnətlərdə bir-birlərindən soruşacaqlar –
41. günahkarlar barəsində.
42. Sizi Səqərə salan nədir?
43. Onlar deyəcəklər: “Biz namaz qılanlardan deyildik.
44. Kasıbı da yedizdirməzdik.
45. *Batıl sözlər* danışanlarla birlikdə biz də danışdıq,

46. və Haqq-hesab gününü yalan hesab edərdik –
 47. *ölüm* yəqinliyi bizə gələnə qədər.”
 48. Odur ki, şəfaət edənlərin şəfaəti onlara fayda verməz.
 49. Onlara nə olub ki, nəsihətdən üz döndərirlər?
 50. Sanki ürküdülmüş *vəhşi* uzunqulaqlardır ki,
 51. ovçulardan *yaxud aslandan* qaçırlar.
 52. Əksinə, onlardan hər biri vəhy olunmuş səhifələrin *məhz* ona verilməsini istəyir.
 53. Xeyr! Əksinə, onlar Axirətdən qorxmurlar.
 54. Xeyr! Bu *Quran* bir nəsihətdir.
 55. İstəyən onu xatırlayar.
 56. *Bilin ki*, Allah istəmədikcə onlar xatırlaya bilməzlər. *Mütləq qüdrətindən* qorxub çəkinməyə layiq olan da, bağışlamağa qadir olan da Odur!

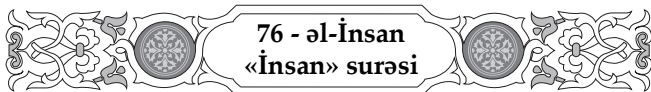

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. And içirəm Qiyamət gününə!
2. And içirəm peşmançılıq çəkən nəfsə!
3. İnsan elə düşünür ki, Biz onun sümüklərini yığa bilməyəcəyik.
4. Mütləq *yığacağıq!* Biz onun barmaq uclarını bərpa etməyə qadirik.

5. Lakin insan *bundan sonra da* günah etmək fikrindədir.
6. O: "Qiyamət günü nə vaxt olacaq!" – deyə *rişxəndlə* soruşur.
7. Gözlər bərələ qalacağı,
8. ay tutulacağı
9. və günəşlə ayın qovuşacağı zaman –
10. o gün insan deyəcək: "Hara qaçaq?"
11. Xeyr, *o gün* pənah aparılacaq yer tapılmayacaq.
12. O gün qayıdış *ancaq* sənin Rəbbinə olacaq.
13. O gün insana əvvəllər etdiyi və sonraya saxladığı *əməlləri* barədə xəbər veriləcək.
14. Əslində, insan öz əleyhinə şahidlik edəcək –
15. üzrlü olduğu bütün halları ortaya qoysa da.
16. *Cəbrail sənə Quranı nazil etdikdə* onu tələm-tələsik yadda saxlamaq üçün dilini tərpətmə!
17. Şübhəsiz ki, *sənin qəlbində* onun qərar tutması və *dilində* onun oxunması Bizə aiddir.
18. Biz onu oxuduğumuz zaman sən onun oxunuşunu izlə.
19. Sonra onu bəyan etmək də, sözsüz ki, Bizə aiddir.
20. Xeyr! Əksinə, siz tez ötüb keçən *fani dünyanı* sevir,
21. Axirətdən isə uzaqlaşırırsınız.
22. O gün *bir çox* üzlər parlayacaq
23. və öz Rəbbinə baxacaqdır.
24. O gün *bir çox* üzlər də tutulub qaralacaq
25. və yəqin edəcək ki, onlara müsibət artıq üz vermişdir.

26. Xeyr, *ruh* körpücük sümüklərinə yetişəcəyi zaman;
27. "Kim *onu* dua ilə müalicə edə bilər?" – deyiləcək.
28. *Can verən adam dünya həyatından ayrıldığını* yəqin edəcəyi
29. və ayaq ayağa dolaşacağı zaman –
30. o gün *hər kəs* Rəbbinin hüsuruna gətiriləcək.
31. O *kafir* nə *Qurani* təsdiq etdi, nə də namaz qıldı.
32. *Haqqı da* yalan saydı və üz döndərdi.
33. Sonra da lovğa-lovğa öz ailəsinin yanına getdi.
34. Vay sənin halına, vay!
35. Yenə də vay sənin halına, vay!
36. Yoxsa insan özbaşına qoyulacağını güman edir?!
37. Məgər o, *kişi* toxumundan axıdılan bir damla nütfə deyildimi?
38. Sonra laxtalanmış qan oldu. Allah *onu* yaradıb kamil bir görkəmə saldı.
39. Ondan da bir cüt kişi və qadın yaratdı.
40. Məgər O, ölümləri diriltməyə qadir deyilmi?

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Doğrudanmı insanın heç kimə məlum olmadığı bir dövr hələ də ötüb keçməmişdir?
2. Biz insanı qarışıq nütfədən yaradaraq onu sınaqdan keçirmək məqsədilə eşidən və görən etdik.

3. Şübhəsiz ki, Biz ona yol göstərdik! Fərqi yoxdur, ya şükür etsin, ya da naşükür olsun.
4. Doğrudan da, kafirlərdən ötrü zəncirlər, buxovlar və alovlu bir atəş hazırlamışıq.
5. Sözsüz ki, yaxşılar kafur qatılmış *şərabla dolu* badədən içəcəklər.
6. *Bu elə* bir bulaqdır ki, Allahın qulları ondan *doyunca* içər və onun mənsəbini istədikləri səmtə yönəldərlər.
7. Onlar vəd etdikləri nəziri verər və dəhşəti *hər yeri* sarsıdacaq gündən qorxarlar.
8. Özlərinin yeməyə olan istəyinə rəğmən ondan kəsibə, yetimə, əsirə yedirdirər
9. *və deyirlər*: “Biz sizi yalnız Allahın Üzü xatirinə (ixlasla, savabını Allahdan umaraq) yedirdirik və sizdən nə əvəzini, nə də minnətdarlıq gözləyirik!
10. Əslində, biz, Rəbbimizdən gələ bilən çox kəskin və ağır bir gündən ehtiyat edirik!”
11. Bunun əvəzində Allah da onları həmin günün şərinədən qoruyar və onlara gözəllik və sevinc nəsib edər;
12. onlara səbir etdiklərinə görə Cənnəti bəxş edər və *onları orada geyəcəkləri* ipəklə mükafatlandırır.
13. *Onlar* orada taxtlar üzərində *mütəkkəllərə* dirsəklənəcək və orada nə günəş, nə də şaxta görəcəklər.
14. *Cənnət ağaclarının* kölgələri *özləri* onlara yaxınlaşacaq, meyvələri də tam onların ixtiyarına veriləcək.

15. Onların ətrafına *təamlarla dolu* gümüşdən hazırlanmış qablar və büllur qədəhlər dolandırılacaq.
16. Gümüşdən olan elə büllur qədəhlər ki, *xidmətçilər* onları *cənnətdəkilərin* içmək istədikləri həcmdə hazırlamışlar.
17. Orada onlara zəncəfil qatılmış *şərab* badəsi də içirdiləcək.
18. *Bu elə* bir bulaqdandır ki, *o, Cənnətdə Səlsəbil* adlanır.
19. Onların ətrafında həmişə gənc olan *xidmətçilər* dolanacaqlar. Onları gördükdə səpələnmiş mirvari dənələri olduqlarını sanarsan.
20. *Cənnətdə* hara baxsan nemət və əzəmətli səltənət *nişanəsi* görərsən.
21. Onlar əyinlərinə taftadan və atlazdan yaşıl paltarlar geyəcəklər. Onların *qoluna* gümüş bilərziklər taxılacaq. Onların Rəbbi onlara tərtəmiz şərab içirdəcək.
22. *Onlara deyiləcək:* "Həqiqətən, bu sizə bir hədiyyədir və səyiniz təşəkkürə layiqdir."
23. Biz Qurani sənə hissə-hissə aramla nazil etdik.
24. Belə ki, Rəbbinin qərar verəcəyinə qədər səbir et və onlardan heç bir günahkara və ya nankora itaət etmə!
25. Səhər-axşam Rəbbinin adını zikr et!
26. Gecənin bir hissəsində Ona səcdə et və gecədə uzun müddət Onun şəninə təriflər de!

27. Həqiqətən, bunlar ötəri dünyanı üstün tutaraq *qarşılarındakı* ağır günə etinasız yanaşırlar.
28. Biz onları yaratdıq və xilqətini möhkəmlətdik. Əgər istəsək, *onları* özlərinə bənzərləri ilə dəyişdirərik.
29. Həqiqətən, bu bir ibrətdir. Kim istəsə Rəbbinə doğru aparan bir yol tutar.
30. Amma Allah istəməyincə, siz istəyə bilməzsiniz! Həqiqətən, Allah *hər şeyi* biləndir, hikmət sahibidir!
31. O, istədiyini Öz mərhəmətinə qovuşdurur. Zalımlara isə, O, ağırlı-acılı əzab hazırlamışdır.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. And olsun xeyirlə göndərilənlərə
2. və şiddətlə əsənlərə!
3. And olsun *Allahın əmrini* yaydıqca yayanlara,
4. *haqqı nahaqdan* ayırdıqca ayıranlara
5. və zikri çatdıranlara –
6. üzr diləmək və ya qorxutmaq üçün *çatdıranlara!*
7. Sizə vəd edilmiş *Qiyamət* mütləq vaqe olacaq.
8. Ulduzlar sönəcəyi zaman;
9. Göy yarılaçağı zaman;
10. Dağlar dağılaçağı zaman;

11. *Ümmətlərinə şahidlik etmələri üçün* elçilərə vaxt təyin ediləcəyi zaman
12. *deyiləcək: "Bunlara verilmiş möhlət hansı günə qədərdir?"*
13. *Cavabında deyiləcək: "Ayırd etmə gününədək!"*
14. Sən ayırd etmə gününün nə olduğunu bilirsənmi?
15. O gün *Qiyaməti* yalan sayanların vay halına!
16. Məgər Biz ilk nəsilləri həlak etmədikmi?!
17. Sonrakıları da onlara qatacağıq.
18. Biz günah sahibləri ilə belə davranırıq.
19. O gün *Qiyaməti* yalan sayanların vay halına!
20. Məgər Biz sizi dəyərsiz bir sudan xəlv etmədikmi?
21. Biz onu möhkəm bir yerdə yerləşdirmədikmi –
22. məlum bir vaxta kimi?
23. Biz *nütfəni yaratmağa* qadir olduq. Nə gözəl Qadir olanlarıq *Biz!*
24. O gün *Qiyaməti* yalan sayanların vay halına!
25. Məgər Biz yeri məskən etmədikmi –
26. dirilər və ölülərə?
27. Orada möhkəm dayanan uca dağlar yaratmadıqmı və sizə şirin sülardan içirtmədikmi?
28. O gün *Qiyaməti* yalan sayanların vay halına!
29. *Onlara belə deyiləcək: "Gedin yalan hesab etdiyiniz Cəhənnəmə!"*
30. *Üç qola ayrılan kölgəliyə gedin!"*
31. Ora nə kölgə salır, nə də alovdan qoruyur.
32. *Cəhənnəm* hər biri hündür bir imarət həcmində qılgıncılar püskürür.

33. Onlar sanki qara dəvələrdir.
34. O gün *Qiyaməti* yalan sayanların vay halına!
35. Bu, *günahkarların* danışa bilməyəcəkləri bir gündür.
36. Onlara üzrxahlıq üçün izin belə verilməyəcək.
37. O gün *Qiyaməti* yalan sayanların vay halına!
38. Bu *gün*, *haqqı batildən* ayırd etmə günüdür. *Ey kafirlər!* Biz həm sizi, həm də əvvəlkiləri *bir yerə* cəm etdik!
39. Əgər hiyləniz varsa, Mənə qarşı işlədin!
40. O gün *Qiyaməti* yalan sayanların vay halına!
41. Şübhəsiz ki, müttəqilər kölgəliklərdə, çeşmələr başında
42. və istədikləri meyvələr içində olacaqlar.
43. *Onlara deyiləcək: "Xeyirxah* əməllərinizə görə nuşcanlıqla yeyin-için!
44. Şübhəsiz ki, Biz yaxşı əməl sahiblərini belə mükəfatlandırırıq!"
45. O gün *Qiyaməti* yalan sayanların vay halına!
46. Kafirlərə deyiləcək: "Yeyin və bir az əylənin! Həqiqətən, siz günahkarsınız!
47. *Qiyaməti* yalan sayanların o gün vay halına!
48. Onlara: "Rüku edin!" – deyildiyi zaman rüku etməzlər.
49. O gün *Qiyaməti* yalan sayanların vay halına!
50. Onlar bu *Qurandan* sonra hansı sözə inanacaqlar?!

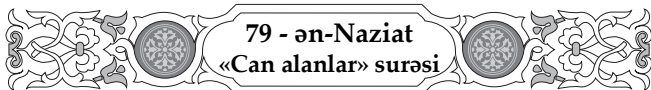
78 - ən-Nəbə
«Xəbər» surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Onlar nə barədə bir-birindən soruşurlar?
2. Böyük bir xəbər barəsində –
3. *elə bir xəbər* ki, onlar onun haqqında ziddiyyətdədirlər.
4. Xeyr, onlar *Qiyamətin həqiqət olduğunu* hökmən biləcəklər!
5. Bir daha xeyr! Onlar hökmən biləcəklər!
6. Məgər Biz yeri yataq etmədikmi?
7. Dağları da payalar?
8. Biz sizi cüt yaratdıq.
9. Yuxunuzu da *sizin üçün* rahatlıq etdik.
10. Gecəni örtük etdik,
11. gündüzü isə ruzi qazanmaq vaxtı.
12. Üstünüzdə yeddi möhkəm göy qurduq
13. və çox parlaq bir çıraq yaratdıq.
14. Biz buludlardan şırıl-şırıl tökülən yağmur endirdik ki,
15. onunla toxum və *digər* bitkilər yetişdirək,
16. habelə *ağaclarının qol-budaqları bir-birinə* sarmaşan bağlar *salaq*.
17. Həqiqətən, ayırd etmə günü bəlli bir vaxta təyin edilmişdir!

18. Sur üfürüləcəyi gün siz dəstə-dəstə gələcəksiniz.
19. O *gün* göyün qapıları açılacaq.
20. Dağlar da hərəkətə gətirilib ilğıma çevriləcək.
21. Həqiqətən, Cəhənnəm pusquda dayanıb *kafirləri* gözləyir.
22. O, həddi aşanların qayıdacağı yerdir.
23. Onlar orada əsrlər boyu qalacaqlar.
24. Onlar orada nə bir sərinlik, nə də *sərinləşdirici* içki dadacaqlar.
25. *İçdikləri* yalnız qaynar su və irin *olacaq* –
26. *etdikləri əməllərə* uyğun bir cəza kimi.
27. Çünki, onlar haqq-hesab çəkiləcəyini güman etmirdilər.
28. Ayələrimizi də qətiyyətlə təkzib edirdilər.
29. Biz hər bir şeyi hesablayıb yazmışıq.
30. Elə isə dadın *əzabı!* Biz sizə əzabdan başqa bir şey artırmayacağıq!
31. Həqiqətən, müttəqilər üçün nicat yeri vardır.
32. *Həmçinin* bağlar və üzümlüklər,
33. dolğun döşlü həmyaşd qızlar
34. və ləbələb *doldurulmuş* qədəhlər də *vardır!*
35. Onlar orada nə mənasız sözlər, nə də iftira eşidəcəklər.
36. *Bunlar* sənin Rəbbindən olan mükafatlar, artıqlaması ilə verilən töhfələrdir.
37. Göylərin, yerin və onların arasında olanların Rəbbi ər-Rəhmanın *mükafatıdır*. Onlar *Allahın* hüzurunda bir söz deməyə qadir olmayacaqlar.

38. Ruh *Cəbrail* və mələklər səf-səf duracağı gün, ər-Rəhmanın izin verdiyi kimsələrdən və doğru söz deyənlərdən başqa heç kəs danışmayacaq.
39. O gün, gerçək bir gündür. Kim istəsə öz Rəbbi yanında sığınacaq tapar!
40. Həqiqətən, Biz sizi yaxın əzab barədə xəbərdar etdik. O gün insan öz əlləri ilə nələr etdiyini görəcək, kafir isə deyəcəkdir: "Kaş mən torpaq olaydım!"

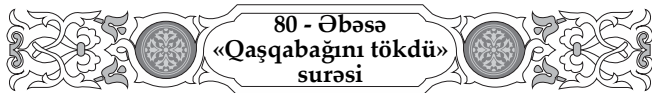

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. And olsun *kafirlərin canını* zorla alanlara!
2. And olsun *möminlərin canını* rahatlıqla alanlara!
3. And olsun *göydə* üzdükcə üzənlərə!
4. And olsun *ötdükcə* ötənlərə!
5. And olsun buyruqları yerinə yetirənlərə!
6. O gün lərzəyə gələn lərzələnəcək,
7. onun ardınca təkrar lərzələnəcək.
8. Həmin gün qəlblər *qorxudan* tir-tir əsəcək.
9. Bu qəlb *sahiblərinin* gözləri zəlil görkəm alacaq.
10. Onlar deyirlər: "Yəni biz *yenidən* bundan qabaqkı halımıza döndəriləcəyik?"
11. Sümüklərimiz çürüdükdən sonra?"
12. Onlar dedilər: "Belə olduğu halda bu, ziyanlı bir qayıdışdır."

13. O *surun üfürülməsi* təkcə qorxunc bir səsdir.
14. O *vaxt* onlar ləngimədən *qəbirlərindən* yerin səthinə çıxacaqlar.
15. Musanın hadisəsi sənə yetişdimi?
16. O zaman Rəbbi onu müqəddəs Tuva vadisində səsləyib demişdi:
17. "Fironun yanına get! O, həddini çox aşmışdır.
18. De: "*Günahlardan* xilas olmaq istəyirsənmi?
19. Səni Rəbbinə doğru yönəldimmi ki, *Ondan* qorxub çəkinəsən?"
20. *Musa* ən böyük dəlili *Firona* göstərdi.
21. O isə *haqqı* yalan sayıb asi oldu.
22. Sonra da üz döndərüb *fəsad törətməyə* girişdi.
23. O, *camaatını* toplayıb *onlara* *hündür səs*lə *müraciət* edərək
24. dedi: "Sizin ən uca rəbbiniz mənəm!"
25. *Belə olduqda*, Allah da onu dünya və Axirət əzabı ilə yaxaladı.
26. Həqiqətən, bunda *Allahdan* qorxanlardan ötrü işarə var.
27. Sizin yaradılışınız çətindir, yoxsa göyün? *Allah* onu qurdu,
28. onun qübbəsini yüksəltdi və düzəldib kamilləşdirdi,
29. gecəsini qaranlıq edib, səhərini də *nurlandırdı*.
30. Sonra yeri döşəyib,
31. onda su və otlaq yaratdı,
32. dağları da yerə bərkitdi.

33. *Bunlar* sizin və mal-qaranızın faydalanmasından ötrüdür.
34. Ən böyük fəlakətin gəldiyi zaman –
35. o gün insan törətdiklərini xatırlayacaq.
36. Cəhənnəm isə hər bir görən *adama* göstəriləcək.
37. Kim həddi aşmışsa,
38. dünya həyatını *axirətdən* üstün bilmişsə,
39. şübhəsiz ki, *onun* gedəcəyi yer Cəhənnəmdir.
40. Ancaq kim Rəbbinin hüsuruna gələcəyindən qorxmuş və nəfsinə ehtirası yasaq etmişsə,
41. həqiqətən, *onun* gedəcəyi yer Cənnətdir.
42. Səndən o saat (Qiyamət) barəsində: “O nə vaxt qopacaq?” – *deyə* soruşurlar.
43. Axı sən onu haradan biləsən?!
44. Onu kamil bilmək sənin Rəbbinə aiddir.
45. Sən yalnız ondan qorxanı xəbərdar edənsən.
46. Onlar Qiyaməti gördükləri an *dünyada* yalnız bir axşam çağı, yaxud bir səhər qədər qaldıqlarını güman edəcəklər!

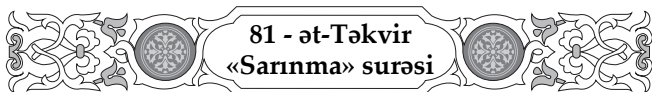

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. *Peyğəmbər* qaşqabağını tökdü və üzünü çevirdi –
2. yanına korun gəldiyinə görə.
3. Nə bilirdin ki, bəlkə o *günahlardan* təmizlənəcəkdi

4. və yaxud nəsihət dinləyib faydalanacaqdı.
5. *Nəsihətə* ehtiyacı olmayana gəlincə isə,
6. sən ona diqqət yetirirsən.
7. Onun təmizlənməməyinin sənə bir aidiyyəti yoxdur.
8. Səy göstərib sənin yanına gələn,
9. *Allahdan* qorxan kimsəyə gəlincə,
10. sən ona məhəl qoymursan!
11. Xeyr! Şübhəsiz ki, bu, bir nəsihətdir.
12. Kim istəsə, qoy onu xatırlayıb ibrət alsın.
13. *Bu Quran* kəramətli səhifələrdə -
14. yüksək və pak *səhifələrdədir*.
15. *Bu səhifələr* elçilərin əllərində -
16. möhtərəm və müti olan *mələklərin əllərindədir*.
17. Qoy ölsün *kafir* insan! O necə də nankordur!
18. *Qoy baxıb görsün, Allah* onu nədən yaradıb?
19. *Allah* onu nütfədən yaratdı və onu müəyyən şəkklə saldı.
20. Sonra da onun yolunu asanlaşdırdı.
21. Sonra onu öldürüb qəbirə yerləşdirdi.
22. Sonra da istədiyi vaxt onu *yenidən* dirildəcək.
23. Xeyr! O, hələ də *Allahın* ona buyurduğunu yerinə yetirməmişdir.
24. Qoy insan yediyinə diqqət yetirsin!
25. Həqiqətən, yağışı bol-bol Biz yağdırırıq.
26. Sonra da yeri çat-çat yarıb
27. orada taxıl yetişdiririk.
28. *Habelə* üzüm və yonca,
29. zeytun və xurma *ağacları*,

30. sıx-sıx bağlar,
31. meyvələr və otlar da *bitiririk*.
32. *Bu nemətlər sizin istifadəniz* və mal-qaranızın faydalanması üçündür.
33. Qulaqbatırıcı bir səs gələndə –
34. o gün insan qaçacaq öz qardaşından,
35. anasından, atasından,
36. həyat yoldaşından və övladlarından!
37. O gün onlardan hər birinin yetərincə işi olacaq.
38. O gün *neçə-neçə* üzlər parlayacaq,
39. güləcək və fərəhlənəcək.
40. O gün *neçə-neçə* üzlərə toz-torpaq hopacaq,
41. onları zülmət bürüyəcək.
42. Məhz onlar kafirlər, günahkarlardır!

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Günəş sarınacağı zaman;
2. ulduzlar soluxub sönəcəyi zaman;
3. dağlar hərəkətə gətiriləcəyi zaman;
4. boğaz dəvələr başlı-başına qalacaqları zaman;
5. vəhşi heyvanlar bir yerə toplanacağı zaman;
6. dənizlər alovlanacağı zaman;
7. hər kəs öz *tayına* qovuşdurulacağı zaman;
8. diri-diri *torpağa* basdırılmış qız *uşağı* soruşulacağı zaman –

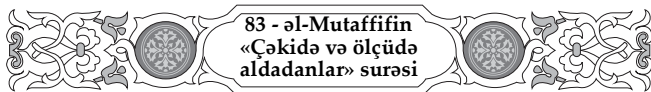
9. hansı günaha görə öldürülmüşdür;
10. səhifələr açılacağı zaman;
11. göy qopardılacağı zaman;
12. Cəhənnəm alovlandırılacağı zaman
13. və Cənnət *möminlərə* yaxınlaşdırılacağı zaman;
14. hər kəs *bu gün üçün özünə* nə tədarük etdiyini biləcəkdir.
15. And içirəm *gecə çıxıb gündüz batan ulduzlara*,
16. *seyrə çıxıb gizlənən səyyarələrə*,
17. qaralmaqda olan gecəyə,
18. və açılmaqda olan səhərə!
19. Həqiqətən, bu, göndərdiyimiz *Quran* möhtərəm bir elçinin sözüdür.
20. *O elçi ki*, qüvvətlidir, Ərşin sahibi yanında *böyük hörmət sahibidir*,
21. orada itaət ediləndir, etibarlıdır.
22. Sizin dostunuz *Muhəmməd* divanə deyil.
23. O, *Cəbraili* aydın üfüqdə gördü.
24. O, qeybdən *gələn xəbərləri sizdən* əsirgəyən deyil.
25. Bu *Quran* daşqalaq olunmuş şeytanın sözü də deyildir.
26. Elə isə *ondan üz döndərib* hara gedirsiniz?
27. Bu, *aləmlərə yalnız bir nəsihətdir* –
28. sizlərdən *doğru yolda* olmaq istəyənlər üçün.
29. Aləmlərin Rəbbi Allah istəməyincə, siz istəyə bilməzsiz!

82 - əl-İnfitar
«Parçalanma» surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Göy parçalanacağı zaman;
2. ulduzlar səpələnəcəyi zaman;
3. dənizlər daşib bir-birinə qarışacağı zaman;
4. qəbirlər çevriləcəyi zaman;
5. hər kəs əvvəlcədən *özü üçün* nəyi tədarük edib, nəyi sonraya saxladığını biləcək.
6. Ey insan! Səni öz Səxavətli Rəbbinə qarşı qoyan nədir?
7. O *Rəbbin* ki, səni yaradıb kamilləşdirdi və sənə gözəl bir surət verdi.
8. Səni istədiyi şəkklə saldı.
9. Xeyr! Əksinə, siz *Qiyaməti* yalan hesab edirsiniz!
10. Həqiqətən, sizin üstünüzdə nəzarətçilər var –
11. çox möhtərəm, *əməllərinizi* yazanlar.
12. Onlar sizin nə etdiklərinizi bilirlər.
13. Həqiqətən, yaxşılar nemət içində olacaqlar.
14. Şübhəsiz ki, günahkarlar da Cəhənnəmdə olacaqlar.
15. Onlar ora Haqq-hesab günü girəcəklər.
16. Onlar əsla ondan yayına bilməyəcəklər.
17. Sən haradan biləydin ki, Din günü nədir?
18. Doğrudan da, sən haradan biləydin ki, Din günü nədir?

19. O gün heç kəs heç kəsə fayda verə bilməz. O gün hökm yalnız Allaha məxsus olacaq!

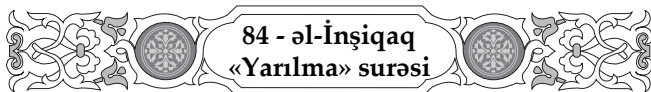
Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Çəkidə və ölçüdə aldadanların vay halına!
2. O kəslərin ki, camaatdan *bir şey* aldıqda *onu* tam almaq istəyərlər,
3. onlar üçün *bir şey* ölçdükdə və ya çəkdikdə isə *onları* ziyana salarlar.
4. Onlar dirildiləcəkləri barədə fikirləşmirlərmə?!
5. Özü *də* əzəmətli bir gündə.
6. O gün ki, insanlar qalxıb aləmlərin Rəbbinin qarşısında duracaqlar.
7. Xeyr! Həqiqətən, günahkarların kitabı Siccindədir.
8. Sən haradan biləsən ki, Siccin nədir?!
9. O, yazılı bir kitabdır!
10. O gün *haqqı* yalan hesab edənlərin vay halına!
11. O kəslər ki, Din gününü yalan hesab edirlər.
12. *Amma* bunu, həddini aşan günahkardan başqa, heç kəs yalan hesab etməz.
13. Ayələrimiz ona oxunduğu zaman: "Bu, keçmişdəkilərin *uydurduğu* əfsanələrdir!" – deyir.
14. Xeyr! Onların qəlbini qazandıqları *günahlar* bürümüşdür.

15. Xeyr, həmin gün onlarla Rəbbi arasına pərdə çəkiləcək!
16. Sonra onlar Cəhənnəmə girəcəklər.
17. Sonra *onlara* deyiləcək: "Budur sizin yalan hesab etdiyiniz *Cəhənnəm*!"
18. Xeyr! Həqiqətən, yaxşılardan kitabı İlliyyundadır!
19. Sən haradan biləsən ki, İlliyyun nədir?!
20. O, elə bir yazılı kitabdır ki,
21. onu yalnız *Allaha* yaxın olanlar görürlər!
22. Həqiqətən, itaətkarlar nemət içində olacaqlar.
23. Onlar taxtlar üstündə seyrə dalacaqlar.
24. Sən onların üzündə səadət parlaqlığı görəcəksən.
25. Onlara möhürlü şərabdən içirdiləcək.
26. Onun möhürü müşkdür. Qoy yarışanlar ona *nail olmaq* üçün yarışsınlar!
27. Onun qatışığı təsnim *bulağındandır*.
28. O *təsnim* elə bir bulaqdır ki, ondan *Allaha* yaxın olanlar içərlər.
29. Doğrudan da, günahkarlar iman gətirənlərə gülürdülər,
30. onların yanından keçdikdə bir-birinə qaş-göz edirdilər,
31. öz ailələrinin yanına fərəhlə qayıdırdılar,
32. möminləri gördükdə isə deyirdilər: "Həqiqətən, bunlar azmışlardır!"
33. Halbuki *bu günahkarlar* onlara gözətçi göndərilməmişdilər.
34. Bu gün isə iman gətirənlər kafirlərə güləcəklər.

35. Onlar taxtlar üstündə baxacaqlar.

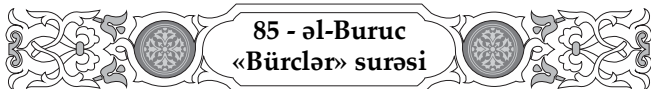
36. Kafirlər etdikləri əməllərin cəzasını aldılar mı?!

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Göy yarılacağı
2. və Rəbbini dinləyib boyun əyməyə hazır olacağı zaman;
3. Yer dümdüz ediləcəyi,
4. içindəkiləri kənara atıb boşalacağı
5. və Rəbbini dinləyib boyun əyməyə hazır olacağı zaman;
6. Ey insan! Sən, həqiqətən də, səy göstərib Rəbbinə tə-rəf can atırsan. Sən Onunla qarşılaşacaqsan!
7. Kimin kitabı sağ əlinə veriləcəksə,
8. o, yüngül haqq-hesaba çəkiləcək
9. və sevincək öz ailəsinə qayıdacaq!
10. Kimin kitabı arxa tərəfindən veriləcəksə,
11. o *özü*nə ölüm diləyəcək
12. və alovlu oda atılacaq!
13. Sözsüz ki, o, *dünyada ikən* öz ailəsində sevinc içində idi
14. və elə güman edirdi ki, *Rəbbinin hüzuruna* qayıt-mayacaq.
15. Xeyr! Sözsüz ki, Rəbbi onu görürdü.
16. And içirəm şəfəqə,

17. gecəyə və onun ağuşuna aldıqlarına,
 18. bədirlənmiş *on dörd gecəlik* aya!
 19. Siz mütləq haldan-hala keçib *dəyişəcəksiniz*.
 20. Onlara nə olub ki, iman gətirmirlər
 21. və onlara Quran oxunduqda səcdə etmirlər?
 22. Əksinə, küfr edənlər *haqqı* yalan sayırlar.
 23. Allah *onların* nəyi gizlətdiklərini çox yaxşı bilir!
 24. Elə isə onları ağırılı-acılı bir əzabla müjdələ,
 25. iman gətirib yaxşı işlər görənlər istisna olmaqla!
- Onlar üçün tükənməz mükafatlar hazırlanmışdır.

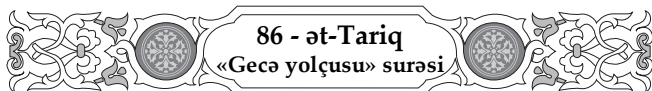

Mərhmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. And olsun bürclərlə dolu göyə!
2. And olsun vədə verilmiş günə!
3. And olsun şahidlik edənə və edilənə!
4. Məhv olsun xəndək sahibləri!
5. Odunla alovlandırılmış *xəndəklər*.
6. Onlar o xəndəklərin başında oturub,
7. möminlərə verdikləri *işgəncələri* seyr edirdilər.
8. *Kafirlər* onlardan yalnız Qüdrətli, Tərifəlayiq Allaha iman gətirdiklərinə görə intiqam alırdılar.
9. Halbuki, göylərdə və yerdə mütləq hakimiyyət Ona məxsusdur. Allah hər şeyə Şahiddir.
10. O kəslər ki, mömin kişi və qadınları *yandırmaqla* sınağa çəkmiş, sonra da tövbə etməmişlər, onlara

Cəhənnəm əzabı və onları yandırıb-yaxacaq od əzabı hazırlanmışdır.

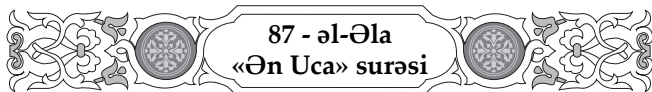
11. Şübhəsiz ki, iman gətirib yaxşı işlər görənlər üçün *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan cənnətlər var. Bu, böyük uğurdur.
12. Doğrudan da, Rəbbinin *günahkarları* yaxalaması çox şiddətlidir!
13. Həqiqətən, O, *hər şeyi* ilkin yaradır və *onu yenidən* bərpa edir!
14. Bağışlayan da, Sevən də Odur!
15. Ərşin sahibidir, Şan-şöhrətlidir!
16. İstədiyini edəndir.
17. Qoşunlar haqqında əhvalat sənə gəlib çatıbmı?
18. Firon və Səməd *qoşunlarının*.
19. Xeyr, küfr edənlər *haqqı* yalan saymaqdadırlar.
20. Allah *onları* arxadan əhatə etmişdir.
21. Bəli, bu şanlı Qurandır.
22. O, Lövh-i-məhfuzdadır.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. And olsun səmaya və gecə yolçusuna!
2. Sən nə bilirsən ki, gecə yolçusu nədir?
3. *Bu, qaranlıqları* dəlib keçən ulduzdur.

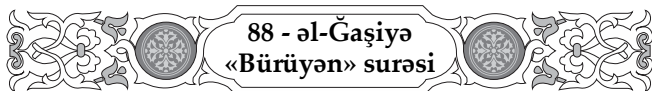
4. Elə bir kimsə yoxdur ki, onun üzərində gözətçi olmasın!
5. Qoy insan nədən yaradıldığına bir baxsın!
6. *İnsan* axıdılan nütfədən yaradılmışdır.
7. Bu *nütfə* bel və köks sümükləri arasından çıxır.
8. Şübhəsiz ki, *Allah* onu *dirildib* qaytarmağa qadirdir.
9. Sirlərin sınaqdan keçiriləcəyi gün,
10. onun nə bir qüvvəsi, nə də bir köməkçisi olar.
11. And olsun *yağmurla* qayıdan göyə!
12. And olsun *növbənöv bitkilərlə* yarılan yerə!
13. Həqiqətən, bu, *haqqı batıldan* ayırd edən bir kəlamdır.
14. O, əyləncə də deyil.
15. Həqiqətən, *kafirlər* hiylə qururlar.
16. Mən də hiylə qururam.
17. Kafirlərə hələ möhlət ver! Onlara bir az da möhlət ver.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Ən Uca Rəbbinin adına təriflər de!
2. O *Rəbbin* ki, *hər şeyi* yaradıb kamilləşdirdi.
3. O *Rəbbin* ki, *hər şeyin müqəddəratını* əzəldən müəyyən edərək yol göstərdi.
4. O *Rəbbin* ki, otlağı cücərtti,
5. sonra da onu qaralmış samana çevirdi.

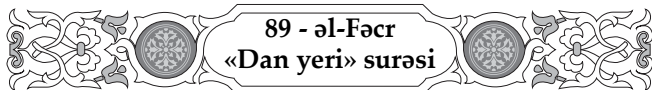
6. Biz sənə *Qurani* oxudacağıq və sən onu unutmayacaqsan.
7. Yalnız Allahın istədiyindən başqa. Şübhəsiz ki, *Allah* aşkarı da, gizlini də bilir.
8. Səni ən asan olana müvəffəq edərik.
9. Xatırlatmanın fayda verdiyini görsən, *onlara* xatırlat!
10. *Allahdan* qorxanlar öyüd-nəsihət götürərlər.
11. Ən bədbəxt kimsələr isə onu qulaqardına vururlar.
12. O kimsə ki, Cəhənnəmə atılacaq.
13. O orada nə öləcək, nə də yaşaya biləcək.
14. *Günahlardan* təmizlənən kimsə isə uğur qazanmışdır.
15. O kimsə ki, Rəbbinin adını xatırlayıb namaz qılmışdır.
16. Xeyr, siz dünya həyatını *olduqca* üstün tutursunuz;
17. Axirət isə daha xeyirli və daha sürəklidir.
18. Həqiqətən də, bu, əvvəlki səhifələrdə bildirilmişdir –
19. İbrahimin və Musanın səhifələrində.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. *Aləmi* Bürüyənin xəbəri sənə gəlib çatdı mı?
2. O gün *neçə-neçə* üzlər zəlil olub yerə dikiləcək,
3. üzülüb əldən düşəcək,
4. çox qızmar oda girəcək,
5. qaynar çeşmədən içirdiləcək.
6. Onlara daridən başqa bir yemək verilməyəcək.

7. *O onları nə doydurar, nə də aclıqdan xilas edir.*
8. *O gün neçəsinin üzündə fərəh görünəcək,*
9. *dünyadakı səylərindən məmnun qalacaq,*
10. *uca Cənnətdə olacaq,*
11. *orada faydasız söz eşitməyəcək.*
12. *Orada axar çeşmələr vardır;*
13. *Orada hündür taxtlar,*
14. *düzülmüş piyalələr,*
15. *yan-yana qoyulmuş yastıqlar,*
16. *və döşəmələrə sərilmiş xalçalar var.*
17. *Məgər onlar dəvənin necə yaradıldığını görmürlər?*
18. *Göyün necə yüksəldiyini görmürlər?*
19. *Dağların necə sancıldığını görmürlər?*
20. *Yerin necə döşədildiyini görmürlər?*
21. *Onlara nəsihət ver! Sən yalnız nəsihətçisən.*
22. *Sən onların üstündə hökmdar deyilsən.*
23. *Lakin üz döndərib küfr edəni,*
24. *Allah ən şiddətli əzabla cəzalandırar.*
25. *Şübhəsiz ki, onların dönüşü Bizədir.*
26. *Sonra onları sorğu-suala çəkmək də Bizə aiddir.*

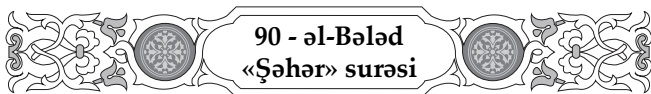

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. And olsun dan yerinə!
2. And olsun on gecəyə!

3. And olsun cütə və təkə!
4. And olsun keçib getməkdə olan gecəyə!
5. Məgər bu *andlar* ağıl sahibi üçün kifayət deyilmi?
6. Məgər görmədinmi ki, Rəbbin nələr etdi Ad *qovmunə*,
7. sütunlar sahibi İrəm *qəbiləsinə* –
8. halbuki, yer üzündə onlar kimisi xəlq edilməmişdi;
9. *Habelə* vadidə qayaları yonan Səmur *qövmünə*?
10. Eləcə də sütunlar sahibi Firona?
11. Onlar o kəslər idi ki, ölkələrində həddi aşmış,
12. çoxlu fitnə-fəsad törətmişdilər.
13. Rəbbin də onları əzabla qamçıladi.
14. Həqiqətən, sənin Rəbbin nəzarət edir.
15. İnsana gəlincə, Rəbbi onu sınaıyb ehtiram göstərən-də və ona nemət verəndə: “Rəbbim mənə ehtiram göstərdi!” – deyər.
16. Amma onu sınamaq üçün ruzisini azaldanda: “Rəb-bim məni alçaltdı!” – deyər.
17. Xeyr! Əslində siz yetimə ehtiram göstərmirsiniz,
18. kasıbı yedirməyə bir-birinizi təhrik etmirsiniz,
19. mirası hərisliklə yeyirsiniz,
20. var-dövləti də hərisliklə sevirsiniz.
21. Xeyr! Elə ki yer lərzəyə gəlib parça-parça olacaq,
22. sənin Rəbbin və səf-səf *düzülmüş* mələklər gələcək
23. və o gün Cəhənnəm gətiriləcək. O gün insan *günahlarını* xatırlayacaq. Lakin *bu* xatırlamanın ona nə faydası?
24. O: “Kaş *axirət* həyatım üçün əvvəlcədən hazırlıq görəydin!” – deyəcək.

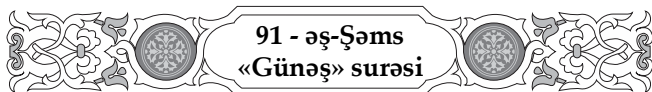
25. O gün heç kəs *Allahın* verdiyi əzab *kimi* əzab verə bilməz
26. və heç kəs Onun buxovladığı *kimi* buxovlaya bilməz.
27. O gün *möminə deyiləcək*: "Ey arxayın olan kəs!
28. Razi qalmış və razılıq qazanmış halda öz Rəbbinə tərəf dön!
29. Mənim qullarımın *cərgəsinə* keç!
30. Cənnətimə daxil ol!

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. And içirəm bu şəhərə (Məkkəyə)!
2. Sən də o şəhərin sakinisən.
3. And olsun valideynə və onun törəməsinə!
4. Biz insanı çətinlik içində xəlq etdik.
5. O, heç kəsin ona gücü çatmayacağını güman edir?!
6. O deyir: "Mən çoxlu var-dövlət sərf etmişəm!"
7. O, heç kəsin onu görməyəcəyini zənn edir?!
8. Biz ona iki göz vermədikmi?!
9. Eləcə də, bir dil və iki dodaq *vermədikmi?*!
10. Ona iki yolu – *doğru və ayrı yolu* göstərmədikmi?!
11. Fəqət o, sərt yoxuşu aşa biləmədi.
12. Sən nə bilirsən ki, sərt yoxuş nədir?
13. O, bir kölə azad etməkdir
14. və ya aclıq günündə *möhtaca* yemək verməkdir –

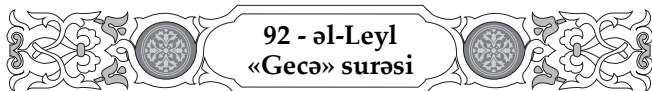
15. qohumluğu çatan bir yetimə,
16. yaxud *aclıqdan* yerə uzanmış kasıba!
17. Sonra isə iman gətirənlərdən, bir-birinə səbir tövsiyə edənlərdən və mərhəmət tövsiyə edənlərdən olmaqdır.
18. Onlar sağ tərəf sahibləridir.
19. Ayələrimizi inkar edənlər isə sol tərəf sahibləridir.
20. Onları hər tərəfdən qaplayan bir Od gözləyir.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. And olsun günəşə və onun saçdığı şəfəqə!
2. And olsun ondan sonra zühur edən aya!
3. And olsun *günəşi* açıqlığa çıxardan gündüzə!
4. And olsun *günəşi* bürüyən gecəyə!
5. And olsun göyə və onu qurana!
6. And olsun yerə və onu döşəyəne!
7. And olsun nəfsə və onu yaradıb kamilləşdirənə,
8. ona günahları və *Allahdan* qorxmağı təlqin edənə!
9. Nəfsini *günahdan* təmizləyən uğur qazanmışdır.
10. Onu *günaha* batıran isə ziyanı uğramışdır.
11. Sə mud *qöv mü* öz azgınlığı üzündən *Allahın elçisini* inkar etdi.
12. Onların ən bədbəxti *dəvəni kəsməyə* qalxdıqda

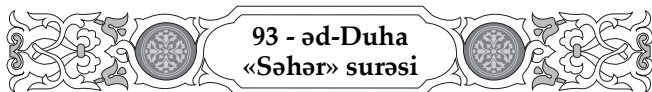
13. Allahın elçisi onlara dedi: "Allahın bu dişi dəvəsinə *toxunmayın* və onun su içməsinə *mane olmayın!*"
14. Onlar isə peyğəmbəri yalançı sayıb, dəvənin diz vətərini kəsdilər. Onların Rəbbi də bu günahlarına görə onların hamısını qırıb yerlə yeksan etdi.
15. *Allah günahkarlara etdiyinin nəticəsindən çəkinməz!*

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. And olsun *yer üzünü zülmətə* bürüməkdə olan gecəyə!
2. And olsun *günəşin çıxması ilə* aydınlaşan gündüzə!
3. And olsun kişini və qadını yaradana!
4. Sizin can atdıqlarınız başqa-başqadır.
5. Kim *haqqını* verir və *Allahdan* qorxursa,
6. və ən gözəl olan "*lə ilahə illəllah*" *kəlməsini* təsdiq edirsə,
7. Biz onu ən asan olana nail edəcəyik.
8. Kim də xəsislik edərək *Rəbbinə* ehtiyacı olmadığını güman edirsə
9. və ən gözəl olan "*lə ilahə illəllah*" *kəlməsini* yalan hesab edirsə,
10. Biz onun üstünə ən çətin olanı yükləyəcəyik.
11. *Cəhənnəmə* düşdükdə var-dövləti ona fayda verməyəcək.
12. Şübhəsiz ki, doğru yola yönəltmək Bizə aiddir.
13. Sözsüz ki, Axirət də, dünya həyatı da Bizimdir.

14. Mən sizi alov saçıan bir odla qorxutdum.
15. Ona ancaq ən bədbəxt kimsə girər.
16. O kimsə ki, *haqqı* yalan sayır və *ondan* üz döndərir.
17. *Allahdan* ən çox qorxan isə o *Oddan* uzaqlaşdırılar.
18. O kimsə ki, malını *Allah yolunda* verir, *günahlardan* təmizlənir.
19. Əvəzi veriləcək nemət üçün onun heç kəsə minnəti olmaz.
20. O *bunu* ancaq Ən Uca Rəbbinin Üzünü dilədiyindən (ixlasla) *edər*.
21. O, mütləq razı qalacaqdır!

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. And olsun səhərə!
2. And olsun sakitləşən gecəyə!
3. Rəbbin nə səni tərk etdi, nə də *sənə* acığı tutdu.
4. Həqiqətən, Axirət sənə dünya həyatından daha xeyirlidir.
5. Şübhəsiz ki, Rəbbin sənə *nemət* bəxş edəcək, sən də razı qalacaqsan.
6. Məgər O, səni yetim çağında qoruyub sığınacaq vermədimi?
7. Səni çaşqın olduğun halda doğru yola yönəltmədimi?
8. Kasıb olduğun zaman səni varlandırmadımı?
9. Elə isə yetimə xor baxma!

10. Səndən *kömək* diləyəni qovma!
11. Və Rəbbinin nemətindən danış.

94 - əş-Şərh
«Açma» surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

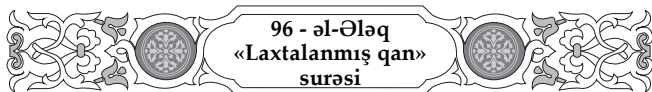
1. Məgər Biz sənin üçün köksünü açmadıqmı?
2. Yüklünü səndən götürmədikmi?
3. *Onlar* belini bükürdü.
4. Biz adını sənə görə ucaltmadıqmı?
5. Sözsüz ki, hər çətinliyin ardınca asanlıq gəlir.
6. Əlbəttə ki, hər çətinliyin ardınca asanlıq gəlir.
7. *İşlərini* qurtaran kimi *Allah yolunda* çalış!
8. *Ancaq* Rəbbinə üz tut!

95 - ət-Tin
«Əncir» surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. And olsun əncirə və zeytuna!
 2. And olsun Sina dağına!
 3. And olsun bu təhlükəsiz şəhərə (Məkkəyə)!
 4. Biz insanı ən gözəl surətdə yaratdıq!
 5. Sonra isə onu aşağı qatların ən aşağısına salacağıq.
 6. Yalnız iman gətirib yaxşı işlər görənlər istisnadır!
- Onlar üçün tükənməz mükafat hazırlanmışdır.

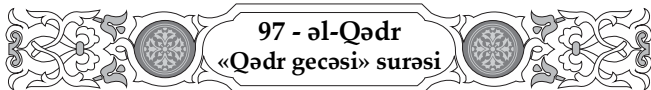
7. Bundan sonra dini yalan saymağa səni nə məcbur edir?
8. Məgər Allah hakimlərin ən üstünü deyilmi?

Mərhmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Yaradan Rəbbinin adı ilə oxu!
2. O, insanı qan laxtasından yaratdı.
3. Oxu! Sənin Rəbbin *müqayisəsiz* səxavətə malikdir.
4. O, qələmlə *yazmağı* öyrətdi.
5. İnsana bilmədiklərini öyrətdi.
6. Xeyr! İnsan, doğrudan da, həddini aşır –
7. özünün ehtiyacsız olduğunu zənn etdiyinə görə.
8. Axı son dönüşün Rəbbinədir!
9. Gördünmü o kəsi ki, mane olur –
10. bir bəndəyə namaz qıldığı zaman?
11. Söylə görək, əgər o *bəndə* doğru yoldadırsa,
12. yaxud *Allahdan* qorxmağı əmr edirsə, *onda necə olsun?*
13. Söylə görək, əgər o *kafir haqqı* yalan sayıb üz döndəribse, *onda necə olsun?*
14. Məgər o bilmir ki, Allah görür?!
15. Xeyr! Əgər *yaramaz əməlinə* son qoymasa, *Biz onun* kəkilindən tutacağıq –
16. yalançı, günahkar kəkilindən.
17. Qoy öz yığnağını çağırınsın.

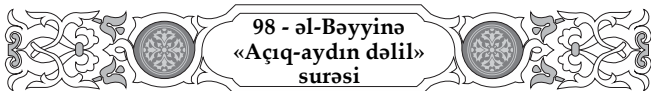
18. Biz də əzab mələklərini çağıracağıq.
19. Xeyr, sən ona qulaq asma! Səcdə qıl və *Allaha* yaxınlaş!

97 - əl-Qədr
«Qədr gecəsi» surəsi

Mərhamətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Həqiqətən, Biz *Qurani* Qədr gecəsində nazil etdik!
2. Sən haradan biləsən ki, Qədr gecəsi nədir?
3. Qədr gecəsi min aydan xeyirlidir.
4. O gecə Rəbbinin izni ilə mələklər və Ruh *Cəbrail* hər işə görə *yərə* enirlər.
5. O gecə sübh açılanadək əmin-amanlıq olur.

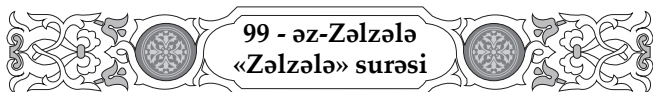

98 - əl-Bəyyinə
«Açıq-aydın dəlil»
surəsi

Mərhamətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Kitab əhlindən və müşriklərdən inkar edənlər onlara açıq-aydın dəlil gəlməyincə *küfrlərindən* əl çək-mədilər.
2. *Bu dəlil* pak səhifələri oxuyan Allahın göndərdiyi Elçidir.
3. Onların içində doğru yazılar var.
4. Kitab verilənlər onlara yalnız aydın bir dəlil gəldikdən sonra firqələrə bölündülər.

5. Halbuki onlara, dini məhz Allaha məxsus edərək, həniflər kimi ibadət etmək, namaz qılmaq və zəkat vermək əmr olunmuşdu. Doğru din də elə budur!
6. Şübhəsiz ki, Kitab əhlindən və müşriklərdən inkar edənlər, içində əbədi qalacaqları Cəhənnəm odunda olacaqlar. Onlar məxluqatın ən pisidirlər.
7. İman gətirib yaxşı işlər görənlərə gəlincə, onlar məxluqatın ən yaxşılarıdır.
8. Onların Rəbbinin yanındakı mükafatı *ağacları və qəsrləri* altından çaylar axan, içində əbədi qalacaqları Ədn cənnətləridir. Allah onlardan razıdır, onlar da Ondən razıdırlar. Bu *nemətlər*, Rəbbindən qorxan kimsələrdən ötrüdür!

Mərhamətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Yer titrəyib lərzəyə gələcəyi zaman;
2. Yer öz yükünü bayıra atacağı
3. və insan: "Ona nə olub?" – deyəcəyi zaman –
4. həmin gün yer öz əhvalatlarını danışacaq.
5. Çünki Rəbbin ona ilham yolu ilə belə buyuracaq.
6. O gün insanlar əməllərinin onlara göstərilməsi üçün dəstə-dəstə gələcəklər.
7. Zərrə qədər yaxşılıq edən *şəxsinə* alacaqdır.
8. Zərrə qədər pislik edən də *şəxsinə* alacaqdır.

100 - əl-Adiyat
«Çapanlar» surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

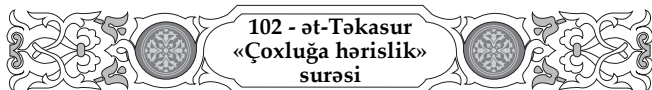
1. And olsun tövşüyə-tövşüyə çapanlara!
2. And olsun *dırnaqları ilə* qığılıcı çıxaranlara!
3. And olsun sübh çağı həmlə edənlərə ki,
4. hücumla keçib tozanaq qaldıraraq
5. qoşunun içərisinə soxulurlar.
6. Həqiqətən, insan Rəbbinə qarşı yaman nankordur.
7. Özü də bunun şahididir.
8. Həqiqətən, o, var-dövlətə çox hərisdir.
9. Məgər o bilmir ki, qəbirlərdə olanlar çıxardılacağı
10. və kökslərdə olanlar aşkar ediləcəyi zaman –
11. məhz o gün Rəbbi onlardan xəbərdar olacaq?

101 - əl-Qariə
«Qorxuya salan» surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

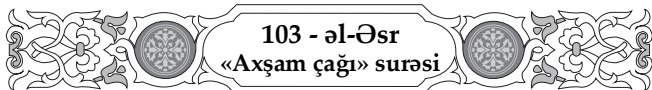
1. *Qəlbləri qorxuya salan* Qariə!
2. Nədir Qariə?
3. Sən nə bilirsən ki, nədir Qariə?
4. O gün insanlar *ətrafa* səpələnmiş pərvanələr tək olacaqlar.
5. Dağlar isə didilmiş yun görkəmi alacaq.
6. O gün kimin tərəziləri ağır gələrsə,
7. xoşbəxt güzəran sürəcək.

8. Kimin tərəziləri yüngül gələrsə,
9. məskəni Haviyə olacaq.
10. Sən nə bilirsən ki, o *Haviyə* nədir?
11. O, çox qızmar bir oddur!

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Çoxluğa hərisliyiniz başınızı o qədər qatdı ki,
2. nəhayət, qəbirləri ziyarət etdiniz.
3. Yox-yox! Siz *aqibətinizi* hökmən biləcəksiniz!
4. Bir də yox! Siz *aqibətinizi* tezliklə biləcəksiniz!
5. Xeyr! Kaş ki, yaxın biləydiniz.
6. Siz Cəhənnəmi mütləq görəcəksiniz!
7. Onu həqiqətən öz gözünlə mütləq görəcəksiniz!
8. Sonra, o gün nemətlər barəsində hökmən sorğu-suala tutulacaqsınız.

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. And olsun axşam çağına!
2. Həqiqətən, insan ziyan içərisindədir.
3. Yalnız iman gətirib yaxşı işlər görənlər, bir-birinə haqqı məsləhət görənlər və bir-birinə səbirli olmağı məsləhət edənlərdən başqa.

104 - əl-Huməzə «Tənə edən» surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Hər bir qeybət edənin, tənə vuranın vay halına!
2. O şəxs ki, mal-dövlət toplayıb onu *təkrar-təkrar* sayır
3. və elə güman edir ki, var-dövləti onu əbədi saxlayacaq.
4. Xeyr! O, mütləq Hutəməyə atılacaq.
5. Sən haradan biləsən ki, Hutəmə nədir?
6. *Bu*, Allahın qaladığı Oddur.
7. O *Od* ki, *qalxıb* ürəklərə çatacaq.
8. Həqiqətən, bu *Od* onların üzərində qapanacaq.
9. *Özləri də orada* yüksək dirəklərə *bağlanmış olacaqlar*.

105 - əl-Fil «Fil» surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Rəbbinin fil sahiblərinə nələr etdiyini görmədinmi?
2. Məgər *Rəbbin* onların hiyləsini dolaşığa salmadımı?
3. Onların üzərinə qatar-qatar quşlar göndərdi.
4. O *quşlar ki*, onların üstünə *odda bişmiş* bərk gildən daşlar yağdırdı.
5. *Allah* onları sanki yeyilmiş əkin yarpağına döndərdi.

106 - Qureyş
«Qureyş» surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Qureyşin birliyi xatirinə,
2. onların qış və yay səfərlərindəki birliyi xatirinə
3. qoy onlar bu Evin Rəbbinə ibadət etsinlər.
4. *Allah* onlara aclıqdan *sonra* yemək verdi və qorxudan *sonra* əmin-amanlıq bəxş etdi.

107 - əl-Maun
«Xırda-xuruş» surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Dini yalan sayan o kimsəni gördünmü?
2. O elə adamdır ki, yetimi qovar
3. və *heç kəsi* kasıba əl tutmağa sövq etməz.
4. Vay halına namaz qılanların –
5. o kəslərin ki, onlar namazlarında səhlənkardırlar.
6. Onlar riyakadırlar
7. və az bir şey verməkdən belə imtina edirlər.

108 - əl-Kovsər
«Bolluq» surəsi

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

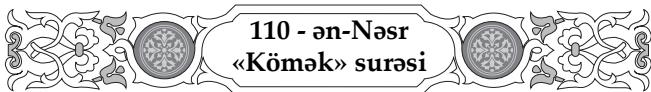
1. Həqiqətən, Biz Kovsəri sənə bağışladıq.

2. Sən də Rəbbin üçün namaz qıl və qurban kəs!
3. Doğrusu, sənə ədavət bəsləyənin özü sonsuzdur.

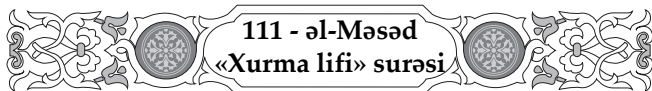
Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. De: "Ey kafirlər!
2. Mən sizin ibadət etdiklərinizə ibadət etmərəm,
3. siz də mənim ibadət etdiyimə ibadət edən deyilsiniz.
4. Mən sizin ibadət etdiklərinizə ibadət edən deyiləm,
5. siz də mənim ibadət etdiyimə ibadət edən deyilsiniz.
6. Sizin dininiz sizə, mənim dinim də mənədir!"

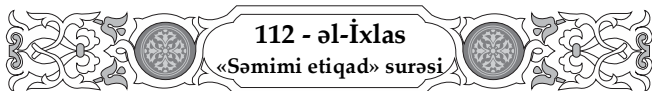
Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Allahın köməyi və qələbə gəldiyi zaman,
2. insanların dəstə-dəstə Allahın dininə girdiklərini gördükdə,
3. həmd ilə Rəbbini təriflə və Ondən bağışlanmağını dilə. Həqiqətən, O, tövbələri qəbul edəndir!

Mərhamətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. Əbu Ləhəbin əlləri qurusun, qurudu da!
2. Nə var-dövləti, nə də qazandıqları onu qurtara bilməyəcək.
3. O, alovlanan oda atılacaq.
4. Onun odun şələsi daşıyan arvadı da.
5. Arvadının boynunda xurma liflərindən kəndir olacaq.

Mərhamətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. De: "O Allah Təkdir!
2. Allah Möhtac deyildir.
3. O, nə doğub, nə də doğulub,
4. Onun bənzəri də yoxdur."

113 - əl-Fələq
«Sübh» surəsi

Mərhamətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. De: "Sığınırım sübhün Rəbbinə!
2. Xəlq etdiklərinin şərindən,
3. çökən zülmətin şərindən,
4. düşünlərə üfürən *cadugər* qadınların şərindən
5. və həsəd apardığı zaman paxılın şərindən!"

114 - ən-Nas
«İnsanlar» surəsi

Mərhamətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

1. De: "Sığınırım insanların Rəbbinə,
2. insanların Hökmdarına,
3. insanların İlahına!
4. Vəsvəsə verənin, *Allahın adı çəkildə isə hövlündən geri çəkilən şeytanın* şərindən.
5. *O şeytan* ki, insanların kökslərinə vəsvəsə salır,
6. cinlərdən də *olur*, insanlardan da!"

Surələrin mündəricatı

№	Surənin adı	Səh.	№	Surənin adı	Səh.	№	Surənin adı	Səh.
1	əl-Fatihə	1	39	əz-Zumər	536	77	əl-Mursəlat	692
2	əl-Bəqərə	1	40	Ğafir	546	78	ən-Nəbə	695
3	Ali-İmran	53	41	Fussilət	556	79	ən-Naziat	697
4	ən-Nisa	84	42	əş-Şura	563	80	Əbəsa	699
5	əl-Maidə	116	43	əz-Zuxruf	571	81	ət-Təkvir	701
6	əl-Ənam	139	44	əd-Duxan	579	82	əl-İnfitar	703
7	əl-Əraf	166	45	əl-Casiyə	583	83	əl-Mutaffifin	704
8	əl-Ənfal	195	46	əl-Əhqaf	588	84	əl-İnşiqaq	706
9	ət-Tovbə	206	47	Muhəmməd	593	85	əl-Buruc	707
10	Yunus	228	48	əl-Fəth	599	86	ət-Tariq	708
11	Hud	244	49	əl-Hucurat	604	87	əl-Əla	709
12	Yusuf	262	50	Qaf	607	88	əl-Ğasiyə	710
13	ər-Rəd	278	51	əz-Zariyat	611	89	əl-Fəcr	711
14	İbrahim	286	52	ət-Tur	615	90	əl-Bələd	713
15	əl-Hicr	293	53	ən-Nəcm	618	91	əş-Şəms	714
16	ən-Nəhl	301	54	əl-Qəmə	622	92	əl-Leyl	715
17	əl-İsra	318	55	ər-Rəhman	626	93	əd-Duha	716
18	əl-Kəhf	332	56	əl-Vaqiə	631	94	əş-Şərh	717
19	Məryəm	346	57	əl-Hədid	636	95	ət-Tin	717
20	Ta ha	356	58	əl-Mucadilə	641	96	əl-Ələq	718
21	əl-Ənbiya	369	59	əl-Həşr	645	97	əl-Qədr	719
22	əl-Həcc	381	60	əl-Mumtəhənə	649	98	əl-Bəyyinə	719
23	əl-Muminun	391	61	əs-Saff	652	99	əz-Zəlzələ	720
24	ən-Nur	402	62	əl-Cumua	654	100	əl-Adiyat	721
25	əl-Furqan	413	63	əl-Munafiqun	656	101	əl-Qariə	721
26	əş-Şuara	421	64	ət-Təğabun	658	102	ət-Təkəsür	722
27	ən-Nəml	436	65	ət-Talaq	660	103	əl-Əsr	722
28	əl-Qəsəs	447	66	ət-Təhrim	663	104	əl-Huməzə	723
29	əl-Ənkəbut	459	67	əl-Mulk	665	105	əl-Fil	723
30	ər-Rum	468	68	əl-Qələm	668	106	Qureyş	724
31	Loğman	476	69	əl-Haqqə	672	107	əl-Maun	724
32	əs-Səcdə	480	70	əl-Məaric	675	108	əl-Kovsər	724
33	əl-Əhzab	484	71	Nuh	677	109	əl-Kafirun	725
34	Səba	495	72	əl-Cinn	679	110	ən-Nəsr	725
35	Fatir	503	73	əl-Muzzəmmil	682	111	əl-Məsəd	726
36	Ya sin	510	74	əl-Muddəssir	684	112	əl-İklas	726
7	əs-Saffat	517	75	əl-Qiyamə	687	113	əl-Fələq	727
38	Sad	528	76	əl-İnsan	689	114	ən-Nas	727